

Şiir

5. Yıllığı 2013

Hazırlayan: Zafer Acar

Dil ve Edebiyat
dergisi

TDDE
YAYINLARI

Siir
Syilligi 2013

TDED YAYINLARI nu: 6

Şiir Yıllığı 2013

TDED YAYINLARI

Yayın Nu: 6

Edebiyat Serisi

Sertifika Nu: 14057

ISBN 978-605-89356-6-2

1. Baskı, İstanbul Şubat 2014

Kapak- İç Tasarımı

Selçuk Eser

Yahya Kemal El Yazısı

Şenol Tanju arşivi

Genel Dağıtım ve Pazarlama

Dil ve Edebiyat Derneği

İktisadi İşletmesi

Baskı - Cilt

Aktif Matbaa ve Reklam Hizmetleri

Yayın hakları TDED'e aittir.

İsim zikredilerek alıntı yapılabilir.

TÜRKİYE DİL VE EDEBİYAT DERNEĞİ

Feshane Caddesi Nu: 3

Eyüp / İstanbul

Tel : (0212) 581 69 12

Fax: (0212) 581 12 54

www.tded.org.tr - bilgi@tded.org.tr

Kapaktaki Şiirler

Fuzulî

Mehmet Âkif

Yahya Kemal

Necip Fazıl

Cahit Sıtkı

Sezai Karakoç

Hilmi Yavuz

Cahit Koytak

Siir
Sylligi 2013

*“Önden Giden” “Yedi Güzel Adam” Şairi
Cahit Zarıfoğlu’na Rahmet ve Dua ile...*

İÇİNDEKİLER

Üzeyir İlbak Şiiri Dünyamızda Yeniden Var Etmek	1
Zafer Acar Cambazlık Denge Sahibi Olmak Anlamına Gelmez	15
Cahit Koytak Şiiri Ekseninde Bir Sohbet	17
Zafer Acar 2013 Yılı Dergi Değerlendirmeleri	37
ŞİİRLER -2013-	53
Nihat Ziyalan - <i>Vesikalık Fotoğraf</i> -	55
Nurettin Durman - <i>Hugo Chavez</i> -	57
Celâl Soycan - <i>Kayıpsöz</i> -	59
Cumali Ünalđı Hasannebioğlu - <i>Suyun Islak Yüzü</i> -	61
Mehmet Atilla Maraş - <i>Güzel Ev</i> -	64
Ebubekir Eroğlu - <i>Kıtalar</i> -	66
Sezai Sarıoğlu - <i>Rıh ve Rıhdan</i> -	68
Sina Akyol - <i>Ahmet Erhan'ın Sahici Derin İlk Gecesi</i> -	70
Gültekin Emre - <i>Evde</i> -	71
Tahir Abacı - <i>İkinci Şiirleri'nden</i> -	73
Oya Uysal - <i>Beyaz</i> -	74
Arif Ay - <i>Böyle İşte</i> -	76
Hilmi Haşal - <i>Yelek</i> -	78
Mustafa Özçelik - <i>Gülümseme</i> -	80
Vahap Akbaş - <i>Sen ve Ben</i> -	82
Veysel Çolak - <i>Başka Uzak</i> -	83
Osman Serhat - <i>Tebliğ</i> -	85
Salih Bolat - <i>Sakın Vazgeçme</i> -	86
Cafer Turaç - <i>Aramızda</i> -	87
Sadık Yaşar - <i>Tek Bacağı Üstünde Tahta Leylek</i> -	88
İhsan Deniz - <i>Kızım Mimar Olacak</i> -	90
Müştehir Karakaya - <i>Seni Ben</i> -	92
Nevzat Bayhan - <i>Yıldız Olmalı İnsan</i> -	94
Osman Konuk - <i>Etki</i> -	97

Betül Tarıman - <i>Melek Küstü</i> -	101
Hüseyin Alemdar - <i>Şifalı Taşlar Kitabı</i> -	103
Hüseyin Atlansoy - <i>Yok; Ben Asla</i> -	105
Rasim Demirtaş - <i>Yolculuk</i> -	106
Mehmet Narlı - <i>Sabıkasız Mürekkep</i> -	107
Mürsel Sönmez - <i>Sen Drom</i> -	108
Tozan Alkan - <i>Şerh</i> -	110
Süleyman Çelik - <i>Salı Türküsü</i> -	111
V. B. Bayrıl - <i>Nihil Est</i> -	113
Ali K. Metin - <i>Develetesayınmîriefendi</i> -	114
Cevat Akkanat - <i>Baba, Kız, Ruhul Kudüs!</i> -	117
Erkan Kara - <i>Seogilinin Kabulü İçin Dua</i> -	118
küçük İskender - <i>İçi Pis Tay</i> -	120
Mehmet S. Fidancı - <i>Yara Bandı</i> -	121
Mustafa Aydoğan - <i>Aşk Şiirleri</i> -	123
Hüseyin Akın - <i>Sinop/sis</i> -	126
Seyfettin Ünlü - <i>Muhyiddinname</i> -	128
Hicabi Kırlangıç - <i>Halep Kasidesi</i> -	129
Mehmet Akif Baltutan - <i>Bekleyin Beni Geliyorum</i> -	132
Mustafa Ökkeş Evren - <i>Yemek Zamanı</i> -	134
Ali Emre - <i>Güzel Kızım Birazdan</i> -	135
Cevdet Karal - <i>Saralı Dostoyevski</i> -	136
Özcan Ünlü - <i>Ben Meseli 14</i> -	138
Bâki Ayhan T. - <i>Parçalı Fil</i> -	140
Mehmet Can Doğan - <i>Katı Yüksek Uçuşlar</i> -	143
Fatma Şengil Süzer - <i>Seninle Büyük Konuşmak İstiyorum</i> -	149
İbrahim Tenekeci - <i>Görmeden Ölmek</i> -	151
M. Habil Tecimen - <i>Arslandan Atlar</i> -	152
Kenan Çağan - <i>Mükemmel Çaresizlik</i> -	154
Ahmet Murat - <i>Yol</i> -	156
Kenan Yaşar - <i>Her Ölüm Kendine Gerekçe</i> -	157
Mehmet Aycı - <i>Eşik Ağrısı</i> -	158
Celâl Fedai - <i>Komşum Yoğun Bakımda Öldü</i> -	159
Suavi Kemal Yazgıç - <i>Taşırın Damla</i> -	161
Süreyya Evren - <i>Ortalığı Toplama</i> -	162

Hayriye Ünal -Yük-	163
Atakan Yavuz -Düşman Kalalım-	169
Vural Kaya -Öte Beri-	171
Akif Kuruçay -Akşam Yemeğinde Balık-	172
İsmail Kılıçarslan -Eğitim Zayıtı-	174
Orhan Göksel -GBT-	176
Said Yavuz -Cephede Son Asker-	177
Cafer Keklikçi -Rotasyon-	179
Ercan Yılmaz -Lavinia-	182
Mustafa Ergin Kılıç -Bugün Allah İçin Ne Yaptım!-	183
Özgür Ballı -İç Geçit-	185
İdris Ekinci -Muhatapsız-	187
Mustafa Akar -Yaşayan Ölüm Tarifleri-	189
İbrahim Gökburun -Ağrı Dağı-	191
Yavuz Altınışik -Bıçak Parası-	193
Yeprem Türk -İlahi-	195
Taner Cindoruk -Gürültü-	196
Müesser Yeniay -Alsam Kendimi Dünyadan-	198
Özenç Esen -Prova-	200
Duygu Kankaytsın -Durum-	203
Emrah Tahiroğlu -Katlanmaya Sabret-	204
Serap Aslı Araklı -Kış ve Poetika-	209
Onur Bayrak -Fiyasko-	211
Hünkâr Karaca -Ayşe-	212
Dursun Göksu -Af Edebiyatı-	213
Hatice Çay -Sosyolojik Abla-	216
Aykut Nasip Kelebek -Sömestr-	218
Selim Sina Berk -Bütün Yağmur Dualarına: Âmin-	220
Abdullah İlhan -Paparazzi-	222
Salih Turcan -Düşengeç-	224
Turgay Demirel -Harfler Genzime Kaçtı-	225
Ferhat Toka -Sarı Çiçeğe Soramadım-	226
Fikret Örucü -Öne Mi Geriye Mi?-	228
Sadık Altan -Uçurumda Kesik İp-	230
Umut Ünalın -Sağır Zaman Düşleri-	231
Yağız Gönüler -İniş İzni-	233

MEDENİYETİMİZİN DİLİNDEN ÇEVİRİLER

Nizar Kabbânî - <i>Amerika'da Ben Kimim?</i> -	237
Ahmed-i Şamlu - <i>Randevu</i> -	244
- <i>Sizin İçin, Aşkımız İçin</i> -	246
Ferîdun-i Muşîrî - <i>Etkisiz Büyü</i> -	247
- <i>Gülbank</i> -	249
Mahmud Derviş - <i>Endülüs Üzerinde Onbir Yıldız</i> -	251
Kaysar-i Eminpur - <i>Kitaplar İnsan Gibidir</i> -	255
- <i>Adil Paylaşım</i> -	257
Enes Haliloviç - <i>Prelüd</i> -	259
- <i>Kartaca</i> -	260

YABANCI DİLLERDEN ÇEVİRİLER

Wallace Stevens - <i>Bir Başka Ağlayan Kadın</i> -	263
- <i>Döme</i> -	264
Ezra Pound - <i>Mulberry Yolunun Türküsü</i> -	265
- <i>Pencerede Sabah</i> -	266
Georg Trakl - <i>Terkedilmiş Odada</i> -	267
Peter Huchel - <i>Ammonite</i> -	269
Pablo Neruda - <i>Nâzım Hikmet geliyor</i> -	270
- <i>Aşk Şarkısı</i> -	275
Lawrence Ferlinghetti - <i>Allen Ginsberg Ölüyor</i> -	276
Allen Ginsberg - <i>Benim Kaderim</i> -	279
Chinua Achebe - <i>Akbabalar</i> -	282
Sylvia Plath - <i>Uyanmak Kışta</i> -	285
- <i>Güneyde Gündoğumu</i> -	286
Daniel Weissbort - <i>ve Şimdi Soru Anketi Dolduruyorum</i> -	287
- <i>Çocuklar Beklemekten Yoruldu</i> -	288
- <i>Merhaba Sabah</i> -	289
Pierre Guyotat - <i>Cennetin Sonu</i> -	290
Reinaldo Arenas - <i>Aşkımden Deniz</i> -	292
Alain Freixe - <i>Kötülük Sözleri</i> -	294
- <i>Görüşte Duran Kişiyi</i> -	295
Niki Marangou - <i>Said Paşa'nın Rüyası</i> -	296
Niels Hav - <i>Tuzak</i> -	298
Tim Dlugos - <i>Beyaz Yapraklar</i> -	301

Milo De Angelis	
-“Karanlığın Avlularında O Kayboluş”tan Dört Kısa Şiir-	304
Rati Saxena -Zaman Yakınken Bana-	307
Mary Ann Sullivan -Örümcekleri Silkelemek-	308
Alicia E. Stallings -Atina’da Ağustos-	310

SORUŞTURMA

Nurettin Durman -İnsanın Derdini Dost Edinen Şiir	315
Ali Günvar -Şiir: İç Dünyamızı Sorgular-	317
Osman Konuk -Ortak Bir Şiir Diline İhtiyaç Var-	319
Mehmet Narlı -Şiir: Şairin Eylemi-	321
Mürsel Sönmez -Şiir: Bir Kemal Yolculuğudur-	325
Şeref Akbaba -Şiir: Sosyal ve Siyasal Olaylara Tanıktır	329
Özcan Ünlü -Müslüman Duyarlılığıyla Şiir Yazmak	333
Ali K. Metin -Şiir: Nitelikli ve Sahici Söz-	335
Ali Emre -Şiir: Anlama ve Tanıklık Etme Eylemidir-	341
Kenan Çağan -Sanat, Fısıltı ve Çığlık Arasında Tüm Seslere Açık-	343
Hayriye Ünal -Şiir: Siyasi Göstergelerle Örülmemelidir-	347
Mehmet Habil Tecimen -Şiir: Yüzyıllar Arasındaki Mesafeye Tanıklıktır- ...	351
Suavi Kemal -Şiir: Zamanın Toplumsal ve Siyasi Atmosferidir-	355
Vural Kaya -Şiir: Ses Vermektir-	357
Cafer Keklikçi -Şiirde Fişi Çekemezsin-	359
Mustafa Ergin Kılıç -Bir Kara Parçasında Karadır Şiir-	369
Aykut Nasip Kelebek -Şiir: Gündelik Hayata Dokunur-	381

POETİK ALINTILAR ve DURUŞLAR

Hilmi Yavuz -Genç Bir Şaire Mektup-	387
Arif Damar -Beni Nâzım Etkiledi; Ama Ben Yahya Kemal’den, Ahmet Haşim’den, Necip Fazıl’dan da Çok Şey Öğrendim Başlangıçta	389
Cumali Ünal’dı Hasanbebioğlu -Şiirle Göğeren Düzen ve Kardaşlanan Başkaldırı-	393
Ebubekir Eroğlu -Şiiri Savunan Gençler Var, Ümitliyim-	397
Ahmet Ada -Modern Şiirin Bileşenleri ve Retorik Düzlemde Kalan Şiir	399
Ali Günvar -80’li Yıllarda Şiirde Ne Oldu?-	405
Arif Ay -Klasik ve Modern Şiirden Beslenmedim-	415
Şükrü Erbaş -Çocukken Alnınıza Konmamış Bir Öpücüğün Yerini	

<i>Hiçbir Şey Dolduramaz-</i>	417
<i>Veysel Çolak -Şiir: Birikmiş Deneyden Çıkar-</i>	419
<i>Hakan Arslanbenzer -Önce Şiirin Fikri Korunmalı-</i>	423
<i>Hayriye Ünal -Çoğunlukla Madun Bilinçleri Konuşturdum</i> <i>Onların Trajedilerini Şiirime Gerilim Olarak Aktarıyorum</i>	425
<i>Akif Kuruçay -Akif Kuruçay ile İmgeden Şehirlere</i>	427
<i>Said Yavuz -İnsan Şiire Ne Kadar Yetenekli Olursa Olsun</i> <i>Yaralanmadan Yazamaz</i>	429
<i>Sabit Kemal Bayıldıran -Sezai Karakoç'un Coğrafyası: 1-</i>	433
<i>Niels Hav -Kopenhag'da Şiir-</i>	435

İTİRAZLAR

<i>Zafer Acar-Sezai Karakoç'a Şaşı Bakışları Düzeltmek-</i>	439
<i>Zafer Acar -İmge Belirsizlik midir?-</i>	449
<i>Zafer Acar</i> <i>Mehmet H. Doğan'dan Mustafa Kutlu'ya 20 Yıl Evvelinden Bir Yanıt</i>	455

KİTAPLAR

<i>Zafer Acar -Maskeye Hayır: Abdülkadir Budak Şiiri-</i>	461
<i>-Kitsch'e Karşı Duruş: Ali Günvar Şiiri-</i>	475
<i>-Eksik İmge: Hüseyin Atlansoy Şiiri-</i>	487
<i>-“Neyi Kırdık da Kırdı Ney'imiz”: Erdal Çakır Şiiri-</i>	499
<i>-80 Kuşağımın Öteki Şairi: küçük İskender ya da Nam-ı Diğer</i> <i>Mefistofeles</i>	507
<i>-Şairi Tarafından Bile Dışlanan Şiir: Suavi Kemal Yazgıç-</i>	521
<i>-Geniş Zamanda Daralmak: Şeref Bilsel Şiiri-</i>	535

Abdullah İlhan

<i>-Ayşe Sevim, İşlenmemiş Suç-</i>	545
<i>-Bülent Parlak, Sevgili Huzursuzluğum-</i>	547
<i>-Celâl Fedai, Prenseleri Geri Çağırım-</i>	549
<i>-Fatma Şengil Süzer, Söyle Sessizlik-</i>	551
<i>-Furkan Çalışkan, Savunma Sanatları-</i>	553
<i>-İdris Ekinci, Son Üç Dakika-</i>	557
<i>-Gökhan Arslan, Güzel Hastalık-</i>	559
<i>-Mehmet Ayıcı, Mesafe Ayarı-</i>	561
<i>-Mustafa Akar, Tüm Nefesiler-</i>	562

-Muzaffer Serkan Aydın, Gerçek Rüya-	564
-Serap Aslı Araklı, Hürmeten-	566
-Yeprem Türk, Önemli Olan-	568

Aykut Nasip Kelebek

-Ahmet Erhan'ın Vefatı Dolayısıyla-	572
-Ali Hikmet, Lise Defteri-	573
-Cahit Koytak, -Ölüme Çareyada Şen Maneviyat-	574
-Dursun Güzel, Bakılmış Su-	575
-Emel İrtem, Sana Seviyem-	577
-Hasip Bingöl, Poeta Non Grata-	579
-Mehmet Davut Özdal, Maaşsız-	581
-Mehmet Can Doğan, Üvey İkiz-	582
-Mustafa Erdem Özler, Tarihi Ayı Öfkesi-	583
-Mikail Söylemez, İncir Sesleri-	584
-Mustafa Muharrem, Dikkat Köpük-	586
-Onur Caymaz, Pervaneyle Yaren-	588
-Onur Sakarya, Zula-	590
-Said Yavuz, Yüzümün Çocukluğu-	591
-Tayfun Gerz, Erkenden Dünya-	593

Selim Sina Berk

-Sedat Umran, Bir Edebiyat Adamı-	597
-Mehmet Özger, Heyecanlandırmayan Şiir Olmamalı-	603
-Mustafa Fırat, Aydınlatılmaya İhtiyacı Var-	605
-Şakir Kurtulmuş'un İkinci İlk Kitabı-	607

Sultan

Seçkin
Bir kimse değilim
İsmimin baş harfleri ACZ tutuyor
Bağışlamamı dilerim

Sana zorsa bırak yanayım
Kolaysa esirgeme

Hayat boş bir rüyaymış
Geçen ibadetler özürlü
Eski günahlar dipdiri
Seçkin bir kimse değilim
İsmimin baş harflerinde kimliğim
Bağışlamamı dilerim

Sana zorsa yanmaya razıyım
Kolaysa affı esirgeme

Hayat boş geçti
Geri kalan korkulu
Her adamım dolu olsa
İşe yaramaz katında
Biliyorum
Bağışlanmamı diliyorum

Cahit Zarifoğlu

Şiiri Dünyamızda Yeniden Var Etmek

Hegel, güzelliği düşüncenin duyulur görünüşü olarak tanımlar. Yunan geleneğinde mitos-şiiir egemendi. Bilgi ozanların sunduğu harika metinlerdi. Platon ozan-düşünürlerin yerine bilge-düşünürleri öne geçirmek istiyordu.

Yaşadığımız coğrafyamızda ve geleneğimizde şiiir hep var. Anadolu'da hikmetli sözü aramak-söylemek, biriktirmek ve gezerek söylemek aşık geleneğini yaşatanlar tarafından icra edilirdi. Zaman zaman Yunus diliyle, bazen Mevlanâ üslubunca söz ederiz. Bedrettin, Dadaloğlu ve Köroğlu şiiiri isyanın dili olur. Nesimi ve Pir Sultan gönül telimizi titretir. Fuzuli bir duruş ve aidiyet kurar. "Saçma ey göz eşkden gönlümdeki odlara su / Kim bu denlü dutuşan odlara kılmaz çâre su" diyerek bize bir yol açar. Taşlıcalı Yahya bize yaşadığı dönemin siyasi entrikalarını Şehzade Mustafa Mersiyesi ile anlatır. "Meded meded bu cihânun yıkıldı bir yanı/ Ecel celâlîleri aldı Mustafâ Han'ı". Nedim İstanbulludur, İstanbul'dur ve bize İstanbul söyler. O "Bir gazel tarh edeyim bâri ki kalsın yâdgâr/Sahn-ı Sa'd-âbâdda İstanbul'un hûbânına" der ve "Bu şehri-i Stanbul ki bî-misl ü bahâdır/ Bir sengine yek-pâre Acem mülkü fedâdır" sözleriyle o devirle ve İstanbul'la özdeş bir ses olur. Bu metni Galip, Ziya Paşa, Namık Kemal, Mehmet Âkif, Tevfik Fikret, Abdülhak Hâmid, Ahmet Haşim, Necip Fazıl ... üzerinden bu güne getirebiliriz. Biz şiiirde gelenek sahibi bir toplumuz.

Neden Yıllık/Özellikle Şiiir Yıllığı

Eskilerin 'Salname' olarak isimlendirdikleri yıllıkların işlevi nedir? İlk kez devlet eliyle 1847 yılında yayımlanan salnameler, daha sonraki yıllarda almanak ve yıllık olarak yayımlandılar.

Önceleri resmî olarak yayımlanan yıllıklar, zamanla değişime uğradılar ve ihtisaslaşarak yayımlanmaya devam ettiler. Salnameler, bugün TÜİK tarafından hazırlanan ve devletle ilgili birçok resmî bilginin yanı sıra yönetim ve idare sosyolojisi ile ilgili doğru veri sağlayan kaynakların ilk örnekleri olmaları bakımından da önem arz ederler.

Resmî ilk yıllık/salname Ali Suavi tarafından 1871 yılında Paris'te yayımlandı. Suavi 1871-73 yılları arasında biri Mısır'la ilgili olmak üzere üç salname yayımladı. Salnamelerde Osmanlı coğrafyası, ziraatı, endüstri ve ticareti ile ilgili istatistiki bilgilerle birlikte şehrin sokakları, yönetimi... gibi konulara yer verdi ve bazı alanlarda da devlete eleştiriler yöneltti [DİA, II, 446]. Ebüzziya, 1879'da "Salname-i Ebüzziya" adlı bir salname çıkardı; ancak yönetim tarafından kuşku ile karşılandı ve tüm nüshaları imha ettirildi. 1880'de çıkardığı yıllığın adı Salname-i Kamerî idi; aynı yıl Rebî-i Marifet adlı yıllığı da yayımladı ve her yıl düzenli olarak çıkarmaya devam etti (*Bazan Nevsal-i Marifet veya Takvim-i Ebüzziya adlarıyla da yayımlandı*). Döneme dair önemli veriler sağlayan bu salname/yıllıklar 14 yıl yayımlandıktan sonra Ebüzziya'nın Konya'ya sürgün edilmesiyle yayın hayatından çekildi [DİA, X, 376].

Cumhuriyet döneminde de edebiyat çevreleri, kimi kişi ve kurumlar, dergiler, yayınevleri... Kültür-Sanat Yıllığı, Edebiyat Yıllığı, Şiir Yıllığı ve Hikâye Yıllığı başlıklarıyla yıllıklar yayımlandı. Farklı isimlerle yayımlanan yıllıklar da oldu. Varlık Yıllığı, Nesin Yıllığı, Suffe Yıllığı, YKY Şiir Yıllığı, Türkiye Yazarlar Birliği Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı, Adam-Sanat dergisinin 1994-2002 yılları arasında yayımladığı, Şiir Yıllıkları, Türk Şiiri, Dil ve Edebiyat Şiir Yıllığı, ...gibi. Memet Fuat'ın 1960'lı yıllarda yayımladığı Yeni Dergi çevresinin öznel anlayışını yansıtan ve bunu "Memet Fuat'ın Seçtikleri" alt başlıklı seçkilerde açıklıkla ilan eden edebiyat yıllığı/yıllıkları da hatırlanmaya değer.

Yıllıklar bir yıl boyunca edebiyat/şiiir mahfillerinde/ çevrelerinde olup bitenlerin poetik yazıya ve şiire dönüşerek dergilerde yer almasından sonra derlenen çalışmalardır. Bir yıl emek verilerek hazırlanan bu yıllıkların en önemli işlevlerinden biri de belki bir daha şiir yayımlamayacak nitelikli gençlerin şiirlerini kitap çapında bir eserde bir araya getirip, araştırmacılar ve edebiyat tarihçileri için hazırlamasıdır. Yıllıklar bir yılın muhasebesi, şairler festivalinin seçkin söz toplamlarıdır. Bir yılın panoramasını hazırlar ve başlayan yılın ilk ayından, bir önceki yıla yukarıdan bir bakış yapılır. Bu şölende kimlerin olduğu, neler söylediği ve geleceğe ne bıraktığına kulak kabartılır. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın söylediklerinin sağlaması bu çalışmalarla yapılır. Tanpınar mısra için "Mısra dediğimiz şey denizköpüğü gibi, göğün maviliği gibi kendi hazinelerinde mevcut ve güzel olan şeydir. Denizköpüğünü dalgaların ucundan toplamaya kalkınız, avucunuzda birkaç damla tuzlu su kalır. Fakat dalgaların üstünde o çalkantıların mucizesi, tacı ve süsü oldukça size Afrodit'i düşündürür, su perilerinin çıplak oyunlarını hatırlatır, kainatınızı bir yığın hayalle doldurur. Evet, ne göklerin maviliği ne denizin köpüğü yakalanamaz; fakat oldukları yerde aşk mabudesini doğururlar" demişti ya! Şiiir yazıldığı dilde ve coğrafyada bizi yeni zamanlara hazırlar. "Hangi güvercin kanadı/Köpükten çırpınışında;/Bu sarayı tamamladı/Her tesadüfün dışında;" diyerek 'Yavaş Yavaş Aydınlanan' şiiriyle köpük/saray ilişkisi kuran Tanpınar, bir köpük baloncuğundan okyanuslar da kurar.

Ve yıllıklar o yılın sosyolojik olaylarının tüm verilerini gelecek zamanlar için not eder. Tarihe tarih düşer. Bu noktadan bakıldığında yıllık çalışmaları gelecek kuşaklar için yaşanan zaman aralığının kültür-sanat-edebiyat-şiiir-hikâye-sosyal olaylar-ve politik duruşlarını formatlanamayan bir kitaba kayıt düşmektir.

Doğan Hızlan 'Yıl Dökümlerini ve Yıllıkları Arıyorum' başlıklı yazısında: "Şimdi İnternet ve online kitap alışverişlerinin bu gereksinimi karşıladığını söyleyebilirsiniz ama yazılı kaynağın vazgeçilmezliğini savunanlardanım" diyerek, formatlanmayan ve virüse maruz kalmayan bir kaynak olarak yıllıklara olan özlemini dile getirir [*Hürriyet*, 2 Ocak 2014]. Aynı yazıda önceki yıllarda çıkan yıllıklardaki metinler için "yayınlanan incelemeler, söyleşiler, bugün de araştırmacıların, eleştirmenlerin, edebiyat tarihçilerinin başvurdukları değerli malzeme olma özelliğini koruyorlar" diyor.

Şiir yıllıkları bir tercih olmanın ötesinde anlamlar yüklenir. Şair duyarlılığı, sezgisi ve geleceğe dair inşa ettiği ses şiiri özel kılar. Üstad Sezai Karakoç "medeniyetin uzağı görme, duyma ve yakalama gücü olan şairler ve düşünürler toplumun veya insanlığın mutluluğunu kitleden daha önce sezdikleri gibi gelmekte olan yıkıntı ve düşüşlerin titreşimlerini de vaktinden önce kaydederler" diyor (*Karakoç*, 16).

Terry Eagleton "Şiir sanki bütün dünyayı dramatik biçimde durduracak duygusal bir mite inanmaktansa, insanın ıstıraplarını ona soğuk bir gerçeklikle yaklaşarak onurlandırmayı istemektir" (*Eagleton*, s.8) tanımıyla şiiri özel bir alana konumlandırır. Daha sonra dilin işlevine dair bize de katkı sağlar. Biz dilin doğru kullanılması için çaba gösteren bir kurumuz, bundan dolayı bu çalışma yüklendiğimiz sorumluluğun da bir gereği. "Dil hem kültür hem de kültürün –edebiyat eserinin ve insan topluluğunun- bilinç kazandığı vasıta; edebiyat eleştirisi de bu yüzden bizi biz yapan vasıtanın yoğunluğu ve karmaşıklığına yönelik bir duyarlılıktır" (*Eagleton*, s.15). Yaşadığımız kaos ortamında her geçen gün "dil duygumuzu yitirmek dilden çok daha fazlasıyla bağlantımızı yitirmek" teyiz (*Eagleton*, s.33). Dil çokça müdahale edilen, uydurulan ve başka dillerin kurallarıyla kullanıldığında önce kendisine sonra da dili kullanan kişiye, yazara, şaire, bilim

insanına yabancılaşır. Bu sapmadan kurtulmanın temel kuralı şairin, yazarın, edebiyat insanının dilini iyi bilmesi ve doğru kullanmasıdır. Bir ülkede şair, dilinde ustalığa erişmişse, içinde yaşadığı halkın dilini 'yapı-inşa' adına uydurma çabasında değilse, şiirin özünün gerektirdiği ölçüde dili kullanıyorsa; diliyle bağlantısını ve dil duygusunu koparmıyor demektir; bu da şiir ve dil için önemli bir kazanımdır.

Hatırlamakta Yetersiz Kalan Aklın Hatırlaması İçin

Edebiyat, şiir, kültür ve sanat toplum hayatının tanziminde, diyalog-iletişim ve ilişki kurmasında öncelikli ve önemli ihtiyaçlar listesinde yer almadıkça; birbirimizi anlamamız ve birlikte yaşamamız gittikçe zorlaşacaktır. Şiir ve edebiyatın temel yapı taşları kelimelerdir; bu alanlardan uzak kalan birey bir süre sonra meramını anlatacak cümle kuramayınca el kol hareketleri ve jest-mimiklerle bir anlatım deneyecek ve meramını anlatamayacaktır. Kısır kelime varlığıyla yüksek sesli gürültü kirliliği, sağırlar diyalogunun başladığı yerdir. Dergiler, kitap ve yıllıklar kelime ırmaklarının şelaleye dönüşerek zihin okyanusuna aktıkları kaynaklardır. Kelime çoğaldıkça en has kelimeler seçilerek söze başlanır. Bu da kavga eden değil, konuşan bir toplum inşa eder.

- Kelime ile donanıp yeniden bilgelik kapısından girmek, insanlarla bir ses, şiirden bir ses kurmak zorundayız.

- İnsanlık, şiir dilinin hikmetli söyleyişiyle sözüne yeni bir anlam katar ve erdemliler dünyası erenlerine katılır.

- Ve insan, yeniden insanın en ayırt edici vasfının dil, konuşma ve müzakere olduğunu kavrar. Bu kavrayışla yeni bir dünyanın aydınlık ve kuşatıcı eşiğine varıp, Necip Fazıl duyarlılığıyla: "Tırnağı, en yırtıcı hayvanın pençesinden,/Daha keskin eliyle, başını ensesinden,/Ayırıp o genç adam, uzansa yatağına; /

Yerleştirse başını, iki diz kapağına;/Soruverse: Ben neyim ve bu hal neyin nesi? /Yetiş, yetiş, hey sonsuz varlık muhasebesi!" diyerek kendisini yeniden inşa edecektir.

• Bu birikim ve inşadan sonra : "Şudur cihanda benim en beğendiğim meslek: /Sözüm odun gibi olsun; hakikat olsun tek!" noktasında dahi meramını doğru anlatacak ve doğru anlaşılacaktır. Hakikat en sert söylendiğinde dahi insan ve insanlık dönüp 'nerde hata yaptım?' sorusunu kendisine sormaktan rahatsız olmayacaktır. Âkif gibi şiire bakarsak, şiir gerektiğinde kaba da olabilir; ancak sahici, samimi ve içten olmak zorundadır. T. Eagleton'un "şiir tıpkı tavrında olduğu gibi dilinde de kaba saba ama içtendir" (*Eagleton, s.43*) tespiti ile Âkif'i destekler nitelikte kayıtlı düşmüştür.

Bu coğrafyada dil, kültür, edebiyat ve şiir alanında bir kırılma yaşandı. Ülkemizde değil geçmiş yüzyıllarla, yakın dönemlere ait bilgileri aktarabilecek kaynak eserlerden mahrum bulunuyoruz. Ya da bunlarla ve bunların diliyle temasa geçme imkânını yitirmiş durumdayız. Ancak bugün bilinmelidir ki ilişkimizin kesildiği geleneği bütünüyle canlandırmak ve tarihi kırılma ile yitirdiğimiz birikime doğrudan yeniden ve yeni bir tarihi kırılma ile ulaşmak mümkün değil. Sert girişim ve çabalara rağmen gelenek yok edilemedi. Zaten gelenekten tamamen uzaklaşarak yeni, Batılı ve yerli olmayan bir varlık alanı inşa etme iddiasını sürdürmek de mümkün görünmüyor. Yerli düşünceye ve bu coğrafyanın kültürel kodlarına sadık kalarak bu ülkeyi kadim mirasıyla buluşturarak yeni varlık alanını kurabiliriz. Bunun için de kaynağı geleneğin doğru birikimi olan değerleri bu günün değerleriyle bütünlüştirecek bir yapıya ihtiyaç var.

Bunun için dil, edebiyat, şiir, kültür ve medeniyet adına yapılan tüm olumlu yöneliş ve girişimleri hangi düzey/düzlemde olursa olsun gelenek ve yerli düşünce adına ne

varsa ve ne yapılıyorsa biz bunun yanında yer alıyoruz ve bu noktada duruşumuzu koruyacağız. Yıllıkla en azından kendi zamanımızla ilgili şiir verimlerini derleyip-toparlıyor ve bunu toplu olarak ilgililerine sunuyoruz, bu çalışmanın büyük bir ihtiyacı karşılayacağı muhakkaktır.

Yukarıda değinildiği üzere on dokuzuncu asrın sonlarında ve bu yüzyılın başlarında göz ardı edilemeyecek bir salname/yıllık geleneğimiz vardı. Son yıllarda –*özellikle 60/80’li yıllar arasında/ yıllıkları takip eden genç şairler bu zaman aralığına itirazla 90/2000’li yılları da dâhil edebilirler-* yıllıklar tek taraflılık ve ideolojik bakış hastalığı ile maluldü. Bundan dolayı yıllıklar gerekli faydayı sağlamaktan ve sağlam kaynaklar olma özelliklerinden de uzaktılar. Bu arızalara rağmen zor şartlarda çıkan yıllıklar, önemli ölçüde ilgiye mazhar oluyorlardı.

Dil ve Edebiyat Şiir Yıllığı Türkiye’nin tüm seslerine, renklerine ve duyarlıklarına kulak kabartmak iddiasındadır. Her kesim ve edebiyat mahfilini görme, onlara yer vermeye olan ihtiyaçtan ziyade bunu sorumluluk bilinciyle bu yıllığın çıkış sebeplerinden kabul eder. Küçük hesaplara, çekememezliğe, diğer şair-yazar ve dergilere kör olmaya teşne ve farklı fısıltılara sağır tarafgirlik, kamplaşma ve ötekileştirme güdülerinden arınarak, ülkemizin kültür ve sanat ortamına şiir ekseninde mümkün olan en geniş perspektiften bakmak ve bu bakışın kazandırdığı/cağı kavrayışla dil, kültür ve edebiyatımıza bir tuğla koymak çabasındayız. Bu tez, bu yıllığın temel prensiplerinden birini teşkil eder; bir hata ve/veya eksiklik olması durumunda, bunun bir kasıt olmadığını bilinmesini duyurmakta fayda olduğu kanaatindeyim.

Art niyetten, ideolojik saplantıdan, aidiyet hasisliğinden uzak anlayış sahipleri zihni bir algı üretmeden ve ona tabi olmadan bu yıllığa bakarsa bu ölçülerin izlerini rahatlıkla bulacaktır. Yine dikkatli bir göz yıllıkta, bu ilkelerin dışında birtakım renk,

anlayış ve ölçülerle de karşılaşacaktır; ancak bunların bir tezat olmasından çok bunların da bu ülkenin renklerinden olduğunu beyan ve kabul etmek durumundayız.

Mümkün olduğu kadar geniş bir çerçevede ve her düşünceden şairle yapılması düşünülen soruşturmalara; şairlerin önemli bir kısmından cevap ve/veya herhangi bir açıklama gelmedi. Gerçekçe bildirmeyen ve mazeretsiz cevap vermeyen şair ve yazarların bu tavrı, sadece duyarsızlık ve ilgisizlikle açıklanabilir. Bu tavrın genç şair ve yazarlarla okuyucuları ciddiye almama olduğunun bilinciyle, 'neden şu şair ve/veya yazar yok?' sorusunu soracak arkadaşların bundan ötürü de bizi suçlamayacağını umuyoruz.

Seçkilerin isabetli yapılması hususunda arkadaşlarımızın gerekli hassasiyeti gösterdiklerine tanıklık ederiz. Biz mümkün olduğunca yukarıdan bir bakışla bu coğrafyanın bütün renklerini ve seslerini bir araya toplamak ve gelecek kuşaklara derli toplu bir eser bırakmak istedik; ancak bunda muvaffak olduğumuz pek söylenemez. Bu yıl Kürt ve Laz edebiyatından örnekler olsun istedik; ancak yardımlarını istediğimiz arkadaşlar bu konuda bize zamanında dönemediler ve bu konuda sınırlı sayıda da olsa örnek metin koyamadık. Umarız gelecek yıllıklarda bu örneklerle de yer verme imkânına kavuşuruz.

İkincisini yayımladığımız **Dil ve Edebiyat Şiir Yıllığı** kendi içinde bütünlük, çeşitlilik ve tutarlılıkla yayını sürdürme çabasıdadır. Bundan sonra yayımlanacak yıllıklara şiir çevrelerinin daha bir duyarlılıkla katılarak soruşturmalara cevap vermeleri hâlinde eksiklikler azalacak ve gelecek nesillere daha hacimli çalışmalar bırakılacaktır.

Dil ve Edebiyat Şiir Yıllığı eksik ve kusurlarına rağmen, Türkiye'nin şiir evrenini bir bütün olarak kucaklama gayreti ile bir geleneğin öncüsü olma iddiasındadır. Yıllardır tek yanlı, ideolojik edebiyat, sanat ve kültür değerlendirmelerine

alışmış olanlar ve yine yıllardır Türkiye'deki kültür, edebiyat ve şiir verimlerinden sınırlı/dar bir çerçevede haberdar olanlar için bu çalışma yadırgatıcı olacaktır. Ancak kişisel algılarından uzaklaşarak şiir, kültür ve edebiyat verimlerini geniş bir perspektiften bütün olarak kucaklamak, içinde durup nefeslendiği grup ve çevresinin dışında ne olup bittiğini işitmek, görmek ve okumak arzusunda olan bir kesimin varlığı da inkâr edilemez. İyiyi okumanın değerini bilen ve farklı seslere kulak kabartan, İnternet'in sanal ortamından zihinlerini arındıran genç okuyucu kitlesi için tüm bu çabalara değdi. **Dil ve Edebiyat Şiir Yıllığı** gücünü bu samimi genç kuşaktan alma beklentisindedir. Bu buluşma Türkiye'de kavi bir kültür ve sanat ortamına katkı sağlayacaktır.

İyi yıllıklar sadece sevdiklerimizin, birlikte olmaktan haz [aldıklarımızın], mensubu bulduğlarımızın, her dem birbirimizin görme alanında olduklarımızın, seslendiğimizde birbirimizi duyduğlarımızın ve elimizin altındakilerin verimlerinden değil; bunları da dâhil ederek, bunlar dışında da edebiyat, şiir, kültür, sanat muhit ve verimlerinin bulunduğu bilinci ve kabulü ile hazırlanmalıdır. Biz aidiyet çizgimizi 2012 yılığında net bir biçimde ortaya koyduk ve kendimiz kalarak ancak sadece kendimizin değil, başkalarının da var olduğu gerçekliğiyle bir yılın birikimlerini derledik. Bu yıllık tüm edebiyat çevrelerinin kendileri olma ve düşüncelerine sadakatle bağlı kalma haklarını kabul ederek onlarla birlikte ve bir bütün olarak var olmanın gerekliliğine bir işaret fişeğidir. Bu kabul ve düşünüş biçimiyle elinizdeki yıllık tek seslilik yerine, çok sesliliği ve farklı renklerle birlik içinde bir bütünlüğü gerçekleştirmek üzere bir emek ortaya koymaktadır.

Yılığın bir yıllık şiir verimlerini derleme ve sunma dışında bir amacı yok mudur? Elbette vardır ve var olmak zorundadır. Bu

amaç **Türkiye Dil ve Edebiyat Derneğinin** kuruluşunda tespit edilen ilkelerle doğrudan paralellik taşır. Yıllıkta uygulanan düzen, mümkün olduğunca kullanılan dil, yapılan değerlendirmeler bu amaç doğrultusundadır. Buna rağmen değerlendirmeleri yapan arkadaşların kanaatleri, kişisel inisiyatiflerini en geniş şekilde kullanmaları sağlanmıştır. Soruşturmaya gelen cevapların ve seçilen metinlerin poetik değerinde ve şiirle doğrudan ilişkili olmaları kaydı ile hiç kimsenin fikir ve kanaatlerine müdahale edilmemiştir. Bu kurala uymayan müdahalelerden dolayı metinlerini çeken dostların tavırları şüphesiz üzücü olmuştur. Seçilen metinlerdeki ve soruşturmalara gelen cevaplardaki kanaat ve fikirler **Türkiye Dil ve Edebiyat Derneği** ile **Dil ve Edebiyat** dergisini değil, imza sahiplerini bağlar. Kurumumuz şiir, edebiyat ve poetik metinleri fikre saygı adına hakaret, tahkir, tezyif, aşağılama içermeyen ve doğrudan ideolojilerinin sloganlarıyla konuşmayan şair ve yazarların tüm metinleri yayımladı.

Bu arada değerlendirmelere konu teşkil eden şiir ve diğer edebî-kültürel her türlü seçki küçük atıflar ve referanslar dışında 2013 ile sınırlıdır. İkincisi yayımlanan yıllığın hazırlanmasında yazı ve emekleriyle, soruşturmalarımıza değerli vakitlerini ayırarak nezaket ve dostluklarıyla katkıda bulunan şair ve yazar arkadaşlarımıza teşekkür ediyoruz.

Abdulhak Hâmid, “En iyi şiirlerim yazmadıklarımıdır” demiş. Ancak biz en iyi şiirlerin yazılan ve paylaşılan şiirler olduğunu düşünüyoruz. Bundan dolayı da **Dil ve Edebiyat Şiir Yıllığı** ile ikinci kez sizleri selamlıyoruz. İyi ki şiir var ve iyi ki hala iyi şiirin seçkin ve ayrıcalıklı bir şiir okuyucusu var.

Bu yıllık yazılı şiir ve edebiyat tarihimizde adı geçen tüm şairlere adanmıştır. Bu yıllık Yunus Emre, Fuzuli, Baki, Nedim, Taşlıcalı Yahya, Nef'i, Şeyh Galib, Ziya Paşa, Namık Kemal, Mehmet Âkif, Tefik Fikret, Ahmet Haşim, Yahya Kemal, Nâzım

Hikmet, Necip Fazıl, Cemal Süreya, Attila İlhan, Ahmet Arif'le bir buluşmadır. Erdem Bayazıt, Akif İnan, Cahit Zarifoğlu, Alaaddin Özdenören, Sedat Umran ve Mustafa Miyasoğlu için bir anmadır. Erbain şairi İsmet Özel'i kırklar meclisinden hatırlama ve Sezai Karakoç'a bir saygı duruşudur. Yaşayan diğer şairlerimizden Hilmi Yavuz ve Cahit Koytak'a bir selamdır. Diğer şairlerimiz şiirleri, poetik metinleri ve soruşturmamıza cevap verme nezaketleri ile bizleri onurlandırdılar ve yeni bir yıllık için bizi şimdiden cesaretlendirdiler. Her birini yüreğimizce selamlıyoruz.

Bu yıllığın okuyucuyla buluşmasında yoğun mesai harcayan şair kardeşim Zafer Acar'a, yıl boyunca dergi tarayan ve metinlerin seçilmesine katkı veren Aykut Nasip Kelebek, Abdullah İlhan ve Selim Sina Berk'e emekleri için şiir severler ve şairler adına, kurumumuz adına teşekkür ederiz. Yıllığın yayına hazırlanmasında desteğini esirgemeyen dergimiz editörü Hüseyin Altuntaş'ın yanı sıra Zafer Özdemir, Gözde Türk, Gamze Bayram ve yıllığın sayfa düzenini yapan Selçuk Eser. Çaba ve katkılarınız için teşekkür ederiz.

Son olarak yıllığın hayat bulması ve şiir tutkunlarıyla buluşması için; şiir ve edebiyat adına bizden desteklerini esirgemeyen Esenler Belediyesi'nin değerli başkanı Tevfik Göksu ve çalışma arkadaşlarına teşekkür ederiz.

Ve şiir, şairin insan için yazdığı bir insan ve insanlık söylevidir.

Üzeyir İlbak
Dil ve Edebiyat Dergisi
Genel Yayın Yönetmeni

KAYNAKLAR

DİA, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi; Sezai Karakoç, İnsanlığın Dirilişi, Diriliş Yayınları; Prof. Dr. Atilla Şentürk, Osmanlı Şiiri Antolojisi, YKY; Terry Eagleton, Şiir Nasıl Okunur –Türkçesi: Kaya Genç-, Agora Kitaplığı; Doğan Hızlan, Hürriyet, 02 Ocak 2014.

Cambazlık Denge Sahibi Olmak Anlamına Gelmez

Yıllık hazırlamadaki temel amacım, yıla panoramik bakışlar atmaktır. Onlarca edebiyat dergisini takip etmek, şiir verimi bakımından derinlemesine incelemek bir kişinin üstesinden gelebileceği iş değil elbet. Şiir, modern çağın yetim türü, tüketim ekonomisinin dışında kalıyor, maddi bakımdan fakir, manevi bakımdan ise zengin, doğal olarak sevenlerinden yardım istiyor. Bilirsiniz ki, insanların karnını doyurmakta zorlandığı ülkelerde kolay kolay kalbe sıra gelmez, ruhun varlığı unutulur. İş böyle olunca, gönüllülük usulüyle çalışacak kişiler de fazla olmuyor. Şiir, mideden çok kalbi önceleyenlerin harcıdır ve böylesi kişiler her zaman vardır. Bu bakımdan, şiiri birçok şairden daha fazla sevdiğine inandığım Üzeyir İlbak'ın yıllık için çalışma ortamı ve imkânı sağlaması, her daim bizi enerjisiyle güdülemesini şiir tarihine not düşmek isterim. Ayrıca genç şair ve eleştirmenlerden Abdullah İlhan, Aykut Nasip Kelebek, Selim Sina Berk'in yıllığa katkılarını belirtmeden geçemeyeceğim.

Her şeyden evvel yıllık, şiir severler açısından bir şölen biçimidir. Bu yüzden hiçbir kliği, hiçbir polemiği, hiçbir düşmanlığı, yıllığa dâhil etmedim. Şubat soğuşunda sıcacık bir yıllık olsun istedik elinizde. Dostlarımızın zayıf şiirlerini ise nitelik adına dışarıda tuttuk. Bu da doğru açıdan bakılırsa, dostlarımıza bir eleştirel katkıdır aslında.

2012 yıllığımız beklediğimizden daha fazla ilgi gördü. Ayrırm yapmadan her kesimin gösterdiği bu ilgi, bizi 2013 yıllığını hazırlamaya itti. Hiç ummadığımız mecralarda gündeme geldi, tartışıldı; ama ne yazık ki eleştirmelerini beklediğimiz ve kendimize dünya görüşü bakımından yakın bulduğumuz hatta kardeş bildiğimiz kimi dergi ve yayın organının sessizliği bizi

şaşırttı. Şu sonuca vardık: Bu insanlar, kendi sevinçlerini bile yaşamaktan acizler, kendilerine körler, çünkü yıllıktaki şiirlerin çoğu onlardan alınmıştı. Yıllardır yakınıp duran, yıllığımız yok diyenlere sesleniyorum, işte, büyük emeklerle hazırlanan yıllıklarımız var, sesiniz nerede, ne yazık ki o öfkeli bir okura bile dönüşemedi. Evet İslami camia için söylüyorum bunları. Bizde ne yazık ki din, her şeyin yerini dolduruyor, dolduruyor mu? En azından böyle sanıyoruz. Bu yüzden sanata, gereken ilgiyi göstermiyoruz, hâlbuki Kur'an'ı Kerim, kutsal kitapların en sanatlısıdır. Bilinmelidir ki, sanatsız, dini derinlemesine kimse kavrayamaz. Bunun için Mevlana ile Yunus'u hatırlamak yeterli. Bu açıdan baktığımızda, şiirin dine, ne çok katkısı bulunduğunu görürüz. Şiir medeniyetinin çocukları, iki yüz yıldır şiirsizlikten kırılıyor. Şiirle kendimizi ve yaratıcımızı daha iyi tanıyacağımızı ve en gizli tuzaklara bile düşmeyeceğimizi düşünüyorum. İlhamdan kimseye zarar gelmez. Şiirden kaçanlar ise katı maddeye toslar.

Bir de şiiri, din yerine koyanlar var ki, bunlar kesinlikle büyük bir gafletteler. Yıllığa böyle bir kesimin ilgisi oldu, gördük, sevinmekle birlikte üzüldük: Her insanda olduğunu bildiğimiz ibadet ihtiyacını, sanki onlar sanatla gidermeye çalışıyor. Şiirle (ilham) din (vahiy) arasındaki yakınlık malum. Denge nasıl kurulur, dindarlar sanata biraz daha fazla önem vermeli; seküler kesim ibadet ihtiyacını dinle gidermelidir. O zaman her şey yerli yerine oturacaktır. Elbette niyete göre şiir de ibadete dönüşebilir. Denge kurulursa, din yüzünden savaşlar çıkmayacak, şiir yüzünden sert polemikler yaşanmayacaktır.

Yıllık anlayışında bazı değişiklikler yapmaya da gayret ediyoruz. Derleme ve arşivcilik esas gayemiz değil, hem akademik bir zihnin işi daha çok. Şiir yıllıkları şiirden ibaret değildir! Eleştiriye şiirin bir parçası olarak görüyoruz. Umarız bu çalışmamız, şiir tarihine ışık tutar ve geçmişteki nitelikli yıllıkların yanına konulmayı hak eder.

Cahit Koytak Şiiri Ekseninde Bir Sohbet

Üzeyir İlbak, Zafer Acar, Abdullah İlhan

Metin Düzenleme, Yazım: Zafer Acar

Cahit Koytak Şiiri Ekseninde Bir Sohbet

[0, Şiirinin Kendisiydi...]

Cahit Koytak şiiriyle nerede ve ne zaman tanıştım? Bu soruya tam bir yanıt veremeyeceğim ama tanışmanın bende uyandırdığı his, o yepyeni kendine has tat bende hâlâ diriliğini koruyor. Bir eserden beklenen de onun zihinsel hafızada değil, duyuşsal hafızada kalmasıdır. Karşımda duran, bir deniz veya okyanustan çok, kana kana içilebilecek bir pınar, dibindeki çakıl taşlarını bile görebildiğim ırmak, bir göldü.

Gerçek şairlerin önce şiirleriyle sonra kendileriyle tanışılır. Evet, Cahit Koytak'la da ilişki sıralaması aynen söylediğim gibi oldu. Onunla karşılaşmak için Sezai Karakoç Belgeselini beklemem gerekiyormuş, vesile bu ya, belgesel için CRR'de düzenlenen galada Ali Haydar Abi, dergimizin genç şairi diyerek Cahit Koytak'a işaret etmişti beni, Koytak, Şarap-nâme şiirim dolayısıyla zorlanmadan hatırlamıştı. Orta yaşların sonunda ama diri görünümlü, sırtında spor çantası ve yüzünde alçakgönüllülük belirtisi bir gülümseme ile gayet içten, bizden biriydi ya da biz ondan biriydik. Sonuçta ikisi de aynı şeydi.

Cahit Koytak'ın üç beş yıl evveline kadar tek kitabı vardı, ona ulaşmaksa öyle çok kolay değildi. Bir süre Hece'den, Kaşgar'dan takip ettim şairi, sonra benim de yazmakta olduğum Türk Edebiyatı'nda Beşir Ayvazoğlu özel sayfalarda ağırladı. Kitaplarını bastırmaya yanaşmayan Koytak'ı, her nasılsa Timaş ikna etti ve şiirsel niteliği

önemseyen iyi bir tasarımıla ciltler hâlinde yayımladı. Kitapların hacmi çoğunluğu şair olan minik okur zümresini şaşırttı, onda şok etkisi yarattı, edebiyat ortamında Koytak'a yönelik şaşılığın hâlâ devam ettiğini görüyor, dedikoduların ise ondan uzakta dönüp durduğunu, yüz bulamadan unutulduğunu biliyorum. Koytak'ın şiir külliyesi, şuan itibarıyla 7 cildi buldu, okunuyor, şairleri etkiliyor ve bence Tanrıyı kaybettiği için bunalıma giren modern bireyin psikolojisine iyi geliyor. Kesin. Ama sanırım kıskanç-kötücül şairleri bunalıma sokuyor. Diyecek bir şey yok, onlara geçmiş olsun.

Genelde, bir kitabın nitelikli olup olmadığını beni yazmaya itmesinden anlarım. Ödev bilinciyle yazdıklarımı buna dahil etmiyorum elbet. Cahit Koytak, beni şiiri konusunda yazmaya iten ve bende şiirini sahiplenme duygusu yaratan şairlerden. Hakkındaki ilk yazım "Cahit Koytak'ın Eleştirmeni Dışlayan Şiiri" başlığıyla Taraf'ta yayımlandı, şairin bu yazıdan memnuniyetini, yeni kitabı vesilesiyle Radikal Kitap'ta yayımlanan "Meta-fizikte Son Merhale: Ölüme Çare ya da Şen Maneviyat" başlıklı yazımın ardından bana teşekkürlerini bildiren bir telefonuyla öğrendim. Taraf'taki yazım, bazı şair kardeş-arkadaşlar tarafından kavranamamış, abartılı bulunmuştu. Olabilir böyle şeyler, yaklaşımlarıma herkesin katılmasını beklemem, eleştiriden anlamamam demektir. Bir şair kardeş "Şiirimizin özlemle beklediği şairlerden Cahit Koytak, 3000 bin yıl önce yazsaydı bu şiirleri, şuan taptaze okuyor olurduk, 3000 bin yıl sonra da okuyacağız" şeklindeki tespitlerimi abartılı bulmuştu. Hâlbuki yıllar evvel o şair kardeşle tanıştığımda onun şiiriyle Koytak şiiri arasında bir akrabalık bulunduğunu söylemiştim ve o da Koytak gibi büyük bir şairden etkilenmenin bir onur olduğunu belirtmişti. Yıllar içerisinde bu şair kardeşin fikri neden değişmişti. Bilemeyeceğim. Yine, adını anmaktan artık haz etmediğim, başka bir şair kardeş, kolay kolay kimseyi övmeyen, nasıl olduysa anlamadım, Taraf'ta yayımlanan yazımın başlığıyla vermek istediğim mesajı isabetli bulduğunu mırıldı hâlinde

Cahit Koytak Şiiri Ekseninde Bir Sohbet

söylemişti. Bu, bir tarafıyla da şu anlama geliyordu: senin öteki tespitlerine katılamıyorum Zafer. Hâlbuki isimlerini vermediğim bu iki şairimiz, Cahit Koytak'la görüşmüş, arkadaşlık-belki dostluk (!) kurmuştu. Belki de böyle yazıları asıl biz hak ediyoruz, demeye getiriyorlardı işi. Gerçi yazmadım değil, onlar hakkında da yazılar yazmıştım, yeterli gelmemiş demek.

Meta-fizik şiirlere imza atan birçok şair gibi Cahit Koytak'ın da yeterince anlaşılmadığını düşünüyorum, çünkü şiirlerindeki yalınlığın bileşenlerini görmek, onlara dokunmak mümkün değil gibi. Alabildiğine somutluğuna rağmen sizi son derece soyut alemlere götürüyor Koytak, rüya gibi, gördükten sonra unutuluyor, sadece duygu yoğunluğu kalıyor üzerinizde. Aslında, şair için katı gerçekliklerdir bunlar, yoksa gayb aleminin katip meleklerinden kaldıklarını nasıl taşıyabilsindi dünyaya.

Cahit Koytak ile telefonlaşmalarımız oldu. Açıkçası onun babacan tavrı, sıcak sesi beni evine kadar çekti. Üzeyir Abiyle (İlbak) Cahit Koytak yıllar evvelinden tanışıyorlarmış, telefonlaşıp bir gün belirlediler ve Üzeyir Abi, Aykut Nasip Kelebek, Abdullah İlhan ve ben şairimizi evinde ziyaret ettik. Müstakil evinin bahçesinde, kendine çiçeklerle kaplı mütevazı bir köşe oluşturan şair çalışmalarını da burada yapıyormuş. Bizi de bu özel mekânda ağırladı. Çay eşliğinde koyu bir sohbeta koyulduk. Üzeyir Abi, şairin dostlarından ve geçmiş günlerinden söz açtıkça gözlerinin ışıldadığını, gençlik enerjisi ve keyfiyle konuştuğunu gördüm, bir yelkenli gibi anılar denizine açıldıkça açıldı Cahit Koytak, tabii ki bizi de yanında götürdü gittiği yerlere. Bir de marangozluk atölyesinden bahsediş ve bize kendi yaptığı ahşap kapıları, kitaplıkları gösteriş, yeni şiirler yazmışçasına mutlu. İkisi de sanattı ne de olsa. Kimi zaman dostlarına hediye olarak yaptığı ahşap eşyalardan götürürmüştü. Onun ney üfleme hevesi, heyecanı da değme genci kışkandıracak düzeydeydi.

Bütün entelektüelliğine rağmen Koytak, Erzurumlu oluşundan kaynaklanan Doğu'ya has kelime ve deyişleri kullanmaktan imtina etmiyor, kendini

gizleyen dejenere şairlerin aksine içinde büyüdüğü kültürü sempatiyle anlatıyordu. O gün üç dört saatlik sohbetten sonra Cahit Koytak'tan röportaj sözü alarak ayrıldık. Belki tam bir söz değildi bu, bakarız, şeklindeydi, ama ben şairi ikna edebileceğimizi hissediyordum, çünkü aramızda bir güven ortamı oluşmuştu, bu Cahit Koytak için çok önemliydi. Haklıydı da.

Koytak'ı röportaj amacıyla ikinci kez evinde ziyaret etmek için Üzeyir Abi, Abdullah İlhan ve ben yola çıkıyoruz. Hepimizde bir telaş, bununla birlikte bir heyecan var, çünkü şairimiz prensip kararı röportaj yapmıyor, ya bir terslik olur da bizimle de yapmazsa. Kafamızı kurcalayan bu soru ile Cahit Koytak'ın evine varıyoruz. Kucaklaşarak selamlaşıyoruz. Kış mevsiminde olduğumuz için bahçe keyfinin yerini şairin kitaplarla dolu çalışma odası alıyor. Kitaplara alışkınız ya, bizim dikkatimizi daha çok odadaki piyano çekiyor, şair, amatör de olsa piyano çalıyormuş. Neyle birlikte piyano; işte Cahit Koytak şiirini özetleyen iki enstrüman diyorum, kendi kendime. İlerleyen yaşına rağmen yeni şeyler öğrenmeye açık bir zihin, yıllardır şiir düşündüğünden hızı gittikçe artmış, hızını kesmeye niyeti olmayan şair zihni. Kenarda semaver kaynıyor, çay, bizim için demleniyor, bardaklar hazır kıta dolmayı bekliyor. Hiç farkında olmadan sohbet, sorulu cevaplı ilerliyor, en güzel röportaj doğaçlama olanıdır. Ama kayıt cihazını açmak istiyoruz, Cahit Koytak, "cihaza gerek yok" der gibi oluyor, ısrarım üzerine bizi kırmıyor ve konuşmayı kaydetmemize, birkaç şartla müsaade ediyor.

Ü.İ: Cahit Abi, Kur'an meallinizi ne yaptınız?

C.K: Kur'an mealine devam ediyorum.

Ü.İ: Evet. Yayıncı belli oldu mu peki.

C.K: Yok belli olmadı. Önce beni ikna etmeli yaptığım iş. Tamam, elimden gelen budur, diye düşünmeye başladığım an, insanlara arz etmek istiyorum mealini. Yayıncı konusuna daha sıra gelmedi yani.

Ü.İ: Güzel şeyler olacak inşallah.

Z.A: Mehmet Akif'in mealini elbette görmüşsünüzdür, inceleme şansınız oldu mu?

Cahit Koytak Şiiri Ekseninde Bir Sohbet

C.K: Yayınlandığı sıralarda parça parça görebildim, onun için tam bir şey diyemeyeceğim. Daha önce de bahsetmiştim size, Kur'an'ı hiç tanımayan yabancı birinin, çok beğendiği klasik bir metni kendi diline kazandırmak istemesi gibi bir zihinsel yaklaşımla çevirmeye çalışıyorum. Daha somut söylemek gerekirse, bir İspanyol'un Çince'den metin çevirmesi gibi.

Ü.İ: *Yani birilerini gölgede bırakmasına izin vermek istemiyorsunuz.*

Z.A: *Tagore'u çevirmek gibi biraz.*

C.K: "Bütün İnsanlığa İnmiş Kitap" çevirinin adı olacak, bu adın altına da "Bir Kur'an Çevirisi" yazılacak.

[Konu Kur'an'dan açıldığı için doğal olarak Cahit Koytak sorularımıza keyifle cevaplar veriyordu, yaptığı işten duyduğu memnuniyet şairin yüzüne yansımıştı, Kur'an'dan konuşmak varken şiir meselesini niçin açsındı. Bunu, bir tek ben değil, odadaki herkes hissediyor gibiydi, ama şairi poetik alanlara da çekmek zorundaydık, sonuçta Kur'an'dan doğan bir şairdi en nihayetinde Cahit Koytak. Konuyla bağlantılı Mehmet Akif ve uzaktan ilgili Tagore'yi gündeme getirişim, tabii ki bilinçliydi. Şimdi şiire geçiş yapmanın tam sırası diye düşündüm ve şu soruyu şairimize yönelttim.]

Z.A: *Hazır çeviriden açılmışken sormak isterim. Sizin Tagore çevirilerinizi okurken aklıma geldi: Can Yücel çevirdiği şiirlere kendi şiirinden imgeler kaptırmış, siz de öyle bir şey hissediyor musunuz, çünkü Tagore çevirilerinizde sizin üslubunuzun da yansımalarını gördüm. Tagore'dan ister istemez bir şeyler aldınız mı?*

C.K: Etkileşim elbette kaçınılmaz. Yazar, şair kimliğine sahip kişilerin çevirileri genellikle böyle oluyor.

A.İ: Şair veya yazarların çevirileri de metinlerarasılık bağlamda ele alınmalı aslında.

C.K: Şairlerde, başkasına benzememek tutkusu hastalık derecesinde vardır. Bende de öyle bir hastalık vardı. Ama ne yaparsa yapsın eğer okuyan insansa mutlaka bir takım şeyler, bilerek değilse bile doğal bir sürecin ardından doğaçlama alır, yani ne bulursak içimize atıyoruz, gördüklerimizi, işittiklerimizi, okuduklarımızı, yani yaşadığımız her şeyi... sonra o bulutsu, bulanık görüngülerin ardından bize ait yaratıklar çıkıyor ortaya. Başka türlü olamaz. Dünyanın en orijinal yazarlarında bile bu böyle. Shakespeare mesela, bilmem ne destanını almış, oyunlaştırmış, mitolojiyi işleyip yeniden üretmiş, değil mi, Batı edebiyatı bunlarla dolu.

A.İ: Dante içinde öyle söyleniyor.

C.K: Esinlenmiş filan, hatta çalmış diyenler bile var; ama dememek lazım.

Ü.İ: Edebiyat tarihçileri ve kimi eleştirmenler İbn-i Tufeyl'in Hayy bin Yakzan isimli eseriyle Daniel Defoe'nun Robinson Crosoe nam eseri arasında bir ilişki kurar ve Defoe'nun Hayy bin Yakzan'dan intihal olduğunu söylerler. Ancak inanç ekşeninde bakıldığında, insanlık ortak bir mirasa sahip ve her yaratılmış şey insanlığın ortak mirası. Biraz buradan bakmalı sanki.

C.K: İnsanlığın su içtiği, yüzdüğü, dolaştığı ortak ırmağı var; kültürel zenginliği, düşünce zenginliği, sanat zenginliği herkese helaldir.

Z.A: Evet, Batı bunu, yeniden üretmek, diriltmek, kendi küllelerinden var etmek şeklinde okuyor, helal görüyor. Atalarımızın diktiği ağaçlardan meyve koparıp yemek gibi bir şey bu.

C.K: Her özgün eser, aynı zamanda beslendiği kaynakları da işaret eder.

Ü.İ.: *Bu durum sadece Batı örneklerinde var değil mesela ilk okuduğumda Yaşar Kemal bana hiç yabancı gelmedi, çünkü annemin bana anlattığı masallarda vardı o destanlar, o gelenek. "Ağrı Dağı Efsanesi"ni ben çok rahat Ahmedi Xani'nin Mem u Zin'i üzerinden okuyabilirim; çünkü bu, Doğu kültüründe olan bir şey.*

C.K: Tanıdık tatlar, okurun, sana karşı tamamen yabancılaşma yaşamasını da önüyor, aşına kılıyor. Okur-şair adına bu samimi hava önemli.

[Metinlerarasılıktan metafiziğe geçmek istiyorum. Cahit Koytak'ın bu meseleye bakışı, şiiri açısından önemliydi, çünkü metafizik üzerine kurulmuştu. Şair, bu oldukça zor ve karmaşık konudaki düşüncelerini okurla paylaşmalıydı. Acaba metafiziğe hangi şair veya filozof gibi bakıyor ya da kime yakın duruyordu. Eminim başka Cahit Koytak okurları da bunu merak etmiştir. Bu nedenlerle hep birlikte metafizik meselesine dalıyoruz.]

Z.A: *Konuşmanın yönünü değiştirmek isterim. Şiiriniz, apaçık sağlam bir poetikanın ürünü. Kağıda geçirilmemiş olsa bile zihnimize yazılmış. Bu poetikayı, kağıda dökmekten sizi alıkoyan nedir? Acaba diyorum, metafiziği düzyazıyla anlatmanın imkânsızlığına mı inanıyorsunuz? Çünkü şiirlerinizde poetik yaklaşımlarınızın izlerine rastlıyoruz, ancak imgelerle anlatılabilecek bir poetikaya sahibim de diyebilirsiniz, bu da hakkımız tabii.*

C.K: Fizik ötesiyle başlayalım. Fizik ötesini ben şöyle görüyorum: İnsanların belli şemalara teslim olmadan önceki ilk düşünceleri. Çobanların dağda bu tür bir fizik ötesine ulaştıklarını düşünüyorum. İnsanlar sonradan o teraneleri, o terimleri kafese koyup taşıdılar, adını metafizik koydular, çarşı pazar dolaştırdılar, vitrinlere koydular, felsefeye hapsedtiler.

Ü.İ: *Şiir de metaya dönüştürüldü. Somut ve tanımlanabilir derinliksiz, ufuk çizgisi olmayan bir eşya. Muhayyile yerine göze hitap saf ve duru bakıştan yoksun.*

C.K: Ben o çobanın katışıksız bakışına varmak istiyorum, düşünürken ki saffetini şiirle ifade etmeye daha yakın buluyorum kendimi, yani o kafesin kapısını açmanın yollarını arıyorum, fizik ötesini düşünmüyorum, fizik ötesi bir zihinle yaşıyorum, kafesin kapısını açıyorum, uçuruyorum çobanın terennümlerini. Dolayısıyla çok yüksek formasyonlara, düşünce kalıplarına gömülmüş fizik ötesini kurtarmak hamlesidir biraz da benim yaptığım.

Z.A: *Özgürleştirme.*

C.K: Evet

Z.A: *Metafiziğin tanımını yapmak mümkün değil zaten. Metafizik nedir, sorusunun cevabı, "bu yazdığım şeydir" bile diyemeyiz, "hissettiğim ve yazmaya çalıştığım şeydir" diyebiliriz ancak. Yani tanımın kalıbına da sokamayız. Bu bakımından kafes örneğiniz gerçekten hoş bir somutlama.*

C.K: Hz. İbrahim'in evrenle ilk buluşmasını hatırlayalım. Hani parlak yıldızı görüyor Rabbim bu demek istiyor, yıldızlardan daha parlak ve büyük ayı görüyor, yıldızlardan vazgeçiyor, güneş doğuyor filan. Bu, çobanlara has, fizik ötesiyle örtüşen bir bakış. Yücelik, derinlik kafese konmuş. İnsanla Rabbi arasında gerçekleşen hallere, insanı fiziğin ağırlığından kurtaracak düşüncelere ulaştıran şiir, ancak İbrahim'in çobanlara has bakışıyla yazılabilir diye düşünüyorum. Şüphesiz bu, bizi, felsefenin icat ettiği problemlerden kurtaracaktır.

Z.A: *Evet, kesinlikle o kafese, insan zihnini ve kalbini kapatan biraz da felsefedir.*

C.K: Batılılar metafizik demişler bu kafeslenmiş yüce hislere.

Z.A: *Çeşitli mecralarda sizin hakkınızda yazdım. Rilke'ye*

kardeş olduğunuz yönünde bir yaklaşımda bulunmuştum o yazıların birinde. Peki siz, bu tespite katılır mısınız, Rilke ile aramızda bir yakınlık hissettiniz mi hiç?

C.K: Evet, Rilke cins bulduğum şairlerden, kendime yakın bulduğum, yakınlık kurmak istediğim şairlerden.

Z.A: Hakikatten onda da ötelere gerilim dolu gidiş gelişler var. Hıristiyan coğrafyasından bir şairin dünyasının öyle geniş ve soyut olması bana çok ilginç gelmişti, çünkü onların inanç sistemleri son derece somutçu.

Ü.İ: Ama kutsal metinlerle ilişki kuran herkesin, genel anlamda Müslümanların Allah, diğerlerinin Tanrı ya da God, Heaven, King of king diye tanımladıkları varlıkla kurdukları ilişkiler üzerinden kendi muhayyilelerinde inşa ettikleri bir metafizik alan var zaten, öyle olunca da herkes o inandığı şeylerden yararlanıyor. Müslümanlar Kur'an'dan bir şekilde yararlanıyor, hatta kutsal kitapları reddetmediklerine göre ondan da yararlanıyor. Bizim tasavvuf geleneğimizin hemen hemen tamamı, Yahudi kutsal metinlerinden iktibastır. Oralara kadar uzanabiliriz yani, bizim kültürümüzde böylesi birçok ize rastlamak mümkün.

C.K: İnsanlığın kültürü diyelim.

Ü.İ: Evet, yani insanlığın ortak birikimi ve yeni bir dille aktarımı.

Z.A: Sizi incelerken kafama takılan sorular da olmuştu. Sezai Karakoç, metafizik üzerine düşünmüş ve bu düşüncelerini kitaplaştırmış, fakat onda metafiziğe girme konusunda bir çekimserlik var, geleneğin baskısını sanki üzerinde hissediyor, çok az yerde özgür bırakıyor kendini şair. Sezai Karakoç'tan sonraki kuşaktan ve bir anlamda da onun açtığı yolda yürüyen bir şair olarak siz, metafiziğe daha rahat giriyorsunuz. Sezai Karakoç sanki susmayı seçmiş kimi gerilim dolu tehlikeli anlarda, siz apaçık konuşuyor-

sunuz ama. Geleneksel İslami öğretinin sınırlarını aşarak, bazen de özellikle de Kitab-ı Mukaddes'in çizdiği sınırları yıkarak ilerliyor şiiriniz. Şunu da söylemeliyim: Kur'an'ı, sünneti, daha doğrusu İslam'ı iyi bilen biri olarak bunları yazıyorsunuz, yazarken islam'la çelişmemeye dikkat ediyorsunuz, o çelişki yok, ama normal düz bir anlayışla, molla Kasım kafasıyla bakarsak bu ne yahu, dedirtecek çok şiiriniz var.

C.K: Kur'an'a yakın iki tür bilgi var. Biri, Kur'an'ı özüyle anlama, sorularla Kur'an'a yaklaşan, gerçekten ciddi ve risklere girerek hakikate ulaşmayı amaçlar. Yani hazıra konmayı kendisine yakıştıramayan, meselelere gerçekten özgür zihinle yaklaşma tavrı. İslam'ı, Hanif dinini şiire yakın görüyorum ve şaire de Hz. İbrahim gibi sorgulamayı yakıştıyorum, iyi bir şiire, iyi bir şiir üreten şaire de veya iyi bir şiirle meşgul olan zihne de bunu yakıştıyorum. Ben de yapı olarak böyleyim. Hazır bilgiye teslim olmaktan elimden geldiğince uzak dururum. Yani ben, fizik ötesinin insana yararlı alabileceğini ve onu özgün patikalara, yollara sokabileceği inancındayım. Bunu ise, ancak saflığımızı, samimiyetimizi, cesaretimizi kaybetmeden sorularla başarabiliriz. Sorularla kurulan bir ilişki biçimidir fizik ötesi.

Diğeri ise kocakarı inancı denilerek övülen bilgi şekli. Bunu anlamaya çalışırım, bu ayrı bir şey. Yani kendini hiçleştirerek teslim olmak, bu da yüceltilecek bir şeydir, belki bununla romantizm yapılabilir, bunun da estetiği ortaya konulabilir, fakat gerçek bir aydının, düşünerek yaşayan, etrafını anlamlandırmaya çalışan samimi bir zihnin sorulardan vazgeçmesi düşünülemez.

Z.A: Sorular demekle felsefeye mi yaklaşıyorsunuz?

C.K: Sorular derken, sınırında kalan, insanı şiirden koparmayan sorular. İbrahim'in sorduğu türden, çobanın sorduğu, saflığı/samimiyeti elden kaçırmayan sorular.

Cahit Koytak Şiiri Ekseninde Bir Sohbet

Z.A: Sezai Karakoç daha çok kalpten, duygulardan yola çıkarak ama sizin şiiriniz...

C.K: Kültürden yola çıkarak diyelim ona.

Z.A: Ama yine de sizin şiiriniz daha ziyade Batılılarda gördüğümüz zihni bir faaliyetin sonucu ortaya çıkıyor bence. Yanlış anlaşılmasın, kolay değil bu tabii ki, zihinsel faaliyetin ilhamı da tetikleyen bir tarafı var, sadece kalbe gelen bir şey değildir diye düşünüyorum ilham, zihne de gelebilir, siz metafiziğe, İslam'ı göz önünde tutmakla birlikte Batılı şairler gibi yaklaşıyorsunuz.

C.K: Çok daha yalın bir şey söyleyeyim: Allah'ın insanla dostluğundan söz edebiliyoruz, Kur'an bununla dolu değil mi, ya insan dostuyla samimi açık konuşmaz mı, laubalilik başka bir şey, muziplik başka, ama içinden geçen bir soruyu bir istifhamı dostundan saklar mı.

Z.A: Tasavvufi halk şiirinde de "dost" redifi çokça geçer.

C.K: Allah'ı yüceltmek, tam bir dost görebilmek, hiçbir şeyi saklamadan her şeyi samimi olarak onunla paylaşabilmek yakınlığı diye düşünüyorum fizik ötesini, Allah'a şükretmenin dua etmenin, ondan bir şey istemenin en saf şekli, merasimlerden, tiyatrolardan arınmış, törenlerden arınmış gerçek samimiyet dediğimiz şey bu, yani insan zihninin fizik ötesi, dünya ötesi, madde ötesi arayışlarda en saf yolu, patikayı döşeyecek duyarlılıktır diyorum, herhalde budur, bu yakınlık, bu samimiyettir fizik ötesi.

Z.A: Bizim eski şairlerimizin söylediği, şiirlerinde temaya dönüştürdükleri aşk, ilahi veya beşeri aşk bu metafizik alanda geliyor, derinleşiyor, dost ise Tanrı'yı imliyor çoğunlukla.

C.K: Bir sürü şablon var.

Ü.İ: Şablonlardan kurtulduğumuzda bir yere ulaşabilecek miyiz?

C.K: Nereye kadar götürürse, herkes kendi adımlarıyla patika veya keçi yolu açsın.

Ü.İ: *Bu tür yollarda yolculuk meşekktlidir. Zorlarsın, taşın etrafından dolanırsın; zorlanırsın. Her bahar sonrası yayla yollarını açar gibi açılacak patikalar.*

Çok gidip gelirsen, hem senin için hem senden sonrası için yol açmış olursun. İnsan, fizik ötesi dediğimiz alanı, samimi bir şekilde formüllere, şablona teslim olmadan şiirle açılabilir ancak. Her zaman buna varamıyor olabilirim, ama varmak istediğim şey budur.

Z.A: *Bu anlamda, zorlarsak size akraba çıkarabileceğimiz bir şairimiz var, Dağlarca. Gerçi o da kozmik bir şiir yazmaya çalışmış. Onda metafizik bir damar görebildiniz mi?*

C.K: Bir dinin teklif ettiği Tanrı yok onda. Yaratıcı; insanın kendi, bir belirsiz varlık sanki. Açıkçası sevemediğim bir şair Dağlarca, bana kendini okutamadı.

Z.A: *Çocuk ve Allah'ı unutmamışsınızdır tabii.*

C.K: Evet

Ü.İ: *Asaf Halet Çelebi ondan biraz daha farklı mı düşer?*

C.K: Doğru, başka kaynaklardan, başka iklimlerden beslenmiş Asaf Halet Çelebi, onunla kıyaslanamayacak kadar yukarılarda bir şair olarak görüyorum Asaf Halet Çelebi'yi, fazla şiiri olmayabilir onun, ama şiirimize getirdiği tarz önemli.

A.İ: *Bu anlamda Asaf Halet Çelebi'yi şiirinize yakın buluyorum ben, çok farklı iki şiir belki ama bu yönleriyle de benzerler. Çok özgün, kişilikli iki şiir.*

Z.A: *İki şiirin de sessizlikle karşılanması üzerine ayrıca düşünülmesi gerek.*

C.K: Gençken insan keşfedilmek ister.

Cahit Koytak Şiiri Ekseninde Bir Sohbet

Z.A: *Gençlik yıllarımızdaki o hayalleriniz çoktan gerçekleşti.*

C.K: Gençliğimde çekingendim, şiirim hakkında ne derler, ne demezler diye bir endişe vardı bende.

Ü.İ: *Ama bu, bizim yetişme tarzımızla alakalı.*

Z.A: *Şiirlerinizi bekletmenizin sebebi biraz da bu mu?*

C.K: Biraz bu, biraz iş gücü, çoluk çocuk, sekiz çocuk yani.

Z.A: *Çocuk, şiirden çok çok daha önemli.*

[Konuşma çocukluk yıllarına gelince, Cahit Koytak, uzaklara şöyle bir daldı, oradan türlü incilerle döndü ve çocukluk yıllarından günümüze dek yaptığı işleri, macera dolu bir yolculuk gibi anlattı. O zor günlerden acıdan iz yoktu, neşve vardı. İşte bu dedim, Cahit Koytak'ın bir diğer ayırt edici özelliği bu. Konuşma, hayatın içinden ötesine doğru sürdü.]

C.K: Çocukluğumda da yaptığım işleri sayarsam yaptığım iş sayısı oldukça artar: Simitçilik, pişmiş yumurta satmalar, horoz dövüştürmeler, tablacılık, üzümçülük, statlarda haşlanmış mısır satmalar, berber çıraklığı, terzi çıraklığı, bakkal çıraklığı, şeker fabrikasında kömür kırma, mevsimlik işçilik, tuğla tarlalarında tuğla taşıyıcılık, sonra Erzurum'da abimle beraber konfeksiyon giyim, imalat, toptan-perakende satış, sonra ayrıldık, ben kadın giyimi üzerine toptan-perakende imalat işi kurmaya çalıştım, ardından büyük abimle Pendik'te kuyumculuk, bir yer aldık, dükkanı kendi ellerimle yaptım, o Alamancıydı, Altı ay beraber kuyumculuk yapabildik. Yürütemedik ve ayrıldık sonra kağıt toptancılığı, kırtasiye ticareti, kırtasiyecilere ürün dağıttık, kağıtçılık, hâlâ devam eden mütercimlik, 15 yıl televizyonculuk, sine-ma departmanı, belgesel departmanı, işte sonra yeniden şairlik. Şiirden uzak kalmamak için yapmadığım iş kalmadı.

Z.A: *Taraf'taki şair-şiir köşeniz, köşe yazarlığınız ...*

Ü.İ: *O da herhalde türünde ilk, başka örneği yok.*

C.K: Biz Taraf'tan 20 küsur yazar ayrıldık, *serbestiyet.com* diye bir internet sitesi kurduk, bir süredir yayında, orada şiir yayınlamaya devam ediyorum. "Yoksullar ve Yalnızlar İçin Tezler" köşesi, eskiden "Yoksullar ve Siviller İçin Tezler" di.

Z.A: *Daha önceki konuşmamızda söylemiştiniz ya, yanlış hatırlamıyorsam, Timaş'tan çıkan kitaplarınızdaki çoğu şiirinizin yazılış tarihi 2007 sonrası. Notlarınızı sonradan şiirleştirmişsiniz.*

C.K: Şiirle birlikte yaşadığım her şeyi not etmeye çalışıyorum, mesela ben günde bir saat dolaşyorum, dolaşırken yürüyüş yaparken mutlaka defterim yanımda olur, tempolu yürüyorum.

Z.A: *Şu piyano, şiirinizde geçen piyanonun somut karşılığı mı? Merak etmiştim, piyanoyla nasıl bir ünsiyeti var Cahit Koytak'ın diye, çünkü piyano Batı enstrümanı. Demek ki sizin hayatınıza giren nesnelere, şiirinizde bir karşılık buluyor.*

C.K: Bazen madden şiirime girmese de zihnen giren şeyler var, saksafon çalmayı çok istiyorum, hayranım ben saksafona, somut anlamda caz yok hayatımda, ama dinliyorum.

Z.A: *Hangi şair, hangi dile çevrilse doğru olur ve okurunu bulur? Sorusunu şiirinize yönelttiğimde "Cazın Irmakları" İngilizceye çevrilse, cevabını alıyorum ondan. Timaş bunu yapsa, Amerika'da kesinlikle ilgi görür.*

C. K. Timaş'ın öyle bir projesi yok.

Z.A: *Peki genel anlamda, hangi dile çevrilse şiirleriniz okurunu bulur.*

C.K: Ben de kendi şiirlerimi çevrilecek olma ihtimaliyle yazıyorum, gençlere de bunu öğütlüyorum, sana da öneririm Za-

fer, sadece Türkleri düşünerek değil, insanlık için yazmalıyız. Her dilde aynı zevki, yakın tadı uyandırması lazım ve mutlaka bir Alman'nın, İngiliz'in ya da Arap'ın, Fars'ın da insan olmaları bakımından aynı tellerine dokunmalıdır.

Z.A: Bana soracak olursanız sizin şiiriniz Alman şiirine yakındır. Sizin Rilke'yi sevmeniz gibi, Alman okuru da sizi sever diye düşünüyorum; çünkü sizin şiiriniz kucaklayıcı bir öze hem de Kur'an'ı öze geliyor, özellikle de atmosfer ve derinlik yaratan zihin işleyişi bakımından Alman şiirine çok yakındır. Kabul etmeliyiz, Alman şiiri zordur, kolay görünse de esasında yalınlık, uzun bir çalışmanın sonucunda elde edilebilir ancak.

C.K: Olabilir. Ama şunu da söylemeliyim: Uydurma, yapay yapma ya da öyle fiyakalı şekilleri bir araya toplayıp birbirine ekleyerek ortaya çıkan şiire kendi dilinizde bir karşılık bulabilirsiniz, ortak bir kültür ve zihin vardır ortada, belki biçimsel unsurlar biraz da; ancak bu şiiri çeviremezsiniz, uydurma şeyler başka dillere aktarılamaz; insani olan, insana dokunan evrensel, sahici duygular çevrilebilir ancak.

Z.A: Bu konu üzerine biraz kafa yormuş, yazmıştım da: Sadece şiirin ahengine önem verip içerikten kaçanlar veya içeriği oluşturamayanlar başka bir dile çevrildiklerinde onlardan geriye pek bir şey kalmıyor. Tabii ki kendi dilinin ahenk unsurlarından yararlanacaksınız ama biçimle örtüşen bir özün olacak, insanla doğmuş ölümüz öz, hiçbir dilde yabancılaşmaz, zorlanmadan biçimi kendine dönüştürür.

C.K: Başka dile taşınabilir bir içeriği, bir Alman şairi de çeviri anında hissedip kendi dilinde o tadı zorlanmadan üretecektir. Şiirin bir fikre, tekrar söylüyorum, sahici bir duyguya dayanması gerek.

Z.A: Biçim üzerinden giden, kelime oyunları yapan, anlamlı arka plana atan Fransız sembolistlerinin şiirleri çevrildikle-

rinde tatsızlaşıyorlar, içi boşaltılmış ahenksiz kelimler uçuşuyor sayfada, o kadar.

C.K: Rilke diyorsun ya Almancayı iyi bilen biri onun da dilindeki özü hissedip kendi diline aktarabilir. Yani alınabilecek sahici bir şey var onda da.

Z.A: Hani evrensel temalarla yazmanın önemini vurgulayıp durmuş ya ata şairlerimiz: Ölüm, yalnızlık, aşk, ayrılık vb. bu duygular iyi işlendikleri takdirde, hangi dilden olursa olsun her insanı etkiler.

C.K: Kültürel olarak da Müslümanız ya, evrensel bir dine sahibiz, yani en fazla da biz, en önde götürmeliyiz evrenselliği, yeniden ihya etmeliyiz. Tevhidi zihnin, evrensel olanı keşfedip onunla akraba olduğunu ortaya koyması lazım. Bu, en çok da Haniflere yakışan bir şey. Oysa Türkiye’de hakim bakış, yanlış anlamda millî, bu anlayış İbrahim milleti anlamında değil...

Ü.İ: Ulusal anlamda.

C.K: Evet, ulusal anlamda, o değil, işte tevhit ehlinin teslim olacağı şey o değil.

Z.A: Misak-ı milliye hapsedilemez.

C.K: Tek devlet nedir, bu anlamda anarşist olmalı şiir, değil mi? Gerçekten Kur’an’a bağlı zihinler, aramıza çekilen duvarları yıkabilir.

Z.A: Üstelik dinimiz, kitaplı dinlerin en yenisi ve sonuncusu.

C.K: Öncekileri tasdik eden ve yenileyen.

Z.A: Bizim edebiyatımızda bir dönem, Hıristiyanî unsurları kullanmayı yeni, havalı bir şey sanmışlar, ne kompleks ama yeni olan biziz.

C.K: 90 sonrası Homeros hastalığı başladı, daha eskiye gittik, ilk çağlara doğru kucak açtık bir şey var mı diye.

Z.A: Dinimiz, aklı, tefekkürü önemsiyor ve hiçbir zaman mantık ölçüsü dışına çıkmıyor. Belki şu: Aklın kavrayamadığı durumları ise mantıksız bulamayız, bir matematik sorusunun çözülememesi yanlış ya da mantık dışı olduğu anlamına gelmez, genç bir kafa gelip onu çözebilir. Dinimizde aklın tıkanacağı yerler vardır elbette, ama akıl dışılık kesinlikle yok. Bu böyleyken, yaklaşık 15 yüzyıllık İslamiyet'ten beslenmeyi gelenekçilik-gericilik olarak gören sözde entelektüellerimiz, Homeros'un İlyada ve Odysseia'nın derlediği tarihi baz alırsak, yaklaşık 2800 yıllık akıl dışılığın zirvesi Yunan-Grek mitlerini, kaos yaratmakta mahir Tanrıların kullanmayı bir ayrıcalık addediyorlar, yazık.

C.K: Kur'an'da inanılmayacak şeyler yoktur. Alegoriler, metaforlar var. Allah, belli kültürlerden beslenmiş ortalama insanın meseleyi kolay anlaması için bazı metaforlar, alegoriler kullanmış. Bunu da şiir dilinden faydalanarak gerçekleştirmiş. İnsana, insanın diliyle seslenmiştir. Ama bu alegoriler, zamanla gerçek sanılmış. Bunlara dikkat edilmeli.

Z.A: Bazı konular için bunları söylemek mümkün. Ruh, gayb gibi ya da cennet-cehennem gibi bu günün kavrayışıyla ispatlanması zor meselelerde dil yetersiz kalıyor.

C.K: Cennette mesela Allah, işte şunlar şunlar olacak diyor.

Z.A: Bunlar alegori dünyasından çok farklı şeyler, nasıl anlatılabilir?

C.K: Evet, ancak bilebildiğimiz şeylerle anlatılabilir.

Z.A: Bu arada, epeydir yeni kitabınız yayımlanmıyor. Şiirleriniz 20 cildi bulacak diye biliyorum.

C.K: Evet, yaklaşık öyle. Şubat 2014'de "Dudakta Bekletilen Şarkılar" çıkacak, şarkılar kitabı ilk kitabım, üçleme o da, aslında önceki şiirlerimden oluşuyor.

Z.A: Sizin ilk şiirlerinizi son şiirlerinizden ayırmak mümkün değil, hepsi bir yapbozun parçaları gibi. Şiiriniz, vahdet-i vücud hâlinde adeta.

C.K: Benim öyle bir tezim ve iddiam var aslında, bütün bunların hepsi bir kitap, bir şiir, bununla da kalmıyor hepsi bir şiirin bir mısrası... Ama gerçeklikte ise her kitabımın farklı bir bütünlüğü var.

A.İ: Hakkınızda Yeni Şafak'ta kaleme aldığım bir yazıda şiir üçlemenizin 80. sayfada 1.sini, 130. sayfada 2.cisini, 200. Sayfada 3.sünü okuduğumu belirtmiştim. Bu da muazzam bir bütünlük sağlıyor. Bir şiir üzerinden 100 sayfalık bütünlük sağlıyorsunuz.

C.K: Doğru, bazen bunu yapıyorum. Dikkatleri diri tutmak lazım. Kitabımda ve kitaplarım arasında böyle bir bütünlük olduğunu hakikatten kuvvetle hissediyorum. Bazen de o ölçüde olduğu gibi şiirler, kitap içerisinde cidden kendi yerlerini belirleyip ve art arda gelmeyi reddedebiliyor. Tematik bütünlük benim için daha mühim.

A.İ: Kitabı bütün yapabilmek için şiiri bölüyorsunuz.

Z.A: Bence son derece tutarlısınız, çünkü "bu bir fantezi değil, gerçektir," diyor şiiriniz bize.

[Kayıt cihazını kapattık. Sonra ne mi yaptık: Çaylarımızı yudumlamaya devam ettik ve biraz da siyaset konuştuk. Yer yer espriler yapıldı, güldük, bazı talihsiz toplumsal olaylar nedeniyle üzüldük, Cahit Koytak'la kucaklaşıp vedalaşmadan önce, yüzyıllardan beri söylenegelen şu cümleyi biz de kurduk: Bu memleketin hâli ne olacak.]

ÖNDEN YIRTIŁAN GÖMLEK

*Ferisiler, senin elinle her yerde
İsa'yı çarmıha geriyorlar, Amerika;
Sen de, utanmadan seyrediyorsun olanları
Yüzünü gizleyerek lobide, gazetenin arkasında.
Gergedan derisinden mi yüzün senin,
Fil derisinden mi, nedir?
Kör müsün, sağır mısın yoksa, sen Amerika?*

*Kuyu diplerinde kervan bekleyen
Genç kardeşlerinin ve uzak kuzenlerinin
Yeniyetme demokrasi taleplerine
Hesapsız kol kanat geren
Bir Kenanlı Yusuf olabildin oysa
Kahire'de, Gazze'de, Dimeşk'te
Ve dünyanın her yerinde, sen Amerika.*

*İnsanlığın büyük şiirine,
Bahar Rönesansına ilham taşıyan
Gazzeli Musa'ya, Mısırlı İsa'ya,
Humuslu Muhammed'e,
Ve bu kervana katılmak için, çocukluğu
Geciktikçe geciken bütün Bünyaminlere
Kol kanat gerebilirdin oysa, sen Amerika;*

*Ama kalkıp onurunu, vicdanını
Ve kısacık tarihinin bütün müktesebatını
Yakup'un evine kanlı gömlekle dönen
Üvey kardeşlere oynamayı seçtin sen
Ve kaybettin işte gökçe borsada;
Gömleğin önden yırtık senin, Amerika
Ve yüzün tanınmaz halde tırnak izinden.*

*Genç de değilsin artık, genç de değilsin.
Orta yaşlarını yaşamadan ihtiyarladın çünkü.
Çökerttiler seni silah baronları,
Çökerttiler petrol kralları, borsa timleri,
Aldattılar seni, aldattılar,
Çuval geçirdiler ruhuna, CIA'lar, NSA'lar
Ve Babil Kulesinin bütün öteki cinleri;*

*'Demokrasi, demokrasi, demokrasi!' diyerek
Çocuk pornosu satıyorsun şimdi
Ve ölü pornosu, yaşlı Dünyaya.
Bu kadar mı düştün?
Hep mi böyleydin yoksa?
Tüh sana, Amerika,
Tüh sana Amerika, tüh sana!*

Cahit Koytak

2013 Yılı Dergi Değerlendirmeleri

Bu defa yazımı, Cemil Meriç gibi aforizmatik bir girişle açmak istiyorum: Dergiler, edebiyatın enerji birikimi, jeneratörüdür adeta, eğer olmasa, nitelikli şair, öykücü ve eleştirmenler nasıl yetişecekti? Demir tavında dövülür demişler ya; sanat da soğumadan icra edilmeli, çünkü eskisi gibi değil, sanatın yerine göz dikmiş, genç yeteneklerin ilgisini çekecek ne çok eğlence merkezi var. Bugün okuduğumuz hemen bütün etkili şiir, öykü, eleştiri kitabı dergilerde peyderpey yayımlandıktan sonra, belki çok sonra yayınevi eliyle basılır. Dergi demek, aynı zamanda görücüye çıkmak demektir. Görücü usulü kalktı diyorsanız, çağın diline uygun bir benzetme yapayım o zaman, vitrine çıkmak diyelim. Eğer metniniz zayıfsa dergi vitrininde yer alamaz. Ticari bir nesne değil elbette eser ama evrensel estetik değerlerin altında kalmamalı, aksi takdirde hiçbir saygın editörden geçmez, bu mesele, editörün kendine ve okuruna saygısıyla ilgilidir. Gerçek bir yayın kurulu olan ve icra ettiği sanatın ustalarından birinin yönettiği dergi, ürünü yayımlanan kişiye, yayınevi konusunda dolaylı bir referanstır. Roman, anı, gezi yazısı, günlük gibi ilerleyen yaşların türleri varlığını dergisiz de sürdürebilir ama şiir, öykü, eleştiri için bunu söylemek çok zor.

Gençleri geçici heveslerden kalıcı düşünmelere yöneltecek bir mekanizmaya da dönüşmeli artık dergiler. Yoksa yara almış dilimiz de tamamen kaybedenler hanesine yazılacak. Biliyordu devrimci atalarımız, bir milletin dinini ancak dilinden başlayarak yıkabileceklerini çok iyi biliyorlardı; dildeki din kalıntıları-

na bile tahammül edemediler; Arapça kelimelere sarıklı, cübbeli muamelesinde bulundular ve onları da kıyafet inkılabına tabi tuttular ve anlamlarından soydular.

Dille oynandığı yıllara dönüp baktığımızda bir kaos ile karşılaşırız. Meselâ dil ustası Nurullah Ataç'ın o akıcı yazıları bile okunmaz olmuştur. Buna rağmen Necip Fazıl gibi dönemin edebi dilinden vazgeçmeyen şair ve düşünürleri kayda değer eserler vermiştir. Bu hengameden Garip doğmuş, dergiler ise yaklaşık 15 yıl iktidar destekli Varlık'ın eliyle Garip düzeysizliğinde metinlerle çıkmıştır. Bu bakımdan edebiyatımız için II. Yeni bir sürprizdir. Necip Fazıl'dan sonraki Müslüman şairler, artık eski "kelime"lerimizle birlikte dile yerleşen uydurma "sözcük"leri de kullanmak zorunda kalmıştır. Devletle ne dil ne de din baş edebilir; onun için bir defa daha söyleyelim: Milletiyle barışık siyaset, edebiyat oluşumu şart. Dergiler, devrimci olmalı, yıkmamanın değil, kurmanın devrimcisi; çünkü harabeye dönmüş bir edebiyatın kurulmaktan başka bir yolu yoktur.

Gezi olayları nedeniyle edebiyat dergileri, birdenbire geriledi ve 70'li yılları hatırlatırcasına çıkmaya başladı. Şiire samimiye-tinden şüphe ettiğimiz Sosyalist Gerçekçilik damgasını vurdu, şairlerin içindeki militarist kin, o gizil yıkıcı yaratık ortaya çıktı ama en çok da şiire zarar verdi. Bu yüzden arkasında hangi gücün olduğu bilinmeyen bir balon-eylemin ya da zeplin-eylemin savunusuna kurban verdik şiiri 4-5 ay. Sosyalist Gerçekçilerin geçmiş yıllardaki estetik anlayışlarına uzak biri olmama rağmen samimi mücadelelerini hayranlık dolu gözlerle okumuş, dinlemiştir. Gezi olayları, bir balon patlamasıydı, atom bombası değil, geniş zaman diliminde tedricen ortaya çıkmış Marksizm gibi gerçek bir hareket de değil. Belki bir düzmece, kim bilir. Perde işlevi gören yüksek otellerin ardına saklanan kişilerin eliyle kukla oynatıldı.

Gençlerin samimiyetinden şüphem yok, hiçbir zaman da şüphe etmem fakat kullanılma ihtimallerini de şöyle kafamın bir kenarında tutarım hep. Birdenbire ortaya çıkan hiçbir şeyin samimiye-tine inanmam. Ona temkinli yaklaşırım, olayın nesnesine dönüş-mem. Gezi Parkında özneler yoktu, belki sözde özneler vardı. İşte üzülererek söylüyorum, sol kesimin hemen bütün dergileri, öznelleştikleri oranda Gezi olaylarının nesnesine dönüşmüştür, belki de azılı düşmanları olan emperyalistlerin tuzağına düşmüştür. Bu ihtimale kesin olarak kim hayır diyebilir. Gezi olayları, birikmiş bir öfkenin samimi tepkisidir diyenlere ise hiçbir öfkenin ülkeye zarar vermeye hakkı yoktur, demokratik ülkelerde kin, sandığa kusulur ancak, derim. Sol kesim ve dergileri tarafsızlıklarını ko-rumalıydılar. Gezi Parkı duvarlarına, çevresindeki binalara yazı-lan ve asılan bütün sinkaflı sözde zekâ ürünü sözler ve çirkin gö-rüntüler fotoğraflanarak bu dergilerin çoğunda yayımlanmıştır. Under-ground edebiyat yapılmıştır. Şiir, öykü ve romandan çok, bu olayın karikatürize kitapları çıkmış, onların kısa sürede meta-laştığı görülmüştür, arkasında çıkar çevreleri vardır çünkü. Yersiz çokluk, bütün popüler nesnelere gibi midemizi bulandırmıştır. Bu nedenlerden 2013'te dergilerde pek az iyi şiir okuduk. Şiir diye yayımlanan öyle metinler gördük ki, bir gazetenin iç sayfalarında haber diye okusak şaşırmazdık. Hani güncel meseleler, ölümsüz şiire evrensel temalar hâlinde girecekti, hani estetikti, hani sanattı. Bunların hepsi aylarca unutuldu. İslami camia dergilerinin çoğu ise meselelere tepkisiz kaldı, uyudu. İktidar savunması yapılmak zorunda değildi ama mesele üzerine en azından azıcık kafa yo-rulabilirdi. Soruyorum, bir Necip Fazıl olsa, durur muydu? Öte yandan, iktidara muhalefet eden radikal İslamcılar, İslam'ı bir teh-like olarak görmekten vazgeçemeyen laikleşmiş eski sosyalistlere doğru kaydı, kendilerini onların içinde buldu. Hırçınlık bir körlük biçimidir en nihayetinde.

Açıkça gördük ki, Gezi olayları sadece edebiyat dergilerine zarar vermedi, iktidar ile birlikte muhalefetteki partileri de hurpaladı. Bu tür oyunlardan sadece sahne arkasındaki kârlı çıkar, görünen bütün yüzlere çamur sıçrar.

Bu olan biten üzerine aklıselimlerden düşünenler de vardı elbette. Devrim hevesiyle Taksim'i doldurarak orayı burayı yıkıp yıkanları, onlara karşı orantısız güç kullanan polisleri belki küçük gazete köşelerinde, internet siteleri veya bloglarda sakın olmaya davet eden şair ve yazarlarımız da oldu. En azından ellerinden geleni yaptılar. 2013'ün son günlerine dek, toplumsal ve siyasi olaylar, şairlerimizin yakasını 2014'e dek bırakmadı, kafasını karıştırdı, kritik zamanlarda yazılması gerektiğine inanılan şiir, akla bile gelmedi. 2013'e, belki de yılın en anlamlı yazısıyla Hilmi Yavuz veda etti. Onun daha çok bir mersiyeyi hatırlatan tazarru-namesi, ülkemiz insanını sağduyuya çağıran lirik metnine, bence herkes kulak vermeli: "Yaşlı biriyim ben. Çok güzel günler gördüm ülkemde, yapraklar ağaçlarda yeşile durmuşken de, sararıp düştükleri günlerde de... Acılı günler de yaşadım karlar yolları örtmüşken de, güneşin Dünya'yla kuytularda bile buluştuğu günlerde de... Yaşlı biriyim ben. Giderek çoğalan acılarla yaşadığım bu ülkede, hüznün bize yakıştığını söyleyemiyorum artık. Kavganın nefret zırhıyla kuşanmışları dilde ve söylemde sokağa dökülmüşken, zihinleri sıradanlığın demirden miğferiyle örtülmüşler köşe başlarını tutmuşken? ... Yaşlı biriyim ben. Bunca yıl yaşadım ve hiç böylesini görmedim. Gülümseyen insanların saydam, iyimser yüzleriyle var oldukları bu ülkede güvenle, hazla yaşadım. İnsanların, hiç tanışmamış olsalar da gülümsedikleri günlerden, hiç tanışmamış insanların birbirlerine nefretle baktıkları günlere gelmişken... Necatigil'in deyişle, 'Bu dünyada insanca yaşamak da yoksa, ne kalıyor geriye yüzyıllardan?' Bakınız, önce Türk insanı sağcı ve solcu diye

birbirine düşürüldü, tutmadı. Alevilerle Sünniler birbirine düşürüldü. Tutmadı. Türklerle Kürtler birbirine düşürülmek istendi, tutmadı. Gezi Parkı'nda Laiklerle Muhafazakârlar birbirine düşürülmek istendi, Allah'a binlerce şükürler olsun, o da tutmadı! Şimdi Sünnilerle Sünnileri birbirine düşürdüler;- o da tutmayacaktır! Tutmayacaktır, tutmamalıdır. ... Yaşlı biriyim ben. Yaşayacağım günlerin, yaşadıklarımın daha kötü olmasından kaygı duymayacak bir yaşta değilim. İlk gençliğimizde 'Elbet ilerdedir yaşanacak günlerin en güzelleri...' derken , 'ilerde, ama ne zaman?' diye tasalanmazdık;- geç de olsa ne gam! Yaşayacağımızı biliyorduk o günleri! ... Yaşlı biriyim ben. Kavgasız, gürültüsüz, toma'sız, biber gazsız, kinsiz ve garazsız, gencecik fidanların parklarda kurumadığı, slogansız, Sait Faik'in o güzelim 'Ayışığı' hikâyesinde söylediği gibi: 'haksızlıkların olmadığı bir dünya'da ve Türkiye'de yaşamak! Çok şey mi istiyorum? Öyle, çok şey istiyorsun, diyorsanız, bağışlayın beni. Yaşlı biriyim ben...' (Zaman Gazetesi, 29.12.2013) Umarız 2014'le birlikte gencecik ruhlu yaşlı şairimiz adına, tüm yaşlıları ve çocuklarımızı üzmeyecek bir şimdi ve gelecek inşa ederiz.

Dergilerin Gezi olaylarını değerlendirişine ilişkin sözlerimi peşinen ettiğim için, özel durumlar hariç bu konuya girmeyecek, daha çok verimler üzerine fikirlerimi yazacağım.

AKATALPA

Eleştirmen Ramis Dara'nın yönetmenliğinde çıkan dergi, gençler için bir okula dönüşmüş adeta, dolayısıyla bol şiirli çıkıyor. Şairler ve yeni şiir kitapları üzerine çoğunluğu kısa, ama tespitler içeren yazılara yer veriyor. Ustalar ile gençleri bir arada ağırlamayı başarıyor. İddialı ve iddialarından vazgeçmeyen bir şiir, eleştiri dergisi.

AŞKAR

Niteliğini her geçen gün artıran bir dergi. Bir gençlik dergisi. Dergi kadrosunun yaş ortalamasınının 30'u aştığını sanmıyorum. Bir şiir dergisi gibi çıkıyor. Editörlüğünü şair İdris Ekinci'nin yapması bunda etkili oluyordur elbet. Yeni şair ve öykücülerle yaptıkları söyleşiler dikkate değer. Çalışılmış eleştiri yazıları da yayımladı Aşkar, üç ayda bir çıkıyor, mevsimlik olduğu için, bazen varlığını unutturuyor. Özgür Ballı, Hüseyin Karacalar, Aziz Mahmut Öncel, Emrah Tahiroğlu gibi genç şairler dergiyi okunur kılıyorlar. Aykut Ertuğrul ise derginin öykü kanadını diri tutuyor.

BİR NOKTA

13 yıldır Mürsel Sönmez'in öncülüğünde, ürün dergisi olarak çıkmaya devam ediyor. Gençlerin olduğu yerde bunu doğal karşılamak gerek. Bir kadro tarafından çıkıyor adeta: Mustafa Özçelik, Özcan Ünlü, Mehmet Kurtoğlu, Arif Dülger, Nurettin Durman, Mahmut Avcı, Resul Tamgüç, Mustafa Oğuz, Tuncay Günaydın, Abdurrahman Karataş, Bünyamin Durali, Mehmet Baş, Cemal Kılınç. Demek ki yazarlarını kendine bağlamayı başarmış. Sonuna dek sayfalarını şiire açıyor ama poetik yazılara ve incelemelere biraz daha fazla yer vermeli.

DERGÂH

Sanırım özellikle de şiir bakımından yayın hayatının en zayıf günlerini yaşıyor. Şiir sayfalarını adeta yeni isimlerle geçiştirmeye çalışıyor. Belki de bu durum, derginin Yazı İşleri Müdürü Mustafa Kutlu'yu "Şiir Öldü" başlıklı yazıyı kaleme almaya itti, çekirdek kadrosunun İtibar'ı kurması kan kaybetmesine neden oldu. Her zamanki gibi akademik metinler okuduk Dergâh'ta, şiir üzerine çok az eleştiriyle karşılaştık, eski tadı bulamadık, yeni yetenekli gençlerin yetişmesini bekleyeceğiz.

DUVAR

İki aylık edebiyat dergisi diye karşımıza çıksa da daha çok avangart bir siyaset dergisi. Yayın Kuruluna bakalım: Akif Kurtuluş, Ali Çakmak, Emre Zeytinoğlu, Enis Rıza, Metin Kaygalak, Yılmaz Varol. 9. sayının kapağındaki bazı başlıklar şöyle: Diren Gezi Parkı, Gezi Parkı Eylemi, Diyalektik ile 'Gezi' nmek: Dans'a Davat, Taksim Gezi Parkı: Bakış, şenlik ve gündelik hayat. Dergide yer alan şiirler, kusuru poetika edinmiş gibi, kolaycı ve neredeyse tamamen sokaktan. Edebiyat konulu yazılar ise felsefe ile bulandırıldığından daha ilk satırlarıyla okuru öteliyor.

EDEP

46. sayısına ulaştı. Arif Ay'ın samimi yazılarıyla yoluna devam ediyor. Tek kişilik bir kadro dergisi adeta. Kısa ve özlü metinlerle derde derman arıyor, ancak ciddi başlıkların dergideki hacim azlığı nedeniyle bazen hakkını veremiyor.

EDEBİYAT ORTAMI

Mustafa Aydoğan yönetiminde çıkan dergi, genç şairlere hemen her sayısında sayfalarını açık tuttu. Şiir ve öykü yıllığıyla merkezi hale geldi. Farklı hatta sürpriz imzalarla karşımıza çıkan derginin edebiyat çevrelerine açık olduğu ve bir klişe hizmet etmediği sonucuna varıyoruz. Bu durum, çeşniyle birlikte yer yer dağınık görünüm de verebiliyor dergiye; ciddi makaleler, şiir üzerine deneme ve şairlerle söyleşiler bu yıl da güç kattı.

ELİZ EDEBİYAT

Yayın Yönetmenliğini Hilmi Haşal'ın yaptığı dergi, şiire öylesine çok yer veriyor ki, edebiyatı şiir olarak görüyor sonucuna varıyoruz. Genç yeteneklere, güncel edebiyata sayfalarını açık tutan bir dergi. Bu yönleriyle hemşerisi Akatalpa'ya benziyor.

GRANADA

2013 ile yayın hayatına başladı. Derginin künyesi şöyle: Genel Yayın Yönetmeni: V. Hüseyin Kaya, Yayın Editörleri: Aliye Gülfer Kaymak, Serkan Ozan Özağaç, Servet Gündoğdu, Seyit Göktepe. Entelektüel yönden güçlü ama şiir bakımından kısır bir dergi, ikisi bir arada pek az zaman bulunabiliyor. Dergide daha ziyade Hilmi Yavuz çevresinde yetişen gençler etkili. Edebiyat üzerine kuramsal metinler yayımlayan dergi, takip edilmeye değer. “Bir Meşaledir Sezai Karakoç” başlıklı dosyada 10 farklı kalem, Sezai Karakoç’un “Ağustos Böceği Bir Meşaledir” şiirine bakıyor, onu farklı okumalara tabii tutuyor. Kimler var bu dosyada: Dursun Ali Tökel, Şaban Sağlık, Celâl Fedai, Lütfi Bergen, Osman Hakan A., Metin Cengiz, Oğuz Düzgün, Hüseyin Peker, Yusuf Alper, Mustafa Bal.

HECE

Yürüyüşünü pek değiştirmede, hacmi ve dosya başlıklarıyla yine göz doldurdu. 2013’ü, 204’üncü sayısı ile kapadı. Her köklü dergi gibi sıkı bir şair ve yazar kadrosuna sahip. Yıllardır günceli, geçmişi birçok yönden irdeliyor. Baş sayfalarda usta, sonlarda genç şaire yer veriyor, keşke böyle bir ayrıma gitmese, sınıflandırma yapmasa, diyoruz. Öte yandan, İslami camianın Varlık’ı gibi çıkıyor demekten kendimi alamıyorum.

İTİBAR

Genel Yayın Yönetmenliğini İbrahim Tenekeci’nin yürüttüğü, Yazı İşleri Müdürü Furkan Çalışkan olan dergi, Aralık ayında 26. sayısına ulaştı. Derginin çekirdek kadrosunun yaş ortalaması 35’i geçmez, bu açıdan gençler tarafından çıkarıldığını söyleyebiliriz. Güncel edebiyatın yanında, popüler edebiyatı da yoklayan bir dergi, Murat Menteş gibi isimleri kapağına taşıdığı için kimi çevreler tarafından eleştirildi. Genç şiire yer verdi, yeni kitaplar hakkında

eleştiri yayımladı. Mustafa Akar'ın, bir bakıma Turgut Uyar'ı hatırlatan tek şiir üzerinden şair değerlendirmesi ve Fatih Andı'nın şiirimizde naat örneklerini inceleyen lirik metinlerine yer verdi. Edebiyatın yanında fikir dergisi iddiasıyla çıkan İtibar, sıkı çalışılmış makaleleri sayfalarına taşıyamadı. Kimi zaman öykü dergisine dönüşür gibi olsa da şiirleriyle okuru kendine çekmeyi başardı. Ercan Yıldırım'ın "İslamcılık" yazıları tartışmaya açıldı. Dergide öne çıkan diğer imzalar: Hüseyin Atlansoy, Cevdet Karal, Ahmet Murat, Suavi Kemal Yazgıç, Said Yavuz, İsmail Kılıçarslan, Nurettin Durman, Hüsrev Hatemi, Cemal Şakar, Işık Yanar, Güray Süngü, Aykut Ertuğrul, İbrahim Paşalı, Ömer Lekesiz.

İZDİHAM

Bir kültür sanat dergisi, Bülent Parlak yönetmenliğinde çıkıyor, sinemayı seviyor, felsefeye yakın duruyor, öyküye şiirden daha fazla yer veriyor. Avangart izlenimi uyandıran bir dergi.

KARAGÖZ

Çıkıyor gibi çıkan bir mevsimlik dergiye dönüştü. Sessiz, hatta dilsiz, sözünü tüketmiş gibi. Geçmiş yıllarda edebiyat ortamına müdahalede buldukları olurdu. Hakan Arslanbenzer'le yollarını ayırmaları onlara iyi gelmedi. Bunu tahmin ediyorduk zaten. Gerçi bu ayrılık, Fayrap'a da yaramadı. Karagöz'ün niteliği konusunda tam emin değilim, dergi bazen çok iyi bazense yanlışlarla dolu metinlere yer veriyor. Bir klik dergisi, onlara İtibar'ın yöntemini tavsiye etmek isterim: varoluş adına camiaya açılmalılar, gençleri kendi nüfuslarına geçirmemeliler. Yoksa mevsimlik bile çıkma ihtimalleri kalmayacak, çünkü üç beş kişilik bir kadro tükenmeye mahkumdur, okur, döne döne aynı kişileri –Osman Özbahçe, Hakan Şarkdemir, Bülent Keçeli, Vural Kaya, Evren Kuçlu, İdris Ekinci gibi-, onlarla yapılan söyleşileri, onlar hakkında yazıları okumak istemez. Her daim yepyeni şeyler söylemekse öyle kolay bir iş değil.

KARABATAK

Çıktı çıkacak diye beklediğimiz iki aylık bu dergi, edebiyat içerisinde beklenen yankıyı bulamadı. Derginin Yazı İşleri Müdürü Ali Ural, daha evvel, “Merdiven” gibi nitelikli bir dergiyi de çıkardığı için, sanırım okurun beklentileri yüksekti. Karabatak, bu beklentilere cevap veremedi. Çeviriler ve makaleler ve söyleşilerle dikkat çekiyor. Ayşe Sevim, Hüseyin Akın, Nurettin Durman, Dursun Güzel, Hüseyin Karaca gibi isimlerle yoluna devam ediyor. Hacmin fazlalığı, dergide dağınıklık yaratıyor.

KİTAP-LIK

170. sayısına ulaştı. Nitelik bakımından ne inişler ne çıkışlar yaşadı. Şu sıralar da inişe devam ediyor. Hacim ile nitelik paradoksu yaşıyor. Kitap-lık'ın bir Türk edebiyatı dergisi olduğunu Türkçe yazı dilinden anlayabiliyoruz adeta; çünkü Batı edebiyatından –Fransız ya da İngiliz- bir dergi gibi çıkmaktan vazgeçmeye niyeti yok. Çeviri ile yoluna devam ediyor. Kadrosunu yazmak istesek yabancı isimler sıralamamız gerekir. Profesyonelliğin sonu işte bu, dedirtiyor. Kitap-lık'ın aylık çıktığı ve soluksuz okunduğu yılları hatırlıyorum, şimdilerde iki ayda bir çıkıyor, bu gidişle mevsimlik olur, sonra miadını doldurur. Üstelik son yıllardaki varlığını borçlu olduğu yıllığı da artık çıkarmıyor. Bu, bizi üzdü tabii, dergi, ölü severlik –niteliksiz eserler de ölü doğmuş demektir- yapmayı bırakıp vakit geçirmeden kendine gençlik aşısı yapmalı. Hep kitaplarını okuduğumuz şairlere yer veriyor, alıştığımız tatlar bunlar, yeni bir imzanın iyi bir şiirini ne zaman yayımlayacak, merakla bekliyorum

KURGAN

Mehmet Can Doğan'ın Genel Yayın Yönetmenliğini yaptığı dergi, daha ziyade akademik çevrelere hitap ediyor, edebiyatın ciddi okurlarının da ilgisini çekeceğini düşünüyorum. Titiz ça-

İşmalarıyla bilinen Doğan, bu yönünü dergide de gösteriyor. Şair olması hasebiyle, dergide geneli ortalama çok şiir yayımlıyor. Hayati Baki, Cengizhan Orakçı, Nuri Demirci, İrfan Yıldız isimlerine sık rastladığımız dergide Cevdet Karal, Betül Tarıman, Mehmet Ayıcı, Mustafa Ergin Kılıç gibi şairlerin de imzası bulunmakta.

KURŞUN KALEM

İzmir ile İstanbul edebiyatı arasında bir imecedan söz etmek mümkün. Ankara ile İstanbul için bunu söylemekte zorlanıyoruz. Ankara, başkent olması hasebiyle edebiyatta da iktidar olma hevesinde. Bundan dolayıdır ki, Ankara'da çıkan dergiler kolay kolay etkili olamıyor. İki ayda bir çıkan Kurşun Kalem, kendinden söz ettiren dergilerden, 21. Sayısının kapağındaki isimlere bakarsak ne demek istediğim daha iyi anlaşılacaktır: Gültekin Emre, Sennur Sezer, Salâh Birsell, Hulki Aktunç, Necati Güngör, Sina Akyol, Adnan Azar, Arife Kalender, Adil İzci, A. Ertan Mısırlı, Dinçer Sezgin, Tuncer Uçarol, Fatma Akilhocaa. Bol şiirli dergi, genç şairler için bir okul izlenimi de yaratmıyor değil.

KÜLLİYE

Elazığ'da çıkan üç aylık kültür-sanat dergisi, daha ziyade akademik çevreye hitap ediyor. Entelektüel şair ve yazarları da kendisine çekmiş, az şiirli ama nitelikli bir dergi.

MAHALLE MEKTEBİ:

Merkezi Konya olan iki aylık hayat-edebiyat dergisi, yeni isimleri bir araya topluyor, bol şiirli çıkıyor. Dergide Akif Kuruçay, Rıdvan Ünal gibi imzalarla da karşılaşılıyor.

MÜHÜR

Mühür, genç şaire yer vermeye ve bol şiir yayımlamaya devam etti. Nitelikli söyleşilere ve poetik yazılara, yeni çıkan

kitaplar üzerine eleştirilere yer verdi. Hacimli dosyalarıyla gündeme geldi. Yılın en nitelikli dergilerindendi. Bunun yanında Mühür, yıl boyunca 80 kuşağının kürsüsü, mikrofonuydu: Tuğrul Tanyol, Ali Günvar, Haydar Ergülen, Vural Bahadır Bayrıl, Hüseyin Alemdar, küçük İskender gibi şairler olgunluk dönemlerinin atak metinlerini “biz ölmedik, hâlâ diriyiz” dercesine yayımladılar. 80 kuşağı ciddi anlamda ortaya çıkınca 90 kuşağı geri çekildi. Şiir böyledir, iki yüksek sese birden müsaade etmez. Mühür’de uzun bir süre başyazar ve şair olarak yer alan Celâl Fedai’nin artık seyrek görünmesi de bu bağlamda ele alınmalı. Baki Asiltürk, Hakan Arslanbenzer, Şeref Bilsel gibi isimlerin çıkardığı yıllıklar da bir bir kapandı, tabii bu, yenden çıkmayacakları anlamına gelmez. Yine bu kuşağın önemli dergilerinden ve en diri ve yeni tespitler yapan, fikirler üreten cephelerinden Fayrap yayın hayatına son verdi ama yeniden başlayacağını kanaatindeyim. 90 kuşağının vitamin deposuydu bence Fayrap.

NATAMA

Under-ground bir dergi, sinkafsız şiire yer vermeme kararı almış gibi, gibi diyorum, çünkü arada temiz şiire de müsaade etmiyor değil. Üç aylık derginin ikinci sayısındaki yayın kurulu: Enis Akın, Cihat Duman, Süreyya Evren, Mehmet Öztekin, Hayriye Ünal. Bu ekip, sanırım Orhan Veli ve Ece Ayhan’ın poetikasını kendine rehber edinmiş. Hayriye Ünal’ı dışta tutuyorum. Gayr-i ahlaki şiirlere yer veren dergiden ayrıldığı yönünde bir açıklama yaptı o. Bu doğrultuda eleştiriler de almıştı, bu kararıyla doğru olanı yaptı bence. Derginin ikinci sayısının “Çıktık” başlıklı sunuş yazısında yer alan şu cümle, “Yüz yıllık yanlış anlaşılmanın tersine; şairlerin politika ürettiği, politika doğurduğu, politikaya hamile kaldığı bir dergi olmasını hayal ediyoruz”, Natama’nın genel durumunu özetliyor.

ÖZGÜR EDEBİYAT

Metin Celâl yönetmenliğinde, iki ayda bir okurla buluşan dergi, yayınına son verdi. Bol şiirli, bol öykülü ve birkaç yaşlı yazarın ağzından İslami camiaya bol küfürlü çıkıyordu. Dergi ekibinin Akşam Kitap ekini yüklenmesi derginin kapanmasında etkili olmuş, olabilir.

SİNCAN İSTASYONU

Hızını kesmeden bu yıl da yoluna devam etti. Şiir dedi, poetika dedi, amatörlükten vazgeçmeden var olacağım dedi. Kursurdaki samimiyeti biliyor, profesyonelliğe karşı görünüyor Abdülkadir Budak, sanırım daha nice yıl bizi genç şairlerle tanıştırmaya devam edecek.

ŞİİRİ ÖZLÜYORUM

Nevşehir'de, 11 yıldır, Fuat Çiftçi öncülüğünde yayın hayatına devam ediyor. Derginin yazışma adresine bakmasak taşrada çıktığını anlamak mümkün değil. Şiir incelemeleri ve çevirileri de yapıyor Fuat Çiftçi. Merkezden isimleri de dergisine çekebiliyor: Ahmet Ada, Hüseyin Peker, küçük İskender, Bâki Ayhan T. Gibi.

TÜRK DİLİ

Genel Yayın Yönetmenliğini Mustafa S. Kaçalın'ın, Yazı İşleri Müdürlüğünü Ali Karaçalı'nın yaptığı dergi son birkaç yıldır, iyiden iyiye niteliğini artırdı. Akademik çevrenin tekelindeydi, şimdilerde şair, öykücü ve entelektüel kalemlere de ev sahipliği yapıyor: Mustafa Özçelik, Mehmet Narlı, Cafer Turaç, Hüseyin Atlansoy, Hicabi Kırlangıç, Ömer Lekesiz, Recep Seyhan, Turan Karataş, Mehmet Aycı, Bahtiyar Aslan, Ali Sali, Adem Turan, Kalender Yıldız, Murat Soyak... Güncel edebiyatı yakın takibe almış görünüyor. Genç şair ve öykücülerle yaptığı söyleşileri ise

kapağına taşımakla yeniye yakınlığını da vurgulamış oluyor. Sıkılmadan okunacak bir dergi hâline geldi. Aralık ayı, Sezai Karakoç özel sayısında ise önemli isimleri bünyesinde topladı: Rasim Özdenören, Ali Haydar Haksal, Osman Bayraktar, Yılmaz Daşcıoğlu, Şaban Abak, İbrahim Demirci, Şakir Kurtulmuş, Ali Emre, Suavi Kemal Yazgıç, Hasan Akay... Fakat dergi kapağındaki Sezai Karakoç resmi, sadece oran-orantı hususunda sorunlu değil, bununla birlikte tazeye-yeniye çağıran diriliş şairimizi en az 20 yaş yaşlandırmış. Olmamalıydı bu. Mehmet Narlı'nın nitelikli sorularıyla yönettiği "Sezai Karakoç'un Şiiri Üzerine Bir Toplantı" başlıklı panel-söyleşiye Rasim Özdenören, Hicabi Kırlangıç, İbrahim Demirci, Turan Karataş, Ali Karaçalı katılmış. Turan Karataş'ın Sezai Karakoç şiirini olumsuzlayan dayanaksız yaklaşımlarına, Rasim Özdenören'in ufuk açıcı cevaplar vermesiyle konuşma adeta tartışmaya dönüşmüş. Her ciddi edebiyatçının kitaplığında yer almalı bence bu özel sayı.

TASFIYE

Dergi, Tokat'ta çıkmasına rağmen İstanbullu. Ahmet Örs, Mustafa Kıyat, Beytullah Önce derginin yayın kurulunu oluşturuyor, arkasında ciddi bir yazar kadro var. İslami entelektüel dergi, birçok İslamcı derginin aksine şiiri önemsiyor.

VARLIK

Usta şair ve yazarlar hakkında dosyalar yaptı; bunlardan iki yazılık Neşet Ertaş dosyasındaki Haydar Ergülen'in "Alevi Şiirinde İki Âşık Hâli: Aşık Mahzuni Şerif İle Neşet Ertaş" başlıklı iç-ten yazısı önemli. Güncel siyaseti de takip etti Varlık, Gezi Olayları hakkında şair ve yazarlarla soruşturma yaptı. Şiire her zamanki gibi az yer verdi; ancak adları belirginleşmeye başlayan sol çevrelerin gençleri hakkında eleştiri yazıları yayımladı.

İhtiyar yazarlar, Varlık'ta entelektüel birikimlerini sergilemeye devam etti.

YASAK MEYVE

Dosya ve söyleşiler ile okuyucunun ilgisini diri tuttu bu yıl da. Fakat İslami camianın üstatlarına yaklaşımındaki sertlik bizi hayrete düşürdü: "Necip Fazıl'dan Menderes'e Yalvaran Mektuplar" gibi bir başlık dergi adına talihsizlikti. Öte yandan, Necip Fazıl yolunda yürüyen Ebubekir Eroğlu'nu derginin 64. sayısında kapağa taşıdılar. Yılın en önemli dosyasıydı bu. Dört beş farklı şairin hazırladığı sorulara Eroğlu oldukça nitelikli, poetik yanıtlar veriyor. Ancak farklı kişiden çıkan sorular, söyleşide eklettik bir durum yaratıyor, bütünlüğün ve getirisi sıcaklığın kaybına neden oluyor. Eroğlu okurları, bu sayıya muhakkak ulaşmalıdır.

YEDİ İKLİM

Ali Haydar Haksal öncülüğünde çizgisini bozmadan yoluna devam etti. 2013'ün ateşli gündemine pek yaklaşmadı, siyasetten çok yine medeniyetle meşgul oldu. Bol şiir yayımladı, şiir çevirisi yaptı. Ahmet Sait Akçay, Yunus Emre Özсарay, Selvigül Şahin, Mehmet Özger gibi genç şair ve öykücüler hakkında dosya yaptı. Osman Bayraktar'ın sunuş yazıları diplerde günceli de yokluyordu. Ebubekir Eroğlu'nun YKY'den çıkan "Geçmişin İçindeki Geçmiş" vesilesiyle bir dosya yaptı. Ali Haydar Haksal makale ve öykülerine devam etti. Hasan Aycın, Osman Serhat, Nurettin Durman, Şakir Kurtulmuş, Recep Seyhan, Mehmet Habil Tecimen, Yeprem Türk, Erkan Kara, Mustafa Cemil Efe, Ahmet Tokiş, Gökhan Serter, Nuhan Nebi Çam, Abdurrahman Daniş, Hatice Çay, Serap Ekizler gibi isimler dergide sık görüldü. Kalabalık bir yazar kadrosuna sahip. Genç şairler, şiirleriyle dikkat çekti.

YENİ EDEBİYAT YAPRAĞI

Dumanı üzerinde dergi, adeta şiir için yola koyulmuş. Maraşlı. İlk sayısında 2011'de aramızdan ayrılan Mehmet Akif Baltutan için bir dosya hazırlamış. İçerik yönünden zenginleşirse okurun dikkatini daha bir çekebilir.

YORDAM

Niteliği pek önemsemiyor, her geçen sayıyla saldırganlığını artırıyor. Kara mizaha doğru kaydı. Bu yıl da hırçın yazılara yer verdi, değerleri hırpalamaya çalıştı. Bu negatif enerji, eninde sonunda dönüp derginin kendine zarar verecek, kepenklerini -her metinde açık arayan arkadaşlar için söylüyorum, bir benzetmedir bu yalnızca- indirmesine neden olacaktır.

ŒİRLER
-2013-

Nihat Ziyalan (1936)

Vesikalık Fotoğraf

duvardaki resimlikte
cam altında yıllarca
uzamıyor kısa pantolonum
başparmağım
çıkmiş sandaletimden

olmayan saçını babam
tarama bahanesiyle
kıs kıs bakıyor aynaya
ayağımı utandıran
tombul başparmağıma

karartma gecelerini salları
odaya kurulmuş salıncak
aman bebek ağlaması sızmasın dışarıya
düşman uçakları duyacak

Yılmaz'ın vesikalık fotoğrafını
annemin sandığından çıkan
gönderdim
Deve Dergisi'nin yayın yönetmenine
ileti geldi O'ndan:
"Deve kabul etmiyor
yüksek çözünürlüklü fotoğraf yolla"

söyle Yılmaz
gazyağı kokan yaşamımız
nasıl dönüşecek
yüksek çözünürlüklü bir fotoya

Sydney 2013

(Sincan İstasyonu, 68)

Nurettin Durman (1945)

Hugo Chavez

Bunlar adamı kanser yapar Hugo
İsterler ki dünya babalarının malı gibi
Sallanıp dursun önlerinde
El pençe divan dursun
Boynu bükük emre amade sallanıp dursun
Bu zalimler böyledir Hugo bu zalimler böyle.

Sen biraz daha yakındın onlara bilirsin
Kanka olmadın ama bilirsin suratlarını
İnsan insanı bilmeye bakınca
Öğreniveriyor bir şekilde nasıl olsa
Zaten öğretiyorlar kendilerini bir vesileyle
Çevirdikleri dolapları yaptıkları rezillikleri
Bilirsin bilmesine de ama gene de bunlar
Bunlar adamı kanser yapar Hugo.

Gördün işte böyle işleri de varmış dünyanın
Kimseyi bırakmıyor kendine ki yüzü gülsün
A devrimci Hugo a muhalif Hugo
Bu paragözler yok mu bu paragözler
Bu emek hırsızları bu sömürgenler
Bu yok olasıcılar yok olmuyorlar bir türlü.

İşte böyle bir düzenin bozguncusu olmak
Önemli elbet Hugo çok önemli
Varsın kanser yapsınlar adamı lakin
Sömürü düzenine çomak sokmak
Keyifli bir şey olmalı değil mi ama
Dünya dönsün dursun istediği kadar Hugo
Namin yürüsün yeter.

(Bir Nokta, 135)

Celâl Soycan (1948)

Kayıpsöz

A. susmanın bileytaşında aşınan sözcükler
henüz çıktı çırpınarak sar'a nöbetinden

silinti bir hevesle yazdığım Aşk'ta
saklanırken kayboldu anlam..

hakedilmemiş bir Dil'den
tıka basa kendime kovuldum

dondu iliştiğim akış; hokkamdaki
yağlı sisle dize dize
ördüm duvarsız hücremi..

bakışın fırtınası bir kımltıya daldı
şimdi.. cinnet dindi; ten giyindi
evrendeki saf sessizliği..

sütüdiğim harflerle eşyada
zonkuyor zamanın alfabesi –

B. gökten yere sırnaşan köksüz sarmaşık?
dıştan içe inen uzun akrep?
çölle deniz arasına sıkışmış
deve öfkes ? Aşk!
göz gözü görmez yokluk tufanı –

C. netleşti kuruyan etimdeki bulanık mühür;
okudum kavmimin kantutmuş terekesini :

bir eksi-ingedir varoluşum ..
seni tanımlayacaktır yokluğum –

(*Şiir Saati*, 22)

Cumali Ünalđı Hasannebioğlu (1949)

Suyun Islak Yüzü

Uzaktan
Batan günün koynundaki ıslak deniz
Suyun yüzü hatta, gökle yer arasındaki
O inanılmaz büyü
Yakından
Boyun incecik servi dal gibi güzel hayat, gizle adını
Yerden kesilirken ayaklarından biri
Diğeri tam toprağa basıyor
Çıkan kargağa bu
Akşam vakitleri bütün meydan savaşları/da bu yüzden
Kendi renginde eriyen güneş, iç içe kaç kuşaktan
Geçerek seni buldu, yüreğinin o ipince ipek kınından
Kaç kat üstüste, kaç kan mosmor, kaç yangın sapsarı
İstanbul'un üzerinde kaç keredir aynı güneş
Bu kaçınıcı defadır kalıplara dökülmüş bir akkor kılınc
Bir zağlı yatağan
Deniz, unuttum
Eyvah, söndü
Bir kütük kadar yarısı yanık kara göğün
Hüzünlü bir yara gibi sıyrıldı kalktı kabuğu

Sen hiçbir şeyin farkında değilsin güzel hayat
Hiçbir şeyin
Unuttuğun her yangın boy veriyor kapında
Âh bu sicim gibi yağın gümrah girizgâh/tan sonra
Buydu katledilen tüm canlıların son sözü
Ölürken yürekleri kırıpştıran sevdâ
Ne olur hatırlasan, n'olur anlasan?
O nasıl bir renk öyle deniz, uğultu gibi
Gökle birleştiiğin yer bir ayrı mavi
Adalar misafir bir kahve telvesi, yine mavi, ama koyu
Uzakta, varla yok arası dağlar
Onlar da açık mavi
O nasıl bir renk öyle deniz, kamaştı kalbim
Uğundu yüreğim
Gündüzüne dayandı mı ki gönlüm
Gecene direneyim
Saçlarına toz kondurma güzel hayat, sesini gizle
Bir rüya gibi geç git, unutul aşkın bütün harflerinde
Seni bir yavaş türkü olarak söylese de serin pınarlar
Döndüğün her köşede kaybol aradığım hayat, süzül
Adın? Adın yoktu ki mısır tarlalarının hışırtısından başka

Bir yaz, bir yaz hep öyle kaldı, kalsın ince rüzgârda
Gözümde bir damla, karşıdaki orman, deniz, adalar
Evler, o her daim iki yüzlü dantel: O kentsel bela
Bilmişsem okyanusu, senden bilmişim ey harcı karılan
Acısı kızaran
Mağması lâv olarak dağlara akan
ırmak
Yüreği üzre o bütün yeryüzünün
Hanlarını, hamamlarını, apartmanlarını bir yana
İzi hiç silinmeyecek bir yara

Olarak konduran mülk yalanı kalsın
Birkaç darı danesi gibi bu Marmara adaları
Haritada
İşte benim yüreğimi çıldırtan büyü bu kadar
Evimin karşısında
Nasıl erir giderim senin güzelliğinin tümüyle nakışlansam
Ey sabah, akşam ve gecede beni alıp götüreren Yâr
Aklıma vursam herşeyi
Nasıl tüter giderim dumanım tepemde
Nasıl?

Söz tükenir sanma sen gelince
Aşk gibi bir örtüye, sencileyin bürünse de kelimeler
Bir incecik servi dal gibi güzel hayat, saklandığın yeter
Diyorsan ki
Dereler köpürerek yıkansın, dağlar yıkılsın, kavlasın dünya
Göğün şavkı çıldırarak yeryüzüne vursun
Bağışla adını güzel hayat
Taç yapraklarını açmakta olan
Tüm çiçekler duysun
Söyle de zavallı şairler söyleyecek bir şey bulsun
Adına yeryüzü denen
Şu çürümüş bedende

Ne yazık, ah ne yazık, şiir gibi, adın da;
Adın akrostişe sığmıyor.

İstanbul, Ataşehir / 22 Haziran 2013

(Dil ve Edebiyat, 56)

Mehmet Atilla Maraş (1949)

Güzel Ev

Erdem Bayazıt için

Bir zamanlar bu eve, beyler, Erdem gelirdi
O gelince bu eve, neşe, gündem gelirdi

Cahit gelir, Sait gelir, Akif gelir, gam gider
Hatme biter, sohbet başlar, çaylara dem gelirdi

Yedi güzel adamlardı, yürekleri dağ kopardı
Koşuyorken soylu atlar, özeni ve gem gelirdi

Toplanırlar ceylanların, su içtiği gözelere
Edep içre, nice fikir, ins ü cin ve cem gelirdi

Ve ben dahi bu eve, arada bir gelirdim
Rengarenk kişilikler, nice adem gelirdi

Şimdi bir hikaye her şey, yani bir yokmuş gibi
Ko ki varmış bir hayal, rüya, kadem gelirdi

Ah o ki yok şimdi hem, sarsıldı yürekler deprem
Öteye gitse de Erdem, her dem her dem gelirdi

Üç ağustos, iki bin sekiz,
gece,
sabah ezanı,
saba makamında,
ve saat sıfır beş...

Bir zamanlar işte bu ev, güzellere denk gelirdi
Gönüllere bin bir huzur, her yüze bir renk gelirdi
Yazıya gizem ve sihir, şiire ahenk gelirdi...

(Dil ve Edebiyat, 55)

Ebubekir Eroğlu (1950)

Kıtalar

20

yüreklendirdin, yalana yalan katmadan
sürüde mahsur kalmış bir kaç kişiye güç verdin
her birini direği olarak bir söz evinin
kaçırdın kurbanını kamburunda taşıyanlardan

toprağa bitişiktir benim göğüm
göklere değiyor toprak, yerleştiriyor
söylenmiş sözü ikisinin arasına
hatta dökülmüş hiçlikten beslenen tutkularımı
tutuklanmaktan kurtarıyor
ağaç sallanıyor terazisi oluyor senin bir bakışın
sarsmadan denkleştiriyor
tutkularımla tutuk bırakanları
tutkularım ağır basıyor

hat sanatını doruğa çıkaran hiçlikle
doğuyor ve parlıyor hayalin senin
tutkunun yüceliğine eş delici ateş
sürüyor onu aynı dorukta eşit yüceliğe doğru
taşma sınırında duruyor her defasında
tutmasan taşacak ya da kendini yakacak oluşuna bakma
ne eksilen ne artandır tutkuların senin

daha fazla kalamam tutuk bırakanların yöresinde
sözlerimle yokum, dinlemiyorlar çünkü beni
dünya babasız bir çocuktur diyemem
sözün yeşerdiği toprağı emanet edemem
onların da günü gelecek, şimdi değilse de
sözleriyle hayatta olacaklar, hiçlikten
hatta dökülmüş sözün gücüne tutunacaklar
evvelden kalmış notası defterlerde
şimdi okunan şarkılar gibi mahzenlerde

(Yasak Meyve, 64)

Sezai Sarıoğlu (1950)

Rıh ve Rıhdan

sen yalnız abadi kâğıda inandın tuğrasız yazılara
varı bilir yoğu bilmez misin
kendine gitmek de kendinden kalmak da
marifet borcundu yalnız ama yanlış olmayana
yazanı bilip yazılanı bilmez misin

doğu ile batı, madde ile mana arasında araf'ta olmak
kırk gün kırk hece kırık beşikte sallanmak
hem tuhaftı hem değildi meşk meclisinde
kuruyu bilir yaşı bilmez misin

çocukların kanlı alnına kurutma kağıdı seriyorum
sayfalarım karışık, numaralar silinmiş
dışındaki ben'i içimdeki ben'de aramaya yolla
suyu bilir kuyuyu bilmez misin

unutmalar ve hatırlamalar hevesiydi hayat
taştın ama içine, taşındın ama yokülkeye
ilk sayfa ile son sayfa arasında kayboldun
bir tek âsa bir tek hırka hû demedi
çölü bilir kumu bilmez misin

hayretini geri çekmeyen sokaklarda
payına düşen kadar unuttun
içine düştüğün kadar hatırladın
uçmayı bilir düşmeyi bilmez misin
ey çöl kırıntısı rıh!
ey lekesi mürekkep rıhdan!
bir kağıtta kaybolmayı senden öğrendim
unutulup hatırlanmayı senden....

hep kendin bilir
biz yoğ iken buralarda var olanları bilmez misin...

(Yasak Meyve, 64)

Sina Akyol (1950)

Ahmet Erhan'ın Sahici Derin İlk Gecesi

(5-6 Ağustos 2013)

Fakat nasıl kabul etsin?

Edemeyeceği kadar
karanlıktı Ahmet'in
ilk gecesi:

Hesaba vursak,
bin kürek toprak!

(Sincan İstasyonu, 68)

Gültekin Emre (1951)

Evde

Mevsimler çul-çaput
Ayazın başıbozuk anıları sere serpe

Ben giderken de sende kalırım
Saatim sende dursun
Dursun yüzümdeki en genç çizgi de

Rüyalarına kırkpınar kurulan bir evde
Pencereleri, kapıları pimapen bir evde
Geceleri hep delikanlı bir evde
Sık sık kanal değiştirilen televizyonsuz bir evde
Narı, asması kurumuş kiremitleri allahlık bir evde
Ahşabı çoktan öte dünyaya göçmüş bir evde
Sardunyaları tutmuş, palmyesi boy atmış bir evde
Balkonuna kuş sesleri tünemiş bir evde
Annemin hiç takmadığı saati bulduğum evde
Bütün yaz içdenizimde yüzdüğüm evde
İskeleti çıkmış kayıklarla bata çıka annemi aradığım evde

Kıyının ağzında yağmur sürüsü, kulaklarında kuş yuvaları
Asmanın en uzun dalı uzanıp bir başka dalı öper alnundan
Yüzleri kızarır üzümlerin geceleri iç çeke çeke
Taşdım taşırdım sesini geceye koşa koşa yüzüme evde
Dökülmüş saçlarını tutuyorum dalgaların evde
Önüme kopkoyu bir şimşek çakıyor zeytine nişanlı
Ardıca kuşlar konuyor menzil sabahı genzime
Yol eski, site yeni rüyalarla yaz köşesi evde
Balıkçı tekneleri kostak kostak, ağların yakası bağı açık
Günbatımları, ah duygu kaplanları, ah renk bocalaması, bulamacı
Yeniden doğmak için bir yol bulursun baba evde
Yüreğinde kan kalmadı annemin seni beklemekten
Çocukluğundan habersiz çocukluğumun geçmediği evde

Daracık sokakların şingirtili öyküleri
Her kapı nöbet bir başka tenhaliğe evde

Ben giderim yarım yarım sende
Yasak tütün bastığım yaralarım evde

(Özgür Edebiyat, 39)

Tahir Abacı (1951)

İkinci Şiirleri'nden

pas

Arzundaki kimyonu saklasa da dilindeki mağara
Yitik söz geçiyor gözlerin dışındaki bütün dillerinden

Gözlerin verilip unutulmuş söz gibi

Çok eski, olmadığın zamanlardan

Ben siyah beyazken, hoyrat bir imlayken
Bahçe kapısıyla ikinci arası bir yerdeyken
Sen su başlarında şarap dolu kırbayken
Dolu dolu bakıp vermiş olmalısın o sözü

Bağ evinde bir zemheri geçirme çağrısı gibi
Bağ evi türbe değil rahim sanki
Kapısı önüne ikindiler vakfedilen

Yitik söz geçiyor bakışlarındaki iskeleden
Sanki beklenen tren durmadan geçiyor...

(*Varlık*, 1273)

Oya Uysal (1952)

Beyaz

Sokağın, rahatı yerinde evlerine geldi de odama uğramadı
kar toplayan günün yüzünde yersiz bir sevinç gibi duran ayaz. ilk yaz

Şimdi uzak kırlara koşmuştur papatyalar.
Martıları peşine takmış bir vapur, bakır ışık, çocuklu park...
Karanlığın ayak izlerini mi sürüp dönüyor geri,
adı kader konulan *-oldu bittiye getirilmiş-* istenmeyen geçmiş

eski, kayıp, çevrilmiş takvim sayfaları, acıtan
sivri köşeleri yuvarlayan zaman.

Ah benzi sarı, sessiz, yere bakan çocuk!
Kayırıp suçluyu azarladı seni
kenarına elyazması notlar düşülmüş
kederlerden ibaret olan hayat

sense orda öyle, kalbinde sırlar,
yapraklarından ışık sızmayan orman.

Ömrümü öne sürdüğüm oyunda
bir yürüyüş uzaklığındaki ölüm
şimdi, artık yoksul düşmüş bir uzak akrabayı
yanına sığındığım yalnızlığın.

Ne zaman sulara vursa karşı kıyının ışıkları, taşıyor
yatağından döne köpüre ruhumdaki ırmak. Bu vazgeçişler,
terk ediş,

kırılan dal,
sabaha yakın gelen, yakınlık bulamadıklarım,
bir iç sessizliği, tek renk beyaz!

Sokağın, rahatı yerinde evlerine geldi de odama uğramadı
ilkyaz
kar toplayan günün yüzünde yersiz bir sevinç gibi duran ayaz.

(Varlık, 1273)

Arif Ay (1953)

Böyle İşte

kim hesap yaptıysa
tutmadı haddi aşanlar
kalplerini mülk sananlar
bir samyelidir anlar
dip köşe eski aynalar

zavallı dipçik yemiş
sanma ki fi tarihinde
abdesti kuvvetliydi amma
kalbi nasır mı nasır

arada bir oyuncak trenlerde seyahat
çocukluk işte böyle bir şey

çocuklar haddi aşmaz
onlarda had yoktur
kim ki orada duruyor
ergenlik savaşını kaybetmiştir

Tanrı bizi ve tüm zııırlıklarımızı bilir
sabırdır bir adı
mülktür öteki adı
tekzip göndermesin kimse zinhâr

(Edep, 46)

Hilmi Haşal (1954)

Yelek

Sonra söküp atamayacağın düğme
yeri yanlış gelmeyen, yani iliğine denk
elektriğe kapılmış gibi bir his yelekte
evet, ilmek, sonra koparıp atamayacağın

iki yakadan biri değil mi insan, anadan doğma
düğme erkek - ilik dişi, doğa meyvesi can
seveceksen öyle sarılmayla biri ötekine
avlu boyundaki sarmaşıklar gibi cankurtaran
biri ötekine
gölgesine ve kokusuna bağlandığı gibi bağlan
çünkü
iliğin düğmeyi benimsediği evrendir hayat
iyiliğin kötülüğü onardığı gezegen

çünkü ben yeleşimi senin için asıyorum göğe
uzaya bakıyorum senin için orman gözlüm
şirin güzelliğe düğümlendiği gibi ezelden
Ferhat'ın Şirin'e taptığı gibi
umut dağı önünde diz çöküyorum
dize belledim iğne-iplik kenetlenmeyi
asla söküp atamayacağım senin hayatına
ilikte düğme olayım diye sokuluyorum.

(Bursa, Ocak 2002)

(Eliz Edebiyat, 57)

Mustafa Özçelik (1954)

Gülümseme

Ne zaman gelsem bu bahçeye
Bütün masumiyetimi kuşanıp
Menekşeleri gözlerinden öperim

Bu benim kırılğan yanım
Ancak böyle şifa bulur
Hayatın bende açtığı yara

Ulu dağlar ardında
Bir de turnalar geçiyorsa eğer
Bir türkünün sıcaklığında
Yeşerir bozkırım

Sular akar çeşmelerinden
Ah o kavrulmuş dudak
Ateş ve hüznün içinde
Yüzünde toprak kokusu

Yeniden başlar nefes alıp verişim
Kalbim daha dingin
Ne kalmışsa üstümde toz duman
Geceye gönderirim

Karanlık örter beni
Bir daha gülümserim

(Türk Dili, 738)

Vahap Akbaş (1954)

Sen ve Ben

Uzak uzun zamanlar arşısında Şimdi
Bir camek ndadır Őavkıyan g l Ő n
Nefesin zencefilli tarçınlı
Akide Şekeri kavanozlarında

Dalgalanıyordu yine saçların
Hisarbuselik bir esintide
Kelimelerin ki kuŐlokumuydu her biri
Nane ferahlığı yayıyordu etrafına kesin

Sen uzak uzun zamanlar arşısında
Bir masaldasın g g nden elmalar düşen
Büyük uğultulu bir gurbetteyim ben
Murattan kerevetten bihaber

Büyük derin zalim bir gurbetteyim
Klimalar donduruyor burada yürekleri
Ruhları deodorantlar zehirliyor
Vitrin ıŐıklarının k r ettiği yerdeyim

Uzak uzun zamanlar arşısında Şimdi
AŞk s k t ve hicran besliyordu güzelliğini
Almaktan satmaktan koŐmaktan ben
Sevmeye  zlemeye zaman bulamıyorum

(Dil ve Edebiyat, 50)

Veysel olak (1954)

Başka Uzak

Sokak durmadan değişiyor
biri koşarak çekip giderken diğeri onun yerini alıyor
birden uyanıyor babasını özleyen ocuk
erkenci birkaç ağaç açtıkları çiçeğe seviniyor.

Hep akşamdı, senden sonra hep bunlar oldu
kedilerle iyi geindim, kahvelerde yorulдум
dilimi yorduka tütünün tadı
sessizliğe alıştıran ev de dağıldı.

Gökyüzünde insanı kıskandıran bulutlar
deniz ve o martı sürüsü.

Zifiri karanlıkta kalbin görünüyor
dünya öldü ölecek, düşüp kırılıyor uzandığın şişe
bu çağda hiçbir şey sana göre değil
kaybolup gitmiş gözlerindeki deniz
günleri üzgün, göğsü sıkıntılı, ufku belirsiz
öyle demedim, ama yağmur gelince ayaklandın sen
bir kez daha tutuşuyor eline aldığı kitap.

Kent üstüne sığıyor; duyduğun patlayan camların sesi
sıkıştırılmışız: bir çocuk, bir kadının teni
tıka basa dolu bir çıkmaz sokak
çılgılığımı yüklenip gidiyorum.
o kocaman hayat, şimdi bir gazete haberi

(*Özgür Edebiyat*, 39)

Osman Serhat (1955)

Tebliğ

Düşman içeriden körüklenir
Kamplaşmanın alevidir ülkelere zarar veren
Mesela bütün yangınlar
Sevinir buna yabancılar en çok
Karıştırdıkları kovan emdikleri parmak
Şeytanın şiirini anlayamaz insan
Sonra mesela büyük ailelerin çözülüşü
Yalnız bırakılan nine dede
Sabah ilk iş bütün perdelerini açan yalnız komşu
Darulacezede durmadan oğlunu ünleyen ihtiyar
Tarih yanlış bir kadın kolumuzda
Bugün yanlış bir sevgili
İnananlar inanmayanlar bilsin ki
Perdesi lambası yok mezarın
Sınav olsa da olmasa da zehir değil bu dünya
Gücüne gidiyor Tanrının
Layıkınca geçmiyor dakikalar; layıkınca değil hayat

(22 Kasım 2012)

(Dil ve Edebiyat, 50)

Salih Bolat (1956)

Sakın Vazgeçme

o orada dursun gecenin
belirlediği şey
başlangıcın bilgisi
sakın vazgeçme
ateşin omzuna yaslan
suya tutun
eğer yorulursan.

bilmediğin bir yola çıkarsan eğer
sakın vazgeçme
göğü, kırları, denizi yanına almaktan
ihanetle karşılaşırsan kuytu bir yerde
ondan ayırma gözlerini
bir savaş gemisini izleyen iki yunus gibi.

eğer bir şeyler söylemen gerekirse
sakın vazgeçme
yabanıl şiirler okumaktan
gerçek aramızda dolaşıyor nasılsa
kesecek boyun arayan sabırsız bir kılıç gibi.

(*Özgür Edebiyat*, 39)

Cafer Turaç (1959)

Aramızda

senden söz açılmışken
cümlemi aldı götürdü gece
yıkandığım sesleri aldı götürdü
bir cigara aralığı eşikte
termeli terzilere sevdirdiğimiz
döküldü kalbimizin gümüş telleri.
içime ağladığımı gördü
dağuma kıvrılan bulutlar
aramızda,
susan bir soruydu ayrılık.
saçlarında kayıp duran
şehrin çıkışlarında hareli
günler sektiren.
oysa sen sınırı aşan
bir göçmen diye bahsettin
balkondan içeriye yakışan kuştan.

(Türk Dili, 738)

Sadık Yaşar (1959)

Tek Bacağı Üstünde Tahta Leylek

başı durmadan kar gezer güneşin altında
yolunu bu ışıkla bulacak ama hep sel akar
yarası karaciğer yarısı karcıgar makamı
et yiyen karıncalar sarmış deri altını
zehirli soda dumanı fabrikanın çevirmiş
sıfatını yaşlı bir kızılderili suratına
ilk çağlarda yapılan bir ameliyat
koca bir mih çaktım kafatasına
baktım sapsarı vıcık vıcık bir önyargı
ama çok seviyorum onu hep yanımda olsun
tek bacağı üstünde tahta leylek
dağlara uçmayı düşleyen dal parçası
çakmak çakılmış ateş alır her an
ağızdan çıkan sözcükler bu kabiledede
gülücükler bile yangın sonrası

kanadı kuyruğu var hayata kim döndürecek bilmem
onu böyle yontan düşlerini de yontmuş belli
uçmayı hayal ediyor demiştim ya
ne anlama geldiğini bilmiyor özgürlüğün
hangi yağmur ağartacak kararan yüzünü
bazlama pişiriyor üstünde sacın
sazdan samandan bir avluda
başını kaldırıp bir kuş görse ah
kumlu su çeken tulumba ve anemi
naneli çorba uyumlu kavga ruj ve kir
öyle şehvetli ki şeklini almış kalbinin
bahçelerinde atılı yağ tenekeleri ve paslı demir

(Eliz Edebiyat, 57)

İhsan Deniz (1960)

Kızım Mimar Olacak

Bu yüzden son defa kazıttım saçlarımı.
Saatimi ona göre ayarladım bu yüzden.
Mavi lâdinleri suladım.
Çalı diplerine taşırdım unutkanlığımı.
Kuyu kabuklarını çınlattım.

Ruhumla çarptım, böldüm, çıkardım
sayıları. Sabah zerrelerini bir bir topladım.
Tabiatüstünü heceledim.
Eve dönüşleri terlettim bu yüzden.

Geniz boşluğumu kontrol ettim.
(Daha yutkunacak mesafe varmış!)
Su takvimini işaretledim. Buğdaya derin
derin üfledim. Derin üfledim.
Sûretimi karanfil hamuruna çiviledim.
Hendeseye kalbimi kattım.
Bu yüzden.

Kızım mimar olacak.
Ağaçlı yollar, mermer şadırvanlar, kubbeler..
Keçi sürüleri için köprüler, tavşan
yavruları için geçitler, kanallar
balık yumurtaları için...
Eskizler, maketler, plânlar, projeler...

Mimar olacak Leylâ. Çikolata
ağacına hurma aşısı yapacak!

(Mühür, 48)

Müştehir Karakaya (1962)

Seni Ben

esmer parmaklardaki yüksüğe bağladım
ellerin uzanışındaki zerafete, seni
her adımın ölçüsüne kaydettim
her nabzın soğuk köpüğüne
demirle kızgın ateşin dansına
ve çarpışma anında çıkan fırtınaya
sana öl dedim! dünya senin mi?
sırtında incili kaftan
içinde yarım bir adam
ve şakaklarında yarım ay halesi
yarısı ışık yarısı gölge
iki bukle saç, seni ben
karşılaşmaya bir adım
kaçmaya yüz bulamayan
dört kocaman öpücükle yakaladım

ben ey nesli tükenmiş insanlığın veledi
neyini geri almadın ki? kârdasın
her çırpınış senin dudağından çıkan
bir ahın kefareti
düştüğünde ayaklarına düşen taş ağlar
utanır cürmünden üzerine salınan gölge
söyle! damarlarından akan kanla yazdığın
her şiir bir fermanın ebedi
edebi ücreti değil de nedir?
adımını at da karşılaş kendi yüzünle
sen haylaz bir sevgilinin
ömründen çaldığını zaten bilensin
bil ki yazan nedir, okuyan ne?
kendinle geldiğinde yüzyüze
ruh nedir? cesedin ücreti ne?

(Dil ve Edebiyat, 54)

Nevzat Bayhan (1961)

Yıldız Olmalı İnsan

Mustafa Miyasoğlu ve Sedat Umran'ın Aziz Hatıralarına

Yıldız olmalı insan semanın derinliklerinde
Sadece meraklılarına göstermeli yüzünü.
Milyarlarca benzeri içinde,
Oldukça sıradan,
Bulunduğu “takım yıldızın”
Eksik halkasını tamamlayan
Azimli vazgeçilmezi olarak.

Yıldız olmalı insan semanın derinliklerinde
Hem çok uzak mavi çöllerde
Hem çok yakın puslu vahalarda
Okşamalı saçlarını gariplerin
Kucaklamalı ışıktan kollarıyla
Göz kırpmalı sevdiğine gökdenizinde
Cazibesine almalı sevdiklerini

Yıldız olmalı insan semanın derinliklerinde
Görününce güneş
Bilmeli kenara çekilmeyi
Çekip üstüne ışıktan yorganı
Ümit vermeli yolda kalmışlara
Kılavuz olmalı
Kaplayınca ufukları karanlıklar

Yıldız olmalı insan semanın derinliklerinde
Kimse bilmesede sabırla ifa etmeli vazifesini
Kaplarsa da gökyüzünü kara bulutlar,
Kulak zarını yırtsa da dev yıldırımlar
Çaksa da ibrişim şimşekler
“Demirkazık” olmalı nöbet yerinde

Yıldız olmalı insan semanın derinliklerinde
Kibirden, arbededen, debdebeden uzak
Hem yüksekte pervaz etmeli mütevazice
Hem öpücükler kondurmalı sevenlerin yüreklerine.
Azdıkaçı zifiri karanlık,
Derinleştikçe kâbus sessizlik,
Parlaklığı, güneşi kıskandırmalı buruk kalplerde

Yıldız olmalı insan semanın derinliklerinde
Küme küme,
Takım takım,
Renk renk
Küsmeden hiç kimseye,
Küçümsemekten hiçbir nesneyi
Hem üstün, hem geride, hem de denk
Yıldız olmalı insan “esma”nın derinliklerinde
Sabretmeli talihsiz kızgınlara,
Köprü olmalı sebepsiz dargınlara,
Sur kesilmeli sınır tanımayan azgınlara
Bir anne şefkatiyle emzirmeli temiz duygularını
Baba olmalı, su gibi akmalı yangın yüreklilerin üstüne

Yıldız olmalı insan semanın derinliklerinde
Ne perde olmaya kalkışmalı,
Ne vazifeden kaçmalı,
Ne de kıskanmalı ayı, güneşi
Pervane olmalı çevresinde
Aydınlığa süs katmalı sessizce.

Yıldız olmalı insan “esma”nın derinliklerinde
“Miyasoğlu” gibi umman,
Derya gibi “Umran” olmalı
Halkla hemdem,
Hakk’la her dem
Bir eli nefsinin yakasında,
Diğeri öksüz, yetimlerin gönüllerinde

(*Dil ve Edebiyat*, 57)

Osman Konuk (1961)

Etki

uyandığında pırasa bebek ve alf bulmuştum: “çok korkunç”
insan doğar, çok korkunç der ve ölür

az önce bitmiş bir dünya
saydım, tam bin beş yüz bitmiş dünya var
kobe asker topluyor, oyuncak giyotinler çıkmış
elli iki gömlek eskitmişim ve bin beş yüz dünya

üstünde o ceketle konuşulamayacak şeyler var
devlet, deri ve benzeri bir kabuk giymeyenleri öldürüyordu
bir zamanlar bir insana başka bir insan sipariş edemiyordun
biliyorum dediğinde henüz çamlıbel’ den geçmemiştin

hala kaldıysa, sağlam adamları ve tehditlerini severdim
oturdum saydım: tam bin beş yüz dünya
söylemesi kolay ve çok anlamsız sayılar

dünya biter, gömlekler eskir, saydım tam elli iki
istediğin tarihi seç, nesimi baudelaire'den önce yaşamıştır
yaşlı bir fransız beni buda'ya benzetmişti
buda'nın değeri beyaz derisinde, yanlış benzetme
o deriyi giymiş huzursuz memur suratiyle (benim yorumumla
huzursuz) kişisel konulara girmiş oluyorum birden
üstteki satırda

ilk maaşıyla değil lacivert bir palto almak isteyen genç şairin en
küçük bir fikri yok
zaten fikrinin olmaması gerektiği ve cevdet karal hakkında
buda'ya benzemeyen huzursuz memur suratlı adamlar
arabalar, imar durumları ve sanattan anlamayan

"neden bir şey olmuyor" diyor sonra
bardaktaki zehri sinsice uzatırken
-bir şey olmamasının en az bin beş yüz şekli var-
biri ölüyor mesela, biri yani önemsiz biri
bir şey ölmüş diyorlar, bildiğimiz edebiyat diliyle
bir şey ölmüş, çöp kamyonu tam saatinde gelmeli

hiç komik bulmadığın şeyleri buluyorsun
derdini tost kağıtlarına yazıp duranlarda
afrika'da değilsin, asya'da değilsin
fizikte, kimyada, astronomide yoksun
ama bak, fiziksiz, kimyasız değil delilikleri
tabela bilgileri de zayıf:

doğru olduklarından eminiz, ayrıca çok güzeliz
kurtuluşa ermek için akşam alışverişinde
günde en az bir öğün anlayışlı ve zeki olmalı

telefonlar durmadan çalıyor, hiç arayan soran yok

diyor sahipleri

telefon bir numaradır, sesli bir numara, korkunç bir numara

tamirci sanat öğrenmeyen oğlundan şikayetçi

herşey fazla doğru ve satıcılar çok güzel

birini tanıyorum, bana tavsiyeler veriyor

"tanımadığınız insanlardan yiyecek içecek almayın"

hiçbirini tanımıyorum aldıklarımın, ama iyi bir satıcı

olduğu kesin

benim güzel ve ölü satıcım bir de hikaye anlatıyor:

efsaneye göre, bir kalp kırılırken korkunç bir ses çıkarırmış.

gürültü şikayetiyle polis çağırılmaya kadar

bu arada unutmayalım, bin beş yüzden fazla dünya var:
hollanda var ama bir mısra etmiyor
ankara var, gima'nın önü diye bir darlık
formül basit: onlar ölsün biz cennete gidelim

her oğul yürürken bir an ismail'e benzer
kısacık bir an, sonra unuttur benzediğini
o üçüncü ve en zor soruyu düşünürken:
üzgün müsün

(*İtibar*, 18)

Betül Tarıman (1962)

Melek Küstü

dün ölüyü rüyasına yatırdılar
ben görmedim toprağı ölüye bıraktılar

çerçevelenmiş bir arzu maldan mülkten ayrı
kandırılmış bir gök üzerine yağmur bıraktılar

nasılım dedi biri ara sıra dediğini dedi
anladım ben onu biri ölümünü görüp sırrını bağladı

bu yaşadığımız bir şeydi yaşanır hep
hayatı ruhsatsız tabanca gibi alınaya dayadı

sıkıldım kemerimi kemendim boynumda
kendine yara olmuş biri dedi kimsesizdi

dürüst ol dedim sağında bir melek
haysiyet kimin dağlarından inmiş ağzı fena kokardı

anladım ben bunu anlamazlar kimliğim kayıp
jiletten bahsedelim damarım isteklenir arzulanırdı

sonra ben bunu bildim katil de benim zehir de
kör bir testereydim hacimden korkar susardım ağlardı

sonra işte kendime bir paye verdim dünya hâli işte
burada cumhuriyet ilan ediliyordu boğazımda lokmalar

kalemler vardı

kalemler kırıldılar

(*Kurgan, 11*)

Hüseyin Alemdar (1962)

Şifalı Taşlar Kitabı

1 / *Arzuhal Taşı*

Göz kalbin sağdıcı- -
mutluluk da mutsuzluk da
tene mıknatıs kasıkla
sineye gül ba/s/tırmak ömrü uzatır

2 / *Anjelit*

Ah! Taşlar da bir yerde dindir
ân'jelit taşı ki budist ve buluğ nasıl da
uzan gençzuzağıma içini dindir!

3 / *Barit*

Kuyu da taş da senin- -
unutma, en derin kuyu insanın içi
huzur ve sakinlik mi arıyorsun
Metin Erksan hatırına doldur tüm kuyuları
sahi, aşk ölümündür her taş aşkın ve ölümün
biraz Bologna biraz Bolvadin
biri İtalyan şehri biri din şerhi

4 / *Elmas*

Ah! Eli el kalbi kalp keser sahi
kâlb-î ten ki
hem günah hem sevap
derûnî içerden- -
kan ki masumiyet sadece!

5 / *Neşet Ertaş Taşı*

Hep cahil kalacaksan, hiç sevme ey fâni!
ahşk ile öl'm arası bir renk dünyanın rengi
zül ve zevale gönül de şifa niyetine
ada ömrünü kendini bile acıtan o taş.

6 / *Güneş Taşı*

Bırak gül ve kan aksın sana benden
güle güneş
kana taş denir kırktan sonra!

7 / *Zebercet*

Ah! Her şeyi öldür de mahşeri yaşat Zülâl --
Zebercet ki aşkı odalara susmanın boşluk taşı
modern matematik, şık metafizik!

(Akatalpa, 168)

Hüseyin Atlansoy (1962)

Yok; Ben Asla

yok kardeşin olamam imkanı yok annen
izmir olabilirim ancak gavur de istersen –sonra da yak
denize de dökübilirsin istanbul çok uzak –uzak başkentler
kordona bağlı çocuk fuar büyük patlama –ah teyzem

yok; ben asla izmire gidemem

karartma günleri izmir – karaoğlan ayşe tatile gitsin
çay demlemek istemiş anneanneme –
yok ben içmem izmirse
ay serildi o nasıl bir batıştı ki akşam
nüfusçunun hatasını düzeltiverdi birden

ay sel gibi akıyor isminden
yok; ben... izmire gidemem

(Hece, 201)

Rasim Demirtaş (1962)

Yolculuk

rayları yukarı doğru kaldırsak merdiven
yana korkuluk olur meryem
bu dünyada kavuşmak yok madem
trenlere binelim ahirete giden

(Dergâh, 286)

Mehmet Narlı (1963)

Sabıkasız Mürekkep

huzurunda dökülüp kaldığım badesiz pir
sessizliğin sularında sensiz nasıl da korkuyorum
boğazımda firar türküleri kancalanıyor

nicel hesaplardan yorgun kardeşlerime
gıpta etmeyecektim
kadere korsanlık edip bir yemin gibi savrulacaktım
diyordum ki hiç olmazsa
çıkırığında düş eğriyen vakanüvis
acı düşmüş mahzun ülke yazar künyeme
sabıkasız bir mürekkepti der
kapitalden göç eyleyen kendi çölüne

hangi umutların telvesini sürdülerse ağzımıza böyle

bir esatirden ibaret memleketin kutlu suskunu
hayat kendine devrilen tespîh ise
içinin konaklarında eğleşti beni

(*Türk Dili*, 738)

Mürsel Sönmez (1963)

Sen Drom

Radyoda ikimizin de sevdiği bir şarkı çalıyor
Bir yerlerde radyoyu mu açtın acaba

Cemre düşüyor içime bu kış kıyamette
Sokağımdan mı geçtin ne

Takılıp kalıyor bakışlarım bir yere
Aynaya mı bakıyorsun orada

En sıcak ceplerime sokuyorum ellerimi
Ellerin üşümüş olmasın

Sensizlikten yararlanıp çiğ gibi iniyor zaman
Saate mi bakıyorsun acaba

Göz kapaklarım ağırlaşıyor kurşun gibi
Uykun mu gelmiştir şimdi

Nasıl da acıktım birden
Sen neden yemek yemedin

Öğlen oldu gün karanlık
Belli ki uyanamadın

Dışarıdan kuş cıvıltıları geliyor
Ne diyorsun bakayım sen

Issız gökte bir bulutçuk, oradan oraya göçen
Bu sen misin gerçek dışı, gerçeğin şehriden geçen

(Bir Nokta, 136)

Tozan Alkan (1963)

Şerh

Acılarıma fener tutma sakın
ben de çok mutsuzum mutsuz olmaktan
gel kapısına dayanalım kör tarihin
taş devrimi yapalım çağları yarıp
kadimim, ey benim hep hayır diyenim

Gidersek söz saplanır ahşabın kalbine
gitmeyip kalalım dünya güzel bir yerdir
vakitsiz gidersek de dağlara gidelim
her halkın bir isyan şerhi vardır
hayırsızım, suskunum, sırlara karışanım

Ellerini göster bana hünerli ellerini
aşk dokuyan hasır ören o cânım ellerini
ellerin ne şahane akdenizleri var
bahçelerinde gerilla, bahçelerinde atlar
şibillim, tılsım perim, göçebe portakalım

Ey akılsız aklım!

(Varlık, 1268)

Süleyman Çelik (1963)

Salı Türküsü

Bugün günlerden Salı
Çiçeğe su verdim, Yasin okudum ve seni sevdim
Adın bir ayet gibi indi gönlüme
Unutmadım.

Bugün günlerden Salı
Say ki,
Gözlerine hiç bakmadım
Hiç dokunmadım ellerine
Sen yokken oldu
Her ne olduysa.

Bugün günlerden Salı
Sensizlik sesini çoğalttıkça çoğalttı
Birikti bak masamda, öykü ve romanlar
Radyoda bir türkü var:
“ Sen çıkmazsan yaylaya, dağlar çiçek açar mı? “

Bugün günlerden Salı
Kim düşürdü gözlerini, kim baktı hain hain
Öyle mahzun, öyle melül durmayacaktın
Kuşlar uçurdum binlerce sana
Binlerce kuşlar ki, kanatları ipekten
Çarpıp dururlar camdan kafesine.

Bugün günlerden Salı
İstanbul apaydınlık
Bir direniş türküsü
Senin bakmaların, senin susmaların,
Senin huzura kaldırışın gibi.

Bugün günlerden Salı
Yaşadım yaşadığımca, fazlası yok hayatın
Günahsız değilim elbet, melekler beni tanır
Bir bilirim Allah'ı, Muhammed'dir sevgilim
Allah'ın hakkı üç
Bir de seni severim.

(Bir Nokta, 143)

V. B. Bayrıl (1963)

Nihil Est

Ağacın kalbi yok.
Yosunun kalbi yok.
Dağın kalbi yok.
Bulutun kalbi yok.
Ormanın kalbi yok.
Rüzgârın kalbi yok.
Yağmurun kalbi yok.
Suyun kalbi yok.
Şafağın kalbi yok.
İkindinin. Akşamın.
Uykunun. Rüyanın.

Ama böyle ne güzel!

Dilden önceki güzellik!
Zamandan önceki o güzellik!.

Saf biçim.
Saf duygu.
Saf hissediş.
Saf: Oluş!

Ne güzel, ne güzel!

— Çocuklar korkunç Allah'ım!

(*Mühür*, 46)

Ali K. Metin (1964)

Devletesayınmîriefendi

Dokuz altı arası bir
Bana bir ıssızlık
Bana Yusuf'un zindanı
Bana ne yapacağını bilememe
Meymenetsiz bürokrasi
Kuru sıkı, sıkıcı vesairler
"Ateşten gömlek!" Ah öyle car curt
Bana yani habire
Nane molla

"Eşyanın tabiatı
Bu tabii" arkadaşlar
"Üstü kebab, altı elbet
Olacak
Birtakım öyle nane molla"
Eski ham eski tas
Birtakım aha geliyor
Çakırkeyif Türkiye'm

Ziyadesiyle lay lom perişanlık fasa fiso
Takım taklavat geliyor
Bana nane limon bana hiç
Deva değil bana ne yazık
Takla atan
Efrad-ı devlet
Soya çekip çıkıp orda burda geliyor
Halka yan çizen cümbüş eden
Tayyareler bir takım
Kat kat çatlayacak bir ruh
Bunlarla bana hem
Bana geliyor sanırım.

2.
Bunlarla velakin
Mehdi kılıklı zombiler
Üstümüze ancak bu kadar nane molla
Bu kadar belki yekpare kemiksizlik
Değil mi ki
Tezyin teşrifat havagazı
Elinin körü imiş bu kadar
Senkron hiyerarşi işte fakat
Dön dur bir takım zavallı mavisilik
Tıngır mıngır ah evet
Takur tukur yine bir amelelik
Üstü şiş altı şakşak
Levazımı elhak sünnetliyor

Ah tabii erbab-ı hıyar
Bana bir rahatlık değil
Olsun oturduğum kerevet
İçtiğim su, yediğim ekmek
Bana enva-i dom dom
Tıka basa, yarım yırtık zaten öyleler
Dokuzdan altıya
Yalpa giden zıpçıktılar mesela
Mavi boncuk burda daha mavi püskül
Biliyorum bana art arda nane molla
Göz boyama ihtiras hava cıva
Gidiyoruz be brader!
Bana şey
Bana amma izmihlal değil
Varsa yoksa zira
Halkın asabı
Hakkı, hem hakkı tutan salavatı
Alı al onun moru mor gibiliği
Cesaret
Bana madem körler sağırlar
Habire başıbozuk bu geveleyiş
Resmiyetin maytap bakan sülalesi
Keli kel feli fel ah sayın
Bana canım ho ho sayın direktör
Sayın tuzu kuru, sayın ıvır zıvır
Pörtlek göze yılışık boya
Naim gelir imiş, ah sayın
İyi niyet.

(Hece, 196)

Cevat Akkanat (1964)

Baba, Kız, Ruhul Kudüs!

Acının talebesiyim
İntikamının kölesi
Babasını genç yitirmiş
Annesinin bir tanesi

Kader yan bakarmış bana
İnmişim yokuş yukarı
Sızı gönlümde daima
Dur kalbimin en ağırı

Yolculuk nereye derim
Kendi kendimin içinde
Kızım kül vermiş bana
Gece hep gece içinde

- Kül değildi kastım güldü
Yani şimdi diyorum ama
Yaşasaydı daha biraz
Gül verecektim babama

(*7edi İklim, 276*)

Erkan Kara (1964)

Sevgilinin Kabulü İçin Dua

I

(sevgine yüz aramak)

sabırdan mahrum insan bilmez
içindeki yüzün sırrını da
sevgisine dışarda arar yüzü

kolay açığa vurmaz sevgilinin
kalbinde saklı yüzü
kendi kendinin üzerinde örtü

etrafındaki yüzler hep aynı
ve tek yüz olduğunu
bilmeye perde olan yine yüzler

sen bu sırrı bil, sevgilinin
kabulü için duanın
ısrarı, yüzüne vurur sevenin.

II

(dua)

senden başka gidecek kimim var ki
ey beni yaraya terk eden sevgili

yaraya talip olamam ama gelen yara
olsa da hoştur değil mi ki senden

sevgim nedir, kalbinde bir yer için, âh
ben merhametine sığındım senin

ve sana dua ediyorum, duam benim
varlığım, kalbimde senin oluşun için.

(7edi İklim, 280)

küçük İskender (1964)

İçi Pis Tay

Bu eğlence için moleküllerle süslenmeli; varyete hazır.
Üç beş çapulcunun sevip sevip bıraktığı kadın da hazır.
Kaç makasla bıyıklarını inceltir düzeltir ergen oğlanlar.
Onlar da hazır; birazdan bu şehirde serin bir yaz başlar.

Akşamüstleri boş galerilerde geziyor polis; amaç hazır.
Sinema salonlarında siyah perde moda; uzun zamandır.
Ökyanusa inip hâlâ dönmeyen kâşifleri beklemeli hep.
Plan da hazır; birazdan bu şehirde sıcak bir takip başlar.

Dinamitleri güzel sevgililere yerleştirmeli; oyun hazır.
Patlamadan birkaç saniye önce ağlamalı; ateş söz hazır.
Birdenbire parçalanan ruhlar göğe ve toprağa yükselmeli.
Ölüm de hazır; birazdan bu şehirde bensiz bir hayat başlar.

(Akatalpa, 160)

Mehmet S. Fidancı (1964)

Yara Bandı

İşte orası, tam orası!-

Müsaade ederseniz ağrı kesicinizi kullanabilir miyim
Aynı dertten mustaribiz bak kan şekerimiz yüksek
Yüksek ateşimiz de var eski bir kalıt gibi taşıdığımız
Kırılan camlara benziyoruz bir taş değdiğinde alnımıza
Bu kadar benzerlik var aramızda sende olan bende
Bende olan keder ikiz bir yara gibi büyüyor içimizde
Tanrım, tanrımız bizim, bıraktığı yerde öyle gözyaşı
Öyle kırıkları avcumuzda çoğalan yağmurun sahibi

Bir yolunu bulalım da ayrılalım ikimizden olmaz mı?
Sen farklı bir yöne git, ben başka denizlere denizlere
Mümkünse keşişmesin yollar, mümkünse haritamız
Öyle ki, tanıdık birilerine dahi rastlamayalım, ola ki
Seni benden, benim hikâyemi senden sormasınlar
Öyle bir ayrılalım ki ikimizden, bir bedende kaç yara
Kaç yara da bir beden var, bunu asla anlamasınlar!

Kıyırdadım da bir lahza bir dağ köyünde karar kıldım
İçinde olmamışım ve hiç yaşamamışım gibi tüm geçmiş
Ne güzeldir tanrım, toprağın gürültüsünde durmak
Yosun bağlamış kayalıklara yaslanmak ne güzeldir
Ne güzeldir, uyuyup kalabilirim burada nâmütenahi
Kuşburnu ve ahlat ağaçlarının o kendinden dikenli
Yaban ve hoyrat gövdesine sardım da bu ince bedeni
Tanrım yeniden doğmuş gibiyim sanki...

(*Kurgan*, 15)

Mustafa Aydoğan (1964)

Aşk Şiirleri

I.

dinginlik sadece senin olduğun yerde
ben günleri Şöyle sıralıyorum
senin acılarının katmanları Şeklinde
bize zamanın Şarkıları az gelir
ve birlikte olmanın neŐesinde sadece senin gülüŐünün izi kalır

uzun ve ara sokaklarla süren yolda
dip mekanlara çarparak dağılan sesini
tenimden kazıyarak sana postalamayı düşünüyorum
sana deniz desem kimse bir Şey anlamaz bundan
anlamı olmadığından değil
kimseler olmadığından

hep kırmızı hatırılıyorum bazen mavi
bazen elinde bir Şemsiye geçiyorsun konurdan
bir de Şu intihar meselesi
sana ne çok imreniyorum bir bilsen
Ölümün bile nefesini aarsın sen

kaçalım diye bir yer bulduğunda bana haber vermeni dilerim
ister ölümün atıyla, ister yeni otoyla
açık büfe can bahsinde
alıŐır belki ruhum meleklerin katından çağırdığın sesine
Çünkü ben sonsuzluğu Şöyle anlıyorum
senin varlığının kıvrımları Şeklinde

II.

sürekli doğuyor olmak baş döndürüyor
müzik istiyor canım, biraz müzik lütfen!

kapalı çarşıda kaldı son İstanbul siluetin
sütten bir şehir bağışla bana doğmanın sancısını dindireyim
atın ayağı kırılmış, acıda devam ediyor koşu
bitiş çizgisini toprağın altına çizmişler Tanrım!

III.

uzak ile sonsuzun dudakları geçmiş birbirine
bakmalara doyamadım doyamadım
boşlukta öpüşen iki kuğudan hiçbir şey kalmamış geriye
aşkın kenarı değmiş cennetin başladığı yere

ben hiç çöl görmedim Gobi çölünü bile
bitmeyen yollar senin varlığına işaret
gece değil karanlıktır kaybolan
seninleyken karanlığa kaldığımızı hiç hatırlamam

ışığın içinde iz bırakabilir aydınlanmayı bilen
altından geçtiğin son güneş hangisiydi
uzak ile sonsuzun dudakları geçmiş birbirine
bakmalara doyamadım doyamadım

IV.

kış aylarında nar
içinde bir pınar
suyu kırmızı akar
ben siyahta kalayım

hasta yatağına
başucu meyvesi
pencerede güneşi
güldüğün odadayım

V.

hayvanımı getiriyorum bana adresini bildir
hayvanım ağlamaz
hayvanım gezip koşmaz
hayvanım hiçbir boşluğu doldurmaz

hayvanım bana bir haber getirdi
ve haberin yerine geçti oturdu
hayvanım kelime bilmez
a der i der me der ne demez

hayvanıma iyi bakmanı dilerim
semanın indiğidir üstüme
içtiğim sütü cümlemi çizdi
yediğim eti dudağımı kesti

göklerden bir çivi getirmiş hayvanım
çak çak tamamlayamıyor
insan olmaktan bir haber mi bu
insan kalmaktan bir yağmur bulutu mu

(Edebiyat Ortamı, 31)

Hüseyin Akın (1965)

Sinop/sis

Atlasam diyorum şimdi buradan, İnce Burun'dan
Haritada deniz görünür, kalbimde ateş
Binbir türlü hali var şair olmanın
Hani gidip de gelmeyen o kayıp kardeş
Gelir ya kendini tutup kolundan...

Versem diyorum eşkalimi, içime dönsem
Köpekler uykudayken bütün sokaklar sönsen
Ne gölge isterim artık ne de bir ihsan
Sönünce bir deniz feneri gibi sönsen
Sönmeden önünü göremiyor insan

Dıranas dumanı severmiş Fikret sisi
Bu yüzden çıkmazdadır Türk şiiri
Bir şehri sevmek gibi, an meselesi
İkisi de kuşbakışı akarlar; neyse odur
Şiirin hayatta, Sinop'un haritadaki yeri

'Herkes uzak, öyleyse bana sıkı sarıl'
Bir mektup bunu söyler yalnız kalınca
Dağları eritip deniz yaparlar
Bir türkü bunu söyler gün kısılnca
Söz gönüle çökünce ağıt yakarlar

Yazsam diyorum, şu kule, şu kale, şu taş
Rüyaya yatar gibi, şehir yok yerinde
Bütün yayalar acemi, her hamalın yükü telaş
Sinop'un boy aynasında salınan o sis değil
Kaç yüzyıllık uyku var gözlerinde.

(*Karabatak*, 10)

Seyfettin Ünlü (1965)

Muhyiddinname

ışık iniyor yerden göğe
ve sen asânı tuttuğunda
şam göğünden dökülüyor
yıldızlar
bu neyin anlamıdır unuttuğumuz
hangi yalan eskidiyse ayaklarının altında
görürüz birden çıkarırsın
hakikat sandığından
hiç solmayan bir gülü
dikensiz dikersin bahçemizdeki toprağa
ve doğrulur ufka doğru geçip giden atlılar
hep birden uğultuyla seslenirler kapıda
-ey ruhumuzun bahçivanı
Biz senden okuduk ihsan denen kitabı

(Dil ve Edebiyat, 51)

Hicabi Kırlangıç (1966)

Halep Kasidesi

toprağım bütün
kalbim bin zerre
şerli odakların oyunu
gelmeyip ne yapalım
çiftetelli oynayalım
kürdilihicazkâr ve acemaşiran
çalsın dursun arada

bu çocuklar hüseyinî
yalnız biz halepliyiz
bir de çocuklarımız
çiftetelli bilmezler
bildiğimiz tek şey var
hû deyip düşeriz

bunu saymayız
öyleyse ne yapalım
baştan alalım
kalkıp kalkıp ölelim
ölüp de bekleyelim
bekleyip de görelim

başımızı alamadık sorulardan
çok karmaşık bir durum
durduk yerde mi durduk
orman kralına karşı

yine de biz suçluyuz
halepliyiz çocuğuz
ne bilelim
siz arayı bulun biraz
göğsümüz mermi arasın
kurşunun ne suçu var
zaten kör

bulduğu en yakın adres
ölüme selam verelim
burası sizin yeriniz
evlerimiz gökle bir

ben sıramı savıyorum
sırta kadem basıyorum

hırsızın da suçu
galiba yok değildir

halep nerde
hadi arşınlayalım

(Türk Dili, 738)

Mehmet Akif Baltutan (1966-2011)

Bekleyin Beni Geliyorum

bekleyin beni geliyorum
sımsıcak düşlerimle
yırtacağı geceyi
kızımın sıcak gülüşü aşkına
duyguların ölüşü aşkına
sevdiğimin süzülüşü aşkına
bekleyin beni geliyorum
bunu adım gibi biliyorum

ey ruh
cenazenle yattığın mezarlıkta
sonlunun sonsuz ile yaptığı pazarlıkta
kötü gözler için bana taktığın nazarlıkta
göz göz oldu ruhum teslim artık sonsuza
bekleyin beni geliyorum
sonsuzdan sonsuzluğa rahmet diliyorum

kaderin zamana koyduğu nokta benim
eğilen başım değil yüküyle bedenim
biliyorum kalan değil dünyadan gidenim
bekleyin beni geliyorum kainat aynasından aksimi siliyorum

çektđim acılara yüreğim çıban başı
sıkışıp kaldığım bu mahâl çarşıbaşı
yalnızlığın yok mu hiç arkadaşı
bekleyin beni geliyorum
mutlak gücün huzurunda
saygıyla eğiliyorum

(Edebiyat Yaprağı, 1)

Mustafa Ökkeş Evren (1966)

Yemek Zamanı

Bir gün top oynuyoruz toprak sahada
Sağ bek yok, kalede ben varım
Ve maçın en önemli anında
Annem yemeğe çağırıyor beni
Yediğim gollerden habersiz

Bir gün eylemdeyiz büyük meydanda
Elimizde pankart en önde ben
Kapitalizme karşı yürürken
Arbedenin en önemli anında
Karım yemeğe çağırıyor beni
Yediğim coplardan habersiz

(Tasfiye, 43)

Ali Emre (1968)

Güzel Kızım Birazdan

Uyu güzel kızım uyu. Şimdi melekler gelir
Anneler gelir, tekbirler gelir, ayetler gelir
Bakma mezarlara, titreyip duran çarşılara
Sokaklara bakma güzel kızım ölüm incinir
Şimdi bir gül ordusu geçer belki yollardan
Mekke ürperir, kudüs silkinir, şam dillenir
Yarılmış topukları ve kavrulmuş çehresiyle
Belki o adı güzel, kendi güzel olan gelir
Yetimlerle gelir bismillah boylu çocuklarla
Nicedir çırpınıp duran şu eski ırmaklardan
Kurşunla kaynatılmış binalar gibi saf tutan
Şu dağların ardından güzel kızım birazdan
Hatice gelir, sümeyye gelir, meryem gelir
Ürkütür tankları çöllere tutkun bir arslan
Bir kartal, kaşlarını çatar gökte uçaklara
İkiliği bitiren, itliği yenen, korkuyu kovan
Bir haydar-ı kerrar, bir şah-ı merdan gelir

Uyu güzel kızım uyu. Uyu yavrucuğum uyu.
Hiç yakınmayan yiğit annelerin kucağında
Kan uykusu değil, kurşun yarası değil bu
Bahar gelmiş bak, gül açmış gül yanağında

(İtibar, 20)

Cevdet Karal (1968)

Saralı Dostoyevski

Geceler kovdu gündüzleri
Gündüzler, tanımaz oldu beni
Bir vakitler duymuştum
Nedir ki günah dediğini
Önünde, yeni doğmuş
Çocuğa benzer günün
Kaybeder bütün kudretini

Dost olamadık gitti
Benle güneş birbirimize
Ta başından beri
O doğup yükselirken
İniyorum ben dibe
Dağlarla yüklü gemi

Senin inandığın İsa var ya
Çarmıha geriliyor tekrar
Gün boyu yatağında
Ve bir yarısı gecenin
Karanlığın soldurduğu armağanlar

Uykusuzum, uyuyorum
Ölüm geldiğinde beni
Ölmüş bulacak kadar

(Kuyudaki Koro, 7)

Özcan Ünlü (1968)

Ben Meseli-14

Hayattan desteğimi çekersem çökerdi dünya
Çöker miydi?

İyilik aldırılmazdı kötülerin yaptıklarına
Aydınlıklar karanlıklar sahte yansımalar uyutur tutuşan dilimi
Kırılmış yanlarından onarırım hayatı
Sırrı bendedir görülen her şeyin diye düşünürdüm
Üşürdüm ürperirdim

Yorgun akşam saatlerinde
Annemin yoksul bakır tavası kaygana taşırdı çinko siniye
Aklıma kavurucu günahlar gelirdi ya da mısra mısra sevaplar

Bahar ılıklığı dolarken kulağımın kıvrımlarına
Çocuk teslimiyetimde bir peri hayali kurardım zaman zaman
Düşler turkuazdı ve bu düşlerden çıkıp gelen ince yüzlü
bir gamze
Hüzünbaz bir peri gibi çıkıp gelirdi her gece yarısı

Alevden denizlerde yürüyordum
Greve çıkmıştı bütün mavileri içtiğim suların
Yüzümü yüreğimin sürgününe göndermiştim
Nasıl patlamıştı kıvılcımlar kulaçlarımın altında

Karanlık öpünce ilk kez dudaklarımdan
Loş bir vadide yürüyorduk babamla el ele
Gitmek istediğimiz yere gidiyorduk
Mezarlıklardan geçiyorduk
Kanlı gözlerine bakıyorduk köpeklerin
Dualar esenlikler arasında insan olmaklığımıza
Tanıdık seslerden kaçıyorduk -neden kaçıyorduk
En çok ölme numarası yapıyorduk korkutmak için çocukları
Oysa ilk önce kendimiz korkuyorduk

Derin denizlerde ah çekemedim hiç
Günler akıp giderken uyuyamadım utandım güneşten
Şehirde yasaklanmış kitapları özledim
Yıpranmış aşkları onarmak için kurdum tezgahımı
Bir dalga bekledim tortuları söküp alması için
Bütün yaralara üfledim kabaran diliyle aşkın
Kırık işaretler ve saklı kum tanelerini topladım
Harfleri yeni anlamlarla donattım
Pıhtılaştıran damarlarımdaki katranı erittim gözlerimle

(Bir Nokta, 143)

Bâki Ayhan T. (1969)

Parçalı Fil

Drogba için...

itilmişler, kovulmuşlar, kırılmışlar adına
yalnız adımlarla yürüyorum kararlı ve kara
yeni bir rüzgâr gibi 78'den beri
hem de fildişinden parlatılmış bir ruhla
uçucu izler bırakıyor sevincim bastığım çimde
mutsuzluğum çıkarılmaz bir leke
öldüğümde
damarımdan göğşe fişkırان kanım
yeni bir afrika çizecek yerin yüzüne

bir şey verdiler zaman geçsin diye yuvarlak
hem hafif hem ağır aslanla filin buluşan gölgesinden
yer gösterdiler oturmaya değil koşmaya
dikdörtgendi şeyler getirip bıraktıkları yerde
dakikalar düz değil kırık çizgilerle koşuyorum hep
biraz geciktim belki farkına vardığımda
baktım yirmi üç yıl olmuş dünyaya geleli
denedim yenildim gene denedim yendim
güzelleştim çirkinleştim tuhafliklar oldu
daha güzel daha saf daha iyiye
yoktu çekilecek sakin bir sahil
yaptım yarattım icadettim
başkalarına da sundum derin soluklarımla
dünyaya bir aslanın uyanışındım bakıyorum şimdi
tam uçacakken
ağır basıyorum kanatlarına kanarya ve kartalın
bakanlar görmeyenler
çarpıyor parçalı bir filin gölge ve sonra gövdesine
mavi sarılıyor içine girdiğim boşluk
aslında güz sarısı ve fırtına kırmızısı
durup dört yana savruluyorum kalabalıklarla
on cesur arkadaşım var
yürürken hem koşarken
sarılırken birbirimize heyecan ve coşkuyla
birleşiyor yerle gök çığlık çığlığa

nereye gittiysem yeniden çizildi haritası
insanlarla kuş bulut ve ağaçla beraber
deli bir dansın parçasıydı attığım her adım
eski zamanlardan yenilere günden geleceğe koşan
bir ömrü kesip birkaç rüzgâr çıkardım
buldum güzel arkadaşlarımla aradığım kendimi
geri döndüm ne zaman ittilerse öteye beriye
uzun yolculuklar arzusuyla bir an
çare diyorlar beni söylüyorlar vicdan yerine

durmadım durmuyorum
itilmişler, kovulmuşlar, kırılmışlar adına
yalnız adımlarla yürüyorum kararlı ve kara
öldüğümde
damarımdan göğe fışkıracak kanım
bakacaksınız yerin yüzünde yepyeni bir Afrika

(*Özgür Edebiyat, 42*)

Mehmet Can Doğan (1969)

Katı Yüksek Uçuşlar

&

ne güzel güneş doğmuş
serçeler ağaçları bilmiş
aralayınca perdeyi
ne güzel gördüm

&

beni bir tımarhaneye kapattın
bu benim delim olur diye
parmağınla göstererek herkese
parmak olan gözler gördüm sadece

&

biraz da uyudum
yalnızlığımdan usandım da
gölgelik ettim
uykuyu yalnızlığa

&

bir yolu yok mu
bir yolu yok mu
uçurumda açan çiçeğın

ben hiç görmedim
görüp geleceğım

&

aynada öyle baktım ki gözlerime
benzedi aslım suretime
bakış her şeyi değıştiriyor dedim
mühürledim sureti aslın üstüne

&

rüyamda bir arkadaşım beni vurdu
küçük bir tabancayla
bir diğeri de onu tabancası büyüktü
çamurun ve kanın içinde
Monte Kristo Kontu'nu kurtarmak istedim

sonra Âşık Veysel'i gördüm
yeni bir ev yapmışız da
pencereden girmek istedi
annem engelledi avluyu dolaş dedi
kapı önüne çıkıp bekledim Veysel'i

toz fırtınası ki göz açılmıyor
o bulur yolu küsmemişse
ses söze elbise göz gözsüze
benden başka Veysel'i beklemiyor kimse
herkes yeni evi konuşuyor ve vurulan beni

&

kimse dikmesin bir fidan
kimse bir menekşe yaprağı
sokmasın ne kadar cömert
ne kadar anlayışlı olsa da
çağrısı nemli toprağın

herkes diktiğı fidanı kırmak
soktuğı yaprağı sökmek
hakkını içinde büyütüyor

dedim ki ömürüiyen bir kahırla
herkes çorak çorak toprak

&

birleşir miyiz geçen g¼nlerle
aldığını geri verir mi hayat
mızraklarla oklarla s¼ng¼lerle
gel uzan yanıma usul usul anlat

&

dinlenmiş g¼remediđin
bir bendim
bir yanım olaydı sudan
bir yanım uçurumdan

&

kırılan bir Őeymiř insan
kabuk atlayınca dağılan bir Şey
yazın yitirdiğini
g¼zden armağan olarak alan
iki ingene çocuğu
biri kız diğerini oğlan

Âdem fiğ tohumu topluyor
kız t' uzağa d¼řt¼đ¼ne pişman

Havalar soğuyor havalar soğuyor

&

nerde olduğunu bilseydim
oraya d¼nerdim y¼z¼m¼
oradan solardı renk verirdi
varlık kumaşı oradan erirdi

keştin m¼m¼n¼m¼ arelerimi

&

sana her geldiğimde ölüm hissiyle
kurumuş ve ağacından ayrılmış
bir yaprak gibi
geri veriyorsun hayata beni
saçlarımdan ve gözlerimden öperek

ayrılığın oğulusun sen
ağacın toprakta gördüğüsün
seni ben ufalayamam
seni ben dağıtamam
ben sana hiç kıyamam
seni toprak çürütsün

ağacın toprakta gördüğüysem
bilirim dal ile toprak arasını da

&

kimse demez ama
deseler ki - Nasıl bilirsin
bilemem sizin sözcüklerinizle
nasıl denir *ay doğdu üzerimize*

&

her ânın ağusu başka
kibrit kutusunu açtığımda
gördüm bunu
öptüğümü avucunu

&

gönül alışında “zakkumlar açmış
elimi bile sürmedim”
bende her söz taze
bende her söz gümüş
bir kimya bilgisi edinir
gözlerinin içinde geze geze

&

sana da yağdı mı kar
gözlerine usul usul
ince bileklerine kirpiklerine
son yapraklarına
kalbindeki umutsuz dalların
usul usul
sallandı mı senin

sana da yağdı mı kar

(Kurgan, 13)

Fatma Şengil Szer (1970)

Seninle Büyük Konuşmak İstiyorum

Nefes almak zor oluyor, sen neredesin
Ok atmak istemiŐtim
Bu kadar gerilince dünyada
Değil ok atmak
Tek başıma
Yer ziyanı imiŐim

Gözümün kelimesiydin, neredesin
Ben toplardım harflerini
Kâğıtlara damladıkça.
Canımdan yırtta yırtta serdiğim

Kötülük edemem
Hiçbir harfini atamam üzerimden
Bu yklendiğim
Öte dünya elmasıdır
Taşıyorum onu sonsuzluğa ezelden

Nerdesin, seninle
Büyük konuşmak istiyorum:
Bir kanat nasıl yanar balık nasıl boğulur
Bir kelebek ne kadar
Yumuşak konar

Sözler Şimdi bana, biliyor musun
IŐıklarla geliyor
Karanlık dar kapılardan tıkanarak değil
Gökler kovan olmuş
Bal damlatıyor

Bir dağdan ötekine minik bir adım
Yeryüzünden arŐa bir göz açıp kapayıŐ
Budur. Bu kadar
Bir mesnevi diliyle berrak ve masum
Ateş diliyle harlı ama serin
Gllerin diliyle ezeli ve ebedi
Seninle
Büyük konuşmak istiyorum

(7edi İklım, 280)

İbrahim Tenekeci (1970)

Görmeden Ölmek

İnsan nasılsa öyledir dünya
Kurtlanmış meyveler, ısırırısın da-
Finanskent Cami, artık böyleyiz
Nereye gitsek çoktan başlamış
Şairler kalmamış kardeşten güzel
Gülden koparılmış gibi kalbimiz

Ekmek ve tren, yani ikiniz
Eşini gördüm, görmedim benzerini
Yağmurda yürümüştük berat hanımla
Konuşmadan susmak, gitmeden varmak-
Kendinden biliyor, üzölmek bizi.

O derin suların baktığı gözler,
Borcun ödenmesi, gününden önce-
Olsaydın, başlardın, kaldığın yerden
Sesine gelirdi sessiz şiirler.

Ve vapur kalkıyor, yetişiyorsun.
Unutulmaz elbet, temmuz haziran
Arasında sen – bulunuyorsun.

(İtibar, 26)

M. Habil Tecimen (1970)

Arslandan Atlar

Gün ağarmadan atlar arslan gibi atlarla daha bir arslan
Ağarmadan kızıl ve maviler ayın kucacağına oturan arslan
Atlar gibi derin gölgeliklere sığınıp hasmını bekleyen arslan
Atlar dahi kıpkızıl gün ağarmadan ayaklanan arslan
Dirliği sırtında yancık uçlarından ovaya sarkan
Atlar uyumamış gece ne haller olmuş soğuk ve ateş
Kollarına girmiş alev ocakta çıtırdayan zaman
Yürek ateşiyle dağları ısıtmış soğuk gezinirken atlar
Köz gibi hasmını kollayıp uruşan öz ve atlar
Arslan ve hele beyazı toynaklarına vurmuş atlar
Yellere karşı koyan yelesi esintiye karşı dalgalanan
Hutbede arslan ve atları kuşanmış hocaların
Aydınlık ve karanlığı kavuşturan Cuma kuşlarına tekbir
Yalçın serpenekli dağları uyandırmadan
Tevhidin vecd atları tehlike vurmuş dilini

Esneyen uykuya inat ebedi bir yurt edinmiş atlar
Konargöçer bağrına göçler gün ağarmadan ayaklanmış
Aşırma ve yoğurt ve tulumları yüklenen atlar
O gün kılıç kuşanan erler görmüş seher vakti şakırtıları
Hayye alel felah'ın ardından arslanlar ve gök gürlemeleri
Ateş yakmış doğudan dualarla yükselen atlar
Dudakları mırıldandıkça gezinmiş çehresinde bıyıkları
Al al sakalları varmış atları uyandıran erlerin peygamberinde
Secdeye kapanan kılıçlar toprakla buluşmuş kayış
Atlar dinlemiş emri hazırlığı orada bitirmiş
Cuma vaktine, kuyruğu arslan tarafından bağlanmış at

Huyunu bineğinden alıp bembeyaz kükreyerek ardındaki orduya
Romalı tırnakları göstermiş topraklı kılıçları
Atalarının yüzyıllardır gecenin içinde yürüyüşüne
Alp renkli içkinini kaftanıyla değiştirmiş arslan
Diriysem ve ölürsem fetih müyesserse bilcümle
Ruhum gibi cihadın ruhuna yüzyıllardır şafaklarla
Doğudan Lailaheillallah nefesiyle gelen atlılar
Diyojen ordusuna ikindiye kadar kordan bir ateş yaktılar
Arslanla meydana dalan ordular oklar gibi ok attılar
Ecel kuşunu dağların burçlarına ovanın içlerine taşıyıp
Cennet yemeklerini sayarken göçerlere bir daha göçmemeye
Yemin eden bir arslan çıktı derisini kaftanıyla değiştirmiş Alp
Arslan oldu bir sabah besmeleyle gezinen Mehemed Alp
Atalarının ruhları gibi yüzyıllardır şafaklarda seccadeyle gezinen
Tespihin bir Türkmen'in elinde şakırdayan duası sen şanlı komutan
Tan ağarmadan yavruların yanağına bırakılan dudaklardan gelen
Anadolu içlerine dalıp dalıp Mushaf'ı öpen Çağrı Bey oğlundan
Ovaların aşkı unutmayan kucağı arslanın elinde uçsuz bucaksız

Şehidin Malazgirt ovasını adımlayarak yaşayan bin yıllık çocukları
Yıldız ve Ay'la kurulan yurdun rüzgâra boy veren al bayrağı
Bin yıldır elinde seccadeyle Malazgirt ovasında gezinen
Arslan atın omzunda ve atlar sultanı taşıyan küheylan
Gazi atlarla melekleri rüyalarımıza çağırın Alparslan'dır bu
Tuğlarını asırlardır göğün uçlarında Türkiye diye taşıyan
Cihadımızdır bu atamızdır bu... sevdamızdır Alparslan..

(Dil ve Edebiyat, 57)

Kenan ağan (1970)

Mükemmel aresizlik

-ten haşa şikayette değilim.
muhtevassız bir telaşla ihtiya olmakta kalbim.
iyi bir sebepten hüküm giymek isterim:
misal; yürekli biri adama şahitlik için bile bir ömrü fedaya
razi kalbim.

sebeb-i ihtiyaım sensin.
bendeki kargaşayı ürkütecek çoklu acı sensin.

madem ki yokluğundan mahcup döner kahırlı bahçe
madem ki bu zifir karanlığın zühresi sensin
bir tek hata bile eksiltmeden, ben de
senin boşluğundaki buğulu hüzne iltica ederim.

sen yoksan bütün açılmayacak kapılarda ömrün
tesellisini beklerim.

o ki sen yoksun: kim olsun kalpsiz akla mukayyet.

sancıyı ritimsiz yıllara kaydım. korkuyu vaatsiz yollara.
ışık alan son çatlağı da kapayacaksa
kendimi Őiddetli bir kayıtsızlıkta imha ederim.

o ki sen yoksun: geimsizim.
bütün dünyayı infiale sürükleyen mücbir sebep benim.

(Hece, 204)

Ahmet Murat (1971)

Yol

sevgilim sana bir uzun yolculuk borçluyum,
ama sevgiliyle tüm yollar kısaymış.
kaderle karşılaşmak içindir bu virajlar,
gözlerini kapat, iç dünya soğuyacak!

uzun yola çıktıysan, uzatma, inan!
akasyalar, dereler, kabuklu böcekler,
bir ağız o ayeti *cover*lar:
yakındır sana o şahdamarından.

hız çağında yaşadığımız yalan, sen hızlan,
dünyadan kaçamıyorsan hızlı sayılmazsın
yol sana fısıldar, çözünür içinde o sözcükler
atlarda hummadır, yıldızlarda heyecan.

(*İtibar*, 21)

Kenan Yaşar (1971)

Her Ölüm Kendine Gerekçe

yollar kapanınca ayaklarıma
onardığım gemilerimle geleceğim
uzun sözler yazıyorum aralıksız

kim ne derse desin
eylüle ekime en fazla kasıma kadar
takvimlerden kaldırıp aralığı
temyizden dönüp geleceğim

ne söylerim kim ne anlar
her ölüm kendine gerekçe
bahçıvan bakracına cüretkar
ağıt dinler söğüt dalında
çağ yorulur
söz demlenir kıyıda

(Aşkım (E) Hali, 32)

Mehmet Aycı (1971)

Eşik Ağrısı

Bir yol bir yola sığınır sen içindeki dağdan
İnersin ellerinden bir ülke çiçeklenir

Bir yol bir yoldan ayrılır; renklerinle gülümse
Söylendi mi, ayrılık insanın adresidir.

Bir yol bir yola karışır, bir ırmak bir ırmağa
Bir yol bir yola bağlanır, kişi eşittir zincir

Bağ budama mevsiminde annemiz, ellerinde
Bir asma çubuğuna saklıyor rüyasını
O rüyadan kardeşlerim, başka yeşil yorumlar
Başka bağlar çoğaltıyor yeryüzü mayhoş tatlı
Çardağımızda serinlik şarabımızda kekre
Gidebilsek, nereye, bir bağ tutkusu
Bir kabuk yarası ilk, gidebilsek nereye...

Yürümek güzel Allah'ım verdiğin büyük nimet
Hamdolsun en eskiye, hamdolsun en yeniye...

(*Küllîye*, 56)

Celâl Fedai (1972)

Komşum Yoğun Bakımda Öldü

Komşum yoğun bakımda öldü.
Bu kadar açık ve seçik bir ölüm bu.
Böyle ölüm olur mu?

Kimsesiz bir ölüm bu.
Ne yarı sararmış bir limon var yakınlarda
– Oysa aylardan Aralık –
Ne hurmalar özenle paketlenip gelmiş cennetten
– Yoğun bakım öncesi son isteğiydi bu benden –
Ne açık bir göz kapağı
Yaşlı, bir gülümseme gönülden
Beden güçsüz, ruh eterlenmiş
Transatlantiğe binmek üzere kimsesiz bir çocuk
Gülümseyenleri olmasa orada
Atacak kendini denizin
Limanlara has kara, pis sularına.
Komşum yoğun bakımda öldü
Böyle ölüm olur mu?

Beden güçsüz zaten
Ruh oldu olası buralı değil
İster mi kalmak burada
Gitmek ister elbet
Hem de görmüyor
Yarı sararmış bir limon
Üstelik Aralık aylardan
Gelmemiş komşu hakkıyçün
Cennet hurması üstelik
Allah'ın Dünya'daki pazarından...

Görmeyince göz
Gönül yoksun kaldığına istermiş gitmek.
Gelmeyince Dünyadan bir çağrı
Duyarmış kulak hep yapılan o çağrıyı.

Yoğun bakımda
Öldürecekler bizi de
Kimsesiz koyarak
Gözsüz koyarak
Kulaksız koyarak
Limonsuz ve hurmasız belki de.

(*Dil ve Edebiyat*, 51)

Suavi Kemal Yazgıç (1972)

Taşırın Damla

bir uçurumu diğeriyle
takas ederek geçti ömrüm
dağlardan kaçıp
uçurumlara sığındım

oysa biraz uyusam
kendime gelirdim
ya da kendim sandığım bir şeye
biraz uzansam
toplasam aklımda kalanlardan
üç beş nafile kelime
kapım da açılırdı elbet
dünyanın bütün güneşli şehirlerine

biraz uyusam yarım aklımla
tam kafiye yapan bir hayata
işte o zaman uydururdum aksayan adımlarımı
ve bir damla oluverirdim
bir damla
kalbiyle okyanusu taşırın

(Bir Nokta, 143)

Süreyya Evren (1972)

Ortaliğı Toplama

Sen kelebeksın ortalığı toplama
birazdan öleceksın
çamaşırılar asma, süpürgeyi bırak kalsın orada
bulaşık makinesini sakın ha boşaltma
son yirmi saatin

olduğı kadar, der anneanneler işittin mi
olduğı kadar, burada bırak
Hayat içinden geldiğı kadar değil
mümkün olduğı kadar adil

(*Natama*, 2)

Hayriye Ünal (1973)

Yük

yorgun göz altlarında sabah
plaza -siyah giysi siyah
araba kuş uykularının arasında
annensiz anamnezimi
basılmamış harfleri
rastgele doldurarak
sana köle ruhumdan bahsediyorum

çıkmamış canımda oluşan oyalanma arzusu
acılaşmadan
ne başka bir gezegen ne etrafımda fır dönen adamlarım
ne buzlu camlar ardında doğuran kadınların çığlığı
buğusuz camda çatlak kalpsiz gövdede birden oluşan cenin
kuğusuz parklardan dikenden ona el ayak bahşeden
gölün eymirinden ölüm korkusundan ağızdan fırlayan
saf nikelden bir kalpim

saate bakıyorsun ya her yirmi dakkada bir ve sabah olmayacak
papatyalar haliflekse yapışıp solmuyacak
bir yere kaçmıycaz ama uçağın havalanıcaz
bir yere kaçmıyoruz ama tütün kaçak
Türk malı bir çakmakla
yakıp ağzıma
kendi elinle tutuşun bir tel sigaradan
tutuşmuş az bulunan
diaspor kristaliyim -henüz parlak saçlarım
kaçmıyoruz demek ha, kaçmıyorsak
neden beyaz bir
ölüm yazılmış senin saçında
sakalında sert bir son
-bat bana
benim telaşım komik gelir
-hep buradayız 100 sene daha
yüz sene yüz sene daha
korunacak jeositte mukimim
yarı mat bir taş olarak
pergolesi keman çalar ve senle sevişirim yüz sene daha

kaçmıyoruz şiirler yazdıkça buradayız
pigmentsiz saçımızla sakalınla
anjina pektoris adlı şairden duymuştum
adam gene “gelme” demiştir
kadına cennet ve cehennem erkekle
tam burda senin altında verilmiştir

dağlara tırmanmak kanyonda kaybolmak aşk ağza
-yüzüme yastığı bas
bir yastıkta iki kafa birlikte dinlenirken
yastık beyazsa ve yastıkta bir amblem varsa
iki yastık yan yana ve yastıkla oyun olmaz
oksijen kesilince anjina kalp kasında birikir
koliden melankoli üç köpek ağırlığında
bir beklemek yazdığına bana ceza
beş yüz kuş olarak havalandığımı
ultra ses dalgaları ölçüyor kalp mi migren mi
yastığın içindeki

muhtemel gelişine nem oranı özenle korunmaktadır

sana coğrafyanın şakası, mutluyu çarşafa, sarmalısın
beyaz soğuk permatik bilekte işe yaramaz
ülken bir yarımada kaplısın denizlerle ve düşmanlarla
kesmek kanamak sonraya kalmak önceden almak
banyoda hızlı sakal tıraşı
tufandan sonraya kalacak bir sabırla delirmeden üşüşmeden
sinekler kana
suriye için bir ekmek
birkaç mesaj bir yakarış hangi dilde okunursa okunsun
filistin devleti pulunu basmalısın bağrına
senin hükmünü bekliyor samatya'da maritsa da
battaniye için kopan her kavga
senin kavgandır
senin çatın beni kapatmakla yaraşan çatı adına

bir evimiz olsaydı onu aramıza alır severdik
aramızda uyumamış sana vermediğim oğul ve kızlar
onları kağıttan kesip
alışkanlıkla solventsiz boyalarla onlara kaş göz yaptım
bizden bir örende birkaç kemik

küçük ailemiz kağıt sanatının bir örneği
müziğimiz matbaa makinelerinin sesidir
giyotinler maşalılar kıyım ve katlama serigrafı ve lokal lak
sana bakmak kırk telaş arasında
bir şiire meme verilmelidir bir yazının altını almak

birazdan kurtlar paralayacak ardında ceset bırakma
penayı saplamak pazunun hemen altına
yüksek doz potasyum
geceliksiz uyumak gömlekler ters çevrili, aceleyle soyunulmuş,
halıda
üşümek -çünkü kasım
ve havadaki nemi yok eder klima
su içirdikçe bana -buna sevgi filan diyoruz
küçük avuntular penceresi açık kapılar ardı ardına
yan sekmede intiharçı komandolar
rüzgar oldun L kask asfaltta -çok acıktım
sarardım şeffaflaştım varmak için tadına

penadan intiharçıya penadan intiharçıya -mesajınız var
birkaç nota kesmiştir boyundaki damarı -bedenini otellerde
sol anahtarından beretta -aklını sayfalarda
bıraktın
bir kadın olmak tam
bu dakika bu yılda: ay yüzeyinde bir krater soğuğu
ne yediğin içtiğin kim olduğun
ne kokun ne boynunun kavisini
bu şüpheyle atılmış bu utkusuz bu kibir
üzgün üç milf çorap satın almaktadır
eksi on sekiz derecede giyilebilir

bir ağaçta birkaç çıplak dal cama düşen gölgeler
üzümler asmada bal sarısı piksel piksel
sana deniz havası getirir yosun kokusu taşır şişede
sana saçların için lavanta kaç kelvin sıcaklıkta
sana deniz kabuğu bir hediye için neyi vermezsin
kapı hakkı senin dünyana
ne isterdin yolunu kestiler senin
ateşini ölçmediler bibloların kırılmadı minosetle idare edecektin
duvarda parçalanmış logolu bardaklar
sana atılan son mesajdı retinanda cam kırığı

önce örseleyici maddeler verildi sana
sayıklama ve komaya neden olan maddeler verildi
kalbin işlevini bozan maddeler en son verildi
ne zamandır pimsizdi
kalbini böbrekle değiştirdin

(*Natama*, 2)

Atakan Yavuz (1974)

Düşman Kalalım

Bana yenilmek için bir devlet aramış sevgili
mushafla yüzünü yıkayanları geçmiş
bedestende biriken serinliğı...
balkonunda afyon yetiştirilen bir şehirde
ikinci el bir cumhuriyette bulmuş
bana yenilmek için bir devlet aramış sevgili.

Bana yaşamak için dayalı döşeli bir çöl aramış sevgili
cebi delik olanların deliksiz uykusunu geçmiş
römorkla düğüne gidenleri
kısmi felç geçiren bir şehirde bulmuş
bana yaşamak için dayalı döşeli bir çöl aramış sevgili.

Başımı sokmak için iki göz bir türkü yeter bana sevgili
uyumaya el kadar bir hasır uyanmaya çiçek dağı
başımı sokmak için iki göz bir türkü yeter bana.

Bırak dağınık kalsın hayatım,
zihnim karışıyor her şey düzgün olunca
akdenizde bir kerpiç duvara karıyor aşkın nur rengi
berrak olan ne varsa vakti bulandırıyor

Sevgilim hayat kısa,
kemanlar ondan kısa
aklında asılı kalmış,
şu tüfeği uzatsana.

(*Karagöz, 24*)

Vural Kaya (1975)

Öte Beri

Gözlerini önemsiyorum gözlerin ne yana kaçırsa beni
Uzak bir mavi gelip ilişiyor aramıza, ilerisi eski çarşı
Bakma oralar evsizlerin, aralıklarla incindiğimi söyle
Karşıdan karşıya aceleyle geçenlere

Aklımdan çıkmıyor dilenci bir çocuğun esrik yüzüne
Sahibi tarafından indirilmiş o tokat, çağırdıksa da
Gelmedi hiç gelmeyecek baygın, nemelazımcı adalet
Sevgiyi müfredata koyduk, gözlerin geçse
O sokaktan daha iyi, müfredat istifa!

Aklımı eskiciye verecektim almadı, geçenlerde
Birkaç genç şair vardı masada, hepsi de pırl pırl ve iyi
Fakat çare sunmazsa sayın modem türk şiiri
Toptan verecekler hurdaya şimdii; öteyi beri.

(Hece, 202)

Akif Kuruçay (1976)

Akşam Yemeğinde Balık

- İsmail Özen'e

İştiyak bir çocuğun kabuğundadır,
Yaşlı bir adamdan dönme çingırağı
Derhal sofraya çağırır iştahı yaşamakla kaynayan insanı
Bir el sofraya dağılmıştır, bir el kız oğlan kız
Dayanıklı gürbüz bir öğün olarak dolanır,
İnsan kendine hep doyumsuz bir biçim bulur
Yayıldıkça dünyaya.

Gün doğar gün biter orgun sesi kabuğun altında
Nemli bir teşbih halinde ruha açılır
Kan kemik yara ne varsa hurcun içinde
Karanlık köşelere itelenmiş iması insan olmanın
Şehvetli bir nağmeyle durmadan mayalanır
Olmanın ve bozulmanın serabı.

Bilirsin insan
Sudan ve mizaçtan bir pişmanlık olarak tekrarlar tarihi
Kapışır yatakları aynı anda boşalır,
Bilirsin insan seviştiğine benzer ölüm anının
Taş gibi sektiği dalgalı hatıradadır

Ateşli bir hastalık kabuklanır

Balçığa karılmanın yenilenen tespiti
Ah ölüm,
Bir çocuğun kabuğunu kaldırır sofralardan
Tuzun acılığını emen bir vücut boşluğu
Kalır geriye balık tabağından

(Mahalle Mektebi, 9)

İsmail Kılıçarslan (1976)

Eğitim Zayıtı

iyi okullardan mezun yalnızlığımla durdum dünyamızda
küf kokan mağara ağzı metrolara doluşurken güzel kızlar
herkese benziyorken herkes, düşünerek herkesten farklı
olduğunu

“aşk” dedim durduğum yerde, aşk diyerek inmeyi tüm
sessizliklerde

oysa hayır, metroda başlamamıştı: uzak bir çılgınlıkta, hayır
bir yere varmak için değildi bulduğumuz şunca edevat
değildi kalbimizi kurcalamak için, hayır hatıra biriktirmek diye
bir şey yok

biri ayarlarımıza girer izinsiz, elinde bir tornavida: budur aşk
biri düğmeye basar ve inemeyiz bir türlü basamakları: bu da

“birinin bir oğlu olmuş” diye başlayan masalların arsız kızı
belki bir çöl dűřü, çölün kendisi belki, en çok aklımızın hırsızını
aynı yaşta değilsek ölebiliriz aynı yaşta: budur da
sızını. dizlerimiz tutmuyorsa sığınabilecek dizelerimize yapışarak

bir dizeye sığınabiliriz, şairiz, gözlerimiz yeşil ve sağır
başkasına
ama nasıl sağır, ama nasıl kalkınca davranmaya mosmor bir
kedi dűřü

öpmeden bitse bu şiir. bu şiir bitse. öpse. öpmeden.

(İtibar, 20)

Orhan Gökssel (1976)

GBT

Biriktirdim kendimi yokluğun kanadığı yerden
Harcamaya hazırım bana bir aşk gösterin
Çabuk olun kalkmadan tedavülde
Gölge şahidi olsun bu alışverişin

İnsanın son nefesi ölümün ilk nefesidir
Hangi kabir tenimden daha serin?
İki yazar bir şairim ben
Sağım ve solum bir de ellerim

Müslümanın müslümanı vururken
Getirdiği tekbir!
İçiniz ürpermiyor mu böyle deyince
Günahlar kalındır sevaplar ince

Yüzümü eyaletlere bölen kırık ayna
Dağılıveriyor gözlerim değince
Adın! Bir telaş gibi aklımda
Hayat mı? Olabildiğince...

(Sincan İstasyonu, 67)

Said Yavuz (1976)

Cephede Son Asker

Bir ağaç son sözünü söylüyor yangından önce
“Hepinize benden bir sonbahar.”

Poz verdim kıyamet günü dikilen bir ağaçla
Peygamber müjdesi gibi gülümsüyor dalları
Benim gözlerimse senden hiç uyanmamış

Dile getirdi güzeli, zarar gelmedi güzelliğine
Kalbini yokladı acaba yerinde mi
Sana ırmaklar gibi inanmışım,
Seni sevmek cephede kalan son asker

Kaç kazma vurduk kalbimize
Kazanmak için bir kalbi
Vird gibidir bazı mısralar, çekilir
“Ekmek sıcak Allah güzel sen iyi”
Yüzler vardır ruhun susamasını dindirir.

Verdin her şeyi bize
Rüzgâra kanmasını bir yaprağın
Taze mısralar için oltalar
Şairler güne uyanmak için
Bize ısmarladığın çayın buğusu
Hâlâ günaydın
Günaydın ey boş bardağı taşıran damla
Günaydın sabrın müthiş uğultusu
Her insana tatlı bir sabah
Mahcubuz elhamdülillah

(*İtibar*, 24)

Cafer Keklikçi (1977)

Rotasyon

az önce eve geldim oturuyorum sakalımla
akşama kadar eve geldim
yanmış uçak biletlerim yanmamış dakikalarım
kadınların etekleri ne güzel balkonlarda
ne güzel güneşli günlerde güneşli
gülmüş bir gül arıyorum en azından iki dakika
iki dakika daha yaşasam çarşı karışacak
alışacak kimse kalmadı kendi fotoğrafımdan başka

kahra kablo düşüyorum uzun uzadıya
halı sahadaki çocuklar bir gün anlaşılacak
karşılacak bütün rüyalar asma yapraklarıyla
bana ha ulan bana sizin topunuza
merhaba abi sakalın nasıl gidiyor
havaalanından uçaklar kalkmasa
uçmasa umutlardan uçmasa umutlar
kanatlarım kırık benim arkadaş toprağında

neler var masada: genç kızlar hayran hayran
durmadan koşuyorum hayatın kavşaklarında
durmadan: ruhumuzu bakkala yazdırdık
ısıttık avucumuzda çay bardağını
ağladığını görsem de çayların -bu bir saçma-
telefon ediyorum uzak bahçelere
uzak bir aşktan yağmur yağıyor taraçalara

kuşluk vakti gülüyorum eve gidelim ey
bunu bir sessizliğe gidelim belki ses gelir
sesimi denedim dağlarda taşlarda
taşlaşmış kalplerde kiremitlerde kirpiklerde
kimse yok: tenime dokunmuyor rüzgâr
dokunmuyor çocukların ıssız şarkılarına
dokunmuyor sokaklara sokaklardan taşmış ruhlara

kimse ruhumu görmüyor öpülmüş giysilerden
kadınlar aşklarını çıkarmış koymuş kafelere
defterlere inanmıyor inanmıyor kitaplara
kalemlere inanmıyor yeminlere
gözlerime inanmıyor ama tabletlere
alışveriş sepetlerine kerpetenlere suluboyalara
kasalara inandığı kadar inanmıyor allah'a

günlerimi uzatıyorum ama artık yarım yasyarım
yanlış bir toplantıda türkiye haritası
okullar açılıyor damarlarına çocukların
saçların yavrum akdeniz havası
hatırası bile tanıdık gökteki bulutların
anlarım öpülmemiş bir kız gibidir sabah aydınlığı
sabah aydınlığı uyuyor uyumamış adamların

havasından geçiyorum güzel aşkların
hiç şaşırmadım! ama ben hiç şaşırmadım!

(*Türk Edebiyatı*, 481)

Ercan Yılmaz (1977)

Lavinia

*sana gitme demeyeceğim, otuz
kuşun ardından, gülün mirâcı
kuyuya düşmek; nerdeyse yokuz
ya da olsa olsa bir acıya kiracı
sanki kaf dağında len terâni
nasılsa Söz lâla, Dil dadı
Hüsn yok, Beyban gitmiş, Lavinia hani
artık bu oyunun tadı kalmadı
sana gitme demeyeceğim, binbir
gece değil, elbet bir çile
orda her akşam Divân-ı Kebîr
okuyan biri vat olmasa bile*

ben nil'im, kendini bana bırak git
sana nûrusiyâh'ı okuduğum vakit

(*Yasak Meyve*, 61)

Mustafa Ergin Kılıç (1977)

Bugün Allah İçin Ne Yaptım!

dökülmüş de bir su toplamaya çalıştım
bahardı ses tellerimi bağladım bir bağlamaya
oturup uzun uzun ağlamaya

yabani otları sökülen bahçeyi ağrıdım
kelleşince gövdesine yabani ot aradım!

bir makasın keşiğine kapanmış kumaşı anladım
bir kağıdın yırtığına kapanmış mürekkebi

kesilirken bir ağaç
akandım
yaralanmış bir kurşuna
bakan

kırık bir bardağa sarıldım
o kanadı
ben kandım!

çatlak bir aynayla uyudum
dağılmasın diye
ne çok durdum
kendimde

bir şiirde tamir oldum
kaç şiiri bozarak

bir yıkıntıdan bir briketi aldım
yıkıntıyı aldı benden bir briket

bir serçeyi doyurdum

sıcaklığımı duyurdum
bir kediye

(Kurgan, 15)

Özgür Ballı (1977)

İç Geçit

yağmurun durmadan yağması iyidir -şemsiye hariç-
naylon poşetleri kafama geçirdiğim günler.
saçlarım ortadan terk, edilgen bir eylem oluyor sen
söz konusu olunca sevmek böyle zamansız
bölmek başlı başına bir kaybetme biçimidir.

bölündükçe çoğalan kırıntılı şeyler.

çünkü bir çocuğun apansız gülüşünden
dönüyoruz evde yoklar merhaba komşu teyze
kendiliğinden içe dönük ayak parmaklarımız
çoraplarımız yırtık, yamalı dünlerimiz
pazara kadar gittiler şimdi günlerden salı.

çocukluğum aslan başı şeklinde kapı zilleri.

yağmurun yağması iyidir içimiz temizlenir
herkes içini temizlese mis gibi dünya
bir ara gri pantolonun hüznümüzün sebebi
hatalıysam yara, arasan ya bir ara
bunu sana kısa mesajla söyleyecektim.

hangi ara büyüdüm hiç haber vermediniz.

biz çürüdük ve kirlendi dünya öyle değildi
okullarda, koğuşlarda, içtimalarda
söylenilen her şeyi kabul ettik hep yemin
ettik bulduk, etme bulma, edilgen şeyler olduk
kiminle bağırıdıysam yanımda yoklar.

di'li geçmiş bir toplumun sancısıyız hepimiz.

(Aşkar, 27)

İdris Ekinci (1978)

Muhatapsız

Okumayacaksın, anlamayacaksın, umrunda bile olmayacak
Bu ne söylüyor, neden söylüyor diye sormayacaksın
Çayını yudumlarken ya da uzanmışken boylu boyunca
Bunun derdi ne böyle diye zihnini yormayacaksın
Gönlünce gezip tozup yorulunca uyuyacaksın

Boş ver o şarkılardan da artık iş çıkmaz
Şiirlerin taşıdığı anlamlar da beyhude
Kafanı dağıtacak bir tıkırtı bile duyulmaz
Ona çelik kapılarla kapatılmış yerlerde

Bak dünya ne güzel baharlar uçan kuşlar
Unutmak da sallayıp kurutmak da bizim için
Bu kara gölgeli adamın burada ne işi var
Altına imzasını atmış sevmek adlı suçun

Sen onun oyununa gelip de sözlerine aldırma
O böyle takılıp kalır bozuk plaklar gibi
Sakin yüzüne gülüp de halini hatrını sorma
Sonra demedi deme, bu kuyunun görünmez dibi

Sana tavsiyem bol bol bulmaca çözmeye çalış
Vaktin olursa bir de magazin programlarına göz at
Ona uzak ne varsa düşünme kotasız yapış
Temin ederim seni dilinden gitmeyecek bu tat

Keyfini kaçırarak bir imge olursa "hadi canım!" de
Alışıp da beklediğin şeylere karşı nötr kal
Hafif bir rüzgar ondan bir işaret getirdiğinde
Onu yandaki giderin çöplü borusuna sal

Ahları da vahları da onu kudurtup dursun
O değil miydi sen benim biricik dünyamsın diyen
Şimdi en sert duvarlara gidip başını vursun
Yanıp da uslanmayıp dahalarla isteyen

Yazık olur onun da bir canı var diye düşünme
Akli olsa aynı kuyuya defalarca düşer miydi?
Onu çağırıp yüzüne yumuşak bir gülüşünde
Binlerce pınar bulup içmeye yeltendiydi

Bunları dedim ya kendini bir şey sanıp gerinme
Aslında onun sana verdiği kıymetin tozları kadarsın
Karşısında durduğun dev aynaları kırılıp devrildiğinde
Onun başını dayadığı camlarda izlerini ararsın

(*Aşkar, 26*)

Mustafa Akar (1979)

Yaşayan Ölüm Tarifleri

Hiç roman yazmadım bilemem nasıl yaşanır uzun bir hayat
Nasıl yazılır bilemem
Masalından atılmış Leyla'yı yeni bir aşka ikna etmenin şiiri
Hiçbir şey geri dönmüyor dünyaya
İlk fırlatıldığı zamana
Uçmayı bir baş dönmesi sanmaya alıştırdım belki de
Yalnız içimdeki müziği çalmanın ustasıyım oysaki
Yaşamın sonuna gelmişim gibi yaşıyorum her günü

Füruğ gibi ben de uzun bir cadedir demiştim yaşam
Ben başında sen sonunda beklediğimiz
Ve kader aramızda gidip gelen bir tramvaydır orda
Bana dolu gelirken sana bomboş giden
Yaşam demiştim, yabancı bir şehrin
Uzak bir otelinde kalmışız mahcubiyetidir belki de

Tanımlamalardan sıkıldım, tanımaktan dünyayı
Hâlbuki dünya beni tanımıştı,
Bir Yusufçuk böceği gibi dalgın atlatmışım sebepsiz günleri
Geyiklerin karnını yasladığı sarıçamlara benzetmişim
Yeryüzünün bayram sabahlarındaki ürpermesini
Esperanto demiştim birden yüksek sesle Esperanto
Hiçbir yere gitmek istemese de her yere giden bir şairim ben
Böylece modern zamanlardan istifa edebilir miyim rabbim

Rabbim, şimdi içime bir cennet ferahlığı üflesen
Üstüme düşse aynı ferahlık kuş seslerinden
Düşüme girse sancağın altındaki mübarek tayfa
Saygısını kazansam hısım akrabanın, konu komşunun
İnna lillahi ve inna ileyhi raciun

(İtibar, 26)

İbrahim Gökburun (1980)

Ağrı Dağı

Dağlar gördüm kirasfistan giyinmiş
Kırpıklarında Zap suyu akan kan ve gül
Huzur/su/suz kalmış ispinoz yuvasında
Ölmek kolay yaşamayı öğret bana

Bilirsin, Türkiye'nin en derin yarası ağrı
Ağrısız bir yerde yaşamak bize göre değil
Değil bunlar senin sözlerin değil
Bunlar dedenin yemende bıraktığı gençliği
Bunlar bozulmuş bir yemin...

Nicedir dağ görmeyen gözlerim...
Beni terk et dünya, diyebilseydim
Nerde bende o cesaret, ellerim nerde
Geç kalmış bir saatin içinde kıvrılan akrep
Zehrini akıtmış dilime ne konuşsam
Yarım kalır nefesim sen yarım kalırsın

İstasyonda, okulda, Ankara'da herkes der
'Başımın üstünde yerin var' ama
Görmedim şu dağdan başka hiç kimseyi

En zoru insanın kendini haksız bulması
Korkması olur olmadık şeylerden
Bozkırın emzirdiği oğulların gençlik ağrısı

Korkmak, her zaman kötü değil
Bilirsin, Allah korkusu ne güzel bir korku
Bu korku, içimde büyüdükçe
Ağrı Dağı'ndan Ahir Dağı'na
Bütün korkulardan koparıldım...

Uçkun açmış dağların arasında
Halkın "Gever" dediği bir yere neden
Devlet, Yüksekova yazıyor belgelere
Buradan başlıyor coğrafyanın ağrısı

Buraya nasıl geldiğimi bilmiyorum
Kuşları tanımak ve izleme arzusu belki
Belki kafesten kaçan bir kuşun kendini avutması

(Mühür, 49)

Yavuz Altınışık (1980)

Bıçak Parası

Güzel olduğumu söyleyemem aynanın da bir dili var
Camı var çerçevesi var asıl boşluğu kim tutacak.
Kin tutacak görüntü kararacak hızlı bir otomobil
Isırınca göğüs etlerimden nefretle.

Metal bir soğukluk sınıyorum ağzımın ortasında
Dilim kısılıyor kararsızlık boyutunda yok gibi
Kendimden önce büyüyen kelimelere takılıyorum
Çürüyor son nefes gibi yaklaşınca gırtladıma bir diken.

Yas deyince çok tuhaf
Koynumla öldürdüğüm akrepler geliyor aklınıza.

Eski bir taş ustasına benzetiyorum gözlerimi meraktan
Korkumun kollarıma kadar uzattığı ustalığa bakarak
Görüyorum gerçeğim aynada bir siluet kadar belirgin değil
Kir değil kibir değil boşuna heybetleniyorum.

O çocuk var ya o çocuk! Gerçeği elbet delirtecek
Boynunu bıçağına gerdirirken son kurban.

Çünkü sadece çocukları ve toprağı yumuşatır bir yağmur
Çünkü akıldır insanın çıldırmaya müsait tek uzvu
Ve sadece bandıra bandıra yazmanın
Kana susamışlığıyla bir kancık
Okşar köhnemiş dünyanın göbeğini şehvetle.

Bunları bir bir akılda tutuyorum
Fotoğraflarını koyuyorum giyotine ters gibi.

Bırak dağınık kalsın her şey yerinde güzel
Dolaşsın rüzgârda buruşmuş bir yaprak gibi hovarda sevinçlerin
Varsın kaybettiğin söylensin parmaklarına bakılarak
Buna kim ihanet edebilir.

(*Karağöz, 24*)

Yeprem Türk (1980)

İlahi

Allah ilahiyi neden sever
Diye kimse düşünmemiştir
Allah ve kul aynı mısradadır
Çünkü sarmaş dolaş olmuştur

Her ilahi okumada
Kul havuz olmak istemiştir
Çünkü Allah ile her karşılaşma
İçimize şıpır şıpır su doldurmuştur

Allah'ım
Kim ne zaman bir ilahi yazsa
İyi bilirim yıkılmıştır
Nurun tosunlar gibi koşup
Tam kalbine toslamıştır

(Şairin 2013'te 7edi İklim Yayınları'ndan çıkan "Önemli Olan" adlı kitabından.)

Taner Cindoruk (1981)

Gürültü

çıplak ayakların gürültüsü bu
kuşların dağılırken çıkardığı gürültü
bir dükkânın sonsuza kapanan gürültüsü
yalnızlık bir kış gürültüsü

ama hepsinde uyku var

limanda bekleyen bir alışkanlığın gürültüsü
idare lambalarının sırayla yorulduğu
bir elin bir sevgiliye dokunduğu gürültü
bir sarhoşun kendine sorduğu

hepsinde bir unutkanlık var

bir dağ kasabası bilir oysa
uzağın neden bunca bakmak olduğunu

seni öpmüştüğüm bunca beyazlıktan
bunca metal içinde sana doğruluşum;
çiçeklerin gücü kadar dünya
yanan her şey gürültü...

aşkı da adaleti de gürültülü zamanın
bundandır uçurumun zaferi

(Kurşun Kalem, 21)

Müesser Yeniay (1983)

Alsam Kendimi Dünyadan

Geceler, yokluğa girmek için var
açık kalan bir kapı gibi
 bedenim

hiçliğe

sana demek istediklerim var
 bir kuyuyum derin

bakarken sana

bir bir alevler var
 seni kaldırdığımda
 aklımdan

yeryüzü böyle işte
insanların ağzında sözcükler
sözcüklerin içinde
yalnızlıklar var

soğuk bir düşünüm
alsam kendimi dünyadan
-alsam-
nereye koymalıyım

(*Şiirden*, 19)

Özenç Esen (1983)

Prova

Olrıc;

gök soyundu kuş tüyü yatağında,
aşk kendine dökülüverdi ansızın
garip samimi bilekleri ince kara
bulutlarla yeknesak gözleri müthiş pandora

efendimiz efendimiz
yenilerek teslim olmayalım şimdi
kendini kandırma durağında
ne kadar dikileceğiz böyle ilençli
ve bungun
aşk dediğın talimidir intiharın
gez göz arpacık ve kan biraz da

oblomov;

kirli bir yutkunma bu,
zafer takları da dikilmeyecek adına
tozlandıkça kanayan gözleriyle
dur orda
tüm sevmeler ayrılığa çıkar Olric!
ve her zaman senden güzeli olacaktır
çocukluğunun aynasında

bay C ;

kaba yanlarımı yoklayıp duruyor hayat
olanca dışındayım yalnızlığın bile oysa
garip bir tetikçiyim ve dönüp duruyorum
kendi topuğuma
ah oblomov ah!
o varsıl tutamağını çat alnıma

Zebercet;

ince belliymiş aşk
dudak izi de kalıyormuş tene dokununca
hem şizoid bir fallusum ben
kediler oteller havlular eskittim
adım saklı acımda
konuşsana C
kendine kıydığın yerden nasıl görünür ki dünya?

Okuyucuya:

Yapılan yoklamada, 'Yabancı',ve 'Raif Efendi'nin toplantıya
iştirak etmediği, Bay K'nın ise süren davası sebebiyle toplantıya
katılmadığı tespit edilmiştir.

(*Nisan 2011*)

(*Akatalpa, 160*)

Duygu Kankaytsın (1987)

Durum

gıcırdatarak gök merdivenini
soyunuruz yavaştan derin uykuya
bir yandan dökülür bardağa zaman
kimsesizlerin çatlağı şimdi yeryüzü

herkes bir boşluktu, irin dolu
çekip gitmek için kalkmak üzere
ne duyulur artık gök gürültüsünden başka
çok uzakta bekleyen yağmur
içimiz kendince bir dans
dışımız maske

(*Aşkın (E) Hali*, 32)

Emrah Tahiroğlu (1987)

Katlanmaya Sabret

lacivert salıncak ve magna carta
hepimiz çoğalan bir Őeylerin farkında
artan yaşlı nüfus yatsı bitti mi dağılıyor
Allah tüm olup bitenlerin farkında
yavaşça sallamaktadır çocuğunu baba
çocuk hasta olmanın farkında
babasını traşsız görmenin
çeketsiz kazaksız onu dağınık biraz
cılız bir türkçeyle görmenin farkında
zinciri kavrayınca tiner kokardı nefesi
bitkin düşerdi duvarları boğazlamaktan
parmaklarında cinayet lekeleri
yaz kış yangın merdiveni aç karnına
yutunca bastırıyor tansiyonu oh ne ala
çocuk bunun da farkında
kolunu omuzlarına atacağı günü
hayalini dahi kuracağı günü

gayetle unutmuştur bunu çocuk
işçi babaların omuzları olmaz çünkü
o hepimizin görüp inandığı neşter
devrilmesi güç dediğimiz köprü
susmaktan öyle bir hale geliyor ki
yıkım emri verilmiş bir devlet gibi
sarsılıp dağılıyor göz göre göre
başkan bilip bilmezliğin farkında
başta baş tabip olmak üzere
kafasına serum şişesi bağlanmış
beyaz giyen adamlar ve kadınlar
arkasından paslaşma üzerine kurulu
sıkıcı bir iş hayatı güden
sayın ve çok sevgili devlet çalışanları
işte bunlar henüz küçükken salıncaklarda
hiç ara vermeden sallanmış olmalılar ki
nedense sallantının verdiği sarhoşlukla
konunca sabit bir yumuşaklığa
geleni sallıyor gideni sallıyor
gideni sallıyor geleni sallıyor
kısacası kimse kimseyi sallamıyor

bugünlük kahhar olan Allah'ın adıyla
hepatit-â diyorlar bir de takma kafana
görevliler tüm olup bitenlerin farkında
büyük şehir omuzlarına almadı diye
sakın miras kavgasına düşeyim deme
elbet herkes gibi senin de omuzlarda
taşınacak bir günün olacak nasıl olsa
sen sallanmana bak şimdi çocuk
eğlenmene büyümene bak
hem ifade gücün bir evin avlusu kadar
varlığın ne geniş bir yörünge
ekmeği dengede tutabilmek için
nasıl da sağ bileğini feda etmiştin
haçlı ordularına karşı durarak
daha o günden belliymiş
boyu ölçülemez kucağını
çakılıp nereye doğru açabileceğin
yenir yutulur sözlerin vardı henüz
seçim konvoyları geçerken önünden
koşar aşırıydın düşmek bilmeden
sarı siyasi partilerin bayraklarını
ders kitaplarını kaplardın onlarla
bu kıtlık zamanlarında
dayak yeme pahasına da olsa

iŖe yarar olmak ne manidar
çünkü “her Ŗey naylondandı o kadar”

yalan söylemek tedavülden kalktı diyorlar
nihayet ihtilal ve darbe kelimeleri
gündeme gelmeyecekmiş ilelebet
aradaki buzların erimesine yetecekmiş
bir türkün bir kürde göz kırpması
veyahut bir ırkın bir ırka göz
öyleyse içinde,
tarihi kalıntılar gezdiren bir baba
insanların içine karışmanın yolunu
bir gün herkes gibi kavrayacakken
bunca yıldır suda bekletilen bir yasa
çık gelip neyini değiştirebilir
ki değişsin, razıyız sancılı olacaksa da
sonuçta biz, yani ben tahiroğlu
hicaz tren istasyonunun eski ve yeni hatırası
sınır dıŖı edilmek nedir bizzat yaŖadım
afiyetle sindirdim koca bir kovulmayı

geride bıraktıklarım en az benim kadar aynı
en az benim kadar tanıyordur çıplağımı
doğrusu içim buruktur o beldeye
şimdi ise buradayım, kendi ÷lkemde
dilerim buzların erimesini fırsat bilip
küresel ısınmaya dönüştürecek
insanları
bir gün olsun görmeden yaşayabilmek
ama o güne kadar kim kalır
bilemedin akşam olur
güpegündüz biri ölür
salıncak mı elbet durur
çocuk iner durmaz büyür
polis koşar baka kalır
herkes bunun farkında
yalnız Allah tüm olan bitenin.

(Aşkar, 26)

Serap Aslı Araklı (1987)

Kış ve Poetika

kederdir her ömrün üçte biri, gençliğe anestezi denir
odaları kutsama sevap da günah da geceleri işlenir

kâlû belâ'dan beri anne kalp baba darp cümlesidir ya!
hele bir kar yağsın da gör evleri üşüten pencerelerdir

sakın ha! isteme benden daha fazla safran ve gözyaşı
unutma ki kar içinde yanan kar içimizi ısıtan candır

ey dünya! 13 aralık dahil tüm aralıklarından geçtim senin
âh, kerem çöküğü bu dünya şi'r-i kadim ikimizin iyiliğidir!

değil ocak ayı bu kış da biter efsunlu sularımı kafana dik –
aşk Allah'ın nabzı, öldüm!/lerim belki de ölmediklerimizdir

Allah mı dedim! benim yanak senin alın çukurunda O var
cüzdan ve alyans aptalları kandırır ancak, her nikâh kandır

âh dünya! evcilik-evlilik gül ve paranoya işte alıştım sana
içimde yükselen her merdiveni çık sevgili düşmek benimdir

II

perdeleri çek uzun uzun konuşalım bu kış ey sevgili
elhan-ı şita bir cenab'ı kış unutsa bahar hatırlar ey sevgili

karda yürür güneşe ray döşer ya çocuklar kalbim ray işte
babamdan öğrendiğim türküleri sen mırıldan ey sevgili

kan acıyı acı kanı ayartır budur belki de aşkın poetikası
dünya saatinde elma kes elinle kalbimi dinle ey sevgili

ocak pavese şubat rilke mart mallarmé ya, içime eğil
bu kış kıssalar anlatıp uzun şiirler yazmalıyım ey sevgili

“ilk nefeste yarılanır cıgaram” dese ahmed arif, bahar gelse
bardakta bekleyen su dahil her suda taş sektirsek ey sevgili

bugün pazar! gel, damat tıraşı ol ve bana acımı hatırlat
ensede biriken kan kalbin replik lekeleri bazen ey sevgili

say ki hiç roman yazmadım, üç adım var üçü de derin kesik
şiir anı arası bir şey adım, sakla beni defterlere ey sevgili!

Çamlıca, 13 Ocak 2013

(Akatalpa, 159)

Onur Bayrak (1988)

Fiyasko

yirmi beşinci yaşıma

nasıl başlar bir bıkmışın sabahı
peşi sıra sürüklenir yenilmiş gövdesinin
içi kan ve keder, dışı alışkanlıklarla dolu
duracak yeri yoktur kalbindeki günahla
kimse tamir edemez kırgın çocukluğunu
“allah’ım bitsin” der, bu acı soruşturma

yaşanmamış günlerin donuk mutsuzlukları
hep bir müzik olarak büyür kalır içinde
suratını asarak örtemez ki kendini
neresinde durmakta bu yanlış anlaşılmanın
zayıflıktan bin pişman birikiyor suçları
akşam eve dönerken kimden af dileyecek

kalbi ağır yaralı aklı forsa edilmiş
sade kendi mi mağlup, herkes nereye gitmiş
fırsat verilecek mi açık konuşmak için
düşünülmeden bir şey herkes onu dinlese
son bir söz bulmalı iz bırakmak istiyor
gecenin o yerinde titrek anlam sönmeden

(Dergâh, 283)

Hünkâr Karaca (1989)

Ayşe

“Kazak ören anneler” ...

Ne zaman değişti ise bize olanlar o zaman oldu Ayşe.

Menekşe yetiştirmeyen bir nesilden şefkat beklemek...

“Beklemek” Ayşe...

Bu akşam, “bir bahar akşamı” kazak nasıl örülür öğrenmeli

ve toprağa saklamalı bir “meyve çekirdeği”ni “Ayşe” ...

(7edi İklim, 285)

Dursun Göksu (1990)

Af Edebiyatı

Ölmeden toprağa girmek çok dayanılmaz
Affedilmemek Hayber Kalesi'nin kapısından ağır
İstanbul çok uzak, Ankara çok kapalı
Beni bir kere sevmemiştin bu çok bir şey.
Türkiye'de kaç halk var? Çok zalimce bir soru
Bütün okullar duvarlar içine yapılır çok doğru
Televizyondan mevlid dinlemek çok hüznü
Bütün resmi bayramlara katıldım çok düzenli
Bazı şeyler çok temiz, bazı şeyler çok kirli

Dördüncü derste Büşra'nın Serhat'ın yanına geçmesi çok kederli
Bütün küçük kızlar başka küçük kızlarla oturur çok neşeli
Cuma gününde başa bela gelmez diye bir şey
Ama Büşra Serhat'ın yanına geçti
Herkesin cumartesi kendine, herkesin dini gibi
İsteyene; rezerve günah günleri, günah keçileri, bütün tatillerde
günah

Bazı türbelerin önleri çok kalabalık
Esenyurt'tan gelen halkı Eyüp tanıyor mesela
Bir kez biz de gitmiştik
Parmağım kanamıştı, fatihaya yetişememiştim
Rükûya yetişmenin bir rekât sayıldığını tartıştık çok banal
Ne kadar tartışsak Büşra en arka sırada çok mahzun
Eskiden ağlasa ne oldu derdim
Bana ne olduğunu söylerdi, şimdi çok mahcup
OHAL'de her şey çok mubah, çok rezil
Doğu görevi çok zorunlu
Kışlar çok soğuk, ama çok uzak da değil
Bartın çok Türkiye, Yozgat nedense talihsiz bilinir.
Bir sürü kor kurşun arasına bunca şeyi sıkıştırmak
Telefonla konuşurken çok ukala olmak
Arada bazen atıflar, alaylar, bir yazarın mesela sadece adını
söyleyerek konuşmak
Ezbere en az elli modern şair isim saymak
Bu şiirin aynını Osman Konuk da yazmıştı çok ironik

Büşra Serhat'la oturmaktan kim demiş rahatsız; ama ağlıyordu
Bir teneffüs geçti her şeyin üzerinden çok hızlı
Şimdi alışmış olmalı. Bir sayfa F bile yazdı hatta defterine
Esenyurt'tan gelen halk çoktan duasını yaptı
Biz gülüyorduk. Çocuklar buna karşı çok tepkisiz
Bakıyorum, arada bir halinden bile çok memnun
Kalemtraşsız olmak çok yalnız, kalemsiz olmak çok fakir
Bitti mi diye sordum da topluca evet dediler
Çünkü hep beraber hayır denmez çok anarşist
Biri hayır derse, öğretmen kızar, telefon kapanır, zil çalar
Zil çalmamalı, zil çalmamalı, zil çalmamalı
Öğretmenler odası çok cehennem, bütün ziller çok unutmak

Sonra gene derse girdim Hayber Kalesi'nden daha ağır bir iman
sorgusu Büşra Herkes herkesi affetti çok seviyeli
Bakalım Büşra da hem affedecek mi?

(Aşkar, 28)

Hatice ay (1990)

Sosyolojik Abla

merhaba sosyolojik abla hoş geldiniz
meğer ilham kaynağıymışsınız ne biliriz

konusuyorsunuz evet kırk bir kere maşallah
oğütler veriyorsunuz hepsine eyvallah
yalnız ayna karşısında fazla oyalandınız
ne o yoksa yetersiz mi kaldı pudranız
bir gözleriniz var ki mübarek pek güzel
sürün iyice üzerine kalem ve rimel
şimdi etrafa iri iri bakınız
çün daracıktı evvelki bakışınız

yahu sizin kuzen ateist olmuş üzıldüm
on dört asırlık kıyafetimi giydim gülündüm
babaanneye benziyormuşum iyi iyi ne güzel
babaanneniz sizi gözlerinizden öper

sizi orada bir an unuttuk ayıp ettik
sosyolojik ablam buyurun zamandan kayıp ettik
başınızda bir yükseklik peyda olmuş hayırdır
balon mudur mübarek yoksa - anlaşılmazdır-
ne diye zahmete girdiniz de doladınız boynunuza
kesiverin püskülünü hiç olmazsa

anladım artık adınız değil gerici -ya ne-
sosyolojik ablam buyurun sahne

ben de ne biçim şairim neler anlatıyorum baksanıza
aşk mı anlatmalıydım -oysa- dokunmalıydım ruhunuza

(7edi İklim, 287)

Ayktut Nasip Kelebek (1991)

Sömeſtr

Kalabalıktan kaçtım yalnızlığa ah
yeter bana ſahdamarımdan yakın Allah

yaſamıyoruz ama öleceğiz hepimiz
hayat yalan da biz gerçek miyiz

aſk Kabataſ iskelesinden kalkan vapurdu
ona yetiſebilirdim ama akbilim boſtu

mesafeler yağmur gibi akıp gitsin sevgilim
sen Üsküdar da ağla ben Beyoğlunda gözyaſımı sileyim

beremi Bana Hayran Olsana'da çıkarmıſtım ama
kış geldi bu ſiirde yeniden takıyorum başıma

tatil bitince okullar başlamasın sen başla Gonca
çiçek aç kollarımda Allah kar gibi gökten yağınca

“sen dünyaya doğmuşsun ben ahrete” diyemem elbet
senden başka devlet yok benden başka millet

ey Batı, ruhumu kuşatabileceğini sanma
denizaltılarında inemezsin bilinçaltıma

güneşin altında yeni şeyler var baylar
bugün doğanlar mesela çıkıp gelen yar

(Şairin 2013'te yayımlanan kitabı “Bana Hayran Olsana”dan.)

Selim Sina Berk (1991)

Bütün Yağmur Dualarına: Âmin

oooooooooooooooooooooooooooo

Yağmur beton şehir istanbulda
tohumları doyurmuyor belki ama
Ekmek olup konuyor
şemsiye satan
Çocukların sofralarına

şimdi bu çocuklar.....
yürümeğe başlasalar.....
taa burdan Allaha kadar.....
arada trafik lambalarında... ..
ön camlarını silerler kaderin.....
Vicdan anlamak içindir.....
Sevgi Sadık bir huy.....
Allahım

bu dünya nasıl bir çukur.....
anlaşılan Çocukların yolları.....
yetmiş yedi tepeli şehirde.....
sarıgazi pendik sultanbeylinde....
hep yokuştur.....

dalsam şimdi uykuya
kim bilir kaç kulaç derindedir
rüyalarımın altındaki ana kara
biliyorum
benim çocukluğum da Ora'da
babamın attığı bir tokat mesela
yahut macun, horoz şekeri ya da
benim rüyalarım hep nostalgiktir
çünkü: "yaşamıyor gibi yaşıyorum"
Çocuklarla ben: istanbulda...
yaz geldi sonbahar bekler şimdi
yağmur çocuklar ve ben bir de
oooooooooooooooooooooooooooo

(Dil ve Edebiyat, 55)

Abdullah İlhan (1992)

Paparazzi

Flaş flaş flaş!

Abdullah İlhan İstiklal Caddesinde ruhuyla el ele yakalandı

Ötelerden gelen bilgiye göre

Hüseyin Ağa Camii'ne önce ruhu sonra da bedeni girdi

Ruh eşini aramıştı yıllar evvel burda Necip Fazıl

Yerde ararken gökte bulmuştu kendini

Sevgili izleyici.

Ah garip Hüseyin Ağa ibadet tadilatı

Oysa kafeler mağazalar günde beşbinbeş vakit

Ticarete durmakta.

İnsan ticareti yok sınırda mınırda

Lütfen bakınız diskoteklere barlara

Kaslar ve bacaklar ve ve ve'ler

Pazarlanıyor insanlar meydanlarda yok pahasına

Safları sıkı tutun sızmasın aranızda duygular

Kıyama durun bağlayın ellerinizi arzulu gövdelerinize

Kaçamasın ruhunuz hapsolsün ortamlara

Heyy yakışıklılar saçları jöleliler
Kışkırtıcı kokulular saçları fönlüler
Haydi sürtünsün bedenleriniz ateş alsın tenler

Etrafın müşrik avm'lerle çevrili
Karşı komşun sarhoş ruhlarla sallanan bir bina
Aa arkadaşım paşam Hüseyin Aşam
Nasıl acıyoruz sen öyle yarabantlarıyla dururken

Ruha düşen son dakika: İlham geldi Abdullah İlhan'a.

(Dil ve Edebiyat, 55)

Salih Turcan (1995)

Düşengeç

Sarıyer'in sokaklarında yürüyordu. Sessiz ben
Sessiz benin aklında yalnız sen.
Saydam sabrımı ortalarda geçirip
Suçsuzluğun içinde bedeni çiğnenmiş benden bir beden

Mısralarımın arasında, beni değil seni arıyor. Bir teselli
5000 bilinmeyenli denkleme yalnızlığını soruyor temelli
Tek heyecanlı hareketi bu***Ve tek bir tek
Aklında senden bir büst. Yapacakları başından belli

(Dil ve Edebiyat, 56)

Turgay Demirel (1995)

Harfler Genzime Kaçtı

Şehrin üstüne gök gibi gerilmiş gözlerin
Yağmur zannediyorlar gözyaşlarını sevgilimin
Oysaki her bulutun her damlası benim
Herkes sokakta orada burada şurada
Bense uyanıyorum boş bir sayfanın koinunda

İçime kurdular İstiklâl mahkemesini
Yetiş sevgili bu şiire asacaklar beni
Cennete gönderdiler mısra dalında sallanan bedeni

Dokun üşüyen ellerinle kutuplarda sanayim kendimi
Ya sen çık ya da çıkar benden kendimi
En iyisi rahat bırak beni mezarımda
Harfler şimdiden başladı üstümü kapatmaya

(Dil ve Edebiyat, 50)

Ferhat Toka

Sarı Çiçeğe Soramadım

Sarı çiçeğe soramadım
Solmuştu.
Aşk ile muhabbet etmek istedim. Edemedim
Çünkü artık yoktu.
Trafik levhaları beni yanılsın ki
Tat vermiyordu yaşamak.
Acının baston kullandığı günleri gördüm.
Utanmıştım.
Utanmıştım. Çünkü siyahların saat satma uğraşını
Görmezden geliyordum.
Kaçan bir gol kadar üzüleliyordum.
Tanınmış bir şair olamamak kadar koymuştu
Şiirlerimin verdiği tatlar.
Küsmüşüm.
Küsmüşüm. Çünkü küskünlerin cazibesi
Popülerlerin neşesinden üstündü
Çocuğunu şiir okuyarak dünyaya getiren annenin
Bir ilki gerçekleştirdiğini söylüyordum.
Oralı olmadı.

Oralı olmadı. Çünkü acıdan bayılmıştı.
Annelerin acıları dünyadaki zebanilerdir
Tekrar san çiçeğe koştum.
Bu sefer yoktu. Ben de toprağa gözyaşı döktüm.

(Yordam, 17)

Fikret Örüü

Öne Mi Geriye Mi?

Her kim ki bir ırmağı
Köprüsüz geçmiş ise
Bir adım öne çıksın
Bir dağı tepe edip
Aşmış olanlar öne

Üç adım geriye gitsin
Gönlü yoksul olanlar
Daha geriye gitsin
Daha yoksul edenler

Sadece kendi adına
Kazanılan sevaplar
Beş adım geriye düşsün
Ötekinin lehine
İşlenen tüm günahlar
On adım öne

Her kim içindeki çölü
Başkasıyla geçmişse
Her kim içindeki gölü
İçmişse başkasıyla

Yeşermeler öne çıksın
Kurumalar geriye
Geriye düşün "ben"ler
"Sen"ler az daha öne

Vücut bir emanettir
Ruhsuz vücut ne diye
Senin vücudun benim
Benim ruhum nereye

(Sincan İstasyonu, 64)

Sadık Altan

Uçurumda Kesik İp

birileri gidince güneş boşlukları doldurur
ellerini ayırırsın bir nehir gibi iki yana
önemini kaybeder sonra ikinci yarı
aynı saatte anlaşır bütün çiçekler, düşmek için toprağa

üşürsün giderken, bu şiiri al sırtına
arayı kapatmak için koşar belki ardından günler
yere bakınca görürsün yüzünü aynaya değil
bir fırtına kopar hayata bağlandığın ipten

içime çarpıp yağmur bırakıyor şimdi bulutlar
zor günleri de alıp başka bir semte taşındı artık hayat...

(İtibar, 26)

Umut Ünalın

Sağır Zaman Düşleri

*yedinci düş:
şaşkın tohum*

1.

kendi kokusuna eğildi çiçek; renginden yonttular beni.
eşyanın yarasıydım, benden bana bir yolculuktan eskimek
gide gide bir sorunun közü kaldı belleğimde:
durmadan doğuya gitmekten başka nedir batı
ya da batıyı her terk ettiğin doğu mu adı

orada silindim köpüğün hafızasından, ışığı dokuduğumla
kaldım

tuttu beni tül edindi kendine toprağın uykusu, derindi
düştüğüm kuyu, kovulduğum bahçenin ardı kargış
ad verdiler bana, iki ırmağın arasına kara'landım.

2.

yükselen sulardan sonraydı, içimdeki çatlak
şaşkın bir tohum duygusuydu, bizi dillere bölen
toz ve külüm artık, hiçliğe sunağım hatırın kapısında
dönüp ardıma bakarsam tuz kesilirim

soy dediğin iki üvey yalnızlıktı benden türeyen
biri çöle kum oldu biri denize
akmaktan bıktı kum, zaman dindi

saydam bir boşluk kaldı üstümüze.

(Sözcükler, 41)

Yağız Gönüleri

İniş İzni

Biraz komik yaz diyorlar, gülüyorum
Bana bunları yazdırana söyleyin,
Yapraklar sararır, kimse utanmazdır
Bir dilsiz, ana dillere kayıtsızdır.

Müzik şiir yazdırmaz, şiir zaten müziktir
Dinliyorum bunu yazarken kendimi
İnsan gibi davranıyorum kelimelere
Sabah ezanını, çok iyi dinle.

Esas duruştayım boş bir asansörde
Kaçınıcı kattır bu, topraktan uzaklaştığım
Çiçek ekiyorum avizeye, bak bu komik
Patronun köpeğinin ağzında altın kemik.

İniş izni istiyorum kuleden, böyle
Sürekli tekrarlanan bir anons dünya
Gerçekten ölmek gibidir aşk, aniden biter
Toprağa verilir, herkes evine döner.

(İtibar, 26)

**MEDENİYETİMİZİN DİLİNDEN
ÇEVİRİLER**

Nizar Kabbânî

(1923-1998, Suriye)

Amerika'da Ben Kimim?

1

Denizi geçip geliyorum kıyınıza
Elli yıldan beri yitirdiğim
Sevgi yüzüğünü aramağa.
Elli yıldan beri yitirdiğim
Belkıs'ın saçını aramağa.
İçimi kemiren bir soru var
Ben kimim Amerika'da?
Kimim ben..
Bilgisayarlar, robotlar
Yapay kalpler ve Madonna müziği çağında?
Ben kimim bu çağda?
Doktor muayenelerinde yapıyorlar aşkı
Tüplerde aşk..
Tüplerde tür..
Devrimler de.. kontrol düzenleri de
Tüplerin boşluğundan geliyorlar iktidara..
Aşkın şairi ne şarkısı söyleyecek burada?

2

Ey Lübnan'daki güzel zamanın yoldaşları
Beyrut'un denizinden size kuşlar, sedefler,
Kekikli börekler yüklenip geldim
Bir sevdanın kapanmayan yarasını yüklenip geldim..
Ne bir yurdu var şiirim ne bir rotası
Amerika'da okuyorum onu.
Çin'de, Hind'de, Sind'de okuyorum,
Himalaya dağlarının tepesinde..
Paris'de sunuyorum onu
Şam'da, Mısır'da ve Zahle'de
Asmalarla Meycena şarkıları arasında.
Kâğıtlarımı, kalemlerimi ve hüznlerimi
Sırtımda taşıyor
Harflerimle şehirler yapıyorum.
Ülkemin güneşine el koydukları zaman
Şiirimle bir vatan kuracağım.

3

Ey denizin ötesindeki dostlarım
Şiire ayıracak vaktiniz var mı?
Âşık bir kulak var mı beni dinleyecek?
Mütenebbî'nin büyüklüğüne dair bir haber var mı sizde?
Mütenebbî'nin gururuna
Mütenebbî'nin tutkusuna dair..
O büyük azametli sultanı unuttunuz mu yoksa?
Allah rahmet etsin Arapça söze
Ne biz ona benziyoruz artık
Ne o bizi andırıyor..

4

Efendiler, istifa etmiş durumdayım
Çılgılığımdan, çıngarımdan, çılgınlığımdan
Ağzımdan da ayrılmışım,
Gözlerimin renginden de.
Artık inanıyorum ki şiir, Arap divanı
İnsanların belleğinden şiiri silmek üzere
Resimlenmiş olarak yayımlanınca
Nesi kalacak ki Arabın geriye?

5

Bugünün Arapları
Yitirdiler ana dillerini..
Kılıcı Kurtuba'da kaybettiler
At kişnemelerini Gırnata'da
Bizi yitirdiler hepten
Vatanı yitirdiler..

6

Bugünün Arapları
Barış kırıntıları topluyorlar.
Ülke kırıntıları.
Onur kırıntıları.
Korkuya uyuyorlar..
Korkuyla uyuşuyorlar..
Denetim örgütleri ne etsin bize?..

7

Ben kimim Amerika'da?
Çimentonun içinde gagasıyla yuva oyan bir kuş
Pencere peşinde koşan bir bulut
Annesinin memesini arayan bir oğlan...

8

Ben kimim Amerika'da?
Taştan doğan bir gül.
Kökünden ayrışan bir dil.
Hiçbir kabilenin bir gün olsun
Tanımadığı bir adam!

9

Ben kimim Amerika'da?
Sayılar kalabalığı içinde yiten bir sayı
Gökdelenler tanır mı beni?
Annemi kim bilir burada?
Babam kimdi, kim bilir burada?
Belleğimi aşurdılar benim
Sevgililerimin isimlerini
Güzelim düşlerimi
Özgürlüğümü aşurdılar, fırçamı, renklerimi
Çocukluk oyunlarımı..
Çocukluğu çalınan o şair kim?

10

Dogmanın dışındayım ben hep.
Hep dışındayım ben derimin, kemiğimin
ve damarlarımın.
Değişimin efendisiyim ben, patlamanın
Kışkırtmanın.. sapmanın
Gurbetin ve sürgünün efendisiyim ben.
Şiirle paramparça ettim ben
Hülâgû'nun yasalarını
Hülâgû'nun heykellerini
Hülâgû'nun zincirlerini..
Ödedim bedeli neyse..

11.

Ben kimim Amerikada?
Hangi toprakta, hangi yerde, hangi zamanda kimim ben?
İşyanın efendisi Ebu Cehil'in yüzüne karşı
Ebu Cehil oğullarının
Ebu Cehil torunlarının..
Peki neden şiir okuyorum size?
Niçin ateş düşürüyorum kürsüye?
Amerika sürgün yeriniz sizin
Benim sürgünümse şiirim...

12

Tuz şehirlerinden geliyorum size.
Bir soru var içimi yakan.
Tarihimizde olup biten nedir?
Arkamda balığı yutan bir balık var.
Arkamda ağacı yiyen bir ağaç var.
Arkamda Tağlib'i kınayan bir Mudar.
Arkamda Ömer'i boğazlıyor Hâlid.
Yabancı bir kılıçla öldürülmedik biz
Birbirimizi öldürdük kurtlar gibi..

Türkçeye Kazandıran:
İbrahim Demirci (Mahalle Mektebi, 9)

Ahmed-i Şamlu

(1925-2000, İran)

Randevu

Bedeninin sınırları ötesinde seviyorum seni.

Aynalar, arzulu yarasaları bana ver
aydınlığı ve şarabı
yüce gökyüzünü, köprünün geniş yayını
kuşları, gökkuşağını bana ver
ve son nağmeyi
tekrar tekrar çaldığın makamda.

Bedenimin sınırları ötesinde
seviyorum seni.

O uzaklarda
hani bedenlerin görevinin son bulduğu
alevlerin, coşkuların, arzuların
tümüyle
söndüğü yerde;
ve her mananın lafız kalıbını terkettiği yerde

tıpkı ruhun
son yolculuğunda bedeni
son akbabaların hücumuna terkettiği yerde.
Aşkın ötesinde
seviyorum seni;
makamların, renklerin ötesinde.

Bedenlerimizin ötesinde
görüşme randevusu ver bana.

Türkçeye Kazandıran:
Prof. Dr. Mehmet Kanar (Karabatak, 10)

Ahmed-i Şamlu | *Sizin İçin, Aşkınız İçin*

Ahmed-i Şamlu

(1925-2000, İran)

Sizin İçin, Aşkınız İçin

Aşkınız hayattır sizin
Hışmınız ölüm

Göklerin mateminde
yıldızların ümidini
ışıklandıransınız siz

Seneleri, asırları
var edensiniz siz
Ve doğuransınız
dar ağaçlarına
hikâyeleri yazılmış yiğitleri
Ve beslersiniz
gelecek şanlı tarihi
içinizde umutla
Ve büyütürsünüz fethi
mağlup rahminizde siz
Gönüllerin üşüten karanlığında
aşkın parlak yıldızısınız siz
Siz, yanmış dudakların külünde
yakansınız, busenin kıvılcımını

*Türkçeye Kazandıran:
Yasemin Akkuş (Türk Dili, 737)*

Ferîdun-i Muşîrî

(1926-2000, İran)

Etkisiz Büyü

doldur maşrapayı,
çünkü bu alevli su,
uzun zamandır harap halime yol bulamıyor!

-ardı ardına boşalan- şu kadehler
kendi ağzıma döktüğüm ateş deryasıdır,
kasırğa çalıyor fakat su götürmüyor beni!

ben, şarabın yabani ve büyülü küheylanı,
kuruntu âleminin kıyısızlığına kadar gitmişim
sıcak düşüncelerin yıldız dolu ovasına kadar
hayatın ve ölümün tanınmadık sınırına kadar
koşar adım anıların bahçeli sokağına kadar,
hatıraların şehrine kadar...

artık şarap da
yatağımın başucundan başka yere götürmüyor!

haydi ey aşkın kartalı!
üçra sisli tepelerin doruğundan
uç ömrümün kederli ovasına
beni şarabın götürmediği yere götür...!
kartalın beni götürmediği o yıldızsızım!
yaşam yolunda,
bütün bu çaba, yakarış ve susuzluğa rağmen
"su... su..." diye gönülden inilti koparıyorsam da
artık hile de beni seraba taşıyor!
doldur maşrapayı...

Gülbank

seher çağının lacivert renkli saydamlığında,
tatlı uykularından uyanmadan önce,
kuş ya da balık;

ben evimin verandasında yorgun,
susuz bir yaralıya benzerim tam da:
uykunun kuruntu dolu çöllerinden canını kurtarmış,
gece devlerinin pençesinden bedenini dışarı çıkarmış,
yüzyıllarca ve yüzyıllarca uzak kalmış güneşten!

gözümün önünde gökyüzü mücevher yüklü bir deniz,
hayat bağışlayan şaraptan dopdolu,

kollarımı açıyorum, daha fazla açıyorum,
bir kadeh gibi gökyüzünü elime alıyorum,
ve bu som saydamlığı dikiyorum,
dikiyorum,
son damlasına kadar...!
aydınlıktan doymuş oluyorum!

ışık, şimdi ışık benim damarlarımda akmakta.
eğer bu çılgılığım bu evden sokağa ya da geçide kadar gitse
o zaman şöyle bağıırırdım:
“ey, siz uyumuşlar!
bu, uyanış çağıdır!”

Türkçeye Kazandıran:
Efe Murad (Düvar, 9)

Mahmud Derviş

(1942-2008, Filistin)

Endülüs Üzerinde Onbir Yıldız

I. Bu ülkedeki son akşamımızda

Bu ülkedeki son akşamımızda
Doğruyoruz günlerimizi genç ağaçlarımızdan,
sayıyoruz kaburgaları,
yanımızda götüreceğimiz,
ardımızda bırakacağımız... Bu son akşamda,
ne veda ettiğimiz herhangi bir şey, ne de nihayete erdirmek
için zaman var...

Her şey neyse öyle kalıyor, rüyalarımızı ve konuklarını
değiştiren bir yer burası.

Kayboluyor ansızın ironi melekemiz. Bu yer, şimdi binlerce toz
zerresini ağırlayacak...

Burada, son akşamımızda, bulutları kuşatan dağlara yakından
Bakıyoruz: Bir fetih... Ve bir karşı fetih,
Ve kapılarımızı açması için bu yeni zamana anahtarlar veren
bir eski zaman.

Böyle girer evlerimize fatihler, ve selis Muvaşşah şarabımızdan
içerler. Geceyiz, geceyarısında, ve
hiçbir atlı şafağı getirmeyecek yatsı

ezanı camiinden.
Çayımız yeşil ve sıcak; İç.
Fıstıklarımız taze; Ye.
Yataklarımız yeşil sedirden;
At kendini üzerlerine,
Bu uzun kuşatmayı müteakip, uzan rüyalarımızın kuştüyelerine.
Çarşaflarımız kolalı, mis kokular kapılarda hazır, ve
mebzul miktarda aynalar,
gir oralara, ve külliye çıkaralım biz. Yakında, tarihinizin köşe
bucacağını araştıracağız, uzak ülkelerden, bir zamanlar tarihimiz
olanı bulmak için. Ve nihayet soracağız kendimize:
Burada ya da orada, neredeydi Endülüs? Bu toprakta mıydı
yoksa bu şiirde mi?

II. Nasıl yazabilirim bulutların ötesine?

Nasıl yazabilirim halkımın vasiyetini bulutların ötesine, onlar
Zamanı evlerinde giysilerini çıkarır gibi terk ederken,
İnşa ettikleri her hisarı yıkıp sonra harabeler
Üstüne palmiye ağaçlarının yeniden bitmesine özlem içinde bir
çadır kurarken?

Halkım, halkıma ihanet eder tuz savaşlarında. Ama Granada
Altındandır, bademlerle dokunmuş ipek sözcüklerden, bir
udun

Telindeki gümüş gözyaşlarından. Granada, bildiğini okur.
Ne olmak isterse ona yakışır: İster geçmiş olana özlem ister
geçecek olana. Bir kırlangıcın kanadı
hafifçe dokunur bir kadının göğsüne, ve haykırır kadın:
“Granada benim gövdem”. Biri kaybetse bir ceylanı çayırdı,
Ve haykırır: “Granada benim ülkem”.

Ve, oralıyım ben... Öyleyse şarkı söyle, saka kuşu,
kaburgalarımın

Gökyüzü civarına bir merdiven inşa edene kadar.
Sevgilinin daracık sokağında mehtapla ölüme yükselen
şövalyelerin şarkısını söyle.

Bahçedeki kuşların bütün taşlardaki şarkısını söyle. Alev alev
yanan gecesine uzanan yolda beni tel tel kırıp dökene seni ne
kadar sevdiğimi söyle.
Söyle, senden sonra, kahve kokusunun nasıl da sabahı yok.
Dizlerine konan güvercinlerin ötüşünden ve adının
selis harflerine yuvalanan ruhumdan ayrılışımın şarkısını söyle.
Granada şarkı söylemektir, öyleyse söyle!

*Türkçeye Kazandıran:
Alphan Akgül (Granada, 3)*

Kayser-i Eminpur

(1959-2007, İran)

Kitaplar İnsan Gibidir

Kimi kitaplar sade giyinirler, kimisi tuhaf ve rengarenk.
Kimi kitaplar uyumamız için bize masal anlatır, kimisi de
uyanmamız için.
Kimi kitaplar tenbeldir. Kimisi çok uyur ve sürekli esneyip
dururlar.
Kimi kitaplar okulda birinci olur, ödül alırlar, kimisi sınıfta
kalır, kimisi bütünlemeye.
Kimisi kopya çeker, kimisi de hırsızlık yapar.
Kimi kitaplar anne babaya saygılıdır, kimisi anne babanın adını
dahi anmaz.
Kimi kitapların bütün varlığı başkalarındandır ve kimisi de
neyi var neyi yok başkalarına
dağdır.
Kimisi yoksul, kimisi de dilencilik yapar.
Kimi kitaplar geveze olur lakin söyleyecek sözü yoktur ve
kimisi sessiz sakindir lakin bir
dünya dolusu söyleyecek sözü
vardır gönlünde.

Kimi kitaplar hastadır, kimisinin ateşi çıkmıştır,
sayıklamaktadır.
Kimi kitapları hastaneye götürmeli, tedaviye, kimisini de
akıl hastanesine sevk etmeli.
Kimi kitaplar çocukça ve peltek konuşurlar kimisi de sadece
mırıldanır ve nasihat eder.
Kimi kitaplar ikizdir, bazen de dördüz. Kimisi doğum öncesi
ölür, kimisi de sonsuza dek
yaşar.
Kimi kitaplar siyah derilidir, kimisi sarı ya da kırmızı.
Kimi kitaplar deri rengi ile gururlanırlar ve başkalarıyla da
dalga geçerler.
Kimi kitaplar.

Adil Paylaşım

Ben senin oğlunla yaşıtım
Sen babamla yaşıtsın
Senin oğlun okula gidiyor ve çalışmıyor
Ben çalışıyorum ve okula gitmiyorum
Babamın ne işi var ne de evi,
Senin hem işin var hem evin hem de fabrikan;
Ben senin fabrikanda çalışıyorum.
Bu fabrikada her şey adilce paylaşılmıştır:
Kârı senin, dumanı benim.
Ben çalışıyorum, sen stokluyorsun.
Ben yüklüyorum, sen depoluyorsun.
Ben yoruluyorum, sen birikim yapıyorsun.
Ben senin fabrikanda çalışıyorum.
Burada aramızda hiçbir fark yoktur.
Ben çalışırken sen yoruluyorsun,
Ben yorulurken sen sahillere gidersin.
Ben hastalanınca sen yurtdışına gidersin tedaviye.
Ben senin fabrikanda çalışıyorum.

Ve burada bütün işler sırayladır.
Bir gün ben çalışıyorum, sen çalışmıyorsun.
Diğer gün sen çalışmıyorsun, ben çalışıyorum.
Ben senin fabrikanda çalışıyorum.
Senin fabrikan çok ama çok büyüktür.
Lakin ne kadar büyük de olsa senin fabrikan,
Allah'ın fabrikasından da büyük değil ya
Allah'ın fabrikasında bütün işler sırayladır,
Allah'ın fabrikasında her şey adilce paylaşılır,
Allah'ın fabrikasında herkes çalışır.
Allah'ın fabrikasında, hatta Allah bile çalışır.

*Farsçadan Türkçeye Kazandıran:
İsmail Söylemez (7edi İklim, 280-81)*

Enes Haliloviç

(1977-Sırbistan)

Prelüd

Çocuğunu doyurmak için uyandırıp emziren
bir anneyi gördüm.
Dedim ki, aç olsaydı uyumazdı.
O dedi ki,
Uyuyor, fakat açtır,
Çünkü memelerim şişti.
Bu dizeleri okuyan sen de
Kendi iradenle uyandırılmış değilsin.
Ne de ben kendim için yazıyorum bu dizeleri.

Kartaca

Hanibalı doğuran ülkeye gittim.
Sus şehrinde tuhaf isimli otelde kaldım.

Koridorun sonundaki iki asansörü hatırlıyorum,
O muhteşem bir mekanizmaymış tarih gibi, hayat gibi -
Biri gittiği zaman hemen öbürü geliyor.

Ve indiğimizde birileri biniyor.
Çok basit ve muhteşem.

*Sırçadan çeviren: Avdiya Salkovic, Türkçeye Kazandıran:
Metin Cengiz (Şiirden, 20)*

**YABANCI DİLLERDEN
ÇEVİRİLER**

Wallace Stevens

Bir Başka Ağlayan Kadın

Atıver mutsuzluğu
Acısı asla dinmeyecek
Mahzun kalbinden dışarı.

Zehir bu karanlıkta büyür.
Siyah çiçekleri yükselir
Kederli sularda.

Varlığın ihtişamlı nedeni,
Birikik hakikat muhayyiledir
Bu hayalî dünyada.

Bırakır seni
Fantezi hamlesi olmayanla birlikte,
Ve delip geçer bir ölüm seni

Dövmeler

Örümcek gibidir ıfık.
Yürür suyun üstünde,
Kar tanelerinin köşelerinde,
Gözkapaklarının altında.
Ve ağlarını örer orada
İki ağ.

Gözlerinin ağları
Bağlanmış
Tenine ve kemiklerine
Dallara, otlara bağlanır gibi.

Gözlerinin ince ipleri
Suyun üstünde
Ve kar tanelerinin köşelerinde.

*İngilizceden Türkçeye Kazandıran:
Ali Görkem Userin (İtibar, 27)*

Ezra Pound

(1885-1972, Amerika)

Mulberry Yolunun Türküsü

Yükseliyor güneş güneydoğu köşelerinden
Bakmak için Shin'in yüksek evleri üzerinden
Çünkü onların Rafu adlı bir kızları var
(Güzel kızları)
Kendisi için "Gazlı Bezle Peçelenmiş" diyen
Besler o ipekböceklerini dutla
Toplar onları şehrin güney duvarlarından
Yeşil sicimlerle eğriltir sepetini
Omuzluklarını yapar Katsura'nın dallarından
Toplar saçlarını başının sol tarafına

İncidendir onun küpeleri
Mor ipekten eteğinin
Astarı yeşil desenli aynı ipekten

Ve erkekler girdiklerinde Rafu'nun görüş menziline
Yüklerini bırakıp bıyıklarını burarlar

Pencerede Sabah

Bunlar tıkırdayan kahvaltı tabakları bodrum katındaki mutfaklarda
Çiğnenmiş sokak kenarları boyunca
Haberdarım ruhları rutubetlenmiş ev hizmetçilerinden
Karamsarlıktan kapı aralarında filizlenen
Sisin esmer dalgalarından beni saran
Sokak dibinde bükülmüş ekşi suratlardan
Yoldan gelip geçenlerin çamurlu yırtık eteklerinden
Bir gayesiz gülümseme sallanıyor havada
Ve kayboluyor gözden çatıların hizasında

*İngilizceden Türkçeye Kazandıran:
Hatice Çay (7edi İklim, 284)*

Georg Trakl

(1887-1914)

Terkedilmiş Odada

Pencereler ve rengârenk çiçek bahçeleri...
Bir yerlerden bir org sesi giriyor içeri.
Halıların üzerinde dans ediyor gölgeler,
Tuhaf, halka halka, deliler gibi.

Işıl ışıl dalgalanıyor çalılar
Ve titreşiyor bir sinek oymağı havada.
Uzakta, tırpanlar tarlaları biçiyor,
Bitmeyen bir şarkı mırıldanıyor yaşlı bir su.

Bu kimin soluğu, beni okşayan?
Kırlangıçlar akıl almaz işaretler çiziyor göğe.
Aşağıda, sınırsız yeşilde ağır ağır
Dağılıp gidiyor altın korular ülkesi.

Çiçek bahçelerinde dans ediyor alevler,
Sararmış halıların üzerinde, delicesine
Dönüp durmanın verdiği bir esrimeyle.
Biri kapı aralığından izliyor bütün bunları.

Günlük ağacı hoş kokusunu yayıyor; armut ağacı da.
Ve giderek kararıyor sürahi ve sandık.
Işıyan yıldızlara doğru yöneliyor usulca
Ateşler içinde yanan alın.

Türkçeye Kazandıran:
Cahit Koytak (Granada, 3)

Peter Huchell

(1903-1981, Almanya)

Ammonite

Tanrılardan ve onların ateşlerinden bıkkın,
yasalar olmaksızın yaşadım
Hennem vadisinin çukurunda.
Eski yoldaşlarım beni terk etti,
yerle göğün terazisi,
koçtan ibaret, küflü ayağımı sürüyerek
yıldızdan yıldıza topallayan, bir o vefalı çıktı.
Tütmeksizin ışıldayan
taştan boynuzlarının altında, geceleri uyudum,
her gün çömlek pişirdim,
gün batımı sırasında
kayaların yüzünde parçaladığım.
Görmedim sedirlerde
kedilerin alacakaranlığını, kuşların kalkışını,
kollarımın üzerinden akan
suyun görkemini
kovamın içindeki balçığı kardığımda.
Ölümün kokusu kör etti beni.

Türkçeye Kazandıran:
Mehmet Yıldırım (Hece, 202)

Pablo Neruda

(1904-1973, Şili)

Nâzım Hikmet geliyor

NÂZİM, hapislerden
çıkmuş,
bana gömleğini hediye etti
nakışları kızıl yıldızlarla işlenmiş
aynı şiirleri gibi.
Türk kanı ipliklerden
onun dizeleri,
efsanevi gerçeklerden
tarihi eğirmelerle, dimdik veya kıvrımlı,
kılıç veya gemici hançeri gibi,
onun yasaklı dizeleri
yaratılmış karşı koymak için
tüm gün ortası ışığının parlaklığı ile,
bugün onlar saklanmış silahlar gibi,
ayaklarımızın altında parlayarak,
aşılamaz karanlıklar ardında
kararmış gözlerdeki
kuyularda bekliyor
onun vatanında.

Hapishanelerinden çıkıp geldi
benim kardeşim olmak için
ve beraber yürüdük
karlı stepleri
ve yanmış geceyi
kendi ışığımızın parlaklığıyla.
İşte burda onun portresi
unutmamak için onun eşkalini:
O, barış yaylalarına dikilmiş
uzun
bir kule gibi
ve üstünde
iki pencere:
onun gözleri
Türkiye'nin ışığını yayan.

Biz gezginler
sağlam topraklar
ararız hep ayaklarımızın altına,
fatihler ve şairler tarafından
fethedilmiş topraklar
Moskova sokaklarında, ay dolunay
duvarları çiçeklendiriyor,
genç kızlar
aşk ile yücelttiğimiz,
aşık olduklarımız,
ve bahtiyarlık,
bizim tek komitamız,
tüm umudumuz bir kavga
ve hepsinden öte
paylaştığımız,
vatanlarımızda
oralarda bir damla ve bir damla daha,
damlalardan bir insan denizi,
onun dizeleri ve dizelerim benim.

Fakat
Nâzım'ın bahtiyarlığının ardında
gerçekler var,
onun gerçekleri kaya gibi
sanki yapıların temelleri.
Yıllar
sessiz ve zindanda geçen.
Yıllar ki
başaramamış
yemeyi, yutmayı, dişlemeyi
onun yağız gençliğini.
Anlatıyordu bana
on yıldan daha da fazla
bırakmışlar hep yanık
elektrik lambasının ışığını
bütün gece boyunca ve hâlâ bugün
unutuyormuş her gece
kapatmayı ışığını lambanın
özgür halinde bile.

Onun bahtiyarlığı
uzun kara köklere sahip
vatanının içine işlemiş
aynı göl çiçekleri gibi.
Onun için...
güldüğü zaman,
Nâzım güldüğü zaman,
Nâzım Hikmet,
senin gülmen gibi değil:
onun gülüşü daha ak,
onda ay gülüyor,
yıldız,
şarap,
ölümsüz toprak,
bütün buğdaylar selamlar onun gülüşleriyle,
bütün vatani haykırır onun deyişleriyle.

*İspanyolcadan Türkçeye Kazandıran
Serdar Çelik (Özgür Edebiyat, 37)*

Aşk Şarkısı

Seni seviyorum, seni seviyorum, benim
[şarkımdır bu ve burada başlar ahmaklığım.
Seni seviyorum, seni seviyorum ciğerim,
seni seviyorum, seni seviyorum yabanasmam,
ve aşksa şarap gibidir:
yeğlediğimsin sen
ellerinden ayaklarına dek:
geleceğin şarap bardağı
ve yazgı şişemsin.

Seni seviyorum ileriye ve geriye doğru
ve bir sesim ya da tınım yok
şakımaya sana kendi şarkımı,
sonsuz şarkımı.

Düzensiz şakıyor kemanımda
bildiriyor kemanım,
seni seviyorum kontrbasım, seni seviyorum,
tatlı kadını, koyu ve açık,
yüreğim, dişlerim,
ışığım ve kaşığım
ölgün haftadan tuzum
penceredeki parlak ayım.

Türkçeye Kazandıran:
Kenan Gülbağ (Eliz Edebiyat, 49)

Lawrence Ferlinghetti

(1919-Amerika)

Allen Ginsberg Ölüyor

Allen Ginsberg ölüyor
Bütün evrakların içinde
Akşam haberlerinde
Büyük bir şair ölüyor
Fakat sesi
 hiç ölmeyecek
Sesi toprak üzerinde
Alt Manhattan'da
Kendi yatağında
Ölüyor
Bunun için
Yapılacak bir şey yok
Herkesin öldüğü
Gibi bir ölüm ölüyor
Şairin ölümünü ölüyor
Elinde bir telefon var
Ve herkesi arar

Alt Manhattan'daki yatağından
Dünyanın her yerinde
Gece geç saatte
Telefon çalıyor
Arayan Allen
 Sesin söylediği
Allen Ginsberg arıyor
Kaç kere duydular
Uzun büyük seneler üzerinden
Ginsberg'e söylemesi gerekmiyor
Dünyanın her yerinde
Şairler dünyasında
Yalnızca bir Allen var
Dediğini size söylemek istedim
Ne olduğunu söylüyor
Nelerin üzerine
Çöktüğünü
Karanlık aşık ölüm
Onun üzerine iniyor
Sesi uydudan gidiyor
Kara üzerinden
Japon Denizi üzerinden
Çıplak ayakta olduğunda
Elinde çatallı mızrak

Genç bir Neptün gibi
Siyah sakallı genç bir adam
Taşlı bir plajda duruyor
Deniz kabarıyor ve deniz kuşları bağıyor
Dalgalar onu dövüyor şimdi
Ve deniz kuşları bağıyor
San Francisco rıhtımında
Sert bir rüzgâr var
Büyük köpüklü dalgalar
Mendireğe çarpıyorlar
Allen telefonda
Sesi dalgaların üzerinde
Yunan şiiri okuyorum
Deniz onun içinde
Atlar orada ağlarlar
Aşil'in atları
Orada ağlarlar
Burada deniz kenarında
Dalgaların ağladığı
San Francisco'da
Bir ıslık sesi çıkarırlar
Bir kehanet sesi
Allen
diye fısıldarlar
Allen

Türkçeye Kazandıran:
Serkan Doğan (7edi İklim, 283)

Allen Ginsberg

(1926-1997, Amerika)

Benim Kaderim

gözlerim kızardığı zamanlarda
çıkarım RCA binasının tepesine
bakarım dik dik dünyam Manhattan'a-
binalarım, sokaklarım başarılarım
tavan aralarında, divanlarda, suyu soğuk dairelerde
-beşinci caddenin aşağısında aklımda sakladığım aynı zamanda
karıncaların arabaları, küçük sarı taksiler, adamlar
yürüyorlar yün benekleri boyutunda
görünümü köprülerin Brooklyn üzerinden yükselişi güneşin
ve inişi doğduğum yer olan New Jersey üzerine
&Paterson karıncalarla oynadığım-
benim gecikmiş sevdam on beşinci sokaktaki
benim engin sevdam daha aşağıda, doğu tarafındaki
tek efsanevi sevdam Bronx'taki
uzakta şimdi-
patikalar geçer bu saklı sokaklardan
benim tarihimi özetler, benim yokluğumu
ve kendimi kaybedişimi Harlem'de-
-güneş parılıyordu üzerimde olduğu gibi
bir göz kırpyordu ufka
benim son sonsuzluğumda-
önemli olan sudur

Hüzün

asansördeyim bindim
inerken aşağı düşünüyorum uzun uzun
ve yürüyorum kaldırımlarda başrolüneyim bütün erkeklerin
dökme cam, yüzler
soruyorlar seven kim
ve duruyorum, kaybolarak bir düşünce
bir otomobil mağazasının camı önünde
sessizlikte kayboluyorum, düşünüyorum
trafik akıyor beşinci caddede kilitleniyor arkamda
bir dakikalığına beklerken...

eve gitme vakti & akşam yemeği hazırlama vakti & dinleme vakti
radyodaki romantik savaş haberlerini
...bütün hareketler durur
& yürürüm hayatın sonsuz kederinde
şefkat akar binaların içinden
parmak uçlarımla dokunurum gerçeğin yüzüne
benim kendi yüzüm çizgilendi gözyaşlarıyla bazı pencerelerin
yansımada
-akşam karanlığında-
hiçbir istek duymadığım-
bonbonlar için- ya da kendi kıyafetlerim için, Japon fenerleri için
aklın

karışığım etrafımı saran manzarayla
adam aşıyor sokağı
paketlerle, gazetelerle
kravatlarla, güzel tayyörlerle
istediklerine doğru
erkek kadın akıyor kaldırımlarda
kırmızı ışıklar sinyal veriyor zamana
acele hareketler kaldırım kenarlarında

Ve bütün bu sokaklar önde geliyor
Bundandır karşıdan karşıya, klakson sesleri caddeler boyunca
Azametle yürünüyor yüksek binalar boyunca, ya da kabuğa
kapanılıyor gecekonduların
mahallelerinde
Durduruyor bu gibi trafikleri
Feryat ediyor arabalar ve motorlar
Bundan dolayı zahmetlidir kırsal bölgelerde, mezarlıklar dibinde
Bu durgunluk
Ölü yatağında ya da dağda
Tek bir defa görülen
Tekrar ele geçirilemeyen, arzu edilemeyen
Zihnimde, görmüş olduğum bütün Manhattan
Kaybolmalı gözden

*İngilizceden Türkçeye Kazandıran:
Hatice Çay (7edi İklim, 283)*

Chinua Achebe

(1930-2013, Nijerya)

Akbabalar

Güneşin doğuşunu müjdeleyen ışın demetlerinin
uyandırmadığı gri, çisil çisil
umutsuz bir şafak vakti
ölü bir ağacın
kırık kemiklerine
tüneyen bir akbaba
bağrına bastı eşini,
bağrına bastı onun iğrenç
tüyler içinde kök salmış
bir sapın ucundaki
çakıl taşı gibi
sevgiyle eğilmiş, yaralı,
çıplak başını. Birlikte oydular dün
içi su dolu bir siperde boğulmuş
bir cesedin gözlerini ve yediler
iç organlarını, bağırsaklarını. Doymun
bir şekilde çekildiler sonra
içi boş kafatasları, kemikler
sakladıkları tüneklerine,
soğuk, teleskopik bakışlarla
sakince göz atarak uzaklara...

Tuhaf

gerçekten aşk, nasıl da farklı
yöntemlerle, çok özel olarak,
bir köşe edinecek kendine
cesetlerin üst üste yığıldığı şu yerde
çeki düzen verecek, kıvrılacak orada, belki de
uykuya bile dalacak yüzünü
duvara dönmüş şekilde!

...Nitekim Belsen Ölüm Kampı'ndaki Komutan
nöbet değişiminden sonra
inatla tüylü burun deliklerine
yapışan insan eti rostosunun
isiyle birlikte bir günlüğüne
gidiyorken evine
yol üzerindeki şekerçi
dükkanında duracak,
bir şeker alacak
evde Babasının
dönüşünü bekleyen
körpçük yavrusuna...

Ŗükredelim tanrının lütfuna
Ŗükredeceksek eğer,
zalim bir yüreğin buzdan
oyuklarına hapsedilmiş
ufacık bir ateŖ böceği
sevecenliği verdiği için
canavar bir yaratığa,
yoksa keselim umudumuzu
bu benzer aŖkın virüsünde
barınıyor diye
kötülük ömür boyu.

Türkçeye Kazandıran:
İlyas Tunç (Eliz Edebiyat, 57)

Sylvia Plath

(1932-1963, Amerika)

Uyanmak Kışta

Gökyüzünün kalayını tadabiliyorum - gerçek kalayını-
Doğuyor kış madeni bir renk ile
Yanık sinirler gibi sertleşiyor içeride ağaçlar
İmha edilişi görüyorum rüyamda bütün gece, yok oluşu
Boğaz kesenlerin montaj fabrikası, sen ve ben
Yavaş yavaş gri Chevrolet'in içinden uzak, içerken yeşilini
Çimlenmeyi durduran zehirin, dar çevremizi saran mezar taşları
Sessizce, tekerlerin lastiklerinde, sahil beldeleri yolu üzerinde

Nasıl tekrarlardı balkonlar! Güneş nasıl aydınlatırdı
Kafatasları, ufulanmış kemikler yüzümüzün gördüğü!
Boşluk! Boşluk! Dağılmış keten yatak örtüleri tamamen
Bebek karyolasının bacakları eriyor, korkunç tavırlarla ve hemşireler
Her bir hemşire yamıyor kendi ruhunu yaraya ve kayboluyor
Henüz tatmin olmamış ölü gibi misafirler
Odarla, gülümsemelerle, ya da güzel plastik bitkilerle
Ya deniz, susturuyor soyulmuş hislerini tecrübeli anne Morphia gibi

Güneyde Gündoğumu

Bu masal kitabının villaları
Limon, şeftali ve mango rengindedir
Panjurlarının ardında, balkonlarında, hayalleriyle
İncelikli el işleri
Danteller ya da yapraklı çiçek desenleri yaparlar

Eğilirler rüzgârla dikenli gövdeleri üzerine
Ananaslar haykırır
Palmiyelerin yeşil hilalleri
Havaya atar çatallaşmış
Yapraklarından havai fişekleri

Kuvars berraklığında ağaran şafak
Santimi santimine taşır aydınlığı
Yıldızlar bizim bulvarı
Meleklerin, mavi okyanusların sırlı sıklamlığından
Yükselir yuvarlak karpuz misali kızıl güneş

*İngilizceden Türkçeye Kazandıran:
Hatice Çay (7edi İklim, 285)*

Daniel Weissbort

(1935-2013, İngiltere)

Ve Şimdi Soru Anketi Dolduruyorum

Ve şimdi anketi yanıtlıyorum
Tüm istediğim bir piyeste
Bir parçamın rol almasıydı—
Yanıt değil

Çocuklar Beklemekten Yoruldu

Çocuklar beklemekten yoruldu
Dağıldılar
'Ne çabuk' dedim kendi kendime,
kimse kalmadı.

kollarımı yana düşürdüm
herşeye
kimbilir belki de bir rüyaydı
yardımcımla karşılaşmaya henüz hazır değilim

Merhaba Sabah

Rüyalarımın çıkıp geldim
Karanlık bir buluttan çıkar gibi
Arkama bakmadım

Gözlerimi oğuşturdum
Alaeddin'in lambası

Merhaba sabah!

*İngilizceden Türkçeye Kazandıran:
Mevlüt Ceylan (Edep, 46)*

Pierre Guyotat

(1940-Fransa)

Cennetin Sonu

Karanlık yolların içinde bulacaksın kendini
düşen kayalar altında ve uçak leşleri.
buna hazır mısın?
Senden başka herkesindir bundan böyle Mare Nostrum,
ki, yüzünden gitmeyecek dalgalarının tırnak izleri.

ve belki de kalbin,
uçarken gökdelen camlarına çarpa çarpa düşen bir kuş olacak.
Yavaşça düşebilecek misin,
dikkat çekmeden, acısız?
Uzaklarda kalacak kendini adadığın yakınlar
başka bir sahneye dönüşecek birden bire dünya,
yabancı ve soğuk ve anlayışsız.
'Belki de bu tepenin arkası' diye bir deyim çıkmayacak
dudaklarından
kaldırıp kendini atacak sokaklar

ve küfürler, ve siren sesleri ve sis
bir ağaca uzun uzun bakan cılız sokak köpeği
yağmur altında çocukların dövdüğü,
ve ölesiye kederli.

Bir de kendinden başka herkesi affetmek zorunda kalmak
bunu kendine açıklayabilecek misini

'Sonra' diyecek anlatan, 'sonra: yani onun için hep bir şimdi...'

Yabancı kalacaksın kendi öyküne
ansızın yerinden kalkıp giden bir Ay
üst üste yağlı taşlar, yağmurla yağan
birinin gözleri gece

yanlarından hep uzun aktığın o ırmaklar
çoktan dökülmüş olacak bir denize.

ve yine biliyorum ki:
senin bunları anlaman için
şu an anlamaman gerek tüm bu söylenenleri.

(*İzdiham*, 12)

Reinaldo Arenas

(1943-1990, Küba)

Aşkıım Deniz

“Bir çeyreklik yardımda bulunabilir misiniz?”
diye her köşe başında sizi rahatsız eden
o yuvarlak kirli yüzlü çocuk benim.
Hiç durmaksızın yukarı aşağı zıplayan
ve kahkahalarıyla ortalığı çınlatan at arabasındaki çocukları
uzaklardan izleyen
şüphesiz istenmeyen
o kirli yüzlü çocuk benim
Anlamsız düşünceler gibi gözükten
o kirli yüzünün aşağılayıcı bakışlarıyla
dev sokak ışıkları ya da
büyükannelerin aydınlatması ya da
küçük çocukların karşısında durmadan önce
yuvarlak kirli yüzüyle
kuşkusuz hiç istenmeyen
o sevimsiz çocuk benim.

Sana her daim kızgın bir çocuğun aşağılayıcı bakışlarını atan
eğer yanlışlıkla başımı okşayacak olursanız
bu durumu sizin cüzzanınızı çalmak için kullanırım
diye uyarar
o her daim sinirli ve yalnız çocuk benim.
Şuanki suçların ve yakında olmasından korkulan cinayetlerin
beklenilen dehşetinin, beklenilen cüzzamının,
beklenilen pirenemelerinin görünümünden önce,
o her zamanki çocuk benim.
Eski karton kutuların dışından
doğaçlama yatak yapan,
ve bir gün kesin bana eşlik edeceğinizi bilerek bekleyen
o iğrenç çocuk benim.

*İngilizceden Türkçeye Kazandıran:
Barış Altoğlu (Dil ve Edebiyat, 59)*

Alain Freixe

(1946-Fransa)

Kötülük Sözleri

(...)

rüzgâr

kafatasının altında

akıl noksanlığında

yoluyordu itirafları

güneşin altında

boşluğun

kötülüğü

yukarıdan geliyordu

ayakta

saatlerin üstünde

göğe yazıyordu

aynı kelimeler

aynı ölümü (...)

Görüşte Duran Kişiyse

(...)

dün

gözlerim gitmiyordu karda

gözlerim kardı

günün sütlü karanlığının ardında

yıldızlar onları beşikte sallıyordu

Yalnız zamandır

bakışını çiçeklendirecek

ve kaşlarının kemanından tutacak olan

uçan

bir kuş sessizliğinde

göge varmak için

delik deşik

bir ruh renginde

Fransızcadan Türkçeye Kazandıran:

Metin Cengiz (Şiirden, 20)

Niki Marangou

(1948-2013, Kıbrıs)

Said Paşa'nın Rüyası

(Her sabah Said Paşa kahvesini içer
nargilesini tütürürdü
Hadjigavrielis'le birlikte
Ola ki arkadaşı geç kaldı
onu getirmesi için
Etiyopyalı Ahmet'i gönderirdi dükkâna
çizmelerin dikimini kontrol ederdi Hadjigavrielis burada
Alfredos'la beraber İskenderiye'den getirdiği makineyle-
bir operatör
tuhaf ve asabi bir adam.

Ahmet'in dönmesini beklerken
bahçede şöyle bir dolaştı Said Paşa
kimin büyüyüp kimin çiçek açtığına bakarak
ve merak ederek
iki yıldan bu yana ekinleri yiyip bitiren çekirgelerin
kökünü kurutmanın doğru olup olmayacağını
çünkü bilinemezdi Allah'ın isteği
üstelik cezalandırmak için kâfirleri
O'ydu çekirgeleri gönderen
ne hakkı vardı onun bu işe karışmaya?

Arkadaşının fikrini sormak istiyordu
ve uykusunu altüst eden
şu garip rüyayı ona anlatmayı.

Not: Said Paşa, 1867'de, çekirge sorununu çözdü.

*Türkçeye Kazandıran:
Senem Gökel (Kitaplık, 169)*

Niels Hav

(1949-Danimarka)

Tuzak

sansar yoksa kakım mı? annemin evinin tavanarasında
yaşayan bir yırtıcının sesi, biz televizyon izlerken
koşuşturur, babam bir tuzak kurmuştu
kaçtı.

ben devam ettim babam öldü.
tuzak ıvır zıvır içine gömülü
harap limonluğun içinde yatıyor
kutu düşmüş, unutulmuş, annemin kendisi için
yeni planları var. ve ben, kâğıt üzerinde
planlarım kağıt uçaklar gibi çırpınıyor.
evi ziyaret ediyorum ve babamın çeketiyle geziyorum
gitmem gerekiyordu ama fazladan bir gün daha kalıyorum.

zamanı öldürmek için aletlerini inceliyorum:
kürek, çelik çubuk, kelepçe
kırık dökük testere bıçakları, başıboş çiviler, somunlar
tartışmaya katılmak için çekmecelerden çıkmış
bir çuval tuğla döşeme edavatı;
babam kendi işini yaptı.

hâlâ ayakta duran taş kazıklı hendekler yaptı
rüzgarı yüzler gibi yiyip bitiren
çocuklar ve yaşlı adamlar kabilesinin pütürlü yüzlerini.
işten eve döndüğünde
rüzgarla aydınlanır, arınırdı,
nasırlı ellerini vazalinle bastırırdı.

o ellerle annemin elbiselerini,
kapı tokmaklarını ve nihayet gazeteleri
lekelerdi uyumadan önce bir mutlu varlıktı.

dışarıda ağaçların içinde kükredi öfke
ekim, kasım, aralık
bir mezar kazıcısı, zangoç olmak için
inatla bastırıldığı tüm yabani planlar
ve mezar taşlarının bile düştüğü ocak fırtınalarında
bu çorak topraklarda bir bahçevan
tekrar yükseltti onları her mart.

ağaçlar dikti.
bazıları hayatta kaldı,
diğerleri tuzla ve kumla neredeyse yıkıldı.
sansar tavanarasına girmek için onları bir
sıçrama tahtası olarak kullanıyor.

kalkıp kakım tuzağını süslemeli
tekrar mı kurmalı, ve sonra kalıp
beton bir adam gibi rüzgarda bekleyerek
ya da
otobüse binip, trene, vapura
eve giderek, alfabeye
orada mı tuzak kurmalı?

Türkçeye Kazandıran:
Mustafa Burak Sezer (Hacı Şair, 1)

Tim Dlugos

(1950-Amerika)

Beyaz Yapraklar

Beyaz yapraklar
Zifiri nehre düşer
Politik anlamdan kopartarak kendini
Yıldızlar gibi denize ulaşırlar
Ben uzay kâşifiyim
Bir gezegene seyahattem
Ki orada ne bitkiler ne hayvanlar var
Herkes uyum içinde yaşıyor
Eve dönmek istemiyorum
Ben öncü bir erkeğim ve öncü bir kadın
İkisi de aynı anda
Evimi kendi ellerimle inşa ederim
Ve bu ihtişamı
Çalı çırpılarla yaparım
Ben sebzelerimi bekleyen çiftçiyim

Yetişsinler ki yiyebileyim
Bir ayıya nişan almış avcıyım ben
Ona ateş etmek istemiyorum ama ailemin ete ihtiyacı var
Ayı bana uzun, sessiz bir bakışla bakıyor
Onun derisini battaniye olarak kullanacağız
Yağını lambalarımızı yakmak için
Evimiz bütün gece kötü kokacak
Ben sonunda kaptan olacak bir kamarotum
Gemide sevişme zor ama hoşuma gidiyor
Evin merdivenlerindeki adamım
Ki orada Beyaz Saray başkanının dul eşi yaşıyor
Bütün gece bir yabancıyı beklerim
Onun arabasından çıkmasını
Böylece ben ona sevecen bakışımı gönderebileyim
Ben atlarıyla uyuyan uyuşuk kovboyum
Köpekleri seven adamım ayrıca
Gizlice sıvışan huysuz Amerikan Başkanımı ayıryeten
Potomac nehrinde yüzmek için

Ben zenciyim
Gözlerimi kapattığımda
Derimin içi kapkaranlık oluyor
Güneşi yüzümde hissediyorum
Göz kapaklarımdan ışığı görüyorum
Ki parlak ve zilzurna
Bütün dertlerden azade oluyorum
Ben büyük Amerikan ailesinin atasıyım
Başarım garanti altında
Sadece beklenmedik bir trajedi beni durdurabilir
Ben oğluna bile tıraş olmayı öğreten popüler bir senatörüm.

*İngilizceden Türkçeye Kazandıran:
M. Habil Tecimen (Dil ve Edebiyat, 50)*

Milo De Angelis

(1951-İtalya)

“Karanlığın Avlularında O Kayboluş”tan Dört Kısa Şiir

.....

Karanlıktı. Ağustosun ortasında karanlıktı
Tıpkı çıplak bir vücut gibi. Ne dinlenmeye vakit bulabiliyordum
Ne de hareket edebiliyordum: Sadece dudaktaki
Kanın ağrısı. Karanlık
dünyaya doğru giren kanatlanmış bir oktan
açık bir nefes alışa ulaşıyordu. Karanlık
ordaydı. Ordaydı, ilk düşüşün
doruğu, benim için aynıydı
bu soğukluktu bana konuşan, yüzyılların ötesinde.

.....

Ruhun yakınında dikey bir çizgi.
Öğle vakti bir şarkıyla bizi varoşlara taşıdı
An çıplaklığa döndü
Ve sondaki yunan erkesi : Dinlemeye duran
Bizler yakaranlarız, her birimizin içine doğan
Gökyüzü, aşka düşmüş gençlerin
Doğru sayıda bir arada gezmesi
Şaheser bir destan, bir solgunluğun ölümlü ağırlığı

.....

Viviana Nicodemo'ya

Arkadaşım, kavradım ki
bir sınırda kaldın, bende öyle
bir yalnız ve büyük ölümün boşluklarında
uyuyordum küçük evlerin arasında
delilerin kışın toplandıkları yerde
birleşmemiş bir sözcükle ve düşüncelerin
yoğunluğuyla: giriyordu
Bozukça bir üzümün kokusu ve karnın
Karşılaşması savrulduğunda gecem
Seninkinin içine.

.....

Çağrıya cevap vermiyorlar, toprağın
Hudutunda kayıplar, bir sıra sahipler
sınırdasarsılan, sevilmenin damarlarından
dışarı çıkmışlar ve Şimdi
onları görebilirsiniz, gecede, kısa yoldan
sessizliği sorgulayarak bir parmağınız dudağınızda.

*İtalyancadan Türkçeye Kazandıran:
Erkut Tokman (Özgür Edebiyat, 39)*

Rati Saxena

(Hindistan-1954)

Zaman Yakınken Bana.....

Geç uyandım bugün
çayımı umursamadım
bilmediğim Litvanyalı bir şairi okumaya başladım.
anlaşıldı şiirleri, inekler gibi
ve sözcüklerim doldurmaya başladı aralarındaki boşlukları

Bugün lavabodaki bulaşıkları umursamadım
çamaşırları katlamayı canım istemedi.
Televizyonu açtım, kanalları değiştirdim,
ve seslerle dolmasına izin verdim odamın.

parmağımın ucundan sözcükler havalandı
parmaklar klavyede
bir şiir doğduğu için bilgisayarımda
zaman etrafımda geziniyordu
uysal köpeğim gibi.

*İngilizceden Türkçeye Kazandıran:
Müesser Yeniay (Şiirden, 20)*

Mary Ann Sullivan

(1959)

Örümcekleri Silkelemek

Her şey bir sabah
Ayakkabımdan dışarı
Bir örümcek çıkınca başladı.

çirkin, umulmadık bu görüntüyle
gözlerim yuvalarından fırladı.

İzbe yerlerde yazı yazmak için
Ödediğim bir bedel bu.

Örümcekler çıkar köşelerden
karanlık deliklerden.

Karşı karşıya kalırız
Yüz yüze gelince
Bakışırız biraz
Kalakalırız

Ay!

Ah sizi küçük baş belaları
Yazarların rüyalarında saklarırsınız.

O kapkara, ipince upuzun bacaklarınızla
Cümlelerin arasında koşturursunuz

Sözcük oyuklarına kıvrılıveren
O belirsiz gölgeleriniz

Beni mecbur bırakır dişlerimi bilemeye
Tenimi katılaştırmaya

Vahşi sözcüklere tutunmaya sıkıca,
korkmadan
Ve örümcekleri silkelemeye
Hepsini silkelemeye
Hepsini güzelce silkelemeye

Tıpkı öğretildiğim gibi.

*Türkçeye Kazandıran:
Koray Feyiz (Şiiri Özlüyorum, 52)*

Alicia E. Stallings

(1968, Amerika)

Atina'da Ağustos

Haftanın günleri bile adalara kaçmış.
Harabelerin yarım yamalak gölgesi turistlere sığınak.
Eriyip yok olmuş şehrin sakinleri
Nötron bombasıyla Ağustos'un, o kör edici sükûnetinde.
Terk-i diyar etmemiş bir avuç şehrine sadık,
Dört on dokuzu bekliyor otobüs durağında.
Güvercinler dolanıyor boş meydanlarda sersem sepelek.
Kehanetine kimsenin aldıracağı yok cırcır böceklerinin.
Tozlu parklarında yaşlı ve köhne palmyelerin,
Gözleri kamaşıyor başı çıplak heykellerin;
Aylak köpekler yalanıyor bozuk çeşme başında,
Anlamsızlığın tepe noktasına yükseliyor güneş,
Bir ağaç bir tek sarı yaprak düşürüyor
Kaldırıma, kullanılmış bir otobüs bileti gibi.

İngilizceden Türkçeye Kazandıran:
Özgür Çavuşoğlu (Sözcükler, 41)

SORUŞTURMA

1) Şiirinizin ve Türk Şiirinin gündemini siyasi ve toplumsal gelişmeler ne ölçüde etkiliyor?

2) Sizce Şiir, hâlâ i ve dış dünyamızı değiştirmeye talip midir?

3) 2013 Şiirimiz açısından nasıl geçti?

İnsanın Durdini Dost Edinen Şiir

1) Sosyal temalar baştan beri şiirimi alakadar ediyor. Hayatın içinden olaylara, insanlara dair bakışımı devam ettirdim hep. Hani bir yerde sosyal içerikli algılamalardan kurtaramıyorum kendimi bir türlü. Hayatın kendisi dramatik olguları taşıyor zaten. Dahası küçülen dünyanın mustarip halleri alakadar ediyor beni. Dünyaya bakıyorum, haksızlıklara karşı şiirimle durmaya çalışıyorum.

Türk şiiri zaman zaman kendisiyle hemhal olup iç kanamalarını sergileyip rahatlamaya çalışıyor. Bazen de yaman bir sosyolog gibi meydana çıkıyor. İki hali var diye düşünüyorum Türk şiirinin. Başkasının dertlerini dert edinen bir şiir, bir de yalnızca kendi derdiyle dertlenen bir şiir.

2) Şiirin geldiği nokta hususiyle damardan girmeyi beceremiyor bir türlü. Yaşadığımız çağı sırf kendi iç bunalımlarımızı sayıklayarak, peş peşe terennüm ederek bir yere varamayız. Kendi şiirimiz içerisinde kendimizle baş başa kalır öylece avutur dururuz kendimizi. Şiirin konumu böyle değil bana göre. Şiir kendini zamana açar. Kendinden başlayarak açılmaya genişlemeye götürür kendini. Durağan olmak, statik durmak abes bir şey olmalı şiir için. Yaşadığı çağın derdiyle dertlenmiyorsa vay haline. Geriye bırakacak neyi kalır ki. Bu aslında bir sorumluluğu da ifade eder. Çağın tanığı olmak başta şairin-şiirin olmazsa olmazıdır.

Dünyanın halleri karşısında şiirin talebi sabit olmakla beraber şiire talip olmayan zümrenin rahatını kaçırarak tezleri ıskalıyor gibime geliyor zamanın şairleri. Vurucu, sarsıcı bir sesi

şimdilik erteliyor gibi geliyor bana. Sahada şair yok. Meydana da çıkmıyor. Magazin daha revaçta oluyor böylece. Daha başka savaşım kesitleri de var haliyle. Kapitalizmin hızlı, tüketici formu da cephede yerini almış durumda. Kapitalizm şiire düşman mı sorusunu da bu arada bir iyice sorgulamamız gerekiyor. Magazinel, çabuk solan, çabuk tükenen maddelerin karşısına kalıcı olanı sahih olanı yerleştirmemiz gerekiyor. Her şeyden ziyade iyi şiirin kalıcılığı her dönemde kendine muhataplar bulacaktır.

Şiir zalimin korkulu rüyasıdır da aynı zamanda. Modern zamanın gizli-açık sömürgenleri şiiri de kapı dışı etmek için çabalayıp duruyorlar. Onu susturmak, olmazsa cılız, yüksünmüş, pırsık bir halde görmek istiyorlar. Şiir meydanı onlara bırakmaz. Ruha, mayaya, öze yavaş yavaş, sindire sindire konuşlanır ve var olduğunu, lazım olduğunu gönül rahatlığı içerisinde belleklere yerleştirir. Şiirin izzeti ve, lezzeti ile kemal durumuna bakmak lazım.

3) Dergilerde daha çok görünüyor şiir. Dergilerin vazgeçilmezi şiirdir hâlâ. Şiir ortamının canlılığı şiir kitaplarının yayınlanmasıyla daha çok belirginlik kazanır aslında. Günümüzün cazibesi çabuk eskitmek ilkesini benimsediği için şimdilik kalıcı olmayı şiar edinen objeleri görmezlik aynasında tutuyor. Hafif olanı tercih ediyor yani. Bu da şiirin işi değil. Şiir kitaplarının zorluklarla karşılaşması yeni değil tabii. Bu zaman zaman ortaya çıkan bir geri çekilme hali gibi bir durumu gösteriyor bize.

Şiirin nabzını tutan dergilerin bir gayret içinde oldukları malum... Giderek dili zengin bir şiirin geliyor olması umutları daha da göğertiyor. Genç bir şiirin dolaşımında olması, geçmişini dikkate alarak geleceğe doğru akması çok önemli... İstikbali gözetken, istikbale arı duru bir gönülle kuşanmış olarak varmaya çalışan şaire-şiire selam olsun...

20 Kasım 2013 - Beylerbeyi

Şiir: İç Dünyamızı Sorgular

1) Siyasal toplumsal gelişmeler, şiiri dolayısıyla da Türk şiirini, dili etkiledikleri ölçüde etkilerler. Dili etkilemeyen hiçbir gelişme şiirde gerçek bir makes bulamaz. Bazı şairler, bazı şiirlerini tarihe tanıklık etmek adına yazdıklarını iddia etseler de, bu samîmî bir tutum değildir. Olsa olsa gündemde kalma ve tribünlere oynama sevdası ya da hastalığıdır.

2) Şiir iç dünyamızı sorgulamaya vesiledir. Bu anlamda nefis terbiyesinin bir parçası olduğu sürece anlam kazanır. Yoksa, “bakın ben ne güzel şeyler yazıyorum. haydi beni alkışlayın,” tavrı ve tadında bir şeyler karalamak ne iç dünyamıza ne de dış dünyaya bir şeyler kazandırabilir. Eğer şiir formunda bir metin iç dünyaya bir şey kazandırmıyorsa şiir değil manzume olur ve o tür metinlerin dış dünyaya da bir yararı olmaz.

3) 2013 oldukça verimli oldu Türkiye şiiri için. Oldukça güzel kitaplar yayınlandı bu yıl. Ayrıca geçtiğimiz günlerde Mimar Sinan Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Bölümünün hazırladığı ve Sevgili Emel Koşar’ın bütün çilesini çektiği Türk Şiirinde 1980 Kuşağı Sempozyumu da bence bu yılın şiir adına en önemli olaylarından biridir.

Ortak Bir Şiir Diline İhtiyaç Var

1) Şiirin siyasi ve sosyal gündemle ilişkisi tekyönlü ve tek biçimli değildir. Şiiri özgül bir bilinç durumu sayarsak, siyasi ve sosyal etkiler şiire doğrudan, olduğu gibi ve içkin mantığıyla girmez. Bir kere şiir ve sosyal alan kategorileri birbirine indirgenemez gerçeklikler. Elbette şair de her şeyden önce kültürel bir özne olduğu için sosyal olaylarla etkileşimi de bu bağlamda düşünmek gerekir. Bu nedenle etki her şairde farklı sonuçlanır. Ama şiire dahil olan her etki, şairin onunla ne yaptığı , onu şiirin hangi niteliklerine dönüştürdüğü ya da dönüştüremediğine göre yorumlanmalı. Özellikle konu sıkıntısı çekenler sosyal rüzgarları bekliyorlar. Bir saniye serinliyorlar ve sonra geçiyor.

2) Şiir göklerde yaşayan bağımsız bir form olsaydı “iç ve dış dünyamız” a ne yaptığını rahatlıkla söyleyebilirdik. Şiirin tek başına dünyayı değiştirme aracı olması beklenemez. Ama şiirle ilgili olmakla insanların iyi bir şey yaptıkları söylenebilir. Sadece şiir tercihleri nedeniyle daha kötü insanlar olmaktan kurtulmuş ya da şiirle iyiler arasına katılmış. Şöyle diyebiliriz herhalde: Diğer bütün tercihler ve şiir. Daha kötü mü daha iyi mi ? Bence iyi.

Bir de, oturduğu yerde şiir okuyup yazarak kurtuluşa ermiş kimse yok bildiğim kadarıyla. Şiire, şiir-dışı konularda özel anlamlar, işlevler atfetmek işleri daha da karıştırıyor. Şiir şiirdir, diğer her şey de diğer her şey.

3) 2013 yılını değerlendirecek kapsamda dergi –kitap izleme imkanım olmadı. İzlediklerimle sınırlı bir kaç eğilimden bahsedebilirim. Bazı kuşak farkları ve eğilimleri belirgin hale geldi. Yeni eğilim, ortak bir şiir anlayışıyla yazmayan, merkezsiz, öznesiz, aslında şiirin alışılmış çerçevesini zorlamaya çalışan genç

şairler var. Uzaktan izliyorum. Belki tek benzerlikleri hırçnlık, red ve iletişimsel nihilizm. Başlangıç için anlaşılabilir bir tavır. Modern şiir bir yerde isyandan geçiyor ama kurumsallaşmış isyan kendi sesine hayranlıkla eriyiveriyor.

İkinci bir eğilim de kavramsal, soyut dili zorlamaları. Dilin sınırlarına çarpmadan – dil hiçbir zaman dilden ibaret değildir bir şiir kurmak çok zor. İki eğilim de ilgili aslında. Günün sonunda şair tek başındır ve şiirden çıkmak için apaçık ortada duran onlarca nedeni geçtikten sonra bir sayfa yazabilir. Sayfa derken herkesin sayfa boyutu farklı.

Sonuçta bu 2010 kuşağının yakın tarihi, çevreyi ve kendilerini yıka yıka yapmaya çalıştıkları şiirde garip bir negatif enerji var. Fizikteki pozitif enerji için gerekli negatif enerji gibi. Önce kaos.

Şiir: Şairin Eylemi

1) Çok eski bir tartışma ama her zaman da var olacak. Çünkü şiir, şairin eylemi; şair, en toplumsal tavrından en içerlek tavrına kadar siyasetin, toplumsal renklerin, değişmelerin içinde. Ama şiirin dili, siyasetin, sosyolojinin, hayat pratiğinin dili değil. Necatigil'İN dediği gibi "şiir beraber söylenen solo şarkılardır". Dilin pratik , simgesel, imgesel düzeyleri beraberce üretilir; ama hiç kimse başkasının ağızıyla konuşamaz, öylesine de kişiye aittir. Sosyal olaylarla ilgileniyorum diyen de ilgilenmiyorum diyende şiir ve sosyal/siyasal hayat ilişkisi hakkında bir gerçekliği ifade etmekten öte güncel politik bir tavır ortaya koymak ister. Şiirsiz toplumsal/siyasal gündemden etkilenmesi şiirin haber bültenine dönüşmesi anlamına gelmez elbet. Ama haberdar olmayanın korodan solo çıkarması da beklenemez.

İmgelerin, sembollerin, eğretilmelerin elbette düşsel temeli vardır ve bu temel, bilincimizin, kişisel yaşantı ve duyarlıklarımızın içindedir. Fakat ne bilincimiz, ne yaşantımız ne de duyarlılığımız, bütünüyle tarihsel ve kültürel hafıza olan dilden ayrı (kopuk) değildir.

2) Şiir, poetik, estetik, felsefi ilişkiler, arayışlar ve değerlendirmeler bağlamında tartışıla gelmektedir. Türk şiiri için bunda epay yol alındığı da bir gerçek. Kuşkusuz her şair, bu bağlamda alacağı yol için, okumalarını, ilişkilendirmelerini sürdürecektir; kendi deneyimlerini tartışmaya da devam edecektir. Fakat son yıllarda şairlerin adeta şiir değil şiir sorunu inşa ettiğini görmek şaşırtıcı. Şairin bir derdinin olup olmadığı unutulmuş gibi. Yazılar, konuşmalar şiir, şair diye başlıyor ama metinlerin ve sözlerin içinde ilerlediğinizde şiir ve şair simülatik bir varlık olarak görü-

nüyor sadece. Üzerinde konuşulan şiir, sanki bilinciyle, inancıyla, ahlakıyla ve sorumluluğuyla var olan bir şair istemiyor; onu iteliyor. Kuşkusuz bu bir yanılsamadır. Dil içinde yola çıkan bilinç, şairindir; bilince yeni biçimler yapan/yaratan şairdir. İmgeyi, Aragon'un dediği gibi tufanlaştıran, güçlü ve geçirgen kılan varlık bilimsel temele oturtan şairdir. Şair niçin buna katlanır; derdi nedir? Sadece kendini eserinde sevmek (tanrılaşmak) için mi? Sadece evrenin köklerine dağılmak (madeleşmek) için mi? Adil, özgür ve sorumlu bir insan olmak için mi? Yoksa sadece iktidarlarca onanmak, bilinip tanınıp önemsenmek için mi? Evet şairin derdi nedir? Şiirin sorunlarının şairin derdinden uzak olarak algılanması bir yanılsamadır. Derdi nesneleşmek olan bir şairle, "özne"liğini korumak isteyen şairin, şiirde gördüğü sorunların farklı olması kaçınılmazdır. İnsan olan şairin, insanî bir hayatı düşünüyor olabilmesi, insan olarak kendi önemini kavramasıyla mümkündür. Kimliksiz iktidarların goygoycusu ya da hazımsız ve kişiliksiz muhalefetlerin şarlatanı olmadığı için şair bir dağ gibi hep aynı yerde durur; onun eteklerinden yukarı doğru tırmanan, her zaman bir ruh serinliği duyar. Yerinde duran şairin yurdu şiirdir. Yerinde duran şair, modern kapitalizmin akıl ve ruh sağlığına verdiği zararı ve post modern sömürünün ahlaksız etiğinin yıkıcılığını bildiği için, onların istediği tüketilip atılabilir şiirler yazmaz; kendini de şiirini de hep yerinde tutar. Oysa tüketim kültürüne şiir yetiştirmek için kendini paralayan şairler, durmadan zıpları görünürler ama hep yerinde sayarlar.

Edebiyat ve ahlâk denilince yüz buruşturan ya da müstehzi ifadeler takınanların, edebiyat ve etik denilince entelektüel bir poz vermeleri ilginçtir. İçi boşaltılmış, her şeyden söz eden ama hiçbir şey söylemeyen post modern şiiri gördükçe içi acıyan toplumsal gerçekçiliğin, etikten söz etmesi anlaşılır; çünkü onun büyük insanlık idealinin kapılarına götürecek ideolojisi etik il-

kelere dayanır. Yanan, ezilen coğrafyalardan, insanlardan söz etmeyi küçümsenecek bir gerçeklik olarak gören, güya imgelerini, bilincin kutsal köklerinden çıkardığını ima eden içrek allame tavrın etikten söz etmesinin ise bir anlamı yoktur. Çünkü eğer gerçekten bilincinin kutsal kökleri varsa, söz edilmesi gereken şey etik değil ahlaktır.

3) İyi şiirler okudum.

Şiir: Bir Kemal Yolculuğudur

1) Varoluş konumlamasını mutlak hakikat noktasından yapmış birisi olarak, yani tevhid inancının müntesibi olmam hasebiyle, bu inanç ve değer sisteminin doğal sonucu olarak elbette siyasal ve toplumsal meselelerle yakından ilgiliyim. İnsan olmanın “ben” parçasından “biz” bütününe ve oradan da mutlak olana doğru bir kemal yolculuğu olduğu kanısındayım. Bundan dolayı, beni ve bizi mutlak hakikatle temastan alıkoyan, hatta asgari insani reflekslerden bile mahrum bırakarak “hayvanlaşma”ya yönelten her güç ve dizgeye karşı yazmakta olduğum şiirin bir direniş ve yok edici sığılğa karşı da bir derinleşiş eylemi olmasını isterim. Ne kadar yapabildiğim ise ortadadır. Şiir, sahih şiir, fitratı ve varoluşu onaylar, İblisçe bir yabancılaşmaya da karşı durur. “Şiirimiz her işi yapmaz abiler”.

Şu veya bu nedenle ya da varoluş konumlaması yapamamanın bulanıklığında kalmak suretiyle olan biten karşısında sersemleşen benliğin şiir gibi “erk” gerektiren bir alanda durmaması gerekir ya, ne yazık ki var böyleleri şiirimizde ve hayli de çoklar. Nihilist narsist bulantının batağında söz sarhoşluğuyla olan bitene duyarsızlığın duyarlılığa oranla daha fazla olduğunu söyleyebiliriz. Hayatın akışına bir biçimde müdahil olmak çoğu zaman kötü örneklerle bakılarak sığılık olarak algılanır oldu, belki de bu yüzden şairlerin çoğu uykuda. Şair etiketi ile mest ve yazdığı/yaptığı putun karşısında secde ile vecd halinde olan ve “ben”inden başka yere bakamayanların büyük fikir ve ülkülerin türküsünü söyleyebilmeleri elbette mümkün değil. İnanç kılığında ya da değil, inançsızlığın ve ülküsüzlüğün olduğu yerde gökten yere ve yerden göğe bir çıkış iniş gerçekleşemez. Hayata

ve varoluşa ilişkin “mutmain” olunan doğrulara ve ölçülere sahip olmayanların son kertede ellerinden de bir şey gelmez. Bu söz uzar, son söz Hölderlin’in dediği gibi “ Bizler, acılarını har vurup harman savuranlar”ız. Türk Şiiri içinde hakikate uyananlar artıyor ve şimdilerde yaşanan etkisizliğin kırılacağına dair umutlar taşıyorum. Şairler şair olduğunda söz içimizin hakikate en yakın yerinden “zuhur” edecek ve sesimiz az çıksa da, sözü söylemeden bilenin yardımıyla yankısı büyük olacak.

2) Şair nereye, şiir oraya elbette. Şairlerimiz hangi kemalin peşindedirler, o önemli. Yukarıdaki özet ve öz cümlelerde bu sorunun yanıtı var. El-cevap: Şiir şairini değiştirdikçe bulunduğu yeri de değiştirecektir. “Asgari velayet”tir şairin asgari insan hali ve bunun sonucunda da insanın kemale/ekmele/mükemmele doğru yolculuğunda ilerleme kaydedilecektir. Ağlayabilen, kafa yiyebilen, kendisi ile sürekli bir kavga ve eleştiri savaşı verebilen ve hep bir sorgulama/duyma/hissetme hamlesi içinde olabilen şairler -hangi kamptan olurlarsa olsunlar- Rahmani bir değişimin yordamını yakalayacaklardır, kendileri ve muhatapları için. Talip midir? Talip olanlar vardır.

3) Gücüm yettiğince izlemeye çalışıyorum şiir adına olan bite-ni. İyimserim. Bunca karmaşada, egemen kötülüğün yeryüzünü kan ve şiddete boğduğu bu dumanlı havada, her türlü ayartmanın insanın elinden insan olmayı almaya çalıştığı bu hengamede şiirin hala yazılıyor olması önemli ve takdire değer. Müşteki olduğumuz hususlar olmakla birlikte, şiirin sahtesinin hakikisinin varlığına delalet ettiği de söylenebilir. Evet, şiir var, var ama şiire ayıracak vaktimiz yok. Çokluk içindeki nitelikli olanı gözden çıkarıyoruz gibi geliyor bana. İnsan sıkışmışlıkta olağanüstü şeyler yapabilen bir varlık ve şair de sıkışmışlığı duydukça iyi sesler çıkaracak ya da çıkarmaya devam edecektir. Bu yıl bu ülkede şiirler yazıldı çok şükür. Bu da insanlık için her şeyin bitmedi-

ğini gösteriyor. Dünyayı babalarının çiftliği gibi gören ve tüm insanlığı iktisadi, siyasi ve kültürel olarak hizaya getirerek bu çiftliği kendilerince nizama sokmaya çalışanlara rağmen şiirin bir şekilde varlığı başlıbaşına bir değerdir. Her şeyi istedikleri gibi belirlemekte epey yol aldılar ama şiir hala mevzideki bir gerilla gibi gözleri parlayarak kalbi tetikte bekliyor. Yükselme istidadı olan bir kalp ritmindeydi bu yıl şiir. Kalabalığın içinde gördüm onları, tenhada, agoranın arkasında, varoшта, medyanın ulaşmadığı/ulaşamadığı dağ başında, adı anılmayan dergilerde, taşrada, şiirini gösterip kendilerini geride tutan mustariplerin alınlarında: Pazar tektanrıcılığına hayır diyen, insanı ve hakikati savunan, aşkın kesik kollarında kanat olduğu şairleri. Bu yıl da vardılar ve yazdılar.

Şiir: Sosyal ve Siyasal Olaylara Tanıktır

1) Maveria Dergisi'nin Afganistan özel sayısı bizim kuşağın belleğinde hala tazedir. 1979'da Ruslar Afganistan'ı işgal etmiş, Rahmetli Erdem Beyazıt dâhil bir grup maveria ekibi turlarla Afganlı Müslümanlara yardım götürmüş, intibalarını yazmışlardı. 80 İhtilali sonrasında bir şuur abidesiydi bu sayı. Ve oradaki savaşa dair şiirler..Hatırlıyorum."Orada şehitler, Afgan/ Gel iman boyasıyla boyan."

Ve 1982'de Hama Katliami, Rahmetli Cahit Zarifoğlu'nun "Bu sabah ezan sesi gelmedi camimizden/Korktum bütün İnsanlar, bütün insanlık adına" dizeleri hafızalarda saklıdır. "Doğu'dan, Batı'dan, Ortadoğu'dan" eseriyle M. Atilla Maraş.."Yuh dedik putunuza Fatih'ten yâre yürürdük" dizeleriyle Cumali Ünalđı Hasannebioğlu'nu unutmadık..Recep Garip'in Ortadoğu şiiri, Ferman Karaçam'ın "Acı"sı, Mürsel sönmez, Adem Turan, Özcan Ünlü, Sıddık Ertaş, Mehmet Ayci, Mustafa Özçelik ve Vahap Akbaş ve daha bir çok şairin şiirleri hala günceldir.

Nurettin Durman Ağabey'in Filistin Şiirleri Antolojisi, Red Şiirleri Antolojisi bu meyanda önemli eserlerdir.

Irak işgali, Gazze ve Filistin'de yaşanan zulümler,. Afganistan, Bosna Katliami, Doğu Türkistan'da yaşananlar şiirin gündeminde olmuştur hep.

Mısır'daki darbe sonrası Cevat Akkanat'ın hazırladığı Rabia Şiirleri Antolojisi de tazeliğini hala muhafaza ediyor.

Anne, Gurbet Şiirleri türü Antolojilerde sosyal olaylarla alakalı şiirler yazıldığının kanıtı..

Çok gerilere gitmeden, kendi çizgimizden örnekler verip bu güne gelecektim, ama Mehmet Akif, Necip Fazıl, Sezai Karakoç ve İsmet Özel şiirinin siyasi ve toplumsal olanla, muhalif olduklarıyla cedelleştğini söylemeden geçemeyeceğim.

Sakarya Şiir'ini özel olarak anımsatmak isterim.

Bu güne gelelim... Biz de Peygamberimizle alakalı, son elli yıldır yazılan kitaplarda savaşları öyle anlatılır ki, diğer konulara hiç sıra gelmez. Sanki Peygamber hep savaşmış. Öyle bir intiba bırakır, son zamanlarda fark edildi ki, bu anlayış düzeltiliyor. Etkileniyoruz ki, İslam coğrafyasındaki zulme kayıtsız kalmıyor ve yazıyoruz. Doğru olanı yapıyoruz, ama geri planda yoksulluğu, kapitalizmin tüketim girdabına aldığı Müslümanları, konforu resmileştirenleri, Anadolu coğrafyası ve insanının son elli yıldır terör dâhil yaşadıklarını. Şiirimizin gündemine topyekûn taşıdığımızı söyleyemeyiz. Dünya ve ülke siyaseti şiiri etkiliyor, sosyal olaylar tetikliyor elbette. Sorun şu; günümüz şiiri çağının olaylarına tanıklık etmeli midir? Elbette.. Kat kat binaları, tebesümü unutturan şehirleri, bu kadar yorgunluğu hak etmeyen insanları, teknolojiyle ayrışan ve uzaklaşan bireylerin bu haline şiir direnmeli, tercüman olmalıdır.

Şiiri değil, etki alanını konuşuyoruz, evet siyaset ve sosyal olaylar şiiri etkiliyor.

2) İsmet Özel'le, Gösteri Dergisi'nde, 1980'li yıllarda yapılan bir söyleşi vardı. Şiir Okuma Kılavuzu'nun yazarı, "*Şiire telif ki ödeniyor, bayağı devrimdir bu*" demişti. Tarihi iyi okumak lazım. Uzun soluklu dergilerden Varlık dâhil, Üstad Necip Fazıl'ın bir gazeteyle her eve yeniden giren Büyük Doğusu, Türk Edebiyatı... Yüzlerce şairin şiiri var. Onlardan günümüze kalanlar, parmakla sayılacak kadar az. Bu böyledir demek istiyorum. Sanal âlemin tükettiği yetenekleri de katarak söylüyorum, şairler yazmaya devam ediyor. Siyaset, Diyanet, Akademik mahfiller şiirle

başlıyor, şiirle bitiriyorlar konuşmalarını. Ama şairler yetiştiren dergilere uzaklar. Şiir bitmiştir, hastadır, yoktur gibi kendini aşan ifadeler kullananların tonajına bakmak lazım. Ara dönemlerden birini yaşasa da, kelimeler hazinesi de olan şiir iç ve dış dünyamızı değiştirmeye devam ediyor. Şiiri kendi mahfilinde muhafaza edelim, o fonksiyonunu icra eder.

3) Ay Vakti Dergisi olarak şiire az yer veriyor, sanal âlemdede şiir yazarların yayınlama imkânı bulduğu bir dönemde dergilerin çıtayı daha da yükseltmeleri gerektiğine inanıyoruz. Şiir haritasını açtığımızda, her noktada bilgi ve araştırma imkânımız olmadığından bu soruya sağlıklı cevap verme imkânımız yok.

At binenin, kılıç kuşananındır derler ya; şiir açısından da kendi sosyal çevremizde yeni imzalar, şiiriyle yol katedenler olduğunu söyleyebiliriz.

Müslüman Duyarlılığıyla Şiir Yazmak

1) Oldukça fazla... Bizim şiire başladığımız yıllar, yani 80'lerin ortası, siyaseten oldukça hareketli bir zaman dilimi idi. Bir tarafta tercümeyle beslenmiş bir düşünce hayatı, diğer yanda iyi şairlerin şiirleri, öte yandan da ihtilalden çıkmış ve henüz yatağını bulamamış sosyo-politik hayat. Dolayısıyla bu sacayağının tam ortasında üretmek...

Son on yılda ise, coğrafyamızda yaşanan trajedi ve ülkenin daha güneyindeki acılar... Bütün bunlar Türk şiirinde hatırı sayılır bir etki yaratmasa da, özellikle Müslüman duyarlılığı taşıyan vicdanlı şairleri etkiledi. Yayınlanan ürünlerin bir kısmında bu güncel trajedilerin izini sürmek mümkün...

Her şairin çağından sorumlu olduğu gerçeğinden yola çıkarak, benim şiirlerimde de Hazreti insan, vicdan ve merhamet hilafına yaşanan/ yaşatılan/ dayatılan her şeye isyan nefesi yer aldı, alıyor

2) Bu soru, her dönemde sorulmuş ancak pek de yanıtını bulamamıştır. Evet, şair çağından sorumludur ve bu sorumluluk ona dünyayı daha iyi anlama, derinlikli bir algılama ve yansıtma gücü/ özelliği verir. Ve fakat bu böyledir diye şiirin tek başına bir değiştirme, dönüştürme gücü yoktur. Eğer öyle olsaydı, bütün şairler tek doğru, tek vicdan etrafında toplanmayı başarır ve bu birliktelik bir manifestoya dönüşür; dünya titrerdi.

Şiir, iç dünyamızı değiştirir. Bu gücü her zaman vardır. Yunus Emre'nin, Karacaoğlan'ın, Şeyh Galib'in, Yunus Emre'nin, Ahmedi Hani'nin, Yunus Emre'nin, Ahmedi Hani'nin, Yahya Kemal'in vb. okunduğunda hep ve daima aynı duyguyu, aynı heyecanı vermesinin sebebi de budur.

Şiir, dış dünyamızı çokca değiştir(e)mez. Bu değerlendirmeye şöyle bakmak da mümkündür: Şiir hayatı değiştirmez ama hayat denen halının bir ucundan tutabilir. Yani, hayatı dönüştürmeye, değiştirmeye çok yönelik çok önemli bir irade olabilir.

3) Şiirleri, dergilerden takip etmeye çalıştım. İyi dergisizliğin yaşandığı bir yıl geçirdik yine. Özellikle 90'lı yılların şairlerinin iyi ürünlerini okuduk. Kitap olarak çok sayıda yayına ulaştık, okuduk. Ancak yıl içinde yayınlanan ve 'ah, evet bu kitap'tı dediğim bir şiir kitabı alıp okumadım ne yazık ki. Ya da ben ıskaladım.

Didem Madak'ın "Ahlar Ağacı" ve "Grapon Kağıtları", Şükrü Erbaş'ın "Bütün Şiirleri", 8 kitaplık Merdiven Kitapları şiir serisi, Cevat Çapan'ın "Su Sesi", Gülten Akın'ın "Beni Sorarsan", Muzafer Tayyip Uslu'nun "Şimdilik" vb. gibi birçok eski/yeni kitap masamın üzerinde durdu yıl boyu; okundular, notlar alındı ama rafa kaldırmaya kıyamadım.

Şiir: Nitelikli ve Sahici Söz

1) Şiirle kuracağımız bağın hayati bir nitelik taşıdığı kerte- de sahici ve muteber kılınabileceği kanaatindeyim. Bunun hayli klişe bir ifade olduğu, hatta postmodern iştihalar içindeki kimi- lerince anakronik bile sayılabileceği doğrudur. Anakronik olup olmamak umurumda değil. Klişeye gelince, olabilir. Ama mese- le, ifadenin klişe olup olmamasından çok sahip olduğu doğruluk değerine müteallik bir meseledir. Başka ifadeyle altını nasıl dol- durduğumuz meselesidir. Başından beri şiiri bir varoluş edimi olarak düşünmem, şiirimi ve bütün poetik çabamı bu çerçevede açıklamaya çalışmam kendi açımdan bunun en önemli alamet-i farikalarındandır. Şiir belli bir varoluş düzeyine taşındığı nispet- te bizim için hayati bir anlam kazanır. Bundan mütevellit şairi adına bir istikbal ve kader meselesi haline gelir. Şiirle bağımız böyle bir bağa tekabül edebildiği ölçüde sahici bir yapıya kavu- şacak demektir. Şiirin bütün başkalığı veya biricikliği tam da bu karakter özelliğinde yatar. Şair için de şiirle sahici bağlar kurmuş okuyucu için de şiir bir 'seçim eylemi'ne karşılık gelir. Hatta bu durum, çoğunluk trajik bir seçime bile dönüşebilmektedir.

Şiirin siyasi-toplumsal olay ve olgularla ilişkisini bu pers- pektiften doğru bir şekilde temellendirebileceğimizi sanıyorum. Aksi halde şiiri araçsallaştırıcı yaklaşım ve poetikaların ağına düşmek işten değil. Araçsallaştırmayla şiirin ne kadar uzağına düştüğünü fark etmeyenler, estetik, biçimsel tekamül veya de- ğerlerle ne kadar "iyi şiir"ler yazarlarsa yazsınlar boşuna. Bu nevi iyi şiirlerle gerçek şiir arasındaki farkı, retorikle hakikat arasındaki farka irca etmek pek yanlış olmaz. Retorik ne kadar düzmece ve şatafatlıysa, hakikat o kadar naif ama sarsıcıdır, hat-

ta soğuk ve serttir. Retorikte şiir değil estetik, biçimsel oyun vardır. Retorikle şiir arasındaki fark kökenseldir, mahiyete ilişkin bir farklılıktır.

Şiirin ön şartı diyebileceğimiz temel nokta, bireyden bahsederken de siyaset ve toplumdaki bahsederken de retorik dışına çıkma ehliyetini sergilemiş olmaklığıdır. Bu çerçevede, dikkatimizi niceliğe (söylemsel veya izleksel içeriğe) değil niteliğe yani doğrudan söylemin mahiyetine odaklamak gerekir. Günümüz şiirinin, söylemsel ve izleksel unsurlar bakımından siyasi, toplumsal olaylara nispeten hatta epeyce açık bir duruş ortaya koyduğu söylenebilir. Siyasetin ve toplumsal-kültürel olayların giderek şiirin merkezine iyiden iyiye yerleştiği bile tespit edilebilir. Ancak bunun şiirde ne kadar sağlıklı bir işleyişe sahip olduğu kuşku. Zira burada, siyaset ve toplumsal olaylarla kurulan ilişkinin bir beslenme ve/veya varoluş ilişkisi olmaktan çok, bir tüketme ilişkisine doğru evrildiği kanaatindeyim. Gerçi günümüz şiirinin estetiksizleşme ve politik dejenerasyona karşı-poetik anlamıyla- aşılı bir yapısının olduğunu iddia etmek yanlış olmaz. Gündelik dil üzerinden gitmeye çalışan şiirlerin bile, dildeki avamileşmeye karşılık belli bir estetik bilinçle donatılmış oldukları malum. Mevzi çapta bir tür “Garipleşme sendromu”nun varlığından bahsetmek belki mümkün, fakat 1970’lerin slogancı, didaktik şiirleriyle günümüz şiiri arasında hiç bir benzerlikten bahsedilemez. Bunu yine de iyi fakat yeterli bir gelişme diye görmemeli. Şiir her neyle ilgili olursa olsun, bir varoluş meselesi ve eylemi olarak tezahür ettirilemediği sürece retorik veya estetik bir yetenek işi olmaktan öteye fazlaca gidemez. Bugün kanaatimce üzerinde durulması gereken asıl mesele budur.

Yazdığım şiiri bu bağlamda tartan ve ilerletmeye çalışan biriyim. Siyaseti veya sosyal meseleleri merkez almak diye bir derdim yok. Benim için daha temel olan mesele, hayatın ve dün-

yanın hakikatine yani anlamına dokunmaktır. Ama sözkonusu hakikatin, siyasetle ve sosyal meselelerle dikey ilişkiler içinde somutluk kazandığını, aynı zamanda siyasette ve sosyal hayat içindeki yansımalarıyla bir değer ifade edebildiğini biliyoruz. Başka deyişle, hakikati metafizik ve bireysel gailelerin yanı sıra, bununla organik ilişkilere sahip bir dünya tasavvuru olarak kavramaya başladığımız andan itibaren, kendiliğinden siyasetin ve toplumsal hayatın icaplarıyla ilişkili bir düzleme geçmiş oluruz. Bu da bize bireysel ve sosyal ayrıştırmasının son derece görecek bir nitelik taşıdığını ifade eder. Sözgelimi; ahlak meselesine sosyal olduğu kadar bireysel, aşka da bireysel olduğu kadar sosyal bir içerik kazandırmak mümkün. Şiirin söylemsel hususiyeti ve özgüllüğü de nispeten bu çeşit ilişkilendirmelerle tebarüz eder.

2) Şiir varoluşsal bir edim, bir eylemlilik hali olarak algılandı, dahası bu minvalde etkinleşebildiği nispette öncelikle şairin iç ve dış dünyasında akislerini ortaya koyacaktır. Şiirin varoluşsal bir karakter kazanması, her şeyden önce şairin şiirdeki samimiyetliyle koşullanmıştır. Şair, şiiriyle yaşayan varlıktır. Gerçek hayatta yalanı, ikiyüzlülüğü, merhametsizliği olağanlaştırmış birinin şiirdeki ahlakçı söylemi, şairin vicdan azabı veya şiirin şairini aşmasıyla falan tevil edilmek istenebilir. Şairin hayatının şiiriyle bire bir örtüşmesini istemek de bazı durumlarda elbette hem şaire hem de şiire bir haksızlık olabilir. Nitekim şiir, şairin önünde gidebildiği ölçüde varoluşsal rolünü yerine getirir. Ama şairiyle şiiri arasındaki mesafenin giderek açılması, en doğru ve en kesin ifadesiyle şiiri marazi bir uğraşa dönüştürür. Böyle bir marazilikten neşet eden şiirlerin ne iç ne de dış dünyaya dokunma gücü gösterebileceği kanaatindeyim. Bu tür şiirler belki estetik bir yetkinlik ortaya koyabilirler hatta enerjik bir performans da sergileyebilirler, ancak şiir zekasının ve tecrübesinin içsel koşulu olan 'samimiyet'in eksikliği bunları hakikate olduğu kadar

dünyaya da yabancılaştırır. Bir çeşit propaganda ve vaaz şiirine bile dönüştürür. Hayata ve dünyaya dair çok konuşma, çok şey söyleme iştiağıyla motive olan, dolayısıyla eleştirel bir yoğunluk da ortaya koyan bu şiirlerin, ardındaki marazi hallere dikkat etmekte fayda var. Dergileri sayfa sayfa dolduran bu tarz şiirler bana doğrusu bir enerji israfı gibi görünmektedir. Yetkinlikle başıbozukluk arasındaki ince ayırım böylesi şiirlerde büyük önem kazanıyor. Ne yazık ki belli düzeyde kabiliyet sahibi imzaların dahi bu marazdan beslendiklerini görmek, günümüz şiiri adına esef verici olmaktadır.

Diğer taraftan “sunumsallık” nosyonu ile kimlik kazanan şiirlerin/şairlerin, eleştirel rezervlerine rağmen teorik olarak hakikat tecrübesiyle çok simetrik bir konum aldıkları kanaatindeyim. Sadece şiirin değil bütün düşünsel, kültürel verimlerin yaşadığımız dünyanın nesnellğine dolayısıyla zamanın ruhuna vakıf bir bilinçten doğmaları önemlidir. Anakronizmi asıl bu noktada yadsımak zorundayız. Dünyayı değiştirmeye talip olmadan önce, dünyaya nüfuz etme ehliyetini gösteren bir şiire ihtiyaç var. Ama bunu dünyayı değiştirme talebiyle tamamlayıp tekamül ettirmeyen bir şiirin de eksik olduğunu belirtmek lazım. Sunumsallığa indirgenen şiir, varoluşsal saiklerini yitirmekle ıralanır. Gerçek şiirin dinamosu olan “ben” şuurundan ve perspektifinden uzaklaşarak, şiiri estetik görü veya anlatı konusuna haline getirmekte, böylece gerçek, asli zeminini terk etmeye meyyal kılmaktadır. Bu da “sunumsallık” nosyonunun en önemli arazlarından biridir. Hatta sunumsallık nosyonunun postmodern edebiyatta hakikatsiz bir dünyayı tezahür ettirmek üzere işletildiği iddiasını kaale alacak olduğumuzda, durum daha da ciddileşir. İroni ve parodi bu yüzden postmodern edebiyatta sadece makbul ve muteber değil, aynı zamanda dilin/anlamın belirleyici kodları haline getirilmiştir. Ne var ki konu, belli bir noktadan

itibaren poetikanın sınırlarını aşarak felsefi, epistemik bir mahiyet kazanmaktadır. Buralara girecek değilim. Ancak diyeceğim, şiire/şaire düşen, bana göre dünyayı bütün sahiciliğiyle tecrübe etmek, bu yolla dünyanın öznel ama hakiki bir imgesini vermektir. Postmodern görüşlerle aramızdaki başlıca ayrılık noktası da bu imgenin hakikiliği bağlamında zuhur etmektedir. Hakikatimizle veya varoluş eylemimizle dünyanın hakiki imgesi (ahvali) arasındaki diyaloga gelince, burada her şeye rağmen etkileşimli bir diyalog söz konusu olmak gerekir. Şair ve dünya arasındaki ilişki, tek taraflı bir özne-nesne ilişkisi olamaz, olmamalıdır. Olduğu takdirde şiirin yaptığı iş nutuk atmaktan ibaret olacaktır.

3) 2013'ün atılımcı bir yıl olmadığı aşikar. Yazılan, yayımlanan şiirlerde ciddi bir enerji kaybıyla karşı karşıya olduğumuzu düşünüyorum. Ne duyarlık ne de biçim, teknik anlamında zorlayıcı bir gelişmeye şahit olabildik. Acımasızlık ettiğimi sanmam. Genel planda şiirde belirgin bir durağanlığı yaşıyoruz. Poetik açıdan bakıldığında da son iki üç yılı kapsayan bir rehavetten bahsetmek mümkün. Genel manzaradaki olumsuzluğuna rağmen gene de görülmesi ve konuşulması gereken birtakım verimlerin olmadığı söylenemez. Ne ki edebiyat kamusunda tuhaf bir körleşmenin hakim olduğu zannındayım. Bunu bir yere kadar vasatın veya sıradanlığın tahakkümüyle açıklayabileceğimizi düşünüyorum. Bir yerden, daha doğrusu belli bir düzeyden sonra ise sözkonusu körleşme başka şekiller almakta: ideolojik, psikolojik, klik etmenlerle marazi bir niteliğe bürünüyor. Gerek şiirde gerek poetikada çıtayı belli bir seviyede tutmanın gayreti içinde olmamız gerekiyor. Eskiye veya mevcudu çoğaltan üretimleri kabule şayan saydıkça çıta kendiliğinden düşmektedir. Şiiri tezhip veya ebru sanatıyla karıştıran bir kesim hala borusunu öttürebiliyor. Hala şiirle edebiyat parçalama arasındaki ayrımı yapamayan ciddi bir şair, yayıncı ağırlığı ile karşı karşıya

bulunuyoruz. Buna pratik bir çaremiz elbette yok. Şiir eleştirileri yapan biri olarak kırıp dökmeyi şahsen sağlıklı, doğru bir çare diye görmüyorum. Yapıcı olmaktan yanayım. Kırarak değil, ekşiği gediği göstererek elden geldiğince şair için de okuyucu için de yararlı olacak tespitler ortaya koymak üzere işimi yapıyorum. Sadece iyi şiiri değil vasatı, hatta bazen kötü denebilecek ürünleri de değerlendirmek suretiyle şiirin kendimce önemseydiğim muhtelif kriterleri üzerinde bir farkındalık ve kavrayış tarzı geliştirmek eğilimindeyim. Bu bağlamda, 2013'ün, beni heyecandıran şiir sayısı bakımından ne yazık ki dikkat çekici bir düşüş gösterdiğini söylemek zorundayım. Şiirde olduğu kadar şiir düşüncesi ve eleştirisiyle ilgili yazılarda da niceliksel değilse bile niteliksel düşüşten bahsedilebilir. Bir iki dergideki birkaç yazı dışında, edebiyat matbuatında boy gösteren yazılar bende adeta problematiksiz bir şiir dünyasıyla karşı karşıya olduğumuz hissinin uyandırıyor. Bunun sadece düzey kaybıyla değil, aynı zamanda yaşadığımız zamanlardaki konformist temayüllerin şiire sirayet edişleriyle bir ilgisinin olduğunu tahmin ediyorum.

Şiir: Anlama ve Tanıklık Etme Eylemidir

1) Siyasi, toplumsal gelişmeleri de takip eden, bu tür bir bilinç ve dikkatle oluşan, siyasi bir duruşu, karakteri olan bir şiir damarımız da var artık. Kendi şiirim hakkında konuşmak doğru değil belki ama benim şiirim de bu alandaki duyurgaları açık bir şiirdir. Her şeyin ötesinde şunu da söylemek lazım belki: Bir derdi, meselesi, çabası, kavgası olmayan; siyasi ve toplumsal bir dikkati, aidiyeti, tercihi olmayan insanı kim ne etsin? Böcek gibi yaşamak, asla yüceltilemeyecek bir tercihtir. Ben inançlarım, düşüncelerim, hayata bakışım itibariyle öteden beri insanlığın yaşadıklarına bigâne kalmamaya çalışan biriyim. Gündelik hayatımda da zihnim, yüreğim hep bunlarla iç içedir sonuçta. Diğer edebi türler gibi şiir de son çözümlemede şairinin bakış, algılayış ve yaşayışından izler taşır. Küp içindekini sızdırır. Sonuçta o da insani bir eylemdir. İyiliğe arka çıkmak; zulme, kıyıma, haksızlığa, zorbalığa karşı durmak kim olursak olalım bizim en temel insani ödevlerimizden olmalı zaten. Şiir de bu eksende bir anlama ve tanıklık eylemiyle birlikte bir “şahitlik bilinci” ve “inşirah açılımı” sağlıyor bana.

2) Ben hayatı edebiyattan üstün tutarım. Şiirim bu perspektif içinde bir yer edinir kendine. Gerçekleştirebilecekleri bu yüzden sınırlıdır ama önemlidir, değerlidir. Şair dağılmış, kendi yerini ve gücünü yitirmiş bilgi ve duyumsamalar arasında insani duyarlığı yeniden birleştirir, toparlamaya ve anlamlandırmaya çalışır. Şiir biraz da bu durumun, insanla ilgili bu çok yönlü, bu karmaşık ve değer aşılایıcı “oluş”un serencamıdır, didişmesi-dir, erincidir. Acımasızca geçip giden zaman ile çok güçlü bir istekle gelmesi beklenen, arzulanan arasında kalan insanın yaralı, yarılmış da olsa bir anlatım yolu, bir dil bulma ihtiyacıyla bir

bağlantısı vardır şiirin. Kökü yerde, dalları gökte bir söz ağacı; yeryüzü konukluğumuzun bütün tortusunu yedeğine alarak zamanın dibinden gülümsüyor bize hâlâ.

Edebiyatın, sanatın, kültürün, düşüncenin bütün dünyada maruz kaldığı gerilemeye bakarak umutsuzluğa düşmemek lazım. Edebiyatın geneli için de söylenebilir belki ama ben özellikle şiirin kendisini kuşatan koşulların, kendisine ayrılan imkânların, kendisine layık görülen “çap”ın ötesinde bir işlevi olduğuna inanıyorum. Sayıları az olmakla birlikte duyarlığı da birikimi de yüksek gençler olduğunu biliyor ve görüyorum. “Hiçbir tasmayı sevmeyen” gençler, surda gedikler açmaya bundan sonra da devam edeceklerdir. Kimi zaman sevinç, kimi zaman acı eşlik etse de kendisine, “insan tükenmez” gerçekliğinin bilincinde olarak, uzanıp her sabah bu gürbüz insan ağacının yanaklarından öpmeyi asla ihmal etmemeli şair.

Murdar baltalı Kabillerle dolu hâlâ dünya. Birçok bölgede insanlar onlara direnmeye başlıyor yeniden. Biz de direneceğiz. Kötülükten, zulümden, pislikten hicret edeceğiz. Durmak bunamaktır çünkü. Teslim olmaktır. Kanaralaşmaktır. En iğrenç yenilgi biçimi de gönüllü köleliktir. Ölüm bize değene kadar koşturacağız, konuşacağız, yazacağız, tanıklık edeceğiz, iyiliğe arka çıkacak ve kötülüğe direneceğiz. “Bismillah boylu çocuklar”ın elinden tutmaya, kendi sesimizle kendi şarkımızı söylemeye devam edeceğiz. “Yeryüzüne Dağılan” umudun, bilincin, sevincin yoldaşı olacağız.

3) Ben 2013'te şiirde de bu diriliği, özgüveni, silkinmeyi gördüm. Çok baskın, çok fazla olmasa da her ay severek, beğenerek, etkilenerek okuduğum şiirler vardı dergilerde, yayımlanan kitaplarda. Dikkatlice, iyi niyetle bakınca, arayınca iyi, nitelikli çalışmalara daima ulaşabiliyoruz artık. Kendim çok fazla şiir yayımlayamadım bu yıl belki ama okuduğum, unutmadığım şiirlerin sayısı az değildi. Hatta bu ülkenin koşulları içerisinde epeyce bereketli bir yıl geçirdiğimiz bile söylenebilir.

Sanat. Fısıltı ve Çığlık Arasında Tüm Seslere Açık

1) Gregory Jusdanis Kurgu Hedef Tahtasında – Edebiyatın Savunusu kitabında “Sanat, etrafına bir çit çekip kendisini gerçekdışı ve karşıgerçek olarak; yanılsamalar, yalanlar, yansımalar, arka sokaklar ve yarı karanlık yüzlerin dünyası şeklinde sunarak siyasete dahil olur. Bizi dünyamızla etkileşime girmeye davet eder; cana can katan birkaç saniyeliğine de olsa dünyanın dışına çıkararak” der. Sanatla siyaset arasındaki ilişki bir zorunluluk ilişkisi sanırım. İkisi arasında olduğunu varsaydığımız mesafe, çoğunlukla, sanatın usul ve üslubuyla ilgili. Yani sanat açısından önemli olan ‘olmalı mı’ değil de ‘nasıl’ olduğu. Elbette kimi poetik yönelimler ‘olmalı mı’ diye de sorup, cevaplarını olumsuz da verebilirler. Ama sanırım bu ara yüz, sanatın gerçek yüzü değil. Çünkü sanatın en küçük seslere bile kulak kabartan büyük duyarlılığı, elbette, siyasi arenadan yükselen büyük çığlıkları da duyacaktır. Bu kaçınılmaz bir durum. Yani her durumda siyasi bir farkındalık ve duyarlılık sanata içkin olacak. Üstelik bazı durumlarda sanatçının poetik iddiasına rağmen, en azından bir dip akıntısı olarak... Bunun en temel nedeni siyasi olanı hayati olandan ayırıştırmaktaki güçlüktür.

Dolayısıyla teorik düzeyde yaptığımız kategorik ayırıştırmalar hayat nezdinde çoğu zaman geçersiz hale geliyor. Bu nedenle toplumsal varlıklar olarak şairlerin de her an siyasi olanla burun buruna oldukları bir vakiadır. Kişisel olarak gündelik yaşamda dikkatime dahil olanı, şiirde dışarıda bırakmayı saçma buluyorum. İmkansızlığı da ayrı konu.. Şiirin malzemesi olmayacak bir şey var mı? Şiir, bir şeyi nasıl yaptığımızla ilgili. Şiirin kendi bağımsız alanına ihanet etmediğimiz sürece, şiir dolayımıyla ele alamayacağımız çok az konu var sanırım.

Şiirle hayat arasındaki zorunlu bağ, Türk şiirini de toplumsal meselelere duyarlı hale getiriyor. Ancak ideolojik algıların estetik değerleri boğduğu dumanlı bir hava, zaman zaman Türk şiirini de ele geçiriyor. Kişisel olarak böylesi anlarda bile, zamanın ayrıştırıcı gücüne ve iyi sanatın kötü sanatı kovma becerisine güveniyorum. Bir şey daha ilave etmek istiyorum, şiiri güncelden ve ideolojiden korumanın yolu, bence, şiirin toplumsal duyarlılıklarını öldürmekten geçmiyor. Zira bence şiirin öz değerlerine bağlılık, şiiri korumanın en mümkün yoludur. 'Öz değerler' konusundaki ısrarım da yanlış anlaşılmasın; tutuculuktan bahsetmiyorum, değişime ve yeniliğe açık bir sahih bir geleneğe bağlılıktan bahsediyorum.

2) Geçmişte şiir ne düzeyde insanların iç ve dış dünyalarını değiştirmeye talipti? Ya da şiir iç ve dış dünyaları değiştirme misyonuyla doğrudan yükümlü kılınabilir mi? Bana büyük bir misyondan bahsediyormuşuz gibi geliyor. Şiiri aşan bir misyon. Şiir duyarlılıkları parlatmakla, sinir uçlarını hareketlendirmekle, en karanlık ayrıntıya ışık tutmakla ilgili. Değiştirmekse bir adım ötesiyle. Değiştirmek siyasi bir pratik, ikna edici bir teoloji, uygulanabilir bir ahlak, bireysel ya da kollektif bir irade gerektirir. Şiir bunların bir adım öncesidir. Şiir gerek şarttır, yeter şart değil. Bireyciliğin gittikçe yaygınlaşan boğucu atmosferinde şiir önce yıkıcı olmalıdır. İnşa etmek için önce yıkmak gerekiyor. Şiirin orda bir yerde olması bile bu anlamdadır zaten ve bu da bir yere kadar yeterlidir. İlahi bir lütuf olarak şiir, nihai noktada yine de bir araçtır, kendi başına bir amaç değil. Bu nedenle şairin yaşadığı akıl tutulması ya da duygusal karmaşa, şiir dolayımıyla yaptığı işin rengini değiştirir. Bu nedenle şairin nereyle irtibatlı olduğu, hayatı şekillendirirken yaşadığı sahih kaygı, şiirinin ereksel olarak biçimlenmesine de etki eder. Kısacası şiir, şaire rağmen gerçekleşmez.

3) Sosyal medya kullanım becerisi çok yüksek biri değilim. Biraz da bilerek sosyal medyadan uzak duranlardandım. Ancak haklı bir eleştiri üzerine twitter'a dahil oldum. Eleştiri mesleki duyarlılığıma yönelikti; bir sosyolog olarak toplumun nabzının attığı yeni alanı nasıl ıskalardım? Sahiden de twitter kullanmaya başlayınca fark ettim ki, bu karmaşık ve çok sesli alanın sunduğu sosyolojik veri zengindi. Ancak Twitter'ın sosyolojik değeri, tek değeri değildi. Bir şair olarak, doğal bir biçimde dikkatimi ilk andan itibaren şiire de yoğunlaştırdım. Şiirle ilgili ilk kaba gözlemim şaşırtıcıydı. Eski bir varsayım, bütün somutluğuyla gözlerimin önünde bir ispata dönüşmüştü; şiir cemaati şairiyle okuruyla topu topu üçbeş bin kişiden ibaretti. Bunlar birbirlerini takip ediyorlar, kendi küçük (nicel anlamda küçük) dünyalarında, kendi ilgilerinin hazzına ermek istiyorlardı. Şiirle efsunlanmışlardı ve şiirde tatmin arıyorlardı.

Büyük kalabalıkların dikkatinden uzakta seçkin bir uğraş olarak Türk şiiri 2013'da da kendi mecrasında akmaya devam etti. Kalabalıkların lükslerine ve alışkanlıklarına aldırmandan hem de. Kalbin fedailerini kendi dillerine 2013'de de sadık kaldılar. Çöldeki kurumuş kuyulara sır verdiler.

Türk şiirinin güçlü bir geleneği var ve bu güçlü gelenek hallefler tarafından da sürdürülüyor. Şiirin kutbu niteliğinde büyük şairlere artık kolay rastlanmıyor olsa da, güçlü şairler yine de var. Genç şairlerin şiire olan tutkuları insana heyecan veriyor. Sanal platformların baskın egemenliğine rağmen poetik kaygıları olan ve kendilerine entelektüel bir derinlik oluşturmak isteyen dergiler çıkıyor ve onlara sürekli yenileri ekleniyor. Elbette, hayatı kuşatan risk, şiire de egemen. Örneğin şairlerin kendi kendilerini pazarlama tutkuları sahiçiliklerini zedeliyor. Başka bir risk de şairlerin küçük adacıklar halinde kümelenmeleri ve bir kümelmenin bir körlüğe dönüşmesidir. Çeteler inkılap edemezler.

Dolayısıyla şairler bir takım fan kulüplerinin üyeleriymiş gibi davranmamalıdır.

Şiir hiçbir zaman kitlesel bir sanat değildi belki. Ama şimdilerde gittikçe daha dar bir alana hapsoluyor. Bu durum sadece Türk şiirine şamil değil üstelik. Dünyada da böyle. Eğer bu bir sorun olarak tanımlanacaksa, sorumluluğun bir kısmını da şairler üzerlerine almalı. Türk şiiri de bu konuda kaygı duymalı ve problemi salt bir iletişim -kitlelere ulaşabilme- sorunu olarak tanımlamaktan kaçınmalıdır. Problem 'son'lar ideolojisinin geniş alanında tartışılmalıdır. Yani Türk şairi de söz konusu tehdidi salt şiire ya da sanata yönelik değil, insana ve hayata yönelik algılamalıdır.

Şiir: Siyasi Göstergelerle Örülmemeli

1) Özerkliğe inanıyorum. Şiirin politikanın güdümüne boyun eğmesinden hiç hoşlanmadım. Ama Türk şiirinin mecrası politika tarafından sıklıkla belirlenir. Bugün de böyle. Benim şiirim kendi yolunu, kendi iç zorunluluğunu, kendi canlı deneyimini izledi her zaman olduğu gibi. Türk şiirinin gündemi ise siyasi gelişmelerle sarsıldı yine. Edebiyat dergilerinin çoğunun Gezi sayısı olarak çıkması bile bunun kaba bir göstergesidir. Böyle bir yüksek toplumsal çalkalanmanın şiire sörf tahtası kılınmaya çalışılması birçok şairin kolaycılığını da gösterdi. Metne dönük etkileri test edemiyorum henüz, ama görünen köy işte. Başka türlü kalıcı olmaya inancı kalmayan şair arkasına bir rüzgâr almak zorunda hissediyor kendini. Bir de tecrübesi var, görmüş bunu: tarihe bakmış ki Türkiye’de kanonik seçimler siyasi dalganın tesirinde biçimleniyor. Hoop atlıyor oraya. Çok kişisel yani. Kişisel kariyer için şiiri siyasi göstergelerle örmeye başlarsanız, size işportacı gözüyle bakarım. Toplumsal duyarlıkları şiire sırf kalıcı olmak adına sokuşturursanız her vicdan dediğinizde bir vicdansızlık yaptığınız ortaya çıkar.

Eleştirel kıstasları oturmamış edebiyatlarda bu boşlukların çoğu politik maniple ile doldurulur. Devrimler gibi politik krizler yaşamış toplumlarda oluşan kopukluklar, tarihsel aralıklar yine değişimle gelen anlayışla ikame edilir. Toplumun değerleri, kutsalları ve tabuları değişip dururken, irili ufaklı çatışmalar ve bunalımlar yaşanırken edebiyatçının “güzide bir üretici” olarak sıklıkla kendini peygamber gibi hissetmesi aslına bakarsanız olağandır. Bu arada ülke siyasetlerinin ekonomiyle olan bağları hiç konuşulmaz. Şiirimizi etkileyen siyasetten ziyade Türkiye ekonomisinde sınıflar arasındaki geçişlerdir. Alt sınıfın görece refahı ya-

kalamasıyla orta sınıfın nüfusunun şişmesi ve bu sınıfın tüketmek için belli kriterleri olan bir şiiri kültür ortamına dayatması çok belirleyici olmuştur. Kültür ortamı kendi normalinde çoğunlukla marjinal yaratımlarla gelişirken, birden belli noktalarda korumacı, birçok noktada çabuk tüketilebilir bir eser talebiyle karşılaşmıştır. 2000 sonrası şiirimizin ekonomi etkisinde izlediği seyir, tüketicinin emrine amade ambalajlı bir şiir olmuştur çoğunlukla. Orta sınıf duyarlılığını tehdit etmeyen, ileri gitmeyen, yer yer şımarık, yer yer aforizma, yer yer tasavvufi öğelerle bezeli, geçmişini anıştıran ve gündelik hayatın en bezdirici klişelerini usanmadan yineleme sabrı. Her kuşakta birkaç şair hariç durum bu maalesef.

2) Şiir, değiştirmeye taliptir. Ama şiirle sahiden ilgili olan kişiler “değiştirme” arzusunda her ne kadar büyük bir iyi niyet bile olsa, bunda saklı “cebiri”nin, gizli iktidar duygusunun farkındadırlar. Dünyayı değiştirmek ideolojik bir niyetin devamıdır. Mevcut halden rahatsızlık duymadan şiire başlayan yoktur. Fakat yazdıkça şairin şiirle gelen mikro değişikliği fark etmesi, kaba “dünyayı düzeltme” duygusunun yerine geçer. Mikro değişmeyi sağlamayan başarısız şairler ideolojiye daha çok abanırlar. Onlardaki değiştirme arzusu bir ego meselesine dönüşür sıklıkla.

3) Bu yıl gençlik fetiş nesne olmayı arttırarak sürdürdü. Genç şaire artık zarar vermeye başlayan bu fetişizm, çağdaş dünyanın değişen değerleriyle çok ilgili. Teknolojik gelişmeler yaşlıları bilmez, gençleri bilen kişi yaptığı için gençlerin özgüveni daha yüksek artık. Bu özgüven daha iyi bir şiire zorluyor mu, önemli olan soru budur benim nazarımda. Fakat buna evet diyemiyorum. Eski dergileri de kurcalamayı sürdüren biriyim. Çok sayıda fanzin ve dergi merhaba diyor edebiyat dünyasına. Kıyas yapıyorum. Eski dergilerdeki birikim çoğu zaman güncellenerek bile aktarılmıyor bugüne. Eski dergilerden daha çok şey öğreniyorum. Dergiler açısından durum

çok iç açıcı değil kısacası. *Hacı Şair, Bakmaklar, Mahalle Mektebi, Karagöz, Aşkar, Kuyudaki Koro* gibi birkaç dergi gençleri bilinçlendirme potansiyeline sahip, bir kısmı zaten genç editörlere sahip. Halen hiçbir merkez vasfı kalmasa da merkez addedilen ve medyayı iyi kullanan İstanbul dergilerine oranla Ankara-Konya-Adana üçlüsü çevresinde Anadolu'nun iyi bir alternatif olduğunu gösteriyorlar.

İki yıldır *Hece* dergisinde gençlerle güncel şiiri irdeliyoruz. Kadro her seferinde değişiyor, bu oturumlar sayesinde de anladığım üzere yinelemeli ve ritmik bir anlamı var şiir tarihinin. Şiirimiz her türlü açılıma açık. Her türden politik eğilimi barındırıyor içinde. Kumaş olarak şair bir toplum olmamıza rağmen, işleme aşamasında yanlış yönlenecek bir karakteri var şiir dünyasının. Toplumsal talebe cevap vermeye meyilli bir karakter bu. Dolayısıyla şiirimiz "korumacı" bir tabanın talebi doğrultusunda klişe üreten klikleri meşrulaştırırken, bunlar da mass medya tarafından desteklenirken marjinal kabul edilen deneysel yaklaşımları bastırma, dışa itme, karalama eğilimi gösteriyor.

2013 şiir kitapları açısından başarılı kabul edilmelidir. Bir kısmı çok iyi olmak üzere yüzlerce şiir kitabı yayımlandı. Son yıllarda türsel ayrımların ortadan kalktığını ya da sahte bir ayırım olduğunun anlaşıldığını gözlemliyoruz. Lirik şiirin kaybettiği kanı toparlamaya başladığı görülüyor. Bu doğrultuda birçok dergide aşk şiirleri okuyabiliyoruz. Hikmetli söz söyleme üzerine yasal şiirin de -ilk sorunun yanıtında söz ettiğim gerekçelerle- müşteri talebi gereği maalesef etkinliği sürüyor.

Etkinlik olarak da başarılı bir yıldır. Sadece benim katıldıklarımındaki gözlemlerim bile yeterince ışık tutabilir. Bu yıl İzmir, Konya, Karaman, Afyon, Çankırı, İstanbul vb. şehirlerde ve Karadağ ülkesinde programım oldu. Üniversite gençliği edebiyatla yakından ilgileniyor. Popüler olanın baskısı yüzünden edebiyatın

özüne ulaşmaları biraz zaman alacaktır belki, ama eldeki ilk veri olarak ilgileri güzel.

2013'ün benim bakış açımdan ve bir şiir meselesi olarak en talihsiz olayı "farklı ideolojik görüşlerin bir arada bulunabileceği" yanılmasına kapılıp böyle karma bir dergi girişiminde yer almamdı. Türkiye'de halk düşmanı ve büyük oranda "öteki"ne karşı derin nefret yüklü bir takım çevrelerin varlığının böylece ilk elden tanığı oldum ve hiç ideolojik uygulamalar sergilemeyen biri olduğum halde faşist-solun sözlü şiddetine uğradım.

Şiir: Yüzyıllar Arasındaki Mesafeye Tanıklıktır

1) Türkiyeli Marksistlerin Türk edebiyatını değerlendirirken kullandıkları kadim çağların hepsinde olması gerektiğine saplantılı toplumcu/sosyalist bakış açılarından kaynaklanan eleştiri ile bu meseleye bakmak istemiyorum. Nasıldı o bakış! İnsanlar açlıktan ölürken, padişah isyanla alaşağı edilirken veya Anadolu da katliamlar yapılırken Allahın bir tek kulu çıkıp bir tek mısra bir şey yazmamış; divan edebiyatı dediğiniz şey budur işte; kadın, aşk, zevk... Ben toptancı ve tarihi topyekûn okumaya meyilli bu yorumları fazlasıyla ideolojik ve “operasyonel” buluyorum. Modern dönemi ekonomi, siyaset ve felsefe’nin silahlı mücadelesi olarak anlayanların şiirde toplumcu bakışı geliştirirken sergiledikleri zorbalıkları anlatmak için “dalga geçme metaforunu” seçmeleri önemli bir propaganda desteğidir.

Seçkincilerin veya toplumcuların bugünkü ebebiyat dünyasındaki varlığı edebiyatı bugünde dünden daha fazla “kapitalizmin” statü+kâr+iktidar paralelinde etkileyen üçlüsüne dahil ediyor.

Toplumcuların seçkincileri eleştirirken kullandığı deliller yani 19.yüzyılda imparatorluk Türkiyesindeki toplumcu duruşun ilk emarelerinin “halk edebiyatı” olarak başladığını belirten bu külliyata bel bağlayanlar neden İstanbul’un+sarayın etrafındaki zadegânla statü+kar+iktidar üçlüsünün aynı noktada durması gerektiği sorusunu bir türlü cevaplayamamıştır. Cevaplamak niyetinde de değildir çünkü meseleye doğruyu kavrama amaçlı değil ideolojiyi haklı çıkarma üzerine bakmaktadır. Sosyolojinin sosyalizmle doğum bağınu bu düzlemde kurmak istemeyenler en baba toplumbilimci analizlerde kullanılan “toplum piramidi” kavramını sadece imparatorluk Türki-

yesini mahkûm etmek için kullanıyorlar. Burada da amaç elbette sosyalizmi haklı çıkarıyım derken milli tarihi inkar etmeye meyletmeleriyle neticeleniyor.

Türk şiirini bu alandan kurtaran İslamî bakış açısidir. Toplumunu oluşturanların eğitim ve akılla konuşlandığı bir düzende tekdüzelik bir değer olarak sunulamaz. Ve elbette laurete şiirden veya “hasbahçe şiirinden” bahsedilecekken kırsalda yaşayanların söz söyleme gücü bunu zihin ve fehim kurallarına dökme bağı var olduğu gibi farklı olması da tabidir.

Vahyin “birbirinizi tanımanız için sizi boylara ve kabilelere ayırdık “hucurat13)” ayeti farklı olmayı meşrulaştırdığı gibi bunu anlaşılmaya+mutabık kalmaya bir neden olarak da sunar. Birbirimizle tanışmak için kabilelere “ayrılmayı/ve cea’lnâ-kum” Allah’ın irade etmiş olması (ve birbirinizle tanışmanız için sizi kavimlere ve kabilelere ayırdık.) toplumun bütünü aynı katmana hapsedmeyi veya aynı zihin ve fetanet inceliğinde olmayı engeller. Tanışmanın ve tanımanın şiirle/sözle olması kadar tabi bir şey olamaz. Hangi şairin şiiriyle ruhunun inceliklerine ermediğimizi söyleyebiliriz. Şairin şiiri değil midir onu bizimle beraber kılan. Politics poems [politik şiirler] yirminci yüzyılda adını duyurmuş olabilir. Slogan, miting, propaganda şiirin zekâsını tek bir okuyuşa tabi tutmaya yeltendi ise bu “edebiyatın” suçu değildi(r). Dönemselliğe tapınanların sorunudur bu. Bugün de kimin hesabına yazarsanız yazın “Sovyet” edebiyatı toplumsallık adına fazla matah bir şey midir? Hayır değildir. Öyleyse şiir toplumsal gelişmeleri etkiler ama ona endeksli değildir. Seçkin bakış nasıl sokağı hissetmemekle şiirinde önemli bir tadı kaybederse toplumcu bakışı proletarya (hayatın bütünü proletarya) olarak düşünenler de önemli bir eksiklik içindedir.

Benim şiirimde toplum ve siyasetin rasyonel+estetik kıymeti, güncellik ve zaman mefhumunu tarihi bir yaşanmış mekânı

yurt edinerek yapar bunu; karşılaştırmalar yapar şiirin zaman düzlemi tek boyutlu değildir, yüzyıllar arası mesafe bir tek harf bir tek virgül kadar yakın olmaya çalışır ve bu söylenenlerin bihakkın yapılarak siyasi şiir yazma ahdinin süreceğini düşünüyorum.

2) Şiirin doğrudan manâ âlemi ile bağlantısı; hayal ve gerçeği aynı anda yakalama amacı da vardır. Tadı da buradadır zaten (Meyvenin en lezzetli parçası gibi). Dış âlemi ben bunu madde olarak anlıyorum- algılamayan veya anlamayan şiirin var olacağı hatta bunun en ufak bir ihtimalinin bile olmadığını söylüyorum. Yani dış ve iç dünya meselesi madde ve manâ meselidir bir açıdan da -ki şiirin bu talebi bence ebedidir- şiiri bu denli vazgeçilmez bir mesaj bir ruh iksiri formülü bilinemeyen bir şifa kaynağı haline getiren "O (Allah) ki, arzda ne varsa, tamamını sizin için yarattı veya Cebrail Aleyhisselamın Nebiyi Muhtereme "oku" demesi mealindeki kutsal buyruk kadar sözü+kelimeyi merkeze alan bir yüceliktedir. İç dünyayı değiştirme talebi devam ediyor. Şiirin varlığına onca avami saldırıya rağmen söz söyleme gücünü+en güzel nasihati bağrında taşımasından anlıyoruz ki bütün toplum önderleri (mürşit, devlet başkanı) onunla doğrudan bağ kurmayı kendileri için hayati önemde görüyorlar. İnsanı düzenleme, yenileme biçimi şiirin biçimidir de ondan dolayı söz sultanlığı makamı ihdas edilmiştir.

3) Bu soruyu 2012 yılında da cevaplamıştım. Etrafını dar-madağın eden bir kasırgadan bahsedemeyiz ama edebiyatta bir çığır+kasırga oluşması sonraki yılların değerlendirmesi geleceğe, o dönemin etkisi ile doğrudan alakalıdır. Biz rahatlıkla bugün ikinci yeni içindeki olayları incelerken günümüze etkilerinden yola çıkarak çıkarımlar ve tanımlamalar yapıyoruz. Büyük bir faaliyet sorunu yok aynı aktörler sahnedeki çalışma-

ları devam ettiriyorlar. Edebiyat dergilerinde en son okunanlar ne zaman şiir olmaktan kurtulursa şiirin varlığı adına çıkan dergiler şairleri şiir adına yargılsa nasıl geçti sorusuna farklı cevaplar verilme süreci başlar diye bekliyorum.

Şiir: Zamanın Toplumsal ve Siyasi Atmosferidir

1) Toplumsal Gerçekçilik'ten bakarsanız (inşallah oradan bakmazsınız.) gündemle, siyasi ve toplumsal gelişmelerle şiir arasındaki bağın çok zayıf olmasına hayıflanır hatta dövünürsünüz. Ancak ben toplumsal gerçekçi olmadığım ve bizde de bir fildişi kule bulunmadığını bildiğim için bire bir değil bire beş etkilendiğini söyleyeceğim. Keşke bu kadar da olmasa. Şiiri köşe yazısı gibi okumamak/anlamamak bir köşe yazısında toplumsal ve siyasi yansımayı aradığımız gibi şiire bakmamak lazım. En dolaylı, en kapalı şiir bile zamanının toplumsal ve siyasi atmosferinden bağımsız değildir. Etki görülemiyorsa okuma yönteminde bir yanlışlık var demektir.

2) Bir Namık Kemal, Necip Fazıl veya Sezai Karakoç gibi yeni talipler çıkmadığının farkındayım. Ancak kendini değiştirmeye talip kaç şair var? Türk şurası kendinden o kadar memnun ki iç ve dış dünyamızı değiştirmeye talip olmasına imkan yok. En fazla beni kimse anlamıyor diye hayıflanıyorlar. Necip Fazıl bütün karakterine rağmen arayışını bitirmedi ve o meşhur egosuna rağmen de bir mürşidin önünde dizini kırıp oturacak kadar kendini de değiştirmeye talipti.

3) Yine şiirler yazıldı, kitaplar ve dergiler yayınlandı. Ne olabilirdi? Sahi ne olabilirdi sorusunu sormayalı ne kadar zaman geçti?

Şiir: Ses Vermektir

1) Şiir yaşadığı toplumdan bir şekilde etkilenir etkilenmek durumundadır. Benim şiirim de toplumla irtibatlı bir şiirdir kanımca. Toplumsal düzensizliğe, dengesizliğe, şirazesizliğe elbette itirazım var. Bana göre modern Türk şiiri bu itirazlardan da beslenir büyük ölçüde. Bu şirazesizliklerle irtibatsız bir şiir olacaksa ne diye şiir olsun? Kendici ve mırılıcı şiirlerin bu sebeple yeni şiirde yersizliğine inanıyorum.

2) Şiirin talip olduğu, yahut hedefine koyduğu şey nedir doğrusu günümüz düzleminde tam olarak kestiremiyorum. Bana göre olan kısmı beni ilgilendiriyor sanırım. Kanımca şiir değiştirmeye talip olan değildir; sonuç merkezli metinler değildir şiirlerimiz. Ses vermek esastır. Yahut karınca misali safımızı belirlemek bakımından etkindir. Safımı belirlemek durumundayım; zorundayım hatta. Salvolarla değilse bir minimal terennümlerle bari olsun diliyorum bu dirilmenin ilacı. Mırlanmacılık kastım değil yine de. Mırılı şairlerini ve metinlerini daima kendi hallerine bırakmak gerek.

3) 2013 yılının şiir için değerli yanı gençlerin dilleri daha derli toplu ve iyi çıkış yapabilen gençler oluyor. Yeniyi daha fazla denemek isteyen gençler geliyor; bu onur verici. Arkadan gelenleri çok önemsiyorum. Eskidikçe gençliğini ve ruhunu kaybedenler çeteleşmeye talip olmaya devam ederlerse bu rol modeller ancak Türk Şiirine kötülük edecektir. İletişim aygıtlarını sadece kendi dergisine ve menfezine aykırı çıkış yapanları susturmakla ömür tükenen ağabeylerini ablalarını öyle ki bu gençler hiç görmeseler idi daha iyiydi. Salt Türk Şiirinin

menfaatine konuşan yahut susanlar kalsın bu kalenin içinde.
Gerisini gençler ayıklasın artık. Bu da onların devi.

Şiirde Fişi Çekemezsin

1) Şiir, şairin yaşantısından ve dünyaya bakışından sadır olan bir verimdir. Şiirin hayatı aynı zamanda şairin hayatıdır. Şair yaşantısı ve düşüncesiyle dünyaya bakarken kendine özgü görme ve algılama yetisiyle toplumsal olayları ve fikirsel olguları alımlar. Siyaseti güncel politikadan ayırarak söylersek benim her şiirim siyasi bir şiirdir. Siyaset insan hayatının ve diğer varlıkların en ince ayrıntısından en genel ayrıntısına kadar bakıp kendine özgü bir dünya ortaya koyma biçimidir. Siyaset dediğimiz olgu duygu ve düşüncelerle oluşan, şairin kendi biricikliğini genelleştirerek sanatına uygulayan hayat algısıdır. Türkiye’de toplumsal olaylar -ki Batı’daki gibi büyük toplumsal olay yoktur Türkiye’de- genelde dayatmalar sonucu meydana gelmiştir. Çok fazla geriye gitmeden özet olarak hatırlayalım; Osmanlı İmparatorluğu’nun Batı karşısında güçsüzleştiği dönemde (II. Mahmut dönemi) Batı düşünüş ve yaşam biçiminin sosyal, kültürel ve siyasal olarak dayatılması sonucunda ilk defa Batılılaşma anlamında reformlar yapılmıştır. Bu reformlar sadece Batı’nın dayatması şeklinde değil içinde bulunulan dünyaya ayak uydurma anlamında yönetim erkinin istekleri sonucu uygulanmıştır. Osmanlı Batılılaşması II. Mahmut’la başlamış Birinci Dünya Savaşı’na kadar sürmüştür. Osmanlı’nın yıkılmasıyla yerine kurulan Türkiye Cumhuriyeti, inkılâplarla Batılılaşmayı sürdürmüştür. Cumhuriyet’in ilk yıllarında sert bir şekilde uygulanan inkılâplar halka zorla dayatılmıştır. Halkın yaşam biçimini kökünden değiştiren inkılâplara verilen tepkiler inkılâpları uygulama sertliği karşısında devede kulak mesabesinde. Bu durum halkın Müslüman olması ve İslam’da din uğruna ölümün kutsiyetinden dolayı öyle Batı’daki gibi cafcaflı olaylara sebep olmamıştır. Örneğin, İstiklal

Mahkemeleri kararlarıyla idam edilen din âlimleri, idam edileceklerini bildikleri halde halkı galeyana getirecek davranışlar sergilememiştir. Evet, Cumhuriyet siyaseti Türkiye’de ciddi toplumsal bir olaydır. Daha sonra Türkiye’de ilki 27 Mayıs 1960 ve sonuncusu 28 Şubat 1997 tarihlerinde olmak üzere darbe dönemleri yaşanmıştır. Bu darbeler, halkın bireysel ve toplumsal yaşam biçimine etkisi açısından ciddi toplumsal olaylardır.

Benim şiirimın gündemini siyasi ve toplumsal olaylar etkiledi/etkiliyor. İlk şiir kitabım Tanınma Korkusu’nun ilk şiiri Bakır Duruşmalar isimli şiirde -ki şiir 1998 yılında yazıldı- şöyle bir dize var; “yatsı ezanı geçiyor bir yerlerden”. Aynı kitaptaki aşağı yukarı bütün şiirlerde siyasi bir duruş var. Kitaptaki şiirlerden toplumsal ve siyasi dizeler ve şiirler seçecektim baktım hepsinde siyasi bir dünya var o yüzden tek tek seçmedim ama örneğin Ceset Tespiti toplumsal siyasi bir şiirdir. 2001 yılında yazılan Herkese Günaydın şiiri toplumsal siyasi bir şiirdir. Aynı kitaptaki Kaydırak şiiri bir intihar -ki intihar sebebi, oluşu ve sonucu açısından her zaman sosyal bir olay olarak meydana gelmiştir- şiiridir. Ben ilk kitabımdan sonra kendi şiirimi dışarıdan bir göz gibi geriye çekilerek inceledim ve benim Sosyal Gerçekçi Şiir yazdığuma hükmettim. Sosyal Gerçekçi Şiir fikrine kendi şiirimın yapısı ve söyleyişi sonucunda vardım. Müslüman bir şair oluşumdan dolayı beni Müslümanlıkla suçlayanlar oldu. Sanki Müslümanlıkla suçlanınca ben Müslümanlığı reddedeceğim vazgeçeceğim. Her dizesinde sosyal bir gerçek, kendine özgü bir dil ve sesle yazıldığı halde sırf kişisel düşmanlıkla şiirimi bireysel olmakla suçlayanlar da oldu. Oysa “ve hiçbir patron allah’a yakaramaz” ya da “hiçbir dine bunamadan hiçbir peygamber” dizelerini söylemiş bir şairi kim hangi mantık ve hakla bireysellikle suçlayabilir? Ama burası Türkiye ve bir adım öne çıktığında akranlarını bırak yaşça senden büyükler bile kışkanç-

lık krizine giriyor. Böyle insanlara benim cevap vermeme gerek yok (zaten şiirime kara çalmaya çalışanlara cevap vermedim bu zamana kadar); söz konusu kitaptaki son şiirin son dizesi cevap oluyor: “adamlar adam değil aslında: benimki bir peygamber yalnızlığı”. İkinci şiir kitabım Yasak Bölge’nin ikinci şiirinde şu dizeler yer alıyor; “yazılan yazılardan alınan azıklardan boyanan bir gül / bir gül kalkıyor şimdi ortadoğu’nun kalbinden”. Aynı kitaptan; “Irak diye bir ülke varsa orada domuzlar hükümdarsa” dizesi ABD’nin Irak işgali sırasında yazılmış; Irak işgalinin sebep, oluş ve sonucunu veren bir dizedir. Yasak Bölge şu dizelerle bitiyor; “gelişir gidersiniz beyaz saflara doğru / gelişir gidersiniz ümmetimuhammede doğru...” Üçüncü şiir kitabım Tahammül Şeridi de tamamen Sosyal Gerçekçi Şiir poetikası çerçevesinde yazılmış şiirlerden müteşekkil. Kitabın ilk şiiri Yanık Yara’dan son şiiri Pres’e kadar hepsi Sosyal Gerçekçi Şiir örneğidir. Kitabın ikinci bölümündeki Zulüm Payıdardır tamamen Türkiye Cumhuriyeti sistemi eleştirisidir. Aynı kitabın üçüncü bölümü benden yaşça büyük şairleri bile etkilemiş olan Rezidans bölümü ve Rezidans şiiri de tamamen Sosyal Gerçekçi Şiir’dir. Ben Rezidans şiirini 2008 yılında yazmıştım ve Dergâh dergisinde kapaktan yayımlanmıştı. Bu ayrıntıyı niçin anlatıyorum? Bu şiirde “domatesin kırmızısı” ifadesi geçiyor, bu ifadeyi Türk şiirinde ilk defa ben kullandım benden sonra benden yaşça çok büyük olan bir şair kullandı bir şiirinde, daha sonra da ha başkaları... Ben Şiirlerime özellikle tarih koyuyorum bir kelimeyi, bir ifadeyi ilk defa benim kullandığım anlaşılсын diye. Türk şiirinde yüzden fazla yeni kelime ve ifadeyi (ifade; simge, imge ve terkip) ilk ben kullandım. getirdim. Bunları şiirim üzerine yazı yazan şair ve yazarlar dile getirdi. Ayrıca burada bahsetmeyeceğim. Bir de Türk şiirini etkileyen Necip Fazıl gibi büyük şairlerin şiirlerinin altında da tarih var.

2012 yılında Hece dergisinde Aşk Daima isimli bir şiirim yayımlanmıştı. Şiiri dergiye gönderirken yazmıştım burada yineliyorum; bu şiirle birlikte Türk şiirinde tesettürlü kız imgesini ilk defa ben kullandım. O açıdan yepyeni bir şiir. Dördüncü şiir kitabımın dosyasında yer alıyor şiir. Şiir uzunca bir 'aşk' şiiri. Türk şiirinde ilk kez tesettürlü kız imgesi kullanıldı; Sosyal Gerçekçi Şiir'i savunan bir şair olarak bunun önemli olduğunu düşünüyorum. Tesettürlü kız bir görüş, yapı ve dolayısıyla bir yaşam tarzını simgeliyor ama bu zamana kadar takip edip okuduğum kadarıyla tesettürlü kız imgesi yaratılmadı Türk şiirinde. İlk kez bunu ben bu adı geçen şiirde yarattığımı düşünüyorum. Yani hayatımızda -bireysel ve sosyal hayatta- her gün yer alan tesettürlü kız şiirimize bir türlü girememişti. di. İlk defa ben bu şiirde bunu başardığımı düşünüyorum. Dördüncü şiir kitabım henüz yayımlanmadığı için (ama dosyadaki bütün şiirler çeşitli dergilerde yayımlandı) adını vermiyorum, bu dosyadaki şiirlerin de hepsi tamamı Sosyal Gerçekçi Şiir'dir.

Benim Şiirimde Sosyal Gerçekçi Şiir poetikası bağlamında siyasi ve toplumsal gelişmeler yer almaktadır. Her şiirimde 'siyaset' vardır. Hangi şiirde ne kadar siyasi ve toplumsal gelişme olduğunu şiir eleştirmenleri ve okurlarım biliyordur. Bilmeyenler de okuyup öğrensin. Şair siyasi ve toplumsal gelişmelere bigâne kalmaz.

2) Evet şiir iç ve dış dünyamızı değiştirmeye taliptir. Şiir iç ve dış dünyamızı değiştirmiştir. Şiir okuyanla şiir okumayan insan arasında büyük fark vardır. Bana şahsen tanımadığım aynı yaşta iki insan getirin -(kız-erkek fark etmez) hangi işle meşgul olurlarsa olsunlar- ben size hangisinin şiir okuduğunu hangisinin şiir okumadığını söyleyebilirim. İnsanın şiir okuyup okumadığı davranışlarına yansıyor. Yansımaktan öte davranışlarını belirliyor. Şiirin gözle görülür bir şekilde değiştirme gücü vardır. Bu 'güç' azımsanamaz.

Şiirin toplumsal karşılığı, 'vicdan kulağı'na ses olmasıyla mümkündür. Şiirin yapı ve atmosfer karakterinin özünde tepki vardır. Tepki, bazen öfke olabildiği gibi bazen de hüznün olabilir. Bu anlamda şairin kalemi zulüm görmüş bütün halkların doğal ve meşru 'keskin kılıcı'dır. Şiir bizi kendi niyetimizden alıp şairin 'iyilik niyeti'ne götürür. Şairin insanlık adına söz almış olduğuna inanmamız gerekir; bu inancı sağlayan da şiirin özünde kötülük olmamasıdır. Şiirin özü derken; şairin temiz bir vicdanı olduğunu ve kendi fikriyatını teklif ederken 'insani' olana çağırıldığını dolayısıyla şiirdeki yapıtaşlarının bütününe kapsayan bir 'evrensel bir gerçeklikten' bahsediyorum. Daha somut ifade edecek olursak yle; bir şiiri okumaya başladığımızda şairin 'insan' olduğuna ve 'fitrat'a çağırıldığını inanırız. Şair; her bakımdan yaşadığı çağın her bakımdan tanıklığını yapmaktadır. Yaşadığı çağa bigâne kalmaz/kalamaz. Şiir, insan davranışlarını etkileyen en büyük insan eylemidir. Şiiri bu dünyanın kötülüklerine karşı evrensel insanlık eylemi olarak görüyorum.

Şiir bozar, yapar yani değiştirir. Hâlihazırdaki duruma müdahale eder; geçmişini didiklerken geleceğe de yön verir. İnsanı olduğu yerden 'başka bir yere' götürür. Hiçbir konjonktüre uymaz, uyum sağlamaz. Çünkü kendi sağlam yaşam biçimi ve dünyaya bakışında özgün ve kendine özgü düşünce yapısı vardır. Her okuyan o yapıyı kavrar. Kavranan yapının güçlü bir sesi, nefesi ve rengi vardır. Bunlar milletin yaşayan-değişmez değerleridir. Bu değişmez değerler insan hayatının her alanını kapsar.

Şiir, okuyan insanı o ana kadar duymadığı (duyuş) dünyalara götürür. Şiirin 'insanı götürdüğü dünya' insanı kendi gerçekliğiyle dünyaya karşı konumlandırır. İnsan fark etmeden 'şiirin gerçekliği'ni yaşamaya başlar. Şiirin insanda yaptığı değişiklik hiçbir değişiklikle karşılaştırılmayacak kadar güçlüdür. Devleti yıkabilirsiniz ama şiiri yıkamazsınız. Çünkü şiir şairin vicdanından neşet eden bir dünyadır.

Benim Şiirimi okuyup da herhangi bir değişiklik olmayanın alnını karışlarım!

3) Türk şiiri yeni bir döneme girdi. Artık 2000'li yıllarda yazılan şiir yazılmıyor. 2000'li yıllardaki şiiri taklit eden şiirler yazılıyor. Birçok dergide benim şiirimi taklit ederek yazılmış şiirler vardı. Cemal Süreya'nın dediği gibi ben de "taklitlerimizden sakınmayınız, onlar da iyidirler" dedim, diyorum. Okuduklarımın hepsi taklit miydi, elbette ki hayır. Taklit olmayan özgün şiirler de okudum. Özellikle benim akranım şairlerin şiirleri iyiydi.

Geçmiş yıllarda olduğu gibi 2013 yılında da dergilerde iyi şiirler yayımlandı. Yaygın öngörünün aksine şiir yine dergilerde hayat buldu. Şiiri dergiler dışında (internette ya da televizyonda) arayanlar bir kere daha yanıldı. Şiiri dergiler dışında arayanlar şiirden çıktı gitti. O yüzden onlar konumuz dışı. Çünkü dergiler şiirin ilk yurdudur. Özellikle merkez dergiler şiire kıymet vermede hayati öneme sahip. Merkez dergiler şiir yayımlama anlamında şiire değer verirken şiirin kitaplaşması konusunda şiire değer vermiyorlar. Oysa asıl olan kitaptır. Şiir kitabıdır. Bir şiir dergide yayımlanmakla görücüye çıkar; kitaplaşmakla topluma girer. Yayınevleri şiire kamusal alanda yer vermemek için ellerinden geleni yapıyorlar. Düşünebiliyor musunuz bazı yayınevlerinin internet sitesinde şiir kitabı yayımlanmaz ibaresi yer alıyor. Mesela "roman yayımlanmaz" yazan bir yayınevi yokken "şiir yayımlanmaz" ibaresinin yer alması ürkütücü bir durum. Bu aslında yeni de değil. Necip Fazıl ve Sezai Karakoç boşuna kendi yayınevlerini kurmamışlar.

Türk şiiri parçalı bulutlu ilerliyor. Dergilerde yayımlanan şiirlerin çoğu kötü. Ama iyi şiirler de çok. Genç şairlerin dili gevşek. Sesi sönük. Dergilerin birçoğunda birbirine benzer şiirler yayımlanıyor. İyi şiirler çok ama farklı dergilerde yer alıyor. Yirmili yaşlardaki gençlerde affedersiniz bir sosyal medya dili var. Niye

affedersiniz diyorum çünkü sosyal medya denen sosyal olmayan dil bayağı olduğu için söylüyorum. Çok gevşek bir dil. Gençler pijamayla sokağa çıkıyor bu şiirlerde. İnternet sözlüklerinde kullanılan ifadelerle yazılmış şiir sunuyorlar. Sanal dünya okuru etkilemiyor. Şiir hayat memat meselesidir. Şiir hayatı etkiler, etkilemektedir. Sanal dilde ise hayat yoktur. Adı üstünde sanal. Şiirde fişi çekemezsin çünkü şiir, yaşanan/yaşanmış dille yazılır. Yaşanmış dil derken şair yaşama yepyeni bir dil getirir. Yepyeni, eskimez bir dünya sunar. Ama sanal dille yazılmış bir metnin dünyasında fişi çektiğinde iş bitiyor; yok çünkü öyle bir dünya.

Şiir adına önemli bir olay olmadı bu yıl. Ses getiren bir şiir kitabı yayımlanmadı. Ya da ses getirecek şiir kitabı yayımlandı da ses gelmedi. Bu da edebiyat ortamımızın ne kadar cansız olduğuna örnektir. Dergiler gittikçe arkadaşlar arası iletişim aracı olmaya başladı. Bazı dergiler güzel ama bir şey eksik. Adını ne koyarsak koyalım bir şey eksik. Genel yayın yönetmeninin bencilliği dergide apaçık ortaya çıkıyor. Dergiyi okumaya başlıyorsunuz; şiirler güzel, yazılar fena değil ama bir şey eksik. Şu; dergideki yazılarda sürekli kendi adamlarından bahsediyorlar. Kendi adamlarının şiirlerini öne koyuyorlar. Adamları olmayanın şiirini yayımlıyorlar ama ilk sırada yayımlamıyorlar. Belli dergilerde belli adamlar övülüp duruyor. Her dergi kendi adamını övüyor. Başka şairin adını bile geçirmiyorlar. Benim gibi kendi dergisi olmayan şairlerin sadece şiiri yayımlanıyor, söz etmeye gelince ısrarla kaçınıyorlar. Kendi adamlarıyla söyleşi yapıyorlar ama kendi adamı olmayana gelince teklif dahi etmiyorlar. Kendi adamlarının fotoğraflarını yayımlıyorlar ama başka şairlere gelince yok! Kendi adamlarına köşe açıyorlar, dizi yazı yazdırıyorlar ama kendi adamı olmayana gelince teklif etmiyorlar. Bu durumda insan o dergiyi bir okuyor, iki okuyor, üçüncüye 'ne bu arkadaş her sayıda kendi adamlarını-

zı övüp duruyorsunuz' deyip dergiyi bir kenara atıyor. Bütün bunlar oluyor diye şiir okumaktan vazgeçecek değiliz; ben şiir okumaya şiddetle devam ediyorum. Deli gibi şiirler yazıyorum. Şiddetle şiir yazıyorum. Ben şiirle sonsuzluğu arayan bir şairim. Şiir yaza yaza şiire karışıp yok olacağım. Şiirimi kıskanıp şiirimi eleştirecek kültürel birikimi olmadığı için şiirimi bir yana bırakıp şahsıma hakaret edenler hakaretlerinin içinde boğulacaklardır. Şu çok önemli; ben şiirin bedelini ödemiş bir şairim. Şiirimden dolayı şahsıma hakaret edilmesini de şiire bedel ödeme olarak görüyorum. Eğer yazdığım şiir önemli olmasaydı kimse hakaret etme gereği duymazdı. Türk şiirinde hakaret edilmeyen bir şair yoktur. Bazen bu hakareti devlet sistemi şaire zulmederek yapmış, bazen de sistemin adamları.

Türk şiiri günümüzde toplumsal siyasi olaylara yön veriyor. Siyasiler sıkışınca şiire başvuruyor, şiirden imdat istiyor. Televizyon ve gazetelerde yayımlanan reklâmlarda şiirden yola çıkarak kurulmuş reklâm çok. Benim b Birkaç şiirimden yola çıkarak oluşturulmuş reklâm metinleri lar var; bunu dile getirmeye gerek duymuyorum. Hırsızlık bu ülkede sadece para çalarak yapılmıyor çünkü. Reklâm yazarları şiirini alıp birkaç kelimeyi değiştirerek reklâm metni yazıyorlar. Ama şiir okuru yutmuyor. Benim dizelerimden kurulmuş reklâmları bana okurlarım haber verdi. Televizyonda gördüğümüzde ulan bu benim şiirimde geçiyor diyorsunuz ama bir şey yapamıyorsunuz. Yapamıyorsunuz değil de yapmıyorsunuz. Çünkü hırsızın utanmasını beklemek utanma kelimesine hakaret olur.

Gençler bana şiir gönderiyor. Bakmamı istiyorlar. Onay bekliyorlar. Düşüncelerimi söylüyorum. Sonra bir bakıyorum aynı genç bir dergide, üstelik benim tavsiye ettiğim bir dergide, şiir yayımlamaya başlamış ama aynı zamanda yayın yönetmeninin verdiği kitaplar üzerine benden aldığı yani benim kendisine yazı-

lı olarak gönderdiğim şiir üzerine fikirlerimi kendi fikirleriymiş gibi yazmaya başlıyor. Bu yıl bunu çok gördüm. İlginçtir aynı gençler aynı dergide mesela benden hiç bahsetmiyorlar. Dergin olmadığı zaman bu işler maalesef böyle oluyor. Ama zaman o fikirlerin benim olduğunu gösterecek ve taklit fikirlerle bir yere varılamayacağını o gençler de göreceklerdir. Çünkü taklit aslını büyütür. Merkez dergilerdeki genç bay ve bayan şairlere bakınız; çoğu benim şiirimi taklit ediyor. Oysa benim şiirimi taklit ettiğinde şiirini beş bin kişi okuyacak kendi şiirini yazdığına (yazabilirsen) beş kişi okuyacak olsa bile sen kendi şiirini yazmalısın, öyle değil mi. Ki bana şiir gönderenlere hep bu uyarıyı yaptım, yapıyorum...

Bu yıl edebiyat ortamında önemli bir tartışma olmadı. Eskiden şiirle ilgili bir konu üzerine tartışma olurmuş. Hatta TRT'de şairler çağrılır şiir üzerine konuşturulmuş. Şimdi bazı şairler bazı televizyon kanallarında şiir dışı program yaparak şiirle elde edemediği popüleriteyi şiir dışı faaliyetlerle elde etmeye çalışıyor. Şiiri televizyonda arayanlar derken bunları kastetmişim. Ben kendi adıma şiirden başka bir şeyle meşhur olmak istemedim ve olmadım da zaten. Benim adım geçtiğinde şiirim akla geliyor. Politika veya televizyon programı değil. Ama şairlerin çağrılıp TRT'de şiir tartışması yapılmasının sağlanmasını isterim. Öyle iki üç tane torpilli şair değil; en az üç kitabı yayımlanmış bütün şairleri farklı günlerde diyelim dört şair şeklinde peyderpey çağırıp Türk şiiri tartışılabilir.

Türk şiiri güçlü bir şekilde yoluna devam ediyor. Bu kadar olumsuzluğa rağmen dergilerde, şiir kitaplarında, yıllıklarda öyle güzel şiirler okuyorsunuz ki işte bu diyorsunuz. Şiire ömrünü adanmış şairler her türlü saygıyı hak ediyor. Şiiri hayat memet meselesi gören şairlere sevgi duyuyorum. Bin bir emekle dergi çıkaran yayın yönetmenlerine saygı duyuyorum. Biz şairlerin ilk

varlık alanı dergilerdir. Sonra halk hafızasında yer alıyor şiiri-miz. Şiir halk hafızasıyla geleceğe taşınır. Gönülle geleceğe kalır; halkın gönlüyle.

Bir gönle girebildikse korkmayalım. Türk şiiri 2013 yılında Türk milleti gibi içsel olarak çok güçlü dışsal olarak kamusal faktörlerin etkisiyle biraz garip duruyor. Zaten biz şairler de bu dünyaya garip (gariban değil) geldik garip gidiyoruz.

Şen olası sevgili okur!

Bir Kara Paņasında Karadır Şiir!

1) Şair her şeyden önce insan ve yeryüzünde yaşayan bir varlık olarak; sıradan insanlara göre daha duyarlı; hayattan, olan bitenden, her şeyden diğer insanlara göre daha çok etkilenen ve olaylara kavramsal yanından bakan bir gözlemcidir. Hayatın detay tarafları ile ilgilenir. Her türlü toplumsal hareket, siyasi gelişme ve politik tutum onun da iştigal alanına girer. Çünkü temel ilkesi duyarlılıktır. Ve bu geniş evrenden süzdüklerini; şiirine katık eder, imge eder. Şiir dünyasını yaşadığı coğrafya üzerinde kurarken, yaşadığı coğrafyanın sorunlarına da kayıtsız kalamaz. Sıradan bir insan bile yeryüzündeki birçok gelişmeyle yakından ilgilenirken, şair -yazan bir kişi olarak- ve her olayın, her örgünün şiirine malzeme olduğunu bildiğinden bu konulara daha çok eğilir. Bilir ki, şiir Filistin’de gözleri kanlanan kızdadır. Irak Bağdat’ ta atılan bombadadır. Suriye’den ülkemize göç eden 600.000 bin insanın, İstanbul sokaklarında dilenmesindedir. Kızlı erkekli eğitime karşı duran zihniyettedir şiir. Öğrencinin serbest kıyafetinde, hastane bahçesinde içilmesi yasaklanan sigaradadır şiir. Gezi eylemlerindedir, kesilen ağaçtadır, ODTÜ’den geçirilen yoldadır şiir. Devlet Bahçeli’dedir, devletin bölünmez bütünlüğündedir, Kürt sorunundadır, Barzani’dedir şiir. Şehit ailelerindedir, özgürlüklerdedir, kısıtlamalardadır, alkol yasağındadır, kuran kursundadır, din eğitimindedir şiir. Şiir çemberi olabildiğince geniştir. Algının varolduğu, gözün ve gönlün ulaşabildiği her yerdedir. Şiir.

Filipinler’deki afettedir. Van depreminde, Newyork karsırgasındadır, uçan çatılarda, boğulan kalplerdedir şiir. Hasankeyf’tedir, nükleer santrallerdedir, domatesine siyanür bulaşan

teyzededir, Başbakan'ın okuduğu Akif şiirindedir şiir. Kadın erkek eşitliğindedir, türbandadır, etekte ve pantolondadır şiir. Diyarbakır'da Lice'dedir, Lice'deki çocuğun gözlerindedir, o gözlerin karasındadır, o karanın karanlığındadır, o karanlığın sabahındadır, o sabahın kahvaltısındadır, o kahvaltının hiç olmaması balındadır, yumurtasındadır, yumurtasının sarısındadır şiir.

Duran adamdandır, durmayan kadındadır, kalp trafiğindedir, İstanbul trafiğindedir, Taksim meydanındadır, Marmaray'dadır, o tüneldeki ışıktadır, üçüncü köprüdedir, üçüncü köprüünün adındaki tartışmadadır şiir. Borsadır, enflasyondur, kara paradır, banktır, bankadır, paritedir, dolardır şiir. Elinn değdiği yerdir şiir. Aklının almadığı, aklının aldığı, ruhunun sınıfta kaldığı, kalbinin çarptığı yerdedir şiir.

Duyduğundur, duyarlılığıdır şiir, süzdüğündür, beslendiğindir, yaşadığıdır, etkilediğin zaman zaman hiç etkilenmediğindir şiir.

Siyasi iklimlerin etkilemediği bir şiir ortamı düşünemeyiz. Mısır'da Mursi rejimindedir, Suriye'de Esad katliamındadır, Afganistan'dadır, Talabani'dedir şiir. Yaşadığımız her an, gördüğümüz her şey şiirin ham maddesidir. Cumhuriyet tartışmasıdır, Osmanlı'dır, Abdülmecit'ten, Kanuni'den bir parçadır şiir. Böyle bir kara parçasında karadır şiir.

Şiir her yere sızmışken her yerdeyken ve hepimizi kuşatmışken şiirimiz ve şiirimizin tüm bunlardan etkilenmemesi imkansızdır.

Toparlayacak olursak; şiir aslında elimizin altında, gözümüzün önündedir. Dolayısıyla yazmakta olduğumuz şiir, bırakın toplumsal olayları yaşamın her anından, saniyesinden etkilenir. Soluk aldığımız andır şiir. Şairin çevresi, toplumu, yaşadığı ortam onun şiir belleğidir. Topladıklarını şiire entegre eder, şiirde

kullanır. Bu durumda hem siyasi gündem hem her türlü toplumsal değişim, gelişim şiirin ortak belleğinde yer alacaktır.

Kişisel bağlamda benim şiirimde, toplumsal sorunların ve olguların yeri her zaman vardır. Tütün işçisinin de şiirini yazdım, kot işçisinin de. Kağıt fabrikalarını özelleştiren son kağıt fabrikamız Seka'yı da satan zihniyetin şiirini de yazdım ben. Irak savaşını da yazdım, Kürt sorununu da yazdım, Muş'u, Bulanık'ı, Sertavul'u, Fırat'ı da yazdım. Doğu'da okula gidemeyen çocuğu, yıkılan köprüyü de yazdım. Şair toplumun dışında yaşayan; ota, çiçeğe, böceğe yazmanın dışında, toplumun içine giren, olanları tüm gerçekliğiyle özümseyen ve şiirselleştiren de kişidir aynı zamanda. Şair toplumun aynasıdır. Toplumun yansımasıdır.

Şair istediği kadar dünyaya ve coğrafyasına kulaklarını tıkamaya çalışsın, yine de başarılı olamaz. İsteddiği kadar gündelik yaşamdan ve politik platformdan uzak dursun başarılı olamaz. Zira sürekli düşünen, yorumlayan ve alttan alta çalışan bir beyne sahiptir. Günü geldiğinde tek dizelik de olsa söyleyeceğini söyler ve yeniden köşesine çekilir. Şair söyler. Şairin işi söylemektir.

ŞİİR İKİ DUDAĞIN BİRBİRİNE DOKUNMASI GİBİ DOKUNUR İNSANA!

2) Şiiri bilmem ama bizler insan olarak, iç ve dış dünyamızı her daim genişletip, güzelleştirmek, bir deryaya açmak isteriz. Yaşamın anlamı, insanın varlığını önce hazmetmesinden geçer. Varlığını hazmettikten sonra ruhunu ve aklını tedavi etmeyi öğrenen insan, hayatla nasıl uzlaşacağına kafa yorar. İşte tam da hayatla uzlaşma aşamasında, sanat barışçıl ve kardeşçil bir rol oynar. İnsanla hayat arasında sağlam bağlar kurulmasını sağlar. Burada en etkili yol da şiirdir.

Şiir insanın yalnızca iç ve dış dünyasını değil hayatını değiştirmeye soyunur. Onca aşk bir şiirle başlamamış mıdır? Onca

dostluk bir şiirle kurulmamış mıdır? Onca yanlış anlama bir şiirle ortadan kaldırılmamış mıdır? Şiir en tekin ve etkin iletişim aracıdır. Şiir birbirini anlamayan, anlamak istemeyen insanları biraraya getirir. Şiir birbirini sevmeyen insanları bir dizeye hapseder. Şiir içine kapanan adamı, bir sözcüğün içine kapatarak içini açmasını sağlar. Şiir bir kadının saçlarını bağlar, şiir o kadının gözlerini parlatır. Şiir aynı kadının ellerini ısıtır. Şiir aşktır. Birleştiricidir, kavuşturucudur. Şiir özlemdir, şiir özlemektir, şiir iki dudak gibidir. Değer, herkese. Şiir iki dudağın birbirine dokunması gibi dokunur insana.

Şiir okumayan toplumlar ve insanlar yozlaşır. Başta kalpleri sonrasında düşünceleri yozlaşır. Şiir bir arınma iklimidir. Şiir bir rehabilitasyondur. Şiir bir durulmadır. Şiir bir dinlenme durağıdır. Şiir bir teneffüştür. Şiir insanın yalnızlığını alır. Şiir bir arınmadır, meditasyondur. Kendi içine kapanmış, hayatla iletişimi kesmiş, duvarlaşan insanı, kendinden dışarı çıkarır şiir. Tamamen kendi içine soktuğu da olur! İnsanın nasırlaşan yanlarını yumuşatır.

Yeryüzünün yeterince kendi içinde sıkıştığı, siyasi gündemlerin sürekli bunalttığı, savaşın bitmediği, çatışmanın kesilmediği evrende; şiir insanın biraz olsun hayatı düşünmemesini sağlar. Bir süreliğine de olsa anı düşünmemesini, ölümü görmemesini sağlar. Gün içerisindeki koşuşturmada, iş stresinde, parasızlıkta, çaresizlikte, tüm yolların tıkanıdığı anda birkaç dakikalığına da olsa beyni tatile çıkarır. Beyne ve kalbe farklı şeyler düşündürür. İnsanı o girdaptan biraz olsun uzaklaştırır. İnsanı boğulmaktan kurtarır. Elbette açlığın, aşksızlığın, parasızlığın, anlamsızlığın, anlamlandıramamanın susuzluğu geçmez. Ama anlık da olsa ışık gelir. Şimşek çakar. Soluduğunu hissedersin. Şiir kalbin kahve molası vermesidir. Şiir ruhun balkona çıkarılmasıdır. Şiir bir çekyata uzanıp, sırtını ve belini dinlendirmektir.

Böyle bir durumda şiir istese de istemese de, şair istese de

istemese de insanın içini ve dış dünyasını etkiler ve bir değişim sürecine sokar. İnsanı şiirden çıkaramayacağımız gibi şiiri de insandan çıkaramayız. Bunlar bir toplamdır ve birbirini tamamlarlar. Birbirine yol gösterir, ışık tutarlar. Şiir her daim insanı etkisi altında tutmuştur ve etkisi altına almıştır. Ne insanın dünyası ve doğası şiirden sıyrılabilir ne de şiir insanın doğasından ve dünyasından sıyrılabilir.

BU YIL DA ŞİİRİMİZ YAŞADI, ÖLMEDİ!

ŞİİR ÖZGÜRLEŞTİKÇE VE BAĞIMSIZLAŞTIKÇA ÖZGÜNLEŞİYOR

“Yaşlı şairler şiirin kendileriyle bittiğini zannederler, genç şairler ise kendileriyle başladığını!” Hilmi Yavuz

3) Bildiğiniz üzere üç yıldır ŞİMŞİİR ŞİİR ve KİTAPLAR YILLIĞI'ni hazırlamaktayım. Ve her yıl doğal olarak yıl içerisinde şiirin gelişimini, şiirdeki değişim sürecini ele alan bir giriş yazısı da yazmaktayım.

Bu yıl da elbette düşündüm. Neler yazabileceğim konusunda notlar aldım. Ancak bir giriş yazısı yazmamaya karar verdim. Buradan ilk defa açıkladığım üzere 2013 şiirinin değerlendirmesini bir şiire teslim edeceğim. Hem ironik bir yaklaşım gerçekleştirmek açısından hem de bir şairi anmak açısından. Ahmet Erhan'ın “bugün de ölmedim anne” şiirini 2013 yılının değerlendirmesi olarak koyacağım. Aslında bu şu demek; 2013 yılında da şiir ayakta kalmak için direndi, mücadele etti, zaman zaman farklı değişim süreçlerine girmiş izlenimi verse de, aslında genç damarın dışında pek de bir yol katedemedi. Yalnızca şiirimiz değil politik gündemimiz, Türkiye'nin dünya üzerinde yaptığı siyaset, Türkiye ve dünya üzerindeki tarihsel ve edebiyat anlamındaki gelişmeler bana bugün de ölmedim anne dedirtti. Bir diğer taraftan da Ahmet Erhan'ı bu yolla anmak bana çok an-

lamlı geldi. Diyor ya şair, “yüreğimi bir kalkan bilip sokaklara çıktım” sonrasında da “döndüm işte acı yüreğimden beynime sızar”. Bugün dünyanın geldiği noktayı burası olarak görüyorum. Acı. Toplumun ve insanların aynen şiirimizde olduğu gibi ayakta kalmaya çalıştığını görüyorum. Hayat bir direnç meselesi haline geldi. Şiir de bir direnç meselesi haline geldi. Sanırım sabreden, ayakta kalan bu savaşı kazanacak. Hep bir savaş ve kaos ortamı. Hep bir geçimsizlik ve hazımsızlık ortamı. Hep bir yol aldığını sanıp başa dönme ortamı. İnsanımız birbirini hiç sevmeyen bir daha da hiç sevmeyecek sanırım. Böyle bir edebiyat camiasında ve Türkiye ortamında yazılan şiirin durumunu da Ahmet Erhan’ın dizeleri çok iyi anlatıyor.

Tüm bunların dışında konuya gerçekçi yaklaştığımızda elbette 2013 yılının şiir açısından nasıl geçtiğini değerlendirmemiz gerekiyor. Ben uzun zamandır Türk şiirinin (bu yıl da dahil olmak üzere) üç farklı koldan aktığını düşünüyorum.

İkibinli yıllar diye ele aldığım, çoğunluğunu yirmili yaştaki şairlerin oluşturduğu kaotik düzenin, kaotik toplumun ve insanın şiirini yazan; daha çok imgeci ve dağınık bir şiir görüntüsü çizen ama aslında imge ve biçim anlamında yenilikçi damarları içinde barındıran bir şiir. Dünyaya ve insana tamamen kendi içerisinde bakan belki de yerine göre bencil bir şiir. Paylaşımçı ve kendini açık eden bir şiir değil. Şiir örgüsü daha karışık, biçim anlayışı dağınık, insanın kendi kapalı kapıları ve kendi duvarları içerisinde yazılmış bir şiir. Yerine göre politik de bir duruş sergileyebilen ama aslında tam da şiirinin bir dayanağı olmayan, ne için yazıldığı tam da anlaşılamayan bir şiir. Bu şairleri ele aldığımızda elde edeceğimiz toplam; yerine göre imgenin sınırlarını çizemeyip aşırıya kaçarak zaman zaman şiirin kendi boyutundan da dışarıya çıkarak, düzensiz bir şiir anlayışının ortaya çıkmasından rahatsız olmayan şair adaylarının şiiridir diyebiliriz.

Daha keskin ve korkusuz bir dilin kullanıldığı; yerine göre anlam kaygısına düşülmediği ve hayatın hiç beklenmeyen ya da şiirde kesinlikle kullanılmaz dediğiniz cümle veya günlük deyimlerin şiire yedirilerek içselleştirilmesi deneyinin tatbik edildiği bir şiir anlayışı. Son on yıldır şiirimizin bir kesiminde bu dil mevcut. 2013 yılında da bu şiir mücadelesini sürdürdü. Sol bakış açısına sahip sol tendanslı üniversite gençliğinin yazmakta olduğu şiir, bu tanımlamaya çalıştığım şiirdir. Özünde özgün, hayatla ve insanla yerine göre dalga geçen, anları şiirselleştirmeyi bilen, şiirin özgür olması gerektiğini düşünen, tavırlı ve korkusuz bir şiir.

Bir diğer taraftan daha çok muhafazar kesimin de peşine düştüğü, daha düz ve günlük konuşma dilinden hoşlanan, her şeyi açık etmeyi seven bir şiir anlayışı yoluna devam etti. Yoğun imgeden hoşlanmayan, anlatımcı tarzı seven, yerine göre dilinde öyküsel bir yaklaşım geliştiren, daha akıcı, uzun dizeler kurmaktan çekinmeyen, dize ve şiirde yapıyı ve dize işçiliğini pek de önemsemeyen, şiiri ilk aklına düştüğü gibi algılayıp dillendiren bir şiir olgusu. 2013 yılında bu şiir kendisini iyice açık etti. Evet, bu şiir anlayışı net olmayı, görünmeyi, transparan olmayı seviyor. Yani şiirin içi de dışı da ortada. Okuyucuyla hemen kucaklaşan düz bir şiir. Ova şiiri diyorum ben bu tip şiirlere. Düz yazı şiiri. Baktığınız zaman dümdüz ovanın başını, sonunu, enini, boyunu ve içeriğini görüyorsunuz. Sizi çok da meraklandırmayan, gizlenmeyen bir şiir. Bu şiirin en kritik noktası; vasatlıkla, özgün yaratıcılık ve farklılık arasında gidip gelmesidir. Yani riskli bir şiir. Kıvam tutarsa çok etkin bir şiir çıkıyor ortaya ama kıvam tutmazsa yavan ve kendini okutmayan bir şiir çıkıyor ortaya. Çünkü dizeler ve söylenmek istenenler sıradanlaşıyor. Vasat bir anlayış ve eskitilmiş bir dil çıkıyor meydana. Şiir o denli gündelik bir dil ve sözcüklerle ya da sıradan-eskimiş imgelerle kuruluyor ki, şiiri okumaya ve bitirmeye okuyucunun çok da sabrı kalmıyor. Bir de üstüne şiir işçiliği

eklenmediğinde; daha savruk, aklına geleni şiirselleştirmeye çalışmış bir görüntü çıkarıyor ortaya. Elbette bu bağlamda yazılan sağlam, sıkı bir anlayışı da mevcut. Bu kadar da acımasız olmamak gerekli belki. Zira düz yazı şiirin etkin örnekleri 2013 yılında da verildi. Akıcı, sürekli, peşinden koşturana bir şiir. Bir solukla okunup, içselleştirilen bir şiir.

2013 yılında şiirimiz bu kanallardan akarken, yine son onbeş yıldır şiirimizde yer tutan somut şiir anlayışı da yoluna devam etti. Deneysel şiir dediğimiz bu örneklerin en büyük yanılması her şeyin şiir olabileceği anlayışıydı. Ya da her şeyin şiirinin yazılabileceği veya her şeyin şiirde yer tutabileceği düşüncesi idi. Duygunun tamamen ortadan kalktığı, anlamın artık anlamsızlıkla boğuştuğu, okuyucuyu şiire çekmek yerine şiirin dışına itildiği, adeta okuyucusundan nefret eden, kendi için yazılmış bir şiir. Oysa şiir insanın elinden tutmalıdır, gözlerinin içine bakmalıdır, insana dokunmalıdır. İnsana dokunmayan şiir tamamen şairin kişisel tatminidir. Zaman zaman bu deneysel şiirlerde şairlerin bile ne yaptığını, ne vermek istediğini ve şiirini ne için kurduğunu bilmediğini düşünmekteyim. Elbette diğer sanat dallarında olduğu gibi yaratıcılık başka bir boyuttan seslenmekse ve bunun kurgulanan, düzenlenebilen bir şey olmadığını hepimiz kabul etsek bile, ortaya çıkan eserde, okuyucu baktığında mutlak bir şey görmelidir.

Okuyucunun hiçbir şey göremediği sanat eseri insana dokunmaz. İnsana dokunmayan bir şiir, neye, nereye ve kime dokunmak için yazılmıştır. Ben de şiirini daha çok kapalı imgelerle ve hemen kendini okuyucusuna teslim etmeyen bir anlayışla kurmama rağmen, artık bu deneysel şiirin absürd noktasına varmasını ve fütursuzca ne yaptığını bilmeden dört bir yana savrulmasını eleştiriyorum. Ve tüm yazılan bu şiirlerin ben yaptım, ben böyle düşündüm algısıyla hiçbir altyapı, mantık anlayışı olma-

dan yazıldığını düşünüyorum. Eğer öyle olmasaydı, en azından şiirin her boyutuna akıl yoran bizleri bu şiir kucaklayabilirdi. Hani okuyucunun yeterince birikimi ve entellektüel altyapısı olmadığını; okuyucunun şiire yetmediğini ve yazılan şiirin içinden çıkamadığını ve verilmek isteneni alamadığını düşünürsek eğer. Şimdi şiirin kucaklamak, anlaşılacak, dokunmak gibi bir görevi yoktur diyecekler. Şiirin böyle bir görevi vardır. Buradaki sorun; şairin bunları veremediğini ve böyle bir şiir yazmayı beceremediğini bilmesinden kaynaklanır. Kendine böyle bir çıkış ve kurtuluş yolu bulur. Çünkü yazdığı şiirin bir karşılığı olmadığını ve karşılıksız bir şiirin kendisine geri döneceğini bilir. Buna da bu şekilde bir savunma mekanizması geliştirir. Bu onu her daim mutsuz etmiştir. İnsana ulaşan bir şiir yazamamanın sıkıntısını çekmiştir. Verilen emeğin de bir karşılığı olması gerekeceğinden; okuyucu suçlamak en kısa yoldur. Şair bir ütopyadadır. Şair kraldır. Şair çok üst ve uç düzeyde yazar, düşünür. Anlaşılacak şairin sorunu değildir. Anlamamak okuyucunun sorunudur! Bu da bir gerçekliği yansıtmaz. Okuyucunun içine getiremediği, anlamadığı şiirler de yazılabilir. Ancak konu burada farklıdır.

Özet olarak, şiirimizi eleştiri bombardımanına tutmuş gibi gözüksük de, her yıl okuduğumuz gibi bu yıl içerisinde de gayet özgün, başarılı imgelerle örülmüş, sağlam bir yapıya oturmuş şiirler okuduk. Yine güzel, farklı, çarpıcı, anlamlı görsel ve deneysel şiirsel okuduk. İronisini, varmak istediği yeri idrak ettik ve keyif aldık. Şiirimizle gururlandık. Yine daha çok epik tarzı, düz yazıya dayanan şiirlerin de istenince üst düzey örneklerinin çıkarılacağını gördük. Öyle olmasaydı bu yıllıklar zaten hazırlanamazdı. Bu şiirler seçmeye tabi tutulamazdı. Yine her yıl olduğu gibi seçilecek üst düzey şiirler bulduk ve seçtik.

2013 yılının Türk şiirine bir diğer kazanımı da fanzinler oldu. Bu yıl çok farklı ve yeni fanzinler yayımlandı. Korkusuz, şiiri is-

tediği gibi ele alan özgün örnekler sunuldu. Sanata ve şiire gem vurulamayacağı vurgulandı. Özgür düşüncenin önemi gösterildi. Yeraltı edebiyatı diye adlandırılan, aslında yaşadığımız hayatı korkusuzca yazan ve gerçekleri ortaya döken bir dildi bu. Bu yeraltı değil yerüstü edebiyatıydı. Hayatın tam ortasıydı. İnsanın tam ortasıydı. Fanzinlerin Türk şiirini beslediğini düşünüyorum. Yaratıcı ve farklı olan her şeye sanat dallarının açık olması gerektiği kanaatindeyim. Çünkü sanat özgürleştikçe ve bağımsızlaştıkça özgünleşiyor. Dolayısıyla insana ve toplumlara ket vurmaya çalışan anlayışı bağnaz buluyorum. Buradaki önemli nokta insanın özgürleşmesi derken; çevreye, topluma ve diğer insana zarar vermesinden bahsetmiyorum. Düşünce özgürlüğünden ve hür iradeden bahsediyorum. Şiir dar kalıplara sığmaz. Şiir yaratıcılık işiyse, yaratıcılık da özgürleştikçe artar.

2013 yılı yine şiire sahip çıkılmadığı bir yıl oldu. Şiirimiz yine okunmadı. Şairlerimiz yine çatıştı ve gruplaştı. İnsanımız yine birbirini sevmedi.

Şiirimiz yine yalnızdı.

Şiirimiz yine yalnızdı.

Şiirimiz yine yalnız.

Şiire kim mi sahip çıkacak?

Şiire şair bile sahip çıkmıyor artık?

Şiire şairi bile sahip çıkamıyor artık?

Şair de, şiir de yalnız.

Şairimiz yalnız kalmayı haketti mi?

Doğanın kanunu bu. Şair hep şiir yazdığını zannedecek ve yazmaya devam edecek. Her şiirinden sonra en büyük şairin kendisi olduğunu düşünüp, yaptığı işten anlık da olsa keyif alacak. Ne zaman ki şiir dinleyip çöpe çıkacak, o zaman hüsrana uğrayacak (muhtakkak her şiiri için geçerli değil) şiirin kralı ve kraliçesinin her daim kendisinin olduğunu düşünecek. Hiçbir

zaman mütevacı olamayacak. 2013 yılında da şiir bu aralıklarda gitti geldi. Belki de çatışmanın merkezi buydu. Şairin sakin olmaktansa sakil olmayı tercih etmesi.

Hilmi Yavuz'un sözleriyle açmıştık yazımızı. Yine onun sözleriyle kapatalım. Şair artık şiirinden önce tutumunu değiştirmektedir. İnsanlığa yaklaşmalıdır!

“Ahmet Hamdi Tanpınar, bir mektubunda, gençlik yıllarında bir gün Ahmet Muhip Dranas ile birlikte rastladıkları Yahya Kemal'in, onların şiir yazdığını öğrenince, 'nafile boşuna uğraşmayın çocuklar, o iş benimle bitti' dediğini anlatır”

Bilmem anlatabildim mi?

Şiir: Gündelik Hayata Dokunur

1) Siyasi ve toplumsal gelişmeler, 2013'te şiirimi daha önce hiç olmadığı kadar etkiledi. Yazın Dil ve Edebiyat'ta yayımlanan "Meydan", "Seçim Sandığı" gibi şiirlerim; gündemimizi aylarca meşgul eden Gezi Parkı olaylarının öfkesiyle yazılmıştır. Poetikamla çelişen bir durum değil siyasal göndermelerde bulunmak, çiçek böcek edebiyatının, varoluşsal sayıklamaların dışında konumlandırıyorum kendimi, yine de Gezi olayları hakkında birkaç hafta susmayı tercih ettim. Fakat iş o kadar çığırından çıktı, o kadar değerlerimizle alay ve gündelik hayatımızı işgal eder duruma geldi ki, ya konuşacak ya da kalemimi asacaktım. Güya olaylar aleyhinde konuşanların düşünsel acziyetleri ise ruhumu bir başka cepheden hırpalıyordu. Neticede tetkikci'de yayımladığım yazıların dışında yukarıda andığım şiirler ortaya çıktı. Bu şiirlerin bir özelliği de Taksim'de yaşayan birince yazılmış olmalarıdır, hatta bazı mısraları Gezi Parkı gözlemlerim sırasında yazmıştım: "batı seferlerine de çıkacağız ama/daha fethedilmemiş birçok İstanbul var/Cumhuriyet İstanbulunun meydanlarında/direnen vicdanlarındaki barları yakıp/kalplerine camii yapana kadar/silahları gömemeyiz baylar" (Meydan) O günlerin atmosferini yaşamamış olanlar gelecekte yadırgayabilir beni ama hem o günlerin mutlak psikolojisi buydu ve hem de baktığımda estetiktan pek prim vermemişim. Hoş, vermişsem de zararı yok. Şiirin ve düşüncenin etkisi, büyük plandan bakıldığında sökülmesin diye uğrunda ölünen ağaçlardan da, o ağaçları sözüme ona savunmak için kurulan çadırlardan da, o çadırları dağıtan biber gazlarından da daha büyüktür diye düşünenlerdenim. Mesele bunun farkında olabilmekte. Yaşım itibariyle başka büyük öl-

çekli siyasi ve toplumsal travmalarla karşılaşmadım, 28 Şubat sürecinde ilkokul öğrencisi bile değildim. Ama ileride karşılaşacağım muhtemel olaylar da estetiği kurban etmemek şartıyla şiirime yansiyacaktır sanıyorum. Diğer taraftan siyasa ve toplumun şiirimizin gündemini pek etkilediğini düşünmüyorum, bunu söyleyebilmek için evvela gündemi olabilecek ve gündem oluşturabilecek bir şiir ortamı kurmamız gerekiyor. Önce bunu bir başaralım, gerisi çok kolay gelecek.

2) İç dünyası şiirle yoğrulmuş, dış dünyası da şiir ve onun uzantılarıyla çevrelenmiş biri olarak söylüyorum, şiir buna hâlâ talip. Çünkü şiirin söz, estetik, müzik gibi silahları miadını henüz doldurmadı ve doldurmayacaktır da. Bu silahları layıkıyla değerlendiren yeterince şair yok yalnızca. Bunun nedeni ise şiirin dünyayı dönüştürmeye, şairlerinse yalnızca iyi şairliğe talip olması. Bunu şuradan çıkarıyorum, şiirde başarılı olamayan birçok arkadaş, bir bakıyorum ortamdan çekilmiş. Yani derdi bir şeyler söylemek (burada geniş anlamda kullandım) değilmiş bu arkadaşın diyorum, şair olmakmış. Hâlbuki romanı, hikâyeyi, edebiyatın dışına çıkararak başka sanatları hatta siyaseti vs.'i denemiş olsaydı ona saygı duyacaktım, fakat taşı tarağı toplayıp sade vatandaşlığa dönüş yapıyorsan seninle ilgili başka bir problem var demektir. Şiirde başarılı olamamanda bu bağlamda normaldir.

3) 2013'te de iyi şiir ve eleştiri azdı ama olanları okumak her zamanki gibi çok keyifliydi. Burada geçen yıldan aklımda yer eden bazı şiirlerden bahsetmek isterim. 40'lı yıllarda doğan şairlerden istisnalar dışında yetkin örnekler görmedik, bu istisnalardan biri de Cumali Ünal'dı'nın Dil ve Edebiyat'ın Haziran sayısında yayımlanan "Bir Yaz Öğlesi" şiiri: "(...) Senin hastalığında sevgilim, her şey evrildi/Şehir yenilendi, gök kendine çekidüzen verdi/Sokaklar bir başka güzelliği kuşandı, insanlar bile/Gülümseyişlerin aktığı bir ırmak biçiminde caddelerin/En kalabalık za-

manında: İşte böyle sevgilim/Sen geldin böyle oldu, her şey; bir yaz öğlesiydi... (...)" Çok hissedilmiş bir şiir, ben buraya ancak bir bölümünü alıntılayabildim. Cumali Ünal'dı şiirinin nitelikli örneklerinden. 50'li yıllarda doğmuş şairlerden pek yeni şiir kitabıyla karşılaşmadım. 80 kuşağı şairlerinden Hüseyin Atlansoy'un "Gösteri Uçuşu" kitabı yayımlandı, bence iyi bir bütünlüktü fakat 2011'de yayımlanan "Yarın Bekleyebilir" kadar etkili değildi. Vural Bahadır Bayrıl'ın ise şimdiye dek tek sayısı çıkmış "Rind" dergisinde etkili bir şiirini okudum, Bayrıl her daim zevkle okuduğum bir şair olmuştur, ondan yeni kitap bekliyoruz. 90 kuşağı şairleri ise -hepsini kast etmiyorum- kitap yayımlamadıkları gibi asıl etkili oldukları dergicilikte de etki sağlayamadılar.

Zafer Acar'ın Dil ve Edebiyat ve tetkikci.blog'da gazel formunda yayımladığı şiirleri ise okurları için bir sürprizdi. Burada belirtmekle yetineyim çünkü bu şiirler ayrı bir çalışma konusu. Yeprem Türk'ün "Önemli Olan" ve Said Yavuz'un "Yüzümün Çocukluğu" yılın iyi ilk kitaplarındandı. İlkinin dünyabizim.com, ikincisini Dil ve Edebiyat'ın 2014 Şiir Yıllığı'nda değerlendirdim. Abdullah İlhan ve Selim Sina Berk iyi şiirler yayımlamaya devam ettiler. İlhan'ın "Petrol" şiirinden "İkiz kuleler düştü/İki gözünden varil varil petrol döküldü/Amerika!/kırpmadın gözünü hey/Çakmak çakar gibi çaktın/Bombalandı içimiz ve dışımızsa yansın/nasılca içimiz doğu dışımızsa batsın" (*Dil ve Edebiyat*, 2013 Mayıs), Selim Sina Berk'in "Aşkım ben" şiirinden "hatırla sevgilim.../dügününde Mevlana dahi/bulamamışken halay çekecek birini/ben dünyada ve Cennette/bütün akşam yemeklerinde/doğunun ve batının Ezgi'leriyle/dans etmek istiyorum Seninle./çünkü gözlerin kararmışken Sevgilim/Gömleğimi önden yırtmana ben izin verdim" (*Dil ve Edebiyat*, 2013 Mayıs) mısralarını tadımlık olarak paylaşalım. Gene Dil ve Edebiyat bünyesinde kendini geliştiren Turgay Demirel ve Salih Turcan'ı da hatırlatalım.

Öte yandan şiir yıllıklarının şiirin gündeme gelmesinde ciddi manada etkili olduğunu söylemeliyim. Örnek olarak, “Dil ve Edebiyat Şiir Yıllığı”nın İsmet Özel bağlamında Akif Beki’nin Radikal’deki köşesinde (2 Mart 2013) değerlendirildiğini hatırlatabilirim. Bu çok önemli bir olay değil elbette ama şiirin kültürel atmosferimizden çekilişini hesaba katarsak bir anlam ifade edecektir. Bu nedenle şiir yıllıklarının varlığını daha cesaretli ve nitelikli çıkmaları koşuluyla önemsiyorum. İsmet Özel dedik, buradan devam edelim: İsmet Özel şiiri bıraktığını açıkladı, dolayısıyla kamuoyunda etraflica tartışıldı; fakat ben aksine şiirin İsmet Özel’i bıraktığını düşünüyorum, üstelik 1990’lı yıllarda. Cemal Süreya, ismini vermediği bir şair hakkında, “Şiiri 10 sene önce bıraksaydı büyük şair olarak anılırdı” gibilerden. Elbette İsmet Özel için böyle bir yorum yapılamaz fakat şiiri 2013’te değil de 90’lı yıllarda bırakmış olsa bugün onun şiiri hakkında konuşacaklarımızda daha az olumsuz cümle bulunacaktı.

Bunun dışında Sezai Karakoç hakkında yeni çalışmalar yapıldı, fakat bunların çoğunun maalesef “Dostlar alışverişte görsün” mantığıyla yapıldığını düşünüyorum. Sezai Karakoç da Tanpınar gibi yeni yaklaşımlar getirmeyen doldurma işlerle eskitiliyor. Hâlbuki Sezai Karakoç’la ilgisiz kişilerin yazılarıyla oluşturulan yüzlerce sayfalık toparlama dosyalara, özel sayılara gerek yok. Yetkin bir imzadan bir makale yayımlamak da yeterlidir. Sezai Karakoç bağlamında 2013’te yayımlanan en orijinal metin, Zafer Acar’ın “Sezai Karakoç Kuşağı-İkinci Yeni” adlı kitabıdır. Değerlendirilmeli, tartışılmalıdır.

**POETİK ALINTILAR
ve DURUŞLAR**

Genç Bir Şaire Mektup

Genç Şair kardeşim,

Aslında sizin ne nasihata ne de tavsiyeye ihtiyacınız var. Ne de olsa, kendi mecranızdan akmanın imkanlarını kendiniz araştırmak, kendi yolunuzu bulmak sizin işiniz...

Ama bazı şeyler var: Mesela, yeteneklerinizi iyi tanımanız gerek. Belki bir süre sonra şiiri bırakacaksınız. Ben çok tanıdım böylelerini: Geçmiş günlerini anarken, "ben de gençliğimde şiir yazmıştım!" diyenler oldu yakınımnda. Gerçekten şairseniz, şiir yakanızı bırakmaz, - siz onu bırakmaya kalkışsanız da!

Ahmet Hamdi Tanpınar, bir mektubunda, gençlik yıllarında bir gün Ahmet Muhip Dıranaş'la birlikte rasladıkları Yahya Kemal'in, onların şiir yazdığını öğrenince, 'Nafile! Boşuna uğraşmayın çocuklar, o iş benimle bitti!' dediğini anlatır. Bu mektubu okuduğumda şunu düşünmüştüm: Yaşlı şairler şiirin kendileriyle bittiğini zannederler; -genç şairler ise, kendileriyle başladığını! 'Ama ben' diye düşünmüştüm, ne şiirin benimle başladığını iddia edecek kadar yaşlıyım, ne de şiirin benimle başladığını iddia edecek kadar genç...' Bunu, bundan 30 yıl kadar önce, kırklı yaşlarımdayken düşündüğümü söylemeliyim: Gülten Akın gibi söyleyeyim: İşte şimdi yaşlandım! Dolayısıyla şiirin benimle bittiğini mi iddia etmeliyim? Hayır! Şiir hiç kimseyle bitmez. Bitse Yunus'la, olmadı Shakespeare ile biterdi, öyle değil mi?

Ama siz siz olun, genç şair olarak şiirin sizinle başladığını iddia etmeyin! Biliyorum, gençlik öyledir: Her şey sanki sizin çevrenizde döner gibidir! Şiir sabır ister halbuki. Bir zanaat işidir aynı zamanda; - bir kuyumcu gibidir şair! Sözdiziminin yapısı

ayırdır şiirde; zira, şiirde lirizmi üreten, sözdizimidir. Hangi iki kelimeyi yan yana getireceksiniz - bunu bilmek ustalık ister; şiir bilgisi ister!

Sizden öncekiler neler yazmışlar, bilmelisiniz. Dolayısıyla şiirin, hem Türk şiirinin hem de dünya şiirinin tarihini bileceksiniz. Şairlerin dizelerini incelerseniz, size müthiş ipuçları verirler, iyi şairler, ayrıca iyi usta, iyi öğretmendirler. Yahya Kemal'i ya da Ahmet Haşim'i tanıma, onlarla söyleşme imkanınız yok: Ama şiirleri var onların ve başka iyi şairlerin. Şiirlerinden çok şey öğrenebilirsiniz. Etkilenmekten çekinmeyin. Ayrıca özgün şiir de yoktur: Kuramcılar öyle söylüyorlar:

Bir şiir ancak başka bir şiirin bağlamında var olur: Hani Dostoyevski, 'Hepimiz Gogol'un paltosundan çıktık!' demişti ya, işte onun gibi...

Yolunuz açık olsun...

(Şiir Saati, 22)

Beni Nâzım Etkiledi; Ama Ben Yahya Kemal'den, Ahmet Haşım'den, Necip Fazıl'dan da Çok Şey Öğrendim Başlangıçta

Ben erik ağacı için de şiir yazıyorum, kargalar için de. Her konuyu işliyorum. Ne Enver Gökçe ne Ahmed Arif... Bunların yazdığı hep kavga şiiri. Hayat hep kavga değil ki! Orhan Veli diyor ya: "Yoksuluz ama boyuna da yoksuluz lafı edilmez ki!" Ben de sınıf kavgasının içindeyim ama militanlık yapacak yaşta değilim. Ben Türkiye'nin en yaşlı şairiyim Dağlarca öldükten sonra. Militanlık gençlikte oluyor. O zaman yazdığım şiirler yüksek sesle okunan şiirlerdi. Boyuna da kavga şiiri yazılmaz ki! Doğada her şey var. Ben doğayı çok seviyorum bir defa. Doğa çok güzel. Her konuyu yazıyorum ben. Nâzım Hikmet'e soruyorlar: "Bir toplumcu gerçekçi sanatçı söyleyin" diye, o da "Picasso," diyor. Picasso'nun komünist olduğunu bilmese onun resimlerini, *Guernica*'yı mesela anlayamaz insan. Çünkü tamamen sembollerle anlatılmıştır bu resim. Ama şunu demek istiyor, insan Marksist ise, yani diyalektik materyalizme inanıyorsa, her yaptığı o düşünce içindedir, yapıtına yansır. Ne yaparsa yapsın. Castro diyor ki: "Bizim düşmanımız emperyalizmdir." Sürrealizm demiyor. Bütün akımlar serbest Küba'da. Toplumcu gerçekçiliği, sosyalist realizmi Stalinistler bile savunuyor. "Kavga" şiirini Nâzım Hikmet yazdı, Ahmed Arif yazdı. Ben şimdi onlarla rekabete mi gireceğim yani. Onlar onu yazdı, ben de her konuda yazıyorum. Farklı konularda yazıyorum. Hep kavga etmiyoruz ki söylediğim gibi. Ben seksen yaşını geçmiş bir adamım. Şimdi her şeyi yerli yerine koyabiliyorum, daha sakinim. İnsanın zamanla belli bir kültür birikimi oluyor, bilgi birikimi oluyor. Dünya şiiri artık Türkçede mev-

cut. Dünyanın diğer şairleri nasıl, ne yazıyor? Mesela Yunan ozan Yannis Ritsos bizdeki toplumcular gibi şiir yazmıyor. Her konuda şiir yazıyor. Bende deniz sevgisi, deniz üzerine yazılan şiirler var mesela. Zaten ben sahil çocuğuyum, Gelibolu çocuğuyum yani. Şairin yurdu çocukluğudur. Denizi çok severim. Çok deniz şiiri ya da denizden söz eden şiir yazdım. Ben şunu diyorum, toprak şiir yazdırmaz adama. Ankara'dan büyük şair çıkmaz. Oradaki şairler İstanbul'da büyük şair oldular. Oktay Rifat, Melih Cevdet falan İstanbul'da büyük şair oldular. Deniz başkadır. Deniz yetenekli adama şiir yazdırır.

• “Haber” adlı şiirinizde “sağıma dönüyorum” dediğiniz için arkadaşlarınız şiirinizi yayınlamamış, bunu ideolojik kayma olarak yorumlamışlar. Buradan yola çıkarak bir öğretiye bağlı kalmak özgünlüğünüzü kısıtlamıştır, demek mümkün müdür?

-Yayınlamak istemediler *Yeryüzü* dergisinde. Halbuki çok doğal, yatakta sağa sola dönmekten bahsediyordum. Yanlış anlaşılır dediler. O zaman böyle yorumlar vardı. Partinin dolaylı ilgisi nedeniyle *Yeryüzü*'nde yayınlamadılar.

Memleketimden İnsan Manzaraları için, büyük şiirler, diyorlar. Onlardan pek şiir tadı almadım ben. Roman gibi geldiler bana. Çocukluğumda onun büyük şiirlerini severdim: “Bir Gemici Türküsü”, “Talihsiz Yusuf”, “Kerem Gibi”...

Aslında bakın değişik bir şey söyleyeceğim, 1930'lu yıllarda Necip Fazıl'ın şiiri sanat değeri açısından Nâzım'ın şiirlerinden çok daha üstün: çünkü Nâzım yeni bir anlayış getiriyor, yani zayıf şiirler yazıyor. Necip Fazıl ise klasik şiir anlayışıyla yazıyor. O anlayışın içinde otel odalarını, yağmuru ve benzeri şeyleri de konu alıyor. Sanat değeri olan bu şiirleri kimse bilmez, bilmek de istemez. Nâzım'ı kötülemek gibi olur çünkü. Toplumcular genellikle Necip Fazıl'ın adını pek anmazlar, ben

andığım için beni onlar da seviyor, kitaplarını gönderirler. Sezai Karakoç, İsmet Özel iyi şairlerdir. Hasan Hüseyin'i entelektüel olmayan toplumcular beğenir. Çok şiir yazmıştır; ama kalıp şiirlerdir, kendini yenileyememiştir...

Aslında beni de 1940 Toplumcu Gerçekçi Kuşağı'nın en genç üyesi olarak kabul ediyorlar ama benim bağımsız olduğum da söyleniyor, kabul ediliyor falan... Toplumcu 1940 Kuşağı'nın önemi estetikten çok tavrıdır. Onlar antifaşistler. O dönem Alman taraftarı olmayan yurtsever sayılmazdı, işte bir avuç insan Hitler Almanya'sına şiirleriyle, tavrılarıyla antifaşist bir mücadele sergilemişlerdir. Ama bunların başı derde giriyordu. Kitapları toplatılıyor, tutuklanıyorlardı. Attilâ İlhan onlar için "Fedailer Mangası" diyordu. Ben de o kuşağa dahilim. Benim de ilk kitabım toplatıldı. Yargılandım, 1965 yılında. Ondan sonra *İstanbul Bulutu*'nü çıkardım ben. Toplatılan kitabımla ilgili davadan beraat ettim. Bilirkişi "Komünizm propagandası yoktur," dedi. *İstanbul Bulutu*'nü yayımladım. Hatta Alaattin Birki dedi ki: "Sen ya aptalsın ya kahramansın." Ama aptal değilim tabii (gülüyor). *İstanbul Bulutu* Cemal Süreya'nın *Üvercinka'sı* ile *Yeditepe Şiir Ödülü*'nü paylaştı. O ödülün bana faydası şu oldu. Bu ödülle birlikte yasallaştım. Şiirlerimi yayımlamıyorlardı, aşk şiirlerimi bile. Yeditepe'yi çıkartan Hüsamettin Bozok'a sordum: "Neden şiirlerimi yayımlamıyorsun, ben beraat ettim?" "Ama sen poliste beraat etmedin," diye cevapladı o da. Poliste beraat etmek demek itirafçı olmak demek, teslim olmak demek...

Toplumculuk anlayışının yüzyıllık bir geçmişi vardır. Büyük ozanlar yetiştirdi bu akım. Neruda, Nâzım, Lorca, Mayakovski... Lorca çok önemlidir; benim en beğendiğim şairdir. Türkiye'de Nâzım, Ahmed Arif gibi birkaç şair var. Ama şimdi eski toplumcu anlayışla bugünkü toplumcu anlayış arasında

çok fark var. Bugünkü anlayış daha değişik, mümkün olduğunca slogandan uzak. Picaso'nun *Guernica*'sında sıkılan bir yumruk vardır. Ben şiirdeki o sıkılan yumruğu çıkardım. Engels, "Toplumcu mesaj, elmanın kokusu gibi olmalıdır şiirde," diyor. İnsanın kafasına dan dan vurmamalı demek istiyor.

- Toplumcuyum, gerçekçiyim; ama toplumcu gerçekçi değilim. Bu şimdi "sosyalist realizmdir." Maksim Gorki'nin bulduğu bir sanat anlayışıdır. Hatta Sovyet Yazarlar Birliği'nin tüzüğünde, bütün yazarlar toplumcu gerçekçi olacak diye bir zorlama vardır. Bu yanlış bir şey bir defa. Sen nasıl kısıtlarsın, sınırlandırırsın yazarı! Değişik anlayışta olabilir. Sovyetler Birliği'nde mesela, Kafka'yı uzun zaman okutmuyorlardı. Kafka toplumcu bir romancı aslında. Ama herkes anlamaz Kafka'yı. Che Guevara da, "Toplumcu gerçekçilik, gericiliktir. On dokuzuncu asra dönüştür," diyor.

Biz halkız, yani aydınlanmış halk. Onlar halktan yana aydınlar. Halktan yana aydınlar dönebilir, çok dönek var. Mesela Ertuğrul Özkök eskiden solcuydu. Şimdi sermayenin bir numaralı savunucusu. Çetin Altan bir ara Turgut Özalcı oldu. Bizde şiddet önemli. Steinbeck, Amerika'da kapitalizmi eleştirdi sonra Vietnam savaşında destekledi. Latife Tekin yıllarca yoksul insanları yazıyordu, ondan sonra *Gece Dersleri*'ni yazdı. Bu kitabında Nâzım'la bile alay ediyor. İşin trajik tarafı bunun halktan biri olması yani, gecekondudan çıkmış bir kadın olması; ama yine işte yaşamak istiyor falan filan... Zor tabii düzene karşı çıkmak, hele eskiden daha da zordu. Şimdi çok devrimci var. Yine şiddet kullanılıyor tabii. Her şeyden vazgeçmelerini istiyorlar insanların.

Söyleşi Yapan: Asuman Akemoğlu, (Varlık, 1273)

Şiirle Göğeren Düzen ve Kardeşlanan Başkaldırı

1.

Bu günlerde Türkiye'nin kalbinin Şehzade Mustafa'nın öldürülmesine odaklanmasından daha doğal ne olabilir? Genç, yakışıklı, kültürlü, güçlü, iyi bir yönetici, sevilen bir padişah adayı... Üstelik mağdur. Babasının elini öpmek için, otağ-ı hümayûn'a girerken hem de ve nice dilsiz cellâdı tepeleyerek, neredeyse, bu fasit daireden kurtulmak üzereyken... Ah! Zal Mahmut Ağa... Bir çelmeyle yere yıkar, Osmanlı'nın geleceği olan Şehzadeyi; sonrasını biliyorsunuz.

Bütün hatalarına rağmen, Kanunî Sultan Süleyman Han dönemini anlatan dizi filmin, tarihin ve o dönemin anlaşılmasında olumlu bir adım olduğu kesindir. Bazı çevrelere göre Osmanlı'nın edebiyatı, hayattan kopuk; şiiriyse sanal ortamdadır, dayanaksızdır. Buna itirazı olanlar da var: Cemal Süreya gibi şiire ziyadesiyle vakıf zevatın, Osmanlı şiirini, bir "imparatorluk şiiri" olarak tarif ve tavsif etmesi gibi.

Tam bu teorik şeyleri düşünürken... Bir ağıt, bir çığlık, bir gök gürültüsü gibi yükselir yeniçeri ortaları arasında Taşlıcalı Yahya Beg'in dizeleri:

*"Meded, meded bu cihânın yıkıldı bir yanı
Ecel celâlîleri aldı Mustafa Han'ı"*

Üstelik bu ağıtta, Şehzadeyi öldüren Zal Mahmut Ağa ile, öldürülmesine ortam hazırlayan Sadrazam Rüstem Paşa da, açık bir biçimde anılır:

*"Getirdi arkasını yere Zâl-ı devrân ü zamân
Vücûduna sitem-i Rüstem ile erdi ziyân"*

Daha da ileri gider; eleştirilmesi mümkün olmayan Padişah'a yöneltir oklarını:

*"Bunun gibi işi kim gördü, kim işitti aceb
Ki oğluna kuya bir server-i Ömer-meşreb"*

Bir isyanı da saklar içinde mısralar, açık ve net bir biçimde:

*"Hatâsı gayr-i muayyen günâhı nâmalûm
Zihî şehid-i said zihî şeh-i mazlûm"*

Sonunu şöyle bağlasa da, dönemin bir olayını, unutulmaz bir biçimde şiirsel hafızaya kaydetmesi yönünden çok önemlidir...

"Nizâm-ı âlem olan pâdişah sağ olsun"

O dönemde şiir çok önemlidir çünkü. Böyle ağır eleştirileri padişaha, sadrazama, birçok etkin görevliye açıkça yöneltten Taşlıcalı Yahya Beg, üstelik de bir devlet görevlisi sayılabilir. Buna rağmen mahlâsını da çekinmeden koyar şiire, imzasını atar, sorumluluğunu yüklenir. Yani öylesine gerçek bir şiir ve öylesine akıllara ziyan delikanlı bir duruştur ki...

2.

Şiir geneli içinde tekniğine dönersek... Akıl almaz bir nizamı, intizamı, düzeni barındırır içinde şiir. Görünüşte sereserpe, özensiz, ölçsüz bilirse de; olağanüstü bir ölçü ve düzen duyarlığına sahiptir kendi içinde, gizlice. Bir yapı düşünün ki, minik bir taş parçası bulunması gerektiği yerde değilse, yıkılsın o koca yapı. Bir resmin, rengi, biçimi iğretiyse; o bütünsel güzellikten de eser yok denilebilir. Eksiktir, çirkindir, nâtamamdır o büyüleyici mekân. Ece Ayhan'dan, *"rahmetli savruk"* tan, en savruk şiirlerinden bir şiir okuyalım mı?

Ortodoksluklar'dan:

XXI.

"Davut yeleli bir kimesnedir, bir çocuktur karaşın. Yüzükuyulu dağılıyordur Tırnova kuşluklarına.

Bir karakoncalos yenice; eteğin aç, yağmala ve adın yazmıştır kayagantaşına. Şaşırmadan manil oynar.

Baka yeleli Davut ! Gerçeğin Kiril ve Latin kurşunları da ilkin ülkenin okullarını bilmektedir.

“Bakışsız Bir Kedi Kara”, ya da “Yort Savul” dan ya da diğerlerinden okusaydık, daha kolay anlaşılır şeyler okuyacaktık belki. Bir kelime eksiltseniz tedbirsiz, kazara bir harfi yerinden oynatsanız, şiirin başta “musîkisi” olmak üzere, her şeyi bozular. Bunları sizinle paylaşmaktaki muradım şu: Şiir bir nizamdır, intizamdır, ölçüdür... Nice savruk, nice delibaş, nice coşmuş, nice kanlı görünse de. Kendi içerisindeki düzen olağanüstüdür, bilimseldir, kurulması ve muhafazası zordur. Fuzûlî’nin dediği gibi : “İlimsiz şiir, esası yok duvar gibi olur ve esassız duvar, gâyetle bîtibâr olur”

Sonuç olarak, oluşu itibariyle nizamı barındıran şiir, duruşu ve olduruşu yönünden isyancıdır.

3.

Yunus’un:

“Bunlar bir vakt begler idi
Kapıcılar korlar idi
Gel şimdi gör bilmeyesin
Beg kangıdır ya kulları”

Yine Yunus’un:

“Gitti begler müroeti
Binmişler birer atı
Yediği yoksul eti
İçtiği kan olusar”

Koca Türkmen Mahtumkulu’nun, bu devlet kuran şairin sözü devletnâme gibi:

“Gam çekme gariş adem
Begler şahlar kalmazlar
Azim azim şehirler
Ak otağlar kalmazlar”

Pir Sultan Abdal’ın, esrik dervişin söyledikleri, belki de asılırken ne güzel özetler hayatı, ölümü ve aradakileri:

*"Pir Sultan Abdal'ım dünya kovandır
Giden adil begler kalan avamdır
Muhammed divanı yüce divandır
Kalsın benim davam divana kalsın"*

Köroğlu'ndan Dadaloğlu'ya, Niyazî-i Mısırî "hemşerim"e dek örnekleri uzatmak mümkün.

4.

"Genç Şair"lere ve her yaştan okuyucuya , söyleşi tadında derim ki... Önce ninnilere kulak kesilmeli insan. O güzelim ana sütündeki safiyeti barındıran söz sütüne odaklanmalı. İsteddiği kadar anlamsız olsun, ninniler, en büyük şiidir; sessiz bir orkestra eşliğinde.

Tenha bir odada, ana ile çocuk arasında en huzurlu saatlerde, ana memesinden emilen süten sonraki, uykuya geçiş anında, sessizlik kıvamındaki tattır ninniler. Sonra tekerlemeler, deyimler, sözü inceltme çabaları... Ve nihayet sözün sesle nakışlanması; şarkılar, türküler, maniler, hoyratlar, bozlaklar, tatyanlar ... Bu toprağa ait olan her şey.

Gurbette duyunca ana sütü ve toprak kokusu sağlayan bileşim. Gökyüzünü yırtan çığlık ve yeryüzünü bitiştiiren şevk; türküler. Belki Malatya'da oluyor olay. Hem de Fırat boyu köylüklerinde, neden? Çünkü; anam anlatmıştı. Gece mişmiş/kaysı bekleyen, Hacı/Hacı adlı bir delikanlı öldürülüyor, kim bilir ne sebebe...Bacısı geliyor üstüne, küçük bacısı ve şu ağtı yakıyor:

*"Hacimin örtüsü mişmiş sarısı
Hacimi vurdular gece yarısı
Hacime de gurban olsun güccük bacısı"*

Kalbi olan herkes ve ah, ah bu küçük bacılar. Gam yükünün kervanını her vakit yedenler...Ah, bu gözü yaşlılar. Gözü ve gözyaşı olanlar...

Ötesini söylemeyeceğim.

(Dil ve Edebiyat, 52)

Şiiri Savunan Gençler Var Ümitliyim

Yenilikler, uzun süreli birikimlerin uygun bir yerde çiçeklenmesi şeklinde oluyor. Hiç yoktan çıkmış bir yenilik yoktur. Yenileyicilerin elinde, modeller vardır genellikle, orta malı bilgilerden fazlasını vermiş ve yol göstermiştir onlara. Romalı şairler gerçek, yani günlük yaşamı temel aldılar ama Yunan mitolojisini biliyorlardı. Ortaçağda Semerkandı düşünsel çabaların merkezi haline getiren filozoflar Antik Yunanlıların yazdıklarını güncellediler. Unutulmuş bilgileri gerçek yaşama uyarladılar. Uygarlığın bu kanalı işlevsel değil, kabul. Bizim eski şiirde hikmet öğelerinin önemli bir bölümü, örneğin Fuzûlî'nin *Matlu'l- İtikad...*"de dayandığı, *Mesnevî*'yi oluşturan hikayelerdeki bilgiler o kanaldan öğrenilmiştir. Eski kültürümüzde Antik kültürü üreten toplumlara "şöyle üstünlük kurmuşlar, böyle köle kullanmışlar, öyle hükmetmişler" şeklinde bakılmadığını, bütün dikkatin varlığı tanıma ve insanların uyumu üzerinde toplandığını, kavramların ve imgelerin doğru oturtulmasına özen gösterildiğini gözden kaçırmamak lazım. Genel ve orta malı bilgilerle yetiniyoruz halbuki devamlılığa katkıda bulunanlar, özgün modeller üzerinden gitmiştir, kendileri de birer şahsiyettir. Biz onların bireysel deneyimini yakından tanımıyoruz. Tıp alanında teknoloji vazgeçilmez kolaylıklar sağladı, ne kadar şükretsek az, ama insan bedenini tanımanın değeri asla kaybolmaz. Örneğin laboratuvarıda test sonuçlarını okuma bilgisi bu değeri gerilere itmez. Anlamın ve imgenin dünyasında geçerlidir bu durum. Dünyadaki nüfus eski yöntemleri eskimiş hale getirecek ölçüde arttı, devletlerin yönetimde kitlelerle bağlantısının derecesi arttı. Bu durum, yönlendirme, ajitasyon vb.

gibi yöntemleri hak etmedikleri ve klasikleri askıya alan işlevler içinde görmemize yol açıyor, ama insanın temel niteliklerinden yola çıkanların değeri asla kaybolmaz. Antik dünyadan kalanlar ve eski şiirin özü ortamalı bilgiler üzerinden değil modeller üzerinden devam eder.

Soran: Serdar Koçak (Yasak Meyve, 64)

Modern Şiirin Bileşenleri ve Retorik Düzlemde Kalan Şiir

Şiire klasik şiir bağlamında baktığımızda şiir bir bütün değil güzel dizelerin olduğu bir yapıdır. Güzel dizeler klasik şiirde sözdiziminden okunur. Sözdiziminin şiirin yüzey yapısına ait bir kavram olduğunu belirteyim. Güzel söz, güzel dize sözdiziminde kalır, okur da sözdiziminde tüketir. Modern şiiri kastederek, “şiiri güzel söz söyleme sanatı olarak görmüyorum” demişti Metin Cengiz. Doğrudur, klasik şiirin bir özelliğidir güzel söz söylemek. Güzel dize anlamına gelir “mısra-ı berceste” bileşeni. Modern şiir ise ‘bütünsel’ bir yapıdır. Tek tek güzel dizelerle değil, sessel ve anlamsal bağlarla bir yapı kurar. Anlamı ve sesi yatay ve dikey olarak bütün yapıya yayar.

Modern şiirde bir şeyi anlamlandırma yüzey yapıdan derin yapıya doğru bir akışla gerçekleşir. Modern şiir, söyleyeceğini imgelerle söyleyen, dolayısıyla çeşitli anlamlandırmalara yol açan bir zenginliğe sahiptir. Klasik şiir ise gücünü sözdiziminden, ölçü ve uyaktan almaktadır. Retorik (‘güzel söz’ anlamında kullanıyorum) başat öğedir. Sözdiziminin gücü bir tümceyi şiir kılmaya yetmektedir. Birkaç defa verdim bu örneği, Bâki’nin, “Gözlerimiz yollarda kaldı, haber gelmedi” tümcesini, “Yollarda kaldı gözlerimiz haber gelmedi” biçiminde kurarak nasıl şiir kıldığını göstermiştim. Klasik şiirde sözdiziminin önemi bu dizede kendini göstermektedir. Ancak, hemen şunu belirteyim, modern şiir retorik (güzel söz söyleme sanatı) değil, her sözcüğün bir ‘dünya’ olduğu yapıdır. Kısaca, çağlar öncesinin kavramlarıyla epos ya da logos değildir modern şiir. Epos, “belli bir düzen ve ölçüye göre söylenen söz”, Logos, “insan sözünde dile gelen gerçek” olduğuna göre (‘kelam’ da denir) her ikisi de retorikçe dayanır.

Şiir, moderniteyle birlikte büyük bir kırılmaya uğramış ve salt retorikle tanımlanamayacak farklılıklar yaşamıştır. Temel değişim şiir dili ve söyleminde olmuş, dizenin değil yapının gözetildiği biçimsel ve yapısal değişimler geçirmiştir. Rimbaud'un şiiri öncü özellikleriyle değişimin kesişme noktasıdır.

Modern şiirin retorığının oluşturduğu müziği öne alan anlayışlar, giderek şiirin (tıpkı müzik gibi) saf müzik olduğunu savunmuşlardır. Bugün de Verlaine ve Mallarmé gibi şiirde sesi öne alan, şiirin anlamlandırma eşliğini geri plana iten anlayışlar var. Bir de şiirin retorik düzlemini, sözdizimi düzlemini öne çıkaran, lirizmi dışlayan anlayışlar var ki, şiirlerinin şiir oluş sorununu konuşmak gerekmektedir. Düz retorik söyleyişler düzyazının bölgesine yol alırken şiirsellik (şiiriyet) kaybolmaktadır bu şiirlerde. Kuşkusuz modern şiir de retorığı kullanmakta ve retorik dolayımında bir şiirdir, Cemal Süreya şiirinin malzemesi retorığın estetiksel dönüşümüdür. O, konuşma dilinden sıcak, ritimli bir şiir dili çıkarmıştır. Öteki anlayışta da sözcükler arası ilişkilerden doğan müzik, aynı zamanda anlamlandırma işlevini boşa çıkardığı için eksik kalmaktadır. Resimde soyut anlayışlar saf estetik yaratmanın bir sonucudur. Tartışmasız oldukça başarılıdır. Müzikte de saf estetik olduğu kendini göstermektedir. Şiirde, müzikte, resimde saf estetik olgusu iletinin neyi iletmediği, neyi anlamlandırdığı tartışmasını zorunlu kılar.

Modern şiir bağlamında konuşacak olursam, şiirde salt sesi, müziği öne alanların düzyazısal şiiri nereye koyacaklarını merak ediyorum. Düzyazısal şiir, imgeyi temel alan, bir şeyi imgelerin içinden dolayımli olarak anlamlandıran, şiir tümcesine dayalı şiir olduğuna göre, müziği öne alan arkadaşlar düzyazısal şiiri nasıl açıklayacaklardır? Bilindiği gibi düzyazısal şiirin müziği yok demek kadar azdır ve anlamlandırma düzeyi imgenin işlerliğiyle sağlanmaktadır. Özdemir İnce'nin sıralamasıyla modern şiirin ses

katmanını şu öğeler oluşturmaktadır: 1) Dizem (Ahenk, ritm), 2) Sözdizimi (Syntaxe), 3) Söyleyiş (Bürün), 4) Özgür koşuk (Ölçüsüz, dize). (Tabula Rasa, Can Y, 1992, s.23-24). Görüldüğü gibi bu öğeler sesi, müziği kurmaktadır. Öte yandan dilin en küçük birimi sözcük anlam ve anlamlandırma ögesi olarak modern şiirin temel koyucusudur. Sözcükten sözdizimine uzanan işlerde hem dizemsel hem de sözdizimsel bir yapı ortaya çıkar. Bu aynı zamanda dizenin ortaya çıkışıdır. Her dize aynı zamanda semantik bir düzeydir. Semantik bir değer içerir. Şiirin bütün öğeleriyle uyumlu bir yapı olduğunu birkaç defa belirtmiştik. Bu yapı bütünüyle bir şeyi, bir olguyu, insani olanı anlamlandırma düzeneğidir. Şiiri salt müzik olarak algılayan anlayış şiirin müzik değerini öne çıkarmış, dilsel, yani semantik değerini geri plana itmiş bir anlayıştır. Modern şiir içinde yeri vardır elbette ve deneysellik içerir.

Öte yandan çağdaş bireşimci şiir, biçimin ve anlamlandırmanın birbirinden bağımsız olmadığını, şiirin ses ve anlamlandırmaya dayanan bir bütünsel yapı olduğunu, dolayısıyla müzikal öge kadar ileti (mesaj) taşıdığını kabul eden şiirdir. Bu bakımdan, şiiri salt müzik olarak kuran şairlerin neden şiir yazdıklarını anlamış değilim. Çağdaş müzik, çağdaş resim bu yolda estetiksel değer üretip dururken üstelik...

Salt müzik olgusunu öne çıkaran şiir yüzey yapıda ses katmanı oluşturur; derin yapısı yoktur. Modern şiirin derin yapısına baktığımız zaman zenginleştirici bileşenleri görürüz: Bütün söz sanatları, yananamlar, eşanamlar, imgeler derin yapının oluşturucularıdır. Metindışı nesnel bağlaşıklar derin yapının kurucularıdır. Göndermeler, çağrışımlar derin yapının oluşmasında etkin görev alırlar. Böylece modern şiir, tasarımlara, topluma, tarihe, mitolojiye, öteki metinlere göndermeler içeren, bir şeyi, bir olguyu, insani bir durumu derin yapıdan nesnel bağlaşıkla okumamızı, anlamlandırmamızı sağlayan bir düzenek konumundadır.

Birkaç defa yazdım: Parlak sözler, hipogramlar, basmakalıp retorikler, harciâlem duygular ya da düz retorik şiir oluşu engelleyen öğelerdir. Modern şiirin retorîği ise öznel ve nesnel gerçeklerden kaynaklanan ve imgelemde biçimlenen, şiir dili ve söylemine taşınan, dolayısıyla bir yapı kuran retoriktir. Şiiri salt dilsel bir olgu olarak gören şairlerin gelenek algısı ise şöyle işlemektedir: Yaşanmış, deneyimlenmiş gerçeklere dayanan dilsel yapılanmaya gitmek yerine, önceki metinlere ya da klişe sözlere yaslanmaları retoriklerini işlevsizleştirir. Abartılı retorikler ortaya çıkar. Şairin alt edemediği ve günden güne çoğalan olumsuzluklarıdır bunlar. Bu oluşuma konuşma diline ya da sokağın diline yaslanan düz retorik şiiri de ekleyebiliriz.

Dize bile olamayan düz tümceler şairini kendine özgü bir biçime götürmez. Konuşma dilinin tümce yapısı ya da sokağın dilinin (argonun) ifade olanakları korunur.

Dili sözdiziminde yapı-bozuma uğratmadıkları için düz tümce olarak kalır. Ve öylece tüketilir. Örnekleyelim: *“sokaktan yanayım; döpiyeslere hayır! / gördüğüm ilgiden memnun değilim”* (Aslı Serin); bu tür tümceler bütün şiirleri kurmaktadır. Salt düz söz o şairin biçimini bile ortaya çıkarmaz: *“ölmeden canlıya otopsi yapılmaz/ yemeklere soğandan önce domates konulmaz”*. (Aslı Serin). Harciâlem ileti aktaran tümceler şiir olamayışın göstergesidir. Devam edelim: *“popstar İhsan’a oy gönderebilirim/gönderdim”* (Aslı Serin). Görüldüğü gibi konuşma dilinin düz anlatımı bunlar. Aynı dilin retorîğinden şiirsel bölgeler oluşturan Cemal Süreya, konuşma dilinden de şiir dili yaratır oysa. Sokağın diliyle (argoyla) şiir üreten şairler gündelik dil içinde kaldıkları için şiirlerinin şiir oluşu tamamlanamamakta, düz söz olarak tüketilmektedir. Bu şiirlerde şiir dışı, şiirsellik dışı bir konum görülmektedir. Küfür ve cinsel göndermeler içeren sözcüklerin abartılı kullanımı dikkati çeker. Ne var ki bu metinlerin başat retorîği düzyazıya

çıkılmaktadır. Şu unutulmamalıdır: “Şiir, sözdizimi (syntax) ve söz dağarı (vocabulaire) ile özgün bir gramerdir.” Şiirin retorik düzleminde kalan şairler, şiirin önce bir dil ve söyleyiş problemi olduğunun bilincinde değiller.

Metin Eloğlu’dan iki dize aktararak sürdürelim: “*Sonbahar yağmuru oluklarında, / Çüşbalığı başlayacak*”. Sevinç Ergiydiren bu iki dize için şu yorumu yapıyor: “Yukarıdaki şiirde geçen “çüşbalığı” tamlamasında hem biçimsel, hem de anlam-bilimsel bir ‘sapma’ görülür. Türkçe Sözlük’te yürüyen eşeği durdurmak için kullanılan “çüş” ünlemi argoda yakışıksız bir davranış, ölçüsü kaçırılan bir tutum karşısında söylenen amiyane bir sözdür ve şiirsel söyleyişle has âhenk kavramının dışında kalır.” (Edebiyat Araştırmaları, 2001). Retorik düzlemde nice argo sözcük ve tamlama kullanılmaktadır, ama ne dizem ne söyleyiş oluşmaktadır. Dolayısıyla derin yapısız, kolay tüketilen, bireysel protestonun da boşa gittiği düzyazı metinler şiir olarak görülebilmektedir. Metin Eloğlu’nun dizelerinde “biçimsel ve anlambilimsel ‘sapma’ görülürken”, yukarıda Aslı Serin’den verdiğim örnekte görüldüğü gibi retorik düzlem düzyazının bölgesinde kalmaktadır. Bir şiirin yapısını belirleyen izlek, derin tasarım, derin yapı, yüzey yapı, yüzey yapının dilsel ve sesçil öğeleri, derin yapının anlamlandırma düzeneği gibi olmazsa olmazlar oluşmadan üretilen şiire şiir demek için duraksıyorum.

Şiirde retoriğe dönecek olursak retorik yalnız şiire ait bir kavram değil, düzyazıya, konuşmaya ait bir kavramdır da. Güzel, eksiksiz, yanlışsız söz söyleme sanatı. Dolayısıyla ‘sözel’ olana da aittir. İşte bu nedenlerle modern şiir güzel söz söyleme sanatı değil, yaşanmışlığın, deneyimlenen dünyanın içten, abartısız, Metin Cengiz’in sözleriyle, “gerçeğin kendisinden daha güçlü olan yeni bir gerçekliktir”. (Şiir Nasıl Yazılır, S.43). Şair bireyin kişiliğinin, biçiminin ortaya çıktığı ve yazınsal bütün öğelerin

bir araya gelerek kurduğu sözdür, yapıdır modern şiir. Sözün yüzey yapıdan derin yapıya geçmesi okuru da “yaratım sürecine” katar.

Sözün yüzey yapıda tüketilmesini iki nedene bağlamıştı Celâl Soycan: “1) İmgesel kurgunun nesnel bağlantısı yoktur. Özellikle şiirsel söylemde imgenin yüzey yapıdan derin yapıya yönelebilmesi, alımlayıcının zihninde yaşantılanan nesnel bir bağlantısı öngerektirir. 2) Şiir zaten yüzey yapıda gezinip durmaktadır. İmgelerin çarpıcılığı retorik düzeyden öteye geçmez. Bu nedenle şiirsel anlam tıkalıdır” (Şiir İçin Notlar, s.81). Retorik düzlemin yaşanmışlıktan, kişisel deneyimden değil, dilden, parlak sözlerden yola çıkılarak oluşturulması, parlak sözlerin nesnel bağlantısının olmaması, şiirin yüzey yapıda tüketilmesinin nedenidir: “Simit güzel / Sen simitten de güzelsin / Şeyho'ya selam söyle / Bana bir çay getirsin / Önce karnım doysun / Sonra aşk ve devrim” (Emel İrtem). Bu dizelerde (dize demek ne kadar doğru?) düz retorik, konuşma dilinin içinden oluşturulur. Görüldüğü gibi şiir değil düzyazıdır. Aynı durum için Metin Cengiz örnek vermişti: “Sobam bu sabah / Seninle ne güzel tüttü”. Yaşantıya değil dile, yaşantının dile taşınmasına değil, verili dile dayanan bu tür söyleyişlerle kurulan şiirlerin yüzey yapıdan derin yapıya yönelmesi olanaksızdır. Şairin sözünün nesnel bağlantısı yoktur. Ve şiirimiz bu tür binlerce örnekle doludur. Usta bildiğimiz nice şair retorik düzlemde öteye gidememektedir.

(Şiirden, 19)

80'li Yıllarda Şiirde Ne Oldu?

Türkiye'deki Türkçe Şiirin yakın tarihteki gelişim ve dönüşümünü çözümlerken aslında oldukça önemli yanılsamalarla karşı karşıya olduğumuz kanısında oldum yıllarca. Sanırım 80'li yıllarda Türkiye'de üretilen Türkçe Şiirin edebiyatımızda nereye konulacağına bir türlü bilinememiş olması, bu bakımdan, oldukça manidardır. Zira ortada zihinleri bir hayli karıştıran, oldukça ciddi bir zihinsel dönüşüm vardır. Bu dönüşümün zorunlu sonucu olan ve 70'li yıllarda devreye giren epistemolojik kopmanın sonuçlarının derilmesi 80'li yıllarda gündeme gelmiştir.

Bu karışıklık, biraz da, Tanzimat Edebiyatının Gülhane Hatt-ı Hümayûnundan 20 küsur yıl sonra başlayabilmiş olmasına benzeyen bir durumdur aslında. Kaldı ki bugün Tanzimat Şiiri olarak kabul edilen pek çok şiir, esasen, geleneksel divan edebiyatının yapısını neredeyse hiç değiştirmeden, yalnızca içeriği oluşturan mazmunların alegorik imalarını farklı bir düzleme çekerek, bir diğer deyişle divan şiirinin kozmogonik alanını dünyevileştirerek oluşturulmuş metinlerdir.

Namık Kemal'in Hürriyet Kasidesi'nden ilk dört beyte bir göz atalım:

*Görüp ahkâm-ı asrı münharif sıdk u selametten
Çekildik izzet ü ikbal ile bâb-ı hükümetten
Usanmaz kendini insan bilenler halka hizmetten
Mürüvvet-mend olan mazluma el çekmez ianetten
Hakîr olduysa millet şanına noksan gelir sanma
Yere düşmekle cevher sakıt olmaz kadr ü kıymetten
Vücutun kim hamir-i mâyesi hâk-i vatandandır
Ne gam rah-ı vatanda hâk olursa cevır ü mihnetten*

Görüldüğü gibi bu şiir tamamen 'kaside' formundadır ve divan şiiri dışında mütalaa edilmesi mümkün olmayan bir metindir. Gerek teknik, gerekse dilsel iç ilişkileri bakımından tamamıyla **divan şiiri** bünyesinde incelenmelidir. "Vücudun kim hamir-i mâyesi hâk-i vatandandır / Ne gam rah-ı vatanda hâk olursa cevri ü mihnetten" beytinde görülmektedir. Tek farklılık, 'Tanrı' kavramının yerine 'millet' kavramının ve Adem'in yaratıldığı menkabevî çamurun yerine 'vatan toprağı'nın konmuş olmasıdır. (Burada içerik ve form ayrımı yapılmasının çok anlamlı olmadığı görülecektir. Zira böyle bir ayırım hem geçersiz hem de yanlış bir yönsemenin sonucu ortaya çıkmıştır. Hele şiirde bu ayırım yapılması müteşairlerin yolunu açmaya yönelik bir eğilimdir ki, kabul edilmemelidir.) Bir başka deyişle, Tanzimat Şiirini Namık Kemal, Şinasi ve Ziya Paşa troikası ile başlatmak, kanımca, oldukça isabetsiz bir yaklaşım olsa gerektir.

Benzer özellikleri Namık Kemal'in Murabba adlı şiirinde de görürüz.

*Mahveder kendini bülbül bile hürriyet için
Çekilir mi bu belâ âlem-i pür mihnet için
Din için devlet için can çekişen millet için
Azme hail mi olurmuş bu çürük ten kafesi*

Bu dörtlükte gül / bülbül mazmununda gül yerine hürriyet nosyonunun bulunduğu dikkatli gözlerden kaçmayacaktır. Ziya Paşa'nın Tekib-i Bend'inin aynı karakteristik özellikleri gösterdiğini söylemek bile gereksiz...

Lâkin Namık Kemal, Şinasi, Ziya Paşa troikasının belirlediği dönemden sonra Divan Şiirinde dinamik alegori olan mazmunlar, Edebiyat-ı Cedîdeden başlayarak, sembollere dönüşmüşlerdir. Zira Şiirde bulunması gereken üç ana katman (kozmoğoni, toplum, birey) ve bunlara tekabül eden üç düzlem (kod, mitos, mesaj), kozmoğoni anlayışının sekülerleşmesi ile sakatlanmış,

bu da şiirin kodlarını belirsiz hale getirmiştir. Bu bir zihinsel dönüşümdür.

Tanzimat Şiirinin gerçek anlamda başlangıcı ve oluşturduğu dil ve zihin dönüşümü Edebiyat Tarihçilerinin 'Edebiyat-ı Cedide' ya da 'Servet-i Funûn' diye adlandırıp, 'İkinci Dönem Tanzimat Edebiyatı' olarak kabul ettikleri dönemde (1896) gerçekleşebilmiştir. Bu açıdan bakıldığında da, Tanzimat Fermanı ile gerçek dönüşüm arasında 57 yıllık bir zaman diliminin olduğu kabul edilmelidir.

Kısaca, Gülhane Hatt-ı Hümayûnu ile başlayan dönüşümün edebiyata ve şiire yansiyabilmesi 57 yıl almıştır. Bu zaman dilimi, dönüşümün dile, dolayısıyla, zihne yansiyabilmesi için gayet makul bir süredir.

Tanzimat'ın ardından Türkiye'nin siyasal ve sosyal yaşamındaki en önemli değişim hiç kuşkusuz cumhuriyet rejiminin kurulmasıdır. Ancak cumhuriyet rejiminin tek partili yapıdan çok partili yapıya geçmesinden sonraki süreç de hiç kuşkusuz çok önemlidir. Lakin tıpkı Tanzimat Şiiri gibi, Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri de cumhuriyet kurulur kurulmaz başlamamıştır. Bu açıdan bakıldığında Anadolu'daki Türkçe Edebiyatın tarihinin bugüne kadar yapılmış olan çözümlenmeleri ve tasnifleri yeniden ele alınmaya muhtaçtır. (Hatta eğer daha ciddi ve evrensel bir kuram oluşturacaksak, ülkemizdeki şiir ve edebiyatı dünyadaki yegâne Türk Edebiyatı ve kullandığımız Türkçeyi de dünyadaki tek Türkçe olarak görmekten vazgeçmemiz gerektiği kanısındayım.)

İmdi, edebiyatımız ve şiirimizin, tarihsel olarak, cumhuriyetin kurulduğu yıllardaki durumuna bakacak ve örneklemelerle yürüyecek olursak durumun çok daha farklı olduğunu görmemiz kaçınılmazdır. Cumhuriyetin ilk yıllarında, 1958'e kadar Yahya Kemal Fenomeni ile karşılaşırız. 1933 yılına kadar da Ahmet Haşım hayattadır. İki dev iddia vardır karşımızda. Biri kadim şiirimize

ve o şiirin temeli olan 'mazmun'lara (dinamik alegoriler) getirdiği zaman, mekan ve konu bütünlüğü ile modern Türk Şiirinin kurulmasında âmil olduğunu düşünen ve önemli kuramsal verileri yerleştirerek kullanmada usta ve etkileyici ama yine de daraltıcı bir kişilik, diğeri ise içinde bulunduğunu iddia ettiği akıma "Fecr-i Âtî - geleceğin şafağı" adını koyacak kadar iddialı ve simbolist bir kimlik... İkisi de Tanzimat Edebiyatının son derece parlak devamı... Bu iki devin olgunluk döneminde şair olarak daha ikincil bir duruşu olan Mehmet Akif Ersoy...

Her ne kadar birbirinden çok ayrı kimlik ve düşüncelermiş gibi görünseler de, her üçünün de özellikleri birbirleriyle Tanzimat Şiiri bağlamında ilintilidir. (Pek tabiidir ki, Tanzimat Şiiri dediğimiz zaman kastettiğimiz 'Edebiyat-ı Cedîde'dir.) Gerek Yahya Kemal, gerek Ahmet Haşim, gerekse de Mehmet Akif 'Edebiyat-ı Cedîdenin devamıdır. Şiirlerinde de Edebiyat-ı Cedîdenin özellikleri hemen göze çarpar. Örneğin "Kar Musikisi" şiirindeki sanatsal yapının "Elhan-ı Şita" şiirindekinden çok farklı, ya da "Siste Söyleniş" şiirindeki muhayyilenin "Sis" şiirindeki muhayyile ile taban tabana zıt olduğunu söyleyebilir miyiz? "Bitmemiş Bir Gül" şiiri ile "Merdiven" şiiri arasındaki ruh akrabalığı gözden kaçacak gibi midir?

Her ne kadar, aynı dönemde, CHP'nin desteğinde Beş Hececiler ve bunlara tepki olarak Yedi Meşaleciler gibi zayıf akımlar ortaya çıktıysa da bunlar pek önemli olamamışlardır. Zira Beş Hececiler zamanın siyasetinin etkisiyle bazılarına göre Tanzimat bana göre son dönem divan şiiri olan troikadan Namık Kemal'i taklîden kuru bir şiir oluşturmuşlar, bunlara tepki olarak gelen yedi meşaleciler de Edebiyat-ı Cedîdenin halk diline ve hece veznine adaptasyonu olan oldukça zayıf şiirler kurgulamışlardır. Ancak bu iki akımı bir yana bırakırsak, aynı dönemde Nâzım Hikmet ve Necip Fazıl'ın temeyyüz ettiklerini görürüz. Yahya Kemal

her ikisinin de edebiyat hocasıdır ve her ikisinin de ondan etkilendikleri bellidir. Nâzım Hikmet daha ziyade Yahya Kemal'in duruşuna yakın bir şiir tarzına sahiptir. Nitekim şiirde, serbest vezin kullanıyor görünse de, aruzu ve aruz sesini kolladığı çok aşikârdır. Bazen("Sana düşman, bana düşman / Düşünen insana düşman" dizelerinde olduğu gibi) Yahya Kemalvârî bir aruz yapısını kolaylıkla kullanır. Necip Fazıl ise, bu bakımdan, Cenap Şahabettin'e daha yakındır.

Orhan Veli Kanık ve arkadaşlarının başını çektiği Garip Şiiri ise aslında yedi meşaleciler üzerinden Edebiyat-ı Cedîde ve Fecri Âti'ye bir tepkidir. O kadar ki, Orhan Veli'nin "Kitâbe-i Seng-i Mezar" şiiri aslında Cenap Şahabettin'in aynı adlı şiirine bir naziredir. Dolayısıyla, Garip de, negatif etkilenme ile kendisini Tanzimat Şiirine bağlamıştır. Garip bir akım olmaktan ziyade bir tepki olma hüviyeti taşır ve bu bakımdan bir duruş ve tavır sahibi olduğu görülür.

Garipten sonra Hisarcılar ve Maviciler diye iki gruptan sözü edilse de bu grupların bir akım oluşturdukları ve "ağyârını mani, efrâdını câmî" bir tavırları olduğunu söylemek kabil değildir. Hisar Dergisinde yazan grup içinde Cahit Külebi Fazıl Hüsnü Dağlarca, Arif Nihat Asya, Ahmet Kutsi Tecer, Bekir Sıtkı Erdoğan gibi bir çok ismi sayabilirsek de bu isimlerin yazdıkları şiirde ortak bir tarz oluşturdukları söylenemez. Mavi ise tek isimdir: Attila İlhan...

*gördün sessizce buluştuğunu nâzım'la nedîm'in
lâcivert ıssızlığında yıldızlı bir serviliğin
birinin elinde vâridât'ı simavnalı bedreddin'in
birinin ağzında gül elinde mey kâsesi vardı*

mısralarında kendi şiir tarzını anlatıyor gibi görünse de, aslında tarzının en kötü yanı olan aşırı frapanlığa bir gerekçe uydurmadan ibarettir.

Bunların hemen ardından “ikinci Yeni” şairleri gelir. İkinci Yeni’yi özgün kılan hususiyet aslında onları Tanzimat Şiirinin de ‘hece taşı’ haline getirmiştir. İkinci yeni büyük ağırlıkla sembolleşmiş mazmunları günlük dile dönüştürerek şiire uygulamıştır.

Cemal Süreya’nın “Daha nen olayım isterdin / Onursuzunum senin” ya da “Öyle sevdim ki seni / Öylesine sensin ki! / Kuşlar gibi cıvıldar / Tattırdığın acılır. “ mısraları “Aşk derdiyle hoşem el çek ilacımdan tabib / kılma derman kim helâkim ol zehr-i dermanındadır” mısralarının adeta sekülerleştirilmiş halleri gibidir.

Kısaca Tanzimat ile başlayan sekülerleşme sonucu ortaya çıkan durum Türkçe Şiirin yapısını stabilize etmiş ve ‘İkinci Yeni’ye kadar gelen süreç içinde bu yapı tamamen dağılmıştır. Nitekim ‘İkinci Yeni’yi izleyen, 70’li yıllardaki ‘Yeni Türkü’ ve diğer toplumsala birliktelikler dağılma etkisinden kurtulamamışlardır. 80’li yıllara gelindiğinde, bu dağılmanın kalıntılarından yeni bir yapı kurmaktan başka bir çare kalmamış gibi görünmektedir.

Esasen bu dağılma, Mehmet Akif’in başlangıcını hissettiği, medeniyet yıkılması olgusunun nihai noktasıdır. Zira Osmanlı Medeniyetinin, kuşak olarak, son kalıntıları 70’li yıllarda bitmiş ve gerçek anlamda bir epistemolojik kopma bütün ağırlığıyla yaşanmaya başlamıştır.

Kuruluşundan tam 50 yıl sonra Cumhuriyet Dönemi Şiiri ve Edebiyatı geçmişin kalıntıları arasında yeniden inşa edilmek durumundadır. Eldeki veriler, (gerek geçmiş edebî kültüre, gerekse öykünülen batı edebiyatına dair) gayet sınırlı ve bir yönseme oluşturmaktan da oldukça uzaktır. Bu noktada o güne kadar temeyyüz etmemiş gibi görünen iki ismin (Behçet Necatigil ve Hilmi Yavuz) -her ne kadar Sevgili Hilmi Yavuz bu çizgiyi Yahya Kemal’e bağlamaktan büyük bir hoşnutluk duyuyorsa da kişisel birikimleriyle oluşturdukları çizgi, 1983 yılında Üç Çiçek ve 1986 yılında Şiir Atı kitapları çevresinde toplanmış olan şairlerin büyük

çoğunluğunun sarıldığı ve ilham aldığı bir çizgi olmuştur.

Ve Cumhuriyet Dönemi Türkiye Şiirinin kurgulanması, 1983 yılında ve Cumhuriyetin kuruluşundan 60 yıl sonra, Üç Çiçek'le başlamış, Şiir Atı ile devam etmiştir. 80'li yılların şiirinin önemi buradadır. Daha önceki kuşakların 80'li yıllardaki Türkiye Şiirine tepkilerini de bu çerçevede anlamak ve anlayışla karşılamak gerekir. Zira Türkiye Edebiyatı gerçek bir devrimle karşı karşıyadır. Sağlam bir şiir, edebiyat, felsefe bilgisi ve donanımıyla gelen bir kuşak kendisini göstermiştir. Hem geleneksel, hem modern şiiri, salt pratikten gelen el yordamıyla değil, kuramsal olarak da bilmektedirler. Çünkü beş kuşağın aynı zamanda yaşadığı bir dönemde kendilerini kabul ettirebilmek için kuramla mücehhez olmak gerektiğini sezdikleri için bu konuda da çalışma yapmışlardır.

Vural Bahadır Bayrıl, Osman Hakan A., Tuğrul Tanyol, Seyhan Erözçelik, Haydar Ergülen, (haydi kendimi de sayayım,) Ali Günvar, kendilerini önceleyenlerden de, ardıllarından da kendilerine muarız olanları, gerek eserleri, gerekse yazılarıyla etkisiz kılmayı, küresel edebiyatla kurdukları zihinsel alışverişle, Türkiye Şiirini yeniden yapılandırmayı ve daha ileriye taşımayı bilmişlerdir.

Söyleşi Yapan: Osman Hakan A. (Mühür, 45)

Ali Günvar'la Yapılan Söyleşiden Birkaç Parça:

Ben “beşer” ve “insan” kavramlarını ayırıyorum Sevgili Hakan. Kuranda Türkçeye “insan” kelimesiyle tercüme edilen üç ayrı kavram var: Beşer, ins ve insan... “Beşer” ve “ins” (çoğulu nas) kelimeleri ait olduğumuz türün sırasıyla sosyal ve biyolojik anlamlarını işaret eden kelimeler. İnsan ise Kur'an'da sadece tekil ve “el” belirleyici harfitarifi (article) ile kullanılır ve çoğulu

yoktur. İnsan kelimesi âlemlerde risalet sahibi olan gönlü işaret eden bir kelimedir. Dolayısıyla herkes için kullanılması çok da anlamlı değildir. Şair sosyal anlamda beşer ve biyolojik tür anlamında da “ins”tır.

Bütün ömürler kelebek ömrü kadardır aslında. Bizden geriye kalan şiirler ise, kanımca, o “İnsan”dan bize akan tanrısal ilhamların, dile getirebildiğimiz, bir diğer deyişle, görselleştirebildiğimiz ya da işitselleştirebildiğimiz küçük tortulardır. O noktadan kaynaklandıkları için, yanılısana da olsalar dayanakları vardır.

Şiir söylemek için en son aşaması... Aslolan o ilhamları algılamak ve onların bize lütfedilmiş sözler olarak dönüşme ve tedavüle girme süreçlerini yaşamaktır. Durum çelişkili değil aslında. Bakmamız gereken yer kendi gönüllerimiz sadece. Ancak bunun eğitiminden geçmeyen farkına varamaz halinin. Halinin farkında olmayan şairler için ise “vadilerde başıboş dolaşırlar,” buyrulmuştur. /

Günümüzde “her şeyin sadece akıl ve zeka yoluyla anlaşılabilceğine” dair bir şehir efsanesi hüküm sürmektedir. Ancak bu çok da doğru değildir. Zira Batı Uygarlığı da bu eksikliğin farkına varmış ve intelligence quotiency (IQ) ile birlikte emotional quotiency (EQ) soyutlaması yapmak zorunda kalmıştır.

Tasavvuf erbabı asırlar önce idrakin sadece akılla olmadığını gönlün idrakte asal bir rol oynadığını ve gönlün zevk ederek (tadarak) idrak ettiğini söylemişlerdir. Ayrıca bu dergah ve tarikat eğitiminde de temel bir unsurdur.

Arapça “men lem yezük lem yaref” sözü Türkçeye her ne kadar “tatmayan bilmez” biçiminde aktarılmış ise de “zevki olmayanın irfanı da olmaz” biçiminde de çevrilebilir. Şiir tümüyle bir zevk meselesidir. Zahirî ve batınî bilgilerin birbirleriyle siste-

matik uyumu sadece şuur ve şuuru oluşturan şiir tarafından faş edilebilir. Gerisi fasaryadır. /

Yukarıda da sözünü ettiğim gibi, Batı Kültürü denilen birikim sadece batılılara bırakılamayacak kadar ciddi bir birikimdir ve zaten onların mülkü de değildir. Kültür aslında Ortadoğu kaynağından doğmuş ve dallar halinde Avrupa'ya yayılmıştır.

Bütün peygamberlerin Ortadoğuda zuhur edişi ve o bölgedeki müthiş hareketlilik boşuna değildir. Çünkü evrensel kültürün merkezi hâlâ Ortadoğudur. Ve dünya hâlâ o kodları kullanmaktadır. /

Asaf Halet Çelebi ile bazı altyapı benzerliklerimizin olduğu görülüyor. Ancak ben geleneğe Asaf Halet üzerinden bağlandığımı söyleyemem Hakan'cıyım. Esasen ben geleceğimize "The Love Song of J. Alfred Prufrock" üzerinden bağlanıyorum (gülüşmeler).

Şaka bertaraf, ma teessüf, benim şiirle uğraşmaya başladığım yıllarda "Yasak Sevişmek" yeni basılmıştı. Ve Yahya Kemal'in de katkılarıyla, gelenek ile aramdaki ilişki biçimsel bir algıya dönüştürülmüş ve iğdiş edilmişti. Geleneği aruz, zengin kafiye ve alliterasyondan ibaret sayıyordum adeta. Geleneğin yalnızca şiirden ibaret olmadığını ve aynı zamanda bir hayat tarzı ve algılama üslubu olduğunu Ezra Pound ve T. S. Eliot'un şiirlerini okuyup onların İngilizce Edebiyat geleneği içinde buldukları yeri ve münasebetlerini görünce, bizde oluşan hatalı ve son derece yanlış yönsemelerle dolu olduğunu, Yahya Kemal ve ardıllarının geleneğin içinden Batı Kültürüne en yakın görünen bazı örnekleri seçip gerisini kayıt dışı bıraktıklarını farkettim. Yahya Kemal'in birey olarak böyle bir tercih hakkının olduğunu kabul etmekle beraber, onun kişisel beğenisinin öğrencilerince temel kuramsal bakış açısı olarak ihdas edilmesine karşıyım.

Örneğin Tasavvuf Edebiyatında Yunus Emre ve Aşık Yunus'un aynı kişiler olmadıkları halde birbirine karıştırıldıklarını ve Niyazi Mısrî gibi bir ummanın adının bile anılmadığını, Divan Şiirinde, Nabî gibi bir devin kenara itilip Nedim'in putlaştırıldığını gördüm. Bu da geleneğe giden yollarımın acıkmış gibi görünmesine rağmen aslında ciddi biçimde tıkalı olduğunu algılamama yol açtı. O nedenle geleneğe daha dolaylı bir yolun kodlarını ve yöntemlerini keşfederek ulaşma cihetine gittim.

Söyleşi Yapan: Osman Hakan A. (Mühür, 46)

Klasik ve Modern Şiirden Beslenmedim

Yunus Emre'deki mistik ürperti, kulluk bilinci, Karacaoğlan'ın coşkusu ve tabiat güzelliklerini terennüm eden sesi, Pir Sultan'ın öfkesi, Nedim'in hayata nanik yapması ve neşesi, Fuzuli'nin bilgeliği, Şeyh Galip'in ruhi enginliği benim şiirimde de çıkış noktası. Şiirimde hayatı bütün yönleriyle kuşatan özelliği bu şairlerden tevarüz eder.

Şiirim iki kanaldan da beslendi. Biri klasik şiirimiz, öteki de modern şiir. Bu iki damardan renkler, sesler taşır. Yunus da vardır, Karacaoğlan da, Baki de, Fuzuli de... Öte yandan Necip Fazıl da vardır, Sezai Karakoç da, Ziya Osman Saba da, Behçet Necatigil de, Erdem Beyazıt da, Alaeddin Özdenören de...

Söyleşi Yapan: Şirin Kübra Yıldız-Bilal Güven (Edep, 46)

Çocukken Alnınıza Konmamış Bir Öpücüğün Yerini Hiçbir Bilgi Dolduramıyor

Ben, mizahtaki zekâyla acıdaki yaratıcılığın aynı değerde, aynı derinlikte olduğuna çok erken inandım. Birbirine aykırı, uzak gibi görünen bu iki insan hali arasındaki yakıcı ilişkiyi, birinin durmadan ötekine dönüşmesindeki diyalektiği, ikisinin birden yaşamı yıkma ve kurmada insana sunduğu büyük gücü görmeyen bir kalbin, ne sanatın, ne bilimin alanında kayda değer bir varlık göstereceğine inanırım. Belki üç-beş dil oyunuyla marifetini gösterebilir kişi; ama insanı bütün zamanların aynasında gören, gösteren; parçalanmış hayatlardan insanın bütününe varan; yalınkat gerçekliği, bu gerçeklik karşısında çırpınan insanın kısacık ömrünü durmadan boyutlandıran bir yaratıcılığa ulaşacağına inanmam.

Hayatın çarpıklıklarına, insanın içme düştüğü gülünçlüklerle ve acılara ilişkin, siyasi-edebi-kültürel-sosyolojik vb. pek çok analizi, alanın uzmanları kadar değilse de, ben de rahatlıkla yapabilirim. O alanın kavramlarıyla ben de üç-beş söz ederim. Ancak, halkın binlerce yıllık deneyiminden süzülüp gelmiş öyle yakıcı sözler var ki, onlar benim ve pek çok insanın o yaldızlı sözlerini dört sözcükle önümüze koyuverir. Hem de en ilgisiz insana duygusunu bulaştırarak. Yeri gelmişse bunu kullanmaktan büyük bir haz alırım. Zaman zaman trajiği komiğe çevirerek, zaman zaman da komiği trajiğe çevirerek bir yaşama alanı açmaya çalışırım. Bu biraz da kaçınılmaz olarak böyle oluyor. Mayam, böyle bir kültürle şekillendi. Binlerce hikâye, fıkra, türkü... Okurdan özür dileyerek iki örnek vermek isterim. Biz hepimiz, barış üzerine, savaşın yıkıcılığı, ölümün acısı üye-

rine kitaplar dolusu söz edebiliriz. Halkımız bunu, sözü dolaş-tırmadan, “ölümle öç alınmaz”a dönüştürüvermiştir. Necatigil, “gelir bir dost tedirgin / eşit sıkıntılarda” der; bu söz bende gider, “değirmene vardım derdim yanmaya / değirmen başladı fır fır denmeye” sözüyle halkaları durur.

Ama şiir... kalabalıklarla yıkandıktan sonra dönüp kalabalıktan yıkanmayı ister bizden. Bu, ancak yalnızlıkla mümkündür. Bu bizden bilgece bir tevazu ister. Sözcüklerin can bulduğu bir sessizlik ister. Kederin mihrabını ister. Karanlığın, en az ışık kadar parlak gözlerini ister.

Soran: Betül Dünder (Yasak Meyve, 61)

Şiir Birikmiş Deneyden Çıkar

Şiir bir ihtiyaçtır. Zaten ihtiyacı olanların şiiri, şiirleri olur. Bazıları bunun farkında olmayabilir. Sözüm onlara değil elbette. 'Şiir sevmem.' diyenleri de anlamak benim için olanaksız bu durum. Çünkü çok iyi biliyorum ki böyle konuşanların da seveceği, okuduklarında hayatlarını değiştirecek bir şiir vardır. Kesinlikle böyledir, o zavallılar anlamasa da. Bu saptamalar doğrultusunda konuya dönersem; şiirin, benim için vazgeçilmez bir ihtiyaç olduğunu rahatça söyleyebilirim. Anlaşılacağı üzere, önemli olan bu ihtiyacın karşılanmasıdır. Gereksindiğim şiiri, kendim yazabiliyorsam, bundan kendi adıma sevinebilirim. Bu, mutluluk verici olabilir. Eğer bu olamıyorsa ya da yeterli değilse, başkalarının yazdığı, benim ihtiyacımı karşılayacak şiirlere sarılırim doğal olarak. Onların, söz konusu o şiirleri benim için yazdıklarını düşünürüm. Onların eliyle yazmış olurum kendi şiirimi. Böyle bakınca, şiirde kıskançlığın olamayacağını, olmaması gerektiğini, herkes kolayca görebilir, anlayabilir. Bu rahatlıkla yazarlar şiirlerini; bu rahatlıkla başka şairlerin şiirlerine dört elle sarılırlar. Şiir sevmek, dili (Türkçeyi) sevmektir. Şiire çalışmak, o ulusun şiirine (diline) çalışmaktır. Veysel Öngören'nin saptamasıyla her şair; dilin, şiir tarlasının çapacısıdır. Her şiirsever, her şair bir gün gelecek olan bir büyük şaire çalışır. Kısaca şiir adına yapılan her şey o büyük şaire hazırlıktır. Böyle bakıldığında her şairin şiirinde, başka şairlerin emeğinin bulunduğunu söylemek yanlış olmaz. Çünkü şiir; düşünceden çok, birikmiş deneyden çıkar. Bunun anlaşılması, özümlemesi çok önemli. Bu başarıldığında Türk şiiri daha verimli olacak...

Ekonomik, politik, ahlaki, sınıfsal çelişkileri yoğun olan toplumlarda sanatçı, şair büyük olanaklara sahiptir. Zaten sanat bu çelişkilerden doğar. Bunun sosyolojik dayanakları da var. Şili, daha doğrusu Latin Amerika ülkeleri, İspanya, Yunanistan, Irak, İran, Arjantin, Afrika, Türkiye gibi ülke ve kıtalarda şiirin yoğun ve başarılı olması; uzlaşmaz çelişkilerle ilgilidir. Böylesi ülkelerde mizah da güçlüdür. Uzlaşmaz çelişkilerin birliği; bu çelişkilerin çözümü için hep işlerlikte olan çatışma; şiiri, sanatı da diri tutar. Zaten şiiri, hayatın diyalektik toplamı olarak tanımlayışımın nedeni de budur...

Unutulmamalı ki ustaları ve çırakları çoğalan şiir anlayışları terk edilmiştir hep. Garip, *İkinci Yeni*, 1940 *Toplumcu* şiirde açıklayıcı birçok örneği var bunun. Bu açıdan bakıldığında her şiir deneyiminin ve şiirin öğretici bir ağırlığı olduğu görülebilmeli. Belki de ustalık deyince, şiirlerde içkin olan o eğitici gücü anlamak gerekiyor. Bilindiği üzere, her şiir yazıldıktan sonra, düşününenin nesnesidir artık. Üzerine düşünülebilir, düşünülmeli kesinlikle. Böylece her şiirde içkin olan biçim, biçem, ses, ritim, esinleyen öge, imge, dizelerin kurgusu, söz ve anlam sanatları, okunabilirlik, tema oluşturma yöntemleri gibi şiirbilgileri açığa çıkartılabilir. Bu, deneyimin çözülmesidir. Bir şair, bu amaçla deneyimlerini yazarak ya da sözlü olarak anlatabilir; şiirde neyi, nasıl yaptığını söylerken, başkalarını kendi alanının dışına da çıkarmış olur. Yinelenmemesi koşuluyla, deneyimlerin bilinmesi çok önemli; çünkü insanı, kendine özgü bir şiir tasarımı yapmaya, yaratıcılığa zorlar. Ne yazık ki şimdilerde 'deneyimin ölümü' noktasındayız. **Terry Eagleton**, "*modernite bizi pek çok şeyden, efsaneden, büyüden, akrabalıktan, gelenekten, dayanışmadan mahrum etmiştir; ancak şimdi en sonunda bizi kendimizden mahrum etmeyi de başarmıştır.*" saptamasını yapıyor. Bu sözlerden de anlaşılacağı üzere, yaşlıların gençlere, ustala-

rın çıraqlara anlattığı; deneyimlerin biriktiricisi ve koruyucusu olarak görülen *gelenek*, **Walter Benjamin**'nin deyimiyile, aşındırılmıştır. Bu bireysel ve toplumsal yapılanma; yaşamın bütün alanlarında bir köksüzlüğü getirecek, şiirde de yüzeyselleşmeye neden olacaktır.

Şiir, sadece anlamlar oluşturmaz; o anlamların nasıl oluştuğunu da anlatır. Bu nedenle şiirin bir dizge; aralarında karşılıklı işlevsel bağılıkları bulunan bir dizi öğenin oluşturduğu bütünlük olduğu söylenebilir. Bunun bilgisine varabilmek gerekir; çünkü şiir el yordamıyla yazılamaz. Kısaca, şiir, ustaca yazılmış şiirlerden öğrenilir. Bu öğrenme sürecinde bir yetkin şairin yardımcı olması, bana kalırsa, büyük bir şanstır. Şiire başladığım yıllarda, benim böyle bir şansım olmadı; olsaydı sonuna kadar değerlendirirdim; böylece şiire ilişkin birçok şeyi daha kısa bir sürede öğrenir; edindiğim bilinçle, şiir yazmaya daha çok zaman ayırırdım.

Bugün şiirlerini bana göstermek isteyenlerin sayısı hiç de az değil; ama bu ilişkilermelerin sürekliliği olmuyor. Genellikle beğenildiğini duymak isteyenler; bu olmayınca, hemen uzaklaşıyorlar. Şiir yazabilecek düzeye gelmek için yapılması gerekenleri göze alamıyorlar çünkü. Bir şiir düşüncesi olmadan, şiirin olamayacağını farkında bile değil çoğu. Bir yerlerde usta-çırak ilişkisini sürdüren yapılanmalar var; ama Türk şiiri uzun zamandır bu geleneğin dışında bir işleyişle varlığını sürdürüyor. Oysa bilgilenmenin ortaklaşa, yazma sürecinin ise bireysel olması gerektiği, nedense anlaşılıyor.

Kısacası, deneyimlerin öğreticiliğine yaslanarak, yazılan her şiir öncakilere ihtilâl olmalı.

Söyleşi Yapan: Oğün Kaymak (Mühür, 48)

Önce Şiirin Fikri Kurulmalı

Şiir yazıları bakımından benim modelim Cemal Süreya idi başlangıçta. Cemal Süreya'nın yazıları 50 Kuşağının hikayesini birçok yönden içinde barındırıyor. Hüseyin Cöntürk böyle bir insaniliğe sahip değil, ama onun yazıları teknik düzeyde bugüne kadar yapılabilmiş en iyi kayıtlardır bence. 1955-65 yıllarında kim çıkmış, ne yazmış... Cöntürk'e bakınca yerine koyarak anlayabilirsin. Cemal Süreya hata da hile de yapar ama Cöntürk sadece hata yapar...

Yazmak açısından hayır. Belki şiire daha erken yaşta başlamalıydım. Müslümanlık açısından da hayır, çünkü siyasetin aksine şiir İslam'ı daha bütünlüklü algılamama yardım etti. Siyaset bölücüydü, kırııcıydı; şiirde daha çok müsamaha vardı. İçinde insan olan bir şey çünkü şiir, siyasette insan yok. Ama hayatımızın ekonomik yönü itibariyle şiirle uğraşmamın ağır bedelleri oldu...

İlhamsız olmaz ama saf ilhamla da ancak çiçek böcek şiirleri yazarsınız, yazarların yazdığı gibi. Ben Akif hazretlerini taklit ederim. Önce şiirin fikrini kurarım, belli bir mesele etrafında şöyle bir şiir yazacağım derim. Bu yüzden de benim şiir yazmam yani müsveddeleri gömüp yayımlayacağım asıl şiir formuna ulaşmam zor olabilir. Ama bir momentum var. Ulaştığım zaman gerisini kolayca yazarım. Bir söz söylemeyi başardığımı hissettiğim zaman gerisi çorap söküğü gibi gelir. Bunda ilhamın, bilginin, alışkanlığın ve cesaretin ayrı ayrı yeri var. Şimdi eskiye oranla çok daha az zamanda şiiri yazıp bitirebiliyorum. Zorunlulukların eseri bu biraz da. En uzun şiirimi büyük oğlum

bebekken, onu ayağımda sallarken kafadan yazmıştım. Çocuğu avuturken kafada dokuz on mısralık kıtaları kuruyordum, bitince gidip birkaç saniyede kağıda geçiyordum. İşin ilginç tarafı çok zor uyuyan bir çocuk olmasına rağmen oğlum ben sözlü olarak kurduğum şiiri kağıda geçerken ses çıkarmayıp ona dönmemi beklerdi. Hastane acilinde beklerken veya Fener Beşiktaş'ı yendiği akşam şakır şakır şiir söylediğim olmuştur. Zorluk ve sıkıntı benim şiirime kanat veriyor.

Söyleşi Yapan: Ümit Güçlü (Kuyudaki Koro, 7)

Çoğunlukla Madun Bilinçleri Konuşturdum: Onların Trajedilerini Şiirime Gerilim Olarak Aktarıyorum.

Trajediyi kavırıyor ve şiirime gerilim olarak aktarıyorum. Bunun için batıya fazla eğilmekle eleştirildiğim oluyor; fakat hiç ilgisi yok. Evrendeki her bilgi benim mülkümdür; sonuna kadar ve istediğim gibi tasarruf edebilmeliyim. Bilgiyi, bilginin aranış macerasını, bilginin eşyada bulunduğu hâliyle çıplak göze dokunma şeklini seviyorum. Şiirde içinde trajedi geçmeyen ibarelerde de trajik olanla uğraştım; paradokslarda kaybolan personalarla yazgısını yırtmaya çalışan madun bilinçleri konuşturdum. Evrenselin ayartısı ile büyülenen gözlerimi konsantre bir etikle hep açık tutmak istedim. Örneklerde geçen “ümit”, küçük bir dozu ile insanı belki diri tutan ama insana-tutkulu insana- dünyayı tümünden vermediği için mutsuz eden şeydir. Benim trajedim de bu: her cinsin/türün tadını hissetmek, ama uzanamamak – mitolojideki Tantalos gibi.

İlk kitapları yazarken tarih ve mitoloji beni çok meşgul ediyordu. O zaman şiir için garip teknikler geliştirmiştım. Şiirde kullanacağım sözcükler ve kişilerin haritasını yapıyordum. O kadar çok tarihsel kişilikle karşılaştım ki, birden dünyam zamanlar üstü bir zenginlikle doldu. Yeniden o havzaya dönmek istiyorum bu aralar, gelecek şiir kitabım -çok da kopya veremeyim- o, zamanlar üstü dünyayı anıştıracak. İlk şiirlerde bu nedenle tarihle ilişkim bir sorunsal teşkil ediyordu ki bu ilişki mi hakkımdaki ilk değerlendirmelerden birinde Selçuk Orhan şiirlerimdeki “tarih yükünü, sözcüklerle kendi çağıma çektiğimi” yazmıştı. Önemli bir saptamadır bu, şiirime dair. Âdemin Kızlarından Biri’ni yazarken o ilk dönem çalışmalarımın yara-

rını gördüm, yine motif kişilerin en belirgin özellikleri yerine özel isimlerinin kullanıldığı -yani Leheb eğer oğulları ve malıyla övünüyorsa kabrin yerine Leheb olarak kondu-, öfkeli, hızlı şiirler yazdım. /

“Sabuklamalar” mensur şiirler, Yaz Kızım’ların yazılma sürecinde şuuraltını deştığım bölümlerdir. Bunları iyice uykusuzken, çok mutsuz ve bazen çaresizlikten delirmişken yazıyordum. Acayip bir dönemdi ve ilk kez her zaman burun kıvırdığım “yazarak sağalma” denebilecek moddaydım. Şiirde bilinç akışını bulguladım böylece. “Yaz Kızım” gibi belirgin leitmotifler de o dönemde şiirde daha baskındı. “Darda Bir Aslan”, “Evden Bozma Bir Pansiyon” gibi dramatik monologları yazarken roman tekniklerinden yararlandım. Epizotlar kullandığım, birden çok karakteri konuşturduğum, kinaye mesafesini koruduğum, iç konuşma ve sahnelemenin yer aldığı şiirler bunlar.

Söyleşi Yapan: Ümit Güçlü (Kuyudaki Koro, 8)

Akif Kuruçay ile İmgeden Şehirlere

İnsanın hiçbir konuda bir bilgi sahibi olduğuna inanmıyorum. Şiir bu çaresizliğin bir neticesidir. Mana batında gizliymiş, eskiler öyle diyor ya. Bu ne demek? Şunu demek ister gibi, “Ne demek istediğim konusunda yahut ne dediğim hakkında hiçbir fikrim yok ama söz söylemek konusunda istidadım var.” Benimki biraz böyle oldu, yani kimseciklerin bilmediği bir şeyi biliyor dğildim ama bir söz söyleme istidadım da olmalıydı hani. Ben de hissettiğim yönden, coğrafyadan bir dil kurmak ve o dilin çatısı altında Wittgestein’in dediği gibi kendi varlığını kavrama, belki de reanimasyon, arada bir o dil çatısından başımı çıkartıp başkalarının derinliklerine bulaşabilme; başkasını, ötekisinin yapısıyla oynayabilme çabasına girdim. Bulaşma sözcüğünü özellikle sarf ediyorum. Şiirle bir insana bulaşabilir, ona ateşli bir hastalık bulaştırabilirsiniz. Her şairde böyle habis, böyle karanlık, ziyan bir yan var bence. İnsanın sınırlarını fiziki, siyasi coğrafyalar değil, dilin coğrafyası belirliyor. Benim dilimin coğrafyası dünyanın doğusunda. Dünyanın doğusunu siz dilediğiniz koordinatlar da anlayabilirsiniz. Şiir dosyamın adı “Doğu: Siyanür” idi ve tek bir şiirden oluşuyordu. Yalnız dosyanın bir kısmı kitaplaştı şu ana kadar. Sonra o bütünü hiçbiri birbirini tamamlamayacak, birbirine yabancılaşmış hâle gelene dek parçalara ayırdığım için dünyanın kararmaya yüz tutmuş mahrumiyet bölgesinde kurulmuş bu metinlerin çevresinde dışlanmış ve terk edilmişlerin üşüştüğü arkaik bir dil oluştu. Sultanlar, kâhinler, cüzamlılar, yalvaçlar... Dosyanın devamında bütünden ayrılmış parçaların yeniden birleşmesini ümit ediyorum. Bu dilin tam merkezinde “ben” var bir de. Kutsal metinlerin, peygamberlerin, ermişle-

rin, âşıkların yolunu arayan, taşları koklayarak iz süren, ihanetler, sadakatsizlikler gören, şehirlerden sürülen bir ben. Gerçeği korkunç yüzünden esâtirin içine kaçıp orada yolunu kaybeden bir ben ve ben olmaya devam ettiği müddetçe menziline bulamayacak bir ben. İkinci Yeni’de Edip Cansever, özellikle de Turgut Uyar’da hissettiğim kutsal metinlere öykünme durumunu o zamanlar çok beğenmiştim. Biraz bunun etkisi olmuştur. Bir keresinde romancı Latife Tekin’le bunu benzer bir şeyler konuşmuştuk. Bana bir itirafta bulunmuş, çocukken abdest suyunu döktüğü babasını Kur’an okuma hâlinden çok etkilendiğini Gece Dersleri’ni de bu sese uygun olarak makamlı bir okuyuş ritminde yazdığını söylemişti. Hatta bunu söylemekle de kalmamış, romanından bir parçayı babasına taklit ederek tıpkı hafızların Kur’an okuma ritminde öne ve arkaya hafif hafif sallanarak okumuştur. O sahne hoşuma gitmişti. İsmet Özel de İstiklal Marşı’nı Taleal Bedru’nun müziğiyle coşku içinde söylüyor. Mısırlı üstat Muhammed Abdülvahab’ın şarkın bülbülü Ümmü Gülsüm için yaptığı bir beste gerçi o ve neredeyse İstiklal Marşı’nın bestesiyle yaşıt; ama olsun, maksadı nasılsa anlaşılıyor. İnsanda sözü “Kursursuz Olan”la birleştirme onda bütünlüğe ulaşma hevesi var. İstiklal Marşı’nda eksik bırakılmış rabıtayı, Özel bir duyarlılık geliştirerek sorumluluğuna almış ve kendince giderme yoluna gitmiş. Şunu da atlamayayım, şair yahut sanatçının önce insanın ontik ihtiyacı hiçbir surette görmezden gelinemez. Hepimiz Tanrı, kâinatın kaynağı, ruh, öz gibi metafizik alana dair sorulara cevap aramaya çalışan varlıklarız. Bilginin metafizik karşısındaki dayanıksızlığını şiirle bir nebze hafifletmek, telafi etmek mümkün sanki. Ya da biz kendimizi bununla avuturuz.

Söyleşi Yapan: Ertuğrul Rast (Mahalle Mektebi, 9)

İnsan Şiire Ne Kadar Yetenekli Olursa Olsun Yaralanmadan Yazamaz

...Şiir bir mevhibedir, tecellidir. Yunus Emre'nin önüne gelen sofraya ne ise gönle gelen şiir odur. İlahi hikmetler, feyzler onunla vücut bulur. Bu nedenle şiiri Allah ile kurbîyyet, yakınlık olarak alıyorum. Eğer, şiir bana ilham edilecekse, onun geleceği yer o ilhama layık bir yer olmalıdır. Her mısranın kalbi daha bir derinleştirdiğini düşünüyorum. Ancak temiz bir deniz kabuğu inci taneleri üretebilir. Kanuni'nin dediği gibi önce gönlünü pak eylemek sonra şiire yönelmek gerektir. Bu da şairi peygamberin sırtını sıvazlayacak bir mertebeye taşıyacaktır. Çünkü Ka'b bin Zühre'ye giydirilen hırkaya bütün şairler taliptir. O hırka bütün şairleri alacak kadar geniştir. Demek ki bizler, Gogol'un paltosundan değil Hz. Muhammed'in hırkasından çıktık...

Evet şiir bir duadır, duanın kabulü için ilk şart helal lokmadır. Şiirinin kabul olup olmadığı şairi tedirgin etmiyorsa, bu onun metafizik âleme kapalı olduğunu gösterir. Bu şiir, büyük bir dünyayı keşfedememiş demektir. Muhammed İktbal, namazını bitirince seccadeyi kaldırıp duvara vurur, Allah'ım der, bu namazı ben beğenmedim, sen nasıl beğeneceksin. Ben şiirinin de böylesi bir muhasebeden geçmesi gerektiğine inanıyorum...

Şair ve arif ayrımı bir yere kadar doğru. Fakat şair, gaybın anahtarları elinde olan, Ruhul Kuds ile desteklenen kimse anlamıyla bu sıfatı zaten içinde barındırmıyor mu? Sezai Karakoç da şairin manevi bir terakkiye ermesi gerektiğini vurguluyor. Evet, arif şiirin biçimini, kalitesini başat bir unsur olarak almıyor, lakin

şair, şiir diline gösterdiği ehemmiyeti kendi halini yücelere taşıma, kulağını metafizik işaretlere açık hale getirme noktasında bir gayret içerisinde olmalıdır. Bu gayret onu arifliğe yaklaştırmaktadır. İçinde yakında gelecek olan peygamberin de bulunduğu bir topluma onun müjdesini veren kişi bir şairdir. Şairin güzel haberler verme istidadı yeniden inkişaf etmeli...

Günümüz şairi, büyük bir medeniyet kırılmasının eşliğinde yazıyor şiirlerini. O kırılma hiç bitmemiştir. İkinci Yeni şairleri her ne kadar eski şiire uzak olduklarını deklare etmiş olsalar da o şiirden istifade etmişlerdir. Aruzu çok iyi bildiklerini, Divan şiirini tetkik ettiklerini biliyoruz. Bir dönem eski şiire öykünecek eser vermeye yeltendiklerini de. Bir kuşak olarak Divan şiirinden etkilenen, ondan yararlanan son kuşak ikinci yenidir. Bireysel olarak eski şiiri yedeğine alanlar olmuştur. Behçet Necatigil Divan şiirini modern şiire taşıma konusunda benim hedeflediğim bir yaklaşımı getirdi. Eski şiiri kendi şiirinde bir maden gibi eritmiştir. Bizim kuşak üzülenek söylüyorum ki eski şiirimizin büyük dünyasına henüz giremedi. Bunun Türk şiirinin geleceği için gerekli olduğunu düşünüyorum. Eski şiiri biçimsel olarak değil, hayal ve ruh olarak almalı ve işlemeliyiz diyorum. Kelime kadrosunu bugünkü şiire taşıyarak eski şiiri tam anlamıyla bugüne taşıdık sayılmayız. Bu doğru da değildir. O şiirin dünyasına, ana kaynaklarına inmeden, onları içselleştirmeden yapılacak kazılar, bizi dış kabukta oyalamaktan başka bir şey yapmayacaktır. Kimi genç şairlerin Türk şiiriyle ilgili konuşmalarına şahit oluyorum, hep yabancı isimler geçiyor. Kendi şiirimizi başkasından öğrenmeye kalkıyorlar. Artık semenderi Yves Bonnefoy'dan değil de Galib'ten öğrenmenin vaktidir. Diyorum ki batılı kaynaklardan önce şair, Fuzuli Divanı Şerhi'ni edinmeli. Fuzuli'nin anlamı niçin ve kimden kaçırdığını bilmezsek bizdeki şiirin köklerini de kavrayamayız.

Yunus'un "Bilmeyen ne bilsin bizi / Bilenlere selam olsun" ifadesi şiirin şairinden olduğu gibi okurundan da bir düzey istediğini ortaya koymuyor mu? Fuzuli'nin değersiz anlamının zıddına fazilet köküne yaslandığını bilmezsek şairin adıyla mühürlediği o sırlı dünyaya giremeyiz. Şairin bunu bizden istemesine niçin içerleyelim? Divan şiiri yüksek zümre edebiyatı diye eleştirildi ve bu bağnaz bakış açısı hâlâ yaşıyor. Bir şiir yüksek zümre şiiri diye eleştiriliyorsa orada alçak bir zümreden söz edebiliriz.

Söyleşi Yapan: Mustafa Akar - Ahmet Edip Başaran (İtibar, 19)

Sezai Karakoç Coğrafyası: 1

Başlarken

Yargımı daha ilk baştan söyleyeyim: Sezai Karakoç, büyük bir şair. Ama o, şair olmakla yetinmez, aynı zamanda düşünürdür, parti başkanıdır, yayımcıdır. İslamcı şiirin heceye hapsolup tıkanıdığı noktada zuhur ederek, o, mahallesindeki şiirin ruhuna İsa gibi üflemiştir. Bununla da yetinmemiş, şiir alanında yetiştirdiği birçok 'mürid'ini, kurduğu partiyle politik tavır almaya da yönlendirmiştir.

Bu kadar genci yetiştirmek için, *Diriliş* dergisini günlük, haftalık, aylık olarak, kesintilerle yayımlamıştır. Dergi, bir 'edebiyat' dergisi olmaktan öte, bir düşünce, bir misyon dergisi olmuş, *Büyük Doğu*'dan almış olduğu bayrağı ileri günlere taşımış, dağıtım zorluklarına rağmen, gönüllü gençlerle belli noktalara ulaşabilmiştir.

Turan Karataş'ın şu tespitinin bir bölümünde isabet vardır:

Doğu'nun ve Batı'nın uygarlıklarına, düşünce oluşumlarına ve sanatına dair zengin müktesebâtı ve eserleriyle bir mütefekkir, ortaya koyduğu ürünleriyle ve sanatın bilhassa şiirin kuramını da iyi bilen özelliğiyle bir sanatkârdır. Ülkemizde hâkim gözüken 'yazınsal iktidar' ya da *ortam* tarafından 'elden geldiğince duyulmamaya, görülmemeye' çalışılsa da Sezai Karakoç'un edebiyat ve düşünce tarihimizdeki yeri kalıcılaşmış bir mevkiidir.

Karataş'ın vurguladığı, Tanpınar'ın ifadesiyle, 'sessizlik suikastı' yerinde bir tespittir. Bu, edebiyat dünyamızın bir 'hastalığı'dır. Sezai Karakoç gibi bir şairin Kemalîst ve sosyalist

kesimce, çoklukla, ancak “Mona Rosa” ve “Balkon” şiirleriyle bilindiğini söyleyebiliriz. Şiir kitabı Ahmet Haşım, Nâzım Hikmet, Ahmed Arif, Cemal Süreya gibi baskı üstüne baskı yapan şairin, ‘sessizlik suikastı’na uğraması, şiir adına, kültür adına utanılacak bir durumdur...

Ama milliyetçiliği reddedip ‘İslam enternasyonalizmi’ni savunan Karakoç’un düşünceleri ile Sait Halim Paşa’nınkiler arasındaki özdeşlik çok belirgindir...

Modernist İslamcılar, ömrünü tekkede geçiren, üretimden uzak, kendini sırf ibadete veren, ‘züht’ hayatıyla yetinen Müslüman yerine üreten, fabrikalar kuran -başka bir deyişle ‘burjuvalaşmış’- bir Müslüman istiyorlardı. Kalenderiler gibi dünya malına sırtını çeviren, sadece öteki dünyayı hedefleyen insan, modern İslamcılara göre ‘hurafelere’ boğulmuş kişidir!

(Yasak Meyve, 64)

Kopenhag'da Şiir

Görünüşe göre Tanrı, her ülkede birkaç yüz, ya da en fazla iki bin okuru şiir kitabı satın almak üzere yaratmış. Şiir düşünük baskı sayılarıyla yayımlanıyor ve kitabevlerinde şiir rafları pek az yer işgal ediyor. Danimarka'da da, hatta 1.4 milyarlık nüfusuyla Çin'de de nadiren bir şiir kitabı çoksatar oluyor.

Dünyayı gezer ve dolayısıyla havaalanlarında zaman geçirirken değişmeyen bir gerçekle yüzleşiyorsunuz: Her havaalanında bir kitabevi var ama bunların hemen hiçbirinde şiir kitabı bulunmuyor. Kasanın hemen yanında çarpıcı kapaklarıyla polisyeler ve güncel çoksatarlar çarpıcı kapaklarıyla yerlerini alıyorlar. Klasikler mütevazı konumlarda kendilerine yer buluyorlar, ancak tek şiir kitabı bile yok. Bunu biraz fazla mütevazı buluyorum, şiirin düzyazıda bulunmayan estetik boyutları var. Duyguları daha doğrudan etkiler ve herkes için mesele olan konulara odaklanır.

Kısa süre önce Peru'dan dönerken Heatrow'da aktarma yapmak zorunda kalmış ve havaalanında birkaç saat geçirmiştim. Orada bulunan kitabevine gittim ve tatsız gerçekle bir kez daha yüzleştim: Şiir yoktu. Oysa İngiltere şiir geleneğiyle gurur duyan kadim bir ulus kültürüne sahipti. Sıradışı ve anıtsal şiirleriyle tanınan çok sayıda İngiliz şair vardı. Ülkedeki her kitabevinde Blake, Yeats, Pound, Auden, Elliot veya Ted Hughes, Sylvia Plath ve Seamus Heaney'in kitaplarının bulunması uygun düşmez miydi? Bu gizemi çözmek için sıcağın tezgâhtara sordum. Hicap duymadan "Ne yazık ki," dedi, "şiir satmıyor."

Aynı yanıtı Kopenhag'daki bir kitabevinde de alabilirdiniz. Ve hepimizde iyice farkındayız ki, gezegenimizde yaşamı piyasa kuvvetleri yönlendiriyor. Gelgelelim, sorun o ki, eğer kitabevlerinde şiir bulunmazsa hayatiyetini korumak adına bir şansı da olmayacak. Okurlar yalnızca polisiye ve çoksatarla beslenirse hepimiz aptallaşacağız, beyinlerimiz kuruyacak ve ruhumuz kanatsız kalacak. Profesyonel onur ve özsaygı adına her kitabevinde şiir rafı bulunmalı.

Türkçeye Kazandıran: Gülece Başer (Yasak Meyve, 64)

İTİRAZLAR

Sezai Karakoç'a Şaşı Bakışları Düzeltmek

- Turan Karataş'ı Dinlemeye Davet

Sezai Karakoç hakkında yeni şeyler söylemek lazım, dedik ve yapılan yanlışlıkları da düzeltmeliyiz diye ekledik. Lakin yanlışlara her geçen gün yenilerini ekleme gayreti içinde kişiler var içimizde, tehlikeliler; çünkü bu kişilerin çoğu ya şair ya eleştirmen ya Sezai Karakoç uzmanı diye nam salmış hocalar. Malum, ilim adamı sesinin yankısında daha dirençli ve ısrarcı oluyor.

Sezai Karakoç üzerine çok yazdım, öyle görünüyor ki bir süre daha yazacağım. Aslında 80'nine gelmiş bir şairin şiirine ve poetikasına yönelik şüpheler, tartışmalar şimdiye dek ortadan kalkmalıydı. Bizce kalktı, büyük bir şair olduğu çoktan ispatlandı. Kaç zamandır ona yönelik olumsuz eleştiride bulunanların kendi ayaklarına kurşun sıktığına şahit oluyoruz. Bu bilinmeli, kavranmalı, artık Sezai Karakoç sadece fayda amaçlı incelemelere tabii tutulmalı. Nasıl ki, kimse Şeyh Galip'i olumsuzlamaya cüret edemiyorsa, Sezai Karakoç'a da cüret edememeli diyorum. Alimin doğru içtihadında iki, yanlış içtihadında bir sevabı vardır. Onun şiirine de böyle bakmak lazım. Bir anıtlştırma değil bu, poetik bir tavır. Sezai Karakoç'un zamanla daha bir büyüyeceği, bugün göremediğimiz yönlerinin ortaya çıkacağı, nesilleri dönüştüreceği görülecektir. Şiirinin zayıf sanılan yerlerinden büyük doğumlar gerçekleşecektir. Bazen bir his, öyle ki bir argümandan daha kuvvetli var olabiliyor. Sürprizlerden vazgeçmeyen bir öze sahip Sezai Karakoç şiiri, eskimeyen bir biçime sahip. Bu sonuca nereden mi varıyorum? İşte, onun 60 yıl evvel yazdığı

“Yağmur Duası” hâlâ dipdiri, gittikçe de gençleşiyor, ilk gençlik şiiri Monna Rosa, incelenmeye devam ediliyor. Diğer şiirleri de. Tüketilemeyen bir şair Sezai Karakoç. Meselâ Turgut Uyar, Edip Cansever, Ece Ayhan gibi şairler hakkında yazacak yeni bir şey bulmakta zorlanıyor artık; eleştirmenler ama tüketim ekonomisi, büyük şiire hep yenik düşmüştür.

Türk Dili dergisinin Aralık-2013. sayısı Sezai Karakoç özel sayısı olarak çıktı. Gayet hacimli. Şuan beni ilgilendiren dergideki Sezai Karakoç şiiri üzerine yapılan toplantı. Kimler var bu toplantıda: Rasim Özdenören, Hicabi Kırlangıç, İbrahim Demirci, Turan Karataş, Ali Karaçalı. Bu isimlerden Turan Karataş ilginç yaklaşımlarıyla bizi yine şaşırttı, gerçi onun tarafından şaşırtılmaya da alıştık sayılır. Bakın yine ne potlar kırıyor: “Sezai Karakoç’un ta baştan beri klasik Türk şiirini tevarüs ettiğini ve onu bir şekilde yenilediğini falan düşünürüz. Bana göre böyle değil. Bu sanki sonradan depreşen bir şey. 70’li yıllarda Turgut Uyar başka biçimde deniyor. Hatta onun öncesinde Behçet Necatigil’in denemeleri var.” (125) Biz, bu konuyu yazdık. Defalarca tekrar etmek gerekiyor demek. Yeni örneklerle anlatalım meseleyi: Sezai Karakoç daha ilk gençlik yıllarında ne yaptığını bilen bir şair. Klasik şiirin, ben Osmanlı şiiri demeyi tercih ediyorum artık, en bilindik mazmunu “gül”dür, Sezai Karakoç, Garip Akımıyla birlikte gülün şiirden kovulduğunu, onlara karşı gülü diriltmek amacıyla Monna Rosa’yı yazdığını, bir Leyla ile Meccun denemesi olduğunu yazılarında belirtmiştir. Bazen, evet olabilir, şairler kendi şiirleri hakkında yanlış hükümler verebilir, lakin burada öyle bir durum da yok, Rosa, gül demektir; Monna Rosa tek gül. Osmanlı şiiri konusunda böylesine bir bilince sahiptir daha ilk gençliğinde Sezai Karakoç. Buna rağmen Karataş, artık sıradanlaşan sol karşındaki bir kompleksle Osmanlı şiirini diriltme payesini de Turgut Uyar’a, Necatigil’e vermeye çalışı-

yor, akla ziyan bir durum bu. Necatigil Divançe'yi 1965'te, Turgut Uyar ise Divan'ını 1970'te yayımlamış. Bu iki kitap ortalama 60, 70 sayfadır, divan için oldukça küçümdür. Necatigil, klasik divanların hacmini iyi bildiği için kendi kitabına itidalle yaklaşıyor, Turgut Uyar ise abartılı. Karataş, hemen ikna olmaz tabii, bir de Sezai Karakoç'un 1962'de yayımlanan Küçük Naat'ını hatırlatalım ona. Bir defa Batı hayranları Namık Kemal'den beri Osmanlı şiirine küçümseyerek bakar, Marksistler de bu bayrağı taşımaya devam ederler. Osmanlı şiirine sempatiyle bakacak ve onu diriltecek kişinin İslami camia dışında çıkması düşünülemezdi. 70 yıl evvel bu konuda bir öngöründe bulunsa aklı başında biri yine benim bundan önceki cümlemi kurardı.

Üstelik onlardaki biçimsel bir denemedir, özden uzaktır ve Marksist öğretilere boyun eğmelerinden dolayı çoğunlukla Osmanlı şiirinin genlerine işlemiş İslami öze çelişir; diriltmek öze inmekle olabilir ancak Sezai Karakoç'ta öz hep aynıdır, sadece biçimsel arayış ve değişimlerden söz edebiliriz; biçim, modadır, muhtevaya giydirilen kıyafettir yalnızca; modern biçim ise yapısı itibariyle aruz veya hece gibi güçlü değil, zayıftır, İslami özü değiştirebilecek bir güce hiçbir zaman sahip olamamıştır. Verilerle ispatlanmış bir konu üzerine daha fazla düşünmek zaman kaybı olur. Artık düşünme sırasını Karataş'a verelim derim. "... insan algısı, medeniyet algısı, dünya görüşü eğer bir sanat eseri bunlardan ibaretse evet Sezai Karakoç, İkinci Yeni'nin dışında bir yerdedir. Ama sanat, sanat salt bunlardan ibaret bir olgu değilse, ki öyledir. Fakat dönemin içinden okuyarak geldiğimizde ben mesela Pazar Postası'nı taradığımda bunu böyle anladım. O yazışmalar, polemikler, birbirine cevap vermeler ya da Sezai Bey'in şiirini alıp dergiye koymalar. 'Ben istemedim, haberim olmadı' diyor Sezai Bey hatıralarında, 'Balkon'un Pazar Postasında yayımlanışı için. Peki sonraki 18 ürün, şiir, yazı... Sonra,

Sezai Bey'in bir şiiri Cemal Süreya'nın cebinde geziyor günlerce, haftalarca, sonra dergiye konuyor. Yani böyle sanat anlayışı, algılayışı, algısı bağlamında bir yoldaşlık söz konusu. Bu İkinci Yeni'ye dahil etmek de sanki edebiyat araştırmacılarını tarafından veya Sezai Bey'in yanındakilerce sanki Sezai Bey'e bir küçültme, bir haksızlıkmiş gibi görünüyor." (127) Sezai Karakoç değil, küçük bir şair, bir insan, bir çocuk hakkında bile bu üslupsuzlukla konuşulmaz; adeta şairi yalanlıyor, nasıl ki, 23-4 yaşlarındaki genç şair Sezai Karakoç, kimi Marksist saldırılara uğradıysa, bugün de sol argümanlarla düşünen Karataş'ın saldırısına uğruyor. Sezai Karakoç, anılarını yazmış, olmaz mı, Pazar Postası'nda onun "Balkon" şiiri izinsiz yayımlanmış, şair bundan rahatsız olamaz mı. Daha sonra kendi isteğiyle ürünlerini Pazar Postası'na göndermiştir. Burada şairin rahatsızlığı, şiirin izinsiz yayımlanmasıyla ilgili daha ziyade, ben onlarla yayımlamam demiyor. O yıllarda Sezai Karakoç'un kendi dergisi de yok, bir yerlerde yazmak zorunda. Bununla birlikte Pazar Postası bir çeteye de ait değil, çoğunluğu birbirini tanımayan genç şairlerin ürün yayınladığı bir mecra. Kendiliğinden bir etkileşim olmuş elbet, ama ana-baskın etki Sezai Karakoç'tan yayılmış, II. Yeni'yi başlatmıştır. Bu konuyu "Sezai Karakoç Kuşağı: İkinci Yeni" kitabımda ayrıntılı bir şekilde yazdım. Aynı zamanda Sezai Karakoç, hecenin öncüsü Necip Fazıl'ın çıkardığı Büyük Doğu'da da serbest şiirler yayımlamış, yani demem o ki, her dergide farklı anlayışlardan şiirler yayımlanabilir. Nitekim Pazar Postası'nda ki bütün şairleri aynı üslubun kefesine koymak mümkün değil. Ortam üslubu belirlemede birinci koşul olamaz. Şairin ortamı, kişiliğidir en nihayetinde. Mehmet Narlı "Meseleyi bu İkinci Yeni bağlamından çıkaralım isterseniz" dese de Karataş, konuyu kapatmak istemiyor: "Fakat, Rasim Bey'in bu konuda söyleyecekleri var sanki." Özdenören ise güncel edebiyata da hakim biri

olarak doğru sonuçlara varıyor: “Şimdi İkinci Yeni’ye mensup olmak bir matah değil. Onun içinde olmanın erdem olmadığı gibi, dışında kalmak da zül değil.” (127) Tabii, Karataş’ın beklediği yanıt bu değil. Yine Sezai Karakoç’un “Köşe” şiirini çizgiselliğe ters bir yaklaşımla II. Yeni’yi başlattığını iddia eden Karataş, beklenmedik bir şekilde Özdenören tarafından tashih ediliyor: “Köşe şiirine şimdi tekrar göz attım acaba hocama hak verebilir miyim mülahazasıyla, o şiirlerin İkinci Yeni ile uzaktan yakından ilgisini göremedim.” (129)

Karataş, sözlerine devam ediyor: “Benim şahsi kanaatim, biraz da beğenim uzun şiire uzak duruşum. Uzun şiirden hazzetmiyorum. Lirik, kısa, çarpıcı şiirler benim favorim. Bu nedenle Sezai Karakoç’ta başyapıtım *Körfez ve Şahdamar*’dır. “ (133) “... benim genel olarak gördüğüm, tahkiyenin şiire genel olarak bir katkısı yok. Mesnevileri düşünün mesela; mesnevilerde tagazzül bölümleri vardır. Kahraman bir yerde gazel söylemek ihtiyacı hisseder, aslında şair öyküyü canlandırmak için bu yola başvurur ve mesnevilerin şiir tarafı da orasıdır, kalanı hikâyedir. *Hızır ile Kırk Saat*’i kiminle konuşsam hep dönüp dolaşıp “Ey yeşil sarıklı ulu hocalar, bunu bana öğretmediniz” bölümüne geliyorlar. Yani tahkiyenin dışındaki dizeler sanki o hikâyeyi sırtında taşıyor. Bu bakımdan öykünün, anlatmanın şiire çok da katkı sağlamadığı kanaatindeyim. Şiirin başka bir form olduğu kanaatindeyim.” (134) Büyük bir şair edasıyla konuşuyor Karataş. Bu, ilk gençlik yılları düzeyi beğenisini, açıkçası çevreden-çevremdeki gençlerden de duymadım değil, fakat estetik okumalar ve yaşam tecrübesi bu gençlerin fikrini değiştirdi: Sezai Karakoç, bir bütünün parçası değil, bir bütündür. Onun, saf yetenekle yazdığı şiirlerini, saf yetenek ve dönüştürülmüş büyük birikimle yazdıklarından daha nitelikli bulmak sanatı bilmemek anlamına gelir. Bu yaklaşımıyla Karataş, “uzun şiir, doldurma mısralar-

dan oluşur” şeklinde önyargılı bakan yığınların içine düşüyor birdenbire. Halbuki Sezai Karakoç önyargıları yıkan bir poetikanın şairidir, olmazları oldurmuştur şiirimizde. Karatoş’a, bilgece yanıtlar vermeye devam ediyor Özdenören: “Sezai Karakoç’un gerek *Şahdamar*’daki şiirler gerek *Körfez*’deki şiirlerinin büyük çoğunluğu tahkiyeye dayanır. En soyut şiiri mesela *Sessiz Müzik* diyelim, orada bile tahkiye vardır. Hele şu uzun şiirleri, şimdi tekrar göz attım; *Köpük, Sesler, Kav, Fırtına, Anıtlar* genel başlığı altında toplanmış olan şiirler, bunların tamamında tahkiye var. Fakat tahkiye şiiri öldürmüyor, tam tersine şiiri ihya ediyor... öyle bir tahkiye ki şiirin tümünü aynı zamanda etkiliyor ve bir bakıma şiirin tümüne yayılan bir etki sağlıyor. Bu her şairin mazhar olabileceği bir ustalık değil. İşte şairin dehasını burada görüyoruz. Başkalarında iğreti duran bu olay, Sezai Karakoç’a yaraşıyor, yakışıyor... uzun şiirin neredeyse hiçbir mısrasında nesre düşmüyor. Şiirini baştan sona koruyor.” (135) Karataş, ikana olmuyor elbet, soruyor Özdenören’e: “*Leyla ile Mecnun* için bu çok yüceltici bir bakış olmaz mı?” Özdenören: “Evet yüceltiyorum çünkü gerçekten...” Karataş, anlamak istemiyor ya da anlayamıyor Özdenören’i: “Hiçbir mısrasında hikâyeye düşmüyor dediniz de.” Özdenören, hocaya ders veriyor adeta: “Hikâyeye düşmüyor demedim. Nesre düşmüyor...” (135)

Karataş, kafası karışır ümidiyle Özdenören’e yöneltmeye devam ediyor: “İzninizle ben bir soru sormak istiyorum Rasim Bey’i bulmuşken. Bu Batı şiirlerinden çevirileri, böyle bir şeye ihtiyaç duymasını nasıl yorumlayabiliriz? 55’te bunlar çoğunlukta Şiir Sanatı dergisinde çıkıyor, *İslamın Şiir Anıtlarından*’daki eserler daha sonra. Size ilginç gelmiyor mu? Önce Batı şiirinden çeviriler, sonra İslam’ın şiir anıtlarından? Bunu nasıl yorumlayabiliriz, bu eğilimi, Batı şiirinden yapılan bu çevirileri?” (139) Rasim Özdenören yanıt veriyor, ama Karataş’ı bildiğinden cay-

dıramıyor: “Ben şöyle bir yorum yapılabileceğini düşünüyorum. Aslında bu zımnen söylendi. Kendi döneminin sanat anlayışıyla hareket ederek bu şiirlere yöneliyor.” (139) Ya sabır dercesine bu defa İbrahim Demirci araya giriyor. “Ama orada şey de var, Hristiyan bir şair ve solun iltifat etmediği bir şair var.” (139)

Karataş, eşsiz şiir bilgisiyle bizi şaşırtmaya devam ediyor: “70’li yıllara geldiğimizde politik şiir, militan şiir, hatta 60’tan sonra biraz anarşist şiir, sloganik şiir gündemde. Şiirin böyle yükselen bir asabiyeti var. Gençlerin yani, İsmet Özel’in, Atıf Behramoğlu’nun, Hilmi Yavuz’un yazdıkları böyle. Bunlara bir karşı çıkış olmaz mı, klasik şiir ihya etme denemeleri.” (136-7) Sloganik şiir ve Hilmi Yavuz, elim ayağım tutuluyor birdenbire, kel alaka deyip geçmekten başka bir şey yapamıyor ve Karataş meselesini kapatıyorum. Yazık.

Özdenören’in şu sözlerine de itirazım var: “İkinci Yeni’ye katkısı yok mu Sezai Karakoç’un? Var elbette, ama daha çok yorumlarıyla var. Mesela *Dişimizin Zarı* adını taşıyan yazısı, *Pergünt* başlıklı yazıları, *Pergünt Üçgeni*, *Pergünt Piramidi*... O yazılar onun poetikası olmanın yanında İkinci Yeni’yi yorumlayan denemeler olarak da görülebilir. Dışarıdan bir düşünür olarak o şiiri yorumluyor.” (130) Sezai Karakoç bir eleştirmen veya araştırma görevlisi mi ki, şiire başladığı yıllarda kendi dışında gelişen bir akım için uzun uzadıya düşünsün ve yazsın. Rasim Özdenören bir doğruya da varıyor aslında “onun poetikası” evet aynen öyle, Genç Sezai Karakoç’un poetikası II. Yeni’ye yol haritası olmuştur. Onlar hedeflerine vardıklarını düşünürken Sezai Karakoç daha yüceye yönelmiş ve bugünkü külliyatını ortaya koydu.

- Oral Çalışlar'ın Monna Rosa Okumasına Bir Tasfiye

Monna Rosa, edebiyatımızda yanlış okumalar rekoru kırdı, bu okumayı, hem yorum hem de seslendirme anlamında kullanıyorum. Bunlardan tehlikeli olanı “yorum”dur. Umberto Eco'nun poetik bağlamdaki yaklaşımına bir diyeceğim yok: “Bazen bir metni yanlış yorumlamak, gerçekte onu kurallara göre yapılmış daha önceki her türlü yorumdan kurtarmak, yeni özelliklerini ortaya koymak anlamına gelir (bu önerme hata yapma şansı verir bana); bu yolla da metnin çok daha iyi ve çok daha üretken ve yapıtın amacına sadık bir yorumu verilmiş olur.” (1991, s.44). Ama bizim edebiyatımızda bu iş böyle mi yapılıyor: Şairlerimiz, okurun niyetine göre tevil ediliyor, amacına giden yolu açacak bir dozer gibi kullanılıyor. Dinlerin başına gelen, şiir üzerinden dillerin de başına geliyor.

Monna Rosa, içli bir gencin yazdığı lirik bir şiir. bu şiir sayesinde birçok okur şairleşti, imgelerinin etrafındaki boşluklar hikâye ve efsanelerle doldurulmaya çalışıldı, böylece çok anlamlılığın eşsiz örneğine dönüştü. Sezai Karakoç'un şiirdeki akrostişi bozarak yanlışları düzeltme ve efsanelere dur deme girişimi de ayrı bir efsaneye dönüştü, konuyla ilgili sessizliği ise ayrı bir ses olarak algılandı. Monna Rosa'yı gençler sahiplenmişti, onların elinden kimse alamaz, hayallerine dokunamazdı. Gençleri sever ve önemser Sezai Karakoç, çünkü gençler saf duygunun rüzgârındadır, çıkarıcı aklın eline düşmemişlerdir hâlâ.

Evet, gençlik yıllarında Monna Rosa'yı döne döne okuyan bugünün kimi entelektüeli, şimdilerde siyasi tartışmalara alet ediyor. Eco'nun şiiri yanlış okuma yaklaşımı, iç tutarlılığı ile ele almayı öneriyor aynı zamanda. İktidar çevresinde gelişen hemen bütün kültürel tartışmalara, özellikle de sol çevrelerin eliyle Sezai Karakoç da çekildi. Geçtiğimiz aylarda yapılan “kızlı erkekli” tartışmasından

Monna Rosa da payına düşeni aldı. En son Oral Çalışlar'ın Monna Rosa ile şairin biyografisini irtibatlandıran tevil dolu yaklaşımı, "çamur at izi kalsın" nevinde. Bir şiir, şairin hayat hikâyesinden yararlanılarak açıklanacaksa, öncelik, şairin varsa otobiyografisine bakılmalı, yoksa tarihi gerçeklerle yola çıkılmalı. Bazen anılarını yazarken da sanatkârların tarihi gerçekliklerle çeliştikleri görülür, hafızaları zayıflamış olabilir. Yani hem anılardan hem de tarihi gerçekliklerle eşzamanlı okumalar yapmak lazım bir sanat eserini biyografi üzerinden değerlendireceksek. Oral Çalışlar'ın yanılışı şu: Sezai Karakoç'un mezuniyetinden yaklaşık 12, 13 yıl sonra girdiği Siyasal'ı, geçmişiyile değil de kendi zamanının koşulları içerisinde değerlendirişi, bahsi geçen yazısında vıcık vıcık bir karma yurttan -Sezai Karakoç döneminde Siyasal'da böyle bir durum yok-, eğitimden ve kız-erkek aynı evi paylaşabilirden yersiz bir sıçrayışla Monna Rosa'ya geçişi ve hiç de uymayan bir kumaş biçişi, ya Sezai Karakoç yıllarının Siyasal'ını bilmediği ya da bilmezden geldiği sonucuna vurduruyor bizi. Yazısını şöyle sonlandırıyor Çalışlar: "Bu anlamsız yasakçılığa Siyasal'ı Sezai Karakoç'un güzel bir aşk şiiriyle, 'Mona Roza' ile 'dur' demek en iyisi: 'Bir bakışın ölmem için yetecek/Anla Mona Roza ben bir deliyim'".

Monna Rosa, bir dokunuşun değil, hissedişin şiiri; çünkü dokunmak aşkı bozar. Bu şiirde, özne, sevilen varlık karşısında yok gibidir, tam bir geleneksel aşık tipi, Oral Çalışlar'ın zihnindeki şekliyle sekülerleşmemiş, bilakis böylesi bir yaşamın karşısında, "gül" ün yanında. Utangaç. Aşağıdaki beşlik, tartışmaya nokta koymak bakımından yeterli:

*"Açma pencereni perdeleri çek,
Monna Rosa seni görmemeliyim.
Bir bakışın ölmem için yetecek.
Anla Monna Rosa ben öteliyim.
Açma pencereni perdeleri çek."*

KAYNAKÇA:

Eco, Umberto; Alımlama Göstergebilimi, çev. Sema Rifat, Düzlem Yayınları, İstanbul 1991.

Karakoç, Sezai; Monna Rosa, Diriliş Yayınları, İstanbul 1998.

Çalışlar, Oral; Radikal, 2013

İmge Belirsizlik midir?

Bir edebiyat dergisi niçin çıkarılır, buna birçok değişik cevap verilebilir, benim kafamda oluşan ilk birkaç cevap şöyle: Bir; derdin vardır, derman ararsın. İki; dermanın vardır, dertlilere ulaşsın istersin. Yani demem o ki, gerçekten ilaç niteliğindeki kelamınla mikroplarla savaşmak amacındasındır. Lakin öyle bir zamana geldik ki, dermana ihtiyaçları olanlar dergi çıkarıyor ve editörlük yapıyor. Buradan bir dergiyi değil, birçok dergiyi işaret etmekteyim. Sadece edebiyat alanı mı, tıpta da durum böyle: Psikolojisi bozuk birinin ülkemizde psikolog olduğunu dahi görmüşlüğümüz var. Alışmadık değil, saçma sapan döngülere.

Bu dünyadan göçüp gitmiş yahut edebiyat ortamından çekilmiş ustaların yerini doldurabildiğimizi, ne yazık ki söyleyemeyeceğim; çünkü arşivimizde Mehmet Akiflerin, Necip Fazıl ya da Sezai Karakoçların, Maveria ekibinin yahut Cemal Süreyalının, Memet Fuatların, Ebubekir Eroğluların, Enis Baturların çıkardığı dergiler bulunmakta. Terazinin bir kefesine bunlardan birini koyunca, günümüz dergilerinden birçoğunun diğer kefedeki tüy gibi hafif kaldığını görmek, bizi düşündürüyor elbette. Bunun ekonomik, sosyolojik, psikolojik nedenlerini irdeleyecek değilim burada; ancak dikkatimi çeken ilk sorun şu: Editörler, yeterli donanıma sahip değililer. Bu nedenle dergilerde somut yanlışlar ve çarpık yaklaşımlarla dolu metinlere rastlıyoruz. Jenerikteki yayın kurulu ise birçok dergi ortamını bilen biri olarak diyebilirim ki hiçbir şekilde üzerine düşeni yapmıyor. İsimleri var ama dergide kendileri yok. Bu isimlerin yazılarına da pek rastlamazsınız zaten. Birçok alanda olduğu gibi burada da göz doldurmaya dönük çalışıyoruz.

Bu hengameden edebiyat eğitimi almış kişilerin editörlük yaptığı dergiler kurtulabiliyor ancak. Edebiyat eğitimi almış ve yeniyi de sıkı takip eden Ömer Erdem, Mehmet Can Doğan, Baki Asiltürk gibi şair-eleştirmenlerin metinlerinde somut bilgi yanlışlarına rastlamayışımız, tespitimizi kuvvetlendiriyor. Verilerle hareket eden akademisyenler ise entelektüel olmayı başarmakta zorlanıyor; ne yazık ki yüzlercesinden geriye, dişe dokunur çalışmalar yapabilen birkaçı kalabiliyor, onların çoğu da dergilerden akademiye geçmiş kişiler. Bunlara ek olarak söylemeliyim ki, son dönem şiir ve eleştirimizde edebiyat fakültesi mezunlarının etkili olması, bizi gelecek adına ümitlendiriyor. Şiirimizde de atak işler yapanların geçmişin aksine edebiyat fakültesi çıkışlı olmaları da ayrıca üzerinde durulması gereken bir gelişme. Yani edebiyatımız sadece alaylılarla yürütülmeyecektir artık.

Doksan kuşağı şairlerinden Osman Özbahçe, Karagöz dergisinin son okumasını yapmakta. Bu ne demek: Derginin son haline karar vermek ve doğruları yanlışlarıyla dergiye imzasını koymak anlamına gelir. Fakat, sanırım, son okumaları yapan Osman Özbahçe'nin metnini son okumaya tabi tutan yok. 7edi İklim'deki şiir editörlüğüm dönemimde, Osman Özbahçe'yi bazı yanlışlarından dolayı uyarmıştım. Bu yazıyı da gençleri düşünerek kaleme alıyorum, çünkü Osman Özbahçe kendine çeki düzen vereceğe benzemiyor; hâlâ somut bilgi yanlışlarına ve akla zarar yaklaşımlara devam ediyor. Bunu huy edinmiş, bakın ne diyor: "Yıllar önce yazdığım bir yazıda (Dergâh, sayı 150, Ağustos 2002, Sağlam Şiir içinde Edebiyat) hayalden kaç imgeye yaklaş dediğim için Dergâh ve Hece'de (Eylül 2002) eleştirilmiştim. İmge eşittir hayal paralelliğiyle ve bol miktarda divan şiirinden örnekler getirilerek alaycı bir üslûpla cehaletimin boyutları ortaya konmuştu. Bu yazı öncesi yaptığım okumalar-

da da aynı paralelliği gördüm” (Karagöz 24, s.22) Edebiyat tarihi ve bilgisi son derece zayıf olan Özbahçe’den yola çıkarak her şairin poetik metin üretmek ve eleştiri yazmak zorunda olmadığı sonucuna varıyorum. Kimi şairler kendi hadlerini bilip sadece şiirleriyle saygın bir şekilde var olmayı başarmışlar; ama büyük şair olmak için çırpınmamışlar. Öncelikle şair, kendini iyi tanımalı.

Karagöz’ün 24. Sayısındaki bir Osman Özbahçe yazısını irdelemek istiyorum. Beni bu işe zorlayan asıl neden ise imgenin neliğini bir lise öğrencisi kadar bilmemesine rağmen onun üstat Sezai Karakoç’a saldırmasıdır. İmgeciliğin öncüsü Pound’tan bile habersiz görünüyor Osman Özbahçe ya da onu kavrayamamış. Pound’un ve somutlama ustası Necip Fazıl’ın konuyla ilgili yaklaşımlarını okumasını öneririm ona. Çünkü oradan buradan bir şeyler duymuş, bazı parçaları ikinci kaynaklardan okumuş, kavrayamadığı için daha bir kafa karışıklığı yaşamış ve kendi zekâsıyla hesaplaşması gerekirken anlamadığı konuya savaş açıyor, yeni tespitlerde bulunduğu zannıyla büyük bir haz yaşıyor Osman Özbahçe, yazısının ilk cümlesi ve paragrafıyla söylemek istediklerimi özetliyor: “İmge belirsizlik yayar. Belirsizlik imgenin zeminidir. İmge belirsiz, tanımlanamayan bir durumu tanımlama, belirsizlikten kurtarma çabasıdır. Modern Şiir konvansiyona, popülizme meydan okuyarak doğmuştur dediğimiz vakit, deney bağlamına yerleşen modern şiirin temel unsurlarından birisi belirsizliktir. Deneyin (modern şiirin) mahiyetini ve sonuçlarını gözettiğimizde imgeyle yeni bir belirsizlik alanı içinde işleyen ikinci bir belirsizlik alanından söz etmiyorum, bu ayrı. Yapısı gereği belirsizlik üreten bilinç akışı da ayrı. İmgenin paradoksu, doğasının ortadan kaldırmaya dönük işlemedir. İmge bir taraftan belirsizlik yayar, kolayca kavranamaz; fakat aynı zamanda imge belirsizliği

yok etmeye çalışır. Bu itibarla imge, bir izah çabasıdır. Açıklama işlemidir.” (16) Çelişiklere devam ediyor: “Belirsizlik imgeden önceki aşamadır.... Belirsizliğin yoğunlaşması imgeyi doğuran birinci etmendir.” (18) “İmge, meselâ ilham gibidir. Bir defa gelir. Akla bir defa gelir. Kalbe bir defa gelir... İmge şairin ‘göğsünden’ çıkar, ‘aklından’ değil. İmge şairin ‘aklından’ çıkar, ‘kalbinden’ değil.” (20) Kavram kargaşası yaşayan Özbahçe’nin bu cümlelerini anladığımı iddia ederek haddimi aşmak istemem, fakat neyi anlatamadığının gayet farkındayım. Düşünüp tartmadan, verevine yazmış, metni ikinci defa okuma tenezülünde bile bulunmamış, yoksa şu cümle, metinde kalırmıydı: “**İmge olabildiğince kişisel, bireysel, öznel, orijinal**ken mazmunlar o ölçüde klişedir.” (17) Metindeki anlatım bozukluklarını bulmak gibi bir niyetim yok, ama metnin özensizce üretildiğini göstermek bakımından yukarıdaki cümleyi alıntılamaam gerekliydi. Yine koca metin, bu cümledeki aynı anlama gelen dört kelime gibi yanlış yaklaşımların tekrarıyla dolu. Üstelik klişe sözleri bile Osman Özbahçe’nin kendine aitmiş iması oluşturan bir dille aktarması da ayrı bir sorun: “Şiir yeninin içindeki gelenek, geleneğin içindeki yenidir.” (16) “Benzetme imge değildir.”(17) “Şiir diliyle konuşma dili birbirine paralel değildir.” (17) “Benzetme cansızdır, imge canlıdır. Benzetme hareketsizdir, imge hareketli bir yapıdır. Benzetme anlamı durdurur, dondurur. İmge içerdiği ve ürettiği belirsizlikle anlama derinlik katar. İçerdiği fiille birlikte bu imgeyi sürekli canlı, yaşar tutar, üretir.” (17) Daha fazla alıntıya gerek yok, doğaçlama yanlışlar bu şekilde devam ediyor. İlköğretimde Türkçe öğretmenlerinin benzetmeye verdiği en yaygın örnekle konuya bakalım: “Askerlerimiz aslanlar gibi kükredi.” Burada fiil de var, hareket ve canlılık da var. Benzetme ile imge arasındaki farklar bunlar değildir elbet. Kısacası Pound ve üstat Necip Fazıl’dan

öğrendiğimiz kadarıyla imge, tam tersine belirsizliği ortadan kaldırmakla birlikte, soyutu somutlar, onun bünyesinde hem akıl (fikir), hem kalp (duygu) hem de flaş hal (ilham) vardır. Belirsizlik meselesi II. Yeni ile derinlemesine tartışılmış, 60'lı yıllara gelmeden çözüme kavuşmuştu. Tekrara düşmemek adına dönemi okumak lazım. Yanlış bilgilerle usta-üstat şairleri haklamaya çalışmak gerçekten gülünç bir durum yaratıyor Sayın Osman Özbahçe.

Osman Özbahçe'nin yeni şeyler söylediğini hissederek gibi olduğumuz anlar da olmuyor değil, lakin saptamalarıyla sapmalarını ayırt etmek için iyi bir birikim ve dikkat gerekiyor. Ayrıca yanlış, yeni izlenimi de uyandırabilir. Bu bakımından birikiminden şüphe etmediğim Arif Ay, iyi niyetinin kurbanı oluyor adeta: "Osman Özbahçe şairliği yanı sıra şiir üzerine kafa yoran çalışkan bir insan. 'Analiz' onun modern şiirimiz üzerine yazdığı yazılardan oluşan bir kitap. Kitapta yer alan yazıların çoğunu dergilerde okumuştum. Kitap bütünlüğü içinde yeniden okuyunca Osman Özbahçe'nin modern şiir değerlendirme-lerinin alışılmış kalıpların, tekrarların dışında yeni bir bakışı ve yeni bir hükmü içerdiğini gördüm. İşin kolayına kaçmamış Osman Özbahçe. Dikkatli bir algının titiz, kılı kırk yaran bir değerlendirmenin, her şeyden öte, büyük bir emeğin karşılığı bu kitap." (Edep 46, Arif Ay) Arif Ay, mizacen dostlarını kolay kolay incitmez, ama evet, icap ederse şangırt diye de kırar.

Mehmet H. Doğan'dan Mustafa Kutlu'ya 20 Yıl Evvelinden Bir Yanıt

Köşe yazarlığı yapmak kolay olmasa gerek, sürekli okurun dikkatini çekecek konular bulmak zorundasınız. Ülkemizdeki köşe yazarlarının çoğu, aynı zamanda başka mesleklerle de iş-tigal ediyor, çünkü harçlık düzeyindeki telifler geçimi sağlama-ya yeterli değil. Mustafa Kutlu da bilindiği üzere hem hikâyeci hem Dergâh editörü hem de köşe yazarı. Spor üzerine bile düşünüp yazıyor. Hoş.

Ama bazen bütün köşe yazarları gibi kantarın topuzunu kaçırdığı da oluyor. Onun “Şiir Öldü” yazısı da bunlardan biri: “Ne zaman ki modern teknolojik medeniyetin âletleri devreye girdi, şiirin tahtı sallanmaya başladı./Bir şeyhin müridine telefonla telkini mümkün değildir. Yüz yüze olmak lazımdır./Radyo iletişimi çok geniş kitlelere taşıdı. Onlara heyecan verdi, topyekun harekete geçirdi./Televizyon devreye girince radyo-nun pabucu dama atıldı. Hâlâ ‘radyo âşıkları’ var ama çokluk müzik dinliyorlar./Televizyonda fert hem görüyor, hem işiti-yor, dolayısıyla fazla etkileniyor. Görsel medya ‘söz’ün değerini düşürdü. (Bu konuda Jack Elul’un Paradigma yayınlarından çıkan ‘Sözün düşüşü’ diye nefis bir kitabı var)./Sosyal medya yazılı metni neredeyse devre dışı bırakıyor. Kitlelerin bu kanal ile iletişime geçip heyecan ve hareket kazandığını görüyoruz./Geçen zaman içinde şiir mevzi kaybetti, hatta kalabalıklar nez-dinde itibarı kalmadı. O artık ‘fikri taşıyacak’ bir iletişim aracı değil. (Doğru. Ama memlekette bahse değer bir fikir adamı ve peşine düşülecek bir fikir var mı acaba?)/Vakarını kaybetme-mek için köşesine çekildi. Meraklısına hitap edecek bir tutum

takındı. Bazıları buna 'şiir kendine döndü' diyor. Yani duygu-ya, estetiğe, akıldan ziyade kalbe. Bu ricat asırlar sürmüş bir hakimiyetin sonudur. 'Şiir öldü' demem bundandır./Yoksa şiir, o tarif edilemeyen yapısıyla ruhumuzu ayakta tutuyor. Şiirini kaybeden ruhunu da kaybeder. Bu topraklarda hâlâ Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i okunuyorsa içimiz rahat olmalı./Şiir modern teknolojik medeniyetin iletişim âletleriyle 'fikir taşıma' alanında aşık atamaz. Geçmiş olsun." (Şiir 2013)

Mustafa Kutlu'dan alıntıladığım yazının hemen bir önceki paragrafı şöyleydi: "Mehmet Âkif 'İslamcılık fikriyatı'nı şiirle dile getirdi. Bu şiirler bu fikriyatı hâlâ taşıyor. Sosyalistler ideolojiyi Nâzım'ın şiirlerinden öğrendi. Necip Fazıl, Sezai Karakoç, son büyük şair İsmet Özel aynı yolun yolcusudur." dedikten birkaç paragraf sonra şu cümleleri kurması "Geçen zaman içinde şiir mevzi kaybetti, hatta kalabalıklar nezdinde itibarı kalmadı. O artık 'fikri taşıyacak' bir iletişim aracı değil. (Doğru. Ama memlekette bahse değer bir fikir adamı ve peşine düşülecek bir fikir var mı acaba?)" hem hâlâ hayatta olan Sezai Karakoç'u hem de Kutlu'nun son büyük şairi İsmet Özel'i kırmaz mı? Düşünmeli.

Mehmet H. Doğan yıllar evvelinden benim şimdi söylemem gerekenleri yazmış: "Nicedir, şiirin ölümüne ağıtlar yakıldığına tanık oluyoruz yine. Günümüzde yazılan şiirle bir türlü barışamayanlar, en azından onunla yetinemeyenler, 'şiir giderek ölecek mi, ölüyor mu?' sorusuna kadar vardırıyorlar bu işi. Bu ölümüne bir başlangıç tarihi düşürenler bile var: kimleri '70'lerden, kimileriye '80'lerden bu yana şiir yazılmadığını, şiirin yavaş yavaş ölmekte olduğunu söylüyor alçak sesle ya da açık açık. Dayanakları da şöyle: Bir Turgut Uyar, bir Edip Cansever, bir Cemal Süreya yetişiyor mu, var mı bugün? Oysa '50'lerde de bu şairler yok sayılıp daha önceki bir kuşağın şairlerine göndermeler yapıyordu; çabucak unutuluyor bunlar. Benden yirmi yıl sonra da,

günümüz şairlerinden bazılarının adları verilip o günün gençlerine yüklenilecek: Nerde o eski şairlerimiz bizim!

Şiir ölüyor mu? Şiirde bir duraklama döneminde miyiz?

Yalnız bizde sorulmuyor bu soru. Fransa'nın en eski şiir dergilerinden bir olan *Action poétique*'in Bahar 1994 sayısında, 'Şiir formu kayboluyor mu ya da kaybolmak zorunda mı?' başlıklı dosyada *Chère disparue* adlı bir yazı yayımlanıyor şiir üzerine: Aziz Ölü. 'Bugün Fransa'da, artık okunmayan şiir çok seviliyor' gibi ilginç bir cümle ile başlayan bu yazıda daha sonra şunları okuyoruz: 'Dünyada insanlar oldukça şiirin izini, daha önce yazılmış ve yayımlanmış şiirlerde arayacak ateşli gençler de olacaktır. Elbette keşfedeceklerdir onu. Ama aynı zamanda bu izi yeniden üretmenin, onu silmeksizin mümkün olmadığını da keşfedeceklerdir. O zaman kendi izlerini arayacaklardır..' diye devam ediyor yazı. 'Okunmayan şiir'le Char'ı, Saint-John Perse'i, Eluard'ı kast ettiğini ekliyor yazar." (1998, 159)

Tabii ki, bunlara benim de ekleyeceklerim olacaktır: Özellikle de bizim edebiyatımızda "şiir öldü" demek, medeniyetimiz can çekişiyor, demek gibi geliyor bana, çünkü neredeyse bütün zihni veya kalbi hazinemiz şiirimizde saklı, şiirimizin ölmesi şöyle bir kenara, hâlâ ölüleri diriltme gücünden herhangi bir şey kaybetmediği gün gibi ortada. Dahası şiir öldü demekle Tanrı (ilham kaynağı) öldü demek arasında bir fark göremiyorum ben. Lütfen dikkat.

Dergâh dergisi editörü Mustafa Kutlu, hem her ay onca şiir yayımlıyor hem de bu lafları ediyor, olur şey değil. Üstelik Dergâh'ta yetmişmiş şairlerin varlığından hepimiz haberdarız. Belki birilerine nispet olsun için söylüyor bunları, ama usta hikâyeciye yakışık almıyor. Özeleştirici bağlamında hikâye için böyle bir sonuca varsa Kutlu, bir nebze kendini kurtarır, lakin

hayır, böyle bir şey yapmaz çünkü hikâyeyi kendileri ihya etmekte, topa tutar mı hiç. Şiir gibi, başlangıcı tarihsiz, bilerek belirsiz demiyorum, bir tür için öyle etraflı düşünmeden öngörülerde bulunmak, şiirden çok, yanlış öngöründe bulunan kişiyi hürpalar. Şiirin varlık yokluk gibi bir meselesi yok, ama insanın var. İnsan, bin yıllardır şiirden başka, varoluşsal sorunları irdelenecek bir dil bulamadı, bulacağı da benzemiyor. Genç yaşta sayılabilecek roman, yeni yetme öykü ya da kundaktaki sinema şiirsel dile yaklaştıkları zaman bir derinliğe erişebiliyorlar ancak, yoksa yüzeysellikten kurtulamıyorlar. Modern bir akıl oyunu olarak ortaya çıkan belirsizlik ise derinlik değil, sığ bir bulanıklıktır. Yalınlık anlamına gelen şiir ile ilham hâlâ yücelerden geçen yollarına birlikte devam ediyorlar. Şaire düşen o yola girebilmek.

Şiir öldü, değil de şair öldü deseydi Mustafa Kutlu kendini bir nebze kurtarabilirdi; ama ölen şiir, gençlerden diri kalpli ve zihinli şair çıkaramayacak anlamına gelir ki bu yaklaşıma katılmak akıl işi değildir.

Yıllar evvel Hece dergisi (S.108) de “Şiir Geri mi Çekiliyor?” başlıklı bir dosya yapmıştı. Bu meseleyle ilgili, farklı mecralarda da birçok yazı okuduk. Yeni değil, eski bir tartışma, yapılabilir, ama itidali elden bırakmamak lazım. Sözün nereye gideceğini kestirebilmeli yazar.

KAYNAKÇA:

Doğan, Mehmet H.; Şiir ve Eleştiri, YKY, İstanbul 1998.

Kutlu, Mustafa; Şiir Öldü, Yeni Şafak Gazetesi, 19.06.2013.

YENİ ŐİR KİTAPLARI

Maskeye Hayır: Abdülkadir Budak Şiiri

“ŞİİR YAZDIM

*Birden yayıldı sevinç yazdığım dizelere
İlk uyak ilk yazın koynuna girdi
Sözcükler ceylandı ben mavi bir göl
O sırada karım çayı getirdi*

*Yakasında karanfili kokulu
Pabuçları pırıl pırıl kalemin
Fiyakası gösterişi yerinde
İnce imgelerle tavlayıvermiş
Şiirin memelerini okşuyor yine*

*Hiç hurçm yırtıcı görmedim onu
Yazarken otakta seken tay gibi
Yeni bir çiçeğin adını koyup
Kim bilir hangi dergide sergileyecek
Kalemim en yeni giysilerini*

*Kerem renkli ipekli örülmüş dantel
Masamın üstünde çiçek açarken
Bağırdım yandaki komşular duydu
-Mutluyum bir şiir daha yazdım ben!” (2007, 102)*

Abdülkadir Budak şiirine en doğru girişi hece şiiriyle yapabiliriz gibi geliyor bana. Sırf biçimsel okuma olarak algılanmamalı bu, ama biçimin öze müdahalede bulunduğu gerçeğini de değiştirmez. Belli bir ölçüyle yazan şairler, her ne kadar, fikirden doğduklarını, özün biçimden önemli olduğunu bize

dikte etmeye çalışsalar da onların bu yaklaşımı genellikle teori-
de kalır; pratikte ise biçimin özü kundakladığına şahit oluruz.
Bir defa, aruz-hece gibi ölçü kullanıyorsanız, hecenin uzun-
luk-kısalığına, sayısına bakacaksınız; ayrıca kafiyeye prim
vermek zorundasınızdır. İşte ilk elde belirttiğim bu unsurları
sağlayabilmek için yer yer anlamı savsaklayacak, yer yer ise de-
ğiştirmek, biçime kulak vermek mecburiyetinde kalacaksınız.
Buradan bakarsak, asıl serbest şiirin özden doğduğu sonucuna
varmak işten bile değil. Serbest şiir, geleneksel biçimi yıkmış,
doğum yeri fikir olan imgeye sırtını vermiş, çok anlamlılığı
ararken anlamsızlıkla da deneysel buluşmalar gerçekleştirmiş,
fakat geleneğin biçimsel kalıplarıyla girdiği mücadeleden galip
çıktığı için biçimci sanıldı, halbuki biçimin tam karşısındaydı.
Öze, söze dönük bir girişimdi. Serbest şiirimizin aşamaların-
dan sayılan Abdülhak Hâmid, Cenap Şahabettin veya Ahmet
Haşim gibi şairlerimiz geleneksel biçimin katı kurallarından
kurtulamamışlar, serbest müstezatla kırılan aruz kalıpların-
dan kaynaklanan ahenk boşluklarını kafiye ile doldurarak şi-
iri kanatlandırmaya çalışmışlardır. Daha evvel de belirttiğim
gibi, biçimi değil de özü, sözü merkeze alan ilk şairimiz Nâzım
Hikmet olacaktır. Garipçilerin biçim karşıtlıkları sözde kalmış,
hem biçimsiz hem özsüz metinler bırakmışlardır geride. Nâzım
Hikmet'in biçimsel unsurlardan biri olan kafiyeyi ciddiye al-
madan kullandığı ise su götürmez bir gerçek.

7edi İklim'de yayımlanan "Süleyman Çobanoğlu Şiiri ve Şi-
irinin Bazı Biçimsel Sorunları" başlıklı yazımda heceyle ilgili
düşüncelerime yer vermiştim. Burada o konuya Abdülkadir
Budak vesilesiyle birkaç eklemeye bulanmak istiyorum. Hece
ölçüsü; Mehmet Emin, Ziya Gökalp, Rıza Tevfik veya Yedi Me-
şaleciler ve Beş Hececiler gibi öncülerden sonra Necip Fazıl'a
gerçek olgunluğuna erişmiş ve kendini, aruzun son temsilcile-

rinden Yahya Kemal'in veya serbest şiirin yanına koyabilmiştir. Nasıl ki, serbest şiir Nâzım Hikmet üzerinden yayılmışsa; hece şiiri de Necip Fazıl üzerinden yayılmıştır. Bu vesile ile heceden el alarak varlık gösteren bütün modern dönem hece şairleri varlıklarını Necip Fazıl'a borçludur. Kimler mi? Birkaçını sayalım: Cahit Sıtkı, Ziya Osman, Fazıl Hüsnü Dağlarca –özellikle Çocuk ve Allah-. Hecenin ses unsurlarından yararlanan Behçet Necatigil, Hilmi Yavuz ve yazımızın konusu olan Abdülkadir Budak. Peki sonrası yok mu? Elbette var: Bir defa Dergâh dergisi çevresine konuşlanan hemen bütün 90 kuşağı şairleri üzerinde Necip Fazıl'dan Abdülkadir Budak'a hemen bütün hece şairlerinin hakkı bulunmaktadır. İslami camianın ve sosyalist kesimin aksine milliyetçi muhafazakârlar heceye taparcasına sahip çıkmalarına rağmen, Necip Fazıl şiirinin biçimsel özelliklerini kavrayamadıkları için modern tat katamamışlardır. Onların elinde hece köylü kalmıştır. Halk ozanlarının bu işi onlardan daha iyi yaptığı ise tartışılmaya kapalıdır.

Şair doğmuşlardan Abdülkadir Budak, hayatını ciddi anlamda şiire vermiş, büyük bir emek ve alın terinin sonucu ortaya güçlü eserler koymuş. Fazlalıklardan arınmış –bunu biraz da heceye borçlu-, arı-duru bir şiir külliyatıyla selamlıyor bizi. Şiiri daha en başından, onun 26 yaşında yayımladığı ilk kitabına bakarak söylüyorum, hissedip kavramış, bunda yine halk şiirinin öğretileri etkili olmuş. İlk kitaplarıyla yepyeni bir ses getirdiğini düşündüğümüz şairleri dikkatle incelediğimizde, o şiirin diplerinde mutlaka başka şairlere rastlarız. Bu kaçınılmazdır: “Evimize kolay beri kitap, gazete girmiyordu. Sivas'tan gelirken getirdiğimiz birkaç kitap vardı 'babamın bavulunda'. Kerem ile Ash'ın, Leylâ ile Mecnun'un, Tahir ile Zühre'nin, Ferhat ile Şirin'in yer yer masalsı öğeler taşıyan hikâyeleri. Hazreti Ali'nin cenkleri, Battal Gazi destanları küçücük kitaplığımızın varı yoğuydu. Karacaöğ-

lan şiirleri bir de. Ellinin biraz üstündeydi, ama çok da yaşlı görünüyordu. Unutkanlık da başlamıştı babamda. Aynı kitapları bana defalarca okutuyor, ilk kez dinliyormuş gibi heyecanlanıyordu.” (2010, 19) Bu birikime modern şiir bilgisini de eklediğini görüyoruz. Budak’ın ilk kitabı “Geçti İlkyaz Denemesi”nin (1978) dip akıntısında Dağlarca’nın “Çocuk ve Allah”taki sesini duyduğumu belirtmek isterim. Budak da bu tespitimi destekliyor, 70’li yıllarda kurmayı düşündükleri derginin adını Dağlarca koymak isteyip de siyasi nedenlerle bu addan vaz geçmek zorunda kalmalarının sebebini anlattığı bir yazısında şunları söylüyor: “O zamanlar çok sevdiğim, etkilendiğim bir büyük şairin adı bizim dergimizde ne güzel dururdu değil mi? DAĞLARCA.” (2010, 24). Dağlarca’nın o kendine has sesini, Budak, büyük ölçüde dönüştürmeyi başarmış. Aslında zordur herkesin malumu bir yüksek sesi bastırabilmek. Çoğu genç şair, Nâzım Hikmet ve Necip Fazıl’ın arkasında koro olabilmıştır ancak.

Her gün onlarca gencin öldürüldüğü 70’li yıllarda Budak’ın, bulunduğu çevreden dolayı Marksist propaganda ile yüklü şiir yazması beklenirken o, dışlanmak pahasına kendi iç dünyasına dönük ve son derece lirik olmayı seçmiş:

“KAZI

*Koklanmayan gül üşür
Ayak sesi duyulmayan oda dar
Sevgisizliği dene
Kar kar*

*İn derinlere korkma
Sürsün kazı
Bir zaman sonra göreceksin
Acının köklerinde sevincin ağzı” (2007, 17)*

Ve diyor: “Politik denilecek bir şiirim yoktur benim. Birkaç örnek var gibidir de, onlar bile bir hayli dolaylı şeyler söyler.” (2010, 188) “Dönemin sular seller gibi akan uzun toplumsal içerikli şiirlerinin aksine kısacık ve bireye daha dönük duran şiirler. Üç dizelik olanı bile var aralarında. Sekiz yıldır yayımladığım onca şiiri dergilerde bırakmış. Son yazdıklarımı koymuştum bu ilk kitaba. Biraz da bundan dolayıdır ki, ilk kitabın acemiliklerini taşımadıkları ileri sürülmüştür.” (2010, 30) Fakat Budak’ın poetik bilinci, Marksist çevreden aldığı, daha doğrusu mantığının eleğinden geçirerek aldığı söylemeliyim, Sosyalist-Gerçekçilerin öz-anlamı önemsemeleri, Budak’ın şiirinde açıkça kendini gösterir, şairin biçim hususundaki bukalemunluğuna karşıdır: “‘Şiir toplum için mi olmalı?’ sorusunun yanıtı bende direkt ‘evet’ olmasa da, ‘Şiir bir manayı taşımalıdır, vermelidir; çünkü bunun için şiir yazıyorum’ diyenlere rahatlıkla eklerim kendimi. Öyle ya, bir derdim, meselem var ki şiir yoluyla ortaya sürmek, paylaşmak istiyorum. Elbette birinci amaç şiir olacaktır, yani yazdığımın şiir değeri taşıması. Estetik bir ifade biçimiyle okuru bir manaya taşıma çabası ama. Farklı yorum hakkını tanımakla birlikte, onu ‘çekirdek anlam’a çekebilme çabası. Ben özden (içerikten) hareketle yazdım hep. Özdür şiirimin biçimini belirleyen. Ağırlıklı olarak hep böyle olmuştur. Biçimini bulamayan öz’ün kıymet-i harbiyesi yoktur.” (2010, 59) “Şiirin bir düşünsel arka planı olmalıdır elbette; ama, bu suyun üstünde değil, derinlerinde olmalıdır. Bakınca değil de, dalınca görebileceğimiz bir arka plan ya da birikim. Biraz daha ileri gitmeyi göze alabilir, şöyle de diyebilirim: Şiir, alıntılarla değil kalıntılarla yazılır.” (2010, 85) Geleneğin biçimsel unsurlarıyla birlikte, heceye ve göstergelere sinmiş inancın sesini de taşıyor Budak ister istemez şiirine, temiz bir nefes üflemiş oluyor böylece, sekülerizmden uzak kalmayı

başarıyor. Ekliyor: “Değil bir şiirin içindeki dizelerin kendi içindeki tutarlılığı, bütün kitaplarım arasında bile bir kan bağıını gözetmeye çalıştım ben.” (2007, 108) “Her şiirde değişen, her kitapta bir başkası olan şaire güvenmedim hiç. Köksüz buldum onları.” (2010, 134) “Ayakkabı numarası değişmesin şairin; ayakkabıları değişsin ama. Bastığı yerler değişsin en azından.” (2010, 151)

Şair, geleneği arkasına aldığı için güvenle yazıyor, halk şiirinin ve modern şiirin imkânlarından yararlanıyor: “Her şairde olduğu gibi şiirimi besleyen kültürel coğrafyayı, kulağıma fısıldanan masallardan tutun da, okuduğum şairler, kitaplar, konuya ilişkin birikimlerim belirlemiştir. Ben Karacaoğlan’ı, Dadaloğlu’yu, Köroğlu destanını, Kerem ile Aslı, Leyla ile Mecnun, Ferhat ile Şirin, Tahir ile Zühre ve Şahmaran masallarını doğal olarak çağdaş şairlerimizi tanımadan okudum. Kültürel altyapımı ilkin halk masalları, onların olağanüstü atmosferi, kahramanlarının gizemli dünyaları oluşturmuştur... Lise sıralarında Zeki Ömer Defne sevgisi ve bende derin bir etki bırakan ‘Kıyıdaki Tekne’ adlı şiiri. Bende şiir yazma heyecanı uyandıran bir kırgınlık şiiri ve her dönem “kıyıdaki tekne” olmayı yeğleyiş. Daha sonra Cahit Külebi, hele hele Behçet Necatigil hayranlığı. Bize en yakın kuşaktan Ataul Behramoğlu, İsmet Özel, Refik Durbaş tutkunluğu. Daha sonra kazı çalışmaları. Geriye doğru çıkılan yolculuklar. Ülkü Tamer, Hilmi Yavuz, Gülten Akın, Sezai Karakoç, Cemal Süreya, Turgut Uyar, Ceyhun Atif Kansu, Dağlarca, Melih Cevdet Anday, Ziya Osman Saba, Yahya Kemal ve divan şairlerine rastlayış serüveni. Elbette yabancı şairler ama benim şiirimi etkileyenin daha çok Türk şairleri olduğunu vurgulamalıyım. “ (Söyleşi: Gülden A. Pınarcı) Bununla da kalmayıp birçok yerde adlarını gururla andığı ata şairlerinin kıymetini biliyor, kendisini nasıl etkilediklerini detaylı anlatıyor, hesaplaşma adı altında onları yok sayma

girişiminde bulunmuyor Budak: "Kayseri'deyken çıkardığımız dergiyi kast ederek 'denizsiz taşra kentinde giyilen can yeleği' dizesini yazmıştım. Ankara'ya yerleşince bu dize Cahit Külebi'de karşılığını bulmuştur sanki. O dizeye verilen can suyu olmuştur. Bana dibini gösteren derinliği o öğretmişti çünkü." (2010, 91) "Ziya Osman Saba gerçekten sevdiğim şairlerden biridir de, neler söylemeliyim onun şiiri için. Mizacıma uygun bulurum bu şairi. Necatigil'i de etkilemiş bir şair." (2010, 112) "Behçet Necatigil hocam olsun da, asıl ustam Cemal Süreya galiba. Galiba değil öyle" (2010, 182) Beslenme kaynakları dışında humor üzerinden de Budak ile Cemal Süreya arasında bir bağ kurulabilir. Budak, ironiyi seviyor, onun kara-mizaha yatkın bir kalemi var: "Oturduğu evlere kötü şiirler/Yazıp da bencileyin/Sonra da evlerde oturanların/Cezasını yine şiirler versin/Okunmaz olsunlar bir tek dizesi/Kalması yaralı hafızalarda" (2007, 306). Bu mısralar anlaşılın için konuyu açalım: Necatigil'de gördüğümüz anne sıcaklığındaki "ev" imgesini, Budak, tam tersi yönde imgeleştirmiş: "Yaşayıp gidiyorum, adına ev diyorlar/Maskeli balkonunda çay içmek keyfi(!)/Maskeli bir saksıdan habersiz çiçek/Açmaya devam ediyor bu çiçek deli... /Maske siparişleri vermek zorundayız/Yürümez evlilik yürümez çocuklar... /Maskeli dolaşmak onur kırıcı ama/ne zaman çıkardıysam yüzüm üşüdü" (2007, 318-19), "Sivilce gibi durursun bir ağacın yüzünde/Budak sık kendini patlat evinde!" (2007, 329) Hakikatleri dile getiren çok sert bir kitap, çılgın "Ev Zamanı". Kitap şu son iki mısra ile kapanıyor: "Metal çağın ellerinde ben ahşap/Anahtardım dönüşmeden kilide" (2007, 330) Modern dünyayla çatışan duyuş eşiği yüksek bireyin durumunu anlatıyor burada şair: "Ev Zamanı, dikkatle okunduğunda görülecektir ki, lanetlenen de, maskeli olan da, yetersiz ve çaresiz olan da şiirin öznesi şairdir aslında." (2010, 129) dediği için "ev" birden bire

şairin hayatına da dahil oluyor. Evet, eve olumsuzlayan bakışlar atsa da büyük laflar etmek yerine, Haydar Ergülen gibi küçük insanın dünyasına eğilmiş bir aile şairidir Budak, son derece içten.

Siyasi gerilimlerden uzak durmasına rağmen kaos ortamından rahatsızlığını dile getirmeden de yapamıyor: “Kuşanmışsın silahını/Namluya kurşun sürülü/Kimden buyruk alıyorsun/Bir liste çirkin elinde/Sıra hangisinde şimdi/Diye soruşturdukların/Çokluk daha yirmisinde” (2007, 37) Direkt olarak halk şiiri sesini de taşır bünyesinde Budak şiiri: “Evin saçağını kuşlar/Dalın her yanını çiçek/Sarmayınca, sarmayınca/Yolunu yitiren yolcu/Kurda kuşa sormayınca” (2007, 54) “Geçtin deneyimlerin/Azdı yok denecek denli/Yüreğine umut koy/Demedim mi demedim mi” (2007, 56). Böylesi bir zamana tahammülü kalmayan şair geçmişin hoş anlarına kaçıp sığıyor adeta: “O köprünün altından/Bulanık sular aktı/Küllerini Kerem’in/Saçıyla süpürüyor/Nasıl da değişti Aslı” (2007, 42) “Sis kapattı daha da/Bolu şehrinin üstünü/Köroğlu’ya söyle Ayvaz/Acılar tuttu yükünü” (2007, 43) “Kaftanından gül deseni/Eksilmemiştir daha/Teline düzen veren/Sözünden bal damıtan/Sevdasıyla rüzgar gibi/Çıksa gelse zamanıdır/-Nerede kaldı Pir Sultan” (2007, 57)

Şiiri şansa bırakmıyor, dil işçisi bir şair olarak karşımıza çıkıyor Budak, kafiyeyi sanki doğaçlama kullanıyor, ilk şiirlerini hecenin 7’li, 8’li kısa kalıplarıyla yazarken ilerleyen yaşlarında arttan söz ihtiyacını hecenin 14’lü uzun kalıbıyla gidermeye çalışıyor. Aynı şiir içerisinde tekdüzeliğini kırmak için hecenin farklı kalıplarını kullanmış, bazen de serbest mısralar yazmıştır. Heceye uygulanmış bir çeşit serbest müstezattır bu, Hâmidlerin, Cenap Şahabettin ve Haşimlerin aruzda yaptığının bir benzeri olarak okunmalı. Bazen şair, yine hece sayısını tutturmak ya da mısra uzunluğunu diğerleriyle dengeleyebilmek için fazlalık kelime kullanmaktan kaçınmıyor. Bazen ahenk, kelime tasarrufundan daha önemli olabiliyor çünkü.

Halk kültürüne yaslanan hemen her şairde rastladığımız şiiri daraltan pastoral görüngüler Budak'ta da yok değil. Bu görüngüler, zekâ kıvılcımlarıyla buluşsa hiç zorlanmadan imgeye dönüşecektir. Şair, bazen beslendiği halk şiirinin hipnozu altına girerek kendi zamanını iskalayabiliyor. Sonuçta halk şiiri, köy çevresinde gelişmiş, şehirlerde ise varlığını varoşlarda sürdürmüş, merkeze yaklaşmamıştır. Hele de son iki yüzyıllık Batılılaşma sürecinde, unutulmaya mahkûm edilmiştir. Milli edebiyatçılardan sonra, 40 kuşağının Marksist şairleri sayesinde uğradığı ağır saldırılara rağmen hâlâ varlığını sürdürmektedir. Bu bağlamda, Cemal Süreya'nın o meşhur "Folklor Şiire Düşman" yazısını hatırlamamak mümkün değil.

"Gömleğim Leylâ Desenli" de, Leylâ-Mecnun, Kerem-Aslı, gül gibi mazmunları kullandığı için Budak, ilerici (!) şairler tarafından tiye alınmaya çalışıldı. Halbuki onlar, mazmunlar etrafında gelişen imgeleri görmeyi deneselerdi halk kültürüne yönelik ön yargılarından kurtulabilirlerdi. Budak ise, zaman zaman muhataplarına şiirle cevap verir: "Gül demezsem yağmalanır bir çarşı/ Gül yazmazsam adım çıkmaz ozana" (2007, 106), "Arasa bulur belki tavan arasında/Halk adlı bir yazarın ince masallarını" (2007, 174) Aslında Budak'a eleştiri oklarını yöneltenlerin kavrayamadığı bir şey vardır: Budak, metni organik bütünlüğe kavuşturan büyük imgeyi, kendisi gibi heceden doğan Sezai Karakoç ve Hilmi Yavuz'dan kapmış, artık farklı göstergelerle yaratmak istemektedir. Poetik bir zeminde işlediği baba, ev, kadın ve şehir, gül gibi imgeleri kendi simgeleri haline getirmiştir. Meselâ gül İmgesi üzerine yoğunlaşmasa şu kıskırtıcı mısrai yazabilir miydi: "Bahçıvan yaraladım gül kavgasında" (2007, 158) Bütüncü şair, çarpıcı mısradan da vaz geçmiyor: "Bir kuş biçiminde sormaya geldim/Uzun susan gülün içeriğini" (2007, 135), "Ankara'ydı giyinince/Soyununca İstanbul'du"

(2007, 356), “Ah ben çocuk aklımla önce şunu fark ettim/Büyük se-
vişmeler mümkün küçük odalarda” (2007, 248), “İki elim var benim/
Biri fidan dikiyorken/Ağaç söker öteki” (2013, 14) Kabul etmeliyiz
ki, Sezai Karakoç, Hilmi Yavuz gibi şairlerin aksine Budak, ortamı
var eden değil, ortamın var ettiği şair; yeni ve kurucu bir enerjiyle
gelmiyor, kendini var etmeye çalışıyor.

Budak, “Aşk Beni Geçer” (1997) kitabıyla zihin işleyişi ba-
kımından II. Yeni’ye doğru kaydığını görüyoruz. Bu yönelim,
onun şiirine bir açılım sağlıyor: “Sesin gömlek yerine asılı bal-
konumda//Yeni serüvenler yolculuk ister/Otel midir sesin yor-
gunluğuma/Bir sabun kokusu sıcak bir banyo/Sesin ütülenmiş
bir gömlek bana” (2007, 203). II. Yeni’nin en temel niteliklerinden
biri olan “Yeni Gerçekçi”lik, evrene tersten bakış anlamına da
gelir. Gerçeğin absürt algılanışı:

“ROL DEĞİŞİMİ

*Tırpancı biç de görelim gökyüzünün hasadını
Duvarcı kerpiç yerine koy kendini duvara
Tüfekte yer değiştirdiği doğrudur bir avcının
Görelim avcı kendini ceylan yerine koysun da*

*Benden öğrensün uçurum kendine düşmesini
Bir an için koysun tren kendisini ray yerine
Üvey kızın saçlarını kökünden kesmesi kolay
Gecenin uzun saçını kes görelim üvey anne!” (2007, 202)*

Nedense heceyle yazan şairler deneysel girişimlere pek sıcak
bakmazlar, Budak bunu açıkça söylüyor: “Biçimde, yapıda, ba-
kışta ve bunun sonucu olarak da biçimde bir bütünsellik kaygısı
beni bazı girişimlerden alıkoyuyor şimdilik. Yoklayışlar, arayış-
lar konusundaki ürkekliliğimi tam olarak atabilmiş değilim. Bir

şair, neleri yazmaması gerektiğini de bilmek durumunda olduğu kadar, neleri yazmaması gerektiğini de bilmek durumundadır.” (2010, 107) “Genç Ozan” adlı otobiyografik şiirinde çok da yeni olduğu söylenemeyecek, ama kendi şiiri için gayet modern sayılabilecek deneysel imza atmıştır Budak:

“O’nun için şöyle dendi:

‘İlk ürünleri 1970’den sonra gün yüzüne çıkan kuşağın kişiliği belirmiş şairlerden biri olarak görüldü. Dönemin acılarından kaynaklanan şiirlerinde, kendine özgü sesi, ince, özgün buluşlarıyla dikkati çekti. Kendisinden önceki şiir değerlerini özümselediği sezilen sözcük seçimi ve denge özeniyle başarılı bir düzeye ulaştı.’

Okuyunca

Kanat yenilemiş kuşlar kadar sevindi

Şiirleri elinde tutmasa düşecekti” (2007, 191)

Yukarıdaki paragrafın kaynağını, T.S. Eliotvari bir şekilde dipnotta veriyor Budak: Şükran Kurdakul, Şair ve Yazarlar Sözlüğü, 1981. Bu deneysellik, bilindiği üzere Eliot’tan Turgut Uyar’a da geçmiş, kim bilir belki de Budak’a asıl kaynaktan değil de Turgut Uyar’dan yansımıştır. Daha ziyade Hilmi Yavuz etkisiyle 80 kuşağında gördüğümüz metinlerarasılık, bir 70 kuşağı şairi olan Abdülkadir Budak’ta da kendine yer açmış. Onun “Şiir uyanırken yazılan rüya imiş” (2007, 269) mısraı, Ahmet Hamdi Tanpınar’ın rüya üzerine kurulu poetikasıyla metinlerarasılık kuruyor ve Budak, bu bağlamda şu hoş mısraı da söylüyor: “Uyku gidip rüya dönsen” (2007, 335). “Dağlarca”nın “Varlık” şiirini sitayişle ele aldığı bir denemesinde Nermi Uygur, bu şiirdeki mantık hatasını görememekle beni şaşırtmıştı. Budak “Münir Öldü” şiirinin bir mısraını bu hatalı bakış üzerine kurmuş: “Toprağı ısıtacak bir beden yıkanırken “ (2007, 325). Dağlarca’nın “Varlık”ına bakalım:

“VARLIK

*Biz dert bulduk kendimize
Daldan düşen yaprak için.
Allahımız kıyar bize
Bir avuçluk toprak için.*

*Rüzgâr, gökte bir gezinti;
Üşürüz her akşam vakti.
Ne sıcak vücutlar gitti
Toprağı ısıtmak için.” (1966, 241)*

Ölü, soğuk olur, hatta topraktan bile soğuk, yani vücut ısısını kaybetmiştir. Dağlarca, bu detayı gözden kaçırmış. Dağlarca'nın kurbanı Budak da öyle. Bir tecahül-i ariften de söz açamayız, bilip de bilmemekten gelme sanattır tecahül-i arif; lakin yukarıdaki iki örnekte de bilip'in izine rastlayamıyoruz, bilmemek ise apaçık ortada. “Ölünce balkona gömelim onu” (2007, 364) mısraıyla Budak, Sezai Karakoç'un “Balkon” şiirine açık göndermede bulunuyor: “Gelecek zamanlarda/Ölüleri balkonlara gömecekler/İnsan rahat etmeyecek/Öldükten sonra da” (1996, 116). Budak'ın “Sana Bakmak” şiirinde tekrar eden ve şiirin doğuş noktası olan “Sana bakmak gölde kayık olmaktır” mısraına, sanki İlhan Berk'in “Ne Böyle Sevdalar Gördüm Ne Böyle Ayrılıklar” şiiri ilham olmuş: “Ne zaman seni düşünsem/Bir ceylan su içmeye iner/Çayırıları büyürken görürüm.” Budak sadece kendinden evvelki şairlerle metinlerarasılık kurmuyor, gençleri de görüyor. Onun “Gözleri başlarından büyük olan çocuklar” (2007, 152) küçük İskender'in ilk şiir kitabı “Gözlerim Sığmıyor Yüzüme”ye göndermede bulunuyor dersek, buradaki “çocuk” küçük İskender'i imliyor sonucuna varabiliriz. Bu örnekleri ben, metinlerarasılık bağlamında değerlendiriyorum, çünkü şair ne yaptığının farkında. Bu alıntılara rağmen Budak'ın etkilenmelere kapalı bir şiir yazdığını da belirtmek gerek, hece gibi kalıplarla yazan biçimci şairler, şiir üzerine sıkı çalıştıkları

için etkilenmeleri dönüştürürler, karda yürür iz bırakmazlar yani.

Abdülkadir Budak gibi bir usta şairin elbette şiirimize yönelik öngörülerde bulunması son derece doğal, üstelik gençler açısından ufuk açıcı da: “Şiirimizin bugün büyük etkilerin (örneğin Nâzım Hikmet) dışında oluşuyor. Aşılması gereken bir büyük engel daha kaldı, o da İkinci Yeni: Bir sentez dönemi başlayacak gibi görünüyor en azından. Başlamalı. Türk şiirinin gelişmesi bunlara bağlı biraz da; şiirsel babalarla ve dönemlerle ciddi hesaplaşmalara.” (2010, 137) Gelişme demeyelim de değişme diyelim. Budak, şiirin her daim tazelenmesinden yana, evet ayakkabı numarası hep aynı olmamalı, şair değilse de şiir ayak değiştirmeli –evet leylekler gibi-, fakat şiire yönelik yeni operasyonlardan pek memnun kalmamış ki aşağıdaki ironik mısralarla girişimci gençlere adeta şamar atıyor, haklı mıdır, buna siz karar verin:

“DALGAKIRAN

*Kuşların da kalbi vardır, olmasa uçamazlar
Zemin katta oturanın içindedir balkonu
Ben ne güzel kirpiyim, bastırsana göğsüne
Ben ne güzel molayım, biraz bana benze ve
Sonra güzel yolcu yap, uğurla ellerinle*

*Yarayı tanımadan sargıdan konuşmalar
Susuz dere yatağına köprü kurmak gibidir
Atın yelelerini okşamaya ne var ki
Bir kirpi sokulacak o yumuşak göğsüne
Göstersin parmakların varsa hünerlerini*

*Şimdi ben örneğin Bilgisayar yerine
İlgisayar demiş olsam, kelimededen kelime
Türetmiş olur muyum? Bu işin kolay olanı
Yaşadım, zoru gördüm, ömrüm olursa daha
Yenilgiyi peşin alan yitirmez savaşları*

İstersem bu çağın ruhunu yakalardım
Ama içimden gelmedi, o kadar karanlık ki
Atımın nalları asfalt kokuyor dedim
Daha ne diyecektim, bir dize yeterliydi

Ellerini unutmadım, bırakmadım orada
Özellikle göğsünü, oraya yaslanmayı
Önce molan olayım, sonra da yolcun
Çağın ağrısına uyup çekip gideyim

Şair boş zamanda değil, dolu zamanda yazar
O kadar doluyum ki, o halde şairim ben
Dikenleri içine kıvrılmış kirpiller bilir
Bir de kır yerine şehirde koşan atlar
Acıdan acı yerine, kelimden kelime
Türeten yeni yetme nerden bilecek bunu
Neo Epik / Yeni Hece / Yeni Zoom!
Başlamadan küstüm ben, oynamıyorum!" (2013, 68-9)

KAYNAKÇA:

- Budak, Abdülkadir; *Dalgın Rüzgar*, YKY, İstanbul 2007.
Budak, Abdülkadir; *Okyanus Görmüş Gemi, Yazılı Kağıt Yay.*, Ankara 2013.
Budak, Abdülkadir; *Ya Şiir Olmasaydı*, YKY, İstanbul 2010.
Dağlarca, Fazıl Hüsnü; *Çocuk ve Allah, Kitap Yay.*, İstanbul 1966.
Karakoç, Sezai; *Körfez / Şahdamar / Sesler, Diriliş Yayınları, İstanbul 1996.*

Kitsch'e Karşı Duruş: Ali Günvar Şiiri

Birden fazla 80 kuşağı var. Bunlardan sadece “Üç Çiçek” ve “Yönelişler” çevresindeki isimler bir gurup olmayı başarmış ve kendi dışındakileri ise poetik nedenlerle içe almayı kabul etmemiş, hatta sıkı eleştirilere tabi tutmuşlardır, meselâ küçük İskender’i istenmeyen adam ilan etmiş, popülerliğe oynayan şairleri ise küçümsemişlerdir. Ahlak kavramını ve popülerlik iştahını da poetikaya dahil etmek lazım.

Esasında popülerlik tuzağına edebiyatımızda ilk 80 kuşağı düşmüştür. Öncesinde Ümit Yaşar gibi şairler de yok değil elbet. Lakin 80 sonrası, liberalleşen bir Türkiye ile karşılaşyoruz. 80 kuşağının etkili olmaya başladığı, 90’larda ise artan tv’ler, gazeteler, süreğinde gelen internet gibi şiiirden çok şairi gündemine taşıyan organlarla hesaplaşması kaderi olmuştur. 2000’li yıllarda ise artık iş çıkırından çıkmış, amprik anlamda şiir kaybetmiş, sözde şair kazanmıştır. İşte “Üç Çiçek” çevresinden Ali Günvar, birer sorunsala dönüşen bu meselelere karşı ciddi mücadele vermiş önemli bir şair ve kuramcıdır. 80 kuşağının belki de poetikayı gereği gibi ciddiye alan, şiir üzerine derinlikli düşünen birkaç isminden biri. Ali Günvar, poetik metinlerinde mimarlık mesleğinin de imkânlarından yararlanıyor, belki de bu analogi sayesinde ilginç sonuçlara varıyor. Sanatlar arası diyalog kuramsal bakımdan da hoş sonuçlar doğuruyor. Onun ciddi birikim ve emekle kaleme aldığı ufku açık poetik metinleri –Doğu Yazıları-, şiirimizin durumundan endişe etmesi nedeniyle yer yer pesimist bir bakışla noktalanıyor. Şair haksız değil elbet bunda, öte yandan gelecekte de ümit var. “Artık, salt şiir söyleyerek şair olma dönemi kapanmıştır.” (1999, 40) diyen şair, yüksünmüyor,

elini taşın altına koyuyor: “Poetika öteden beri edebiyatın yaşam kaynağı olagelmıştır. Bunun nedeni pek çok ufuk açmasıdır. Büyük şairlerin, ya da daha genel bir deyişle edebiyatçıların en önemli özelliği, açtıkları ufukların sonunu bulamamalarıdır. Sınırım günümüz Türk Edebiyatındaki açmaz, bunu gerçekleştirememiş olmanın eksikliğidir. Pek az sayıda edebiyatçı dışında hemen bilinen tüm isimler felsefe/şiir ya da dizi roman/mitos gelişmesinin kutuplarından birini dondurarak, hem şiir, hem felsefeler hem roman, hem de mitosunu atıl hale getirmektedirler. Bu donukluk sonucu oluşan ‘kötü edebiyatçı’yı sahneden kovma çabası içindedir ve bunda da kısmen başarılı olmuştur. Ancak iyi edebiyatçıyı kovanlar bir gün ufuklarının tükendiğini ve kendi kendilerini yinelemekte olduklarını göreceklerdir. Daha şimdiden bu yineleyişin açık ve seçik örnekleri ile karşılaşmaktayız.” (1999, 33) Bu tarz rahatsızlıklarını sık sık tekrarlar Ali Günvar, haksız da değildir, çünkü büyük (!) şiir ödülleri bile yer yer o eleştirdiği adamlar almaktadır.

Ali Günvar, Yahya Kemal gibi düalist bir şiir yazıyor; ne demek istiyorum burada: Hani Yahya Kemal, Kendi Gök Kubbe’yle yeni şiiri, Eski Şiirin Rüzgârıyla ise Osmanlı şiirinin örneklerini veriyor. Ali Günvar ise Yahya Kemal’in bu tutumunu yer yer şiirde kullandığı Osmanlı Türkçesinden kelimelerle, Eyzan gibi kitap boyutunda Osmanlı şiirine yaklaşarak desteklemiş oluyor. Osmanlı Türkçesi onun şiirinin hemen hemen her döneminde kendine yer bulmuş. Ali Günvar, bu tutumuyla göstergelerin taşıdığı kültürel unsurlara ve tarihselliğe dikkatlerimizi çekiyor, hayatın anı yaşamak değil, geçmiş anlarla birlikte yaşanması gerektiğini, köksüz bir hayat ağacının olamayacağını hissettiriyor. Aruzla yazmamasına rağmen, Arapça ve Farsça kelimeler ve tamlamalar kullanması, onun bu işi aslında poetik bir prensip haline getirdiğini gösterir:

*"dil zinde-i feyz-i şems-i Tebriz / ney pare-i
hame-i şeker riz / bu resme koyup beyan-ı aşkı
ve bir güz çınarı tedirginliğiyle fevvere-i
zerrin lâlelerinin*

izdüşümlerini dosyalayıp zamanaşımında, uzaklaştı" (1987, 19)

Osmanlı Türkçesi tamlamalarıyla başlayan şiir, ilerledikçe paradoksal bir şekilde yalınlaşıyor. Karşıtlıkların gücünden faydalanıyor adeta şair. Yakın geçmişte kullanılan dille, şimdi arasındaki somut farklara da şahit oluyoruz böylece. Ali Günvar'daki düalistlik sadece bununla kalmaz; ilk iki kitabı "Çarpık Hüzünler Kantatı" ve "Anthropomorphus" (düzyazı şiirin iki iyi örneğidir; lirizm, sifira inmiştir), Edip Cansever şiir toprağında yeşermeye çalışırken kendisini bir kilise atmosferinde bulur:

*"nice yıl sonra anlamıştım ansıttıklarımı gotik başlıklarda.
kerpiç çatlaklarından yosunlar boşaltıyordu duvarlarım.
ince taş örgülerinden uyarlanmış tanılar dolduruyorken içimi,
bir org müziğinin çöküp dizleri dibine, giderek aydınlandı,
çaresiz, makadam yollarım, tarih kendini yakıyordu kuytu korularda.
sessizce uyandım. ve kanlı ovaların gülümseyişlerinden arta kalmış
dudaklarımla" (1985, 16)*

Batılı bir ses var burada, sadece burada da değil: "gomorrhahılar! terkedilmiş bir kilise kapısı/çarparken boreas darbeleriyle,/ bir phoenix gibi, her günbaşında,/küllerimden kendimi yineliyorum./ve ağır küfürler yağıp kenan'ın/ateşle beslenen topraklarına,/zil çiçekleri, seraplı günler,/ve zina, cinayet ve tefecilik," (1985, 38) Bu Hıristiyani atmosfer, şiirimizde yeni değil, gayet alışıldık, ona, İncil'den değil Edip Cansever'in şiirinden bulaşmıştır. Yine Edip Cansever'in ölü sesi sinmiştir genç şairin mısralarına: "oldukça sıkıldım amaçsız varoluşundan vücudumun" (1985, 17) Daha sonraki yıllarda şairin İslam'a ve daha özelde tasavvufa yönelişiyle, cami gibi daha aydınlık bir şiir yazdığına şahit oluruz.

Ali Günvar, kiliseden camiye geçmiş bir şairdir bence. Yine ilk iki kitabında Kitab-ı Mukaddes'in biçimsel özelliklerinden olan uzun ve ahenksiz mısralarla ilerleyen şiirler dikkat çekmektedir, analitik bir aklın varlığına, şairin felsefi yaklaşımları sonucu varmamak, işten bile değildir. İlk iki kitabında mitlerden faydalanan Ali Günvar, Edip Cansever'den daha Batılı bir dil kullanıyor, desek, abartmış olmayız. Batı'yı iyi okumuş. Yabancı dil bilmesi bunda bir avantaj elbette. Sonra İslam, şairi ve doğal olarak şairin şiirini dönüştürüyor. Tevrat ve İncil'in Kuran kadar kulağa hitap edemediğini söylemek bilineni tekrar etmektir sadece. Kuran, biçim ve özün insan aklının ve yetisinin kavrayamayacağı kadar mükemmel bileşiminin somut örneğidir. Biçim, özü; öz ise biçimi destekler Kuran'da. Batı şiiri, bunu ancak son yüz, yüz elli yıl içerisinde kavrayabildi ve yirminci yüzyılda kuramsal bir zemine oturabildi. Felsefeyle irtibatı olan Ali Günvar'ın, tasavvuf olmasaydı belki de bugünkü kimliğine kavuşması zor olacaktı. "...şiir ile felsefe birbirine dönüşüvermeye pek yatkındırlar." (1999, 31) diyen şair, şiirin yerine konulursa, meramım daha iyi anlaşılacaktır. Felsefeden tasavvufa ulaşmıştır bence Ali Günvar, ilk dönem nasıl ki şiirini felsefeyle içkinleştirdi ise ikinci dönem tasavvufu içkinleştirmiş. Batılı mitlerin yerini tasavvufi kavramlar alıyor. Ancak "Ricatlar Kitabı"na mikroskobik bir bakış attığımızda fark ediyoruz ki, şairin bu rücusu Batı'dan değil, modernizmdendir. Çünkü kitap, yine Batılı yazarlara, müzisyenlere ve şairlere dipnotlu göndermelerle dolu. Tabii ki bu defaki farklı: Bu defaki, Müslüman bir şairin Batı'ya bakışını yansıtıyor. Bu arada, ricat: Askeri bir terimdir. Bozguna uğramış da geri çekiliyormuş gibi görünüp düşman ordusunu içe doğru çektikten sonra etkisiz hale getirme -hilâl- taktiğidir. Ali Günvar'ın, bu kitabıyla Batı tandanslı bir şiir ortamına meydan okuduğunu düşünmek yanlış olmaz. Bununla birlikte şair, Batı düşüncesi ve

sanatını dışlamıyor, hatta Batı'dan nasıl yararlanılabileceğinin haritasını çiziyor "Ricatlar Kitabı"yla. Eski biçime güncel özler yerleştiriyor. Şiirindeki epiklik, zamanla lirizme eviriliyor. Uzun mısralar, ahenk arayışı nedeniyle kısalıyor. Kafiye ve aliterasyon, asonans; ustalıklı şiirde kendine yer buluyor. Ali Günvar, "Ricatlar Kitabı'nın sonuna "alınan okur için notlar" şeklinde T.S. Eliot'un "Çorak Ülke"de yaptığı gibi dipnotlardan oluşan bir bölüm koymuş. Belki de daha evvel bunun ipuçlarını vermişti: "ve usul şarkılarla geçerken **çorak ülkeyi**," (2002, 13) Peki, Batı ile Doğu şiiri arasındaki biçimsel ve özsel farklılıklar, bu denli belirgin midir, sorusu, bu bağlamda yanıtlanmalıdır bence. İslam şairlerinin doğdukları ilk kaynak Kur'an'dır. İslam topraklarında yaşayan her şair, Kur'an'dan etkilenmiştir, etkilenmemek gibi bir şansa sahip değildir: Kur'an okunan evler, camiler, düğünlerde, ölümlerde, mahalle ve caddeler, kulaklarımızı Kur'an'la şenlendirmiştir. Kuran kaynaklı Yunus Emre'nin ilahileri, Süleyman Çelebi'nin mevlidi, bu topraklarda yaşayan herkesin bilinçaltını şekillendirmiştir. Sonuçta ahengi sözde klişe olmakla suçlanan ölçü, kafiye ve muhtelif ses unsurlarını dışlayan modern şiire rağmen, şiirimiz, İslami (özellikle Kur'an) gelenek sayesinde klişe dense de bu ahenk unsurlarından vazgeçememiştir. Bu anlamda Edip Cansever bir istisna gibi durur. Ali Günvar da ilk iki kitapta bu istisnaya eklenmeyi başarmış. İslam'a yönelişlerin, geçmişteki örneklerini hatırlayacak olursak aklımıza ilk Necip Fazıl, belki sonra İsmet Özel gelecek. Necip Fazıl'ın ilk gençlik yılları, Osmanlı; gençlik yıllarıysa Cumhuriyet'in ilk yıllarına denk gelir. O yıllarda modernizm, Marksizm, sekülerizm, ateizm gibi kavramlar; bugünkü anlamda dolaşıma girmiş değildir. Bu yüzden olsa gerek, Necip Fazıl'ın ilk dönem şiirleri de gayet Müslüman halkla barışıktır. Çizgisellik gereği İsmet Özel için bunu söyleyemeyiz. Onun İslam'a yönelişinden önce yazdığı şiirler, Marksizm'in

propagandasıyla doludur ve son derece militanist hatta Ahmet Kabaklı'nın deyişiyile teröristtir. Ali Günvar'ın durumu da İsmet Özel'inki kadar sert olmasa da keskin çizgilere sahip, şiirinin atmosferini de özden çok biçim oluşturur. Konuyu biraz daha açmak lazım diye düşünüyorum, öyleyse önceliği şaire verelim: "Doğuda sözün 'zarifâne ve levendâne' söylenmesi için çaba harcanmış, batıda ise zaman, mekân ve konu bütünlüğünün ön plana çıktığı bir çaba bahis konusu olmuştur. Bir başka biçimde anlatacak olursak, doğuda şiir resimsel planlar ve müzik üzerine temellendirilmiş, batıda ise temellendirme daha çok teatral bir zemin üzerine yapılmıştır. Yüzeysel bir benzetme ile yaklaşacak olursak, doğuda şiir müzikli bir diyapozitif gösterisine tekabül ederse, batıda şiir bir sinema gösterimine tekabül eder." (1999, 69) Edip Cansever tiyatro ve trajediden beslenmiş, bu tarzın şiirlerini yazmıştı. Ali Günvar'ın ilk kitaplarında da bu hava bulunmakta. Trajedilere sinen Hıristiyani unsurlar, bu edebi eserler üzerinden dünya edebiyatını etkilemiştir. Hz. İsa'nın çarmıha gerilişi, trajedinin dine yerleşmesine, kiliseye kadar girmesine neden olmuştur. Roma resmi ve heykelciliği ise bunu desteklemiştir. Batı, felsefeyle; Doğu, mistisizmle içkindir. Batı'da, Rönesans ve reform hareketlerinin olması felsefi akılla ilgilidir. Ali Günvar, "Riccatlar Kitabı"nda Bach'tan, Beethoven'dan, Metallica'dan notalar alıntılıyarak somut şiire de kapılarını aralar. Böylece farklı türlerle de metinlerarasılık kurmuş olur: "Kelimleri atmosfer oluşturacak ve dilin kodlarını zorlayacak biçimde seçerim genellikle bir de müzik çok önemlidir benim için. Hem mısradaki hem de söz dizimlerinin ulaştığı anlamlar ve çağrışımların müziği, duyarlı olduğum hususlardır. Bu konuda sanırım aşırı titizim ve bu verimliliğimi de etkiliyor. Yahya Kemal tavrı gerçekten önemsendiğim bir tavrı. Behçet Necatigil'in 'şiir ishali' dediği illetten çok korkarım." (Söyleşi: Zeki Dursun).

Hastalıklı bir modern biriciklik peşine düşmüyor Ali Günvar, atalarının izini önemsiyor, tecrübelerini görmezden gelmiyor: “Zira düşünce ve duygunun sınırlarında ve keşfedilmemiş alanlarında güvenli bir biçimde dolaşabilmek ve serüven yaşayabilmek için usta / çırak (mürşit / derviş) ilişkisi gereklidir... Ben de bazılarına yol/iz sordum elbette ama onların tariflerini kendi süzgeçlerimden geçirmeden uygulamadım. Yol sorduklarım arasında aklıma geliveren isimlerden Hz. Mevlana, Yunus Emre, Nabi, Niyazi Mısri, Baki, Şeyh Galip, Yahya Kemal, Ahmet Haşim, Cenap Şahabettin, Taşlıcalı Yahya, Hilmi Yavuz, Shakespeare, John Donne, Ezra Pound, T. S. Eliot, Verlaine, Baudelaire, Hulusi Özoklav, Osman Hakan A., Vural Bahadır Bayrıl, Şavkar Altınel’i zikredebilirim ama daha önce de söylediğim gibi bu isimleri ustalarım olarak değil yol ve iz sorduğum isimler olarak saymaktayım.” (söyleşi: Zeki Dursun) Buna ek olarak Ali Günvar’ın el aldığı öyle isimler de vardır ki vahye yaklaşmasını sağlar: “İşte Hz. Mevlana, Hz. Yunus Emre, Hz. Eşrefoğlu Rumi, Hz. Niyazi Mısri ve daha adlarını saymaya sayfaların yetmeyeceği nice evliyadan sadır olan, -insanların şiir diye algıladıkları ve bu algılayışla kendi idraklarını mahkum ettikleri- bu eserler, ilahi beyanın hadis cümlesindedir.” (1999, 95) Metinlerarasılığın ötesinde ancak gönül bağıyla açıklanabilecek bu yaklaşım, daha doğru bir tabirle inanış, hemen bütün tasavvuf ehlinde vardır. Şair, meseleye bir başka yerde de değinmiştir: “Kabul etmek gerekir ki yalnızca formellik alanında kalarak kurmaca bir şiir oluşturmak, daha da öte bu alanda kalarak hayranlık uyandıracak bir mükemmelliğe (Yahya Kemal ve Hilmi Yavuz örneklerinde olduğu gibi) ulaşmak mümkündür. Ama bir Yunus Emre bir Mevlana rahatlığı yakalamak için formellik sınırları dışına taşmak zorunludur.” (1999, 78) Ali Günvar’ın burada vurgulamak istediği, yazmaktan çok konuşan ve şiir ötesi sözler eden evliya-

lardır. Buna, trans hali doğaçlamaları, yalınlık, kusuru kusursuz kullanmak da denilebilir. Bir tarafıyla da kuramsal bakışlarla tüme-varan bilinç, onu şu sonuca götürür: “Dünya tarihinde önceki bölümde sözünü ettiğimiz bütünselliğe ulaşmış olan pek az gelenek vardır. Japon şiiri, Divan şiiri, Ortaçağ Avrupa şiiri bunların en önemlileridir... Divan edebiyatının ürünleri karşısında durallık izlenimi duyanlar karşısındaki çeşitliliğin büyüklüğü karşısında algılama gücünü kullanamayanlardır... Ancak bu, sistemin yeniden ele alınıp bugünün koşulları ile kurulabilmesine engel değildir. Bugünün avantajlarından ve hatta görevlerinden biri de yıkılmış olan sistemi yeniden kurarken bunun içine en azından Uzakdoğu ve batı kültürleri ile yerel kültürün bileşkesini sağlayacak öğeler katabilmektir.” (1999, 39) Ali Günvar’ın geleneğe bakışı, Sezai Karakoç ile Hilmi Yavuz’u hatırlatıyor demeye gerek bile yok. Yine de demiş olalım.

Ali Günvar’ın şiiri de Hilmi Yavuz’unki gibi geçmişin ve günümüzün beğendiği şairlerine atıflarla ilerliyor. Bu bağlamda karşımıza en çok Ahmet Haşim çıkıyor: “ve çiçek bozuğu görünümüyle ufuklarımda bir **dud-i muannit**” (1987, 19) “yılgin akşamlar bıraktım hayâl viranelerime./ve baykuş haykırılarıyla geçtim **göl saatlerini**.” (2002, 12) “büyülü sularına bir **aks-i mülevvenin**/dağılacaktır bundan böyle tınısız bahçeler” (2002, 56) “**bir ince kadınsın sen**/sefil iştihâsında rüzgâr uğultularının” (2013, 08). Ali Günvar’ı biz Yahya Kemal’e yakın bulsak da o, Ahmet Haşim’i yakın akrabası olarak görüyor. Onun Ahmet Haşim’le organik ilişkisini, ustası Hilmi Yavuz sempatisiyle ilişkilendirmek mümkün, Yahya Kemal’e yönelik öyle belirgin bir atıfta bulunmuyor. Cenab Şahabettin, Nâzım Hikmet, Ece Ayhan, Atilla İlhan, Ece Ayhan, T.S. Eliot gibi şairler de onun şiirine metinlerarasılık üzerinden katkı veriyor: “ve bir **beyaz lerze**/titretip eksilen gövdeyi,” (2002, 13) diyerek Cenab Şahabettin’e göndermede

bulunuyor. “ve ‘haydi’ dedim **rüzgâr kanatlı atlarım**” (1985, 30) mısraında Nâzım Hikmet karşımıza çıkıyor. “Şimdi son mısralarını şarkınmadayız/**sisler bulvarında**/ölüm güncelerinin” (1987, 45) mısraıyla ilginç bir şekilde 80 kuşağının entelektüel şairlerinden belki de bir tek Ali Günvar selem veriyor Attila İlhan’a ve poetik metinlerinde de onu rehberleri arasında sayıyor. Şair, bu meseleyi birkaç cümle ile geçmemeli açmalıydı. “Ruhuma varlığımın atonal şarkıları dolarken bu melun aydınlık/kitaplarımın harflerini bile gözlerimden saklıyor” (1985, 11) Atonal denilince bu müzik tarzını poetika haline getiren Ece Ayhan’ın gelmemesi mümkün değil, aynı zamanda Ali Günvar ilk şiirlerinde Ece Ayhan gibi cümle düzeyinde bozmalara gidiyor: “şimdi hangi ölümleri şarkınır yok gözlerim?” (1985, 10) Bu durumu, II. Yeni etkisi şeklinde de okuyabiliriz. Ali Günvar da kendi kuşağı, öncesi ve sonrası şairleri gibi ilk başlarda II. Yeni’ye az çok kapılmıştır.

“Kitsch, kelime anlamıyla, sahte iddialı, frapan ama gerçekte değersiz ve daha çok kitle pazarına yönelik yapıtlara verilen genel addır.” (1999, 65) “Zira şiir, gramatik, sentaktik ve semantik işlevleri bir yana koyarak baktığımızda, sezinlediğimizde poetik boşluğun estetiğidir... Soyut dilin merkezindeki potansiyel boşluğa poetika adını veriyoruz. Poetika şiirin ideasıdır... İşte kitsch bu kritik noktada ortaya çıkar. Kitschte kalanlar poetik boşluğu yakalayamadıkları halde gramer, sentaks, anlam, imge vb. yığınlarından oluşturdukları metinleri şiir diye sunanlardır.” (1999, 67-8) “Şiirde boşluk” fikri, dünya edebiyatına Mallermé’den miras kalmış ve sonraki kuşaklar tarafından geliştirilmiştir. Aslında Günvar, Sosyalist Gerçekçileri eleştiriyor. Öte yandan kuşağının kuramcılığına da soyunmuş oluyor. Sosyalist Gerçekçilerin saldırısına uğrayan 80 kuşağının diğer şairleri gibi Ali Günvar da onlara sıkı cevaplar verir: “Edebiyat eseri hiçbir mesaj vermeden de pek âlâ edebiyat eseri olabilir. Hele şiir için bu çok daha açık

ve belirgin bir niteliktir. Zira aslolan dilin kodlarıdır. Bu kodlardan hareketle dil, bir iletişim olması hasebiyle, kendi mitoslarını oluşturur. Ve bu mitosların kurgulanmasından oluşan mesajlar ile iletişim sağlanabilir." (Söyleşi: Zeki Dursun) Hatta, Sosyalist Gerçekçileri korkaklıkla da suçlar, çünkü Sosyalist Gerçekçiliği hapis korkusuyla Toplumcu şeklinde değiştirmişlerdir. Sanırım, onun imgeye karşı tavrı da imgeyi doğru kavrayamamasıyla ilgili, bu sonuca imge hakkındaki kafası karışık görünen poetik metninden yola çıkarak varıyorum. Evet şair, kuru gürültüye, şiirde kurguya pek sıcak bakmıyor. Bu yüzden bilmeli, imge çoğunlukla doğaçlamadan doğar, yaşantısal üstelik son derece organiktir. Birçokları o da sanırım imgeyle benzetmeyi birbirine karıştırıyor. Benzetmeyi küçümsemiyorum, lakin söz sanatlarından bir sanat, klasik dönem ressamaları ve heykeltıraşlarının işine çok yaramış, taklit için kullanılmış. O kadar yani. Ama şurası da bir gerçek: Ali Günvar, şiir ortamındaki imge sanılı safsatayı fark etmiş, o anlamda imgeciliğe karşı cephe almış, belki de ilk imgeci şairdir. Yirmili yaşlardaki Hakan Arslanbenzer'in, 7edi İklim vesilesiyle Ali Günvar'la oturup kalktığını biliyoruz. Aralarında bir fikir alışverişi olduğu ortada. Yinelemekte zarar gelmez: Ali Günvar'ın şiirindeki epiklik, zamanla lirizme eviriliyor. Bunu kuramsal bir tavırla değil, gençliğin epik, yaşlanmanın lirik bir kan taşmasıyla açıklamak daha doğru olur.

Bir şiir incelemesinde Ali Günvar'ın, büyük eserler ortaya koymak amacındaki pek çok şair gibi ironiyi indirgiyor: "Pek çok genç şairin büyük handikapı olan ironi bataklığına saplanmaz ve şiiri de geleneksele oldukça etkin biçimde eklemeler." (1999, 158) Bence şair, ironileşememiş gülmeceleri, esprileri yeriyor burada; çünkü ironi, pek az şairimiz tarafından anlaşılabilmiş ve ciddiyle işletilmiştir. Bu bakımdan ironi ile imgenin kaderleri birbirine benzer. Bana soracak olursanız, bu karakışta Ali Günvar

şairinin de ironiye kan gibi ihtiyacı var; çünkü ironi şiirin vücut sıcaklığını artırır. Bir eksikliği olarak gördüğümüz aşktan uzak duruşu ise onun "Ricatlar Kitabı"yla sona erdi:

"o güneşten çalmaya çalışır ışığını
ben kalbimden alırım" (2013, 25)

Dergilerde okuduğumuz Allah ve peygamber aşkını işleyen kimi şiirleri ise kitaplaşmış değil.

Ali Günvar, tümden gelen bir şair, ilk şiirlerini bile bütünün bir parçası gibi yazmış; biçimden öze doğru gerçekleşen değişimi ise onun şiirini tekdüze olmaktan kurtarmıştır. Son sözler için erken, şairin idealar dünyasındaki şiirsel bütünlüğünü bekleme-ye devam edelim. Değer.

KAYNAKÇA:

- Günvar, Ali; *Anthropomorohus, Şiir Atı Yay., İstanbul 1987.*
Günvar, Ali; *Çarpık Hüzünler Kantatı, Üç Çiçek Yay., İstanbul 1985.*
Günvar, Ali; *Doğru Yazılar, Est Non, İstanbul 1999.*
Günvar, Ali; *Eyzan; 7edi İklim Yay., İstanbul 1997.*
Günvar, Ali; *Nisyan/Rapsodi, İstanbul Yay., İstanbul 2002.*
Günvar, Ali; *Ricatlar Kitabı, Mühür Yay., İstanbul 2013.*

Eksik İmge: Hüseyin Atlansoy Şiiri

Hüseyin Atlansoy şiirini, taşra-merkez sorunsalı üzerinden değerlendiren birçok yazı ve söyleşi ile karşılaştım. Atlansoy'un, taşrada (?) olması nedeniyle yufka yürekli sözde edebiyat iktidarları tarafından üzüntüyle karşılanıp kollanmaya çalışıldığını fark etmemek bir zekâ övürü gerektirir. Evet, taşra diye bir şey var, ama bu şekilde bir şey değil taşra. Merkezde olup da edebiyat dışında kalan yazar ve şairler nasıl varsa, taşrada yaşamasına rağmen edebiyatın merkezinde olanlar da bulunmakta.

Bilişim ve iletişim çağında yaşıyoruz, yadırganmamalı söylediklerim. Üstelik Hüseyin Atlansoy, Eskişehir'de doğmuş, hâlâ edebiyat üzerindeki etkileri süren isimlerin rehberliğiyle en azından kendini zihnen merkezileştirmiştir: "İlk şiirim 'Batıda Kan Var' ilk okuyucusu olan Nabi Avcı ağabeyden '-vay be' tepkisini aldığımda yüzümden beliren gülümseme ilk kitaba takılan karanfil gibiydi." Nabi Avcı, bugün itibarıyla (2013) Milli Eğitim Bakanı. "Ben güzel bir çocukluk geçirdim. İlk dokuz yılım Mihaliççik'ta geçti. Daha sonra Eskişehir'e geldiğimde çok canlı bir edebiyat ortamı vardı. Altıncı sınıftan itibaren yaklaşık bir altı-yedi sene çok yoğun ve sıkı okudum. Ahmet Kot'un kütüphanesi emrimdeydi. Burada bir kütüphane devirdiğimi hatırlıyorum. Alberto Moravia'dan Kemal Tahir'e, Şeyh Galip'ten Sezai Karakoç'a kadar çok ciddi bir beslenme içindeydim. Hem Doğu hem Batı klasiklerini bu dönemde okudum. Eskişehir'deki çevre benim için büyük bir avantaj oldu. Bu dönemde Atasoy Müftüoğlu'nu, Sezai Karakoç'u, İsmet Özel'i, Ebubekir Eroğlu'nu keşfettim." Ahmet Kot ise birçok ulusal veya uluslar arası edebiyat etkinliklerinin başında bulunan isim. "Önce 1979'da geldim. Bu dönem-

de çevrem edebiyatın içindeydi. 82'de gelişim, Yönelişler dergisine denk düştü. Yazdığım ilk şiir 'Batıda Kan Var' yayımlandı. İlk üç şiir çıktıktan sonra 'Tamam artık ben artık yazmayayım, yazmadan da daha iyi bir şekilde yaşayabilirim' dedim. Fakat ilk üç şiirden sonra şiirden kaçamadım." Bilindiği üzere Ebubekir Eroğlu'nun çıkardığı "Yönelişler" dönemi içerisinde etkili olmuş ve İhsan Deniz, Necat Çavuş, Osman Konuk, Mehmet Ocaktan, Adnan Özer, Oktay Taftalı, Orhan Alkaya gibi şairlerin imzasının daha bir belirginleşmesini sağlamıştır. Daha sonraki yıllarda Hüseyin Atlansoy, camiamızın Hece, 7edi İklim, Kaşgar gibi önemli dergilerinde, şimdilerde ise İtaibar'da yazma şansı bulmuştur. Hiçbir zaman merkez tarafından dışlanmamıştır. Bu somut verilerle bakıldığında Atlansoy'un taşradan yazıp da buna rağmen var olabildiğini şaşkınlıkla karşılayanların meseleyi etraflı düşünmedikleri sonucuna varmak hiç de zor değil. Bir de hatırlatmalıyım ki 12. sınıf Türk edebiyatı ders kitabına giren 80 kuşağının iki şairinden biridir o. Diğeri, Haydar Ergülen. Sözün özü, sıkı bağlantılarıyla gayet merkezden bir şairdir Atlansoy, ancak hakkında yazılanlar taşra düzeyde ve kes başka bir şaire yapıştır türünden kolaycı. Ömer Erdem'in Atlansoy hakkındaki bir yazısına bakalım: "Eleştirel duyuş, ideolojik olmayan sessiz bir ironi halinde kendisini inşa ediyor bu şiirde bir yandan. Erözçelik, Bayrıl, Ergülen, Deniz ve Özer şiiri çizgisine özel bir ustanın özel taşı olarak yerleşiyor kendiliğinden. Çatışmacı ve çatışmalı değil, özgüvenli ve bir o kadar naif. 'Yarın Bekleyebilir'in en belirgin vasfı bu, ses içindeki sessizliği. İğnesiz arı hali. Kursiyerlere atılan ateşten ilmek." Alın bu süslü cümleleri İhsan Deniz'e, V. Bahadır Bayrıl'a veya herhangi bir 80 kuşağı şairine kullanın, hiçbir sıkıntı yaşamazsınız; hatta hemen her imgeci şaire yakıştırabilirsiniz. Niçin "süslü" dedim, çünkü metninde derin boşluklar bulunan yazarlar, okurun gözünü boyamaya çalışırlar. Hem

nedir, şu “iğnesiz arı hali” sinek mi demek istiyor Erdem; çatışmacı olmak özgüven eksikliği anlamına mı geliyor, yani Nâzım Hikmet, Necip Fazıl veya kurşuna dizilen, idam sehпасına çıkarılan, hücrelere kapatılan, sürgüne gönderilen, kim vurduya giden onca dünya şairini zulme karşı çıktığı, çatıştığı için biz de mi yargılayalım. İronik dilindeki iğnelerle at arısı lakabını alan Sokrates’e baldıran zehri verip ironi ustamız Nefi’imizi bir de biz mi boğduralım. Değil elbette, bunları biliyor Ömer Erdem, sanki günü kurtarmaya çalışırcasına yazmış, Atlansoy ile olan arkadaşlığı adına kendi yazıları arasındaki iç bütünlüğü önemsememiş. Peki, yalnızca Ömer Erdem mi, hayır mesela yine Atlansoy üzerine kaleme aldığı yazısında Ömer Erdem’i referans gösteren Ali Emre de cümleleri hemen her imgeci şaire çekilebilecek elastiki bir dille yazmış: “...sezgi merkezli bir şiir yazıyor Atlansoy. Sükûnet ve suhuletle yazıyor. Bilgelere özgü bir eda ile, olgun bir şair tavrı içinde dile getiriyor duygu ve düşüncelerini. Daha bir ölçüp tartarak konuşuyor, aceleye getirmeden ve kendi iç dünyasından sızana asla bigâne kalmadan anlatıyor meramını. İlk kitaplarındaki o biraz daha heyecanlı, biraz daha konuşkan, alaycı ve şaşırtıcı tutum iyice gerilere çekilmiş, zaman zaman aşırı heyecan ve hüznle hatta serkeşlikle bütünleşen o şairane uçarılık ise varmak istediği menzilleri yoklamış, doğal sınırlarını bulmuş gibi görünüyor. Hamle sırası; rıza ve tevvekkülde, hepimizi bir gün çevreleyip silkeleyen, durduran, düşünmeye sevk eden bir kabullenmişlikte sanki.” Bu cümleler sadece şairlere değil, bir öykücü ya da romancıya da uygulanabilir. Gerçekten metinde geçen şiiri, öykü; şairi, öykücü yapın ve metni Cemal Şakar hakkında yazdığınız bir incelemeye yerleştirin okur, hatta iyi okur bana mısın demeden yutar. Ali Emre’nin “son yıllarda bireysel yönü eskisine göre daha ağır basan, sezgi merkezli bir şiir yazıyor Atlansoy. Sükûnet ve suhuletle yazıyor.” yaklaşımını

ise yanlış bir okuma olarak görüyorum. Beni Abdullah İlhan da destekliyor: “ ‘Yarın Bekleyebilir’, Atlansoy şiirinde bir dönemeç bana göre. Bunu omurgasını imgeselliğin belirlediği şiirini, sese yaklaştırmasından çıkarıyorum... Zira çok sesli bir şiirle değil de dış sesin başat olduğu tek bir ses karşılıyor şiirde bizi.” Ömer Lekesiz’in Atlansoy hakkındaki müthiş bulanık –süs işlevi görürdenemesi de ötekilerden farklı değil: “Hüseyn’in şiiri, ‘nazar’ın perdelenme çabasıyla, bunda aciz kalınması an’ının ‘ara’sına denk düşer; eylemekle, eyleyememenin, söylemekle söyleyememenin ‘ara’sında ol-an bir oluşturmaktır. Ara’da olmak arada-kalmak değildir. Ara’da olmak, eylemekle eyleyememenin çatında durmak, ikisine birden dokunmak, iki halde birlikte var olmaktır. Susmanın pişmanlığını duyuracak söylemenin, söylemenin pişmanlığını duyuracak susmanın mevcudiyetini eş-zamanlı olarak idrak etmektir. Kimi Batılıların ‘anlamla ses arasındaki ulvi tereddüt’ dediği şeydir ara. Borges’e göre çeşmenin ‘çöl özleminin uzantısı’ olmasıdır ve yine onun kelimeleriyle şu an’ı duyuracak öteki an’ın özlemidir ara.” Lekesiz, tek cümleyle ifade edilebilecek tespitini, okurun zekâsına güvenmediği için kendi etrafında dönüp duran değirmen taşı gibi anlamı un ufak etmiş, birbirine karıştırmış. Aslında onun anlatmak istediği, o da doğru anladıysam: Tereddüt. Bu ise, her sanatkârda var olan bir özelliktir ve ayırt edici değildir. Ömer Lekesiz, öykü eleştirmenidir, onun için öyküden örnek vereyim: Bilge Karasu’da, Adnan Özyalçın’da, Rasim Özdenören, Ali Haydar Haksal veya Cemal Şakar’da tereddütün babası yok mudur. Ya da Ömer Lekesiz, her neyi kast ediyorsa, o, yok mudur. Bu suçun ortaklarından Atlansoy, çünkü sırça kulesindeki şiirine giriş yapmayı sağlayacak poetik pencereler açmaktan ve açılması gereken bu pencerelerden ip uçları sarkıtmaktan uzak duruyor. Şiir üzerine yok denecek kadar az yazıyor, söyleşilerde ise şiir dışı konuları merkezine

alıyor, havadan sudan konuşuyor. Hatırlayalım: Sezai Karakoç, Cemal Süreya ya da Hilmi Yavuz üzerine yapılan incelemelerin Edip Cansever, Ece Ayhan gibi şairlerinkinden daha derin ve okunur olması onların sağlam şiirlerin yanında poetik metinlere de imza atmalarıyla ilgilidir. Gerçi bu ikisi birbiriyle ilintilidir, sağlam poetikası olmayanın sağlam şiiri olmuyor.

Hüseyin Atlansoy'u konu alan bu yazıda, benim de birtakım sıkıntılar yaşayacağım ortada. Atlansoy şiiri, sessizlik, sükunet ile açıklanmaya çalışılıyor, övülesi bir şey midir bu?

Yersiz konuşmayı elbette savunacak değilim, ama şairleri susan toplumlardan bir hayır beklemeyelim. Sessizliğin dilini ise kaçımız anlarız, kandırmayalım kendimizi. Cenk meydanındayız ve silahlar patlamak zorundadır. Kılıç şangırtılarına alışkın kulaklarımız bunu arzular. 80 kuşağı, susan şairlerle dolu, bu yıllarda daha ziyade estetik konuştu, insan sustu. Böylesi bir poetik tutum, inanan bir şair için katlanılır bir şey olmasa gerek. Şiirin maddi tarafıdır estetik, materyalist değilsek estetik denen bu plastik madde-nesne bizi ötelere götürmek zorunda, aksi halde maddeci şair olarak anılırız. Sanırım 80 kuşağının Marksist sanatçıları bu bakımdan tutarlı bir yol izlemekte, bu kuşağın maddeci zihin etrafında oluşan ortak poetikasına kendini dahil eden Müslüman şair, durumun vahametinden haberdar değil midir? Değilse, durum daha vahim demektir. Tekrarlayayım: Modern şiirimizde Müslüman şairin poetikasını yıllar evvelinden Sezai Karakoç yazmış ve bu şiirin muhteşem örneklerini vermiştir. Buradan beslenenler estetiği yontup putlaştırmamış, yer yer sığınak, yer yer ise zulmü taşlamak için kullanmışlardır, estetiği hiçbir zaman nihai hedef yapmamışlardır. Tek başına biçim kekeme, hatta dilsizdir. Biçime saplanıp kalmak, iletişim çağında ağzımıza bant yapıştırıp el kol hareketleriyle anlaşmaya çalışmaya benzer. Tek başına bir kitabın, hatta toplu şiirlerin büyük bir

imaja dönüştüğüne, insanı temize çekerek yenilediğine büyük şairlerde defalarca şahit olduk. Bu tarz kitaplar, duygu, düşünce ve hayret anının bir araya gelişinden müteşekkildir. Atlansoy şiirinin, bu sacayaklarından (duygu, düşünce, hayret anı) düşünceye uzak durduğunu görüyoruz. Bu nedenle bütün şiirlerinin dert top olmuş bir imaja dönüşmediğini söylemek zorundayım. Atlansoy'un tek tek şiirlerine ve mısralarına da tümünden-gelerek benzeri şeyleri söyleyebilirim. Genel anlamda 80 kuşağının düşünceden yoksunluğu, onların imgesel yoksulluğuna da neden olmuştur; şiiri susturma üzerine kurulu poetikalarını kazdığımızda altından kendinden önceki militarist Sosyalist Gerçekçilere tepki psikolojisi çıkar. Onların bu tepkilerini anlayabiliyor, fakat yanlış sonuçlara vardıklarını da görebiliyorum. Sosyalist Gerçekçiler, imgeden neredeyse kopmuş, şiirlerini nesir mantığıyla kuruyorlardı, söze abandıkları için şiirsizliğe vardılar. Bu hatayı fark eden 80 kuşağı, sözsüz şiirlerle yeni bir yanlışın ortaya çıkmasına neden oldu.

Birkaç şairi dışında 80 kuşağı, genlerinde kültürel unsurlar bulunan kelimelerden uzak durarak, hatta kelimeleri anlamlarından ederek bir "edatlar-bağlaçlar" şiiri ortaya koydu. Bunlara ilaveten İslami camianın baskı dönemi şairleri, şiirde dinin alttan alta işlenmesi, hissedilmesi, bir telkine dönüşmemesi gerekliliğini poetik düstur haline getirmişlerdir. Din, duygu halinde var olmalıydı onlara göre, modern şiir bunu gerektiriyordu. Aslında bir kaçış psikolojisinden başka bir şey değildir bu. Üstelik Mehmet Akif, Necip Fazıl, Sezai Karakoç'ta gördüğümüz inanç merkezli bir düşünce de modern şiirde kendine yer bulamaz hale gelmiştir ne yazık ki. İmgenin düşünce ayağı kırılmıştır, topallamaktadır. Cahit Zarifoğlu gibi bir şair bile bu tuzağa düşmüş, ömrünün sonlarına doğru bu tuzaktan kurtulmaya çalışmış, fakat buna ömrü elvermemiştir, belirsizliğin şiirini yazan Zarifoğlu'nun bu

yıllarda Yunus Emre şiirini yalınlığı, açıklığı yönüyle övmesi, yalın bir şiir yazma arzusu imge problemini çözdüğünü gösterir. Yunus Emre, Moğol zulmüne rağmen İslam'dan doğan kuşatıcı fikirlerin yılmaz savunuculuğunu yapmıştır. Onun başarısı, duygu lirizminde değil düşünce lirizminde aranmalıdır. Bence Cahit Zarifoğlu bütün bunları hissetmiştir. 90 kuşağından bazı imge karşıtı girişimleri ise bir uyanış olarak görmekle birlikte 80 kuşağının söz'e yönelik tepkisine benzetebiliriz.

80 kuşağı diyoruz, fakat kimlerden oluştuğu konusunda kuşağın şairleri bile mutabık kalmış değil. Liste her şaire ve şairin kimliğine, daha doğrusu kliğine göre değişiyor. Atlansoy'un kendi kuşağına bakışı ise şöyle: "Kuşağı oluşturan şairlerin kimler olduğu konusunda 80 şiirinin şiirimizde iyi bir damarı temsil ettiğine inanıyorum. Şiirimize bir açılım imkânı sağladı. O dönemden sıkı ve iyi şairler çıktı diyebiliriz; Necat Çavuş, İhsan Deniz, Mehmet Ocaktan, Haydar Ergülen, Seyhan Erözçelik, Adnan Özer, Osman Konuk, Osman Hakan. Bu kötü bir fotoğraf değildir. Bu dönemselleştirmeler ne kadar doğru bilmiyorum; ama 80 şiiri, şiirin kendi ölçütleri içinde değerlendirilebilmesinin, tekrar edebiyatın ve sanatın ölçütleriyle ele alınmasının önemli bir durağıdır." V.Bahadır Bayrıl, Tuğrul Tanyolsuz bir 80 kuşağı düşünülemez, Necat Çavuşsuz düşünülemeyeceği gibi; çünkü açık bir İslami duyarlıkla yazdığı için 80 kuşağının solcu şairleri, Necat Çavuş'u her defasında atlamaktadır.

Tabii ki yer yer düşünmeye kapılar aralıyor Atlansoy, ilk kitabı "İntihar İlâcı"nın daha ilk mısraları ile bize, epik şiirler vadeden bir yüksek perdeden sesleniyor, aforizmalarla konuşuyor adeta. 23 yaşın verimi olan bu ilk kitaptaki kuşatıcı bilinç şaşırtıcı: "bu kızılderilileri andıran zenci kimliğimle/bir bilsen ben ne yaman bir esmerim" (25) Dünyayı tahakkümü altına alan Amerika'ya bir gönderme niteliği taşıyor bu iki mısra, bir matrise dönüşen

kızılderili-zenci ise genel anlamda ezilen dünya halklarını, özel anlamda ise Müslümanları imliyor, diyebiliriz. Genç şairin şiirben'i Sezai Karakoç ile İsmet Özel arasında kalmış gibi, ama İsmet Özel'e göndermede bulunması gönlünün meylini de aşık eder ediyor: "/Vapur kaçta-6.45-Ne yapmalıyız/Yarım saat varsa yavaş, yakınsa koşalım" (16) 6.45 vapurunda, iş çıkışı İsmet Özel ve sevenlerinin bir araya gelip karşıya –Anadolu yakası- geçerken sohbet ettiğini bilmekteyiz. Evet, o görüldüğü üzere İsmet Özel'e koşmuştur. Bunla da yetinmemiş, Sezai Karakoç'un dillere pelesenk olan "Ben aşkı göğsümde kurşun gibi taşıyorum" mısramı tashih edercesine yeniden üretmiş Atlansoy: "Ben gül gibi taşıyorum göğsümde aşkı" (2013, 58) Lakin daha etkili olmadığı için bu mısra taklit düzeyinde kalmış ve ölü doğmuş, Atlansoy'un o bilindik lirik sesi bu mısram şiirinde de kendine yer açmakta zorlanmıştır.

Genç Atlansoy'un ilk kitabındaki duruşunu, ortamla ilişkilendirmek yanlış olmaz. Daha sonraki süreçte Anadolu'ya dönen şair, uzun bir müddet kendi içine kapanıyor, arada bir Filistin vb. konulara girse de dış dünya ile bağlarını kaparmışçasına yazıyor, ama bu münzevi durumdan bir mistik, meta-fizik şiir de doğmuyor. Öyleyse ister istemez "şairin kendi içine kapandığı" iddiam da tuz buz oluyor; şair, belki de şehrine, ilçesine, evine kapanıyor; çünkü iç alemin sınır tanımazlığını onun şiirinde göremiyoruz, içselleştirilmiş fikirlerden kaynaklanan sertlik zayıflıyor, sanırım bunun nedeni her ne kadar merkezle somut bağlantıları olsa da şairin organik ilişkiler kurmaması, bilinç bakımından bir taşralaşma yaşamasına neden olmuştur: "Bir dönem yaklaşık 5 yıl dergi ve gazete takip etmedim. Bana çok anlamlı gözükmedi. Fakat yedi sekiz yıldır epey bir ümitliyim. Türk şiiri, Türk edebiyatı iyi bir noktaya gidebilir. Ama bir metal yorgunluğu göstermezse. Bu metal yorgunluğu şudur: Uçak-

lar uçuşa çıkarmış, dışarıdan bakıldığında bir arıza yok; ama uçuştan kısa bir süre sonra düşmüş. Uçmaktan dolayı gelen bir yorgunluk oluşmuş. Böyle bir yorgunluğa girme tehlikesi olabilir. Türk şiirinin bu tehlikeyi de atlatabileceğini düşünüyorum.” Taşra, şehirlileşmiş Anadolu insanının genlerinde pusuya yatmış, en zayıf anını kollamaktadır.

Atlansoy şiirinin kökleri çoğunlukla modern zamanlarda kalıyor, tarihsel olarak diplere inemiyor, kadim edebiyatımızdan yeterince beslenememiş; bu yüzden verili bir dille, yani şiir ortamının diliyle yazıyor, risk alarak şiirimizi yenileme girişiminde bulunmuyor. Kuşağının Ali Günvar, İhsan Deniz, Vural Bahadır Bayrıl gibi şairleri Osmanlı şiirinden beslenmiş ve böylece etkilene kaynaklarını artırarak üsluplarını daha bir özgünleştirmişlerdir.

Belki de yaşla birlikte şairler bilgeliğe doğru kayıyor ve bu yeni durumun dilini aramaya başlıyorlar, işte Atlansoy’un “Kaçak Yolcu”yla yalınlaşmaya yönelmesi dikkat çekici, son iki kitabında ise bu daha bir belirginlik kazanmış. Konuşma diline ve çağrışımlara güvenmesi sürpriz mısralar yakalamasını sağlamış. “Yok çaresiz çarparım –çarparım sizi/Çarpım tablosu olur yüzünüzde sözlerim/Ben yalnız olana nispetle kimsesiz/Çayı birlikte derdi gizleyerek içerim” (2013, 42) Atlansoy ironiden de hoşlanıyor, ondan çarpıcı mısralar doğuyor: “Yoksa yoksa/Bir hayatı hiç olmamıştır da/Ancak intikam almaktadır/Çocukken çektiği şutun direktten dönmesinden/Ya da/Yüzü örtük bir kader dilenişidir yaptığı/Tekmeleriyle savrulan/İskemlenin üzerindeki son gülümseyişten” (2011, 19) Acı bir ironinin sonucu bu mısralar, muhatabını gülümsetmiyor, trajikle karşı karşıya getirip hırpalıyor: İdam sehпасına şut çeker gibi vurmak, düşünün, hissedin. Yine: “-Yağmur yağarken yayılan toprak kokusu çok güzel değil mi/-Elbet...Herkes kendi kokusunu sever” (2011, 43) ölümü güzel-

leştiren bu ontolojik mısraları duyup da içi titremez mi insanın ötelere gidesi gelmez mi. Ama bazen de ironi zannıyla şair, ciddiyetten uzaklaşarak esprilerin ağına düşüyor: “Rüya görebilirsin üstelik rüya görmez hiç seni” (2013, 12), “Çocukken kaçırmıştım dersi daha yakalayamadım” (2013, 31), “Bu einstein nereden bizim eniştemiz oluyor” (2011, 23). Benzerlerini Osman Konuk’ta da gördüğümüz gülümseten mısralara gerek yok diyor içimiz, daha iyisini yapabilme yeteneğine sahip çünkü şair.

Atlansoy’un “Satranç bilmezdin bundan ki/Bütün sevda oyunlarının galibi sendin” mısralarıyla açılan ve ilerleyen sayfalarında satranç göstergelerine rastladığımız “Yarın Bekleyebilir” kitabı, İlhami Çiçek’in “Satranç Dersleri” ile eşzamanlı okunması, meraklısı için yeni bir tecrübe olabilir. Bütüncül bir şiir kurmaktansa mısra yakalamayı önemseyen Atlansoy, şiirindeki dağınıklığı simgeleştirerek kullandığı –satranç, köşk- kimi göstergelerle gidermeye çalışsa da istenilen sonuca varamıyor; zayıf, doğal olarak da fazlalık mısralar ise göze batacak düzeyde, öte yandan iyi mısraların üzerini örtüyor. Bütünlük, bentlerden şiire, şiirden kitaba, kitaptan toplu şiirlere doğru olmalıdır. Hangi işte veya konuda olursa olsun aşamalardan birini atladığınız zaman başarısızlıkla karşılaşsınız.

Atlansoy, 80 kuşağının katı poetik tutumunu hırpalayan Necat Çavuş gibi eski şairlerimizden el alarak “Yarın Bekleyebilir” şiir kitabını dua ile bitiriyor. Onun son kitabı “Gösteri Uçuşu”nun son şiirinde geçen “Seyr bendim an’ı seyran eyledim” gibi tasavvufi mısra ise sürpriz niteliğinde. Gecikmiş bir farkındalıkla o, şiirinin bünyesine yeni besinlerle vitamin takviye etmeye çalışıyor, üstelik toplu şiirleri basıldığında samimi bir itirafta bulunuyor: “Kitap yayımlandıktan sonra baştan sona okudum ve ‘Aslında ben çok şiir yazmamışım’ dedim, ‘tek bir şiir yazmışım’. Yazdığım bütün şiirler tek bir şiir olabilecek

özellikte. Bu noktada ben şairlerin çok fazla şiirleri olduğuna inanmıyorum. Bir insanın hep aynı kızı sevmesi gibi şairlerin de sanıyorum tek bir şiirleri var.” Şairin “tek bir şiir yazmışım” ifadesinde bütünlük anlamı da içkindir, ama bu anlam, kurduğu şiirle örtüşmez. Bazen şair, farkında olmadan kendisi etrafında dönüp durur, gösteren değişse de gösterilen aynıdır, bu durum, doğurganlığıyla nam salmış şiirin kısırlaşmasına neden olur. Temaya dönüşecek konular şiirde kolaylıkla çeşni yaratabilir. Şair, empatiden yararlanarak bireysellik kabuğunu kırıp ben’i başka benlerle zenginleştirebilir, asıl biriciklik budur. Aksi takdirde toplum öncülüğü, sözcülüğü yapamaz. Yol açık. Medeniyetini şiir üzerinden kurmuş bir milletin çocukları modernistlere kapıp da boş boş ileriye bakmamalı, daha ilerisi için geriye dönüp kendini aramalı. Ölümsüz besin kaynakları, altın damarları gizli orada.

Her Müslüman’da olması gereken ehl-i beyt aşkı Atlansoy’da da var:

*“İsmime bağışla beni
Beni ismime bağışla
Aradaki muazzam farka
Bağışla beni beni bağışla” (2011, 75)*

Kendi ismi üzerinden Hz. Hüseyin ile zekice, tevriye sanatını kullanarak sıkı bir bağ kuruyor Hüseyin Atlansoy. Onun 2011’de yayımlanan “Yarın Bekleyebilir”deki iki şiirine “Ali” damgasını vurmuştu. “Hepten fransız kalmışlara yükselir bir Ali/Dağıtverir içimizin kabaran öfkesini.../Kuş kanadında Ali ali noktaydı hani/Gökkargalar uçar mahzun kalır gamzede inci.../Şehir düşse de düşmez içimizdeki Ali/Boş veririz... geçeriz azizim muavinleri” (Şehir Düşerse Birden Ali, 51) Burada dikkat çeken ve metinde boşluk yaratan gösterge “muavinler”dir, sanırım bu göstergeyle Muaviye’yi kast etmekte şair, peki direkt değil ne-

den dolayı; çünkü ehl-i sünnet bağılı Molla Kasımlardan çekinmektedir. Atlansoy'un içlerden gelen diğer lirik şiiri ile yazıma son vermek isterim:

"ALİ

*Öylesine Alilerdik
Hepimizin yüreği çatal
Kılıçlarımız her daim Zülfikâr
Her birimizin yanında bir Fatma*

*Koşuyor koşuyorduk
Hızlı kanatlı saçlarımız hep kardeş rüzgâra
Ya usul meltem
Ya poyraza omuz atan kasırğa*

*Öylesine Alilerdik
Kalbimiz yalın kılıcımız çatal
Değildi henüz Eskişehir kırmızı şimşek
Doktor Fahrettin Seyyid Battal*

*Uçuyor uçuyorduk
Tahta at tahta kılıçlarla
Çocukluğun sarsılmaz tahtında" (2011, 63)*

KAYNAKÇA:

*Atlansoy, Hüseyin; Yarın Bekleyebilir, Hece Yayınları, Ankara 2011.
Atlansoy, Hüseyin; Gösteri Uçuşu, Hece Yayınları, Ankara 2013.
Atlansoy, Hüseyin; Su Burcu, Hece Yayınları, Ankara 2005*

"Neyi Kırdık da Kırıldı Ney'imiz": Erdal Çakır Şiiri

"ALLAH

Adınla...

Zatına baktın, bir'i yarattın

Aczimi mübarek kıl

Suyu ateşe verdim

Uyandığında uyku yaratılmamıştı

Uyku değildi uyandığım

Sende bildim,

Senden geldiğimi,

Senden geldiğimi sana geleceğimi

Senden sana geleceğimi

Gelen ve giden kimdi

Sendeydim

Cenneti taşırınca varlığım

Yükseldim yeryüzünden ismine tutunarak" (11 Haziran 2011)

İlk kitabı "Sır Gölgeleeri"ni 1998'de 38 yaşında yayımlamış Erdal Çakır. Şiirde ilk kitap için geç bir yaş. İslami camia şairlerinin yayınevi sıkıntısı nedeniyle kitapları çoğunlukla tehirli çıkmıştır okur karşısına. İlgi görmeyen şiirin, merkezileşememiş balkon altı yayınevlerinde basılması zaten baştan ve sondan her türlü kaybetmesi anlamına geliyor. Can Yayınları, YK Yayınları gibi ilki köklü, ikincisi ekonomik bakımdan güçlü yayınevleri ise İslami camiaya mesafeli durmuş, Varlık ise zaten kuruluşundan bu yana yok saymacı yaklaşmış, hatta gelmiş geçmiş neredeyse bütün iktidarlar öteleyici davranmıştır. Peki, bugün, 2013 itibarıyla durum değişti mi? Ne yazık ki hayır demek zorundayım, çoğunluğunu İslami çevrede yetişenlerin oluşturduğu günümüz

iktidarı, kültür ve sanat konusunda cılız kalmış, güçlenmekte olan Müslüman edebiyatını destekleyecek bir yayınevinin dahi önünü açamamıştır. Demiyorum iktidar sadece bir kesimi desteklesin, ama diyorum görülmezden gelineni gün yüzüne çıkarmalıdır. En azından denklik sonrası, her türlü kültürel faaliyeti, bunun için mücadele veren her cemiyeti desteklemelidir. Sanırım, iktidarda pay sahibi İslamcılar, üzülenek belirtmeliyim ki, Marksist bir bakışla hâlâ İslam sanatına karşılar. Bu ve benzeri sığ nedenlerden İslam sanatı kenarda kalıyor, yokluk içre var olmaya çalışıyor. Yine de şiir, iktidarlara rağmen var olmayı başarıyor. Muhalefette kalmak ona daha bir güç ve sahilik katıyor.

Ama iktidara da hakkını teslim etmek lazım: Bu dönemde İslami camianın şairleri, geçmişe nazaran daha rahat yazıyor, konuşuyor, İslami kavramları kullanmaktan çekinmiyor, imgelelerini daha bir yalınlıkla oluşturuyor. Sadece İslami camia değil, Gezi olaylarının ardından gördük, Marksistler, sekülerler de çekinmeden istedikleri gibi gazeteler, dergiler dolusu yazdı, iktidara karşı ağza alınmayacak türlü hakaretler etti, akla gelmeyecek özgünlükte (!) küfürler yağdırdılar, Gezi olaylarını daha bir abartıyla meydanlardan manşetlere taşıdılar ve 70'li yıllara kıyasla öyle ciddiye alınabilecek bir bedel ödemediler. Evet, darbeleri geçmişimize göre günümüzde özgür bir ortamın olduğu su götürmez gerçek. Dahası gördük, kimi edebiyat dergileri peygamberimize hakarete varan yazılar yayımladı, herhangi bir şekilde bu sebeple hukuk karşısına çıkarılmadılar, bunu beklemiyor, bekleyemiyoruz da. Bu ülkede onların hâlâ Müslümanlardan daha özgür yaşadıkları ise apaçık ortada.

Erdal Çakır, ilk kitabına adeta susturucu takmış. Normal. 1998. Bilindiği üzere 28 Şubat'ın çılgınca yaşandığı bir dönem. Mistik duyarlılık bile tehlike arz edebiliyor. Yine de şair, dilinin döndüğünce konuşmuş: "Neyi kırdık da kırıldı ney'imiz" (71) Dönemi çok iyi anlatan iyi bir mısra. "Suyu iyi verilmiş bir suyum ben"

(9), "Bir tat ver/bir parmak İbn Arabî çal ağzıma" (24), "bende sonsuzu sarsan bir sonsuz var" (28) Osmanlı şiirinden beslendiğini ise Fuzulî'den alıntıladığı beyitle açığa vuruyor. Düzyazı şiire de yaklaşıyor bu ilk kitapta: "Sana çok ihtiyacım var ey varlığım. Ey kendim.... Beni kendimin ortasında bırakmayın" (75-6) diyor. Ama, ilk kitabında gizlediği ruhunu art arda yayımladığı üç kitabıyla okurun karşısına çıkarıyor. İslam ruhu bu, gizlenmesi zor büyük bir ruh. İlk kitabını sessiz sedasız yazmış ve inzivaya çekilmiş, ama yazmayı bırakmamış. Şair, yazdıklarını illa yayımlamak ya da kağıda geçirmek zorunda değil, iç evreninde de biriktirebilir, ta ki saflaşıp en yalın haliyle su üstüne-bilinç üstüne çıksın. Erdal Çakır'ın son üç kitabını ben böyle okudum, ilk kitabındaki öz-tohum, bu kitaplarında fışkırmış-dal budak salarak adeta bir doğaçlama fırtınasında metamorfoza uğramış, sorunlu bir biçim ve derinleşen muhteva ile karşımıza çıkmıştır.

Mehmet Akif, Necip Fazıl, Sezai Karakoç gibi İslami özle yazan şairlerin şiirleri, okurundan namaza duracakmış gibi temiz olmalarını ister. Erdal Çakır da bu şairlerden. "Hû" kitabıyla 99 ismi şerh ediyor, bu zor işin üstesinden gelebilmek için şiir dilinin imkânlarından yararlanıyor. "Hüznün Efendisine" ise peygamber efendimizin yaşına göndermeyle 63 naattan oluşuyor. Sultan, 99 isim, peygamberimizin 63 yaşı Çakır'ın şiirlerine somut bir bütünlük kazandırsa da kitap sayfalarını iki kapakta toplayan, asıl atmosferi yaratan aşk temasıdır. Şiir dışında kalan biçimi de önemsiyor: "Hû"nun hacmini "Hüznün Efendisine"den daha fazla tutmakla isabette bulunuyor.

Sık tekrarlarla şairin matrislerine dönüşen göstergeler şöyle: Allah, Muhammet, Cebrail, ayet, Mekke, Hira, Hatice, Bedir, Uhut, secde, aşk gibi. İslami kavramların en yalın hâlleri, şiirimizin el değmemiş alanlarıdır aslında, imge değeri kazanmayı bekliyor. Mehmet Akif, Necip Fazıl ve Sezai Karakoç'tan sonraki Müslüman olduklarına inandığımız birçok şair dahi, Batılı poetikalardan ve

imajlarla yazmaktan vazgeçemedi, Doğu'ya sırtını dönmüş, evrensellığı Hıristiyan Batı'da arıyor. Yanılıyor. Bunların farkında Erdal Çakır, bir poetik bilinçle, hatta poetik bilinci de yıkarak yazıyor. Sözüün kaynağını arzuluyor sanki. Bunun için, gerilim dolu bir psikolojiyle varoluşa, çarpıcı sorular yöneltiyor, kendi bedenini yok sayacak, ruhunu eşeleyecek kadar şedit imgeler üretiyor: "Toprağım elenir ruhumdan çırılçıplak kalırım/Beni ortasında bırakma nefsimin ve kimsesizliğimin" (188, Haziran 2011) "Kaç kez öldüğümü ruhumun kazısında bulacaklardır" (40, 2013) "Ağzımı açmayacaktım beni bir derinlik denemesiyle delirtmeselerdi" (72, 2013) "Bir gurbet gibi kalakaldım ardında" (30, Nisan 2011) "Rastgele bir hikayeyi oyup kendi öyküme ulaşmaya çalışacaktım" (33, Nisan 2011) "Hadi kaybolalım, elbet bir ayet buluruz başımızı sokacak/Dedim ve 'Hüküm Allah'a aittir' ayetini buldum baş ucumda" (33, Nisan 2011) "Eski soluklarımı toplayarak koşarım evvelimden/Tur bindiririm önceki turlarımda gizlenmiş adımlarıma/Fırtınalarım savurur beni her yana dağılırım/Cebrail'den henüz ayrılmamış ayet/Anneden çocuğa damlamamış süt/Ol emri oluşmamış kan/Söylemek zorundayım:/Bilinmek değil derdim" (180, Haziran 2011) Öyleyse şiir-beni gayboluşu, vahdet-i vücudu arzuluyor, diyebiliriz.

Bilhassa İslam tarihini iyi biliyor şair, öyle ki yaşıyor sanki, içinde bulunduğu zamana dönüş yapmakta, dolayısıyla tarihi güncellemede zorlandığı anlar oluyor, geçmişin tanrı kılıklı insanlarıyla savaşırken bugünün zalimlerini unutabiliyor, günümüzden ziyade geçmişi yorumluyor: "Mağaramız Ebûbekir'le dolu/Yatağımız Ali'yle/ Dışarıda bir müşriklik/Mahzun olmaya çağımızı biliyoruz kalbimiz güvercin/Aşkı olmayanın mağarası yoktur...yok olsun/Benim davam aşk davasıdır/Savaşlarım Bedir/Bedir kuyularına sığmaz inkârın kokusu/Geceyi Efendime dar etmek neymiş bilinsin/Bilinsin bin yüzlü yüzsüzlüğü Ebû Cehil'in/Muhammed'e mezar olacak tuzağı hanginiz eşebilir/Hanginizin aşkı Medine menzillidir" (Haziran 2013, 147) Belki de

şair, İslam tarihinin ihtişam dolu anlarına sığınyor. Bir kaçış psikolojisinden de bahsedilebilir burada, şairlere has bir kaçış her buhran döneminde var olmuştur. Zaten şair bunun ip uçlarını da veriyor: "Bu çağın dilinden mısra olmaz Efendim/Evlerimiz kaç odalı, kaç oda dolusu yokuz" (Haziran 2013, 165).

Geleneğe daha bir gelenekçi tavır geliştiriyor: gül demiyor, Muhammet diyor; güneş değil, Allah diyor. Bulutsuz, apaçık konuşuyor. Bu durum, sosyalist-gerçekçilerde gördüğümüz şiirin düzyazı mantığına evrilmesi sonucunu da doğuruyor yer yer. Sosyalist Gerçekçilerin yüzeyselliğini hatırlatırcasına İslami kavramları imgeleştirmeden kullanıyor. Ayetlere, hadislere, İslam tarihine göndermelerde bulunmak yerine direk değiniyor. Genelde onun şiirleri çarpıcı mısralar ve bentlerle açılıyor, fakat uzadıkça zayıflıyor. Bunu, biraz da anlatımcı (narrative) bir dil kullanması ve dolayısıyla gereksiz fazlalıklara kaymasıyla açıklayabiliriz. İşte bu yerlerdeki dilsel hantallaşmayı, şair, imgelerden yararlanarak dinî kavramları şiire girebilecek şekilde dönüştürüp onların tarihsel anlamlarına yeni anlamlar katarak önleyebilirdi. Erdal Çakır'ın oldukça nitelikli mısra, bent ve şiirlerine rağmen keşke ile başlayan şu cümleyi kurmaktan kendimi alamıyorum: Keşke bu şiirler, geniş zaman diliminde yazılışaydı, aceleye gelmiş izlenimi vermez, kesinlikle daha bir olgunlaşmıştı. Yine de yayarak oluşturulmuş bu bölümler, birer düzyazı şiir olarak da okunabilir.

Kutsal kitaplarda gördüğümüz tedrici yaklaşım, şiirde ise dolaylama diyebileceğimiz mantık, Erdal Çakır şiirinin dışarıda kalıyor. Sözü -mesaj- en tatlı hâline getirmek için uğraşmamış sanki şair, şiir üzerine çalışmadığı için de biçim sorunu yaşıyor. Özden gelen lirik tazyik, biçimi altüst etmiş, şiirde bir dağınıklık yaratmıştır. Manadaki cezbe, biçimden beklenen ahengin de yerini dolduruyor, diyebilirim. Lakin, yine de bu cezbe hâline şair, bir de Mesnevî'nin ilk 18 beytinde gördüğümüz şekliyle bir müzik-ney sesi üfleyeydi şiire kan gelirdi. Kusursuzluk beklenti-

si değil bu dediğim, farklı, ruha beden, bedene ruh vermek gibi bir şey. Özsel taşkınlık hâli, sele dönüşmeden bir biçim-kabıyla kontrol altına alınmalıdır en nihayetinde.

Şiirlerini azaltarak çoğaltabilirdi. Fazlalıklar, okurun şiire dâhil olmasını önler. Boşluğun (ekili alan) yaşamasına izin vermeli şair.

Esasında doğaçlama, yüksek bir performans gerektirir, nasıl ki, peygamber gelen vahyin ağırlığı karşısına yorgunluk hissetmişse, vahye akraba sayabileceğimiz ilham-doğaçlamaları rutin ve sık aralıklarla tekrarlanamaz, şairin dinlenmesi gerekir. Yoksa, ister istemez, ya başka şairleri ya da kendi yazdıklarını tekrara başlar, üstelik bunun farkına varamayabilir de. Farkındalıkla yapılan göndermeler daha ziyade metinlerarasılık olarak adlandırılırken bilmeden alınan imgeler veya türlü ifadeler etkilenmek anlamına gelir. Metinlerarasılık bir teknikken, etkilenmek bir durumdur. Doğaçlama ile kendini başka şairin atmosferine savrulma ihtimalinden şair, çalışarak kurtarabilir kendini, bu poetik düstura dikkat etmeli.

Erdal Çakır ile kimler arasında akrabalık kurulabilir: Mehmet Âkif, Necif Fazıl, Sezai Karakoç dışında Cahit Koytak, Cevdet Karal, biraz da Dağlarca. Doğu'dan Süleyman Çelebi'yi, Muhammet İkbâl'i; Batı'dan ise Goethe ve Rilke'yi hatırlatıyor Erdal Çakır, metafizik gerilimlerin yanında İslami gelenekten de faydalanmaktan geri durmuyor. Batı'ya pirim vermeden Kur'an ve sünnetle yıkanıp süzölmüş tam bir Doğu şiiri yazmıştır. Ya Goethe ve Rilke, onlarda birer Doğu şairi değil midir sizce de?

"Hacı Nakşibend her akşam Alah der" (105, 2011) Tasavvufla ilişki kuruyor şair, şiirini biraz da buradan devşiriyor. Tasavvufi şiirlerde gördüğümüz şathiyelerden de bilindiği üzere metafizik şiire, ironi yaklaşıyor. İroni, varoluşsal gerilimin paratoneridir âdeta: "Rabbimle yaptığım sözleşmeyi elden dağıtıyorum:/O benim Rabbim/(O her şeyin Rabbi)/Ben onun kuluyum/Muhammed Onun kulu ve elçisi/Bütün kitaplar imanıma kayıtlı/Bütün

peygamberler iman tahtama/Melekler kalbime inen gök/Kaderimin Rabbi de O/Ölüm ve dirimimin Rabbi de" (32, Nisan 2011) Yer yer ilginç hayallerden doğan pasajlarla da okuru şaşırtıyor şair: "Şeytanı bir elma şekeriyle avutup/Dalmak elma bahçesine meleklerle/Yasak ağacın kökünden söküldüğünü görmek/Kolkola yürümek Muhammed'in nefesiyle/Bir kahve molası atlas örtüler üzerinde,/Yüksek koltuklar ve çatılmış keyfler,/Şu Tuba ağacını da düzeltsek ne olur/Uzanmaz mıyız meyvesine,/Şöyle yan gözle süzsek uzaktan Nemrut'u/Anlayana sivrisinek saz dese,/Cehennemden pasajlar okusa ateşten diliyle/Zevkimiz İbrahim olur,/Zevkimiz dört köşe,/Parmak çalarız telvesine kahvemizin neşeyle" (114, Haziran 2011) "Azîm'sin,/Affedersin,/Haşa! Sana kafa tutacak bir günahım yok/Bütün günahlarımı şeytana verip sevindireceğim/Oyuncakçı dükkanına girmiş gibi,/Sevinsin,/Oynasın ateşiyle" (115, Haziran 2011)

"Anne,
Al beni ayağımın altına,
Cennet olayım" (175, Haziran 2011)

Hadisin, son derece yaratıcı bir düşünüşle imgeleştğini görüyoruz burada. Kimi zaman, ironinin zeka boyutunu öne çıkararak, ama espri sınırlarında dolaşan somutlamalarda da bulunuyor şair: "Kelime ölür, cümleye başın sağolsun mu denir" (283, Haziran 2011)

Kalbi ve zihni apaçık, pür ü pak bir şair olarak Erdal Çakır, zikir halinde, cezbenin şiirini yazmaya çalışmıştır.

"Bu şiir huzuruna çıkmayı bekler,
Bütün şiirlerden dizelerle el ele
Kırılırsa kalemimiz, kimden kalem isteriz?" (26, Nisan 2011)

KAYNAKÇA:

- Çakır, Erdal; Hû, Hece Yay., Ankara, Haziran 2011.
Çakır, Erdal; Hüznün Efendisine, Hece Yay., Ankara 2013.
Çakır, Erdal; Sır Gölgeleleri, Hece Yay., Ankara 1998.
Çakır, Erdal; Sultana Mektuplar, Hece Yay., Ankara, Nisan 2011.

80 Kuşağının Öteki Şairi:

küçük İskender ya da Nam-ı Diğer Mefistofeles

Yazıma, küçük İskender'in kendi hakkındaki panoramik bir konuşmasıyla başlamak istiyorum: "Her şair farklı değerlendirdi beni: Yaşça büyüklerden genellikle ölçülü tebessüm kazandım / yaşitlerimin çekememezlikleri, tatlı kıskançlıkları, imrenişleri, aşağılamaları ya da yoksaymaları kaydıma geçirildi / Ama sonuçta ister istemez bir 'küçük İskender' olgusu kafaları bulandırıyor işte / bu çocuk sosyalist miydi, kendini bilmez miydi, anarşist miydi, postmodernist miydi, sapık mıydı, nihilist miydi, dalga mı geçiyordu, medyayla işbirliğinin keyfini çıkartan bir kapitalist miydi, bir show-man miydi, sosyal faşist miydi, pragmatist miydi, ne idi? Belki onun ne olduğunu düşünmek bile gereksizdi / ne benimle ne bensiz / kimi, bitti, diyordu / kimi, hiç başlamadı ki zaten, diyordu / Anadolu ona köpürüyordu / İslami kanat nefret ediyordu / Toplumcular küçümsüyordu / Komünistler reddediyordu / Kısaca kimseyle anlaşamıyordu / Anlaşamaması da işin bir parçası mıydı acaba? Peki o, diğer şairlere nasıl bakıyordu? / Şu kesinlikle bilinmelidir ki, ben bu şairleri oldukları ve şiirleri gördükleri gibi değil de, olmalarını, görünmelerini düşlediğim biçimde yorumladım. Açıkçası, dürüstçe, çoğunu da sevemedim." (6, 2013)

Kuşak meselesi, cemaatleşmeye müsait bizim gibi toplumlar da klikleşmeyi tetiklemiştir; herkesin kendi yakınındakini görüp ötekine kör kalması, aynı kuşak içerisinde birkaç grubun ortaya çıkmasına ve kimi isimlerin tamamen dışlanmasına neden olmuştur. Bu kronolojik ayrıştırma eleştirmenin işini kolaylaştıracığı düşünülürken kafasını daha da karıştırmıştır. Bilerekten

kronik diyorum, çünkü 10 yılda bir kuşak doğacakmış gibi bir ezber var edebiyatımızda, bozulmalı. Bir poetikanın neticesinden değil; bir neticenin poetikasıdan doğar gerçek kuşak, II. Yeni gibi doğaçlamadır.

80 kuşağı yukarıda bahsettiğim sorunlardan ari değildir elbet, kuşağı oluşturan isim listesi kişiden kişiye ciddi değişiklikler göstermekte. Bu kuşak, etkilendikleri ana şairler üzerinden kendi içerisinde beş gruba ayrılabilir: 1) Hilmi Yavuz'dan doğanlar: Tuğrul Tanyol, Ali Günvar, V.Bahadır Bayrıl, İhsan Deniz... 2) Sezai Karakoç'tan doğanlar: Necat Çavuş, Yüksel Peker, Mehmet Ocaktan, S. Portakal... 3) İsmet Özel'den doğanlar: Osman Konuk, Hüseyin Atlansoy... 4) Ece Ayhan'dan doğanlar: küçük İskender, Lale Müldür, Birhan Keskin, Nilgün Marmara... 5) Bir ana şairden doğmayanlar: Haydar Ergülen, Ahmet Erhan... Garip'le ilişki kuran şairler ise doğal olarak bir nitelik gösterememişlerdir. Kuşak üzerindeki Yahya Kemal, Necatigil, Cemal Süreya, Edip Cansever, Turgut Uyar, Can Yücel gibi şairlerin etkisi ise yadsınamaz. 80'li yıllarda yazan fakat yeterince etkili olamamış kimi şairler de yukarıdaki beş gruptan birine dahil edilebilir: Seyhan Erözçelik, Adnan Özer, Akif Kurtuluş, Hüseyin Ferhat, Orhan Alkaya, Hüseyin Alemdar, Mehmet Ocaktan, Enver Ercan, Gülseli İnal, Mehmet Müfit, Metin Celal, Osman Hakan A., Şavkar Altınel, Roni Marqulies, Yaşar Miraç, Murathan Mungan, Müslim Çelik, Ali Asker Barut... Kuşağın şairlerinin dahi birbirlerinin şiirlerine karşı yabancılık yaşaması normal, mesela Ece Ayhan ile Hilmi Yavuz'u bir arada düşünmek mümkün değil, ama çağın ortak zihniyle düşünmeleri onları kuşak yapmaya yetiyor. Bilindiği üzere, II. Yeni'nin harcını da Yeni Gerçeklik oluşturmuştu. Kuşak meselesinde ayrıntılar kaideyi bozmaz.

İskender, ilk kitabı "Gözlerim Sığmıyor Yüzüme" de yerüstü edebiyatı yapmış, ama yine de yeraltına ineceğini, toprağa vur-

duğu birkaç kazma darbesinden öngörmek mümkün. Bugünkü anlamıyla bütün normlara saldıran, yıkıcı bir İskender yok, çekingeni, şiiri klozet gibi kullanmaya başlamış değil daha. Soluklu şiirlerinde bile bir bütünlük arayışı içerisinde. Onun kendinden önceki kimi şaire de şiir aracılığıyla selam göndermesi, geleneği önemseydiğini göstermekte; lakin neredeyse bütün şiirlerinde gördüğümüz hıncı, şiir için gerekli olan duygunun ortaya çıkmasını engellemiş. Bu hıncı ise cinsel tercihinin kabul görmemesinden kaynaklanıyor biraz da. Bu yüzden tepkisi neredeyse hiçbir zaman toplumsal olmamış, hep bireysel kalmıştır, anlık zevkler kadar geçicidir. Gezi Parkı gibi bir olaya bile kendi sorunlarından bakmaya çalışmıştır. Toplum öncüsü gibi konuşsa da aslında farklı cinsel tercihte bulunmuş bir azınlığı temsil eder. Fakat bu azınlığın da İskender'i bir öncü olarak kabul ettiği su götürür. Öfke-hıncı meselesini daha evvel de ele almıştım, burada biraz daha irdeleyelim: Kalıcı olan duygu öfkedir, zaman içerisinde bilinçlenme düzeyiyle koşut olarak gelişir öfke, daha ziyade idealist insanlarda görülür: Mehmet Âkif, Necip Fazıl, Sezai Karakoç gibi şairlerde medeniyet derdinden; Nâzım Hikmet, İsmet Özel gibi şairlerde ise siyasi nedenlerden ortaya çıkmıştır, namus kavramıyla içkindir, çünkü idealler dava adamlarının asıl namusudur. Marjinalliğin tanımını ise Mehmet Akif ile Nâzım Hikmet kendi öz hayatlarıyla yapmışlardır. Hard-porno üzerine kurulan sapkın metinleri marjinallik diye kabul edersek, genelevler birden bire en marjinal mekana dönüşür, bütün sapıklar temize çıkar. Ne yazık ki İskender, şiirimizdeki varlığını sinkaflara borçlu. Bence yeteneğini zayı etmiştir küçük İskender, öte yandan şairin kanatlarını kırarak indirgemeye çalışmış, adeta köstebek, bir lağım faresi olduğunu vurgulamak istemiştir, bunu bilinçli yapıyor, bundan hınzırca, intikama benzer bir keyif alıyor: "Ama şairin kanaat önderliği gibi bir saçmalaktan

çoktan kurtulduğu da aşık. Şair rehberliği bırakıp rençberliğe geçti mi, yüzümüz gülecek." (Cumhuriyet/ Pazar Dergi, Ali Deniz Uslu) Evet, bence de İskender'in özel hayatındaki tercihleri beni ilgilendirmemeli, lakin onun özel hayatı, şiirinin neredeyse varlık sebebine dönüşmüş durumda.

İskender, kendi aşamalarından geçerek özgün bir dil arayışına girmemiş, II. Yeni'nin en olgun hâline konmuştur. Yoksa iki üç yıl gibi kısa bir sürenin sonunda nicelik bakımından dolu dolu 120 sayfalık bir şiir kitabıyla okurun karşısına çıkamazdı. Üslup sahibi her şairin bir dil arayışında bulunduğunu, ilk kitaplarını kısa, az öz şiirlerle oluşturduğunu, edebiyat tarihlerinden bilmekteyiz. Bunun istisnası var mıdır; yoktur.

İskender, bütün o imgesel diline rağmen anlatımcı (narrative) bir şiir yazıyor. Çok üretmesinin arkasında onun bu poetik tutumu yatıyor; onda Vadideki Zambak gibi klasik eserleri hatırlatan tasvirlerle yüklü bentlerle karşılaşırız. O, çoğunlukla çarpıcı mısralar ve alışılmamış bağdaştırmalardan oluşan imgelerle, tematik bütünlüğü önemsemeden kuruyor şiirini. Olur olmaz her şeyi, şiire sokmaya çalışıyor. İmgeler ile şiirindeki bütün zaafiyetlerin üzerini örtmeye çalışıyor.

İskender'de aşk tam manasıyla tenseldir, hem de hard-pornonun bütün kabalığıyla: "aşk insanı acıktırır" (2011, 105) derken şiir öznesi, bilinçaltını da ele verir; çünkü bilimsel olarak da bir gerçektir, seks, insanı acıktırır ve genel olarak ise, istisnası vardır elbet, aşk, iştahı keser. (2011, 166), (2010, 58) işaret ettiğim bu bölümler yazıya alınamayacak kadar şiir dışı. "Ruhuma iyi bakın, ben mühim değilim" (2011, 31) dese de şiirinin ruhu değil adeta azgın bir nefsi var. Çirkeften güç alıyor, lağımdan doğuyor adeta bu şiir. İskender, kalemiyle değil, adeta pencil ile yazıyor. Onun en ayırt edici özellikleri bunlar olsa gerek. Peki edebiyatta yeni bir şey midir bu, değil. Bizde Can Yücel, Metin Eloğlu, Ece

Ayhan gibi şairler de İskender'in habercisi imajlar bulunmakta. Ama onlardaki bu göstergeler, sosyalizmden gelen bir duruş ve öfkenin neticesidir. İskender, öncülüğünü Allen Ginsberg'ün yaptığı Beat Generation'a, yani Richard Brautigan, Jack Kerouac, Neal Cassady'e de benzemez. Onlarda da bir anarşist bilinç vardır. İskender'i zorlasak zorlasak Bukowski'nin yanına koyabiliriz, ama Bukowski onu kabul eder mi, bu da ayrı bir soru. Ben, onunla en çok Sade'ı kardeş görüyorum, bir de Osmanlı şiirindeki kimi sinkaflı şairi. Bunlara ek olarak kimi açıktan kimi göndermelerle örtük birçok isim sayıyor İskender: Sabahattin Ali, Asaf Halet Çelebi, Adger Allen Poe, Kafka, Brecht, Bach gibi, fakat onlarla bilinçli bir bağ kurduğu söylenemez. Onu, şiir niteliğinden çok, hayata bakışlarındaki yakınlık nedeniyle Ece Ayhan, Dağlarca gibi şairlerin taltif ettiğini düşünüyorum. küçük İskender de kendinden önceki veya sonraki ya da akranı şairlerden daha ziyade kendi gibi süfli şairlere iltifat etmiştir, köklerinin, gövdesi ve dallarının farkındalığıyla yaklaşmaktadır şaire. Şiirde bazı şeyleri ilk defa kendisi yapmış sanısıyla övünüyor: "Argoyu, pornografiyi, metropolü, teknolojiyi, jargonu, alttakini, tıbbı, Dicle ile Fırat'ta çağdaş türküyü, farklı cinsel kimliklerin deneyimlerini ekledim. Asıl anlamlarıyla. Dikkat edin, çoğu kelimeyi de ilk ben kullanmışımdır Türkçe şiirde. Çoğu kavram için de bu böyle. Nekrofilü üzerine bana kadar bu konuda kim ürün vermiştir?! Anakronizmi seksenlerde, doksanlarda kullanan kimdir? Yiğidi öldürüyorsanız hakkını vereceksiniz. Bu iş böyle. Rock soundu şiire bu denli iddialı İskender'le girdi. Sonrasındaki kuşak da bunu benimsedi. Bugün Efe Murad'ların yaptıklarının çoğunu kısmen de olsa seksenlerin başında yaptık. Hatta Oğuzhan Akay hala süklüm püklüm sürdürmekte. Açıp bakın 'Papağana Silah Çekme!'ye. Nesne ve ses ilişkisi, (o zamanlar kelime oyunu denmekteydi buna) barizdir. Erotika'nın ki ilk ba-

sım yılı 1991'dir, ara başlıklarından biri 'cemkırıkları'dır; bugün birçok arkadaşın şiirinde buluş diye aynı söz birebir yeralıyor. Araştırarak okuyan okur, 2006'lardaki genç ve iyi şiirin kaynağının bu adamdan çıktığını görecektir. A, şüphesiz, ileri götürülecektir şiir, götürülüyor da, Efe de, Şakir de, Vural da, Özbek de, Ömer Şişman da, Cem Kurtuluş da çok iyi şeyler yazıyorlar bu alanda. Ben mükemmelim demiyorum, yanlış anlaşılmasın sakın; kapıyı açan ilk kişiyim. Unutmasınlar istiyorum. Mesele budur." (*Bireylikler*, 2013). Popüler kültür sadece okurun değil, yazarın, yayıncısının da gözünü kör eder. İskender'in edebiyat görgüsü bu körlük üzerinden oluşmuş gibi, o, kendisine işte popülerliğin sarhoşluğuyla bakıyor, bu yüzden yanlış sonuçlara varıyor: "Açıkca konuşmak gerek, lafı döndürmeyelim, son yirmi yılda bambaşka bir Türk Edebiyatı'nın kapılarını açtım; varolmayanla değil, varolmasına izin verilmeyenle yüzleştim." (*Bireylikler*, 2013). Büyük şairlerin yığınların ilgisinden korkup kaçması, niteliksiz eser vermiş olma ihtimalindedir. Teknolojinin kelimeleri ve terimleri ise onun şiirinde sadece yüzeysel değişiklikler yaratmıştır. Dil dediğimiz şey daha çok sentaks üzerinde ilerler ve zihin işleyişiyle ilgilidir. Kelimeler, özellikle de isimler dil evinin konargöçerleridir.

Onun şiiri caddelere ve büyük meydanlara çıkabilecek bir kültürel donanıma sahip değil, ara sokaklarda ve barlarda kalmaya mahkûm. Bütün underground şairlerde poetik bilinç eksikliği vardır ve bu, onları ara sokaklar savurmuş, şiirlerinde ve düzyazılarında dağınıklık yaratmıştır. İskender şiirinin yapısal genişliği ve imgeye bağlı muhtevastaki bulanıklık, bir derinlik görüntüsü yaratsa da içine girdiğinizde, suyun diz kapaklarınızı geçmediğini görürsünüz. Günübürlük bir hayattan besleniyor, geçmişin büyük zekâlarından, birikiminden yararlanma zahmetine girmedikini, sinema, müzik ve gece hayatından mısralar devşirmeye çalıştı-

ğını görüyoruz: “Sinemanın şiirle ilgisi yok; çünkü ikisi de aynı şey. İkiz kardeş farkı var aralarında. Aynı kıyafetle, aynı tezahür mekanizmalarıyla dolaşsalardı birbirlerinden ayıramazdık onları. Doğrudur diye iddia etmiyorum, bu benim yorumum.” (Bireylikler 2013). Bir başka yerde ise poetikasını ilginç bir şekilde matematikle ilişkilendirir: “Şiir, müzik, tiyatro, resim her zaman bana yakın dost oldular. Ama işin temeli nedir dersiniz, matematik... Çözmek için değil, bazen sadece denklem kurmak için... Karşı tarafı anlayabilmek için eşitliğin sağlanması lazım, denklemler ancak böyle çözülür. Şiir denklem işlevi görüyor. Sıkılsanız da özgürlüğünüz adına bu disiplinden geçmek mecburi. Sonra isterseniz, tüm bilimi reddedin. Kimse sizi tutamaz.” (İnternet Ortamı, 2013).

Dini konulara ise hadsiz bir şekilde ve son derece avam bakıyor. Kulaktan dolma bilgilerle İslam eleştirisinde bulunuyor. Onun şiirinde dinin geçtiği her yerde bir dinsizin saldırısıyla karşılaşılıyor. “Din bitti din bitti/Şimdi insan başlayabilir tabiatın izniyle” (2013, 35).

“koğuşkalk

*Sesler zulmet ağzımın kapısındaki gardiyan!
bu şehre beş vakit ezan kadar
beş vakit ihanet de lazım!*

*Tertemiz dudaklardaki acı ayrılık kelimesi
serilirken ayaklarımın altına kırmızı bir halı gibi,
durup tam hayatın önünde*

ağlayarak, ‘merhaba asker, mutlu musun’ demek de lazım!” (2011, 115).

Kısa şiirde o, fazlalıklardan arınmış bir dille daha bir sıkı ve lirik. Modernist şair geleneksel bir ses unsuru olan kafiyeden destek almaktan beis görmez.

“sonuncu eski

*Hüzün benim iç hastalığım
yeni yıkanmış bir beyin gibi duruyor
tarzımdaki hususi siyaset!*

*Hangi meydanlara çıkacağım bakışlarımı sahiplenip,
ölürüm bundan sonra, hilkat kadar sahibiyim
ben de talibim feyze, ancak, kuvvetimdeki çağ garip!*

Su kadar aziz'im, yakılan oteller kadar edip!” (2011, 23)

“Türkiye öyle bir coğrafyada yaşıyor ki, benim sanatsal olarak dile getirmeye çalıştığım şey asla ve asla var olan politik mücadeleyle örtüşmediği için dışarıda tutuldum. İçinde bulunduğum çevre gerek eşcinsel çevre, gerek sosyolojik çevre, gerekse sosyalist çevre beni dışladı. Ne çocuk istismarcılığım kaldı ne şu ne bu... Ben sosyalist kökenli bir anarşistim.” (blog. milliyet.com.tr, 2009). Sosyalist çevreye karşı haksızlık ediyor İskender, şiir serüveninde sol dergiler ve yayınevleri ona kucaklayıcı yaklaştı ve hâlâ da yaklaşıyor. Elbette, cinsel tercihten dolayı kimi solcudan tepki almıştır, çünkü gerçek sosyalistler eşcinselliği sapkınlık olarak görürler, Küba’da, bu tarz eğilimleri olanları ya hapse atarlar ya da ülke sınırı dışı ederler. Yukarıdaki şiire dönecek olursak, İskender birçok sosyalist şair gibi Sivas’ta yakılan ve entelektüellerin ölümüyle sonuçlanan Madımak oteline açık göndermede bulunuyor, bu arada Oteller şairi Edip Cansever’i de hatırlıyor. Bir başka yerde “cumhuriyet ilan edilmiş boktan bir uçurum!” (2010, 81) diyor; ama, bir başka yerde ise bu tutumuyla çelişir konuşuyor: “Şiir ne ideolojik bir şeydir ne de politik. Ne bir halkı kurtarır ne de batırır. Şiir sosyolojik bir şey de değildir. Şiir bir rahatsızlık biçimidir. Şiirle rahatsız, hastalıklı insanlar uğraşır. Hastalıktan kastım bireysel sıkıntısı olanlardır. Ve bu sıkıntıların ifade biçimidir. Bunu söylediğim

için insanlar bana kızıyor ama ben bunun çok ciddi eğitimini gördüm, tıp okudum.” (blog.milliyet.com.tr, 2009). İskender’in poetik konuşmaları ile şiirleri arasında tutarsızlık olduğu ortada; şu cümleleri ise geldiği noktadan habersizliğini ortaya koyuyor: “Türk halkı şiiri seviyor. Halk beni sevmeyecek, sevmemeye devam edecek ama şiiri fütürist noktaya çıkarmak için bütün çabamı harcayacağım. Bütün çabam insanlık için ve şiirin insana yaraşır noktaya ulaşması için... Ben kült olmak için mücadele ediyorum.” (blog.milliyet.com.tr, 2009). Fütürizm, XX. yüzyılın başlarında etkili olmuş, tamamlanmıştır. Şiiri hangi noktaya taşıyacaktı İskender. Bu deneyimden nasıl ki Nâzım Hikmet yararlanmışsa bizler de yararlanabiliriz. O kadar. Konuşmasına devam ediyor: “Ben şiiri tıp okurken öğrendim. İnsan özlediği şeyi öğreniyor. İnsan bedeninde elbette kelime yok ama hayata dair bir sürü soyut cümle var. Aşk ve mücadele içeren cümleler. Sizi çağıran, sizi uzaklaştıran, bir bakıma yönünüzü tayin eden cümleler. Kendi bedeninize dönüp bakıyorsunuz böyle olunca; bende ne yazıyor acaba, diye?” Tıpçıların sanata özel bir yakınlık duyduklarını bilmekteyiz; çünkü tıp gibi sanatın da merkezinde insan vardır.

Kelimelerin anlamından ziyade sesi çağrışıma dönüşüyor onda: “sabahattin ali okudu muydunuz tan vakti/okumadıysanız, tam vakti dedi şehsuvar!.” (1988, 40), “yazdırmıştı kompozisyon dersinde; tersinden okunduğunda” (2013, 24), “ne ağlaması selim, gözüme toz, az da balyoz kaçtı” (2013, 95), “Kesilir bilekler kesilircesine biletler” (2010, 59).

Bazense İskender’in bilgeliği üzerinde oluyor:

“kalmaksavaştır

Korku,
acıya filozoftur.
Asıl taklidine asıl olma!

Tahammül,
kire cesarettir.
Teşekküllü cehalete vasıl olma!

Çocuksun daha!
Çocukluğundaki deha
hasretine muktedirdir.
Babayı bilmem ama
anaya katil olma!” (2011, 87)

Bazense tasavvufi alanlarda dolaşiyor, aşağıdaki tek mısralık şiirine bakalım:

“Allah
Nara sor: hangi tanesini daha çok seviyor” (2011, 38)

Aşağıda görüleceği üzere İskender, dil işçiliğine bazen hiç önem vermiyor, fazlalık kelimelerle dolu mısralar yazmaktan çekinmiyor.

“Elbette kızılıyorsun bana; belki de en çok da bu zayıflığıma kızılıyorsun:

Tedirginliğime, seni kaybetme endişeme, telaşıma, şaşkınlığıma, titreyişime, ürpermeme, anlamlarını anlamamış cümlelerle, yetinmeme, müzakerelerde bulunmama, buhranların yordduğu bir gençlik yaşamıma, bilincimi sana yönlendirmeme, sürekli sürekli içmeme, kelimelerin kifayetsiz olma durumuna, vesaireye ve vesaireye” (2011, 67)

Serbest şiir, yanlış algılandı bizim edebiyatımızda, her şeyin mubah olduğu, herkesin istediği gibi at koşturacağı bir özgürlükler alanı sanıldı. Değil, kesinlikle değil. Serbest, göstergesinin

kendisi dahi buna karşıdır, etimolojisine bakalım: Farsça iki kelimenin birleşmesinden meydana gelmiştir serbest: ser-baş; best-bağlanmış. Yani başı bağlı, verevine yazamazsın serbest şiiri, kendi iç kurallarına, dinamiklerine uyarak yazmak zorundasın; yoksa şiiri başka türlerin ağına düşmekten kurtaramazsın.

küçük İskender'in genel anlamda hemen bütün müspet ve menfi özelliklerini bünyesinde barındıran 2013 tarihli son kitabı "ali"yi görünce şaşırđım. Yüksek İslam bilgisi ve bilinciyle (!) bizlere ders vermek mi istiyor küçük İskender, İslami bilgisi de yok değil, fakat günümüzün çoğu inkârcı sanatkârları gibi çocukluk yıllarında belki Cuma namazı kıldı, yaz tatillerinde Kur'an kursuna gitti, İsrailiyat dolu bir İslam'ı öğrendi. Biliyorum, inkârcılar dini konularda araştırma yapmayı kayıp zaman sayarlar, ama dinlerin bozuk kalıntıları sayılabilecek Batı mitlerini taparcasına okur, imaja dönüştürürler. Hem İslam kahramanı, imam ve dört halifeden biri olan Hz. Ali'yi gizli niyetine alet etmek, belki de son yıllarda Ali şiiri ve imajlarıyla dikkat çeken Hüseyin Atlansoy'a cevap vermek hem de küllenmiş bir fitneyi ateşlemek amacıyla "ali"yi yazmış görünüyor küçük İskender:

"ali

*Öyleyse ben size hep Ali diyeceğim
Aşk bazen çok Ali
Mehmetler ölüyor, Aliler öldürülüyor çünkü
Ayşelerse doğuştan ya dul ya evli
Ayşe bazen çok Ali*

*İçimizdeki isimlere yeni bir şans vermeli
Gidenin peşine düşmeden
Ölenin duasını etmeden
Mümkünse sade, mümkünse seviyeli*

*Yalnızlık unutuluyor, ayrılıklar unutturuluyor çünkü
Kalanlarsa bile bile ya sessiz ya deli*

*Öyleyse ben size hep Ali diyeceğim
Hikâyenin gerisi zaten çok belli
Dertler zarıfse vakit almaz teselli
Hoş geldin esvabımın cevabı, aklımın zamanı
Aşk bazen insandan çok evveli*

*Öyleyse ben size hep Ali diyeceğim
Aşk bazen çok Ali" (2013, 51)*

Bence geçişli bir aşk şiiriyle karşı karşıyayız. Ali, geçişli olarak hem Hz. Ali'yi hem de Ali isminde herhangi birini temsil etmekte. İslam tarihinden biliyoruz, Hz. Ali bir suikastçı tarafından şehit edilmiştir. küçük İskender'e göre bu bir ölümdür, şahadet değil; Mehmet ise peygamber efendimizdir, yatakta son nefesini vermiştir. Peygamberimizin eşlerinden Ayşe'yi küçük yaşta nikâhına almasını ve ölümüyle dul bırakmasını eleştiriyor, akli sıra ve klişe bakış açısıyla, cahilce. Biliyorum, yaptığım bu talihsiz tahlille okurun tadı kaçtı. Yazıyı temize çekmek adına, Sezai Karakoç'tan gerçek bir Ali şiiriyle incelememize nokta koyalım:

"ÇOCUKLUĞUMUZ

*Annemin bana öğrettiği ilk kelime
Allah, şahdamarımdan yakın bana benim içimde*

*Annem bana gülü şöyle öğretti
Gül, Onun, o sonsuz iyilik güneşinin teriydi*

*Annem gizli gizli ağlardı dilinde Yunus
Ağaçlar ağlardı, gök koyulaşırды, güneş ve ay mahpus*

*Babamın uzun kış geceleri hazırladığı cenklerde
Binmiş gelirdi Ali bir kırata*

Ali ve at, gelip kurtarırdı bizi darağacımdan
Asyada, Afrikada, geçmişte gelecekte

Biz o atın tozuna kapanır ağlardık
Güneş kaçırdı, ay düşerdi, yıldızlar büyürdü

Çocuklarla oynarken paylaşamazdık Ali rolünü
Ali güneşin doğduğu yerden battığı yere kadar kahraman

Ali olmaktan bir sedef her çocukta

Babam lambanın ışığında okurdu
Kaleler kuşatırdık, bir mümin ölse ağlardık
Fetihlerde bayram yapardık
İslam bir sevinçti kaplardı içimizi

Peygamber'in günümüzde küçük sahibileri biz çocuklardık
Bedir'i, Hayber'i, Mekke'yi özlerdik, sabaha kadar uyumazdık

Mekke'nin derin kuyulardan iniltisi gelirdi

Kediler mangalın altında uyurdu
Biz küllenmiş ekmekler yerdik razı
İnanmış adamların övüncüyle
Sabırla beklerdik geceleri

Şimdi hiçbirinden eser yok
Gitti o geceler o cenk kitapları
Dağıldı kalelerin önündeki askerler
Çocukluk güzün dökülen yapraklar gibi"

KAYNAKÇA:

- küçük İskender; Ali, Sel Yay., İstanbul 2013.
küçük, İskender; Bireylıklar, Söyleşi Yapan: Özcan Erdoğan, Kayseri 2013.
küçük İskender; blog.milliyet.com.tr, Söyleşi Yapan: Zeliha Demirel, 2009.
küçük İskender; Eflatun Sufler, Sel Yay., İstanbul 2013.
küçük İskender; Gözlerim Sığmıyor Yüzüme, Adam Yay., İstanbul 1988.
küçük İskender; İnternet Ortamı, Söyleşi Yapan: Gülenay Börekçi, 2013.
küçük İskender; Karanlıkta Herkes Biraz Zencidir, Sel Yay., İstanbul 2011.
küçük İskender; Sarı Şey, Sel Yay., İstanbul 2010.
küçük İskender; Teklifsiz Serseri, Sel Yay., İstanbul 2010.

Şairi Tarafından Bile Dışlanan Şiir: Süavi Kemal Yazgıç

“NAAT

efendime yetişmek için bir adım
yetmiyor bugün tarih ve kimya
yetmiyor içinde adı geçen şarkılar
efendime yetişmek için kaç adım

efendimi dinlemek için iki kulak
yetmiyor yırtılıyor ses duvarı
dünya bir sağır kesiliyor
kalp taşlaşıp viran olduktan sonra
efendimi dinlemek için kaç kulak

efendimi söylemek için iki dudak
yetmiyor kelimelerin nefesi
ona ulaşan sarp yokuşta
düşüyor harf harf sözler
efendimi anlatmak için kaç dudak

efendimi anlatmak için on parmak
az zihin kuşlarını kâğıda kondurmaya
defterler az kalemler az ben az
efendimi yaşamak için kaç ben” (2013, 13)

[Yetmezlik duygusunu biçimde de eksilteli cümleler kullanarak hissettirmeye çalışmış şair. Biçim ile içerik uzlaşmasına şahit oluyoruz bu tam şiirde, debisi yüksek düşünceler diplere, bilnçaltına yönelmiş. Çağrışımı ötelemeyen bir yalınlıkla yazmış bu şiiri Suavi Kemal.]

80 kuşağı üzerine yapılan, çoğunluğu 90 kuşağı elinden çıkma ciddi değerlendirmeler, birbirini tamamlar nitelikteydi, artık tekrar eder oldu. Daha evvelki akım ve kuşaklara baktığımızda da durum farklı değil: Garip gibi muhteva fukarası bir akım üzerine yüzlerce makale, onlarca kitap yazıldı ve tez yapıldı. Kolay çünkü, derinlikli bir düşünce veya felsefeyle temellendiği söylenemez bu akımın etrafı elektrikli-dikenli tellerle çevrilmiş değil, akademisyenleri hiç zorlamadan profesörlük titrine dek yükseltildiğini, bunun yanında popülerlik yolunda dikkat çekmek isteyen şair adaylarını bir çırpıda gündeme taşıyabildiğini gördük, görmekteyiz de. Eskitilmeyen ne var ki, II. Yeni gibi kompleks bir akımla ilgili ezber metinler okur olduk. Edebiyat tarihini ve eleştirisini tekerrürden kurtaracak kıvrak zekâlı, çalışkan kelimeler ise karşımıza nadiren çıkıyor. Üslupları oturmuş, klişeye dönüşmüş ve ders kitaplarına girmiş 80 kuşağından 90 kuşağına geçebilmiş değiliz daha. Elbette biliyorum, 90 kuşağı şairleri kendi dergilerinde ve kendi haklarında kapsamlı dosyalar yaptı, yakın dostlarına yazılar yazdırdı, karşılıklı yayın organlarında paslaştı. Bunlar, ciddi okuru-eleştirmeni etkilemeye yetmez, şiirlerini ve poetik metinlerini bir bir kitaplaştırmış bu kuşağın 2000 sonrası gelen şairler tarafından kalemlerle değil, neşterle deşilip incelenmesi lazım. Kestirmeden söylemek gerekirse, Ömer Erdem ile Cevdet Karal 90 kuşağının dengelerini bozan iki şairi; diğer şairleri nitelik bakımından üç aşağı beş yukarı aynı düzlemde buluşuyor. Mısracı şairler, kısa vadede şiir bütünlüğünü önemseyen şairlerden biraz daha öne çıkar, lakin uzun vadede bütünlüğün parçadan önemli olduğu anlaşılır, durum tersine döner. Bu bakımdan 90 kuşağı, popülerlikle de sınılandı: Gazetelerin kültür sayfasını-köşelerini, tv ekranlarını, internet ortamını da kullandı, hatta popüler isimlerden iltifat duymakla mutlandılar. Şiire yönelik bu şiir dışı müdahalelerle okurun olduğu kadar eleştir-

menin de gözünü boyadılar. 7edi İklim'deki şiirleriyle dikkat çeken Murat Menteş, romana yönelerek popüler olmayı seçti. Bu kuşaktan bazı şairlerin popülerlere yakın durmasının sebebinin ise yüksek-elit bir eğitim görmemelerine, bağlamak mümkün. Yüksek sanat, iyi bir birikim-bilinç ve ruh büyüklüğü ister. Meselâ her şeye rağmen Hakan Arslanbenzer'in popüler yaklaşımı bir felsefi arka-plana dayanıyor, avamlaşmıyor; çünkü Arslanbenzer, halk ya da yığınlardan biri olmaktan ziyade halka inmeye, yön vermeye çalışıyor, elitistlikten kendini kurtaramıyor.

90 kuşağı şairlerinden Suavi Kemal Yazgıç, kuşağının aksine pozsuz yazıyor, şiiri görünsün istiyor, şairlik postunu pek mühimsemiyor. Merkezi dergilerin kadrosunda bulunsa bile sessizliğinden ödün vermiyor. "Sebepsiz Serçe"nin İlhâmi Çiçek'ten alınılan "Herşey eninde sonunda sessizdir" mısrayla kapanması da manidardır. Şairin kendisi de durumun farkında: "Hayatta da konuşmaktan çok dinlemeyi severim. Sessizliği ben sahiplenmiyorum o bana sahip çıkıyor gibi geliyor bana. Sessiz kalmak beni hayata karşı koruyor. Konuştuğum zaman kendimi insanlara karşı savunmasız bırakmışım gibi hissediyorum." (İtibar 25)

Suavi Kemal, poetikasını okurla paylaşmak konusunda son derece tutuk davranırken imgelerinin çağrışım değerini düşürüp anlamını daraltıyor. Meta-fizik'i yokladığı şu güzelim mısralara şairin yaklaşımını keşke okumasaydım diyorum: "bir çiçek açarken neyi beklerse/onu umuyorum kendime kapanırken.../ bir çiçek açılırken neyi getirirse dünyaya/yanımda onu götürmek istiyorum/sevap niyetine" (2013, 50-1) "Bir çiçeğin dünyaya getirdiği şey ümmilik ve teslimiyettir. Dünyada yığınla malumat zihnimize boca ediliyor. Zihnimizi inşa ederken birçok yabancı malzeme kullanıyoruz. Genetiği ile oynanmış bitkiler gibi zihnimizin kimyası ile oynanıyor. İşte bütün bunların dışında kalabilmek, ümmi olabilmek ve hakkıyla teslim olabilmek için haddimi

bilmeye hudutlarım içinde yaşayabilmek için Hat ve Had...” (*İtibar* 25) Halbuki şiir, bir yanıyla da özellikle içerik yönünden sınır tutma işidir. Suavi Kemal, sınırlarını kırmızı çizgilerle belirleyen bir manifesto ortaya koymak zorunda değil, ama yine de yazıya geçirilmemiş, zihne kazınmış bir poetikayla şiirini yürütür. Suavi Kemal, kendi hakkında yanlış hükümler veriyor yer yer: “Ben manifestolarla, poetikalarla hareket eden biri değilim. Yazdığım hikâyenin hikâye olup olmaması, şiirin şiir olup olmamasından ziyade yazarken parçalanmış benliğimi ‘bütünlüklü’ hissettirip hissettirmemesiyle ilgili bir ‘mesai’. Sonuçta bazı yazdıklarım ‘şiir’ formatına uymuyor. Başka bir isim vermem gerekiyor. Yazıp tamamladıktan sonra geriye bakarak gördüğüm, anladığım bir durum bu.” (*İtibar* 25) Onun poetika konusundaki bu aşırı sessizliği, eleştirmenlerin de susmasına neden oluyor sanki. Bizim çağımız, şairin sükutunu anlayacak derinlikte değil ne yazık ki. Şiir, yalnız başına ayakta duramaz, şairin, şiiri için savaştığı şart. Elbette şair, davulcu-zurnacı olsun demiyorum, fakat savaşa giderken onları yanında götürmelidir. Modern dönem şairlerinin hayatı da değme romandan daha ilgi çektiğini hatırlamak gerek. Şairin hayatı, şiirlerinden daha az önemlidir diyemeyiz, hatta onu bambaşka bir şiir kitabı olarak görüp değerlendirmek zorundayız. Çoğunluk eski şairlerimizin biyografileri bilinmemekte, bunun sebebi, İslam toplumlarında bireyden çok cemaat önemsendir. Bu bağlamda anı, biyografi, gezi yazısı gibi edebi türler Batılılaşma dönemine dek edebiyatımızda kendine yer açmamıştır. Suavi Kemal Yazgıç şiiri de dini geleneğin genlerini taşıyor. “Bir kere her ne kadar şiir yazsam da kendimi şair kabul etmiyorum. Şair olmak başka bir halet-i ruhiyenin, başka bir iddianın işi. Şair olmama ama şiir yazma iddiasında bulunmayı kafa karıştırıcı bir kelime oyunu olarak görmek mümkün. Benim yazdığım şiire verdiğim anlamla ilgili bir durum bu. Şiir şairli-

ğimin değil varolmamın bir hasılası. Şair olmakla ilgili bir mesai değil benim için." (*İtibar* 25) Hayır kardeşim, şiir yayımlıyorsan ve kitabı çıkarıyorsan kendine şair diyorsun ve başkalarına da şairliğini ispatlamak istiyorsun demektir. Bütün bu yaşantısal ve alçak gönüllü görünmeye dayalı a priori'lere rağmen Suavi Kemal Yazgıç'ın şiirleri inançtan ve sağlam bir dünya görüşünden doğuyor, bu nedenle üç kitabı arasında tematik bütünlük bulunmakta, göze batacak düzeyde bir çelişkinin varlığından söz edilemez; fakat üslubu ortaya çıkaran şiir-beni, onda son derece karakteristiktir. İlk gençlik yıllarında okumalar ve yaşamaklarla kendini tamamlamış, kimi örgütsel faaliyetler içerisinde bulunmuş kişiler şiire yöneldiğinde tutarlılıktan ödün vermeyen eserler ortaya koyarlar. Suavi Kemal Yazgıç'ın şiirleri, bizi bu tespitleri yapmaya itiyor açıkçası. Özellikle, son yılların idealsiz, dava bilincinden uzak gençlerinin under-ground şiire yönelimlerini de bu bağlamda doğal karşılıyorum, çünkü enerji fazlalığı kendini toprağa veriyor. Suavi Kemal'in böyle bir sorunu yok, bir derdi var çünkü, yüce bir derdi var: "bak yaralanmışız hatırlamanın bıçaklarından" (2001, 23) Bütün kanaat önderleri, bilinç kazanmakta tarihin önemini vurgular. Gerek bireysel, gerekse toplumsal tarihimizle gerçek varoluşu tamamlarız. Bireysel tarihi, toplumsal tarihiyle uyuşmayan, hatta çatışan aydınlar ülkesinde yaşıyoruz, son 200 yıl, şairlerimizin çoğu bu trajediyi yaşamış, ailelerine ve toplumlarına yaşatmışlardır. 80 sonrası şiirimizde durumun değişmeye başladığını görmek sevindiriyor bizi, ümitlendiriyor. Şiir kişisi, toplumun tarihini kendi tarihi gibi benimsemiş görünüyor. Yukarıdaki mısradaki geçen "hatırlama" göstergesi ile şair, kendi anularından çok milletin tarihine göndermede bulunuyor, çünkü kürsüden millete sesleniyor adeta. Bu bilinç, şairde bir yorgunluk hissi yaşamasına da neden oluyor, çünkü insan olmanın yolu İslam olmaktan geçer: "Gerçek şu ki, biz (akıl

ve irade) emaneti(ni) göklere, yere ve dağlara sunmuştuk; ama (sorumluluğundan) korktukları için onu yüklenmeyi reddettiler. O (emanet)i insan üstlendi; zaten o, daima haksızlığa ve akılsızlığa son derece meyyal biridir." (*Ahzâb*, 72; *Esed Meali*) "Yorgunluk" Suavi Kemal şiirinin matrisine dönüşmüş durumda. Onun son kitabı "Heves" in bir şiir kitabı için iyi bir tercih olmadığını düşünüyorum. Hem yakın bir zamana kadar çıkan bir edebiyat dergisinin adıydı "Heves", hem de Haydar Ergülen'in matrislerinden birine dönüşmüştü. Bahsi geçen derginin de kaynağı yine Haydar Ergülen. Aslında Suavi Kemal koymamış bu kitabın adını: "Dosyayı hazırlarken aklıma gelmeyen bu ismi İbrahim Tenekeci buldu ve isim dosyaya terzi işi cuk oturdu. 'İşte bu' dedim kendi kendime. İbrahim Tenekeci'ye bu güzel ismi bulduğu için ne kadar teşekkür etsem az gelir." Bu ara sözlerden sonra tekrar konumuza dönelim. Ne demiştik, onun son kitabı "Heves" in Münacat'la açılan şiirinin ilk bendi şöyle: "rabbim bana bir cümle/öğret ki amel edeyim/bir cümle/yorgunluk şeytanına karşı/içimdeki firavuna/kulluğumu hatırlatan bir cümle" (2013, 11). Görüldüğü üzere "yorgunluk" olumsuzlanıyor burada. Bir başka yerde: "yoruluyorum kitap sayfalarında/ve Romanya'lı bir hamal/new york'ta anlıyor yorgunluğumu" (2013, 42). Suavi Kemal'in orta yaşa doğru medeniyet ve siyasete daha bir yaklaştığını görüyoruz. Bu, düşünceyi önemseyen bütün şairlerin kaderidir. Öfkenin tetiklediği bir doğaçlama ile Suavi Kemal, iç dünyasının kapılarını sonuna dek aralıyor. Bu sayede, parçalanmış bir hayat içerisinde şairi, bütün olarak buluyoruz.

Bütün bunlara rağmen şair, gelenek ile dini gelenek arasında sıkışıp kalıyor, 90 kuşağının çoğu şairi gibi bu konuda açık bir tavır sergileyemiyor: "Gelenek aynı gök kubbenin altında olmak kadar hayatın bir parçası bence. Bin yıldır bu coğrafyada yaşamış pek çok büyük şairle aynı dili, gökkubbeyi, toprağı

paylaşıp “geleneğin” dışına çıkmak mümkün mü? Geleneğin bir oyun, bir şablon değil kolektif bir hafıza, kolektif bir gönül işi olduğunu zannediyorum. Sonuçta Türkçe yazıyor olmanın, o sesin, o etimolojinin, o edanın getirdiği bir duyustur gelenek. O duyuya az ya da çok nüfuz ederiz; az ya da çok maruz kalırız. Biz gelenek karşısında edilgeniz aslında, gelenek bizi seçer. Beri yandan ‘gelenekçiliğin’ geleneğin dışında, hatta ona düşman bir tavır olduğu kanaatindeyim.” (Tetikkiçi). Burada olduğu gibi Suavi Kemal, poetikasının ipuçlarını zaman zaman veriyor, geleneğin içinde yer almayı doğal bir sonuç olarak görse de bu konuda onun kafası son derece karışık: “ben kafiyeden ve rediften kaçınıyorum. Yine de ‘yakalandığım’ çok örnek var.” (Tetikkiçi). Bu sözlerine rağmen o, bilinçli bir şekilde kafiyeden doğan bir yakın-sesteşlikle iribatlı ahenk arayışına çıkıyor: “düştüğüm ve düşlediğim pusuda/pusulam kırılır/aklım puslanır” (2007, 40), “gündüzler sağırdı geceler ağır/gündüzler yalandı geceler darağacı/yollar yollara karıştı sesler seslere/izler kayboldu bizler kaybolduk/kervanlar dağıldı ferman kül oldu” (2007, 44), “Hüseyin büyüdükçe öğreniyor/siyahların örttüğünü silahların öldürdüğünü” (2013, 27) Onun, geleneksel biçim unsurlarından bilinçli uzak durması ise Baudelaire, Verlaine, Rimbaud, Mallerme gibi Fransız şairlerince oluşturulan modern şiire yakın durduğunu gösterir; ama şair bunu saplantı hâline getirmemeli, kafiyeden Orhan Veliler gibi kaçmamalı. Geleneğe karşı bu hastalıklı tavır, Suavi Kemal’e Garipçilerden ziyade, Selefî etkisinde kalan İsmet Özel’den geçmiştir bence: “Şairlerin değil şiirlerin çırağıyım ben. Çocukken evimde sadece iki şiir kitabı vardı. Mehmet Akif Ersoy ve Âşık Veysel. Kütüphaneye üçüncü şiir kitabını eklediğimde liseside filandım. 80 kuşağı üzerinden 2. Yeni’ye düştü yolum. İsmet Özel’de başka bir durak oldu. Epey bir durdum orada.” (Tetikkiçi). Yine İsmet Özel’in Yahya Kemal’i özel hayatından dolayı eleş-

tirmesi Suavi Kemal'de şöyle bir karşılık bulmuştur: "Yahya Kemal daha büyük bir şairdir ama muhabbetim Ahmet Haşim'den yanadır." (*Tetkikçi*). Bu pek de şairane olmayan yaklaşım, Suavi Kemal'in şiire gelenek-Yahya Kemal'den değil, modernist-Ahmet Haşim'den girmeyi yeğliyor. Suavi Kemal biliyor elbet, Yahya Kemal'in Türk diline ve İslam estetiğine hizmetlerini biliyor, şuan Müslümanların yazmakta olduğu şiiri üzerinde de Ahmet Haşim'den çok daha fazla hakkı olduğunu biliyor, ama unutmuş görünüyor. Evet, uzun bir süre şiir dışı bırakılmak istendi gelenek, küçümsenmenin bir diğer adı oldu, hele dini gelenekle irtibat kurduysanız, yok sayılmamak gibi bir ihtimal söz konusu bile edilemez. Bu bakışın sloganını ise Cemal Süreya atacaktır: "Folklor şiire düşman." Şurası da var ki, Ahmet Haşim'in "O Belde" şiirine göndermede bulunması, Suavi Kemal'in Ahmet Haşim'den apaçık beslendiğini göstermeye yetiyor: "güz sözlü yüz/yani o belde; nil ülkesi/uzak çok uzak en uzak/senin ve benim kadar uzak/ve biri adım kadar yakın/adın kadar" (2001, 54). Bu yönüyle Suavi Kemal, ilginç bir şekilde İsmet Özel'den çok Hilmi Yavuz ile aynı şair üzerinde buluşuyor; fakat bulunduğu ortamın baskısıyla sanki beslenme kaynaklarından biri olan Hilmi Yavuz'dan bahsetmekten çekiniyor. Onun Hilmi Yavuz'la olan irtibatını da irdelemek yerinde olur.

Suavi Kemal, kesik, yutkunan şiiri seviyor, bu da onu Hilmi Yavuz'a yaklaştırıyor: "sevda bir ucu/diğeri gece/tenha iki arada/sallanan sarkaç/akan yaprak/kuru dere/makamı ayak altı/rüzgârla karışır/sır evi toprağı/gece yarısı/gün tükenir/açar kasımpatı/dizinin dibinde" (2001, 45). Kusur değil bir tekniktir bu. Yoksa, şiirde olduğu gibi düzyazıda da sağlam bir dil kullanıyor Suavi Kemal, bu ikisi birbirinin sağlamasıdır. Düzyazıdan uzak duran, sadece şiir ile var olmaya çalışan şairler, hiçbir zaman nitelikleri konusunda şaibeden kurtulamazlar. Geçmişle yüklü bir

kültür dili kullanması da onu Hilmi Yavuz'un soy kütüğüne ekliyor: "çün hep suhte onun gönlü/binasıyla yürür gece/kaybolur yoksa sırrında/gaybı silen gayya düşer/hıfz eder ve hıfz olunur" (2001, 36), "denî dünya kafamı kopartıp/yerine bir mim koyuyor kelle niyetine" mısralarında görüldüğü üzere Suavi Kemal, yer yer Hilmi Yavuz gibi Farsça ve Arapça kelimeler kullanıyor. Onun geniş zamanla şiir yazması, Hilmi Yavuz'a götürüyor bizi: "taş suya değince/kırılır ten/yırtılır hatırlamanın haritası/ve unutulur/bir zamanlar 'ben' dediğimiz/o küçük yalan" (2007, 45). Burada üzerinde Hilmi Yavuz etkisi olan V. Bahadır Bayrıl'ın da sesi geliyor. Tabii bir tek geniş zaman değil, imgeleniş, mısra yapısı, lirizm gibi benzeşmeler bir araya geldiğinde etkileşim daha bir gün yüzüne çıkıyor. Suavi Kemal'in "Yakı'n" şiirinde de Hilmi Yavuz üslubuna yakalandığı görülüyor: "gidince gece başlar/yürür sırta dağ yok-kuşuna/kurtar ferhad sırta dağ-/landım izi kaldı acısı//bitmez şimdi gidişin gece bitmez/ferhad gelemez şiirinden/dağın izi bilinmez//acıdır kâlinde bil/büyüten ben ve seni/bizden yıkılmış duvarı/dağılmış bahçesi bizden/yakınsa sırta dağ/unut iyileştirmez/kim gider şimdi yarım/kim gelir denizden sakat/bilinmez" (2001, 27).

Hilmi Yavuz, genç kalmayı başarmış şairlerimizden, bunun nedenlerinden biri de kendi takipçilerini iyi takip etmesidir diye düşünüyorum. Çünkü farkındadır şair, başka yetenekler de onun şiirini oturtmak için mücadele etmekte. Büyük şiir, tek bir şairin gücüyle oluşamayacağını, iyi birçok takipçi şairin katkısıyla kendini tamamlayabileceğini daha evvelde yazmıştım. Hilmi Yavuz, şiirinin talebelerini kendi şiiri olarak okumaktan beis görmüyor sanki, onların yeteri olgunluğa varamamış imgelerini bazen işliyor ve adam ediyor adeta. Suavi Kemal'in "Temmet" şiiri "gül öldü" (2001, 68) seslenişiyse açılıyor. Hilmi Yavuz ise şöyle diyor:

*“kimler nasıl bir bozbulanık edindi?
hiçbir şey özlenmiyor! gül öldü...
pis bir şafak, çamur gibi tan yeri;
güneş lağımdan doğuyor, şimdi... (yara şiirler, 12)*

Suavi, harflerle biçimsel denemeler yaptığı ilk kitabının “Sad-
rın Sözleri” şiiriyle Hilmi Yavuz’un 2004 yılında yayımlanan
“Hurufî Şiirleri”ne kaynaklık yapmış gibi.

“Sad- rın Sözleri

*elif, alef, alfa,
bir yangının diğerine aktardığı
harflerin renklerini yitirdiği tayf
gönle vurulan silinmez damga
sessizliğin en derin fırtınası
sıla-yı rahme atılan ilk adım
gurbetin şâhikası*

*elif, alef, alfa,
bir çıkış aradım çok oldu
bir çıkış
indirdiğin yoluna
baldıranları geçtim
içtim hayatın siyanürünü
körlüğümle gördüm kendimi
kendime karşı kurduğum pusuda*

*elif, alef, alfa
menzil kayıp yol mülemmâ
aklı kül eden müntehâyı geç
gariplerin kitabıyla
lâmba yanar balam
mim, mim, mim,*

elif, alef, alfa
bir sırrın bir sırı fısıldadığı
nun karnında nokta
âdem ademden demlendi
harfler elifte harf oldu

elif, alef, alfa,
elif
elif

elif
ba..." (38-9)

Hilmi Yavuz'un, Asaf Halet Çelebi'yi kendi öncülerinden biri olarak göstermesinin sebeplerinden biri de Çelebi'nin harfleri imge düzeyinde kullanmasıdır diye düşünüyorum. Yukarıdaki şiiriyle Suavi Kemal'in de Asaf Halet Çelebi'ye yakınlık duyduğu sonucun varmak mümkün. Hilmi Yavuz'un "Hurufî Şiirleri"nin bir bölümü "elif&alef; be&beta", diğer bir bölümü ise "tâ, sîn, mîm" şeklinde ayrılmış.

tâ, sîn, mîm
(üç)

tâ sîn mîm

senden sana ne görelim?

gülümdür üst, karalt ta ki
lâmbaları söndürdüm
bak a bütün odunlar düz
ve ben bütün gökleri
sana döndürdüm.

ordayım işte, tâ sîn mîm
ne sonra'yım ne önce'yim
hem yaz'ım ben hemi de güz
arı mıyım, balı mıyım
hem tam'ım ben hem yarı'yım

hem analı babalıyım hem öksüz...

tâ sîn mîm" (2012, 435)

Suavi Kemal, altı çizilecek mısralar değil, altı çizilecek şiirler yazıyor, yine de şu mısraların altını çizmeden edemedim: "uyandık şayet uyuduysak" (2001, 13), "döner devran/hüznün geçer sahrayı da" (2001, 15), "hayat en eski şarkısını söyledi/en yeni elbisesiyle" (2001, 26), "adını bilmediğim bir çiçek açıyor ufukta" (2001, 31), "beni kollayın/beni kollayın/bana karşı" (2007, 23), "oturduğum eski bir kafiye ile" (2007, 37), "yolcu yolun evladı.../gurbet mektebi pişirir yolcu/ve yolun bir ucu hikmet/diğer ucu yolcu" (2013, 14-5), "ve saçlarımız dökülüyor tek kelime bile etmeden" (2013, 17), "cebimde anahtarlar/ve ben bir anahtar destesindeyim" (2013, 19), "bir yalana arka çıkmanın bedelini/bir diğerinin altında kalarak ödüyoruz" (2013, 23).

Modern, post-modern şiirin vazgeçilmez sanatı, keskin zekânın ispatı ironi, Suavi Kemal şiirinde de kendine yer bulmuş: "kuyu ona attığım taşı kustu/kabul etmedi deliliğimi/kırk akıllı" (2001, 57), "dünyanın sakalları batınca yüzüme/tıkanır şehir trafiği/ve kırılır gayri safî millî hasıla grafiği/sıhhiye'ye giden bütün dolmuşlar/terden bir akvaryum olur/biz de içlerinde yüzen japon balıkları" (2007, 39), "biz ki bir 'ah' ettik mi/karşiki dağlar alışveriş/merkezi olur" (2013, 24), "sırtımızda 'İN-SAN HAKLARI EVRENSEL BİLDİRİSİ'/midemizde Ortadoğu, Hindistan, Afrika ve Çin" (2013, 25). Bu etkili mısralardan sonra keşke biraz daha ironi yapsaydı şair, demekten kendimi alıkoynamıyorum. İroni, onun şiirine yakışıyor.

90 kuşağının şiiriyle etkili şairlerinden Suavi Kemal, daha çok somut varlıklarıyla –dergi, gazete, internet vs.- gündemde kalan şairlerinin aksine ya az iltifat gördüğü için özgüven eksikliği yaşıyor ve bunu mütevazı bir görüntüyle gizlemeye

çalışıyor ya da kendi niteliğinin farkında olmadığı için özgüven eksikliği yaşıyor, dolayısıyla az iltifat görüyor. Ama şurası kesin, etkili şiirler yazıyor. Bir şair için asıl önemli olan da budur.

KAYNAKÇA:

Yavuz, Hilmi; Büyü'sün, Yaz! -Toplu Şiirler-, YKY, İstanbul 2012.

Yavuz, Hilmi; Yara Şiirleri, YKY, İstanbul 2012.

Yazgıç, Suavi Kemal; Heves, Profil Yay., İstanbul 2013.

Yazgıç, Suavi Kemal; Sebepsiz Serçe, Birey Yay., İstanbul 2001.

Yazgıç, Suavi Kemal; Taş Suyu Değince, Ebabel Yay., Ankara 2007.

Geniş Zamanda Daralmak: Şeref Bilsele Şiiri

Vaktimiz yok, özetleyelim: Kılçıklı bir şiir yazıyor Şeref Bilsele, ayıklamanız lazım bu şiiri, aksi halde çiğneyip yutamazsınız. Üstelik, kılçıkların dağılmasını önleyecek omurgadan da –ana imge, duygu- yoksun, mısıracı bir şiir. Şiir değil de facebook'ta dağıtacak etkili sözler arıyorsanız, Bilsele işinize yarayabilir. Bu yönüyle küçük İskender'i hatırlatıyor. İskender gibi o da buluşçu bir şair, deşici-geliştirici değil. Şiir, buluştan sonraki çabayla var oluş sürecini tamamlayabilir ancak; insanoğlu için de bu böyledir: Çocukluk-gençlik-orta yaşlılık- ihtiyarlık gibi bir aşamalar zinciri gerekir. Orta yaşa gelemeyen ölmüş pek az genç, talip olduğu alanda kendini ispatlamayı başarmıştır; çoğunun esamesi bile anılmaz. Kesinlikle, şiir ile insan arasında hiçbir fark yoktur.

Bilsele'nin ilk kitabı "Dar Zaman Rivayetleri"nde göze çarpan ilk unsur: süs; pastoral anlatım, Servet-i Fünûn tarzı soyutlukla birlikte karşımıza çıkıyor: "yorgunum yüzüme defnedilen mahşerden, sarışın bir evhamla doğurdum kendimi/kovukların ıssız endişesiyle yürüdüm, bozlak bir melodiyle geçiyorum gecenin ağzından, ağzımda paslı bir ıslık. İlk kitabında yoğun olarak kullandığı ve son şiirlerine dek vazgeçmediği geniş zaman ise – şair, "dar zaman" vurgusuyla kendi parodisini yapıyor- profesyonellik izlenimi yaratan pastoralliğin bir sonucu gibi. "Oysa/gece beni tanır/tanır beni gece/beni kendi sanır/gece benden utanır" (1996, 11). "Gidişinle/korkular dillenir varoşlarda/kara nakış dağılır/sersem gülüşünü ağıtlara/kanaviçelerde dul zeynebin gözleri/solgun iki dal çiçek/eskiyen bir hüzzamla bağırır/naftalin sancısı odalarda" (1996, 16). Şeref Bilsele şiirinde, bireysel sıkıntılara bile pek az rastlıyoruz, dertsiz, gerilimsiz; sanırım bu yüzden

toplumsal yaşamdan kaçıp pastoralliğe, hareketten kaçıp nesneye sığınıyor. Doğa, mistik ya da metafizik açılımlar sağlamıyor onda, natürmort bir tablo hâlinde duruyor.

Erken bir yaşta (24) yayımlanan “Dar Zaman Rivayetleri”nde, şair doğmuşluğun işareti sayılabilecek bir doğaçlamayla ortaya çıkan amatörlük yok. Geniş zaman, bütün zamanları da içinde barındırdığı için sonsuzluk duygusu yaratır, ancak alıntılarda görüldüğü üzere doğru kullanılmadığı zaman sonsuz bir ölüme de doğurabilir. Bu konuyu daha evvel işlemiştim, daha iyi anlaşılın için açalım: Eğer geniş zaman, bir yaşantı itkisiyle örgütlenen imge hareketından sonra kullanılmamışsa hedefine ulaşması mümkün değildir. Birsel, çoğu kez zamanlar arası sıçrayışlar yapamıyor. Buna ek olarak özellikle de ikinci alıntıda göze batan ve bilhassa Birsel’in ilk kitabının sorunsalına dönüşmüş bir dil-taşralığı ile karşılaşılıyor. Şairin biyografisinden haberdar olmasak da İstanbul Türkçesi ve büyük şehirle daha tanışmadığını kullandığı göstergelerden anlamak zor değil; genç şair, Anadolu’nun küçük bir şehrinde edebiyat eğitimi almaktadır bu yıllarda. Bugün taşradan yazıp da Türkçe şiirin başkenti İstanbul’da karşılıklı bulamamak, birçok şairimizin üzgünlük nedenidir. Ama taşrada yaşadığı ortamı küçük bir edebiyat merkezine dönüştüren şairlerimiz vardır, gelecekte de var olacaktır. Yeri gelmişken belirtmek isterim: Edebiyat fakültesinde okumuş şairler gibi Birsel de Osmanlı şiirinden beslenmeye çalışmış, evet çalışmış, çünkü o dönemi hissedip kendi iç saatine göre ayarlayarak modife etmesi gereken arketipler aynı şekilde kalmış. Üstelik Birsel, son kitabı “Dünyanın Külü”nde “Dağdağa” ve “Değil” şiirlerinin biçimini ise onun yapmak istediğini daha evvel yapan Ömer Erdem’e borçlu, ama Erdem kadar başarılı değil. Taklit, aslını yaşatır sadece. Birsel’in edebiyat eğitimi, şiirinde olmasa da eleştiri yazılarında işe yaramış, kuşağının tutarlı poetik

metinler üreten yazarlarından olmuştur. Bu açıdan Ömer Erdem, Baki Ayhan T., Mehmet Can Doğan, Celal Fedai, Ali Emre aklıma ilk gelen isimler.

Birsel'in birbirini kucaklamak yerine birbirine sırtını dönen imgeleri, taşıp da bir temaya dönüşemiyor; şiirinde ne ana duygu-tema-merkez-nokta ne de yan duygular kendine yer buluyor, düşünceler ise, duygudan yoksun olduğu için hissedilmemiş izlenimi yaratıyor. Bu durum, Birsel şiirinin sorunsalı olarak düşünülebilir. İyi şiirlerde dairesel hareketler bulunur, pergelin sivri ucu meseleye batırılır ve sonra bu mesele etrafında dönülür. Demem o ki, Bilsel, uzama ve zamana inat pergelsiz bir zihinle yazıyor, bir imgesel hareket tam başlamadan diğerine atlıyor. Resim eğitiminin ilk aşamalarından çizgi çalışması gibi. Dolaşısıyla mısradan şiire, şiirden kitap bütününe yayılarak okuyucuyu bilinçaltından yakalayacak bir esriklikten yoksun. Onun ilk kitabına ismini veren "Dar Zamanlar Rivayeti"ne bakalım: "Akşam/yaşlı bir kadın/döner dağlardan çırılçıplak/ırmakların uğultusu sırtında yara/bir çocuk cesediyle vurur sahile/ıssız / gözlerimden önce// Sabah/vadilere dökülen çocuklar uykusuz/halaycibaşı inatla mendil sallar/çamlarda iğneli salıncaklar/tabutlarla geçilir şenliklerden/şiirsiz / gözlerimden sonra" (1996, 32). Eskimiş çağrışımlarla yüklü göstergeler, orijinde kalmış, fakat orijinal olmayı başarıp imge katına yükselememiş. Tekrarlayayım: Fikirsiz, gayesiz kendinden memnun bir peyzaj kitap "Dar Zaman Rivayetleri". Bilsel, ne öz ne de biçimce modern şiiri tanıyabilmiş değildir bu ilk kitapta; elbette altını çizdiğimiz mısralar bulunmakta: eski halim beni sorar çobanlardan, her şey kendine yanyor yeniden, eyyy kendini ben sanan gövdem/ömür temize çekilmiyor/at beni üzerinden. "Dünyanın Külü"nde ise: "Gece yarılıarı adını yontup silah yapıyorlar/ve burada, bu kanlı şafağın önünde/aşktan başka her şeye tapıyorlar."

Birsel'in şiir kitapları arasında öyle kayda değer farklılıklar yaratacak aşamalar göremiyoruz, ilk kitabından son kitabı "Dünyanın Külü"ne dek sorunlardan arınmamış, olgunlaşmamış bir şiirin altına imza atmıştır. Şiirde bir bütünlük arayışına girmemiştir diyemeyiz, fakat bu arayışlar onu beklenen sonuca ulaştıramamış.

*"evler, ağzında bir parça tabutla gelir
ve başlar sıkıntı mermerde
süslenip bir yangına gideriz seninle
dağlardan çalı çırpı toplayan sesimiz"* (2003, 18)

II. Yeni'yi anımsatan bu eski tarz mısralar ise sadece Birsel'de değil 90 kuşağı şairlerinde yer yer karşımıza çıkar. Geleneksel ses unsurlarından da faydalanmış Birsel: "yaramız/yarasalarına bile yasaklanır yasaların gibi. Sık sık mısra tekrarları da yapmıştır.

Lorca, gerek şiirleri gerek mücadeleci kimliği ve gerekse genç yaşta kurşuna dizilmesiyle dünya çapında bilinirlik kazanmış bir şair. Bir açıdan da "II. Yeni dil mantığının gizli öncüsü gibi geliyor bana:

Lorca:

*"Ne çabuk gidiyorsun sevgilim,
gözlerin de gidiyor mu?"* (2007, 584)

Cemal Süreya:

"Şimdi sen kalkıp gidiyorsun ya. Git.

Gözlerin durur mu onlar da gidiyorlar. Gitsinler" (2013, 71)

Etkinin nereden geldiğini tam kestirmek mümkün değil, şair de bilemez. Belki de etkinin etkisinde kaldı Birsel ve şu mısraları mırıldandı:

*"her şey tamam, yanında yüzünü de getirmişsin
daha ne olsun"* (2013, 20)

*“sen de git selika git
kendini de götür giderken”*

Şöyle ya da böyle, II. Yeni, 80 kuşağı gibi 90 kuşağı üzerinde de hak sahibidir. Her ne kadar 80'lerden farklı kendine has bir şiir getirdiğini iddia eden 90 kuşağının bugünkü birikimi, bu temelsiz iddiayı çürütmeye yeter. Birsel, kuşağının şairlerine göre II. Yeni şiirinin Yeni Gerçekçilik'inden daha fazla yararlanmış ve yer yer hoş mısralar yakalamıştır.

Merkezde olan, hatta yıllık hazırlayan biri hakkında nesnel eleştiri yazacak şair pek az çıkar, sanırım Kenan Yücel bu azınlık içinden biri, hem birçok noktada benle hemfikir: “Parçalı bir şiir yazıyor Şeref Bilsel. Gerek tek tek şiirlerinde, gerekse şiirlerini bir araya getirdiği kitaplarında bu parçalılık yapısal bir sorun olarak karşımıza çıkıyor. Çoğu şiirinde bağdaşıklık yok. Yer yer etkileyici, geniş çağrışımlı imgeler yakalıyor, ama devamında ya mekanik bir söyleme takılıp kalıyor ya da şiirsel yükü olmayan bir dizelye şiiri sürdürerek başta yakaladığı o güçlü imgenin de etkisini kırıyor, azaltıyor. Şiirlerinde yer yer rastladığımız özgün imgeler şiirin 'bütün'üyle bağlantı kuramadığından bir kibrit çakımı etkisi yaratmaktan öteye gidemiyor. Oysa şiir iyi örgütlense bir şimşek yalımı etkisi yapacak bu imgeler. Dizeyi öne çıkaran, ama dizeler arası bağlantıların iyi kurulmadığı, bu nedenle yapısı sorunlu şiirler çoğunlukta. Lirik bir şiiri var Şeref Bilsel'in. Sese önem veriyor, yüksek sesle okunan, oral bir şiir yazıyor. Şiirlerinde söze dayalı/retorik bir söylem egemen. Halk şiiriyle, divan şiiriyle bağları olan bir şiir, bunda Türk Dili ve Edebiyatı eğitimi almasının da etkisi olmalı. Şiirlerinde doğulu bir duyarlılık gözlemleniyor. Şiirlerin mekânı Anadolu coğrafyası. Yaşadığı, içinden geçtiği kentleri doğa ve insan manzaralarıyla konuk ediyor şiirlerine. 'Ben' söylemi baskın. Şiirlerinde birinci tekil bir söyleyiş egemen. Şiirlerin öznesinin şairin kendisi olduğunu

söyleyebiliriz. Şair, şiirini kendi hayatından yola çıkarak kuruyor. Bazı şiirlerini baştan sona hece ölçüsüyle kuruyor, birçok şiirinde hece ölçüsünün izlerini görmek mümkün. Ses açısından eşdeğer sözcüklerin kullanımı, ses, sözcük ve dize yinelemele-ri, yer yer hece ölçüsünün kullanımı, şiirlerinde ritmin araçları olarak karşımıza çıkıyor. Renk sıfatlarının yoğun kullanımı şiirini yoruyor. Kimi şiirlerinde sözcük oyunlarına da başvuruyor. Şiirsel yapı dizelerle kuruluyor. Şiirlerde noktalama imlerinin çok yoğun kullanımı dikkat çekiyor, bu durum şiirlerin akışını bozuyor. 've' bağlacının da yoğun olarak kullanıldığını görüyoruz, şiir işçiliği açısından bunu da bir sorun olarak not etmek gerekiyor. Ahmed Arif'in, Cemal Süreya'nın şiirleriyle yakınlığı olan bir şiir bu." (2011, S.3).

Birsel, şiirinden çok, şiir yıllığı, şiir üzerine yazıları, polemikleri ile tanınıyor. Şiiri değilse de kendisi edebiyatın merkezinde yer almayı başarmıştır. Atmosferi –esrik hava- olmayan bir şiir, çevresini etkileyerek hinterlandını genişletemez. Açık söylüyorum: Dergâh ve Kaşgar gibi dergiler devreye girmese, Şeref Bilsel camiamızın dikkatini çekemezdi. Yıllıkçı olarak bilinirdi sadece. Nitelikli bir şiir birikimi ortaya koyamamıştır çünkü. Bu yazı işte, Bilsel'in şiiri değil, hak edilmemiş bir itibarla aramızda dolaşması nedeniyle kaleme alınmıştır.

Şeref Bilsel'in kusurları da işlevsel hale getirdiği, Kâmil Eşfak Berki'nin "Çocuğun Miracı"nı anımsatan belki de en lirik ve en iyi şiirini "Dünyanın Külü"nden aşağıya alıntılıyorum:

"İLK DEFA YÜRÜYÜNCE BİR OĞUL

Geçen gün yürüdü oğlum
camdan düşmüş bir sabah
kırlara sokulurken...

Oğlum yürüdü geçen gün
ağaçlar, mendiller, sandallar yürüdü
bir'den yaşını aldığı gün
evlerin içi balkonlara
dağların ortası madenlere,
suların dışı değirmenlere yürüdü

Gün geçen oğlum yürüdü
kardeşlerin gözleriyle açılmış
öyle candan, öyle içli bir kuyu
Yusuf, Yakub'un gövdesinde gurbete yürüdü
şarkısı kendinden büyük olana kar
ve ertelenmiş mevsimler yürüdü

Yürüdü oğlum geçen gün
kâğıtlar, ninniler, hırkalar...
parmaklar, bakır yüzükler yürüdü
Kazablanka'da bir dostum var, olamaz mı?
şantiyeler, mevsimlik işçiler
alanlar ve kaybedenler...
loş ışıklar çözülen devrimciler,
donmuş bir nehir yürüdü

Bunu mu diyecektin sevgili içim!
de o vakit, dünya budur!
burada yalnız acı çekilmiyor
toprak da çekiliyor ayaklar altından
ilk defa yürüyünce bir oğul!" (2013, 68-9)

KAYNAKÇA:

- Acar, Zafer; Sezai Karakoç Kuşluğu: İkinci Yeni, Usta-Çırak, İstanbul 2013.*
Bilsel, Şeref; Dar Zaman Rivayetleri, Üniversite Kitabevi, Kütahya 1996.
Bilsel, Şeref; Dünyanın Külü, İkaros Yay., İstanbul 2013.
Bilsel, Şeref; Magmada Kış Mevsimi, Papirüs Yay., İstanbul 2003.
Yücel, Kenan; Şiir'den Drg., S. 3, Şubat 2011.

Abdullah İlhan

Ayşe Sevim, İşlenmemiş Suç

Bülent Parlak, Sevgili Huzursuzluğum

Celâl Fedai, Prensesleri Geri Çağırın

Fatma Şengil Süzer, Söyle Sessizlik

Furkan Çalışkan, Savunma Sanatları

Gökhan Arslan, Güzel Hastalık

İdris Ekinci, Son Üç Dakika

Mehmet Aycı, Mesafe Ayarı

Mustafa Akar, Tüm Nefesliler

Muzaffer Serkan Aydın, Gerçek Rüya

Serap Aslı Araklı, Hürmeten

Yeprem Türk, Önemli Olan

Ayşe Sevim, İşlenmemiş Suç

“İşlenmemiş Suç”, Ayşe Sevim’in Ekim 2013’te Şule Yayınları’ndan çıkan ikinci şiir kitabı. Biyografisinden ilk şiir kitabının “Taburcu” olduğunu görmekle birlikte çocuklar için kitaplar hazırladığını da öğreniyoruz. Bu detay bence onun yazdığı şiir için önemli. Zira “İşlenmemiş Suç” kitabında çocuksu dilin yanında teşhis sanatının kullanıldığı birçok şiir görüyoruz. Bu özelliklere derinleşmeyen ironi ve espriye varan buluşları da eklemek lazım. Ayşe Sevim sanatlı söyleyişin abartıldığı bir şiir yazıyor. Arka kapağa taşınan “mutlu son” şiirine bakalım mesela: “şimdi bir besmele kapıya omuz atıp içeri girse / yanan bir eve dalan anne gibi girse / ya da besmele bir şehir olsa, olabilir bence” (mutlu son, sf.21) . Üst üste kişileşiyor ‘besmele’, yetmiyor başka bir şiirde (Masal), ‘besmele’ genç bir delikanlı oluveriyor. Bu durum kitaba yayılırken, “benzetme” için de pek parlak görüntüler yok ne yazık ki: “bir ergenin kavga çıkartması gibi sevdim seni” (orta dereceli memur, sf.14), “ kalp masajı sonunda aniden alınan nefesleri bilir misiniz / öyleydim” (mutlu son, sf.20), “uçak düşerken insanların çığlık atarak / koltuklarına tutunmasıydın sen / ölümden önceki andın” (orta dereceli memur, sf.16). Bu mısralara bakarak kitabın röntgenini çıkarabiliriz. Son iki alıntıda benzetmeler ölüme yakın kurularak kolaycı bir yöntemle trajik olan aranmış, son alıntıdaki son mısrayla imaj açıklama amatörlüğüne düşülmüş, bütün benzetmelerde de var olan zorlama yakıştırmalar somutlamayı mümkün kılmaya yetmemiş. Daha ne olsun. Ayşe Sevim şiiri salt şiiriyetten ibaret görmemeli. Zaman zaman başardığı günlük-pratik kullanımları dönüştürme becerisini daha etkin kılmalı şiirinde. Çocuk ki-

tapları yazarlığından gelen anlatımcı üslubu terk edip imgenin devinimini şiire sokmalı. Çarpıcı ve içten bir üslup yakaladığı “Gökdelenden Atılan Ülke”, “Hür”, “Şehirdeki Son Ağaç” ve “Ev” şiirlerindeki atmosferde ısrar etmeli.

KAYNAKÇA

Ayşe Sevim; İşlenmemiş Suç, Merdiven Kitapları, İstanbul 2013.

Bülent Parlak, Sevgili Huzursuzluğum

Bülent Parlak sosyal-siyasal meseleleri irdeleyen, onlara yeni bakışlar getirmeye çalışan bir şiir yazarıdır. Anne-çocuk imgeleriyle de ontolojik olandan derinleşme gayretindedir. Derinleşebilme konusunda pek başarılı değil. Buna birazdan döneceğim. Bahsettiğimiz yeni bakışlar getirme çabası büyük oranda onun üslubundan besleniyor. Yani ironik, tersten bakmayı kolaylaştıran üslubu, sosyal-siyasal konuları işlemeye müsait. Hızlı ve fazla atak bir dil. Bu ataklık bazen absürdü de yanında taşıyabiliyor elbette. Derinleşmeyi güç kıldığı gibi. Neden derinleşemediğinin bir sebebi bu sanırım. Bir diğeri de çeşitli ortamların etkisinde epeyce kalmış olması.

İnternet kalabalıklarına ulaşmayı, kalabalıklaşmayı hayli kolaylaştırdı. O kalabalıklara, yığınlara yaklaşmış olmak onların dertlerine ya da kendilerini ifade etme biçimlerine de yakın olmak demek. İnternet romancılığı, şairliği bu kalabalıklara nitelik katmaktan çok onlardaki yığın psikolojisini ve arabeskiği aldı. Bülent Parlak şiirinde de bu tespitte destek olacak mısralar var: “ Yaşamım / Kaza süsü verilmiş bir cinayete benziyor / Affedin beni / Doğmuş olduğum için affedin ... / Eşkâlim belirsiz / Cesedimi yanımda taşıyorum” (*Noter Huzurunda Ölüm sf.26-27*), “bana artakalan bir aşk yarısı hocalığıydı” (*Babamın Cesediyle Uykuya Dalan Annemin Hikâyesi, sf.30*), “Son kullanma tarihi geçmişken mecalimin” (*Aradan Çıksın Diye, sf.65*). Bu mısralar -yeni arabesk gençliğin-zekâsının ürünü. Böyle şeyler yazmak popülere oynamakla beraber yığınlaşmanın göstergesi. Bunlardan uzak durmalı Parlak. Ortamın diline yedirmediği ironisini fragman mısralardan da kurtarabilirse, şiiri hem daha bütün olacak hem de çarpıcı.

Haritası Kayıp ve Aklıma Düştüğünde şiirleri iyi şiirler, onlarda bu dediklerim var, bütünlük ve çarpıcılık. Genel olarak ise parlak bir şiir yazmıyor diyebiliriz, Bülent Parlak için.

KAYNAKÇA

Bülent Parlak; Sevgili Huzursuzluğum, Profil Yay., İstanbul 2013.

Celâl Fedai, Prensesleri Geri Çağırın

Celal Fedâi, hem yazıları hem de şiirleriyle cesur izlenimi yaratan bir şair. Onun bu cesareti ve öfkesi hesaplaşma arzusu ve yaklaşımı üzerinden anlam kazanabilir. Bir şair olarak şiirle, şiir ortamıyla, kendisinin bir şair olarak durduğu yerle; bir insan olarak toplumla, toplumun katmanlarıyla hesaplaşmasından söz ediyorum. İsmet Özel’le ilişkisine getirdiği dipnotlar bu tavrın bir aşaması olarak okunabilir. Cesaret ve öfkenin samimiyetle bağlantısı açısından. Fakat bugüne değin hem şiirleri hem de yazılarında Sezai Karakoç’a yaklaşımı bu geldiğimiz aşamaya zarar veriyor, samimiyet aşamasına. Onun hâlâ bir şeyleri aşamadığını gösteriyor. Cesaret, öfke, samimiyet. Bu kavramlardan yazıya girmemin temel nedeni aslında bunları söylemek değil, “Prensesleri Geri Çağırın”la için aydınlatıcı muhtevaya sahip olmalarıdır.

“Prensesleri Geri Çağırın” iki bölümden meydana geliyor: Ekonomi Politik, Ender harâb Ender. Bu ikisini bir açıdan, söylemdeki sertlik, birbirinden ayırmak mümkünse de yola çıkış noktası bakımından onların aralarında yakınlık kurulabilir. Prensesleri Geri Çağırın; olayları, durumları eleştirel bir süzgeçten geçiren, onlara yeni açılımlar kazandırma gayreti taşıyan bir kitap. Bir çağrıyla, arzuyla başlayan bir kitap, Prensesleri Geri Çağırın diyen. Sonrasında “Prenses”siz dünyada, bir yargılama sahası kuruluyor. Bu yaklaşım ilk bölümde çok daha belirgin. İma etmeyen, net ve keskin bir dil. Halkın Dostları, Ataol Behramoğlu, İsmet Özel bu sahanın bir köşesinde. İkinci bölümde yer alan “En Güzelleri Gelmediler Daha” adlı şiir küçük İskender’in nefret kusan “Haşarat Uygurluğu” şiirine bir cevap niteliği taşı-

yor. Yazılan kirlî ve karanlık tarihe; kanla kurulan medeniyetlere (!) bir isyan dalgası yükseliyor şiirlerde. Tekrar sanatının şiire kattığı düzenli fakat süratli ritmin isyanın müziğini de oluşturduğunu söylemek lazım. Bu olumlu yargıları büyük oranda “Ekonomi Politik” bölümü için belirtiyorum. Mallarme: “Zihinsel araştırmaya açık yalnızca ve yalnızca iki yol vardır. Gereksinmemizin ikiye ayrıldığı bu dallardan biri estetikse ötekisi ekonomi politiktir.” diyor. Celal Fedâi, Mallarme’yi doğrularcasına, bir tarafıyla estetik bir uğraş olan şiire ‘ekonomi politik’i de merkezi imgelerden biri yapıyor. Şiirin fazlasıyla zihinsel bir uğraş olduğunu ortaya koymuş oluyor böylece.

Tarihsel ve güncel meselelerden aldığı kaynakların tıkanması, Celal Fedâi’yi soyuta sürüklüyor. Olanlara tavır koymak ya da öfke duymak gerçeklikle ilgilidir. Görülmeyen sadece hissedişte kalan meselelere net bir yaklaşım göstermek zor hatta imkânsızdır. Çünkü soyutluk dediğimiz şey netlikten ıraktır. Görünür, kaybolur; ortası ve nihayeti muğlaklıktır. Bu algıyla yaklaşınca “Prenseleri Geri Çağırın” eleştirel bakışta netleşebilir. İkinci bölümdeki şiirlerde temel sorun buralardan besleniyor: tükenen kaynaklar ve olmayana, belirginleşmeyene tepki. Bu durumun teknik bir yönü de farklı şiirleri aynı yöntemle yazma arzusu gibi geliyor bana. Soluklu diyebileceğimiz uzun şiire tekrarlar soluk aldırırken kısa şiire yavanlık katabilir, dikkat. Bir dikkat daha: siyasanın, yargıların baskın olduğu şiirde nispeten sınırlı sanatkâranelik katkı sağlayabiliyorken, lirik tadı kovaladığınız şiirlerde bu yaklaşım size zarar verebilir.

KAYNAKÇA

Celal Fedâi; Prenseleri Geri Çağırın, Hece Yay., Ankara 2013.

Fatma Şengil Süzer, Söyle Sessizlik

70 doğumlu Fatma Şengil Süzer'in ikinci şiir kitabı, "Söyle Sessizlik". İlk şiir kitabıyla da arasında 15 yılı aşkın bir zaman var. O ara zaman da biyografisinde, daha çok dergilerde gördüğüm kadarıyla hikâye ve masal türleriyle doldurulmuş. En azından ürün anlamında. Kırklı yaşlarını aşan bir şairle karşılaştığında ortaya ne koyacak diye değil hâliyle ne koymuş diye bakmak gerekir diye düşünüyorum. Mesela İsmet Özel "Kırk Yılın Şiirleri"ni (Erbain) ortaya koyduğunda sanırım hiç kimse acaba daha sonra ne yazacak diye düşünmemiştir. Yazılacak olan yazılmıştır. Buradan yola çıkarak Fatma Şengil Süzer'i nasıl ve nerede konumlandıracağımıza bakabiliriz. "Söyle Sessizlik" biri uzun diğerleri kısa diyebileceğimiz şiirlerden müteşekkil. İddiasız, gerilimsiz, dingin ve hafif diyebileceğimiz şiirler bunlar. Bu sıfatlar gördüğüm kadarıyla kimilerine derinlik ya da bilgelik olarak kodlanmış ki, Süzer'in kitabına getir(eme)dikleri eleştirilerde ihya olmuşçasına kitabı övmüşler. Yukarıda bahsettiğim niteliklerin başat unsur olduğu şiirlere kimse kusura bakmasın ama 'Monoton Şiirler' diyorum ben. Kelimeler adeta içdiş edilmişçesine sinik ve kurudurlar böyle şiirlerde. Bir şey söylemezler söyleseler de sesleri kısılmıştır şair tarafından. Şiire damga vurmak kelimeleri ezmek değildir. Mesela Necip Fazıl'ın, Sezai Karakoç'un hatta İsmet Özel'in hangi şiirinde (Erbain'le sınırlı tutarak) iddia, gerilim, devinim, yoğunluk yoktur ki. Bunların yanında derinlik de vardır onlarda. Sustuğunuzda derinleşmiş olmazsınız demek istiyorum yani. Kısacası "Söyle Sessizlik" pek bir şey söylemeyen, etliye sütlüye dokunmayan, zararsız şiirlerden oluşuyor.

Aykut Nasip Kelebek'in Tetkikçi.blog'da kitabın ismine getirdiği klişe eleştirisi bence gayet yerinde. Artık her yerde "sessizlik konuşuyor", "sessizliği dinliyorum" vesaire gibi şeylerle karşılaşırken bundan etkilenmiş olmak abes olurdu zaten. Şiirlerde de buna benzer kullanımlar görmek mümkün, mesela: "aşktan ölür insan" başlığı, "gittim bembeyaz / kefen aldım bu sabah" (mecburen, sf.37), "bilirim senin terazin / acıyı da tartar, hüznü de" (sonsuz terazi, sf.50), " güneş mi daha ateş yanan ciğerim mi" (aşktan ölür insan, sf.65) "bırakmış her şeyi / her şey onu bırakmış" (uykusuz, sf. 33). Bunları artırmak da mümkün. Şimdi başa dönelim: "Söyle Sessizlik" yazılanı mı vaad ediyor yoksa yazılacakları mı? Eksikleriyle, ortaya koyamadıklarıyla kuşkusuz ikincisi. Fakat 23 yaşındaki genç bir şair adayından bahsetmediğimizin farkındayızdır umarım.

KAYNAKÇA

Fatma Şengil Süzer; Söyle Sessizlik, Okur Kitaplığı, İstanbul 2013.

Furkan Çalışkan, Savunma Sanatları

“Furkan Çalışkan’ın, yetenek ışıltısı diyebileceğimiz birkaç güzel buluşu var. Bütünüyle silik ve soluk bir şair değil. 90 ve 2000 Kuşağı şairlerinin, şiiri üzerindeki yoğun etkilerini kırmayı başarır, kendi formunu ve duyarlılığını bulur, ortamın şiirini değil Furkan Çalışkan’ın şiirlerini yazmaya başlarsa, bir ihtimal, önümüzdeki süreçte iyi şiirlerini okuyabiliriz. Temennimiz bu doğrultuda ve önünde de azımsanmayacak bir zaman dilimi var; ancak işi pek de kolay görünmüyor.” (7edi İklim, Temmuz 2009) Bu satırlar Aykut Nasip Kelebek’e ait. Furkan Çalışkan’ın “Kabahatler Kanunu” adlı ilk şiir kitabına getirdiği yerinde eleştirilerin dışında temennilerde de bulunduğu bir paragraf bu. Fakat “Savunma Sanatları” bu temennileri ne yazık ki boşa çıkaran bir kitap olmuş. Hatta negatif yönde bir gidişattan da söz edebiliriz.

Şiiri geriye gidenlerden Furkan Çalışkan. Ortamın fazlasıyla içinde ve ortama ait ne yazık ki. Kendi olma telaşı onu ucu açık yerlere sürüklüyor. Osman Konuk, Süleyman Çobanoğlu etkisinin yanında İbrahim Tenekeci baskısı var şiirlerinde. Bu üç şair de (iyi kötü kendine) has şiir yazma peşindeler. Yazdılar da olabildiğince. Karakteristik şiirden etkilenmek şair kimliğini allak bullak eder. Yazdıklarından görürsünüz bunları. Bu üç ismin şiiri etkilenecek cinsten değil, şiir kodları fazlasıyla belirgin ve baskıcı. İsmet Özel gibi yani. İsmet Özel şiiri hiçbir zaman doğurgan olmadı. Ondan etkilenenler onun şiirini çoğalttılar. Baskıcı olmanın da ötesinde hapsedici bir şiir onunki. Furkan Çalışkan bunların farkında değil gibi. Ama yazdığı şiir bunu söylüyor.

Kitap boyunca yaptığı tek bir şey var Çalışkan’ın. Güne ait söyleyişleri şiirsel formlara dönüştürmek: “Hemen karar verme,

henüz çalışır durumda hayatım / Sorumlu olmadığımız yerden gelen yumruk / Ya da nasıl derler 'yar ve yardım' / Konuşuruz bunları sonra, şimdi hayat çok kalabalık" (Erken Teşhis, sf.9). 'Çalışır durumda hayat' derken 'hayat devam ediyor', 'sorumlu olunmayan yerden gelen yumruk'ta ise 'beklenmeyen darbelerden', 'hayat çok kalabalık'ın da karşılıdığı '6 milyar' var. Basit şeyleri örtmek süslemekle mümkündür. En azından bunu kavramış Furkan Çalışkan. Bu gibi çıkışlar üslup oluşturmak demek değildir ama. Bunlar basit olanı saçmaya dönüştürmektir. Şair bu durumdan fazlasıyla memnun olacak ki kitabın fotoğrafını bu çıkışlar meydana getiriyor. Öyle ki kitabın bütününe yedirseniz bile sırtacak bu kullanımlar, teknik olarak "alışılmamış bağdaştırmalar" bir şiirde defalarca tercih edilebiliyorlar: "Üstümü tamamlamaz artık günler / Yüzümün yarısından sıkılıp çıkarsın / Böylece boşları toplayan şehir (...) İlk iş gününün yalnızlığıdır ömrüm / Hiç inmediğim otobüslerin yanında at koşturan / Tüm il merkezlerinde bunu sadece ben bilirim / Müsait bir yerde âşık olmuşuzdur" (Silahlı Ve Tehlikeli, sf.28-29). Ne demek istediği belli değil, bağlantı kanalları kapalı görüldüğü gibi bu 'şey'lerin. Şiirin bütünü yok diye değil bu bağlantısızlık, mısra mısra yazmaktan gelen bir şey. Eklektik bir zihnin, şiir zihninin sonuçları. Kelimelerin arasını yapmadan, mısraların iplerini bağlamadan şiir yazılmaz. Bunlar anlamın biçimsel ön adımlarıdır. Eleştiri de yazdığını da biliyoruz Çalışkan'ın. Semantik üzerine daha fazla eğilirse bu sorunları aşabilir. Hatta yakınındaki İbrahim Tenekeci'nin şiirlerine böyle bir okumayla yaklaşması bile yeterli olabilir. Tenekeci'nin şiirinde anlam bağlantıları boşluğa düşmeden birilerine tutunmuştur. Çağın söyleminden besleniyor Furkan Çalışkan, daha evvel de belirttik. Fakat şunu söylersek kitaba ait tespitlerimiz de yerine oturabilir. Eklektik bir çağ yaşadığımız gerçeği. Eklektizm buhranı diyebiliriz buna. Hiçbir

şeyin yerinde durmadığı, taşın yerinden alınarak hafifletildiğinden bahsediyorum. Birbirine bulanık yüzlerden tutun da biri birine yabancı 'şey'lerin sahte uyumu. Popülerliğe oynayan şaire malzeme var bu dünyada. Mesela kafası karışık öznelere, popülerite sosuna banılmış bir şiir çıkarabilirsiniz buradan. "Savunma Sanatları" da bu sakat algının pratik yansımalarından biri ne yazık ki. Mesafelerin daraldığı bu çağla arasına mesafe koymalı Furkan Çalışkan.

SON TESLİM

*Çünkü anımsamak sürekli sünnettir
Sevinince alkışladığımız günlerde
İkimiz adına terleyen bir şeydir şiir...*

*Bir gün fazlaymış seninle iki gün az
Dört duvar açık deniz; alesta vira
Elbette suçsuzluk grameri çoğul ek almaz
Ne de bir babanın küsüsü oğluna*

*İşte bak; bütün düşünlerine çağırdığım ben
Kaos teorisini, kahvaltayı ve tembelliği
Seven bizler, biliriz nihale çaya değmeden
Takoim arkasına damlamışken katarakt ve sinir
Bak ne diyorum iki gözüm, bak ne iyi
Her zaman güzel olan asla güzel değildir. (sf.43)*

Şiir burada bitmiyor fakat bizim söyleyeceklerimiz için bu alıntı yeterli. İnternet hızıyla yaşamak isteyen okurlar (bireyler), belki de yazarlar, alıntının uzunluğunu görünce özet geç demiş olabilirler diye de düşündüm bir yandan. Çünkü güncel zihin anlayışı bu şekilde işliyor, jargon bu. Fakat şiiri buna yedirmek gerek. Gerçi zaman bu algı tipinin karşısında. Dil değişen ve gelişen bir şey nihayetinde. Bu gündelik, güne ait kullanımlar

eskiyecek. Dil temizlenecek şiir arınacak. Dolaylı yoldan söylemeyi bırakıp alıntı üzerinden direkt konuşmak gerekirse, alıntılamaadığım kısımlarda muğlak ifadelerin yanında seçilen birkaç doğa fotoğrafı var diyebilirim öncelikle. Yığma görüntülerle yaratılmaya çalışılan imajlar orda olduğu gibi şiirin genelinde de var. Özetle söylüyorum: ilk üç mısradan şiiri kişileştirerek verilmek istenen bir şiir tanımı var, enteresan bir deneme doğrusu. Daha sonra okurun zekâsını hedef alarak yapılan bir dördümlük girişi var, acaba yaptığım şaşırtmaca anlaşılacak mı derken ‘bir gün fazla olurken iki gün nasıl az olur’ demiyor şair. Paradoks, mantığa aykırı bir durum değildir. Şudur: “Bu dünya bize torunlarımızdan miras kaldı” (Kızıldereli Atasözü). Dördümlüğün sonrası içinse çok heyecanlı diyebilirim ancak. Sonra gelen bentte de bir çaba var fakat neye yönelik olduğu ortaya çıkmıyor. Fakat son mısradan şiire düşman olduğunu bildiğimiz bir şey var: aforizma. Karizmatik bir şey aforizmatik söylemek, evet.

Haydar Ergülen’in “Kırk Şiir Ve Bir” kitabının “Heves” adlı son şiiri şöyle: “Kırk şair birden olsam yazamam bir hevesi”. Furkan Çalışkan belirtmemiş olsa da şu mısralarında herhalde selam çakıyor Ergülen’e: “Kırk gün kırk gece yazsam bu şiiri / Yine sen kazanırsın.” (Tarih Ve Yer, sf.39)

KAYNAKÇA

Haydar Ergülen; Nar, Turkuvaz Kitap, İstanbul 2010 .
Furkan Çalışkan; Savunma Sanatları, Profil Yayıncılık, İstanbul 2013.
Aykut Nasip Kelebek; Kabahatler Kanunu, 7edi İklim 232.

İdris Ekinci, Son Üç Dakika

*“Sana herhangi bir durmak fiilinden
Sonsuz titremelerin doğup büyüdüğünden
Sana gövdemin şu çürüyen demirinden
Pas döksem de sen bu ateşi tutarsın” (Yangın Yeri, 56)*

Yazıya klasik tadın iyice sinip hoş bir atmosfer yarattığı bu şiirle başlamam okuru aldatmasın. İdris Ekinci'nin ikinci şiir kitabı “Son Üç Dakika” biçimin iyice öne çıktığı taraflara sahip olmakla beraber yeni şiirin olanaklarından da besleniyor. Hatta kitap boyunca şiir adına yapılan olumlu işlerin başında geliyor bu biçimsel çıkışlar diyebilirim. Mesela: Çekim Fiilleri, İnşirah Kantininde İki Demli Çay şiirleri hayli zekice oluşturulmuş şiirler. Ve bu şiirlerde söz de var. Zekâ İdris Ekinci'nin yazdığı şiirde önemli. İlk kitabı Uyku Kuşu'nda mısra özelinde görülen zekâ “Son Üç Dakika” da şiir seviyesine çıkmış. Kitap boyutunda görmeyi biraz daha beklememiz gerekiyor sanırım. Zira Ekinci çok sevdiği Türkçeyi çok yoruyor. İnsan sevdiğiyle uğraşır derler ya, öyle bir şey. Uzun mısra yapısının dışında yığma görüntülerin de varlığı iyice boğuyor şiirleri. Dilin kendi bünyesinde var olan inceliği ve zekâyı yok etmiş oluyor böylece şair. Kitabın olumsuz taraflarından biri bu. Ama bunların da şairin ilk kitabındaki gibi ağırlıkta olmadığını söylemek lazım.

Uyku Kuşu'nda İdris Ekinci anne, baba şiirlerinin ardından okumaları üzerinden dünyasıyla hesaplaşmaya gittiği şiirlerle kitabın kompozisyonunu oluşturmuştu. “Son Üç Dakika” da ise üç bölümlük bir yapı var. İlk bölümde, yani ‘ilk dakika’da şairin şiire pek ısınmadığını söylemeliyim. ‘İkinci dakika’da yukarıda belirttiğim biçimsel çıkışlarla birkaç gol-şiir yazıp durumu den-

geliyor şair. Ve ironik 'üçüncü dakika'yla da altın gol. Bu yapı ilkinde göre (Uyku Kuşu) daha güncel, daha teknik. İlkinde duygusallık, kişiselilik mevcut. Ayrıca ilk kitapta olmayan bir deneme var "Son Üç Dakika"da. İçerik olarak Yangın Yeri, mısra yapısıyla Kayalıklardan Kekikler İçin şiirlerinde kendi şiir renginin dışına çıkıyor şair. Kendi şiirini yazmıyorsa da kendisi olmaktan çıkıyor buralarda. Bence bu denemeleri artırmalı Ekinci. Böylece şiire bakışını tazelemekle birlikte dilini de rahatlatmış olur. Mesela: "Tuhaf alâmetler çiziyorduk / Varlığımıza bulaşan kızlara / Kısa dalga, mor çalkantı, redifine sızmış / İkincisi monolog bir öykü / Safran inine yakın kılcal burgu tadında" (Su Güneş Köpük ve Ayna, sf.30) gibi 'şey'ler yazmaz en azından.

Zorlamaların şiire faydası yok, gördük, burada da görüyoruz. Şiiri zorlamanın dışında şiirde zorlamanın da faydası yok. Bakınız İsmet Özel. Uydurmayla şiir yazabileceğini düşündü ve yanıldı. Nerden çıktı İsmet Özel demeyin. "Son Üç Dakika"nın her yerinde o var çünkü. Şiirlerdeki kelime yığımlarında da. Onun Türkçe Şiire saldırdığı virüslerden bu. İdris Ekinci anti virüsü kitabın başından sonuna dek etkin kılmalı. Bilinçaltındaki, ki bolca dışavurumu da var, İsmet Özel virüslerinden sıyırılmalı.

KAYNAKÇA

İdris Ekinci; *Son Üç Dakika*, Ebabel Yayınları, 2013.

Gökhan Arslan, Güzel Hastalık

Gökhan Arslan, “Güzel Hastalık” kitabında aşk merkezli bir şiir peşinde. Kitaptaki hemen hemen her şiirinde ikinci tekil şahsa seslenerek aşkı gündeme getiriyor. Bunun dışında izlenimci bir şiir yazdığını söylemek de mümkün. Görüngüleri şiirsel unsurlarla yakalama gayreti var onda. Coğrafyanın içinde bir şiir diyebilirim, doğayı son derece önemsiyor.

Dört bölüm olarak düşünürsek “Güzel Hastalık”ı, “kırık dökük aşk parçaları” adlı kısım kitabın en zayıf noktası. Diğer bölümlerden ayrılan bir başka tarafı da şiir(ler)de anlatımcı bir yol izlenmesi. Bu açıdan imgeler çok bulanık kalmış, somutlanmamış diyebilirim. Bana Selim İleri’nin “Her Gece Bodrum”unu da anımsatmadı değil. Oradaki zorlama şiirsellik bu bahsettiğim kısımda da var. Diğer üç bölüm, bazı eksikliklerini de söyleyeceğim, girişten daha başarılı. Çağrışım zenginliğiyle, ironisiyle, içtenliğiyle dikkat çeken “yeryüzü işaretleri” adlı bölümün “kervanda eksik var” adlı şiiri şöyle başlıyor:

*“Geçen gece sen uyurken
Kalbini açıp içine baktım
Ama afrikalıymış gibi yaptım bunu
Sana dokunmaktan siyahlaşan ellerimle
Sana dokunmamaktan beyazlaşan saçlarım
Göğsünün karasına bir parça süt damlattım” (kervanda eksik var, sf.72)*

Bunun dışında bu bölümde yer alan “aşkın çocukluğu”, “Aşk; uzak akraba” adlı şiirler de bütünlüklü ve çarpıcılar. “Aşkın Çocukluğu”nda bugünün şiir duyarlığı var. Şunu da söylemek lazım ki bazen tekrara da düşüyor şair. Aynı imajları, durumları, sesi tekrar etmek kitapta bütünlük kurmak anlamına gelmiyor.

Simge yaratmak imgeyi tekrar ederek değil daha bir açarak olur. “saçlarının uzarken çıkardığı sesi duydum” (dünyanın en kederli müziği, sf.31) dedikten sonra “dikenin ete batarken çıkardığı sesi de duydum” (bu bahçede ölüm, sf.60) demek o duyarlığı ve sesi çoğaltmak demektir. Hem de birinci mısraın o ince dikkatini yok ederek. Ama aynı kitapta: “aklım pastan açılmayan bir ambar kapağı” (hayal güzü hayat kırıklığı, sf.34) deyip daha sonra, “paslıydım başta, dağlardan kalma solgun rengim” (dönüş, sf.70) dersiniz “paslanmak” imgesiyle önce yorgunluğu, eskimişliği ifade eder daha sonra onu “renk”lendirmiş olursunuz. Son örnekler daha az çarpıcı olsalar da şiir bilincini daha iyi yansıtıyorlar. Şiirde ironi iyidir, espri eh, komik ise pek fenadır, dikkatli olmak lazım: “oturduğumda çöken kaçınıcı şezlong” (sığ sularda ölüm, sf.63).

KAYNAKÇA

Gökhan Arslan; Güzel Hastalık, İkaros Yay., İstanbul 2013.

Mehmet Ayıcı, Mesafe Ayarı

Mehmet Ayıcı 2010'dan bu yana üst üste şiir kitapları yayımladı. Bunların sonuncusu "Mesafe Ayarı", yalınlığın, samimiyetin öne çıktığı bir kitap. Kısa şiirlerden oluşuyor çoğunlukla. Bu kısalık lirik tat oluşturan unsurlardan. Fakat belki çok yazmaktan belki şairin kendi tercihinden kaynaklanan kuru bir ustalık kokusu var şiirlerde. Bu durumun varlığı okuyanda heyecan uyanmamasına sebep oluyor. En azından kendim için söyleyebilirim bunu. Bir noktadan sonra aynı ses, ritim, göstergeler rutin bir hava veriyor yazdıklarına. Öyle ki bazen "ayar"ı iyice kaçırıp her yazdığım şiir olur diyerek art arda sıralıyor kelimeleri Ayıcı: "Kuşlar bir sözlüğün en sıcak turuncusu" ? (*Burda Herşey Turuncu*, sf.18), "Yakasında taşıyor bir kız güzelliğini / İnce rüzgâr esiyor hayallerinden zengin / Kuşlar uçuyor serin. Kelebekler terinden / Denizler çıkarıyor, uçsuz gemi ellerin" ? (*Akşam Çınar Yaprağı*, sf.7). Sonuna soru işareti koyacağımız daha çok mısra var "Mesafe Ayarı"nda. Ama bunlardan ibaret de değil.

Mehmet Ayıcı'nın "Mesafe Ayarı"nda başarılı olduğu noktalar şiiriyetten az da olsa uzaklaştığı yerde. Şöyle ki; kitabın benim görebildiğim bir damarı da sosyal hayat, gündelik problematikler hatta politikadan besleniyor. Mehmet Ayıcı kitabın diğer kanalına hayli aykırı durmasının yanında çarpıcı dönüştürmelerle buralarda okuru etkiliyor. Meselelere derinden bakan, insanların safiyetinden gülümseten bakışlar çıkarıyor şair. Keşke ağırlık bu noktada olsaydı diyorum. Öyle ki Naat'a yaklaşan bazı mısra ve şiirlerle beraber "Mesafe Ayarı" hayli tatlı ve ince bir kitap olabilirdi böylece.

KAYNAKÇA

Mehmet Ayıcı, *Mesafe Ayarı*, Okur Kitaplığı, İstanbul 2013.

Mustafa Akar, Tüm Nefesliler

“Tüm Nefesliler”, Mustafa Akar’ın üçüncü şiir kitabı. Yeni baskısı yapılan “Tenezzül” kitabıyla beraber Mart ayında Profil Yayınları’ndan çıktı. İki kitabı birlikte okuma fırsatım oldu. Benzerliklerden çok ayrılıkları öne çıkıyor diyebilirim. “Tenezzül”deki yığmacı, zorlamacı, yorucu dil “Tüm Nefesliler”de yok. Kırılgan pastorallik ve yumuşaklık kısmen uzaklaşmış “Tüm Nefesliler”le Mustafa Akar şiirinden. İki kitabı yan yana getirerek daha fazla şey de söylenebilir fakat söyleyeceklerimi özneyi “Tüm Nefesliler” yaparak söylemek daha doğru olur diye düşünüyorum.

Kitaba adını veren şiirde, şairin iddia sahibi duruşunu görüyoruz. Bu özgüven bizi mutlu ediyor, şiirin iddia işi olduğunu biliyoruz çünkü. Kitabın son şiirinde de “En şairim büyük’üm” (İstanbul’da Aksak Doğaçlama) diyerek sahnedeki çekiliyor şair. Bu kitapta eğer iyi bir şiir damarı varsa bu tavrın da katkısı yadsınmaz. Öyle ki şiir dediğimiz şey biraz da eski şiirimizde fahiyeyle somutlanan bu karakter sahibi eda değil midir? Neyse, demek istediğim kibir değildir bu, kibir kendine güvenen ve iş yapan kişiye karşılık gösterilen tepkidir, oradan başlar. “Tüm Nefesliler”de bu tavra destek olacak bazı ayrıntılar var. Yaşarken yazılan bir şeydir şiir, sözünü kim söyledi hatırlamıyorum doğrusu, belki de böyle bir söz yok şimdi ben söylüyorum. Ama kim söylüyorsa doğrudur; şiirin içinde hayat, hayatın içinde şiir pek farklı şeyler değildir. Cemal Süreya: “Şairin hayatı şiire dâhil” derken biraz da bunları ifade etmiştir. “Tüm Nefesliler”de bu gözlem ve yaşamının verdiği tecrübeler “şiirde hayat” bulmuş. Şiirsellekle soyutlanmış değil, olması gerektiği gibi somutlan-

muşlardır. Ki şair: “ Kalp naklinden önce şiir okumayınız diyen doktorları severler” diyerek (onlara karşı) eleştirel bir tutum takınırken, “sosyal güvencesini şiirden alan biriyim ama / çünkü şiirdir beni genç tutan / çünkü altında kaldığım utanç / her gün aynı sraya girmenin tesellisi olsa gerek” (*Tüm Nefesliler, sf. 47-48*) diyerek şiirle bağına ortaya koyar. Yani hayatla olan bağına.

Şair hayata baktıkça öfkesi kabaran biridir. Mustafa Akar bir şair olarak “Tenezzül”de, hayatın insan olan, yani acı olan tarafını es geçmiş, daha kapaktan çiçekli-böcekli doğaya sığınmıştı. “Tüm Nefesliler”de ise kitabın isminden başlayarak daha canlı, daha yaşayan ve hırpalanan, kandırılan canlılara yaklaşmış. Bu yüzden samimi ve bu yüzden isyankârdır: “Edebiyatta amaç kalmamışsa bombalarda / Füze gibi şiirlerin yoksa silah kuşanmaya bak” (*Baretta, sf.9*).

KAYNAKÇA

Akar, Mustafa; *Tüm Nefesliler, Profil Yay., İstanbul 2013.*

Muzaffer Serkan Aydın, Gerçek Rüya

87 doğumlu bir şair Muzaffer Serkan Aydın. İlk şiir kitabı “Gerçek Rüya” adını taşıyor. Kitabın hemen başında “İçindeki-ler” adlı bir şiirle zekâyı görünür kılıyor Aydın. Fakat kitabın adı bu zekânın çok uzağında. Karşıtlıklar her zaman şiirsel göster-geler sunmaz. Bazen anlamsızlık ve çağrışım kıtlığına da neden olabilirler. “Gerçek Rüya” böyle bir isim. Olmaması gerektiği kadar da romantizm kokuyor. Söylemek istediği şey şu ise, ki kitabın içeriğinde sıkça rastladığımız bir duygu bu: hayat, yaşadığımız ama müdahale edemediğimiz, dokunamadığımız bir şey, gerçek bir rüya diyorsa klişe ne yazık ki klişe diyeceğiz bizde.

Kitabın ismini geçip içeriğine değinelim biraz da. Kısa, lirik, mısraclı şiirler yazıyor Muzaffer Serkan Aydın. Duygunun fazlasıyla öne çıktığı şiirler bunlar. Bu yüzden de hayattan biraz kopuk. Şairin hayatı, duygulanımları merkezi bir önem kazanmış “Gerçek Rüya” da. Bunu ilk kitap olması münasebetiyle doğal karşılıyorum. Her şeye kendimizle başlarız, sonra fırsat ve zaman olursa bizden uzak olana yaklaşıyoruz. Bu bakışla, neden “Gerçek Rüya”, gerçekliklerden (hemen hemen) hiç beslenmiyor demek biraz erken bir soru olabilir. Şairin kendini, gerçek rüyasını tanımasına müsaade edelim. Ki bu eksikliğin ileride giderileceğinin de ufaktan sinyalleri yok değil: “ devlet karşılamıyor, / anasını gömen oğulların acısını” (*Hüvelbaki, sf.33*), “merdivenler bile yürürken / kim durabilir eskisi gibi?” (*Kumkapı’da Bir Frenk Hapishanesi, sf.30*), “gömülmek için yerin altından çıkarılan madenci / görse hâlimi, en çok da o gülerdi.” (*Yatarak Müdahale, sf.28*). Bunlar ince duyarlıkların işaretleri, şairane duyular. Yaz(a)madıklarını böylece geçtikten sonra yazdıklarına bakalım Aydın’ın. Psikana-

liz yapmayacağım fakat şunu söylemeden de geçmek istemem: içine, kendine kapanık bir şiir yazmasından şairin de bu karakteri taşıyıp taşımadığı sorusu aklıma geliyor. Şiir ya da şair birilerinin ısrarla söylediği gibi kendine yönelmez. Dışarılık, kendinden ötesini görmek şairin asıl işidir bence. Başkalarını görmektir biraz da şairlik. Bu bağlamda Muzaffer Serkan Aydın şiirindeki göstergeler, imajlar soyuta çok yakın yerlerde dolaşıyorlar. Daha net biçimde söylersem, okura değil şaire seslenen imajlar bunlar. Hayata giremeyen de diyebiliriz. T.S. Eliot'ın nesnel karşılık kuramına yanıt veremiyorlar yani. Bir de içinde bulunduğu ortamın, ağabeylerinin şiirine kaptırmamalı kendini şair. Bu tehlike Muzaffer Serkan Aydın'ı da düşündürmeli.

KAYNAKÇA

Muzaffer Serkan Aydın; Gerçek Rüya, Profil Yay., İstanbul 2013.

Serap Aslı Araklı, Hürmeten

Bu yıl “Yaşar Nabi Nayır Gençlik Şiir Ödülü” Serap Aslı Araklı'nın oldu. Biyografisinde bazı başka kurumlardan da taltif edildiğini öğreniyoruz Araklı'nın. Herhalde şiir ödüllerinin değerini (!) kavramıştır artık. En azından ilk kitabı çıktıktan sonra bunlara tenezzül etmez ve biyografini gereksiz yere uzatmaz umarım. Ödül vesaire şeyler, hele ki sayıları fazlaysa, çok olumlu bir imaj bırakmaz nitelikli okurda. Şiir ödülleri, şiiri yalnızca çeşitli sebeplerle orada olan jüriye okutur, nitelikli okura değil. İlaveten, genç şair meselesine de açıklık getirmek lazım. Aklıma takılan soru şu: mesele nitelikse yaş neden mevzu bahis oluyor. Gençlik ödülü olmasaydı Serap Aslı Araklı al(a)mayacak mıydı bu ödülü. Yazdığı şiir yalnızca gençlik hevesi etrafında mı okunabilir. Verilen ödül ona yalnızca cesaret vermek için midir? Ya da 27 yaş ile 37 yaş arasındaki fark nedir? Soruları uzatmak mümkün, kısa keselim, şuradan bakalım: Belki de jüri(ler) yazılan şiirin yaşını ölçecek aleti buldu. Mesela o alet kelimelerin yaşını hemen tespit edebiliyordu; öz Türkçe kelimeler henüz taze olduklarından dikkat çekiyor olabilir. Boşuna yıllardır “Şiir Bilimi” demiyorlar değil mi. Neyse, aleti bırakıp mütevazı imkânlarımızla kitaba bakalım biz.

“Hürmeten”, bana ilk şiiriyle “büyü'sün yaz!”ı anımsattı. Oradaki ilk şiiri. Tıpkı Hilmi Yavuz gibi Araklı da şiire kendisiyle başlıyor. Kitabın ilerleyen sayfalarında şairin bu tavrı geliştirdiğini görmek de mümkün. Son şiirde ise (Aslı Aslı), aşırı yorum yaparak Yahya Kemal tavrı da görebiliriz. Kendisiyle bitiyor şiir. Şair kitabın merkezine ben, benlik mefhumlarının yanına anne-baba imgelerini de oturtuyor. Varoluşsal duyarlıklar anne-baba imajlarıyla birleşerek yaşanmışlıkların samimiyetiyle kuruluyor diyebiliriz. Bu üç temel izleğin (ben, anne, baba) yanına çocukluk eklenmeli ayrıca.

Çünkü kitabın çerçevesi bu şekilde tamamlanırken; çocukluğa ait “safılık” da duygu derinliğini zaman-mekan bağlamında kurmuş oluyor. “Cevşenü’l Kebir” şiirinde bahsettiğimiz bu unsurları bir arada görmek, onlara tek tek bakmamıza gerek bırakmayacaktır nihayetinde: “ anne ve babadan yapılmaz ne kadar şiir var anlatsam herkese / bakarsın aşka, devrime ve dağlara yenilir de kendime gelin giderim / derim ki: hep çocuk kalmak ve içteki simli ağlamaktır Allah” (*Cevşenü’l Kebir*, sf.65). Bu mısralardan “devrim” kelimesini çıkarsak sanırım kitabı özetlemiş olacağız.

Serap Aslı Araklı’nın kitaba verdiği “Hürmeten” adı tesadüf değil. Kitabı okuyanlar görecektir. Yerli yabancı (bu bir konudur ve tartışmaya açıktır) birçok şaire kitap boyu hürmet edildiği görülmüyor zira. Kimi zaman örtülü, genellikle açıktan kurduğu metinlerarasılık dışında selam gönderdiği de oluyor şairlere. Okuduğu, sevdiği şairlerin şiirini yazıyor da diyebiliriz buna. Saydığı isimlerden değil ama yazdığı şiirden, şiir görgü ve bilgisinin yüksek olduğu açık Araklı’nın.

Birkaç ufak öneriyle bitiriyorum. Kelime oyunlarını azaltsa daha sağlıklı olacak onun için. Zekâyı, ondan doğan parçalı bakışı ve derinlik hissini başka biçimde vermek mümkün çünkü. Bunları azaltmak hem yapaylık hissini kıracaktır hem de orijinaliteyi sağlayacaktır. Ki şair bahsettiğimiz şiirsel nitelikleri başka noktalarda, başka şekilde sunmakta son derece başarıyla neden ısrarcı olsun ki bu konuda. Bir de Hüseyin Alemdar’da da bolca gördüğümüz ah! inleyişini azaltmalı Araklı. Bunu da yine orijinalite adına belirtiyorum. Ayrıca inlemek, ah çekmek, hüznlenme duygusu uyandırmak “ah”ın tekelinde olmasa gerek.

Son söz: Jürisi, ödülü olmamış olsaydı da bu yılın kendini okutan, sevdiren birkaç iyi şiir kitabından biri “Hürmeten” olacaktı.

KAYNAKÇA

Serap Aslı Araklı; Hürmeten, Varlık Yay., İstanbul 2013.

Yeprem Türk, Önemli Olan

“Önemli Olan” önemli bir kitap. Yeprem Türk’ün ilk şiir kitabı. Tam olarak kendi kuşağına denk gelen zamanın şiirini yazdığı için önemli. Millenyum denilen bu kof çağın içine Allah’ı yerleştirdiği için. “Münacaat” yazarken kapitalizmi müşriklerin kalesi olarak görüp gardını aldığı için de güncel.

Yazdığı şiirde imanını-imanımızı tazeliyor Türk. Allah demekten, İslâm demekten çekinmiyor. Tek bir perspektifle, Hakk’ın penceresinden, yazıyor. Önemli bulduğu şey bu onun. Gazze’nin, Uludere’nin ağıtını yakarak hesap soruyor. Uludere ya da Gazze’nin faileri onun için pek farklı değil. “Tanrı’nın değil amerikanın nurunu çektin ciğerlerine” (*Bir Nesil Eleştirisi, sf.79*) – ülkem- derken Gazze’yi yakanların ve insanımızın karnını bomba ile doyuranların akrabalığından söz ediyor. Sık sık “Ötesini Söylemekten” kaçındığını belirtse de şiiri bunu göstermiyor. Sert ve öfkeli bir ses, bir şiir kişisi var karşımızda “Önemli Olan” da. Bir kapitalizme, bir paganizme, bozulan-dağılan her şeye salvo lar atıyor Türk. Bu durumun şairin mizacıyla, ki eleştiride bunun üzerinden gitmek gibi bir niyet beslemiyoruz, alakası yok, şiirin mizacı bu: “Ülkemde şehvet kaymak tutmuştur / Artık kadınları / Vajinasız anlayabilir misin?” (*...Misiniz?, sf. 106*) demesi bunun göstergesi. Tüm bunlardan sonra siyasi bir şiir yazdığını söylemek mi gerekir şairin. Bence değil, daha çok, inançlı ve bu yüzden halkçı bir şiir onunki. Somut anlamda halk türküleri, halk deyişlerinden istifade etmesi buna işaret. Şiir dilindeki saflık, akıcılık da öyle.

“Önemli Olan” için teknik meselelerden söz etmek ne kadar doğru bilemiyorum doğrusu. Çünkü şiirlerde muhteva son de-

rece önde geliyor. İmgeyi adeta küfür olarak gören (bence hayli sorunlu bir yaklaşım bu) şair, imgeden görünürde bilinçli bir şekilde olmasa da en azından verili sembollerden besleniyor diyebiliriz. Suna, Leylâ bunlardan yalnızca ikisi. Medeniyet kodlarından istifade etmesi şiirinin atmosferini güçlendiriyor. Kimi kolaycı şairler gibi bu isimleri bir başına şiire salmıyor. Onların ardındaki, içindeki, ötelerindeki dünyaya sıçramalar yapıyor. Metafizik onun yazdıklarında “Önemli Olan” poetik duruşlardan biri. İmgeye hayır derken, “Metafizik arşı alada bile olsa / Arabamla taşıyıp geliyorum” iddiasında. Bu mısırda ironinin belirgin olmasıyla birlikte alttan alta metafizik bir duyuş var. İmge yok mu peki? Bence var. Metafizik’i arabasıyla taşıyan şiir kişisi alışılmamış bir “görüntü” oluşturuyor. Görüntü, hayal ve saire gibi ifadeler imge kavramının karşıladığı anlamdan farklı değiller. Bence Yeprem Türk imgeyi gözünde bu kadar büyütmemeli. En azından küfür boyutuna taşımamalı. Siyasi kavramların yarattığı kafa karışıklığına denk bir edebi kavram karmaşası oluşturmaya gider bu. “Önemli Olan” kavramların, terimlerin ifade ettiklerinden çok bizim onlarla ne ifade ettiğimizdir. Mesele Yeprem Türk’ün “Mekkeli Suna” şiirinde harika bir imge yaratarak hakikatin unsurlarını dünyaya-şiire taşıma gayreti gibi: “Kapa gözlerini bari melekler dünyaya insinler” (*Mekkeli suna, sf.39*).

Yeprem Türk’ün şiir dili, -yukarıda kısaca değindik- hayli akıcı ve safiyane bir dil. Uzun şiir denemelerinde de bulunan Türk’e kolaylıklar sağlayacak kıvamda. Cümle yapısına karşı hassasiyeti, ikilemleri ara ara şiire sokması şiirin muhtevasıyla yapısını birleştiriyor. Bu unsurlar şiirin dilini isyanı karşılayacak duruma getiriyorlar. Nasıl mı? İsyen eden kimse sessiz ve yavaş konuşmaz, yüksek ve bilhassa kelimelerin üstüne basa basa onları akışa geçirir. Türk dilde yaptıklarıyla içerik’in ciddiyetini, yapının sağlamlığıyla birleştiriyor. “Mehmet’in Şiiri”nde son

anda yaptığı teknik ve ironik çıkışla eleştirmenden rol çalması hoş. Şiirinde onun poetikasını (bazen somut beyanla), duruşunu, her şeyini (inancını) görmeniz mümkün.

Sezai Karakoç'un "Ötesini Söylemeyeceğim" şiiri Yeprem Türk'ün iyice etkilendiği bir şiir, belli. Bunun yanına "Lili"yi de koyabiliriz. "Ben konuşmasını bilmem Lili" diyen şiir kişisidir. Ama "Mehmet'in Şiiri, Kanlım" şiirlerinde "-Ne diyim ki", "Başka ne diyim" demesi etkiden başka bir şey değil. O ağzına geleni söyleyen, konuşmasına vicdani sansür koymayan bir şair. Sezai Karakoç'un zaman zaman susarak ortaya koyduğu ahlâkı o konuşarak oluşturuyor. O bu ahlâk ve medeniyet bilincini üstattan almışken gereksiz yere susarak şiirini tanımazlıktan gelmemeli. Yeprem Türk modern dünyaya karşı öfkeli ve söyleyecekleri olan bir şair.

KAYNAKÇA

Yeprem Türk, Önemli Olan, 7edi İklim Yayınları, 2013.

Aykut Nasip Kelebek

Ahmet Erhan'ın Vefatı Dolayısıyla

Ali Hikmet, Lise Defteri

Cahit Koytak, Ölüme Çare ya da Şen Maneviyat

Dursun Güzel, Bakılmış Su

Emel İrtem, Sana Seviyem

Hasip Bingöl, Poeta Non Grata

Mehmet Davut Özdal, Maaşsız

Mikail Söylemez, İncir Sesleri

Mehmet Can Doğan, Üvey İkiz

Mustafa Erdem Özler, Tarihi Ayı Öfkesi

Mustafa Muharrem, Dikkat Köpük

Onur Caymaz, Peroaneyle Yaren

Onur Sakarya, Zula

Said Yavuz, Yüzümün Çocukluğu

Tayfun Gerz, Erkenden Dünya

Ahmet Erhan'ın Vefatı Dolayısıyla

“Bin acı birikse ancak bir şiir doğurur” diyen Ahmet Erhan (1958) da aramızdan ayrıldı 2013'te. Gerçek bir şairdi, II. Yeni sonrasının en önemli şairlerindendi fakat bestelenmiş şiirlerinin gölgesinde bırakıldı, onun şiiri etraflıca değerlendirilmedi. Genç şair ve eleştirmenler de ondan habersiz, hâlbuki birçok vasat şairde boşuna hikmet aranılan bir dönemde, ölümüyle bile yeterince gündeme gelememiş Ahmet Erhan'a dikkat çekilmelidir. Nasıl bir işse 80 kuşağı hakkındaki çalışmalarda bile pek anılmıyor Ahmet Erhan. Sanırım politik şiirleri bunda önemli bir etken: İslami kesim siyaseten, seküler çevreler ise estetik nedenlerle uzak duruyorlar şairden Hâlbuki gözümüze sokulan birçok 80 kuşağı şairinden daha yukarıda duran Ahmet Erhan, politik denip bir köşeye atılacak şairlerden değil. Fazla mı yüceltmiş oldum onu? Belki böyle düşünenler çıkabilir fakat Erhan'ın 400 küsur sayfalık “Buz Üstünde Yürür Gibi-Seçme Şiirler”ini ben büyük oranda keyifle okudum, bu metnim de ilerde onun hakkında söyleyeceklerime bir giriş sayılsın: “Belki kendini boğan/Biri değilim/Yağmur, ne biliyorsun?/Belki bir beklediğim var yaşamdan./Bir bardak mıyım sanki/Kendiyle dolup taşan?//Belki bir sıcaklık/Kaldı bir yerlerimde/Güneş, ne biliyorsun?/Belki gecelerimden sızan bir ışık.../Bir kum saati miyim/Boşalıp kaldım mı artık?”

Ali Hikmet, Lise Defteri

Büyük oranda, yakınlarda vefat eden Seyhan Erözçelikiçin yazılan uzun şiirden oluşan "Lise Defteri" (Mühür Yayınları), babası Hilmi Yavuz'un poetikasıyla da takipçilerinden olan Ali Hikmet'in üçüncü şiir kitabı. Diğer Hilmi Yavuz takipçileri kadar biçimci değil Ali Hikmet, fakat şu mısralar muhteva bağlamında onun durduğu yeri gösterecektir: "Çöl'ün kıyısında gezdik. İçine girdik bazen,/kuzeyden gelen Hüzün adlı kum gemisinde.../Denizi arıyorduk etrafında aynaların.../Aşk'ın sırlarını gizleyen camdan bir kaleye tırmandık,/anlamını bulmak için tüm kelimelerin." (s.8)Poetikasının omurgalarından metinler-arası ilişkilerle yazan Ali Hikmet'in şu mısraları da "Melek Geçti" kitabının şairi Vural Bahadır Bayrıl'a: "Bir melek geçti diyor biri buradan, az önce... Ne diyorsun, melekler bize görünmez. Bir sessizlik oluyor, o zaman anlıyorum ne demek istediğini... Diyorum ki bir melek mi geçti, bir melek mi göçtü? Arada hiçbir fark yok bence..." (s.33) Bayrıl'ın "Lise Defteri"nin arka kapağındaki duygusal, aşırı abartılı şu yorumlarına ise maalesef katılamayacağız: "(...) Lise Defteri, belleğin, hâfızanın, yazının, şiirin tahayyül gücünün nelere kadir olduğuna dair güçlü bir işaret.." Kendini keşfedememiş bir şairin eklektik, vasat altı kitabı "Lise Defteri": Ali Hikmet, bu yaklaşımları arkadaş çevresi dışından asla işitemeyecektir. Sonuç itibariyle Hilmi Yavuz ekolünün 90 sonrası şairleri, 80'lerdeki kadar iddialı ve yaratıcı değiller diyebiliriz, bu kitabı da göz önünde bulundurarak.

Cahit Koytak, Ölüme Çare ya da Şen Maneviyat

“Bu denli rahat, kompleksiz bir dille yazmasından Cahit Koytak’ın, “yazdığım her şey şiir olur” fikrine inandığı sonucuna vardım, hakiki bir şairin böyle düşünmeye de hakkı vardır elbet. Yoksa bugün Osmanlı şairlerinden bize onlarca ciltlik şiir kalmazdı; Mevlana, “Divan-ı Kebir’i yazamazdı. Modern zamanlarda, şair ve yazar diye anılan analitik zekâdan yoksun ve sözsüz bazı kişiler, bir bilinç ve yücelikle ürün ortaya koyan sanatkârları, göz kamaştırıcı niceliklerinden dolayı niteliksizmiş gibi göstermeye çalışıyorlar. Cahit Koytak, bu kötü niyetli yaklaşımı çürüten bir isim olarak belirdi.” (Zafer Acar, “Metafizikte Son Merhale: ‘Ölüme Çare ya da Şen Maneviyat’”, Radikal Kitap, 24.05.2013) Cahit Koytak, şiir külliyatına 2013’te bir kitap daha ekledi: “Ölüme Çare ya da Şen Maneviyat” Cahit Koytak’ın “İlk Atlas”ını ikinci baskısını yaptığında keyifle okumuştum, şair o hacimde birkaç kitap daha yazsa edebiyatımızda usta kabul edilirdi. Fakat Koytak öyle akla zarar –kalbe şifa- bir üretkenlik gösterdi ki son birkaç yılda ona yakın dolgun şiir kitabı yayımlandı, bildiğimiz kadarıyla bir bu kadar cilt daha yayımlanacak. Başlı başına bir yeniliktir Cahit Koytak’ın şiiri edebiyatımız için, bu pek idrak edilebilmiş değil gerçi ama olsun, gelecek yıllarda fazlasıyla değerlendirilecek. Çok şiir yazıyor demek ki zayıf deyip geçmek bir entelektüel-zihinsel problem işaretidir, bu önyargıyı kırıp metne odaklanmak gerekir. Cahit Koytak’ın şiirlerinde hem estetik bir bütünlük vardır, hem de kitaplarının hemen her sayfasında seveceğiniz mısralarla karşılaşsınız. Dağlarca gibi çok yazmasına rağmen tek kitabın şairi olarak da kalmayacaktır çünkü bütün kitapları aşağı yukarı aynı estetik seviyededir, yani niteliklidir. Alıntıyla başladığımız metni, Cahit Koytak’ı kavramış bir başka yazarın cümleleriyle bitirelim: “Cahit Koytak şiirinden sonra, ortaya bir dil evreni çıkıyor” (Abdullah İlhan, “Pastoral bir dille insanı okumak”, 10 NİSAN 2013, Yeni Şafak)

Dursun Güzel, Bakılmış Su

Şairlerimizin en büyük problemlerinden biri, kanaatimce imgeyi layıkıyla kavrayamamış olmaları. Otuzlu yaşlarını sürenlerde de karşılaştığımız bu problem, gençlerde ise korkunç sonuçlara neden oluyor, şiirleri okumak amiyane tabirle işkenceye dönüşüyor. Hâlbuki elimizde imgeyi kavramak için teoride de pratikte de sayısız kaynak var, eminim ki iştahla okunuyor da bu metinler ama yazılan şiirlerde bu okumaların yansımaları pek az görebiliyoruz. Peki, ne yapmalı? İmge yaratamadığı için imgeden kaçmalı mı şair? Hayır, bunu deneyen yani ifrattan tefrite kaçan arkadaşları da gördük, bir yere varamadılar; doğrusu, her konuda olduğu gibi burada da itidali bulmak.

Şimdi, Dursun Güzel'in (1990) ilk şiir kitabı "Bakılmış Su"dan (Şule Yay.) alıntılarla itirazlarımızı somutlaştıralım: "suya bak/düşecek alından uykundaki nehir" (s.10) Bir: alından –ter vs. dışında- herhangi bir şeyin düşmesi zihnimizi ikna edemiyor. İki, bu düşen şeyin nehir olması hiçbir kültürel/düşünsel/zihinsel temele oturmuyor. Üç, nehrin uykumuzdaki nehir olması işi düpedüz imge salatası denilen karmaşaya götürüyor. Başka bir şiirinde "bulanık ağaçlar uğuldayan kollarım kıvranan yol" (s.26) diyor arkadaşımız: "kıvranan yol", şiirin bütünlüğünde bir anlam ifade etmese de sık sık "yol" göstergesiyle kullanılan "kıvrılmak" ile "kıvrınmak" fiilleri arasındaki benzerlikten ötürü bizde bir karşılık buluyor. Fakat ağaçların bulanıklığı ya da kolların uğuldaması, bende hiçbir çağrışım uyandıramadı. Benzeri teknik sakatlıkla Güzel'in neredeyse bütün şiirlerinde karşılaşıyoruz. İmge merkezli yazan bir şairin 64 sayfalık kitabından zihnimizde birkaç imgenin bile kalmaması ise başka bir detay.

Yalnızca bunlar değil: Güzel, “bazen uzun sürüyor sıkıntılar ve baş dönmesi/uykunun en dokunaklı yerinde dönüyor güneş/bir tuz sağanağından gözlerimiz/dönüyor simsiyah kahverengi yeşil/ (s.23) dörtlüğünden de anlaşılabilceği üzere mısralar arası bağlantı kurup bütünlük oluşturmayı da başaramıyor. Şiirleri disiplinli bir çalışmanın ürünleri değil. Yanılıyor olabilirim fakat doğal bir yetenekten çok yaratıcı olma telaşıyla yazıyor arkadaşımız, bu da onu yukarıda alıntıladığımız türden zorlama sonuçlara götürüyor. Yine de yaşının gençliğini ve “geciken biri bile yok” (s.16) ve “oku! yüksek sesle şiirini/bütün duvarlara kulağımızı dayadık/işiteceğiz” (s.25) gibi hissedilmiş birkaç mısramı göz önünde bulundurarak süreklilik yakalarsa sesini bulabilir, diyeceğim.

Emel İrtem, Sana Seviyem

Emel İrtem'in (1969) "sana seviyem"i (İkaros Yay.), daha ziyade hedonist şiir örnekleri görmek isteyenlerce okunması gereken bir bütünlük. Bu sıklıkta beden güzellemesi içeren bir kitapla son yıllarda pek karşılaşmamıştım, maddeye tapınmış bir şiir kişisi var bu kitapta, ne diyor Emel İrtem: "Bedenim vardı bir vakit/Benim kutsal tapınağım". Nurduran Duman ya da Gonca Özmen'in şiirlerinde de hedonist ifadelerle karşılaşırız, fakat onlar yine de çoğunlukla imgelerin arkasından, dilde az çok bir estetik tat bırakarak konuşuyorlardı. Emel İrtem ise neredeyse Nihilist diyeceğim bir tavırla poetik kaygıları bırakıp ahlaki değerlere savaş açmış durumda: "Hiç de hayata ait değil kahkaha/Annem demişti mukayyet ol ağzına/Çok gülme çok konuşma çok görünme/Yoksa seni vereğen sanırlar a kızım/İnsana önce hayâ lazım../İşte böyle dedi de ben kızdım/Ne alaka diye" (s.12) Onda ölüm korkusu bile ("Öleceğiz/Bir geminin yelkenini indirmeden/Doya doya bir sevgilinin ağzını içmeden"), coğrafi durumlar bile ("Ayıp değil, kabahat değil mutlaka/Antarktika'da bir gece altı ay sevişeceğiz..") cinselliğin penceresinden değerlendiriliyor. Eleştiri normlarını bırakıp Ülkü Tamer'in şiirleri için hakimleri iş başına çağıran Mehmet Kaplan'ın durumuna düşmek istemiyorum, cinselliğin hayatın bir parçası ve şiirde dönüştürülebilir bir alan olduğunu kabul ediyorum fakat sanatın tek bir alana sıkıştırılmasına da itiraz ediyor, buradan kalıcı eserler çıkarılamayacağını düşünüyorum. Toplumun ahlaki değerleriyle de kavga edilebilir şüphesiz, edebiyat tarihinde bunun sayısız örneği var; ancak neyi işlersek işleyelim büyük perspektiften işleyelim, derim. Emel İrtem, Ece Ayhan'dan çok daha açık

yazmasına rağmen temalarından ve “Cehennem” (s.23), “Karaşın Güzel” gibi şiir başlıklarından da çıkarabileceğimiz gibi onun izinde ilerliyor. “Benim gözlerim kuyu, her gören içine düşer” (s.24) ve “(...) göğsümü yarıp içindeki acıyı göstereceğim.” gibi tek tük güzel mısraları da var Emel İrtem’in. Bununla beraber, birçok kıymetli şairimiz Türkçenin sınırları dışına çıkamamışken onun biyografisinden öğrendiğimize göre İngilizce, Arapça, Arnavutça ve Bulgarcaya çevrilmiş olması sizce de üzerinde düşünülmesi gereken bir durum değil midir?

Hasip Bingöl, Poeta Non Grata

2013 içerisinde yayımlanan pek çok kitapta tespit ettiğim problemler Hasip Bingöl'ün (1981) "poeta non grata" (İkaros Yay.) adlı ikinci şiir kitabı için de geçerli: imgecilik (daha doğru- su imgesizlik), bütünlükten yoksunluk ve bence en vahimi meselesizlik... Şimdi bu şiirleri nasıl ve niçin okuyalım? Cevaplara nasıl'dan başlayalım isterseniz. Zihnimde hiçbir şey oluşturma- yan "Sarhoş rüyaların açık alnıyla yaratıldı tunçtan heykeller" (s.30) mısraını alalım: Sarhoş rüya ne demektir, ayık rüya ne demektir; bunun bende bir cevabı yok. Sarhoş rüyanın açık alnı? Sarhoş rüyanın yaratıcılık vasfı kazanması? Sarhoş rüyaların açık alnının tunçtan heykeller yaratması? Muhayyileyi o kadar zorla- yan, dilden ve hayattan o kadar kopuk bir mısra ki bu, nasıl bir anlam vereceğiz. Kaldı ki bu türden onlarca mısra var Bingöl'ün kitabında. Dahası, mısralar içinde kelimeler arası gelişigüzellik- ten çıkaracağımız üzere şiir bütünlüğünde de mısralar arasında ilişkisizlik söz konusu: Mısralar alt alta diziliyor, hepsi bu kadar. Bunların dışında Hasip Bingöl şiirinde tespit ettiğim bir tür dü- alizmi de belirtmek isterim: Şiir kitabının adı "poeta non grata" Batı dillerinden alınmış bir ifade, şiirlerinde ise "(...) Surlar da devrilir elbet/ve dâr-ı dünya/bunca heder, bunca riya...!/Ey sö- zümü hep ters, hep kasvet bürüyen!./Ne zaman beni bu sualler/ beni bu terk-i dünya...!" mısralarında görüldüğü üzere Osman- lı Türkçesinden alınmış fakat gündelik dilde yaşamayan "dâr-ı dünya", "heder", "riya", "kasvet", "sual", "terk-i dünya" gibi tamlama ve kelimeler havada uçuşuyor... Elbette Doğu ve Batı arasında birtakım ilişkiler kurulacak fakat yukarıdaki gibi yak- laşım lar bana hep yüzeysel gelmiştir. Hasip Bingöl, bana bu yö- nüyle şiir kitaplarına "Nisyan {Doğu} Rapsodi [Batı]" gibi başlık-

lar atan Ali Günvar'ı hatırlattı. Son olarak: "poeta non grata"nın kapağında, "İkaros Yayınları" bünyesinde çıkan Emel İrtem, Gökhan Arslan vs. isimlerin kitap kapaklarında da olduğu gibi "2000'ler Şiirinde Yürüyüş" gibi hayli iddialı bir ibare var. Şeref Bilsel editörlüğünde çıkan bu kitaplar –aralarında istisna göstermeksizin- son derece niteliksizler; editör, bunların şiirimizde bir temsil gücüne sahip olduklarını iddia ederek kamuoyunda bilgi kirliliğine yol açıyor. He, "temsil"le 2000 sonrasının niteliksiz şairleri kastediliyorsa o başka elbette.

Mehmet Davut Özdal, Maaşsız

“Maaşsız” (160. Kilometre), Mehmet Davut Özdal’ın (1986) ikinci şiir kitabı, aslında bu yayınevinden çıkan kitaplar hakkında etraflıca konuşmaya gerek yok. Edebiyat ortamının dışında fakat kendilerinden doğmayan bir şiir anlayışı var bu arkadaşların, orijinal olmak adına bir şeyler yapıyorlar. Ne ki 2000’li yıllardaki gibi ilgi uyandıramıyorlar artık, amiyane tabirle erken bayatladılar. E bu malzemedен bir şey çıkmayacağı ortadaydı zaten. Yine de Davut Özdal’ın yayınevi çevresindeki diğer arkadaşlarından daha derli toplu şeyler yazdığı kanaatine vardım, o daha anlaşılır, daha dikkate değer şeyler söylüyor; fakat yine de yazdıklarına şiir diyebilmemiz için bu yeterli değil. Ayrıca Özdal’ın ayrıntıları görmedeki ve anlatımındaki rahatlığı da göz önünde bulundurursak öykü/roman gibi türlerde daha başarılı olabileceğini düşünüyorum.

Mehmet Can Doğan, Üvey İkiz

Mehmet Can Doğan'ın "Üvey İkiz" (YKY) adlı altıncı şiir kitabını, son dönemin nitelikli eleştirmen ve akademisyenlerden birine ait olmasından ötürü daha bir dikkatle okudum. Kutsal ve edebi metinlere göndermelerde bulunan, kültürel birikim sahibi okura seslenen, yer yer nitelikli bölüm ve mısralar ihtiva eden bir kitap bu; fakat estetik bakımından doyurucu mu, bu konuda iyimser konuşamayacağım. Günümüz şiiri üzerine çalışmaları olan biri Can Doğan, "Şair Sözü" (YKY) ve "Şiir Arkeolojisi" ilgililerin istifade ederek okuyacağı kitaplar, pek çok akademisyen-şairin aksine arkaik değil günün içinden bir şiir yazıyor o; fakat bence birikiminin ve teknik bilgisinin gerisinde bir şiir bu. Okurun tansiyonunu düşürecek-çıkarcak bir canlılıktan yoksun. "Üvey İkiz"deki şiirler profesyonelce kurulmuştur, fakat kitabı kapattığımızda zihninizde ne sürükleyici bentler ne de etkili mısralar kalacaktır. Küçük bir biçime büyük bir içeriği yerleştirmeye çalışıyor şairimiz, onun temel çelişkisi belki de budur.

Mustafa Erdem Özler, Tarihi Ayı Öfkesi

Anlatı ve eleştiride günün başarılı örneklerini basan büyük yayınevleri, şiirde aynı standardı tutturamıyor: Son örnek Mustafa Erdem Özler'in (1969) Metis Yayınları'ndan çıkan üçüncü şiir kitabı "Tarihi Ayı Öfkesi". Günümüz şiirinin birçok problemini bünyesinde bulunduruyor, meselesiz, soğuk, şiir tekniğinden yoksun... Bakalım sizler ne diyeceksiniz: "kemirdiğiniz bu şiir kitabını ayaktayken kucağınızda/sımsıkı sarılın sarılın öfkesinde misafir olun/yere paralel olana kadar çökün çökün örgünüz şaşırınsın/kâğıtla kırıştıran tavşanları ürkütmeyin ürkütmeyin/kalbin kovulduğu şiiri mutlaka ziyaret edin/sırtınız dik pozisyonunu korusun korusun cümlelerinizi korusun" (s.51) Günün şiirinin fazla dışında görünen –orijinalite anlamında söylemiyorum bunu elbette- Özler'in kitaptaki uzunca biyografisi de edebiyat dışı faaliyetleriyle doldurulmuş. Öte yandan Yücel Kayıran Özler hakkındaki övücü yaklaşımlarına da katılamayacağım: "Son yıllarda Türk şiirinde bir sürpriz var ise, bu sürpriz, Mustafa Erdem Özler'dir" (*Radikal Kitap*, 17 Ocak 2014) Ben Özler'in kitabında, şiirini sürpriz saymamızı sağlayacak bir yaratıcılıkla karşılaşmadım. Kayıran'ın şu yaklaşımları ise bence Özler'in sürpriz olmak bir kenara vasatın altında bir şair olduğunun açıklamasıdır: "Özler'e, gerek form ve gerekse içerik bakımından, Salâh Birsâl'in poetik çocuğu diyebiliriz." Şiirde sağlam yeri olmayan bir –baba- şairin poetikasıdan nasıl sağlam bir –çocuk- şair çıkabilir ki.

Mikail Söylemez, İncir Sesleri

“İncir Sesleri” (Granada Yayınları), eleştiriler de yazan ve Malatya’da bir grup arkadaşıyla Varaka adlı bir dergi çıkaran Mikâil Söylemez’in (1984) ilk şiir kitabı. Modern göstergelerle değil çoğunlukla tabiat unsurlarıyla yazıyor Söylemez; daha ziyade Dergâh kökenli şairlerde karşılaştığımız bu –bence hükümünü yitirmiş- poetik tutumu, onun taşrada yaşamasıyla da ilişkilendirebiliriz belki. “İnsan bütün kuş türlerini ezbere bilmeli/ Ve çiçek isimlerini” (s.23) diyor şairimiz, bu nostaljik mısraları çiçek-böcek edebiyatının en taze savunması olarak okuyabiliriz. Hâlbuki Mikâil Söylemez’de “Avlu merasimleri için/Gül yetiştiren bu adam da nesi” (s.36) ya da “Dilimde Verlaine’den bir mısra/Altı yıl sürecek, sonra uçacak peri” mısralarından da anlaşılabilir gibi kültürel-edebi bir bilinç de var. Hâl böyleyken onun insandan bu denli kopukluğunu ve sanatsal ufkunun darlığını anlayamıyorum. Anlayamadığım diğer bir nokta da şu: Kitabını Osmanlı şiirinden beyitlerle açıp kapatan bir şair, niçin bu şiirin ses sistemini hiçbir şekilde değerlendirmeye çalışmaz? Attila İlhan gibi Kemalist bir şair bile, işi şiirlerine Osmanlı şiirinden epigraflar almakla tamamlamaz (!), bize bu şiirin müziğinden de -bu bağlamda “Tutuklunun Günlüğü”nü hatırlayalım- tattırırdı. Bunları söyledim, çünkü Mikâil Söylemez’in şiirleri bizde estetik duygu uyandırmaktan çok uzaklar. Sonuç itibarıyla bireysel ve pastoral şiirler yazıyor Mikâil Söylemez, kitabında bizi zihnimize yer edecek mısralarla da atmosfer yaratan bütünlüklerle de buluşturamıyor. Şiir tadı yaratmak için zorlama bir çabayla devrik cümleler kuruyor ama parlak bir sonuca ulaşamadığı ortada. Onun imgeleri de problemliler: “Zenci bir merhamet büyüyor

kulaklarımda/Piposundan yağmur içiyor bir adam” Merhametin zenciliğinden yahut beyazlığından bir yere varmak zor, merhametin kulaklarda büyüdüğüne akıl erdirmek de. Birinin piposundan yağmur içmesi ise 20. Yüzyıl ortasının özenti sürrealist şiirlerinden aktarılmış gibi. Mikâil Söylemez’in sözvarlığını da geliştirmesi gerektiğini düşünüyorum; “ne umuyor dünya” ifadesini –nedense- fazla beğenmiş olmalı ki iki şiirde de üstelik benzer biçimlerde tekrar etmiş: “Neden avucumun içine bakıyor/ Benden ne umuyor dünya”, “Neden etrafınızda rakediyor/Sizden ne umuyor dünya” Tanpınar’ın kurmacalarından da hatırladığım bu durum, şair için de yazar için de zafiyettir. Öte yandan, “Aklımı al Tanrım, kalbimi koru” (s.47) diyor şairimiz, Dionysos-Apollon karşıtlamasında Apollon’u tamamen dışlamamakla birlikte seçimini Dionysos’tan yana kullanmış bir medeniyetiz; yani Apollon’u temellendirilmemiş fikirlerle kenara atmamak gerekir. Yazımı Mikâil Söylemez’den birkaç tatlı mısrayla bitireceğim: “Çocuktuk/Önümüzü iliklemeden/Konuşurduk Tanrıyla” (s.26) Gene de bu mısralarda da kulağımı tırmalayan bir şey var: Ön ilikleme, bürokrasi resmîyetini hatırlatıyor bana, burada Tanrı’nın yüceliğini hissettiren bir yapı kullanılsa daha etkili olabilirdi. Yaratıcılığın peşine düşmüyor arkadaşımız, belki de yaratıcılık şiirin biçimine çalışırken onu bulabilir.

Mustafa Muharrem, Dikkat Köpük

“Dikkat Köpük” (Okur Kitaplığı), Mustafa Muharrem’in (1968) beşinci şiir kitabı. Edebiyat çevrelerinde tartışılan, şiirimizin son dönemine ilişkin eleştiri ve incelemelerde kendinden bahsedilen bir şair değil Muharrem; dergilerde karşılaştığım şiirlerini bir kenara bırakırsak onu “Dikkat Köpük” sayesinde okumuş oldum. Bu kitap da yıl içerisinde istisnalar dışında pek konuşulmadı, o istisnalardan bir alıntıyla başlıyorum yazıma: “Şair, kitabın genelinde (...) teşhis sanatından hiç vazgeçmeksizin görüntüler oluşturmaya çalışmış. Bu durum yer yer okuyucuyu renkli bir masal dünyasına sürüklerken yer yer de okuyucu için yorucu bir okuma çabasından başka bir şey ifade etmiyor. (...)Mustafa Muharrem’in çoğu cümlesinden bir anlam çıkarmak mümkün değil. Şiirler kendini bu kelime cambazlıkları nedeniyle karmaşık birer yapı hâline getiriyor. Sonrasında kötü bir çeviri şiir tadı bırakıyor okuyucunun damağında.” (“Mustafa Muharrem’in İşlevsiz Köpük’ü”, tetikci.blog) Selim Sina Berk’in alıntıladığım tespitlerine katılmamak mümkün değil: Mustafa Muharrem, teşhis sanatının karşılaştığım neredeyse en başarısız örneklerini vermiş “Dikkat Köpük”teki şiirlerinde. Diğer kitapları da böyle mi bilmiyorum ama şiiri buraya hapsetmek anlaşılır şey değil. Hâliyle böyle bir şiirden insana, topluma dair bir şey beklemek de safdillik olur. Yer yer tatsız tuzsuz dil bozmaları da yapan ve muğlak şeyler söylemekten öteye gidemeyen Mustafa Muharrem’in 64 sayfalık kitabından geriye tek bir nitelikli mısra kalmıyor ne yazık ki. Ben Mustafa Muharrem gibi uzun yıllar emek verdiği türde bir karşılık bulamamışların

başka türlere yönelmesi gerektiğini düşünüyorum. Doğru kullanılmadığını çeşitli biçimlerde ifade ettiğimiz bir kültürel birikimi var Muharrem'in; o, bu birikimden başka türlerde pek l  daha parlak sonuçlar alabilir.

Onur Caymaz, Pervaneyle Yaren

Pervaneyle Yaren (Tekin Yay.) Onur Caymaz'ın bütün şiirlerinin ilk kısmı olarak yayımlandı. Caymaz, gerek şiir gerek öyküleriyle zaman zaman kendinden bahsettirdi fakat 1977 doğumlu olduğunu düşündüğümüzde etraflıca tartışılmaya değer bir şiir yazamadı. Şiirlerinin güçlü bir atmosfer oluşturduğunu, insanı dönüştürücü nitelik taşıdığını söyleyemeyiz, bununla birlikte edebiyatı sıkı takip etmenin getirisi olarak şiiri bilen bir şair Onur Caymaz. Büyük sözler söylemiyor fakat nerede ne söyleyip söylenmemesi gerektiğini biliyor, yani biçimin farkındalığında ancak güçlü bir içerikten yoksun. Aşkın, lirizmin önde tutulmaya çalışıldığı ve beyit esaslı yazılan şiirleri insanda bir karşılık uyandıramıyor, bu tarz şiirin gerektirdiği duygu yüküne sahip değil. Onun nadiren karşılaştığım iyi mısralarından birini alıntılıyorum: “binlerce dize çektim kuyusundan gözlerinin” (s.82) Siyasi şiirin özellikle de “Pervaneyle Yaren”in giriş yazısında defalarca andığı Ahmed Arif ve Ahmet Erhan gibi temsilcilerini hatırlatan şiirleri ise nispeten daha güçlü. Bu şiirlerde yakın siyasi tarihimiz üzerine düşünmüş bir şairin bilinci kendini gösteriyor. Yukarıda andığım şairleri sevenler Onur Caymaz'ın bu tarz şiirlerinden de zevk alabilirler diye düşünüyorum: “çünkü dağ vardır orada, bir gün çıkmak gerekebilir/çünkü dağ, dağlıdır; yakarken kendini de yakar isterse/biz yapsak şiddet, devlet yapınca vatan, bayrak denir” (s.54)

Bununla birlikte 70'lerin politik şiirlerini hatırlatan bir hınc var Onur Caymaz'da, kaldı ki politik şiirde de sağduyu hâkim olmalı, politik tavrın sanatı perdelemesine izin vermemelidir. Giriş metninde şunları da söylüyor Caymaz: “Benim ta üniversi-

teden beri hiçbir türlü dini, milli bayramla pek işim yok. Hele ki dünyadaki kötülüklerin çoğunun din için yapıldığına inanırken (...)" Onur Caymaz'ın inanç tercihi kendini bağlar fakat tespitin yanlışlığı ortada: Dünyadaki kötülüklerin çoğu din için değil maddi çıkarlar için yapılıyor. Din adına mücadele verenlerle din kılıfı altında kötülük yapanları birbirinden ayırmak ahlak göstergesi, zandan yola çıkarak inançları tahkir etmek ise ahlak dışıdır. Kitabına Fuzuli'den alıntıyla başlayan şair, onun gibi dini değerlerle de barışık olsa daha sıcak şiirler yazabilirdi belki. Onur Caymaz'ın son şiirlerinin öncelilere göre daha başarılı olduğunu belirterek bitirelim.

Onur Sakarya, Zula

Onur Sakarya'nın (1981) üçüncü şiir kitabı "Zula" (Hayal Yayınları), politik göndermeleri ve ironi üretmeye çalışan mısralarıyla dikkat çekiyor. "2023" ve "Reyhanlı Göğünden Bildiriyorum", politik tavrın öne çıktığı şiirlerinden ikisi. Yıl içerisindeki bir katliamdan yola çıkarak "Bacaklarımı kaybettim diye üzülme, o sana bacaklar verir/O bir sürü yol yaptı ama kaptan, bir sürü gözyaşı yaptı/Git ondan kader iste, az ısıtılmış ama tehlikeden uzakta/Her yana dev binalar dikti o, sana yaşam sundu" ("Reyhanlı Göğünden Bildiriyorum " s.92) diyor Sakarya, toplumsala hiç dokunmayan şairleri düşündüğümde onun bu tavrına saygıyla yaklaşıyorum; fakat metodun doğruluğu konusunda emin değilim. Onun gazete yazıları duyarlılığıyla yani hınçla yazılmış, estetikten uzak siyasi şiirlerinin kalıcı olacağını sanmak iyimserlik olur, diye düşünüyorum. Bununla beraber "Çok mu şey istiyorum, şekerim çaya bekliyorum" (s.52) ve "Çin malı bir taklit gibiyim, hemen bozuluveriyor beynim" (s.53) gibi -benzerleri çoğaltılabilecek- mısralarından da yola çıkarak ironiye fazla sırtını dayadığını düşünüyorum. Böylece ortaya çıkan şey de düşünsel temelleri olan bir ironiden ziyade sosyal medya esprileri gibi kalıyor. Onur Sakarya eda, mizah ve cümle yapısıyla II. Yeni dairesinden çıkamamış gibi görünüyor, onun "Gök yüzünün penceresini aç/Beyaz bir dua dolsun odamıza/Biz yine de öpüşelim (...) Eğer edeceksek sevgilim/Hayata gülerek veda edelim/Ve o gün gelene kadar/Her gün mutlaka öpüşelim" gibi mısraları da içeren "Her Gün Mutlaka Öpüşelim" (s.4) şiiriyle Turgut Uyar'ın "Göge Bakma Durağı"nı karşılıklı okumak bu noktada tespitimizi aydınlatılabilir. Üçüncü şiir kitabını çıkarmış olmasına rağmen kendini bulamamış bir şair, Onur Sakarya.

Said Yavuz, Yüzümün Çocukluğu

1976 doğumlu bir şair olarak 64 sayfalık ilk kitabını 2013'te çıkardı Said Yavuz, onu okumaya bu üç sayının Yavuz adına oluşturduğu "geç kalan şair" önyargısıyla başladım; fakat çabuk kırıldı önyargım. Said Yavuz, bütün geç kalmışlığına rağmen 2000 sonrasında Dergâh dergisi çevresinde yetişen birçok şairden daha iyi. Eleştiri yazılarıyla İbrahim Tenekeci-İtibar'ın dar ufuklu poetik yaklaşımlarını benimsemiş görünse de şiirindeki zekice yapılmış kültürel/dinsel göndermeler [(Bir müşkülüm var kaf dağından getirdim" (s.18) ya da "Kuyular Yusufların mübarek miracıdır" (s.18)], şaşırtıcı metinler-arası ilişkiler [(Cahit Zarifoğlu'nun "Düştümse eğer sana bakarken düştüm" mısrasına: "Düştükse dalmızdan göğe bakarken düştük" (s.17)] ve daha önemlisi nispeten gövdeli bentlerinde ortaya çıkan kendilik bilinciyle (söz konusu çevrenin minimal şiir birimlerini tercih ettiğini hatırlayalım) arkadaş çevresini aşan bir şiire imza atmış. Özde kültürel atmosferimizi -Mevlevilik- ve biçimde de uzun yıllar sırt dönülmüş kafiyeyi -ter, sever- değerlendiren şu mısralar, güzel bir ikilik olarak karşımızda duruyor: "şiirdir, başı dönmüş bir mevlevinin alnındaki o ter, /insan vurulup düştüğü toprağı sever." Şuraya geleceğim: Said Yavuz'un kitabını Ahmed Paşa'dan bir beyitle açıp Âşık Veysel'in mısralarıyla kapatan tavır, kitaptaki şiirlerde de az çok karşılığını bulmuş. Buna ilaveten, İsmet Özel gibi geleneğe eklenmeyen bir şaire "Amentüden evvel esenlik bildirisi amenna" (s.15) göndermesinde bulunan Said Yavuz, asıl dünya görüşünü ve kültür algılayışını şiir ve düşünce geleneğimize dâhil olduğu yerlerde gösteriyor: "Ney üfleyen dudağın ruju bulaşmış başpâreye/Taksimlerde baş dön-

mesi de koca bir yalan oldu/Hangi ses merhem olsun ilk sesin açtığı yâreye/Yahya'nın kemal olduğu semt ezansız talan oldu" (s.50) Said Yavuz, aynı şiirde Nabi, Makam-ı Mustafa, Gülnüş Emetullah, Karacaahmed'in ölüsü, Türki hançere, Fetih günü gibi ifadeler kullanmasından yola çıkarak söyleyebilirim ki modern bir şiir yazsa da modernist bir şair değil. Şiirin gelenekten, kültürden güç almak zorunda olduğunu kavramış. Onun bir diğer olumlu tarafı da geleneğin bedenine takılmayıp ruhunu da hissetmiş olması, şu mısralar muhafazakâr yahut nostaljik bulunabilirse de kanaatimce görüşümü destekliyor: "Ciğere vurmayan nefesleri diyorum bu bir/Elleri terlemeyen kızları terk et" (s.37), "(...) ellerim çağdan temizlensin diye yüzündedir" (s.28) Şu mısra ise "Vefa bir semt adı" cümlesini de hatırlatarak klişeleşmenin güzel bir parodisini yapıyor bence: "Kanaat artık bir lokanta Üsküdar'da" (s.28) Öte yandan "Civanperçemi" (s.62) şiirinde soyut ifadeleri sıklıkla şiire benzetmesinden ötürü Said Yavuz'u eleştireceğim, zaten yukarıda da alıntıladığım bir şiirinde bu kalıpla güzel bir imaj yaratmıştı, onun bu ısrarını kolaycılık olarak değerlendiriyorum. Bunun dışında ikiliklerle yazdığı yerlerde şiiri zayıflıyor, bu birimi kotarabilecek estetik kudrete sahip değil Yavuz. Said Yavuz'un dörtlüklerinde ise Süleyman Çobanoğlu'nun zayıf şiirlerinin etkileri var, dikkat diyorum.

Her şeye rağmen Said Yavuz'un bu kitabı on sene önce yayımlansın isterdim fakat "Anladım ses değil bana nefes lazım-mış" demesine bakarsak Said Yavuz da bunun farkında, yine de çok geç sayılmaz. Çok baskın ya da çok estetik olduğunu söylemesek de "Şairin hem sesi hem nefesi olmalı" diyen Yahya Kemal'i hatırlayarak Said Yavuz'un bir sesi olduğunu kabul edip nefesine de kuvvet dileyelim.

Tayfun Gerz, Erkenden Dünya

Genç yaşta hayatını kaybeden yetenekli şairlerin dergilerde kalmış şiirlerini kitaplaştırmak, bir şekilde gündeme gelmelerini sağlamak; sadece onların hatıralarını yaşatmak bakımından değil şiirimiz hakkındaki tespitlerimizin detaylanarak derinleşmesi açısından da önemli. Mesela Yılmaz Erdoğan imzalı “Kelebeğin Rüyası” (2013) filminden hareketle Muzaffer Tayyip Uslu ve Rüştü Onur’un şiir kitaplarını edinenler, 40’lı yıllardaki Orhan Veli fırtınasını daha bir hissetmiş oldular. Bu bağlamda sol çevrelerin daha duyarlı olduğunu söyleyelim, hazırladıkları özel dosyalarla, antolojilerle dilimizin –kendi bünyelerinden çıkmış- erken kayıplarına hakkıyla sahip çıkıyorlar; bu bilincin İslami kesimde de oluşması lazım.

Konumuza gelelim: “Erkenden Dünya” (Yazılı Kâğıt Yayınları’), geçtiğimiz yıl henüz 24 yaşında aramızdan ayrılmış Tayfun Gerz’in ilk ve son kitabı. Ağırlıkla taşra dergilerde görüldüğünden olacak, onu bu kitapla tanıdım. Genç yaşta ölümünün etkisiyle konuştuğum sanılmasın ama birçok akranından daha iyi bir şairmiş Tayfun Gerz. Onun şiirlerinin yetkin olduğu iddiasında bulunamayız belki, fakat şairimiz büyük ölçüde sarıh ve kültürel birikim göstergesi şiirlere imza atmış. Özgeçmişinde “Ben şiirlerimi ölmüş ustalara gösteririm” sözü alıntılanan şair, az çok şiir geleneği bilinci taşıdığını “Baudelaire’in şiirinde anımsadım seni” (s.24) mısraıyla da göstermiş. Tayfun Gerz’in geleceğini iyi bir şairini müjdeleyen şiirlerinde yaşının masumiyetini taşıyan mısralarla da sık karşılaşırız: “babası tanrı gözetiminde öldürülmüştür/babasız büyüyen çocuklara/tanrıyı anlatmak güçtür” (s.9) Varoluş ve kadın, onun şiirinin iki ana teması. Zayıf imajlar

ve muğlak ifadeler de içeren şiirlerinde gerçekten hissedilmiş bazı mısralar var ki asıl önemlisi de bunlar sanırım: “Ömrüm boyunca sırtımda yükü yaşamak” (s.50) Onun dini planda asıl beslenme kaynağı ise şiirindeki “Meryem” , “günah çıkarmak”, “panagia balınu kilisesi” “çan” vb. ifadelerden de çıkarabileceğimiz üzere Hıristiyanlık. Bu durumda İlhan Berk etkilerinden söz edilebilir belki. Şair, ayırım yapmaksızın bütün bir din ve kültür tarihinden beslenebilir ki Sezai Karakoç ve Hilmi Yavuz’da bunun şiire katkılarını gördük; fakat kanaatimce ağırlık, referanslarımızda da tespit edilebileceği gibi kendi kaynaklarımızda olmalıdır, diye düşünüyorum.

Selim Sina Berk

Sedat Umran, Bir Edebiyat Adamı

Mehmet Özger, Heyecanlandırmayan Şiir Olmamalı

Mustafa Fırat, Aydınlatılmaya İhtiyacı Var

Şakir Kurtulmuş'un İkinci İlk Kitabı

Sedat Umran, Bir Edebiyat Adamı

Cumhuriyet şiirinin son yakın tanıklarındandı Sedat Umran.1926 İstanbul doğumlu. O, şiir hakkında düşünmeye başladığında Yahya Kemal, İtri'yi, Deniz Türküsü' nü ve Hayal Şehir'i yazmamıştı henüz. Umran kimlerin yanından gelip de geçmiş. 40'lı yılların başında şiire başlamış olsa da okumalarını ve takiplerini göz önünde bulundurarak kimlerin yanından gelip geçtiklerini bir hatırlayalım. Sedat Umran'ın şiire başladığı yıllarda: "Yahya Kemal Beyatlı, Ahmet Haşim, Mehmet Akif Ersoy gibi şahsiyetler tarafından temsil edilen divan şiirinden kaynağını alan neo-klasik veya aruz ölçüsüyle yazılan şiir vardır. Diğer tarafta Mehmet Emin Yurdakul ile başlayan hecenin Beş Şairi ve birçok isimle sürdürülen Cumhuriyet döneminde bir çığır halini alan halk edebiyatından yararlanarak hece vezniyle şiir yazma geleneği devam eder. Öte yandan serbest nazmın getirdiği rahatlıktan faydalanarak, memleket meselelerini dile getiren Nâzım Hikmet ile sosyalist-gerçekçi şiir yol alır. Başka bir yanda şehirli aydın Ahmet Kutsi Tecer gibi şairler vardır."(Ö. Emiroğlu, *Edebiyat Toplulukları*) Necip Fazıl önce Ağaç dergisiyle ardından Büyük Doğu ile farklı bir ses olarak yıllarda ortaya çıkar. Peşi sıra "Vazgeçemediğim", "Perçemli Sokak" "Garip" kitaplarıyla Türk şiirinin rotasını değiştiren ve sonradan Birinci Yeni olarak isimlendirilen şiir akımı ortaya çıkmıştır. Çok geç değil arada Hissarcıları, Mavi Gurubunu saymıyorum bile, şiirimize farklı bir kırılma yaşatan İkinci Yeni o yıllarda kendisini gösterdi. Onları takiben İkinci Yeni'nin yaşattığı gibi bir kırılma yaşatamasa da Atıol Behramoğlu ve İsmet Özel gibi şairler şiirimize yeni bir çizmeye çalıştılar. Bu süreç Sedat Umran'ın şiir yazarken ta-

nıklık ettiği tarihsel süreçti. Burada sorulması gereken soru şudur. Sedat Umran bu sürecin neresindedir? Fonksiyonu nedir? Bu bağlamda düşünecek olursak şiirle yetmiş yılı aşkın uğraşan Sedat Umran'ın layık olduğu düşünülen ilgiyi niye göremediği çok iyi anlaşılacaktır. Cemal Süreya "Turgut Uyar'ın Girişimi" adlı yazısında "Ahmet Muhip Dıranas, Ahmet Hamdi Tanpınar ortaya çok güzel yapıtlar koymuş sanatçılardır ancak ne kendi günlerinde ne de daha sonra bir işlevleri olmuştur. Buna karşılık Orhan Veli'nin büyük bir yapıtı yoktur ama büyük bir işlevi vardır" der. Eğer yukarıda saydığım süreçte bir yer almak istiyorsanız mutlaka önemli bir işleviniz olmalı. Şayet bu önemli işlevinizin yanında bir de büyük bir eser oluşturabilirseniz adınız büyük şair olur. Yahya Kemal, Nâzım Hikmet, Necip Fazıl, Sezai Karakoç bunun en sahih örnekleridir. Sedat Umran ortalamanın çok üzerinde iyi şiirler yazmış. Şairin toplu şiirleri olan Sonsuzluk Atı ve Akşamın Kaması adlı kitapları şiirle ilgilenen herkesin kitaplığında bulunmalı. Umran özellikle bilinirliği yüksek diye söylüyorum, "Leke" adlı ikinci şiir kitabıyla birçok "genç" şairi etkilemiştir. Ancak bu etki yaygınlaşmamış, şiirimizde bir kırılmaya sebebiyet verememiştir. Bu söylediklerim Sedat Umran'ın başarısız bir şair olduğunu asla göstermez. Sedat Umran hiçbir kampta yer almadığı halde adını duyurmuş, bizlere birçok dizelerin altını çizdiren çok nezih şiirler bırakmıştır.

Sedat Umran denildiğinde akla gelen ilk kavram belki de sembolizmdir. Sembolist olmak Umran'ın mizacıdır. Onun dünyayı algılayış ve ifade ediş şeklidir. Ahmet Hâşim ile ilişkilendiriliyor bu durumu. Evet, doğrudur. Kendisi de eleştiri yazılarında ve söyleşilerinde birçok defa Ahmet Hâşim, Fazıl Hüsni Dağlarca ve Necip Fazıl'dan etkilendiğini belirtmiştir. Necip Fazıl'dan etkilendiğini belirtmişken bir söyleşide Umran'ın "Necip Fazıl olmasaydı ben de olmazdım" dediğini hatırlatıp geçen-

lerde okuduğum bir yazıdan alıntı yapmakta fayda görüyorum. Aykut Nasip Kelebek Sedat Umran'daki Necip Fazıl etkilerini şöyle örneklendiriyor: *"İlk kitabı "Meşaleler"deki (1949) şiirleri heceyle yazan Sedat Umran, hecenin kalıplarından zaman içerisinde kopsa da, ritminden son şiirlerine dek vazgeçmemiştir. Necip Fazıl'ın temaları ve mistisizminin daima yoğun etkisinde kalan şair, heceye de onun etkisiyle yönelmiş olabilir. Bunların dışında, Necip Fazıl şiiri, onu, 40'lara damgasını vuran Garip tuzağına düşmekten kurtaracaktır. "Meşaleler" içerisindeki "Hayal kurduğumuz pembe cibinlik/İçinde sen varsın, bir de ben varım." mısralarıyla Necip Fazıl'ın "İstersen dünyayı çağır imdada/Sen varsın dünyada bir de ben varım" mısralarını yan yana okumak, Sedat Umran'ın çıkışındaki Necip Fazıl etkilerini somutlayacaktır. Ayrıca "Leke"deki "Otel" şiiri de, hafızasında Necip Fazıl'ın "Otel Odaları" şiirini taşımaktadır."* (Aykut Nasip Kelebek, Dil ve Edebiyat, Eylül 2013)

Sedat Umran şiirini; cansız nesnelere şiiri, hayvan şiirleri, akşam şiirleri, ayna şiirleri gibi kategorize ederek akademik bir çukura düşmek istemem. Bunu yapan kişilerin olduğunu gördüm. Bu işin şiirin genelini değerlendirilmesi aşamasında güçlükler çıkartacağı kanaatindeyim. Çünkü Sedat Umran'ın şiirleri kontrolü ele geçirmiş şiirlerdir. Şiirler üzerinde Umran'ın şematik bir planlama yapabilme yetkisi yoktur. Şiirler kendi poetik yapısını oluşturmuştur. Şayet Sedat Umran'ın şiirleri üzerinde böyle bir tasarruf yetkisi olsaydı, Umran'ı edebiyatımızın tek tabancası olarak hatırlamaz, onu belirli akımların şairleri arasında anardık. Umran'ın şiirleri kendi içerisinde çağrışımlarla ilerlemektedir. Umran kategorize etmiyor, şiirler bir araya geliyor. İkişer ikişer şiirlerin sıralanışlarından örnek verirsek ne demek istediğim daha iyi anlaşılacaktır. Sonsuzluk Atı'ndan rast gele sayfalar açıyorum. Ve art arda gelen iki şiirin sadece isimlerini veriyorum. "Hız", "Toz" "Mıknatıs", "Vida", "Unutulan Ölü, "İntihar Korkusu"...

Sedat Umran'ın hacimli bir şiir külliyatı var. Beşir Ayvazoğlu "Defterimde Kırk Suret" adlı çalışmasında Umran için "şiir için yaşayan adam" yakıştırmada bulunuyor. Gerçekten de öyle bir yaşam. Umran 1995 yılında Türk Edebiyatı'nda yayımlanan bir söyleşisinde neler diyor baksanıza: "şiir yazmaya yakın olan mizacımla, şiirin oluşması için gereken şartları yerine getirdim. Bir mal mülk, evlat edinme tutkum olmadı..." Çalışmaları doğrultusunda evlilikten ve çocuk sevgisinden geçmiş bir şair Sedat Umran. Bir başka söyleşisinde de şairin günlük hayatın rutin işleriyle ilgilenmemesi gerektiğini vurguluyor Umran.

Umran'ın şiir çalışmalarının yanı sıra çok değerli çeviri çalışmaları var. Umran, otuzdan fazla eseri Almancadan Türkçeye çevirmiş. Nietzsche, Werner, Eckhart bu isimlerden sadece birkaçı. Bu çevirilerden bilhassa ikisi edebiyatımız için ayrıca önemli. İlki "Büyük Alman Şairleri" adlı kitabı. Kitapta elli şiirin çevirisi bulunuyor. Ayrıca şairler hakkında bir iki sayfalık biyografi de oluşturmuş Umran. Hem Alman şiirinin seçkin örneklerinin bulunduğu bir antoloji olarak hem de Sedat Umran'ın beğenilerini ortaya çıkartması bakımından önemli bir çalışma. İkinci mühim çeviri kitabı ise Türkçeden Almancaya yapmış olduğu şiir çevirileridir. Kitabın adı "Almanca Manzum Çevirileriyle Ünlü Türk Şiirleri". Kitapta Necip Fazıl'dan Attila İlhan'a, Asaf Halet Çelebi'den Mustafa Ruhi Şirin'e birçok şairden şiirlerin hem Türkçe hem de Almancaları yan yana okura sunulmuş. Umran, kitapta yer alan şairleri belirlerken, bir akıma bağlılık yahut meşhur olma gibi kıstaslar yerine salt estetik kategoriye ön planda tuttuğunu belirtiyor. Ancak kişilerden çevrilen şiir sayılarında bir standart yok. Sadece estetik değerler üzerinden bir seçkiye gittiğini söyleyen Umran'ın Sezai Karakoç'tan iki şiir alırken Mustafa Ruhi Şirin'den kitabına beş Hilmi Yavuzdan bir, Celal Sılay'dan üç şiir alması bir tutarsızlık oluşturuyor. Art ni-

yet olduğunu söylememiz mümkün değil ancak daha dikkatli olunabilirmiş. Sonuç olarak bu seçkiler Sedat Umran'ın şiir anlayışı ve beğenisi adına bir kanıt niteliğindedir. Ayrıca Sedat Umran'da buna benzer seçki sıkıntıları düz yazılarına da sirayet etmiş durumda. "Şiirde Metafizik Gerçek" adlı şiir ve şairler üzerine yazılarını topladığı kitabında "Şiir Kitaplarından Seçmeler" adlı yazısında, son yıllarda çıkan ve gözüne ilişen kitaplardan yapılacak bir seçmenin faydalı olacağını söylüyor. Kitaplardan şiir alıntıları da yapmış. Ve seçtiği birkaç kitabın ilki Beşir Ayvazoğlu'nun Gülnâme adlı kitabı. "Kahvede İhtiyarcıklar" adlı bir şiiri örnek gösteriyor kitaptan. Ortalamanın çok altında bir şiir bu. Umran, şiiri biraz övüyor. Bir iki düzeltme yapıyor. Ve okurunu hayretler içerisinde bırakıyor. Umran birçok şeyi iyi öğrenmiş bir yazar. Ancak bu onu kötü bir gözlemci olmaktan kurtaramıyor. Bana Sokrates'in Savunmasındaki o meşhur şairlerle ilgili yorumu hatırlattı bu olay. Sokrates şairlerin bilge şiirler yazdıklarını, ancak kendilerinde bu bilgeliğin olmadığını söyler. Sedat Umran'ın o denli güzel şiirleri varken tutup da iyi şiir olarak Beşir Ayvazoğlu'ndan kötü dizeler örneklemesi Umran'ın tutarsızlığını ortaya koyuyor. Bence bu kitaptan geriye kalırsa kitabın birinci bölümü olan Şiirde Metafizik bölümü kalacaktır. Bu bölümde Umran şiirin muhtevasına dair çok özel yaklaşımlarda bulunuyor. Genç şaire mektuplar niteliğinde değerli yazılar. Ancak yukarıda bahsettiğim seçkinin de içinde bulunduğu ikinci bölüm Türk ve Dünya Şiiri Üzerine düşünceler kısmı için yarı yarıya şüpheliyim. Hakkında yazdığı kişilerin yarısı edebiyat tarihinin geri dönüşüm kutusuna çoktan düşmüş isimler. Yukarıda da belirttiğim gibi Sedat Umran iyi bilen kötü bir seçici.

Sonuç olarak Umran hem şiir, hem eleştiri, hem çeviri çalışmalarıyla edebiyatımızda bir yer tutuyor. Ancak hükmü tam

manasıyla verilmemiş bir edebiyat adamı. Şöyle bir baktım da hakkında yazılanlar 70'li 80'li yıllarda dergi ve gazete sayfalarında kalmış yazıların ötesine pek gitmiyor. Elle tutulur olarak Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisinde Leke maddesi ve Ahmet Kabaklı'nın Edebiyat Tarihinde Sedat Umran bölümü var. Hakkında çalışılması gereken ve beklenen bir şair. Galiba iş biraz da akademisyenlere düşüyor. Onun üzerine söylenecek çok söz var. Onun şiirini yüceltecekler de olacaktır, onu ikinci sınıf şair görenler de. Ömrü boyunca şiiriyle hiçbir kampın mensubu olmayan Umran'ın şiirine sahip çıkanlar olacak mıdır? Bunu zaman gösterecek, bekleyip göreceğiz.

*Leke lekelenmekten korkmaz,
Kurtulmuş geleceğin ürküntüsünden,
Alabildiğine özgür;
Sevincimin kumaşında parlayan
Üzüntü lekeleridir,
Silip de bir türlü çıkaramadığım
İçimin dökülen mürekkebidir*

Mehmet Özger, Heyecanlandırmayan Şiir Olmamalı

“Muhtasar Cinnet Risalesi” Mehmet Özger’in 1977 doğumlu genç şairi Mehmet Özger’in ilk şiiri kitabı. Mehmet Özger bir edebiyat tarihçisi. Ancak şiirle ilgisini makalelerle olduğu kadar, şiir de yazarak sıcak tutmaya çalışıyor. Birkaç eleştiri yazısını okumuştum. İnce dokuyup sık eleyen cinsten bir kalemi var. Aynı hassasiyeti 84 sayfada yirmi iki şiirden oluşan kitabına taşıdığını söyleyebilir miyim bilmiyorum. Şiirler hakkında konuşmaya geçmeden künyede dikkatimi çeken bazı unsurları paylaşayım. Kapak tasarımı Gökhan Serter’e aitmiş. Yaklaşık iki yıldır 7edi İklim’de Serter’in şiirlerini okuyorum. Bu tip meziyetlerinin olduğunu hiç bilmiyordum. Oldukça başarılı bir kapak ortaya çıkarmış. Kutlarım.

Gelelim Muhtasar Cinnet Risalesine. Kitap orijinal olmayan ancak sık bir şekil çalışmasıyla açılmış ve kapatılmış. Özger şiirlerini Şeyh galibin bir beyitin arasına sığdırmış. Başında ve sonun da Galip’ten birer mısra arada Özger’in şiiri.

Kitapta uzun ve kısa şiirler var. Bu durum bana karşılaştırma fırsatı verdi. Özger, Uzun şiirler genç şairleri yıpratabiliyor kanaatine götürdü beni. Belki de bazı genç şairler için daha sıkı, şekle önem veren, kelime tasarrufunu göz önünde bulunduran bir şiir kurgulamak daha faydalı olabilir. Aksi takdirde Özger’in uzun şiirlerinde olduğu gibi hakimiyetsizlik nedeniyle tematik unsurlar dallanıp budaklanarak şiiri kontrol dışına çıkartabiliyor. Fikir ve görüntüler uzun dizeler arasında parçalanıyorlar. Şiir de sözele düşme tehlikesiyle karşı karşıya kalıyor.

Özger, şiirlerinde bazen bugün kullanımda olmayan, arkaik diyebileceğimiz, kelimeleri kullanmış. “tarazlamak, gergef,

berkitmek” gibi kelimeler. Bir yönüyle ilgi çekici olsa da bu tip denemeler zor ve şairini sıkıntıya düşürebilecek işlerdir. Hilmi Yavuz, İsmet Özel, gibi bu işin ince ayarlarını bilen şairler var. Ancak öyle ki olgun, usta diyebileceğiniz Ali Günvar dahi bazen bu ayarı kaçırabiliyor. Unutulmamalı dil eşikte uyuyan bir aslandır ve ev sahibi uyanık olmazsa aslan onun başını yiyecektir. Mustafa Özger edebiyat tarihçisiymiş. Ona Kutadgu Bilig’den bir beyit söylesem belki daha iyi anlayacaktır söylemek istediğimi. “til arslan turur kör ışikte yatar/ aya evlig er sak başıngı yirür.”

Özger’in akademik kimliğini hatırlayınca oradan ilerleyelim derim. Eski şiirimizde çok sıkı bir nazire geleneğimiz var. Ancak Özger, bunun yarı yarıya farkında. Yarıya yarıya farkında çünkü aslında bu kitabındaki bütün şiirler Şeyh Galip’in sözü geçen beyitine bir göndermedir. Özger bunu bu şekilde kurmuş. Yarı yarıya farkında değil çünkü Özger bazı şiirleri bazı isimlere itaf etmiş. Şiirinin üzerine falancaya, filancaya diye eklemeler yapmış. Nerede şimdi gelenek, estetik, şiir. Eğer birine selam göndermek istiyorsanız bir mısra eklersiniz o adresine ulaşır. Aksi taktirde şiiri selamlaşma aleti olarak kullanırsanız kötü bir İbrahim Tenekeci kopyasının ötesine geçemezsiniz.

Şiirlerin geneli için zayıf demek haksızlık olur. Şiirini ilerletebileceği izlenimi veren bir şiir var ortada. Çok çalışmalı, ve şiirine karşı biraz acımasız olmasını öneririm. Özger, ikinci kitapta daha sıkı şiirler yazmış olarak okurunun karşısına çıkmalı.

Mustafa Fırat, Aydınlatılmaya İhtiyacı Var

“Karanlık Şiirler” genç bir şairin Mustafa Fırat’ın dördüncü şiir kitabı. Bu sayı onun Edebiyat içre, üretken bir şair olduğunu gösterir. Salt şiir değil dergicilik faaliyetlerinde de meziyetli. Son dönemin edebiyat isimleri arasında kendine has bir yere sahip.

Kitap altmış üç sayfa. Tek bir şiir var. Bu şiir otuz beş bölüme ayrılıyor. 1,2,3..diye sıralıyor. İsim vermiyor. Karanlık Şiirler diyor onlar için. Baştan söyleyelim Fırat, istidat sahibi. Birçok dizenin altını çizdiriyor okuruna. Orijinal daha da önemlisi zekice fikir ve imgeler ortaya koyabiliyor. Karanlık Şiirler bir bütünlük içerisinde başladığı tutarlılıkla sağlıklı bir hatta ilerliyor ve finale erişiyor. Şiirler sıkı bir kompozisyonla bir birlerine bağlı, hiçbir şiir hatta bent ben niye buradayım yahu diye mırın kırın etmiyor. Kanımca Fırat, külliyyatına zayıf diye içini kemirtmeyecek bir kitap eklemiş.

Kitabın bazı küçük kusurları da var elbet. Yapmış olduğu bazı alıntılar şiirde tutunma problemi yaşamış. Ayrıca dip notlarla yapılan alıntının kime ve hangi şiire ait olduğunun belirtilmesini anlayamıyorum. Bir telmih yahut nazire yapıyorsanız okur bunu bilir anlar ve şiiriniz birçok yönden büyür. Ya okur bilmiyorsa o gönderme yapılan şiiri??? Bu surumda şiiriniz belki büyümaz ancak küçülmemel, zayıflamamalı da? Yukarı da bazı alıntılar şiirde tutunamıyor dedim. Şimdi bunu bir örnekle açalım. “ilmini bilirim vedâların/ve senin hiç bitmeyen özleminin/ içindeyken gecenin ve sana ait ne varsa/heşeyin bilirim ve dokurum aşk denen illetin.” İlk mısra Ali Günvar’a geri kalan mısralar Mustafa Fırat’a ait. Bunu dip notla da belirtmiş Fırat. Peki, niçin Günvar’ın dizesini kullanmış, Fırat neye gönderme yapıyor.

Buna sadece şairler arası bir selamlaşmamı diyeceğiz? Anlamak mümkün değil. Hiçbir sanatsal girişimle açıklanamaz bu. Sadece şunu söyleyebiliriz. Fırat, kendisi bir dize kurmak yerine başka bir şairden dizeyi alıp şiirine yerleştirmiş. Kolaycılığa kaçmış iş böyle olunca yani söz mirin malına dönüşmeyince kitabın en güzel sözü, dizesi de Mustafa Fırat'ın değil Ali Günvar'ın olmuş.

Kitabın otuz beş bölümden oluştuğunu belirtmiştik. Bu bölümlerin hepsi üçer dörtlükten oluşuyor. Bu okumanın ortalarında okuru yormaya başlayabilir. Şekilde değişikliğin olmayışı hareketsizliğe akabinde de hantallığa sebebiyet verebilir.

Mustafa Fırat Karanlık Şiirler ile daha önceki şiirleri göz önünde bulundurulduğunda okurunu çok da şaşırtmayacak gibi gözüküyor. Şair, 2013 yılının ortalamayı yakalayan nadir kitaplarından birini yayımladı. Yeni kitabında bizi şaşırtmasını temenni ederim.

Şakir Kurtulmuş'un İkinci İlk Kitabı

Şakir Kurtulmuş. Bu isimle ilk olarak 7edi İklim dergisinin Haziran 2012 sayısının kapağında karşılaştım. Uzunca bir şiir yayımlamıştı. 7edi İklimin uzun şiirler yayımlama furyasına biri daha eklenmişti. Şiirin adı "Konuşmak Üzere Sustum" idi. Çok şey vaat eden bir başlıktı bu. En azından genç bir okur olarak beni bir beklentiye soktu. Ardı sıra birkaç şiir daha yayımladı Kurtulmuş. Onlar da soluklu şiirlerdi. Ancak bu şiirler okuyucusunda henüz somut bir etki yaratmış değil. Şakir Kurtulmuş da etkisini ölçmek adına "Yusufun Kuyusu" adlı kitapla okuyucusuna şiirlerini derli toplu bir biçimde sunmaya çalıştı. Kitap 64 sayfa ve dört şiirden müteşekkil. 7edi İklim yayımlarında yayımlanmış.

"Yusufun Kuyusu" Kurtulmuş'un ikinci şiir kitabı. İlk şiir kitabını 1985 yılında yayımlamış. Okumadım bu kitabı. Bulmam mümkün değil sanırım. 1985-2013 yılları arasında yaklaşık otuz yıl var. Ve bir de şiire 2012 sonrasında tekrar dönüş yapan bir şair. Aslında Kurtulmuş ikinci ilk kitabını çıkarmıştır. Bu sebeple Kurtulmuş, ilk şiir kitabının üzerine ne koymuş diye bakmak günümüz şiiri için haksızlık olacaktır. Yapılması gereken ve adilce olan Kurtulmuş'un 2012 sonrası şiirimize ne kattığı yahut bu şiirin neresinde olduğu gibi sorulara yanıt aramaktır. Söylemek istediğim şudur: Şakir Kurtulmuş'un hükmü 80 kuşağı içerisinde değil 2010 sonrasında ortaya çıkan şairler ile birlikte verilecektir.

Tetkikciblog'ta Aykut Nasip'in bu kitaphakkındaki yazısını gördüm. Yusufun Kuyusu'nun gelenekle kurduğu ilişkiyi, bu ilişkinin modern unsurlarla kurduğu bağı detaylı bir biçimde tarif etmiş. Tekrara düşmeme bağlamında girmeyeceğim bu mevzuya. Ancak şiirlere bir göz atalım.

“uçmayı öğrenirken kuşlar/kırılır kolum kanadım yaşarım dallarında”

Kurtulmuş’un şiiri içli, lirik bir sese sahip. Öyle ki makinalar ve bilgisayarlar çağında “Kuş Olma Romantikliği Partisini” kurabilecek kadar radikal bir içlilik. 21. asırdan duymaya alışık olmadığımız bir ses. Ancak bu durum şiiri naif, kırılğan bir omurga üzerine inşa ediyor. Adeta kar kristallerinin üzerinde yapılan bir buz pateni gösterisi. Kurtulmuş’un şiirinin en karakteristik özelliği denilebilir buna. Ayrıca bu durum Turgut Uyar’ın Arz-ı Hal’den Dün Yok Mu şiirlerine kadar uzanan ustalık korkusu sendromuna benziyor. Bu da şiiri maalesef zaman zaman iddiasız kılabiliyor.

“hüzzam makamında bestelenmiş fuzulî’den/gökyüzü heybesinden dökülür notalar”

Önce bu iki mısrayı anlamaya çalışalım. Ben şöyle nesre çeviriyorum: “Fuzulî’den(bazı şiirlerinden) hüzzam makamında bestelenmiş notalar (bestelenmiş şarkıların notaları demek istiyor galiba) gökyüzü(nün) heybesinden dökülür. Şayet şair bunu demek istediye niye bu denli bir devrik cümle kurmuş anlamak mümkün değil. Bu sadece okurunu yoruyor. Dili bozma oyunlarının bir sınırı olmalı. İyi belirlenmeli bu sınır. Şayet şair yukarıda belirttiğimi söylemiyorsa durum daha da vahim demektir. Hüzzam makamında bestelenmiş bir Fuzuli ortalama bir okurun dahi yadırgayacağı bir imge girişimidir. Ayrıca bu iki mısra bende Attila İlhan’ın An Gelir şiirini hatırlattı. “kubbelerde uğuldar bâkî/ çeşmelerden sinan” yukarıda ki mısraların bu iki mısra ile birlikte okumak gerek.

Geleneğin izinden ilerleyen Yusufun Kuyusu için Aykut Nâsip yukarıda bahsettiğim yazısında Bu kuyuda Yusuf yok demiş. Haydi, bu meseleyi açalım. “bilirim benden daha iyi bilirsin beni, alimsin/ey hüda, yeri göğü yaradansın, ekbersin/ sana aittir bilgiler, biliriz, keversin” Şair bu mısralarla tevhit türüne yaklaşarak

gelenekle bağ kurmaya çalışıyor. Evet biliyoruz. Klasik edebiyatımızın en vazgeçilmez nazım türü tevhittir. Ancak ilişki kurma yolu böyle olmamalıdır. Kurtulmuş imgeyi, söz sanatlarını en baştan reddeden bir şiir ortaya koymuş olsaydı sözüm yoktu; fakat bu kadar yalınlık fazla. Bir şairin maharetini en fazla gösterme ihtiyacı duyacağı şiir alanı tevhid'tir. Kurtulmuş burada bir şairin kullanacağı tüm şiirsel kelimeleri kullanım dışı bırakmış ve okuyuş zevkini düşürmüştür. Allah'ın azametini bu denli derinliksiz bir anlatım ile izaha kalkışılınca Nasip Kelebek'in bu kuyuda 'Yusuf yok' sözü anlam bulmuş oluyor. En iyisi mi biz tevhidin en büyük örneklerini veren Nabî'den bir beyit hatırlayalım. " kurulup bir bârgah-ı sun' lutf u kahrđan memzuc/ Virüp ezđâda amîziş komış nâmına anun dünyâ".

Şakir Kurtulmuş'un şiirleri üzerine söylenecek güzel sözler de bulabilirdim. Bu pek zor değil. İki üç örnekle bazı kusurlara dikkat çekmek istedim.

TARANAN KAYNAKLAR:

Akatalpa, Aşkar, Aşkın (e) Hali, Ay Vakti, Ayraç, Bir Nokta, Bireylikler, Cumhuriyet Kitap, Çeviri Edebiyatı, Değirmen, Dergâh, Duvar, dunyabizim.com, Edebiyat Ortamı, Edep, Eliz Edebiyat, Granada, Hacı Şair, Hece, Hürriyet Gösteri, İtibar, İzafi, İzdiham, Karabatak, Karagöz, Karayazı, Kertenkele, Kitap-lık, Kitap Zamanı, kaynakmetinler.com, Kubbe Altı, Kurgan, Kurşun Kalem, Kuyudaki Koro, Külliye, Lacivert, Mahalle Mektebi, Mesele, Milliyet Sanat, Mor Taka, Mühür, Natama, Notos, Özgür Edebiyat, Papirüs, Patika, Radikal Kitap, Sabit Fikir, Sıcak Nal, Sincan İstasyonu, Sözcükler, Star Kitap, Şiirden, Şiiri Özlüyorum, Şiir Saati, Tasfiye, Temren, tet(k)ikçiblog, Türk Dili Dergisi, Türk Edebiyatı, Ücra, Üçüncü Mevki, Üç Nokta, Varlık, Yasakmeyve, 7edi İklim, Yeni Edebiyat Yaprağı, Yenişafak Kitap, Yordam.